فاراس ۲

د . عهزين گهردي

To design the second

لێڮۅٚڵینهوهیهکی شیکاریی بهراورده له شیعری کوردیدا

عەزىز كەردى

هدولير

د.زگای **شاراسی** بزچاپ ر بلارکردنهوه

ونجیودی پۇشنجوی خارىنى ئیمتیاز: شەوكەت شیخ پەردین سەرئورسەر: بەدران ئەحمەد ھەبیب * * *

کنتب: سهروا نورسهر: عمزیز گمردی دموهینانی هوتمری: قاسم قادر بمرگ: شکار نمقشیمندی و عمیدرلقادر عملی ممردان جایخانمی: ومزارمتی رزشنییری زمارهی سیاردن به کنتیخانمی نیشتمانی: ۷۷ / ۱۹۹۸ چایی یهگم: همولتر ـ ۱۹۹۹

نهم نامهیه پیشکهشه به:

- · ههر مامۆستايهكى يهك دەرزى پێگوتووم.
  - هەرقوتابىيەكى يەك دەرزم پى گوتبىّ.

ييشهكي

بايەتى ئامەكە :

ئەم نامەيە لۆكزلېنەرويەكى روسقى شېكارى بەراورىدلەسەرواي شېغرى كېردى بە ھەمور جۆرۈ هونه ره کانبیسه و د هسه را له سسه روتاوه (بایاتاهیوی هه مسه با نی (۹۲۵-۱۰۱۰) نسا شهم سسه ده ی بیسته مینه . هه ولیّکه باز هاکسه نگاندنی شاوین و دهوری سه روا له شهعری کوردی و دیبارکردنی سفر<u>ار و جزنب</u>ه تی با بهشیرونی له هزنراوه با به پنی شیّرهی رییز برونی له هونه ره شیعریپه کانی وه کو قیتعه و غهزهل و قهسیده و تاك و جوارینه و پینجینه و شهشینه ... و موسته زاد و موهششه ح و سونځته و .... هند ، دەررى لـه رۇنانى هۇنىرارە و جياكردناموه و بەيەكموم بەستنامومى يارچەكانى هزئراوهی بارجه بار و به شداری کردنی له گه ل ره گهزه شیعربیه کانی دی ، به نابیه تی ره گه زه کانی سەربە مۇسىغار ئازاز، لىە دروست كردنى كەش رەھوا يەكى لىمباركىھ رنگا بىزگەياندن و گواستنه وی بیرو سؤری ناقی کردنه وی شیعری و شعوری خؤش بکات ، ثبنجا بدر خستنی شهرکی سهروا لهخهست كردنه ومو فوول كردنه وهي مؤسيقاي شيعرو كرنداني جه مسهره كاني شاواري وشهردئرو بهستنه وهي به ترهمي رووتي گشتي هزيزاوهكه .. رون كردنه وهي بموري سهروا له بهبوه ندبيه كانتبهوه بهكيش ومؤسيقا وبابهثي شهعروباري بدرووني شاعير وخاسيهتي تابيهتي فۇنۇلۇچى زمان ، ئېنجا دەررى دەنگە دەنگى زمان لە جرونە نار سېستەمى سەروار جالاكىي لە هغلسوراندنی شهرکی سهروا و جیباوازی دهنگه کانی زمیان ، ههر زمیانتیك به گذیتی و كیوردی به تابیه تی له را به راندنی که رکی سه روا ، جگه له شی کردنه ره ر رون کردنه وه ی دوری جرانناسی (ئیستانیکی) سەروا ، کە سەرەراي دەورى سەرەكى خىزى كە دەستە بەركردنى ئېقىلەزكى نابيه تيهه له ديره شيعرو هؤنراوها ، جوانبيه كي تابيه ني به شيعر معا و له زؤر زمانها معيي به يعكن له روگه زه سهره كبيه كاني جياكردنه وهي شهعر له به خشان ، له هه مان كيانيا له زوت و خۇشىيەكى دەرورنى ئابېن دەكتات و زىدائر خوللىدر بۇ لاي خۇي رادەكىشى. ئەم لايەن، ، زىدائر سەروا بەرھو ھونەرە جوانكارىيەكانى رەواندۇرى دەبا . شاعيرانى كورد لەم بوارەدا زۇر وردەكارى ووسقابانهى نايابيان نواندوه و دهكري له دورگاي سهرواوه بچينه ناريانهوه و به هاي نـهديههان ده ریخه ین . بنو زیاندر رون کردنه وهی دهوری ساروا خه شهعری کوردیدا و دیارکردنی شوین و پهایمی له رورتي فراواني سهرواي شيعري جيهائينا ، لهههر ڪرئ پؤويسٽ يووين لايهني جيلواري زوق و ينكجووني سهرواي شيعري گرودي و زمانه كاني ترميان خستؤته بهر به راوردو لنكز أينهوه ، بيز شەرەي شارقنى شىيعزى كاوردى ءلىھ زووى سامروا ءالله ناو سيسىقەمى شايعزى جيهانيدا رونىتر دەرېكەرى.

ناوئيشاني نامەكە:

بز ناونیشانی نامه که ، وشه په کی گشتی (سهروا) و رون کردنه وهیه کی فراوان (لیکزلینه ویک شېکاري په راورده له شپعري کوردي) مان داناوه ، چونکه باسهکه هه مووي له پارهي سهروايه ، جگه لهودي که بهشتکي ته واوي (بهشي به کهم) بوز رانساري و موناقه شهي لايهني نبدي، بزچرونی گشتیی سهروای شیعر نهرخان کراوه الهبهشه کانی تریشنا اله ههر کری بهرفه شهین مبهروای شیعری کوردی له رئی به راورده وه به شیعری جبهانبیه وه گری دراوه و جاریکی تر له بال روخساره نابيه تبيه كورىييه كه و جزيته ناو جوار جنيوهى كشتى سهرواي جبهائييه وه وبان ههندي دياريدي دوكمه ني سهريه سهرواي شيعري جيهاني له ناو شيعري شاعبراني كورد دورهلنزاوي وانه بایه ته که را به باره یه و ریاتر جوار جپُره په کی گشتی به خزیه وه گرئوه و به دهوری سهروایا دوسبورینته وه ، نهمه ههمور وای کرد که وشهی (سهروا) وهکو سهرباسلکی گشتی و سهرهکی بز بابه ته که داینتین ... له بال کهم بزجرونه کشتیه با ، جه ختمان له سه ر شیعری کردی، کردی، هه رانمان باوه . له باره ی سه رواوه ، له رؤر گزشه نیگ اوه شی یکه بنه و و دهسترور و کانی کارگریش الثبك بده يشعره والايونية جيؤرا وجؤره كناني موسنت نبشيان بكيهين والنهيال ثبع شبي كردنوره ووسنبهه شدا ، بو ماشتر دبار کردنی شوانی سه روای شیعری کوردی له ناو سیسته می سه روای شبهري جبهاني ، ههمېشته چه ختمان له سته ريسه راوړد کريني ديسارده و قسالب و لايه نسه جوانناسببه کانی کردوه له گهل سه روای شیعری نه تموه کانی دی : شهم جزره رئیبازه سه رکه رنوانه له لاپسهان ژرمونسکی روزس (۲۷۷ : ل۲۰۸) وهنفری لائنزی بنه ریدانی [۷۷۵] و د.محه سه د عمونی عەبدورونۇرنى غەرەبى [٣٥٠] بەكارھاتيە . پشت ئەستوپر بە رئيبازى شېكارى روسشى بەراوردى ئەوان بۇ لېكۆلېنەردى سەرواي شېعرى كوردى ، ئارتېشانەكەمان بەم جۇرە ئارشىت كەلەگەن ئارەرۇك رارىبارىلېكۇڭىنەرەكەما بگرنجى.

هُوِّى هُهُلْبِرُّارِدنى نُهُم بِابِهُتَهُ :

ھەڭبۇلردنى ھىچ بايەننىڭ بۇللىكۇلىنەرە بەبى ھۆ ئايى . دەبى ھۆيەك يىا چەند ھۆيەكى گشتى ر تاببەتى ، دەرەكى و ئارەكى ھەبى وايكا ئۆۋەرەرە بايەنىكى ئايبەتى بۇللىكۇلېنەرەكەي ھالمۇزىن.

دەسىت ئىشان كردنى سەروا لىە شىغىرى كىردىيدا بىۋ ئەم لۇكۇڭىنەرەپ لىە ئىەنجاس جەدد ھۆپەكى يۇرىست بود ، گرنگارىنيان ئەمانەن :

- سەروا دپاردەيەكى زەقى شيعرى جېھانىيە بەگشتى و شېعرى كوردىيە بەتاببەتى ، شېعرى كورىي ھەرالىە سەرەتارە ئىا بىستەكانى سەدەي بېستەم ، بىە ھەردور جۇرپىدەرە (ئروسرار و زارگۇنىن) ، بەھەدور زارەكانىيدەرە ، زۇر بالبەندى سەروا بىرە : دەستبەردارى كۆشىيمان رەنگىش بورینی (وهکنو همه ندی بنه پنی فزلکلتوری) دهسته برداری سه ریا شهیره. بناش شدم مغزوه بسش (بیسته کانی سه دهی بیسته م) که شیعری کوردی ورده ورده قالمی شه قلیدی و مه بندی کنش و سه روای شکاند و جوره قارا دیبهاک به شاعیر درا قه به به پرور کردنی کنش و سه روا ، سه روا ده بری هه رمایه ره به لام به جورتکی جها قه رهی پیشور. جا قهم دیباره هاوه دهی بخرفته به رفتکیلنده و به به شهره به به شهره یکی دردودی به شهره یه کی نه حتی رزد و بایه تیبانه شی بکرفته و و باساکانی دیبار بکری و دوری قه کرده و دی گهراندن و کارتیکردندا دیبار بکری و جهلواری قه گهال شیعری نه ته وه کانی دی دهست نیشان بکری اله راده و جونیه نی دهست نیشان بکری

- تا نئستا هیچ لیکولینه و به کی فراوان له بارهی سه روای شیمری کوردی نسیاوی شه لایه نهش وه کور زوریه ی لایه نه کانی تری شیمرو قه دهیی کوردی مه پله و به باره و پهٔویستی به هاسته نگاندن هه به تا سنوور و خامیه نه کانی دیار یکات و دیاردهو حاله نه کانی رون یکاته و د. واته دوشاییه کی گهوره له دیراسانی شهعرو نه دهیی گوردی ، جمکی سه روانا ، همچه هم دهیی پار یکرینه و « ، جا بو برکردنه وی لایه دیکی نهم بوشاییه بوو نتیمه نام بایه تهمان هانبزارد .

- رۆرىمى شەر شىيەرە كلاسىكىيە كورىييانىدى تىا ئۆستا بلاوكراونەتسەرە ، لەكسەم و كورتس بەدەرنېن ، رۆريەيان ئەرەندە بەين سەرويەرى كراون چارەيان ھەر ئەرەيە دوريارە ساخ بكرۇنمورە پە پوختەيى بالار بكريتەرە : ھۆيەكەشى ئەرەيە زوريەى ئەر ئۆزەردوانەى كارەكانسان راپمراندو، شارەزايبەكى ئەرقۇيان لەرزشتېرى كلاسېكېي و خوينددوارىي ئېسلامى و كەرەستەكانى شېمرى رۆزھەلات ئەبرە كە سەروايش لايەنتكى دېلرى ئەر رۆشتېريبە شېمرىيەيە . ناسىنى سەروا و ئاگانار دورنى چۆندەتى كاركردنى لە ھونەرەكانى شېمرىا ، رېگا بەردو دۆزىتبەردى ئەر ھەلانە ئەخت دەگات كەلە بوارى بلاركرانەرەي شىمرى كلاسېكىي كراون . بىۋ تەرونىد ئەشسارەزايى له البه شدرونی سه روا له هونه رئیکی شیعری وه کو نه رجیح به ند بنؤی هه یه بینی به هنی نه و که نو تروه و خانه و به نده کان نه رحیده که به فه سیده یه کی سه ربه خز برانی و لئیکیان بینچرئین و هه رخانه یه نه رخیده که داینی ، وه کو گه وه ی به سه ر ته رجیده که کی سالیا مهتوه ، که چی شاره زایی سه رواد هرونه کی دیوانه که داینی ، وه کو گه وه ی به سه ر ته رجیده که کی سالیا که هه ست به م پچرانه ی خانه کانی نه رجیده که بکات و هه وال بدا بیانخانه وه پال به نور در به به مهدت به م پچرانه ی خانه کانی نه رجیده که سه روا سه رنجی بو شه پراست کردنه وی راکنشاوه (خه ریا به بود نیوانی "سالم"م ده خوننده وه – شهره ی گیدی میکریانی چه ایی کرده و راکنشاوه (خه ریا به بود بود نی سالم"م ده خوننده وه – شهره ی گیدی سیداره ی نماوه یک ناوه روان و نه زای شاعیرانه و نوازی نام به روانه ت غهرها که مید خونیه و شه مه پیچه وانه ی قبلین بایی به پنی نام به روانه ت غهرها که مید خونیه و شه مه پیچه وانه ی قبلین بایی به پنی نام به روانه ت غهرها که مید خونیه و شه مه پیچه وانه ی قبلین بایی بوجیوی که م بودیده و در است که بالم در به در وانه که و نهی در به نوی که مید نام به نویده و شه مید و به میده به به به به به در به نوی و که نه زمانیک به گویره ی پیتی قافیه هه نام شیعره ثامال در نود در به نده و ها به در ۱۳۱۰ تا ۲۲ تا ۲۲ تا ۱۳ تا ۱۳

- لایه نیکی لیکزلینه و پی سه روای شیعری کوردی دوست نیشان کردنی به هاریی و بیه بزری سه روایه ، نهم نه رکه بور مه به ست ده بلکی : یه که م : دور خستنی جیاواری نیوان شاعبرانی پیشد و مان لیمباره ی زالبون و رزال نمبورتیان به سه رسه رواوه و ده سه لات شکانیان به سه به کارهینانی هونه ره دنیا نهی سه روا بی قبول کردنه و ی شاواز و مؤسیقای شیمر و به هاز کردنی کردوجی گه یاندنی تاقی کردنه و بی شیمری ، دوم : دیار کردنی کهم و کورتییه کانی مامله کردنی شاعبرانی پیشرو رنگا خوش ده کا بو شاعبرانی دواتر بیز نه و بی خویان لهم کهم و کورتیبانه لابدن و سه رکه رتبانه لابدن و سه رکه رئیستا رئی رؤشنگرینه بی و سه رکه رئیستانی شاعبرانی نازه تاله چوار چیوه یه کی امه بار و پوسه نیا با هیتنان له با به شکرینی سه روانا

- لټکزلیندوهی سه روا ووک لایمنټکی تیبوری شیعری ، دووله مهندکردنی تېبوری لټکزلیندووی شیعری کوردبیه که تهمهش بهشداری کردنه له جهروویټش بردنی شهم تیبوره ، جهروو بارشتانی تیورټکی گشتی و فراوانی ههمه لایمنی شیعری کوردی .

پرۆگرامى ليكۆلىنمومكە:

بېگەڭانى ھەرلۇكۇلىنغوديەڭ پەيرەندى بە جۇرى بايەتەكە ، خۇيەرە ، ھەيە و لەۋۋە رەردەگىرى^{لار} گەلاللە دەكىرى ، يۇيبە دارشىتنى ھەر بەرئامەيلەك دەبلى لەيلەر رۇشىتايى لايەنلە جېلوار~~ەكسانى~~ بایعنه که و بزچورنی نورسه ره کمر رئیبانی لیُکوْلینه ره که خمنجام بحریّ، بایه تی شمم لیکوْلینه ره به که سه روای کوردییه ، رؤر لایه نی جـ ؤراو جــؤر دهگریّته ره ، بــؤ شه رهی لیکوْلینه ره کــه روریـــهی لایه نه کان بگریّته رو، کردورمانه به پیشه کیبه ک و ددروازه یه ک و شمش به ش ر نه نجام .

يتقفكسفكه:

ئەمسە پېنامىسەى بايەتەكسە و ھىۋى ھىمائىزاردىن و يېزېگرامسى لېكىزلىنسەرە و كىيرو گرفتسەكان و. ھائسەنگاندىنى سەرچارەكانى پېشىرو دەگرىنەرە .

دفروازفکه:

باز موناقهشه کریننی زاراوه و جهمکی سه روا ته رخان کراوه ، وهك سه رهناو رئ خاوش کردن<u>ت</u>ك باز جورنه ناو بهشی یه کهم.

بەشى يەكەم :

نهم به شه زیاتر گشتی و تیورییه ، روکر بناغه به که بؤ پؤتانی به شهکانی کر کهم به شه به سه رسی (بیلس) را ، دایهش بود ، یاسی به کهم بؤ پؤتانی به شهکانی کر کهم به شه به سه رسی (بیلس) را ، دایهش بود ، یاسی به کهم بؤ پؤتاسه ی گشتی و بنه ماو که رکی سه رزا و پههیوه ندی به دروه م لیکولٔ پنهوه یه کی گشتی بنه مای سه رزای شیعری جیهانیه ، به به یا به رون و سیسته می سه روای هه ندی ناخه وی کون و نولی پؤتارا و رؤزهه آنی و هکر یؤنانی و اکتینی و فهره نسی و ثبتالی و گیزنگلیزی و عهره بی و فارسی و هندی باسی سنیه م له جؤره کانی سه روا ده کولگته ره را له کوری زماره و گاوان و خزیه کی دوباره برونه رو ... لیکیان جینا دری که همریه که خاره نی تابه بیتی خزیه کی و هرینه کی دوباره برونه رو ... لیکیان جینا در کانه و که همریه که خاره نی تابه بیتی خزیه کی و هرینه کی دارد ...

بەشى ئوردم :

لمبارهی سنوورو رهگەزەكانی سەروای شیمری كوردی دەدوئ . ھەولئىكە بۇ دیسار كردننی سنووری مىمروا (كىمىئوين دەنگور زۇرتورسن دەنگو وشسە كىھ سسەروا <u>بۇلىك دۇنىن)، ئىممېش لىم رئگىلى</u> شىكردنمودى ودسفى شيمرى كوردىيەود دەسقەبەر دەكرى . ئەم بەشە سى باسە.

- باسی پهکهم : برز داستی دهنگی سهروا تهرخان کراوه . سنوپری سهروا لههکوّنایی وشهی سهرواها دیار دهکات و زاراوهی دهنگه جیلوازهکان لبّك جبا دهکاتهره . جهختی ههره قورسایی شاواز و باسه دهکهریّنه سهر دهنگی (رموی) چونکه (رموی) چهفی چربرونهوی ههمور قورسایی شاواز و زایطهی دهنگه رشهکانی سهروایه . لهم باسه با همول براوه جالاًکی دهنگهکانی کوردی له بینینی دهوری رهویتا رون بکریّته و دوله رئی جهردی گزمهائی دیوانی شهعری کلاسیکییه و دهنگهکان بهگرئروی کهم و رؤرییان لهرورنه رمویتا بزلین بکری. جیارازی نهران ردوی و دوا دهنگی دیریش رون کراوه ته ره که ههندی حیار چهك دهگرن و ههندی جیار له چهك با دهبرتین . لیم باسه با چی له رمزی ، پلش رمزی و باش رموی دیارگراون و جود و ستورزیان لبتك جیا گراوه ته وه .

- باسی دوره م : له ناستی و شه کانی سه روا ده دوی . و شه ی سه روا چینه ؟ هه بودندی و شه کانی سه روا له روی روندی و نیستی و شه کانی سه روا له روی روندی دیار کردنی سنور و سه روا له روی روندی شهر دیار کردنی سنور و شی کردنه روی شهران و جزره کنان به بات سه روا (رودیت) . جونکه شبعری کلاسیکی کوردی به کنکه له و جزره شبعرانهی روی جالاکانه رودیت بو پته رکردنی ناواز و خهست کردنه و می مانی شیعر به کار نینی نینجا پیش سه روا (حماجیت) و دوری له ریگا خوش کردن بو سه روا و همیده هه رستگیان (حماجیت , همیره شه ی سه روا و رودیته روی کراونته وه که جاری وا همیه هه رستگیان (حماجیت , و شهی سه روا ، رودیت) و همیره در تراوی نیا روشه ی سه روا دیره که دوری به یمك بارچه شهاری درویاروی جو و نیره که دوری به یمك بارچه ناوازی درویاروی جو و نیره که دوری به یمك بارچه

- باسی سټیمه : له نټکهلېونی کوتابیه کان ددوۍ تټکالېوونی ړووی و باش ړووی یان رودیف و وشهی سهروا

يەشى سٽيەم :

بریتیبه له لژکوآیندودی چؤتیه کی دایهشیورش سهروا له دئیر و پارچه و هونه ره شهریهه کاش ودکو: قیتمه و غهزه از و قهسیده و تباك و مهسته ری سینینه و چواریشه و پیکنجیته و .... تنه رجیم به ندو نه رکیب به ند و موسته زاد و موهششه ج و سیزنینه و... نینجا به راورد کریش شام هونه و و بارچانه له که آن بارچه هونزاره (stanza - stroph)ی نه ته به کانی ترک بروی ژماره ی دئیر و دا به شهرینی سهرواود ، نهم به شه سن باسه . باسی به کهم برز چه مك و جور و پیکیاتش بارچه هونراود ته رخان کراره ، باسی دوم له بارچه گذشتیه کان و باسی سینهم له بارچه تاییه تاییه کان ده دری.

بەشى جواردم :

دور باسه. باسی یه کهم هه رانیکه بزلنک خریک خمتنه وهی دور را نستی سه ریه لیکزایشه وهی شیعر (سه رواناسی و رموانیتری) ، به بیوه ندی نتوانیان ده رده خاو باسی به ک گرتنهان ده کیالیه هه ندی هوشه ری جوانکاری شیعریدا وه کو : نبعشات و جنوبت سه روا (نوف افیتین) و سه روای دوریاره و سه روای فعلقه به ند ... باسی دوم به دوای کهم و کورتیه کانی سه روای شیعری کوردیدا ده گهری و هوی پوردان و را دهی کهم کردنه وه که یان له نرخی شاراز دی شیعردا روین ده کاته و .

ئەنجام:

لفره با پرختهی بیر و بهچورنه کانی هه ر شهش بهش چرکراوه نه به و به کورتی و چری خزاوه نه بود. گیرهگر فته کان : حگە لەرەي (بابەتى ئروسىي) ، خۇيلە خۇيەرە ، گرىتتكە ئۆۋەرەرە دەست ئېشانى دەكا ر ھەرل دەنا رائسنبانە چارەسەرى بكا ، لەكاتى جارەسەركردىن ئەم گرىتە سەرەكىيەدا كە رايى كردىنى كرىدرەي ئۆزىئەرەپ ، رۆر جار ھەرلەسەرەتارە گۆزۈگرىتى گەررە يان بچورك سەر ھەڭدەنا، ئەركى ئوۋەرەرەپ بەسەرياندا زال دى بۇ ئەرەي رۇگاي لۇكۇلىنەرەي لەمەردەم ئەخت بدى ، ئېمەش لەم لۇكۇلىنەرەپەدا ھەندى گېروگرىتمان ھائە بۇش كە گرىكترىنبان ئەمانە بوين :

- گرفتیکی گەررە ئەبىرىنى زارارەي ئايبەتە بە سەررا ، ئەمەيش زادەي ئىاجورىي لیکزئېندەرەي زائستى بېشرە لەم بوارەدا ، ئالیکزئېندەرەي زائستى لە بواریکنا بەرە ئەسېنى زاراومى زائستى تېدا گەلالە ئابى ، ئە كوردىيا ، زائستىكى رەكوسەرواناسى بايەتىكى ئېكزئېندەرەي ئورىيە ، روگى قرول و قراواس ئىبە ، بۇيە زاراومكانى ئەجەسپاون ، ئەبەرەر رور بورندودى قەم گرفتەدا ، دور رئېچكەمان ئەرنىشە :

 ۱- مەكارەنىئانى ئەر چەند را را رود كەمەى سەرواناسى كە ئائلىستا كەم و زۇر لەئلىكۇلىشەردى شىدرىدا بەگار ھاتدون رەكو: سەروا ، ئاڭ، چرارىئە ، بېئىجىك...

 ۲- به کارهندان زاراوهی عهرهیی و فارسی و فعریهی که وهرگذرانهان درژویه و تا نامنتا وشهی پی به بنستی خویان له کیره یدا نه نوزراوه ته وه.

هالیمت دهکری همندی یان همر همیوو شم زاراواشمی سمر به سهرواناسین بکه پن به کوردی به لام هنز لمزاراوه سازیدان و بهم فراراتیبمش کاریکی پر معترسی و لیّپرسیشودیه. تمسمتان بـق پسیزرانی زاراوه سازی و تمکادهیای زائستی درارؤز جن هیْشت.

- که می سهرچاوه ی تیحری و را نستی اسهباره ی سهرواوه ، راسته رؤر سهرچاوه ی همرویان اهیمه المجهرده سفاره و در استه رؤر سهرچاوه ی همرویان اهیمه المجهرده سفال ، همر المهرده شفال و فه خفه شفوه [۳۵۹] تما گزستا به لام همرویان اهیمه المبارته با بمخوانی محوویان اهیمه بازنه با بمخوانی به جوان را ناگانی سهروا ناسیبان رؤر که مه ، بؤیه شتی نری و تبازه بایمتیان دهگره نام فارسیدا به همراه گریگه ری سهروا ناسی عهرهبیدا نروسرارهتموه و هممان را را وه و مامش کردنی به کارهتبان امهراله قهیمی بازنیبه و راهیمه بازی با دخیم و محووی توسیف را ده و محووی و محووی توسیف را محروی و محووی المبار با بازی المبار بنجیشه ی ده نگسازی المسهر سهروا را محاوی به بهروس و راهیمه کان که زیاتر ده نگو برگه درون به بهروس هی کردنی به بهروری شی کردنمودی سهروا (۳۰۵ تا ۱۰۵ تا ۱۰ تا ۱۰

کهچی له زمانه کهروهبیه کان ، له به ر تهودی لیکزلینه وهی برگه و فؤنزلوجی زور دیراسه کرارد ، سهروا زیاتر لهم روانگه وه شیکراوه تعود ، دهنگو برگه له باتی تیپ و حه ره کهی عمره بی و فارسی كىۋى بىمكاردى ، يىمكورتى سىمروايش خەربكىم دەخزلىتىم ئىناۋ قۇنۇلوجىيىمەۋە ، ئىنىم بارەيسىي ئۇجورتەكاس ئىچ [٤٦٦] و لائز [٤٧٥] و فرۇزەر [٤٦٣] و مۇريىس گرامىۋى [٤٨٤] و ئامنتۇنبۇ كېلىس [٤٨٨] وهى تريش جېگاى سرود ئى ۋەرگرتى دوئى ،

جي لهباردي سهرواي كورنييهوه نووسراوه:

نه کرردیدا ، کهم نهسه رسه روا نورسراوه ، له لیکزلینه وهی گشتیی شیعریشدا کهم لای ل کراره ته رد . کزنترین شت ، به پنی تاگاناری ثیمه ، که له بارچی سه رواوه نورسرایی ، نه و چهند نیردیه که سقی ۱۹۳ نه مین فه بزی له (ثه نجرومه نی نه دیمان) با له بارچی شیعریکی موله بی نیرسیدیه که له ماسنه ربیه ره چیزته سه رسه روای موته ناریب و دولی : (مه وله بی به موته بار شهر مه وقیمه که تیبابروه هیچ چاری به شیعری فه پونگه که وتیه و لهگان نه تهیه کردوه لهگان نیسلرویی نه برای شیعری نه رم کردوه . له قیت مهیره کی شهروه ی ته تقییمه کردوه لهگان مهسره می سفیس و قافیه ی مهسره می سانی رئی خستوه لهگان مهسره می را ربیع ... نهم نوسوله خبلافی نوسویلی شوعه رای تیرانه و مه وله ی ایم که سی نه دیوه ، مهمون به حوستی تهریمه ش خبری موناسیس را نیره و نیستیمه ای کردوه) [۱۹ : ۲۱] . به لای منه و ه رئیمه نه لاساکرد نه به فه ره نگور نه به حرستی ته بیمه نی به شتیتی له باری را نیوه و به کاری هیتاره ، به لکو قافیه ته نگی ناچه ری کردوه له سه رمه سنه وی لایدا و بچیته سه رئه م سهروا موته ناویبه چونکه بهش نه به رخه رخانه ده نی :

> مەنىم مە كەربىي گوانەن يەرىم ئەر شۇرپا بۇ قانىيەيى شەرىم [١٨٦ : ٦٦] .

سالی ۱۹۲۱ ، شیّح نورری شلِغ سالح ، له رؤزنامهی (ژیان) با چهند دیریکی لهبارهی سهریالا لهژیر ناوی (قافیه) با بلاوکروژنه وه له بنناسه و لهرکی سه روا با دملّی : (قافیه له نیهایاتی هه مور مه سره عیّکنا له به ینی هیجای تاخیرینا به تیعتباری ته سه و ت عبباره ته له موتابه قه ت مخملەدك قافيە بۇ ئېغاندى تەئىبنى ئاھەنگۆكى مۇسىلىيە ...كە ئېھاپىش مەسىرەھەكاندا ھېجاكاس ئاخىرى مىلىكى ھەينى تەرزى ئەسەرت بورن ئەر تەنازۇردى كەك بەيدىنى ئەسواتا ھامىل ئەبى ساميمە ئەزار ئەبى ....) [۲۲۸ : ۲۲] .

لهم بؤجرونهي شيغ نريريدا دور خالى كرنگسهرنج رادوكيشي:

۱- لهېټناسهی سهروانا تبیب و ههره کهی نهکريوه په پټوانه ، بهنگو برگهی کريوه په پټوانه که څه ورونتر و رانستي تره

۲- بوو ئەركى گرنگى سەرواي بوست ئېشان كربوۋ :

أ - مسؤكهر كردني تاوارتكي مؤسيقي له كؤتابي لهنه ميرهكان.

ب. ئەر خۇشى رامگرى زرنگانەرەي لە ئەنجامى بەيەكچرونى دەنگەكان پەييا دەبى.

سىڭى ۱۹۳۹ ، جىممال مېرفىان لىد ژمىلرە (٥٠٦) يې بۇزنامىدى (ژيىن) شىنېكى ئەسىدرسىدىرا ئىرسىدە بەلام خۇي ئەررىدكارى سەروا ئەدارە (٢٩١ - ٢٧٨) دىسان ئە ژمىلرە (٨٠٧) گەلارئۇي (٢١٤) يا ئە (٣٧) خىڭى پەندو ئەلسەئەدا ، خىڭتكى بۇسەروا دانىۋە (شېھر موتلەقەن قاقبەي يۇرىسىت بواپە ، ئەبواپە ھەر بەقەدەر قاقبە شېھرىيئۇرايە) [٣٣٥ : ٨٠] ھەرلاككە بۇ دەرخسىتى يۇيوندى تۇران سەروا و شىمىر، كە شىمىرلە سەروا گەررەتور قرارائۇرە .

بلکس نه گهلاولژی ۱۹۹۳ دا ، رمختهی نه شیمرنکی : م. کاردؤخی گرتوه که پیش سه روای نتیایه به لام په پرموی سه روای نتیا نه کراوه و دطئی (نهم شیمره مهررونه به لام وا دیاره که : م. کاردؤخی نه نوسوولی شیمرا نه شارهزایه چونکه دوای رشهی ههردوو مهسره عهکه که "جیگه" به ، نمین کلیمه می پیش "جیگه" نه سه ریمك ویژن بی) [۲۲۵ : ۵۵] . کاردؤخی نه ولائمنا دیلی : (قائیمی شیمریکیان چهوت بدو ههرچه شده سهوران بدو ، چونکه نه شهرانی دوا وشهی دور مهسره م نهرانی دوو ، به لام نهموانی روز نه شاعیره کانی فارس و نه دیده کانی سه دهی بیستهم فهرموریانه شاعیر پیویست نیبه روز خونی ماندور یکا بو دوزینه وی قافیه ، شبعر هه رسهورون بی به به به به به سه شهر دورخستنی فامانجه نهك ریزکردنی و شه و قافیه ، شبعر هه رسهورون بی

جگه لـمودی هه ربورکیان (بیُکهس و کـاریؤخی) لـه حلّـه تی فیّنـانی پـاش سـه روایا ، پامـیی (مـهورؤونی)ی وشهی پیّشتر مدکه ن نعاد سه روایا ریی ، کـاریؤخی بوّ بهرگری لـه رهچـاو نـهکردنی مـهورؤ به هزی پاش سهرواوه ، رای شاعبرانی فارمی مدکانه بالْپشت که شاعبر پلیویست ناکا خوّی به بؤرینه ردی وشهی معاروا ماندور بکـا ، جونکه کلِّش به بلهی بهکـام دی که برز شبعر پلیویسته ، ئەم رايەلەگەل راى ئەرەستۇ (۲۲۲ : ۱۲) و پەيرەوكەرانى شىمرى رەھا (المرسل) يەك دەگرۇتىي

محه سه در سدیق عارف (حسین عارف) سیلی ۱۹۵۸ کتبینی (کامه دران و هزنزاوه ی نینی)ی دیارکردیوه بیشتری میارف (سیلی ۱۹۵۸ کتبینی (کامه دران و هزنزاوه ی نینی)ی دیارکردیوه بیشتری بیشتری در بیشتری که بیشتری که بیشتری بیشتری در بیشتری در بیشتری در بیشتری در بیشتری در بیشتری در بیشتری بیشتری در بیشتری بیشتر

نبحسان ، سائی ۱۹۵۸ له پؤژنامهی (ژین) ، له وتاریکتا به نساوی ((بهراوردیکی نه بدیی کوردی)) باسی حاجی قاس دهکا: (به لام همرلم سهده به دا حاجی قادری کؤیی شاروو جنوری همانبه سنه کانی تبا را ده به کی رژو گنوی ، وه له قافیه ی یه ك شاروه همانا را ده یه ك خنوی بزگار کرد (۲۲۲] . شبعره کانی حاجی له باره ی سهرواوه دور جنورن : جنوریکیسان غمزه ل و قهسیده و ، به کانی سه روایان نابنا یه بردو کراوه ، جنوره که ی تریان هه میوی مهسده و ین به تاییمتی شیعره سیاسی و نیشتمانیه کانی که له گهال مهمنه و یه نیشی کورت دا بر پشترون .

 له راستینا نهمه به کنکه له کهم و کیرتیبه کامی سه روای ته نابیدی دورداره کردنه یعی و شهی سه روا له مه دانیه کی کررتا نه نگیکی به کنتی سه روایه ، رهنین حدامی و مخته به کی لهم ساریوه تاراسته ی مه دانیه کی کرروه (و شهی - تاو - دورجار کراوه به قانیه که نه به به وغنه ی لی ته کردین (۱۹۵ - ۱۹۹). له هاسه نگاندنی سه روای شهره کانی گزراندا روز به جاکی ترخیان بز با دونی (له کانیکا که زؤر که سمل که چی خانی کردید . بز قامته به کی نابیه نی بردانی و سه اسه ته بیان ، گزران قافیه ی مل که چی خانی کردید . بز قامته به کی نابیه نی بردانی و سه اسه تاریخ نابیه نی در بیارین به نگه شهر بیری خانی باری بی ته کا ... زؤر جاریش به نگه شهر بیری نه نابیه به کردینته رد له گان که مه شاهیم و مانید به رزی ته بیمی و شه کانی به رزی ته بیمی و شه کانی این به به به به به به به به به نابی به نابی به نابی به به به به به نابی به نابی به نابی به نابی به نابی به به به به نابی این به نابی به نابی به به به نابی این به نابی به به به نابی به نابیدی نابی به نابیدی نابی به به نابی به نابی به نابی به نابی به نابی به به نابی به به نابی به نابی به نابی به نابی به به نا

گزران له موهازهرهکانبدا ، که سائی ۱۹۰ و به دواوه له به شی کوردی رانکزی به غدا لمباره ی لیکزلینه بردی شهدی داریه و کاکهی قطانج به رنجیزه له ژینی سلی ۱۹۰ با بلاوی کربرته و هدروهاله و تاریخ به تاریخ به ترخیزه له ژینی سلی ۱۹۰ با بلاوی کربرته و هدروهاله و تاریخ به تاریخ به هالبه سنا ۱۹۱ له گزشاری (هبا) با بلاوی کربزته و با لای له سهروا کربزته و با لای له سهروا دورا: (هالبه ستی کزن دولیی هه مو به به کانی به برژایی کشانی فه به مورو به به کانی به برژایی کشانی فه به نواید الله به خوال له سهروا دورا: (هالبه ستی کزن دولیی هه مور به به کانی به برژایی کشانی فه به به نواید الله به نواید و تاریخ به نواید به نواید به نواید کربوه به کنتی به کونتی به کونتی ناجه به نواید به کونتی ناجه به نواید کربوه به کنتی با به نواید به کنتی به کونتی به کونتی ناجه به کونتی ناجه به کونتی ناجه به کونتی به به کونتی به کونتی

 جاستکی (مهسته وی) و سه روای ختر مالی و سه روای لاوك و حهیران و ده قی شایبنی په زیدیه کان به کات .

عەلائەدىن سەھادى سىلى ١٩٦٧ كۆلېس (ئەدەبى كوردى والكۆلىدە ۋە ئەسەبى كوردى) بىلۇركىردە ، لەھەند جۇگايەكنا بېئاسەى سەروا دەكنات ولەجباكىرىنە ۋە بەخشاندا سەروا بەنىشانەيەكى ھۆتىراۋە دادەنى ، لەھلىسەنگاندىنى شىھىلكى شقىغ ئوردىنا كە يەكۆش سەروا بەنىشانەيەكى ھۆتىراۋە ھەول دەبا وردەكنارى شقىغ ئىرورى لىم بارەيمەرە بېرون بكاتمەرە ولىم كۆتىيدا دەلى مەكەر ئۆلىن بكاتمەرە ولىم كۆتىيدا دەلى مەكەر ئۆلىن ئۆلەرى ئىلەب بىر بەرور كارىگەرى شاھىرە ئويقىلىلىدى ئىرورى ئىلەب بىر بەرور كارىگەرى شاھىرە ئويقىلىلىدى ئەرورى بىر بەرورى ئەركىلىلىدى بېلىلىدى بىر بەرورى ئەركىلىدى بىر بەرورى ئىرورى ئەرىدى سەرەتلى سەروالى دەلىلىدى (دەلىلىدى ئەرورى ئەرەرى ئەرەرى ئەرورى ئەرەرى ئەرەرى ئەرۇرى ئەرەرى ئەرۇرى ئەرەرى ئەرۇرى ئەرۇرىيىلىلىدى ئەرۇرى ئەرۇرى ئەرۇرى ئەرۇرىيىلىدى ئەرۇرى ئىرىرى ئىرىرى ئەرىرى ئەرۇرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئەرىرى ئەرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرىرى ئىرى ئىرىرى ئىرىرى

فەرەبدون عەلى ئەمين لە (چەند سەرنجۇك لىە پىرەمۆردى شىاغىر)دا جاسۇكى بىز (پىرەمۇرد و قاندەى شىدر) تەرخان كردوود بۇنناسەى سەروا دەكىات رايىۋ دەرخسىننى رەستاكارى پىرەمۇرد ئەسەروا سازىدا، بۆشەكى بۇنج دۇرى شاغىرانى ئردۇنىڭ كە بەلاى خۇردەرە سەروايان بى ھۆزە، بۇ ئەوەى بە ھۆي بى ھۆزدى سەرواى ئەر شىمرائەرە بەھۇرنى سەرواى شىمرى پىرەمۇرد دەرىخات، بەلام ئەندا دور دۆرى بىرى بىرەردى بەشرونە ھۇئلەرو بەس (۱۵۲ - ۲۷ - ۲۷)

نورسه ری نهم کتیبه ش سائی ۱۹۷۱ له هائسه نگاندنی (خهنده کهی بایی)ی بلداریا بور وتاری باگر کردود. به که میان به ناوی (هزنراوی یکردی و عهروزی عورهیی) [۲۲۰] و شهوه ی تر به ناوی (خهنده کهی بایی) [۲۲۰]، به دهم باسه که وه ههندی له با به شربورنی سه روای شرعر دواره به لام له مرهششه حدا جوزکه (خهنده کهی بایی) به موهششه حشورسراود.

محەمەد فەرىق ھەسەن سىڭى ١٩٧٥ وتارنكى لەگۆفارى (بەيان) با يائوكرىدوۋ جەنارى (ئاخۇ ھۇنراۋەي كۆن ھەتا كەي بر ئەكات). يۆ بەرگرى كردن لەشيعرى كلاسېكى بى ئەسەر گرنگى ئەر چۆرە شەرە بادەگرى كە سەرواناربول م يارەپەرە بەلىن : (مەسەلەي سەروا شىتېكى كاتى و كەم ئىيە تاكو بەئاسانى بايانىن باشت گولى بىغەين) [١٣٣٧ : 1]

خازاد مەبدولیا خید له ژماره (۵۹)ی (بەیان)یا رئاریکی لەسەر سەروای دیوانی (پرچی خاو کچه..)ی لەنیف ھەلمەت نروسیوم ـ ھەرلی بارە لەبارەی سەروا رە شیمرەکان ھەلسەنگلنی، دناروکە ھەندی سەرنجی ررد و چاکی تبا پە بەلام زۇر جار ئەراسە سەرەکىيەگە دەرىمچی بۇ گلش و رهواننیژی و هه ندی جاریش سوری هاچیوی هاهمه نی ناوانستی هی دهیانه سهر هالمه ت و دبیانه که ی نه رهی هیچ ینه مای باده نی و رانستی له بوجرینه کانی با همین (۲۲۱ : ۲۲۸).

کهمال غهدهار له ژمناره (۱۳)ی (به بان) به وه لامی شازاد عهیدولواحیدی ماوهتمروو به رگری له هاشمه تندکات و راو بؤچیریه کانی شازاد روت به کانتموه تهگه رچی همندی بؤچیوینی له بازهی سهروای شیعری هامه تا راسته ره لام ته روننام همیه به رگری له کهم و کورتیه کانتیشی به کات

که ربع شاره را فعیه رگی بیازده دیش گرشاری کنوری را نیباری کنورد به سیکی پیهناوی (سیاخ کردنه وهی هه ندی گیروگردش شیمره کاس حیاحی شادری کویس) [۲۲۳] بیلاو کردونه و چهدند لایه ربه کی (۲۶۰-۲۶۱) بر دوزینه و و بینسانتاس کهم و کردنده کانی سه روای شیمری حیاجی نه رخان کردوه . (۱۹) نابیشی وردی تنیسار کردوه . همهر هه میرویان لاوازی و ناشه واویی دیره کان ده رده خمه روشه همه ندی شدیننا شیاره رایی له سه رواناستنا دوسی به هزیسه ک بیش نوزینه وه و جمسهاندنی شفیه ی دروستی دیرد ۲۲۲]

به کنکی نیز که باسی سه روای کربره محه سه دسه عبدی تیمراهیمی محه مه دریده الله کد سی (گهشتی نب که باسی سه روای کربره محه سه دسه عبدی تیمرافیدی محه به دری و (گهشتی نبه عبدی معدسی به لاغه) . که لایمره کابی (۱۰۹–۱۲۲)ی بیز لیکویلینه وی به نبای مهروا و به شه کنانی ، هربه ره شیمریه کانی و دکره ده سه بری و چواریشه و پنتخویشه و غه ژول سی باس کسربوه و شیرونسه ی سؤ هنشاون ، له ژور شیرنده شیسری کسربردی و شارونسه ی به هم در دور زمیان کسربردی و شرونسه ی به هم در دور زمیان هنازی (۱۹۳ - ۱۰۹ - ۱۲۳) .

له کونسایی همشتاکان و له نموده کان کومه آن ناسه ی شهکانهی بو سه ندنی برواناسه ی ماجستار و دکتورا له باردی شیعر و شاعوانی کورده و بنشکه شرا نکوکیانی همنده ران و را نکوی سه لاحه بین و به غدا کراود. همندگیان چهند لایه رو به گیشکه شرا نکوکیانی شهروا قه رخان کردوه ، به لام رژویه بان مهبستی سه و کیوان شهروا شهروا قه رخان کردوه ، به لام پرکردشه وی به رناستی سه و کیوان شهروی به رفاسه ی نبوسین شهم به شهری سه روای شیخ خصت و ، بوزیه رژویی نیدا قبول نمبرونه نموه ، بوزیه رژویی نیدا قبول نمبرونه نموه هم و شهرا به وی گردین و لیکنا نموی به به به بازی و کردنی به مهروا نه روای به نبوده کی به نامانه داشت و مهروی به نامانی رشاره (۱۹۹۱) ، [۲۸۱] . لمو شیکردنه وی سهروا نه رخان کردوه . له نامه ی کردوی . به نامان و ای چهند نروسه رنگی بیبانی و کردین له باردی سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و کردین ای با بازی به ند نروسه رنگی بیبانی و کردین ای با به نامه ی دو به برای در نام و ای این بود و بردانه شهری دیران و بردانه شهری بیبانی و کردین . با شانی به سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و کردین کردین ، با سهکی بو سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و کردین کردین ، با سهکی بو سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و بردی کردین ، با سهکی بو سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و بردی کردین ، با سهکی بو سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و بردی کردین ، با سهکی بو سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و بردین کردین به سهروای له بنیاتی شهری بیبانی و بردین کردین و با سهکی بو سهروای له بنیاتی همگیه بیبانی و بردین کردین به سهروای کوردین ایبانی بود سهروای له بنیاتی شهری بیبانی و بردین کردین کردین و با سهکی بو سهروای که بنیاتی میبانی و بردین کردین کردین کردین به سهکی بود سهروای که بنیاتی میبانی و بردین کردین ک

مهرخار کردوه و له روابگهی به کننی سه رواو سه روای رونگای رونگه و شیعره کانی هغلسه نگانی معردی له مرو ماه به دا له دلشاد ده گیری تهویه ، له ناه هی ماجستتره که بنا شتم نیزری به جکهم دروسه ری کرد و و بیرو با کانی له روبوه شی کردونه و بیرو با کانی له روبوه شی کردونه و بیرو با کانی له روبوه شی کردونه و بیرو با کانی له کردنی سه روانه کوردینا ده نی : (شه و ناه می دکتوراکه بنا له دنیار کردنی سه روانه کوردینا ده نی : (شه و ناه می من تاگانا رم یه که می باسی قافیه ی کردین له کردینا حه مال عبرفاته ، له سیبه کان له رؤزنامه ی (ژیبن) شتیکی نیوسیوه) [۱۹۲ از ۱۹۸ کردینا ده دو برو نه بیری بچی که له نامه ی ماجستیره که ینا تاگانا ره شیخ نیوری له (۹۲۱) باسی سه روای کردوه ، بؤیه نه دو برو له نامه ی دکتوراکه ینا تاگانا ره شیخ نیوری له (۹۲۱) باسی سه روای کردوه ، بؤیه نه دو بیش نه میزیده له کردونیا باسی سه روای شیعریکی تابیه تی مه وله وی کردود ، بؤی های هیش شه مین فه بزیده له کوردینا باسی سه روای گرانبیته و به لام گیمه نه ماندینین .

جگه له بلشاد ، عهبوللا خدر مهولوردیش له نامهی ماجستیّره که یدا (لیّکوَلَابنه و به له له بلشاد ، عهبوللا خدر مهولوردیش له نامهی ماجستیّره که یدا (الیّکوَلَابنه و به باسه دا شبعری حهددی) چهند لایه و به به باسه دارای کردو. پینناسه ی سه روای کردو. سه روای کردو. سه روای شده ری لای حهدی وی کردونه و به ده خدگیکی جوانگاری سه روای حهدی درخستوه و ههندی که و کررئیشی بیّرهان داره و ضورنهی بیّرهایی و هونناین .

جەند تىسسىكى:

له کانی خورسینه روی شم نامه یه با جه ند خطابکمان په پروو کردوه واجاکه لینرونا ناماز دیان بی بکه پن - نه کانی به راوردکردنی هه ندی دیبار دهی سه روای کیردی له که ل سه روای نه تعودکانی تن که ناریابه خمان به هیئنانه روی ضورتهی بینگانه باوه، چرنکه شم هه مدور شیونه هیئنانموه شیاینیکی رژر با ده گری ، بویه ته نیا لیشاره شان بو سه رجاوه که کردره بز نه وهی خوینه ر نه گه ر مه به ستی بی ، ، به ناسانی بترانی بگه رفته رو سهری .

- لەھەندى شوينندا ، پئويستمان بە ئەزمار و جەرد بوۋە ، لەھەر خالەتبكنا چەند دېيانيكمان بە شورنە ۋەرگرتوۋ و ئەزمارەكەمان لەسەر بىنيات ناۋە ، چونكە ئەستەمە بىز ھەمبور ديارىدىيەك بچىنەۋە سەر سەراباي شىعرى كوردى.

- قدرسایی همره بذچینمی لنکزآبنه وهکه کموتزنه صمر شیعری کلاسیکی ، لمگهال نموهشدا جاریبار تاور لمشیعری فزاکلؤری دراوهنموه و باسینکیش بؤسمروای شیعری نوی (نموهی به شواد ناسراره) باندراره .

- لەسەرچاودكان ، يەك سەرچاودى ئاسىرېريھ ، خۇم كە ئاسىرورى نازا ئې مامۇستا ھەتتا مەبدولئەھەد رۇقىز بىۋى خويندسەرە و چى بەكىلك ئىزە دەھبات بىۋى كىردې بە كىردى ، بىز سەرچاردى ترركى كە كۆسلى شىمەرى شامېرە ئويخوا زەكسانى توركە وەكىر ئونىش قېكىرەت و جەناب شەھابەدىن و ئەھمەد كەمال و ئېسمادىل سەفا و ھسىزى بائىش و سىرەت و مەممەد روشدى ... يە ، ھەمورىم ئە دور بەركى رۇزناسەي (ئىرد قىنون) رەرگرتىروە كەلە كىتىخانىدى بەر مەرف خەرنەدار ھەن . ئەگەر چى توركى ئىلانىيە لام سەرواى شېمىرەكان بەجۈرى رەرى ر چۈنبەتى بايەشىرونىيەرە ئاشكرا دىلود . يەك سەرچاردى ئىنىلىشم بەدەستەرە بود كە بەھەشنى بائتىيە ، ئەرىش جگە ئەرەى وەرگترانە ئىنگلىزيەكەشى ئەبەر دەستە ، ئە ئەسپانېيەرە دۆركە ، خۇ سەرچارەكانى تر بەر زمانەن كە راسنەرخى ئۇمە ئەرەباتە ، ئاشكرا دىيارە . ئەمانە بەرەردە سەرچاروكانى تر بەر زمانەن كە راسنەرخى سوردان ئى رەرگردىرى .

دەروازەيەك سەروا

زاراوه و چهمک

زاراودى سادروا :

پ در لله شی کردنه وه و لیکنا نده وه ی زاراوه ی (سیه روا) ، دهیمی برا نیین زارا وه (وشیه په که پیان تەغبېرىكە، لە ھەندى بەكارھېناندا مانايەكى ئاپبەتى ھەيە ، يان ئايبەتە بە زانسنى يان ھونەرى يان پېشەبى ، يان بايەنى ...) [4-4 : ١٢٠٣]. ئەورۈشەيەي دەكىرى بە زا زاۋە يان ئۆۋەرەرانى مەيدانى بابەنەكەلەر بورتى لېكۇلېنەرەكانياندا دا يدەنبّىن ولەئتەنجامى بەكارھيّنانى زۇردور ماندا راراوەييەكەي دەھەسېئى يان ئەرەتە وشەكە لە بواريكى ترەرە بۇ بوارى ئەر رائستە. دەگرازريتەرە ر دەكرى بە زاراۋە ، ئەر بولرانەي رشەيان لى رەردەگېرى بۇرزاراۋە ئەمائەن : زمانى بېگانە ، زاراۋەي رَانْسِيَّهُ كَانِي سُرِ [۲۸۰ : ۲۸۰ : ۸۱-۸۱] . واقعه زاراوه بدان لمه زماني نه تهوايه تيبيه وه ودردگيري بدان له زمانتكي بياني به خواز ريته وه، به لأم لاي هه ميو كاركه ردكاني بواري شهو زا نستهي زاراوهكهي تئیا بکارین په ن چهمك و هه مان چهمكی هه په . په کڼنی چهمكی زاراوه په کڼنی به يری خهنه را به تي له بواري را نستدا دوسته به رودكات (په كڼني فيكري و سياسي نه ته وو له په كڼني زارا ووکانی له بواری را نستی مرؤقا به تی و را نستی رووت و تبه کنزلؤژیا با خوی به نویننی (۲۲۷: ٨٤]. هه ريزيه شه هه ريواريكي هونه ري و زانستي پيويستي به زاراوهي نابيمتي خوي ههيه. به کیتی زاراوه هؤیه کی سه روکی ریگشست و پیشخستنی را نسبته به زمیانی نه ته را به تی وجیر کردنه وه له ناواه و تنگه ل و پنگه نی به وه و رئیك و پنگی و وردی و خانه به ندی دهبات . رئیبازی بيركردنه وه وليكولُبنه روى را نستى له گهال را را وهسازيدا له به يرودندى و كارلېكى د پاليكتيكى بان ، وشهى فهرهانكي ناتعواياتي كه ووكو زاراوه له بواريكي زانستيدا بمخريته كهر يهيروندي بهمانا نەرھەنگىيەكەرە دوررىي يان نزيك گرنگانىيە . لەلايەكى تريشەرە خواستنەرەي زارارەي جبهانى بو لیکولینه وهی را نستی به زمانی نه ته را به تی جیها نیتی را نست و چهمکه کان پته ویر به کات. له هــه رمور بسارنا كــه وهي زارا وهكــه ده چه سينيني دور هزكــاري ســه رهكييه : ١ - لــه روړي كاتساوه ماروب کی زار په کارین. ۲- له روزی شورناموه به فراوانی لای همویو شام کهمیانه ی خهریکی آثاد .انسته بوين پهکاريي.

شەر زاراردى بىز را ئىستى سەروا (سەرواناسى) يانىدرايە ، لاي ھەر ئەتەرەپىەك مۇرگەيلەكى

نايىدىق ھەيە و بۇ سەرجارەيەكى تاببەش دەگەرلىتمود.

شهر را راوه ی له ه متنی رصانی شهرویینا بو قهم را نسته باندراوه ، له نینگلیزینا (- عام ۱۹۰۱) [Rima] (Rima) (Riyme - ۱۹۰۹) و لمه نینگلیزینا (- ۱۹۰۱) و لمه نهسیانینا (Rima) (۱۹۰۱ - ۱۹۰۹) و لمه نهسیانینا (Rima) (۱۹۰۱ - ۱۹۰۹) و لمه روسیدا (۱۹۰۱ - ۱۹۰۹) و لمه روسته نهروشهی (Rhythmos) ی گریکییه و هاتیون که لمه کنیش به که جار بره به (Rhythmos) و باشان ورده روده گوراوه و بره به (rithmi) که به مانای هاتی رویار و هاچوونی تاو دی.

وشهی (arithmos) برامیّره باخاشراین . له هه مان چارگهره هاتره به مانای ژماره دی . لهم وشهیشهره (rim) و (rim) و (rim) و (crim) و (rim) و (dorima) برامیّره باخاشراین . له هه مان سهرچاوجوه وشهیه کی تری وه کو (dorima) به و مگیراوه و در (crithmo) بر شیعری هنزیار و چه ندی به کار هاتره و له نه لمانی کوننا (rim) به کرمه نه که سیّ رتراوه که به شیّرهی بازنهی بوهستن . له برنسانیدا فهرمانی (remore) مانهای ریکخستن دونا به شیّوهی رتجیره . له فهرمنسی کونیشنا (rimer) به مانهای ریکخستن دونا به شیّوهی رتجیره . له فهرمنسی کونیشنا له رتبانه بر سهروا به کار دی . له گه آن دو راروی به تربیه مانه بر رویته و در تربیم میکار دی . له گه آن دو راروی به تربیه کار دی . اینکهان در رانستی باری باشنان که رمانه نمورپییه کان بیک هاتن و وشه و را راوهی لاتینی به نام نه تموره و رویتم به کار ده هاتن به تابیتی له سه در او ریتم به کار ده هاتن به تابیه تابیه شیروی به در به مهایی خود به مانهی چه مکی خوی به رکین رویار (هنگ چوینی سوّز) و راهاره و رنجیره و بازنه و ویرد هاتره که هه موریان له مانای هندور سهرواه نزیك دهینه و .

له عهروبی و ثهر زمانانهی کهرنروینه نه ژیر کاریگه ری عهروبی - نیسلامی وهکو فارس و کیرد و تورك ... وشهی (القافیه)ی عهروبی به دیاردهی سهروا به کار هاتوه . وشه که له (قفامیقنو) هاتوه که له زمانانا بهسی مانای جیباواز هاتوه ۱۰ - بخته میل ، (قفا الجبل) بخشی چیبا ۳۰ - بزاردن و ریزنوانین ، القفوه وانا دهستهی هاگیزارده ۳۰ - نهنگی ، وشهی القفو وانای بوختان کرس (۲۸۲ : ۲۸۲) قافیه به چهه که آراوه کهی له مانای به کهم نزیك دهیئته وه که به دوای به کتردا هاننه . شخفه شدهی دوای به کتردا هاننه . شخفه شدهی دوای به کتردا هاننه . دوره بد دوای به کتردا کرس (۲۰۹ : ۱۰) . شهر بوشیق دروید دیگی : (بزیه بنی دهگرتری خونکه دوای به کترده کهرن) (۲۸۳ : ۲۲] . شین روشیق دیگی در از وی بی کرترا و جونکه شرینی هه دوای به کترده کری ، هه ندی دیگین جونکه دوای بریک هادهگری ، هه ندی دیگین جونکه در این بریک هادهگری ، هه ندی دیگین جونکه در نین هاریک هادهگری ، هه ندی دیگین وشه که بردید در نین وشه که بردید دیگین هاریکانی دیگیری و شهک برداد به سندنده (۲۰۱ تا ۱۵۲) . به کررش و شهکه بردید

شوتر بهك هادئی دودگه ودك به كه كامی كوبایی دیره كان هانوه. نهم و شهیه (القافیه) له عمرهی طرف بوله داری در بهك مهدی و له دواری داری داری در سال سه داری و جه دکی له خوی فراوانتر (نهید دئیریان سه دایای قهسدد) به كار هادوه و روز حاریش بو جه مكی له خوی ته سكتر (نه نما ره وی) به كار هاتوی (۲۸۲ - ۲۲ – ۲۲]. له فارسیشدا هه مان و شه (قافیه) بای له عهره بی خواست نام وه و داك را راوه به فره همان جه مك ده كاری دئین دگروز نووسی فارسی ، قه بعی رازی دخل : (قافیه بزیه وای بین ده گوتری جودكه له بیشنی (دوای) به شه كانی دئیره شیعر ده رده كه وی و دئیر به وه وه ته واو ده بی و نام سلمكهی له حقورت فلانا- هاتوه) (۲۰ - ۱۹۲۲ - ۱۹۲۳).

له کرردیدا ، رور وشعی جوراوجور بو شهم دیارده به به کارهانره. شهم ریّك نه کهوتنه ش دهبی به هوی شهرانی بیرو لیک پهچانی ببرو بوچون و بیاش له به که نه گهیشتن ، بویه په کخستنی را راوه به کی وا سه ره کی که هممور را نسته کهی له رایری کوده بیته وه کاریکی رور پیروسته . هم را راوه به کی وا سه ره کی که هممور را نسته کهی له رایری کوده بیته وه کاریکی رور پیروسته . هم طمه روشه ی قافیه به کارهانو ، روز شاعیری وه کو معوله وی از ۱۸۸ : ۲۹] و حساجی [۲۰ : ۹۹] را هم روشه ی قافیه به کارهانو ، روز شاعیری وه کو معوله وی روزه وه کانیش نه مین فه بری [۹۸ : ۲۹] و بیره میرد [۲۳ از ۲۶۳ و به کارهانو ، روزه نیز حیلمی [۹۸] و گزران (۲۳۶) و ده مارف از ۱۸۸ و روفیق حیلمی (۹۵) و گزران (۲۳۶) و ده مارف از ۱۸۸ و به کارهانو وه کو از دوله کرد و کو میرونه که در که شنی له عیلمی به لاغه یا را راوه ی (دولخشت کی محمه د سه عیدی نیوراهی مده معمورد له دئیره شیمرنکدا (کیش و له نگه ر)ی بو وه زن و قافیه به ناداره و له هراوتزیا مانای روین کردورنه ته و د

خامه ناتواني وينهى بكيشي - به كشت ئەندىشە وكيش وله نگەرى [3] : ١٦٤].

به لام گزران [۲۲۶ : ۷] و عهیدوره را ق بیمار [۱۲-۱۲ : ۱۲-۱۳] وشهی له نگهریان وه کو زاراوه یه کی کبنداسی بو نمبرو هیز (stress) به کارهبَناوه که به فارسی (تکیه)ی بو با ندراوه [۲۹۰ : ۱۲۸].

ئەرەنىدى من ئاگادارىم ، يەكەم كەس لە كورىيدا غەلائەدىن سەجادى سىڭى ٩٦٧ لـﻪ (ئەدەبى كوردى ..) رشەي (سەروا)ى وەكر زاراوە بەراميەر بە قاقبەي غەرەبى بەكارھۆغاۋە . لەرساۋە زۇر نىوسەر و تۆزەردوى كوردلەرتارو كتۆپەكانياندا سەروايان بەكارھۆغلۇھ و رۇريش تا ئۆستاپش ھەر قالليە بەكار دۆنن و دان بە سەروادا ئانتىن ۋەكوراراۋەي قاقبە .

وشهی (سهروا) معشی بنچینه یه کی نیرانی همیی و بهشی وشهیه کی کوردی روسه نابی ، له همربور باردا شیاری برونه را راومی نیدا همیه که بعشی وشهیه کی روسه نی خومالی یکری به را را ره و بعشی وشهیه کی بیانی بز بخوا رویته ره وال باس کرا . وشهی (سروا) له فعرهه نگی (قلع)ی فارسیدا به م جوزه ماندای لی دراوه نه و : (له سهر کیشی همروا ، به ماندای قسه و خاخلون دی ، به ماندای نه فسانه ی درو و شیعریش گیتراوه) [۷۲۲ : ۲۷۲] ، و شهی (سرواد) پیش که له سهروا نزیکه به م جوزه للکدراوه نه و : (له سهر کیشی فه رهاد ، به قسه ی و شهی (سرواد) پیش که له سهروا نزیکه به م جوزه للکدراوه نه و : (له سه کیشی فه رهاد ، به هوزد او به شهی به که م ، له سهر کلیشی شه هوزده ، به قالیه هاتوه (به فه نمی یه که م ، له سهر کلیشی شه هوزده ، به قالیه ی شهیم دطایت ، و دوکو به هار و نیگار و همزار ، وه زه مین و که مین و شهیم نی شهیم دارد و : ۲۲۲] ، و شهی که چی نام سی و شهیه ی سهروای له فهرهه نگی (جامع) با به م جوزه مانایان لی دراوه نمود ، یه که کهی نام سی و شهیهی سهروای لی دراوه نمود ، یه که به درای یه که : (جیروکی گیاندارانی خه پیگی ، درو ، را پورتسی ساخته ، سه: کوت ، سهختمانی به درای ی به به به خوره کی در شبیم سیده و نام دروی ، (دوانه برویتنی دلیره شیم که هه مرو دیره کانی تریش (سهروا) ، (سهرواد) ، رساندی شیم دروی و فهرهه نگل به راه به دی ، و شه کانی تریش (سهروا) ، (سهرواد) ، مانسای شیم دروی و فهرهه نگل به راه به دی ، و شه کانی تریش (سهروا) ، (سهرواد) ، شهم گرمانه یه و ده شیمی سیم دروی و فهرهه نگل به راه به دی ، و شه کانی تریش (سهرواد) ، (سهرواد) ، شهم گرمانه یه و ده شیم ناره ی جیا جیا له کوردیدا به کار بیش گرمانه یه و که درویدا به کار بینا و هم کرد : قرزم ، چامه ، چکه له و شهمی فارمی قری ره کو گرزارشت و گرمانه و گرمان و گرمان و گرمانه و گرمان و گرمان و گرمانه و گرمان و گرمان و گرمانه و گرمانه و گرمان و گرمان و گرمانه و گرمانه و گرمان و گرمانه و گرمان و گرمان و گرمانه و گرمان و

بؤیشی هدیه و شه که بنچینه یه کیردی روسه نی همی و له مانای گذنی و فه رهم بگیبه و بز زارا وهی قافیه به کار هاتین ، و شهی سه ره فو سه ریا له ناوجه ی گهرمیان وه کو زارا وی جوتباریی و زاروی کافیه به کار هاتین ، نیزه جووت به کار دی که له ناوجه ی همولیّرنا به (سه رسه به) هاتوه ، به و مانایه ، سه روا گرفتایی دیّره و جوتبار له ویّوه هن ددانه وه بن دیریکی نوی ، دیباردی درویباره برونه وی ده نگیش له گرفتایی دیّره شیم دی ، بزیه لیّکچوریتیک له نیّوان مانای زمانه وانی و مانای زاراوه یمی و شمکه با همیه ، بیّاجگه له وی و شمی (دنیر)یش که بنز (بیت - هانا) سه کاربراره زاراوه یمی جوتباری و زوری گیّلانه ، له زمانها بنز خانی جروت به کاردی و له شیمرها بنزیه یه شیم که یمه دریتباری و زوری گیّلانه ، له زمانها بنز خانی جروت به کاردی و له شیمرها بنزیه یه به به رویت به کاردی و له شیمرها بنزیه به به به به رایا کان سه رسه ده و گزایی دیّره جووت بن (سه روز و سه ره و سه ره و کرایی دیری سه روا کان سه رسه ده و گزایی دیّره جویت بن ، هر به روز ، سه روا و سه ره و له یه کموه نزیکن سه رونای بایانه و ، له وی کو در او دی (سه ره بایی (سه روز ، سه روا) ، که (سه ره و این بایانه و) ، جرتبار له سه رسه ده و تو بایانه و دهست یمی ده کا بن دیّری نوی ، (هزمانه و «بایانه و) ، جرتبار له سه رسه ده و تو دمانه و «بایانه و دهست یمی ده کا بن دیّری شوی ، و در باره از را روکه له و در بایانه و) . ده هم دو رو بایانه و «بایانه و اسه روز بایانه و اسه روز بایانه و اسه روز بایانه و اسه روز بایا نایت ای روست بایانه و اسه روز بایانه و اسه و بایانه و اسه روز بایانه و اسه روز بایانه و اسه رویی بایانه و این در بایانه و این در سه به در سه بایانه و این در بایانه و این در روز بایانه و بایانه و روست بایانه و این در بایانه و در می در رونه بایانه و این در بایانه و این در بایانه و در بایانه و در بایانه و در بایانه و بایانه و در بایانه

جەمكەي دۇي بەكاردى ئزيگە ، چ سەروا خۇي وشەييەكى رەسەن يى و چ سواۋى سەرھۇ يى و چ ل سست ی سری با سرحی سے ایک در ایک بنو سه روا ، گرنگئه وه یه بنو یه کهم جنار سه جنادی یه کاری (سرواده)ی فارسیبه وه سووك كرابی بنو سه روا ، گرنگئه وه یه بنو یه کهم جنار سه جنادی یه کاری فهرههنگی (خال ۱۳۱۷) و دواتر له فهرههنگی (ههمیانه بزرینه با ۱۳۲۹ خورشیدی) نووسراوه. بزیه نیّمه به پهسندمان زانی (سهروا) بچهسپیّنین و بشت له قافیهی عهرهبی بکهین .

حهمكي سهروا :

لمباردي جهمكي سهرواوه ، له ئېنسكانېېدياي بهريتانينا هاتوه : (تهم دياردډيه - سهروا - تمو . كانه دەرىدكەرى كە بوۋ رشە يان زياتر دەنگى برگەكانى كۇتاپيان يەك بى ۋ بە جۇرى ئابندر<u>ل</u>ن هەرپەكە زايغلە و دەنگىانەۋەي ئەرەي تىرىبى. سەرۋا لەلايەن شىلغىزانەرە بەكاردى بەلام ھەندى جار په خشانتروسیش به کاری دیّنن بـ و به رهه مهیّنانی ده نگی وا که سـه رنجی خریّنه ر را دهکایشن و بارچه (ستانزا) كانى شيعريەك دەخەن) [٥٠٨ : ٥٥٨] . دەنگى كۇتبابى وشھكانى وەكىريەك بانه ناوه ، بهلکو به زایهٔ و به نگتانه وی یه کتری با ناون ، چونکه مهرج نبیه له هه موو زمانه کانیا بدنگی کزشایی وشه کان کش و میت پیهای شبت بین ، بوشیئ – هیه رهیج شامین اسه زمانلکی وه کیو ئېنگلېزىدا - وشەكان تەنبا دوا بزوينى ھازداريان -stressed- يەك بى و ئەبزوينە كانبان جيابى . فرتىزەر لىە پۇئاسەي سەرۋادا ئەبزورننى دواي بزورننى ھۆزدارى كۆئىلىدى دەچەسىپۇنى («C+v».) (دوو وشه شاو کاته دوین به سه روامار که بزوینی سه ره کبیان هنزیا دین و هه ر شه بزویننگی دوای يزويّنه كه بي له هه ربور وشعما بهك شت بي بهلام نعيزويني بيّش بزوينه هيزياره كه جيا بيّ) [٦٣] : ١٠-٦٠]. لين وليزل/س بنفاسه كهيان لهمانيه نزيك دوينه هوه (ديره كياني شيعر كه وحاليه هاوسه روا دوبن که دوا وشهبان به دونگی له په کچوو کزترایی هاتین ، مهیه سبت له کزترایی وشه بزولني دوا بركمي هيزدار و همدوو دهنگه كاني دواوه سعتي) [۲۷ : ۲۰] ئيدوهي اسم پيناسم به سەرنچ رادەكلىش شوينى سەروا دياركراودكە كۆتايى شيعرە ، بەلام مەرج نېيە سەروا ھەمېشە ھەر له كۇنبايى دئىربىي (سەرواي كۇنبايى لىە كۇنبايى دېر دى تا زايىلىمى كۆنبايى دېرېكى تىر بدائلەل ا ئەمەيە سەرواى ھەرەبا و بەلام سەرواى ئارەرەيش ھەيە --tionine كە بە زۇرى وەكى دېارىميەكى رەختى بەكارىئ) [٥٠٦ : ٥٥٨] . ليُرەما ليە ئاستى وشىما باسىي سىمروا كىزاوە و بيە ديّىرە شىمعرە هۇنزاۋە ئەيەسراۋەتەۋە ، جگە لەۋەي جۇرى دەنگىيا دەنگە دويارەبيۇكانى بىيار ئەكردوە بە بزولەن د نمبزوین که نهمه لایه نیکی سهره کبی پیکهاننی سهروایه . لـه کیشنامــی نامسهانینا جهم جافاه چەمكى سەروا رون كراومتەوە (سەروا برينېيە لە بەپەكچيونى سەمحى ، گشتى يان ھاۋەيى ، نيوا^ن درو دلیره شبعریان زیاترلیه دوا بزونشی هیزی کؤتمایی بهدواوه. گرنگالهسه روا با پهکسانی ئاوازەكەيەتى ، بزيىھ سەروا دياردەيەكى سەمعىيە ئىەك ئورسىرار) [٢١: ٤٨٦]. ئىم بۈچلانگ نسپانییه با سی شت جه ختی لهسهر کراره ۱۰- لیکچرونه که بزی همیه گشتی چی ر بزیشی همیه

ستزویی بی . ۲- دیباردهی سه روا به هزنزاوه به سراوه تموه (دوو دیر بیان زیباتر) نهای نه نیبا و شهیان نکاد دئیر . ۳- دیباردهی سه روا به هزنزاوه به سراوه تموه (دوو دیر بیان زیباتر) نهای نه سه رده نگذه که دور . ۳- ده خان المحمد رده نگذه که دورسین چونکه له زور زماندا ، له گهل حقیقت ادونگر دیوسین وه کو یه که نیان نیزه نه به میشد از دیبارده یه که به به به بیان دیره شهروا دیبارده یه که دیرا وه هه به . به ستنموهی سه روا به هزنزاوه دیره شهرو تاکه و شه له عمره بینا لای جا دیر هاتو که دیگر (فافیه بریتبه له کزتاییه کانی دیره که دیرا در دیره کانی دیره شهروا به بیره له تیزه دیره شهروا لای تیمه دیرارده یک نیبه له دیرارده کانی دیره شهری به لکو یه بیارده کانی دیره شهری به لکو یه دیرارده کانی دیره شهری به لکو یه کزکه له دیرارده کانی دیره شهری (ورویارچه و قهسیده دا ده رده که کون) (۲۰۰ : ۲۰۱) .

له عهروبيدا ئين كيسان بؤرون كردنه يدي جهمك و سنوري سهروا رايه كي څاليلي فهراهيدي هنداوه (قافیه خورتیهه که شاعیر تا هزیراوه کهی تهوار ده کالیه گزشایی همور دیره کاندا بەيپۇنىي (٣٧٣ : ١٥) ، چەلام زاناكانى سەرواناسى غەرەبى گەم قسەيەي ئىيىن كېستان بەيەسىند خازانن و دوبده نه بواود څه و را په ي خاليل په سند ده که ن که له سه ر بنجينه په کې تيبسازي و ئەزمۇرى بايرشقوم و بىڭى (قانبە برينېپە لە بوا تېيى بايرورو تا يەكەم تېيى ودىشارى بۇش خۇي و ئینی بیش ناویش ، وانه سهرچه می توبه بزواوه کانی نیوان دور تبین وهسفاوی کؤتیایی دیر و تبینی يكِش ووسفاوي به كه ميش) [١٥١ : ١٥١]. ووك بينارو خوليل له سهر بفجيفهي تبيب فوك يونيك لەسەروا بولوپ، يەم بۇيە سەروا بۇي ھەپە بەشۇكى وشەي كۆتىاپى بان رشەي كۆتىاس بىل بان لە يور وشوي گزئراييدا بايي (۲۰۲: ۲۰۲) که چې لاي نه غفوش (قانينه پريتيده ليه يوا وشيه و يعلگه بعوه مَيْنَيْتُهُونُ نُعُكُورُ بِعَكِنْ بِلِنْتَ بِلْيُ هُونُدَىٰ سَعُرُواْم بِوْ بَيْنَهُ فَأَكُولُ كَنَاسِه بِكُونِدِيْنَ بَيْرَ شهاب و - رياب ي بؤدنيني) [۲۰۹ : ۱۷]. كه جي قونروب سهروا دهارنجينيت شاو دوا تعب (سەروا بريتېپە ئە تېپى رەوى ... چونكە دەگوترى سەرواي ئەم ھۇئراوەيە دالە، يان مېمە) (۲۷۲ : ٦٦]. فیرانیش (سهرواً هه رب تیبی روی بادوئی چونکه شهر تیهیه که هزنراومی یی تونامونلهید)[۲۹۱ : ۲۸۶]. هدشه بولئ سهروا له زير باري سهرنجي ناوناني گشت به ناوي يناهرو ، (به ههمرو هزنراودکه دهگرتری) (۲۲: ۲۷۲) . مرسای صافيز دهلی (سهروا شهو تيب، حەرەكانەيە كە شاغىرلە ھەمرو دېرنگنا دوپارەيان دەكاتەرە) [۲۷۳]. ئىيىن سېنايش ھەر ىيى، لە بەيەكچورنى ئېپى كۆتىلىي دېرەكىان كردۇتەرە [۲۲۷ : ۱۲۲] . ئىم بۇچورنانەر ئەرانەي بوائریش ههر کهرانه له را نستنتی نزیك بهبنهره كه جهخت لهسهر بویباره بورنهومی دونگی بیان جەند دەنگنكى كۆتتايى دەكەن ، ئەگەر چى غەرەبەكان ۋەك بىيارە زىياتر بە ئېپ و ھەرەك ورسىقى سه روایان کردوه، چونکه للکزلید موهکانی کنون هموریه دووری تیپیدا بوسرورینموه ، کیه چی لَنْكَرْلْبْتُورَ تَرَيْكَانَ بِهَ لَلِكُنَا تَارِوى دَوْنَكِينَاتُهُ سَارِوا رَوْنَ دَوْكَا تَارِهُ كَهُ (بَرِينَيِيه لَهُ بِيُرُونَدَى بَيِّوانَ دىرەكتان جان يارچەكلانى ھۆتراۋە ... ئەرەي دەبئى دوربارەبلىتەرە يەيرەندە ئەگۈرەكانى كۆتتابى دنره کانه) [۹۰ : ۱۹۸ : ۱۹۸ .

له کوردیدا ، شبّخ نووری سه روا به موتابه قه تی دوا برگه ی له ته دیر ده وانی له بزوینه که و به مسنوگه و کردنی شاوازیکی مؤسیقی هه ر چه نده شبّخ ندوری رؤر رای له په خنه ی گؤنی عه روسی رو گرگردید به لام لیزوها له دیبار کردنی چه مکی سه روا با که رفزته ژیر کاریگه ری نه رویی به سنته رهی سه روا با که و نیز کاریگه ری نه رویی به سنته روی سه روا به له ته دیر (میسراح) و دیبار کردنی به (برگه) و بینشاندانی نه رکی به (فلواز و مؤسیقا) . به مارف خه زنه بار قافیه به و شه ده زانی ، نه و و شاله ی لای که م دوا نیبان به که ی رئیم و شانه قافیه یا (۱۸۸ و ۱۸۸) .

لهم هممور بۆچىورنە جۇراۋ جۇرانەى ئەتەرە جېيا جىياكانەرە دەگەينە ئەر راستىيە كە سەرايا برينېيە ئەر دەنگە يا كۆمەلە دەنگەى (كە ھەندى جار يە بېگەر لاى ھەندى بە ئېمىنە ئامالادى بۇ كراۋە) ئە كۆناس ۋشە سەرۋادارەكان دوبيارە دەنئەرە ، ئەمە بە ئايبەتى ئە كۆنابى لەت يا دائرە شېمر و ھەندى جارلە ئاۋەۋەش دى، ھەر ۋەكو دەشى ئە پەخشانىشدا ھەبى. يەقلىيەتى لەكۇناس ھامىلەكان، مەمەرچى وشەكان جەھەمان مائالەكۈياچى تۈرىيارە ئەنبورىغۇم. چەمكى سەروا لەم خالانەدا رورتۇر دەردەكەرنىڭ :

۱ - بوربارەبيورغەرەي بەك دەنگى بزوپئى بريلا يان چەت دەنگېك-بېگەي كاپتايى جان لىەباركى برگەكەرە مەنوارە- .

 ۲- بەنگە بوبارمبودكان دەكەرنە كۈتلى رشە سەرزاداردكانەرە . ئە مېئزورى بەتەپەكاس بىرنا بىرە دەنگەكان بكەرنە سەرەتلى رشە ئزيكەكان (ھاۋ ئەبزوپنى سەرەتا alliteration) بىا جەقى برگە (assonance).

۳- وشه هار سهرواکان به زؤری له کزتایی لهت یا دئری شیمریا دئی ، جاری وایش همیه له دار دئر و بگره لهصه رهناش دئین .

 ۵- وشه هاوسه رواكان دهيئ مانايان جيايئ ، تهگه رئا دهيئ به ياش سه روا (رهديف) و وشمی بنش نه و ، دهنگه كانی سه روا هائدهگرئ .

ه- سهروا شهرکی مؤسیقی و بهلایشی ههیه ، جگه لبه گریّنان و لیّنك بایراندس پترچهکاس هزنراود .

بغشي يفكهم

بنجينهو يهيودندي و جۆرەكانى سفرواي شيعر

ماسی یفکهم: بنه ملو نه رك و پهیرهندیبه کانی سه روای شیعر

۱ - پەيداببورنى سەروا

۲- ئەركى سەروا ئە شېمرىا

۳- سەروا وەكوكۇت

ا- سهروا له نټوان بوون و نهبوونا

ه- سهروا و هعندي له بيّرونديبه كاني

٦- سەرواو ھەندى دىياردەي دورىيارە بېرونەردى دەنگ

بامی دودم : بنه مای ساروای شیمری جههائی

۱ - گریکی و لائینی

۲ - ئىنگلىزى

٣ - فەرەئىس

٤ - زمانه هبند و ثيرانبيه كان

ە – غەرەبى

ر - عببری

۷ – سریائی

بهي سٽيهم : جزروکاني سهروا :

يەكەم – بايەشبورنى سەروا لە روانگەي ئاسۈييەۋە :

پەك : لايەنى رىئەيى لە ئاراستەي ئاسۇيى سەررايا. دوو : لايەنى دەنگلە ئاراستەي ئاسۇيى سەررايا.

يوهم - بايهشيووني سهروا له روانگهي ستيونيهود :

يهك : لايهنى وشهيى له ناراستهى سنوينى سهروايا.

دوق : سېستەمى دوويبارە جروئەودى سەروا.

بغس پهکهم : بنه مار نه رك و په پودنديبه كاني سه رواي شيعر

۱- پەيدا بورنى سەروا :

سه روا وهکر دوربیاره برونه وهی ده نگیز دهسته به رکردنی پیتم و قاوار زکی تاییده نی که که شبکی له بار برق هه آدریستی شیمری بخوانتینی و ماناکهی قروان و فراران بکات و بازیکی دهرورنی گونجهای بره خسیننی برق به بیهای گهرشتنی نروسه را و خرینه و له و تباقی کردنه وه شیمری و شیمری به به به رهه مه که دوری ده بری در رست برونی برق دور تیوری جهاران ده جنته وه که همریه که برق بنه مای رئیدارنکی فالسه فی جهاران ده گهرینه وه :

- یه که مهان سه روا به به رده وام برون و گهشاسه ندنی سه جعی (سه روا باری) کاهیشه کان به رائی . نه مه تبورنکی میتافزریقیه . سه حرو شهم له په پوهندیده کی مبتؤلز جهنا به په گهره به به رواندی . نه مه تبورنکی میتافزریقیه . سهم رواوه ، که سیّتی شاعیر به رده و مبیتی که هیئه ، شهمری شاعیر و و بردی کاهین له که شی له تا پکیبون و شیاری شاعیر به رحوامی که هیئه ی کارنگه ریدا نه به به نویک کاهین و پیشینه کان قسه و و ته کانی خزیان نه به به کرده و ی کاهینه کان تسه و و ته کانی خزیان تن با به رشت [۱۳۳ تا ۱۵] ، جاحیزیش سه جع به کرده و ی کاهینه کان ده زائی و نه مهیش ده کا به فری بیتزاریی خالف به رامیه ربه سه جع (نه وی مهجمی بیتر اوردی و ، هو جهنده به قده شیعر ماندود برونی نه دهویست - شهره بود کاهینه عهره به کان که زیر به ی خالفی سه رده می جاهیلی ماندود بود به به راه بای دادی در از ربه ی خالفی سه رده می جاهیلی بایدان مهیده به راه کان دهرون و به به ماندود شیعر شیم راه و این (۲۰۰ تا ۱۷) . شیتر له راه ساله و راه حیاری شیعر گرواون (۲۰ تا ۱۵) .

- دوره مهان په بدا برورنی سه روا بؤ رپشی کارکرین مهباته ره ، قهمه بنه مای فه بیره فعاسه فیه به کنه شیهعریسه کار مهبه سنتیته ره ۱۳۰۳ تا ۱۳۰۵ می چونک کنار مرؤشی اسه نیازه آل جهاکردؤشه ره و رایکهٔ شاوه ته به بالکویهه کانی رایکهٔ شاوه ته ره نیاز به برواندی کرمه لأیه تی هوشد ارانه ره و شیعریش به کیکه اسه جالاکویهه کانی هوشیاری کرمه لایه تی

لهم دور برَجورونه بنهربوتییه با دیاره، که یه که په بودندی به پهرستگاکان ر کاهین و سلحیرانموه همه و له روانگهی میتافیزیقیهانموه بو سه رهانگانی سهروا نمروانی ، که چی دودمهان به واقیمی

⁽۱) جاحيز بطن أب كاهينانه يدكبر خبريان به بواي هجرو بؤرايي كردني صابح كاري هدروبكر بلشان وايان دوزاني كه همر شاعيرو شميقاتلكي هايه شيعري بئ مطن ، جاحيز شام ضوريعيمي بؤ iÚİEÖ كاهينكان هلناوه : (الأوطن و السماء ، و العقاب و العقماء ، واقمة بيقماء ، لقد نقر الجد بن العشراء ، للمجد و السناء) [194: 196].

ئىلنى رۇزاندى كۆمىلى مرۇقى دەپەستۇتەرە. دوور ئىيدە لىە قۇنىلغى ھەرە سەرەتايى تىلنى مرۇق ھەر دور بنەما بەبەكەرە كاريان كرىبى بۇ يەبنا بيونى سەجىع و سەريا و شيعر. سەروا كە ب سهجع بدبه سريتهوه تعو راستيبه بدسه لميني كه سهروا بيش كيش بهيرهو كنزاوه له شيعريا رئهم سه روا به ی باشان بور به روگ زیکی شیعری له زور زماندا ، پیشتر له سه جعدا چه پردو کراوه (روا وشهی رسته ر فاسیله کانی سه جع به ده نگتکی وه کورووی سه روای دنیره شیعر کوتایی دی) [۲۲، ۳۲، ۱۹]. باشان سهجمه که خهست بزنه وه و نبشاعی کنشی وهرگرنوه و به ره و شیعری کنشهار و مىدروانار رەرچەرخارە، بۇ ئىزرنەلىد ھەرەبېدا ئىدە رەرچەرخانىد بەتنار ھوئىدرى -ئىدسىمېت- را تتبه ريره كه هه رله كزنه وه ب في جؤره نزمه كاني شيعر به كار ده هات كه ته نبا ب في تساوا زو معهما دەگوتران ، ئەسمىت بىش سەرواي يەكگرتور ھاتود وەك ياسىلى يېشكەوتىن دەيسەپېنىڭ ، بەلام بۇ شبعرى مبللى مەكار دەھات رودكو شيعزى رەسەن ريدى چرونه كۆپرو بازا رەكاس ئەرسىلى نەبير) [۲۰: ۳۱۶] . بەش بە خالى ئەرپويايش (شېعرى پرۇقانسى كە دوا ئەلقەي گەشە سەندنى شېغرى لائينى كۆنە بەرەر شيعرى سەدەكانى ئارەراست، جۆرە رەرچەرخانتكى ئايدا دىيارە لە سەجمەرە بۇ سهروا) [۲۸۲ : ۱۸۶].

لیکدا نهودی تر بؤ بوونی سهروا

جگه له و درو بنه ما فعانسه فیبه ی هه ریه که له روانگه ی خزیه وه چه که ره کردنی سه روا را قه ده کا، لېكدانەرەي تريش ھەن كە گرنگترينهان ئەمانەن :

ا- بوريارهكردنهي :

سەروا لەسەر بنەرەتى يەكبوونى يەك يا چەندىمنگۆك ، واتلە دوريارەبيونلەرەي دەنگە لۆكچودكان له مه نای زهمه نی تاییه تیدا ، دروست بوه . شم نوویباره بوونه و په له گه ل رهگه زی جوزا و جوزیس -التنوح-، به یه که و ته بایی - الانسجام- و تربه -الایفاع- دروست دهکه ن المو کانه دا (قسه واکر ناوی روزان دمروا و به مارشتنی ساناووشهی ناسکی وا که رسته و میره گانی هزنراره که کاریکی وا له دَلُّ بُکهن به شنی تر نه کری ﴾ [۲۲۸ : ۲۲۶]. دوریاره کردنهوه، وهك رهگه رَیْکی شیعری و شاوار د

- دورياره كردنهوه بۆپتەركردنى ئاوازى شيدروكى .
- سروباره کردنه وه بؤ پتهوکردن و به بیز کردنی مانا وینهیه کانی ناو شیعرهکه .
- درویاره کردنه ره بو به هیرکردنی مانای راقعی و لیکنانه وهی همست و بیری شیمرهکه .
- ئەم سى جۆرە لەرانەيە دوريان يان ھەرسېكهان بەيەكەرە بين ، بۇيشى ھەيە دوربارەكە تەنبا پەكى ئەمەبەستەكان بېنكى، بەلام (ھەمور دوريارە بورنەرەكان ، ھەر جۇرۇك بن ، سروديان بۇ جۇشىدانى قاوار و قىبول كردنىدۇدى زەنگى شىپىردگە ھەيىد) [۱۲۱: ۲۱۵]. ئىدودى مەيەستى

سەرەكى ئېمە ئى لېرەدا دورېارەكرىئەرەپە بۇ بەھيۆكردنى خاراز و مۇسېقاي بېرە شىمر.

- مورداره کردنه وهی پهك دار به به شبكي ماريك بهان زياتر له ماريك دواي هه ر بارجه بهك . ئەمە لە ئەدەبى ئەروۋى بە -refrain- ئاسرارە كە (بريتىيە لە دېرىك يان جەند دىرىك لە رەرتى هزنزاره که با مورساره معبنته وه مه ندئ جاربه گزرانزکی که مهوه دی و به زوریش له کزشایی پارچەكان بورسارە دەبئتەرە . ئەم دورسارە بورنەرەپ لەرۋى بالادو ھۇنىرارەي كىاركردىدا دى ، ههروهکو له گورانی نهلیزایشد: رهگهریکی بناوه، ز<u>اد</u> جار شویهی که بوویباره دهبیشهوه ه<u>ه ج</u> مانسای رونى نَبُدا نبيه تهنها مبلؤدى به هؤنزارهك بوباو يهس)[٥٠٠ : ١٤٣]. تهمه له كوردي جگ له سرووسی قوتابخانه و گزرانی جزرا و جزر له تهرجیع بهندا خزی دهنویشی. شم لازمه به رهگهزیکی قرولی ههیه بو گهرانه وه ی کورسی ویردی شایبنی نیاو پهرستگاکان و گورانیهه کانی کیارکردنی سەرەتلىي دەگەرئىتەرە . ئەم جۇزە دوريارە دورنەرەپە (شورنەي لە دوقى شېمرى لاتېئى سەدەكلانى تارهراست و پیشتریش هایه تا دهگانه سی سهد سال پیش میلاد. ههروهکوله ویرده فاینهیهکانی گريك و گزراني لاتيني ميللي و رؤمانسيدا ههيه .. نهمه ته قليديّكي هرنه ري گؤنه ، دوتوانين بي بهروا بلَّين شورتهی له رؤریهی هونه ره شیعربیه میللیبه کانی جیهاندا ههیه را له حکتیس مربوان-ی میسری کزن و سرووده عیبربیه کان و گؤرانی شوانکارویس پؤتانی تروسینی تیوکرتیس بیبون و هزنراوه كاني زهماوه ندى لاتيني نروسيني كانوللوسيدا هميه (٣١٦ : ٥٠] . مهيدراشه كاني نهفريم لازیمه بان نبّه ایم ، (یه کی دلره شیمره کان محضولیته و کورسیش موای هه ر دیرلت (مرب عوانيما) يوويماره دهكه نمهوه)[٣٥٠ : 28]. ثمهوه لمه قور ثماني يحرقونه رقور ثائمكرا لمه سموروتي (روحمان)با خوّى دونونغي كه دواي هور فايونبك بان دور فايوت (قالي آلاء ريكسا تكنيان) دوريارو بەيلىتەرە . ئەگەر خانەر لازىيەكان لىە بىارى سىترونىيەرە بەرە رابىارى ئاسۇيى رەرىسورۇنى ھەر خانه پەك لە شېروي لەتە دېرېك و لازىيەكانىش لە شېروي سەرواي لەتەكان خۇي دونونىش.

رەكر خاسەينكى ھىيەرى ئۆردى. لە جيارينتكنا (دەستى تەزيب) سى لەنى يىشەرە بە (ھەينە) دەست بى دەكا [٢١٠ - 11]. لە جوارينەيەكى تىرنا (كواتى) ھەمەرەلەتەكان سەم ئارنىشنىد دەست بى دەكەر (١١٠ : ١٥). لە (دەسكەرتى خەبات)نا ، (١٦) لەتى سەرەنا بە (نە) دەكتىر، دەست بى دەكەر (٢١١ : ١٥).

– والمعن لميمك ديّره شبعرها يمك وشه يان دەستەرا ۋە چەند جاريّك دەوبارە دەكريّتمو، بهك مەلا محەمەدى كۆيى ئارەزايى بەرامبەر ژيانى پر جەرمەسەرى دەردەبرى و ئەفرەنى لى دىك :

ژیانی را به کازارو به میحنه ت ایناه عنه ت بن بهاه عنه ت بن بهاه عنه ت [۱۲۰ : ۱۲۰] ایان روکو شیمروکهای نیال که له دیریکها (نه دومت بیور) سی جاراله لهنی نوسها دوریدی دوکتهرو (۲۰۱ ۲۰۸).

ههروهها له شیمریکی تریا ، هممیو عهجزهکانی له سی پات گرینه وهی دوستهراژیپهك دررست بوه :

بەين مەى مەستە بى مەي مەستە يى مەي[٢٠٩ : ١٣١].

بان وا دەبئ لە كۆتايى لەتە دىر (بۇ مەسئەرى و سۇينە و چوارين ..) و لە گۆتايى دىر (غەزىل ر قەسدە) ، وشەيەك يان دەستەراۋەيەك يان رستەيەك وەكو خۇى دوريارە بكرنتەرە . لەمەرسىد و پاشان لىرى دەكۆلىنەرە .

- له پەندى پېتىندان كە پەڭلېكى قويلى ھەيە و بۇ تاقى كرىنەودى ژيانى كۈمەلايەتى و ئەبيىك مىزۇلى دەگەرىنەود ، دەشى دور بارچە (فاصلىه) يىان زىياتر ھاوسىەروابن : (مىلى ئەخۈدكا^{دۇ} جەكمە سۆرى)[۱۸۳ : ۷۵] ، يان (ئەگەر بە دوغا ئەبور ، يشقل يە خورما ئەبور)[۲۰ : ۲۰] ، ئام بەندەى دوايى ئەك ھەر سەروا ياش سەروايشى ئۇدايە (ئەبور).

^{دی} هلمی شاعبر<u>ا</u>که زور حار له دوریاره کرینموهی وشه و دهسته را ژه دهکالته شیعره کانینا بز تابهای _حینه. له گهان حزی راکلشانته ناو بازنهی تاقی کردنموهی ژبیان و شیعر و شعوری خزیموه . تام دیاریمیه جنگاه لیکتابنمه په کی سهر نمحزیه لای هلمن .

- له مهیل و مهنه ل گوی تاگردان ، وهکو (کلاُوی هه مزه باللهوان ، نه تیکی همیه و نه دورمان). بان (مهیله کم هه یه مهیلانی ، له ناو با شجه ی سرلتانی ، خوا نه بی که بی نایزانی)[۱۹۵ : ۲۱]
- الله واگرنتی حبسایی شاوو هغوای توازیه مانگه ، وهکو تعنیای جغوی (شاهار شاروا جغیی دق تبسان شاروا جغیل جنؤ) ، بیان (اسهمانگی شاهاری ، بعفر بیناری هفتا گویی باری ، شامینی هفتا ههٔواری) ، له یه کهمها جگه لهمیه روا (ق) ، پیش سهروایش (بایی) روجاو کراوه
- الله ویاردی سهرونایی و پهیپپوکردنی ههندی کاری سیمری باز کارکردنه سهر سرزف و دیاردهکانی سروشت ، روکر کرسه به به که له رزریه ی نارچه کانی درنیادا ههیه و به سیمری ته شایوهی دویه بی کار له سروشت بکا و باران بیارینی . له کوردیدا شهم وتانه ی لهگهال دوربایه دهکریته بره (ههیاران و مهیاران ، یاخوا دا کاته باران ، گهشی حهسه ن و حوستینان ، هه دوری تربیو له تینان).
- جگه له ناوی منعال ، که به زؤری له سه رجزره سه روایه ك نمروا ، ج بیبانی یی رج رهسه ر . وه کو (سیانا و هانیا) ، (ناشینا و رؤشینا) ، (نیبازاد و نیهوراد) ، پیان وا نمبین ناوه کیان به نگی سه رمتایان یه ك یی (هاو دهنگی نهبزرینی سه رمتا) وه کو : (ناسك و نازمار و نازمنین) ، (خاره ر و خرنچه و خهرمان).
- جگه لبه پیاری متعالأن و چیزؤکی فزلکلترری و نهش و کناری ههردودزی و شین و شنایی و ... همموری بهدمم شارازو دوریارهکردشهوهی وشمو ددنگموه لهگمال جؤشنانی همستی شارموه رئیك دهکمری

گهم دیباردهی موریارهبورنهوایه که قورلأییه کی ملائویی دورد و دریّزی هایه و لهگهال زسانی پهٔژانهی همدور پهٔلمکانی نافتهو تنههاکیش بود ، بنهمایه کی پشاوه بـؤ که الله برونی سـمروا لـه پهایت و شهعری فؤلکلتری و گزرانی به هه مور جزره کانبیه وه که به رههمی میلله تبه و نُهنجها لـه شیعری نورسراوی شاعیرانها .

ب - سروشتی زمان :

زمانی مرؤف (Languago) به و ه هزی له یه گیشتنی گیاندارانی تر جیا دمیقه و که ده نگو وشه یؤ له یه گهیشتن به کاریقینی . ژماره ی نام ده نگانهی له هه ر زمانیک یؤ دروست کردنی وشه به کاردی دیاره . زمان همیه ده نگی کهم به کاردینی و همیه رژو . له همردو باربا سنوروه که دیاره و له جاو ژمیاره ی وشام ده ستمواژه ی زمانه که با رژو که مه ، همروه کر وشه و ده ستمواژهش له جاو همست و بیری مرزف رژو که مه و تموار دمره قانی هه مروی نایه . جا له دروبار میرونمودی تاییمتی شعر جه ند ده نگه که مه به سمایان همزار و شه دروست ده یی که به سیسته می تاییمتی کار ده که ن و

له دووبارهکردنهوهی نونگهکانه وه سوردی سه رهکی و پرندگرن.

دروباردېرونەودى دەنگېش چ بزولان بى وچ ئەيزولان ، لەھبەر شەيننكى وشەدا بىي كارىگە، _ك مری هدید و ددوری سه روکن شاواری سه روکی به وضه دونا و ددوری سه روکی له برگهوان وشه با همیه . همروه کو به دوای یه کدا هانتی ده نگه کان و کارله یه ك کردنبان بو سروشتی زمانه ی دهگه رئته ود ، هه ر نه وه پشه وای کردوه هه موو زمانتك به سروشت ناواز و مؤسيفای نتداس سهرم منوري تاوازدکه له زمانتِکه وه باز زمانتِکي نير دهگفري. دا به شيرويني ب<u>زونين و نهجزوين له هه سي</u> رَسَانَتِكَنَا هَهُ بِهُ لأَمْ هَهُ رَصَانَيْكَ تَابِعِمْنَتِتَى خَتْرَى لَـ فَوَى لَـ فَوْ بَالِيهُ شَ كَرَدَتُهُ بَأَ وَمُركَرَتُوهُ . بِدَرْ شَيِيهُ لِي مانتکی ووکو ئینگلیزیدا موشی له کوتابیدا هیشووی نامیزوینی چوار دونگی بی، کهچی له کیرسیا به هنشريي دور دونگي زياتر نايه . لهم جؤره جيلوازيه ، جياوازي دهخاته نؤويانه ره له جازي سه روا هانمانه وه با الله رفد زماندا به تابیه تی له هیند و نه روییه کاندا چاوگه کان کیناییان به دەنگى ئايبەتى دى وستوور و جازرى جارگەكان لىە روى يۆلىن كردىنى دەنگى كۆئاييەر، بىير. كوردي و فارسي بنّنج بؤله جاوگيان ههيه . فهرونسي و نيسجاني بهكهو سي بؤليان همه . وشهكاني زير ههر بزليك له خزيانهوه هاوسه روان و گهريان كرينيشهان به بيني بكه رو كاتموه مم هارسه روا دهبئ له ناممني فؤنزلؤ جيدا ئه و زمانانهي (لكبن طصق)ن زمارهي باشكر وكانيل دیاره رسه روای زمانه که مورله مهندتر ده کا وهکوله کوردیدا باشگری (بیار) له (جوتیار و کرداره فرزشهار و بریار و گونیار و ناسهار ...)با ده ریمکهوی و مه دای سه روا فراوانتر دوکیا . لهم حقوق زمانه لکټنانه با پېشگريش مجوري زوّر له قوول کرينه ودي ديناريجي (alliteration) هېپه که نموين مؤسيقاي خۇي ھەيەلە وشەيا ۋەكر (بخۇر ويگرو بكور وينووس...) جەكورتى ئەيەر ئەۋەي بەنگى رَسَانَ گەمبەر بەسىسىتەمى بورىيارەبورتەرە كار دەكيات ليە رۇشە رۇنيانيا ، ئىا مەنگەكان كەمتراس شهمانهی درویاره برونسه و بان زیساتره ، تسا زیساتر بسن دوویاره برونسه و بان کسه مذر دهبس، ، نسا بوربارەبورنەرەشيان زياترين شيمانەي لەيەكچورنى دەنگى كۆتايى وشەكان زياتر دەبى و وشەي سەروادار زۇرتر و بەرىھست تر بىيى ، بە بىچەوا ئەرەش.

ج - خدوري گزراني (غريزه الغذاء):

مرزف هدر به سروشت حدرله گزرانی دهکا ، چونکه گزرانی وه لأمدانه وه یه کی رئکه بز گرنداندش جزرف هدر به سروشت حدرله گزرانی دهکا ، چونکه گزرانی وه لأمدانه وه یه کی رئکه بز گرنداندش جزرش خاوده له گه آن بزویند ره کاردنه که به شیّوهی شعبول و لویچ هملنا نزکی وایی لهگه از خرزشان از به جنری که کرده وهی به تال کردنه که به شیّوهی شعبول به به جوروکییه وه ، همول ده با جزره خارازنگ همستانی جزرشی خاتریه و هملیه زین و تعنانه ت گریانیشدا . ثمو خارازه بنه مای گزرانیه و تمکیر کرزانی و دستانی له به در همان دهنگیری (سهروا) ، نیشتنه وهی شمیزله کانی له به ک نزینه دهنیزه و داگرتانه وهی کوزانی له به ک له در تعرار) گرینی خاراره که (قدرار) گرینی خاراره که ده به ایک

منتان و موزقی سعروتاییش ، له کنی دوربرینی ههستی فاودوه ، جیوله (سهما) و نایاز (کیّرانی) و دونگ(شیمر) بهیه کنیو دیّن، پاشیان له گهان گفته سه ندن و پیشکه و تنایاز رده و رده هدریه که رنجکهی خوی ده گری . گورانی و شیعر روز تفکیه پراون ، وایه موسیقا زمانی شهاره و پذیرستی به و شد نبید ، به لام گورانی و شیعر روز تفکیه پرفراگرتنی پیتم و جدولانه کهی شیمریش پنورستی به همندی و گورانی هفیه شاکاریگه ری خوی ندواو بکنا ، رهکو کنیش و پیتم و بدیولانه کهی شیمریش پنورستی به همندی و همیان گورانی همیه شاکاریگه ری خوی ندواو بکنا ، رهکو کنیش و پیتم و به به ندیا و بدیوانه کهی شاکیر (سهروا) ، شویش و به ندیا به موریان به شیعرها به (سهروا) بهار دهگری (ای ثمو نهته وانهی شاکیر به کهیت به شویش و و ستان به به همید به شویش و به نام و بازی و بستان به موریان گورانیه که بان لهیه رو و به فاسیله و لازمه و سه نای به به بوینی دوران بین نه و به بازی به سه روا بین دوران بین نه و به بازی به سه روا بین کونایه کان بیار بکا ، پئورستی مهروا بیان و بستانی سهر مه روا نه شاخوامی جهارانی هست و بایه شیوینی تهوان سروود چرو گویگرموه در وست بدوه (۲۳۱ : ۲۳۱) . نام به شامازه به بازایت با بایانی گورانی و شیمر و دروست بوینی گورانی و شیمر و دروست به نامازه به بازایت به نامازه به بازایت به بازانی هاست و بایه شیمرونی تهران و شیمرو دروست به دوران کوران و شیمرونی و شهران به نامازه به بازایت به بازای و شام بازانی و شیمرون کوران و شیمرون کوران و شیمرون کوران و شیمرون کوران و شیمرون به کوران و شیمرون کوران کوران و شیمرون کوران کوران کوران و شیمرون کوران کوران کوران و شیمرون کوران
د - مىدرەتايەتى سەروا (بىنية التالية) :

مرؤني سەرەتايى كە مۆشكى ئەرەندە گەشەي نەكرىيىرو، زياتر بايەخى بە ئەدگارى بەرەرە بەيا ، بهبیر کردنه وه له رورکاری شقه کان روزنه ده جلوه خواردوه . زموقی له گهال دیبارده زمقه کانی سروشت بدرؤیشت وه کو ره نگی نوخ وزرقی وهات و هاوار و قبراهی به ههر جواهی نوندوتین. هَلِمْنَا چەشەي نەرم و ناسك نەببرو، شارستانېتى و بېشكاونن ھەستبان مشت و مال ئەكرىبور، بزیه له گاخارتنیشدا، سهروتا بایه غی به رشهی قهیه و رازاندنه وی دورهکی و به رزکردنه وهی دونگ يميا لەسەر خېسابى ئاۋەرۇكى قولل و ھەستى بەرن. دكتۇر مارىف راستى بۇجرە (ھۆزى دواكەرتور له خولندواريدا بيرو باووري تاسك و ساكار ثابيٌّ ، جا بؤ ثابوي هونه رئِك بنا به شيعر وهن و قانېمپەكى رۇك و پېكى بۇ باللەنى ، بۇ ئەرەي ئەر ساكارىيەي لەييرو خەيللەكەنا ھەيە ، بەم رەزن و قافیه به ، بابپزشن ، نه ساش راسته که روز جار وازن و قافیه چه شنه هونه رو خه بالیکی نیر پەشپىر ئەيەن) [۱۰۹ : ۲۵]. سەرەتايەتى و رەنگى زەق وقىۋە ، يەكۆكە لەر دېارىانەي بۇتە رادەي پەييا بورنى يەكى لە تيورەكانى دروست بورنى زمان كە تيورى يەسېرسنى باشماركېيە (تيورە، ئزريـزو) ، شەم تېـورە (مۇ-ۋەيى زىسان يـەرەو بواۋە نەباتـەۋە يىۋ ئىەرەي برائىل رئېرەۋە بىرۇۋەكـانى، كامانهن ، لينجا كريمانهي نعوه موكا شهر رئيروانه هه رئهسه روتاي زمانه كعوه هميوون . تيترجهم کرده وی یه گمیشته نامو را یه که زمانی سهرمتایی له وشهی زار سریزو بر دهنگی سه ختی کاریزشکین بنیك هانوه ، تنزن و (Pitch)ی لمه زمانمه کانی دوانس زیاتر به کاره ناوه و فاسیله ی موسیقی فراوانتری باوونی رومانه که عاتیفیتر و مؤسیفیتر بوه له زمانی باشتر) [۲۸: ۱۶۷] . چازن زمانی

مسهره تایی سه خت و گران و به برین و مان بود ، نارشتنی ساکاری هونه ریش شهر برینی و دانهی مىدرىسى سىسىپ و سرت دى. بىيولەياتى فاسىلەي مۇسىقى شاغىر ھەولى سەروا ھۆدانى داۋە بىۋارىياتر بايەخ دان بە ئەرگان. بىيولەياتى فاسىلەي مۇسىقى شاغىر ھەولى ب ماردنابەنىيەرە دەبەسرىتەرە (دىياردەي مۇسجقيەت بىق باوسىەندىنى ئىمخويندەرارى - الامبىم _ سەردنابەنىيەرە دەبەسرىتەرە (دىياردەي مۇسجقيەت بىق باوسىەندىي دهگەرنتەرە كەئەدەب ئەدەبى گونچكە دىيە نەك جاور لە مەلئەندى دواكموتوردا ، خەلك پىئىت رە كرئ دەبەستى بۇ ھالسەنگانىنى ئەدەب، بەسەرەش كوئ لىھ دەرك كردنىي جېياوارى وردى دەنگ رادی و زمانیش ده کاویته به ر مهشق و روها برون . نیدی زمان و گری یهك دهگرن بنو پهسندگرینی رەگەرى مۇسىقى ، بۇيە لاي زاريەي ئەتەرەكان شېعر سەرەتاپە ئەك پەخشان ﴿٢٤٢ : ١٩٥-١٩٦] ہم بۈچۈۈنە ، سەرۋا بەرھەبى سەرىمىي سەرەتاييە كە قورسايى بايەخ لـەرماندا لەسەروشەر قىيەيى بارشان بىي. جاچۇن زمان لەردونى بەردو يېش جوړندا للە قەيەيى خۇي ئايەزى و بەردو تعرمي و هيمني و رمواني و تاساني جوو ، سه روايش به دم تهم رمونه وه ورده ورده ترخي به رمو گزي چوو ، تا وای لی هات له سه دهی را بردوووه جاری فرندانی کزنی سه روا و کبشی ته قلیدی هانه شارەرە، چونكە بۇرىستى جىارانى ئەمارە (كە كۆمەل بېش ئەكەرى لىە رىۋى خورندەرارىيەرە، هایهی بیرو خهبال به رز نمینته و . شاعیری هونه روور نمتوانی وینه ی بلندی هونه را ری وا دروست بكا كه هەرگېزېئريستى به يەكئتى وەزن و قانبه ئەبئ ، بەلكو ئەمجارە بە بيرى بەھئزو خەيلى هوللهراوي وبازن و قافيه بالمهؤشيُّ) [۱۸٤ : ۲۵] . وَالْبِيونِي بِيرِي حُبِهِ بِالْ لاي مِرْؤِقْي بِبُشكه رِبُق پڏويسٽي سهروا بهلاوه دهني.

ه - بېرىيىتى سەروا بۇ ھاراستنى دوق :

بهرههمی سهروانار ، ههرچی ههیئ : پهند ، مهتمان ، شیعر ، ... زورتر لهبهر دهکری، چرنکه وشه سهروانارهکان لهبر نهوی دهنگی دواوهیان به که ، له میشکدا جاشتر بهرو به کتر ده چن و لهبهای خانده تا گیر دهخون و زورتر دیندود بیو . له میشکدا جاشتر بهرو به کتر ده چن و لهبهای به وقتی سهروتایی کردوه سهروا بکتا مبللیهکان چرنکه فروسین نهبوه یا نموهنده پیشکهوترو نهبیه به فراوانی بو هاگرتن و بوازسشی مبللیهکان بهکاری . نام دهقانهی که پیش باوسهندنی خویندهواری ماونه ته و هاگرتن و باراسشی کردن و بعیر هانده و دهدن ، نیفر شهر بایه و سهروایان نیدایه ، نهو ریتم و سهروایه یارمهنی لهبه کردن و بهرسین و به شیمر با پهیوی بهروتی بیان نیدایهی مروف وای کرد و وای سیسته میاله لهبه (که زمانی سهروتایه) نیدا زاله (پهکیتی و وزن و قافیهی شیعر یارمهتی ههمو کهسینه نها که

شىغرەكە زور ئەجەر بكرى يەتاپيەتى ئە كومەلئكى بولكەرئوردا كە خرۇندەيارى تېاپا دوا كەرىنى يا ھەر ئەچى) (۱۰۹ - ۲۰۹)، ھەر بۇيمەش لىھ كۆمەلى ئەخۇرۇندەراردا بەرھەمى يار گۆتىن بۇرغىرە ي جايەخدان بەلايەتى شكلى زولترو.

٣- ئەركى سەروا لەشيغريا :

هەر لەكۇنەۋە ، سەرۋا بەيەكى لە رەگەزەكانى شيمر باندراۋە . قنامەي كورى جەھقەر بەلى (شيمر گرتەيەكى كېشنا روسەرۋادا رە ، مانايەك بەگىيەنى / (۱۳۳ تە۱) . ئېيى رەشىق لىمبارەي شونى ۋ يايەي سەرۋا لە شېمردا دەلى (سەرۋا لەرەي كە تاببەتە بە شىمر ھاۋېشكى كېشە ، شېمر تا كېش وسەرۋاي ئەيى ئايى بە شيمر) (۱۹۱ تا ۱۵۱) . كېش و سەرۋا بەتەنيا ئاترانن . بىمر بېننە كايەرە ، چونكە مانا و خەبال بلەي يەكەم ئە شيمريا ھەردەگرن.

سەروا لەچرار جىرەي پەياس شىمرىدا ، چەند ئەركىكى راستەرخۇر ئاراستەرخۇ بەجى دىنى كە گرنگىرىنيان ئەمائەن :

- سەرواو بېناسەى شىعر : ھەرلەكۇنەرە لە ئۆر روانگەى جىلوازەرە بېناسەى شىمركىرايە:
روانگەى كېش بەنەنيا ، سەروا بەنەنيا ، كېش و سەروا ، بى كېش و سەروا لە ئوريەى بېناسەكانى
شېعربا (ئەك ھەمورى) ، سەروا يەنەنيا ، كېش و سەروا ، بى كېش و سەروا لە ئوريەى بېناسەكانى
بەلاى كېش و خەيگنا ئاچى تەنبا (گۇنتە و سەروا) دەكا بە پېوائە (شىيعرگونەبەكە بەسەروا
يەسراوھتەيە . ئەيوى لە گونى جوان بى لە شىمرىش جوان دەبى ، ھەروھا ئەرەى ئاشېرىنېش بى)
يەسراوھتەيە . ئەيەلىم ئەنبە دۇلىيى رەشىق كېش و سەروا ھەردوركىدان دەكەن بە بېوائىمى بېناسىمى
شېمىن كەچى لە شېمرى ئويى جېيهانىدا كەلە كۆتى كېش و سەروا رەھابود ئەم ئەركە لەسەروا
يەرگېرايەتەيە . چونكە كە وترا شىمركىش و سەرواى ھەيە ، ئەمە بايرانىنى شىمرە لە يەخشان كە
ئەم بور رەگەزەي يە خوكمى بېروست ئېنا ئىيە.

- سەروا وەكو سفوورنك وايە كۈنابى دېر يان لەنە دېر ديار دەكات وگرېگر ھوشيار دەكاتەر، وەكو مېشېل بۇنۇر گۇنەنى (سەروا كە كۆتابى دېرە شىمر را دەگەيەنى وەكى زردگەى، چاپ وايە ك لېنى دا دېشانەي كۆتسايى ھاتنى دېرەكەيسە) [۲۲٪ ده]. سائت بېقى رەخنىدگرى بۇسانتېكى فەرەنسىش سەروا بەزەنگى وريا كرىندورە دادەنى (شەركى سەروا راگەياندىنى تەواۋ بورنى دېرە شېعرە) [۲۷٪ ۲۲]

هماندیکی تر سامروا و بینما کونسانی کورسسی مؤسیقا به به ک کردهوه دهزانان (سامروا وهکویی ماکونان (دقه الرجل) وایه له کورسی مؤسیقانا ، بو زهبتی رینم و وروزاندن و وریاکردنامهای گرزگر له کونمایی هاننی نیقاعیّک و دهست ین کردناموهای نیقاعیّکی تر به کاردی) [۳۲۸ : ۷۷].

- سەروا سەرى پۇتانى دېروپارچە و ھۆندارەى ھەيە . ھازەى قرناجنى دەئى (يان ئەرىتە شايور دېرى يەكەم (۱۷۸ - ۱۷۸). ئېنجا پەيدوندى دېرى يەكەم (۱۷۸ - ۱۷۸). ئېنجا پەيدوندى دېرى يەكەم (دېراردەك ا دېرارگردن و جباگردن ودى دېرە شېعرو بەيەكەن بەستەرى دېرىكان بەيەكەن دېرى سەروايە) [۱۶۵ - ۱۸۷). سەروا دەرى دېرارى لەرېنىشى پارچە شېعرى (سەروا دەرى دېرارى لەرېنىشى پارچە سېروا ئەركى گەنەركى گەنەركى گرزگەكانى سەروا ئەرەپ دېرە تاكەكان لەگەل شېرى سېرانا بەيەكەن ھۆندارە (سەروا پارچەكانى ھۆندارە (سەروا پارچەكانى ھۆندارە (سەروا پارچەكانى ھۆندارە (سەرواكى دەخا و جيابان دەكاتەرە . چونكە ھەر ستانزايەك لەتەكانى جۆرە دابەشبرونېكى تايبەنى سەرواى ھەيە ، لە ستانزاكلى تر شېرازى سەرواكە دەپلۇزىي يەلام چۈرى سەرواكە دەپلۇزى يەلام چۈرى سەرواكە دەپلۇزى يەلام چۈرى سەرواكە دەپلۇزى ھەر پارچەيەك ، پاركوسەرواك ، بەلكوسەرواك ، بەلكوسەرواك ، بەلكوسەرواك ، بەلكوسەرواك ، بەلگون وشەكانى دېرە ، بەلكوسەرواك ، بەلگون وشەكانى دېرە ، بەلكوسەرواك ، بەلگوسەرولىك ، بەلگون وشەكانى دېرە ، بەلگورىيانى وركەرىيانى وركورىك كەنەكىنى (ياشتورى سەرواك ، بەلگورىيانى وركورىيانى وركورىيانى وركورىيانى دېرەكەكەنى (ياشتورى وركورىيانى وركورىيانى وركورىيانى وركورىيانى وركورىيانى وركورىيانى وركورىيانى دېرەكەكەنىڭ (ياشتورى وركورى بەركى بەلگورىيانى بەركىلى بەركى رەرەكى بەركى دېرەكى دېرەكى بەركى دېرەكى دېرەكى دېرىكى دېرەكى دېرەكى بەركى دېرەكى دېرەكى دېرەكى بەركى دېرەكى دې

- سەروا خۇشى ولەزەتېكى دەروونى لاي خۇينەر (گۇزگر) پەيدا دەكا كە ئە تېركردنى تاسەي پەچاركردنى دوربارمبورنەردى سەروا دېتە دى. سەروا دەررى ھەيە لە دروست كردنى جىزرە شېۋەيەك لەدابەشدورنى دېرەكان ولەمەداى زەمەنى تايبەتىدا بەياساى بەدواى پەكدا ھاتن (تتابع) يىان ھاوشىوينى (سىلار) دورسارە دەبلتەرە دواى خويندنەودى يەكدە تەشىكىلەي دابەشبورنەكە ، خوينەر چاھەرى دەكالەھەمان شويندا دوربارە بېتەرە . ئەم چارەرى دەرودنىيە بېتە دى خۇشىمى دەرورنى دەچەسېئنى و نەبەتەدى ئائرەندى دەرورنى دروست دەكا ، جا ھاتنەرەي سەروا لەكات و شوينى رەچاركراردا ئەم بارە دەرورنىيە دەخولغۇنىنى.

- شهمر په کی له پهگه ژه سه ره کیده کانی مؤسیقییه نه ، شم مؤسیقییه نه نه دوریباره بورنه وهی رئت و تغییمتی ده نگدروست دهبی ، دوریاره برونه و هنگ (بزوین و نمیزوین) له و شهر دیره کان جؤره مؤسیقایه کی کاریگه رده خولفینی ، سه روا که به سیسته مبکی رئت دوریاره ده بیشه وه ، جؤره مؤسیقایه کی تابیعتی له مه رایای هزنزاوه که دروست ده کات ، جگه له وه ی که هه و شهر سه روایه له گه کان ده نگی خیاجیا ، مؤسیقای دیره که ته واو ده کا و له نگه و به گیش و به یتمی ده وه و ناوهوه ی هفتدی ده نگی جیاجیا ، مؤسیقای دیره که ته واو ده کا و له نگه و به گیش و به یتمی ده وه و ناوهوه ی هفترا و که راده گری ، به مجؤره وه کو بنتی کؤکردنه وای مؤسیقای شامنویی و ستورنی هزنزاوه که ی لی دی له وزیره (جروله ی مؤسیقای دیر و جویله ی مؤسیقای شامنویی و به که دهگرنه و) [۲۲ : ۲۲] .

- سهروا شهرکی دولالیشی هدید . وشه کانی سه روا به ده نگه هاریه شه کانهان بهرب نو مانهای وشه کان دهیدن . نهمه جزره چالاکیهات به هدست و هؤشی گویگر ده با ، چونکه له ناو شهر به کنتی دهنگهه با جزره همیروندیهه کی دولالی سه ر هه آدودا له نئو وشه کانی سهروا با . سه روا هم ر شه بها دیار ده یه کی ده نگی رووت نهیه ، ب مالکو ده که ولت شاو کؤسه آن به میره ندی ده لالی هزندراوه و و به شداری له دروست کردنی نام به یوهندیانه و ده لاله نبیان ده کات . هه ندی وشهی سه روا مادایان

رور لعمه ك تربكه و يتكهوه مهكرنجي وهكو (ميرا ، جيرا) بيان (ناو ، راو) بيان (ناك ، كماك) بيان بررت (شعر، خامر) ھەندۇكى ترلە رورى دەلالىيەرە ياچەرائەن يان ناكۇكن وەكو (سەرما ، گەرما) _{چان} (سانى ، ھانى) ، يان (جۇش ، يۇش) . ئەم يتكچىون يان ئاكۆكىيە جو<u>رل</u>ەي سەروا لـە نوستە بەركىرىنى چالاكىي زەينى بەھيّز دەكات و پەييەندى ئەيننى ئەر دىيو دەنگە رىزىتەكان ئاشكرا دەكا، حگه لموهی شوینی سهروا که وهستانی بئیره، جؤره هیزینك بموشه که و ماناکهی دهدات ، بان هاین ر بورباره بورنهوي منهروا لهو شرئينه تاييه تيه با نريض بهلالي و مؤسيقي شيئينه كه جهرز دهكاتههر لمهمر دوو بناردا كرنكي شوين و سمروادا ربيمكه وادمكنا كم شناعير لووزدي سؤروماننا بمردو وشمي دراوه هانسووریّنیّ، بهمه وه رَوْریهی مانیا و هه ست و سوّرَی دیّرهکان له وشهکانی سه روا خهست بمبينهره هدر بزيه نهكه رئه مؤنراوه بهكي سترونينا تهديبا وشهكاني سهروا بخهيته بهر تيشك سەرنچ تا رايديەكى زور ماناي كشتى و كەشى تاقى كردنەرەي شعرەكەت بۇ دەردەكەرى، حگە لمانه بابه شبروني سهروا خزى له خزيه ره نبحاي به الله تنكي تابيه تي تيِّدا به . قبليل غهرها رو قەسىدە ، جوارچېوەي ئاۋەرۇكەكەي ئا رادەيەك دىيارە ، مەسىنەرى بىز جۇرېكىي ئىر بىەكاردى ، هەرودها جواريىن و ... جونكە سەروا لىەم روموھ (ريْگاي جېياوان و ھەملە جىۋر دەستەپەر دەكا بىۋ شاعيرنا ھەست رىيرى خۇي پى بەربېرى) [473 : 48]. تايبەتۇتى قالبەكە تيا رادەيەك خۇمەتى گەياندنى مەبەست بەكات

 سەروا ئەركى ئىستاتىكىش (جوائكارى) دەبىئى ، شاعير زۆرجار ھرنەر لـ» دا رشتنى سەروادا ىدنوئنى رجزره جوانيبەكى رياندكى بۇ شيعردكە مسۆگەر بدكا كەلەك روگەن روكانى تىربا پەھاى ئەندىي بەرزىدكاتەرە . رەكر (ئېمنات) و (جورت سەروا)و...

- سەروا بەدباركرىنى سئوردى دۆرو ئابەشبورنى لەئەكان ، لەگەل جۇرى كۇشە بەكارھاتوبكە (كورث و دريّل)، نه خشهى ههندهسى شيعره كه لهسه رالا په وها ميار معكمات واته چوارچهٔ واي گشتی (outline) تغهزگرانی نیوسینی شیعره که مهکیشی . به بوهندی کورت و دریگری میره کمان و چۇنيەنى ئابەشىرونى لەتەكان و شريّنى درويارەيوونەۋەي سەروا و رووى سپى پەجلىماوى لايەرە ، ئەمانە ھەمىق ،لەگەل بەكەم سەرنجنا ، شش لاى خولنەر دروست دەكەن كە ئەمە شىيەرە ۋ به خشان نبیه ، جزری شیعره که پشت پی دهٔی مشرونییه ، مهسته ربیه ، پارچه باره ، کازاده ... نهمه رەكرېيشەكى و رئ خۇش كردنه بۇ ئامادەكردنېكى دەروونى خوتىنەر بەرامبەر بە شېعرەكە.

۲- سەروا رەكى كۆت :

هەر جەندە سەروا مۇزور و پەيوەندىيەكى دوور و پتەرى لەگەل شىعرىا ھەيەر ئەركى مۇسىقى د نىستاتىكى وسىدانتىكى ئۇيا بىيىنى ،لەگەل ئەمەشدا لە كۇن و نوزيا لاي ھەندى ئەتەرە بايەش بی نه براوه و له ناو نه تهوانه ی بایه خیدییان پلِتاوه بهم دواییه تاره زیوی روت کرینموهی هاتؤته

- با رشان و سنووریه ند کردنی دیره شیعر به کیش (ژماره ی تابیعتی یی) و کوتایی هبنانی به سه روا ، شاعبر ناجار ده کیات که ر مه ربایه ی قبلی دیره که کیشاریه بزی یکاته و . جا نه گهر ههست ر سنزی له ره زیانر برو له و مه و با کررنه جنی بینته وه دهبی بیهچری و له و سنووره ی سه روا له سه ری روستاره بیبریته و . هنر نه گهر هه ست و بهری که متربور ، دهبی به شتی زیاده کی و

سائنوبست بری بکانه ره فلئولون رمخته له شیعری فهرونسی دهگری له دوولایه هفرش دوکانه میم سر سەروا ، يەكى ئەرەيە لەشىعرى دراماي كلامىيكىدا كە سەرواي مەسئەرىيە ۋەرسى پەييا بىرى رد . وشه ی بن سوود و نابه چی بو سه روا بلغی و به دریژ دا دری نابدویست بوشایی دیبارکزاوی دیر م بكانەرد [۳۲۰ : ۸۵-۸۵]. ئەمە ودكو ئەنسانە گريكېيەكە وا يە كە خانەخەركە ميوانەكانى بەرئى بسورد ر جوار پاکهی له قالب مدنا و بهمهورش کهم کهس به سهلامهنی دورده چرو. بیان قاچی نمورپنهرو پان لیکی دوکیشانهوو تا لمگهال جوار پاکه (قالبه که) نمورپچن . سهروا بهدیارکردنی سنیوری كۆنايى ئۆر دەبئ پەمايەي شئواندن و بئ بايەخ بوونى ئەو جاسىقە شيعرىيەي بۇ شاييەكەي پر

۔ بەيرەر كردنى يەكۇنى سەرواك قەسىدەي رۇزھەلأنىدا رۇگاك درۇزبيونەرەي شېدر دەگرئ (ئەر شامېرەي بېدى ھۆنراۋەيەكى ھەشقا دۆرى زىاتر بغووسى ھەردەبى سەروايەكى ئاسان <u>ه بالب</u>یزنری الهگهال تعویشیا به راه وهی بگیا چه ههشتا دیرهکه ناچیار بهچی نیاوه رؤکی بیره شيعروكاني لەگەن سەرواما بگونجنني. يەسەرە شيعروكە دوبي بە ياشكۇي سەروا ، ئەك سەروا بیی به باشکری شیمرهکه) (۲۰۵ : ۱۵۸]. شاعیر له کاتی هزنینه رویا سه ریه ستی نامیّنی هه را هیئنه بكەر<u>ئ</u>تە نەنگۈى سەروارە ئېدى ھەست تەكا شىغرەكەي رەسەن و راستگۇ ئېيە. بەلكو شىئ<mark>ن</mark>كى خورتي و زبانهکييه.

- بەكىنى سەروا ،لەگەل ھۆي ئىرى كۆمەلأىيەتى و مۇۋووپى و جوگرافس ، دەبىي بەلەمبەر لمبەرىمم بىروستىيونى باستانى (ملحمه) بوورو بريّارى ۋەكو ئەليازەو ئۇيىسە و ئەنيابە و شانلمەق مهابهارتا و رامایانا و به همشتی ونبوو له زمانگکی وه کو عه رهبی، چونکه کهو دهیان و سه بان هه زار وشەپەي سەروا لەزمانەگەدا دەست ناكەرى ، با ئىاو بەتاريىل رۇگاي دوريارەكرىندودى وشامى سهروا همين. ئهر باستانه شيعرييه دريّزانه مان به شيعرى ردها (المرسل) هؤنزاونه تهوه ، يان مىدرواى مەسئەرىيدان تېنا پەيرپو كىزاۋە . ئىازك مەلائېكە ئەيورنى باستانى بريكرانى ھەربىيا بەتلۈنى بەكتنى سەروا دادونى [٥٠٥ : ١٩٥] ئەنانەت شىيعرى مەسىئەرىش لەھەمىر بارككا

⁽۱۹۱۰) ئىغىسانىگە دىلىنى: (برۇكرۇستىس)ى كىرى (بوسىدون)كىنىدە دۆرنىكى زەپ مائلاح بىرى، بىدا سېماد) ناريانگى دورگرىدۇق. ئەم لەندەغۇرە خۇي بە مىرانىھروە روغەرىيە دۇست باشان دودا . ئەرەي بەلاي مالىما ظهه بهایه زار خطفی دوکرد بز لمهمی لابدا ، تعکم گلبرا لای بدایه ، شهر بوزه روز خزمتنی دوکردو باشنوین خدا در است دادید کرد. خواردنی لعبه ریاده نا. که وهختی نووستن با دهات، جواریایه کی تاستی همبرو نمرمری لمیوانه کهی دهگراد. مناهست است. که حداد داردی در در در در می بازد داری کی تاستی همبرو نمرمری لمیوانه کهی دهگراد. بز نادوی لهستر نامو چرارهایه رابکشی و بختاری کهگار کابرا به زنی له چرارهای در برای دهمیورست. مطاعد، حدارماکه مدر بیشم خشامی در استان برای کابرا به زنی له چرارهایه در پژوتر بوایه ، قاجهگانی بعله در جراریاکه در بریمه و دختر لمگه را مجواریاکه گروتنر بوایی مه چراریانیه در بردر بواید . . . . در انام حداریاکه از معمات اناما منید و در در این به ناموا لیکی ده کیشایموه تا ب ژنی پهقه در این مرفق جواریاکه ان معمات ، نمو له نموه فرو مروف مروس به معوا دیکی معکوسیموه به بدرت . (مسید به) معناه معاملتك كوشت معمود بازد مروفی بين نماواش بهم جوره شاروا نمو له نماوی بيران نما (بیسیوس) بهفره نعرمانیك كوشتی و ههمور دونیاو رئیبوا ره كانی لموست بزگار كرد [۲۸۷ : ۱۰۵]

دەرەقەنى ئاسئان ئايە . لەبارەي شيەرى گۆرستان (مەقدەر)⁽¹⁷⁾ى غەبئولمەن ھامىدى تىرك ، پەرا ئۆلبىق كە ماۋەيەك لەگەل غەبئولمەقنا ۋياۋە ، ئەلى (شۇيە سەرۋايەكى ئايبەنى جەكارەپناۋە كىمە ئۆريارمەتى ئاۋە بىۋالىۋرۇۋ بەستنى بير (ئغاغى الافكار) . ئەگەر ئاستانى گۆرستانى بە ئاشىۋەي مەستەرى بئورسىيىليە ۋەكو ئاستانەكانى تىر ، بۆگوسان لىمو كارە ئەدەببيــە فەشمالى دەھۇنا) [751 - ۲۲۱].

~ رژیر دوریاره درونه ودی سمروا ، بمتایدمتی له چهکیتی سمروادا ، دولی جمایدی ودرسی گوزگر ، چرنکه شعر یهکنامواییدی (مؤنزترنن) له دوریارهجورنه ودی هممان دونگیرا دوسته دونگدروست دهیی ، چالاکیی زمینی و ددروونی نهپ دهکات و گوزگر تیوشی بهزاری دمکات

- ئەگەرچى سەروا ، بە بېروى ئاوازەرە لەگەل كۆش، ھەمور دېرەكانى قەسىيىد بەيەكەرد دەبەستۇتەرە ، بەلام لەھەمان كاتنا ھۆيەكە لەھۆيەكانى ترنجانى يەكۆتى مەزوى لەنار تاكە دۆردا ر دۆرەكان لەپ رووى داپشىن ر مانارە لۆك دادەبرۇنى ، س.مۇرى دەلى (يەكۆتى سەروا شامېر ئاچار دەكال لەھ ھەردۇرۇكتا ، بەھۆي بەكارھندانى سەروارە ، بايرىكى تامار دەربايى – واتلە پستەپەكى سىنتاكسى تەرار-، ئېتىر ھۆزىزودكە دەبى بەكىرەڭ يەكەيەكى لەبەك بچارى (٢٦٣ ت ٥٠]. ئەم گراستئەرەي يەكۆتى مىزويبە لەسەراياى ھۆنىزارەرە بىۋتاگە دېر ، ئىاقى كردىدودى شامىر بەرت دەكار دۆرەكان بەيرەئدىيان بەيەكەرد ئامۇنى تەنبا لەپروى ئارازر دەنگى كۆتاپدەرە ئەبى.

- بەكلتى سەروا و زۇر دوربارد بورنەردى لەلايەن شاغيرانەرد ، دەبى بەھۇي لاسا كردنەرديان

اً الشلح بروري شلح سالح هانديكي لمع را سلاني عميدولمون ساميد (١٨٥٢-١٩٢٧) لا عمريسيور باشير كريور باكوردي [٢١٦ - ٤] - [7]

له مهکارهندانی جنوری سهروا و دویات کردنه وهی هه مان وشهی سه روا لمه لای زفر شناعیره بر نهمه بش مواری با هیندان که متر مهکانه و میهکینی (سهروا پاشخانیکی میتروریی بو شاعیر داری ده کا ، هم هننده شاعیر سهرمنای شیعریکی دامه زراند و کیش و سه روا که ی چهسیاند ، پهکسه ر بهش دهمتی خوی هاست دهکاله دوای ریزیکی دوور و دریتری شاعیرانه وه وهستاوه که به را مر کنش و سهروایه یان به کارهنداره و له و باره یه و خوی به هاویه شده را نی له گهال شعوان و ناتیان حزی له کاریگه ری لاستکردنه و مای دوریاز یکا (۲۰۱ تا ۱۲)].

- سەروا زۇر جارىمىي بە بارگرانى بەسەر شاعيرائەي . شاغير ئاچار دەكا يان بەيل دەستى خۇي لەستوردم خۇي لەستوردى بىل ئەستوردى يېڭىلىپ، بىل ئەستى دەستى دەلىردى بەلەردى بەلىدى ئاللەر چەقبتى شاغيران دەكا بەسسىت سەروادە (شاغىر بەدەستىبەرە دەنلىكىنى دېۋىرىتىنى تەپ دەسمىت دىگران دەبى دەكى يەكى كەلەنلى ئورۇپىدى دەكى ھەبە كالىلى ئەستىرى كىلىنى ئەستىرىدى دەلىرى يەكى كەلەنلى ئورۇپىدى ھەبە كالىلى ئەستىرىدى دەرىدى تەلىرى ئالىلىدى يەكى كەلەنلى ئورۇپىدى ھەبە كالىلى ئەستىرىدى دەرىدى يەكى كەلەنلى ئىلىرى سۆزى خۇي دەرىدىي .

ئەي سەروا ،

ئەي كۆنى زۇربارو ئا رەسەن ،

تلكهي حوكم بهسهر بيرمنا محكهيث وميشكم باكير دمكهي ؟

كە تۇ قەرمانى پەيربو كريىنى كۆش و ژمارەيى دەردەكەي ،

نتیمه بعنی قوردانی بهرونی و رویدی و دروستی بندین [۳۰۱ : ۱۲۹]. نه حمه دی شامله بطر :

يەشان بەرد دەكتىشى

بەرىي وشە ،

بەرىي سەريا [۲۸۸ : ۲۷۷]

يىان :

من بەردى قورسى سەروا دەخەمە سەرھنان ، خۇم لەنلو زېننانى شېمر بەند دەكەم [۲۸۸ : ٤٠].

بيان :

خاشویستنی کهی و زهمزهمه و فریاد ، خانمویستنی زیندانی شیمر ، بهزنجیری گرانیبهره :

زنجيري وشه ،

زنجيرى سهروا [۲۸۸ : ۵۳].

له کرربیدا ، وهکوله شویْنلِکی تر پاس کرا ، مەرلەرى لەپەر گرانی دەربیی ، (قانبەی نەرد)ی شنواره ، حاجی قادریش باخی قانیەی لە دائیە :

> قەلەم شكارو مورەككەب رژارو نامە ئەما لەداغى قاقيە ، تاخۇي گەياندە ئاھر ئەنين [٦٠: ١٦٢].

> > ھلدى بىلى :

قافیه گەرچى تەلەسمە و تروشى شیعرى من بوبى يى تەلەسمى قافيەش ھاليەستى من شەرمن دويى [٢٢٩]. ھەمدى ئەنگىي سەرواي بۆلۈكچواندن بەكارھۇنارە :

> دەمت وەك قافيەى ئەم شېعرە تەنگە كەلامئكى نىيە بۇ من يەسەد ئاز [٦ : ٢٣٦].

> > ٤- سەروا لە ئۇران برون و تەبروندا :

خابا سەروا پئويستىيەكى شېغرىيە راھەر دەيئ ھەيئ تا مەرچى بورنە شېغرى تەرار بېن ؟ با دەشئ شاعير دوستيه رياري بيّ ؟ هه بيّ باشتره بيان نهبيّ ؟ يلويستي و نابلويستي سه روا له شيعريا بيز چەند ھۆكارنىڭ يەگەرنىتەرە : سەريەم ، زمان ، شاھير ، شېمرەكە خۇي . سەردەم كاردەكاتە سەر جۇرى سەروا . لەھەر سەرىھمئۇكنا ئەندازەيەكى ئايبەئى ھەيە لىە بايەخنان بەسەروا ، جىۋرە سهروایهك باوه . زدهاوی ، لهزیر كاریگه ری تیوری داروین رای وایه كه (شیعرله ردونی میتروودا ووكر گيانداران دوكاولته گزران و گاشهكرون) [۲۹: ۲۷]. ئام رايه دوكا به بالبشت بۇ (گزرينى سەروا لەجەند بەينتكدا باش گواستنەرەي لەبابەتتك بۇ بابەئتكى تىر) [70 : 74]. لە ئېنگلېزىدا سهروتا سهروا به و جوزوي تيستا نهيره ، هاودونگيي دورري ههيره ، باشان سهرواي كزتايي تيما گەلڭە بۇۋ (لەسەربوسى رايشيانسوا مەسەلەيەكى جاوى ئاۋ ئوۋسەران و شاغورانى قىرول كردن ۋ ردت كرينهويي سهروا بيور بهكلكي ودكوسه مؤييل بانيال له نامهي - بهرگري لهسهروايا - سهروا به پئولمنٹ دوزائی بۇ شیمر ، كەچى يەك<u>تكى ترى رەكو كامپيۇن سەروا</u> بە دېاردەيەكى بى خوربو پنجهوانيهي سروشتي زماني ئينگليزي بهزانين)[۲۹۱: ۲۹۲]. گزراني پئويستي سهروا به بئي سەرىدە لەقسەكەي شاملۇپا ئاشكراتر دەرىمكەرى (بەلاي ئەرانەرە - بېشېئانەرە - ھەر تەرو وشکی کیش و سه روای همیایه شهمر بدور، همر گزنه ین کیش و سمریای نمیایه به خشان بدو. كعجى لهمرؤ خوينهري شيعر بهزاني لايعني بهرزيي شيعر لهاعهمها تعانيا وضعنها معانتيقي شاعیرانه به به نه کارش و هرنه رو قسه بیه کان) [۲۸۸ : ۹۷].

حگه لهسه ردهم، سروشتی هه ر زمانیک (جنوری دهنگو برگه کان) دوری له بارین و نمبوونی سه ریابا هه یه رؤر شیعری جیهانی وهکو گریکی و سانسکریتی (کؤن) و بابانی (نوی) کیشیان

هه په په لام سه روا بان په مانياي سه رواي تقليدي نبيه. نهگه ر چې شه وا نيش دووبياره بورنموړي مدېد بده و مدروجان به مدسون دونگيان نيّدا دوکموريّته ناو کردووی خولقاندنۍ شيعار په لاّم هه ريه که په پيّی سروشتی ځوّۍ لوړ رمانانهی هنز (stress) و کورت و درنیژی برگ بان تنیما چالاك بی کیشه که بان به هار مهبی ر بەستەرسىدروانا زال دەبئ ئېدى دەشىن دەسپەردارى سىدروا بىين (٢٠: ٤٦١). كىمچى ئىم رمانانهی کنشهان زمارهبیه و تبقاعی کنشیان شهوهنده توند نبینه سهروایان تثبنا رالیه . شیدی فەرەنمىي كە كۆشەكەي ژمارەپبە ، قانسان سەرواي تقِنا بە پيُريست نەزاخى (سەروا بۇ شپىرى فەرەنسى بۇرىستە . سەروا ئەر رەگەزە بۈچېتەيبەيە كە شىغارى لى دروست دەبىي. سەروا تغرغ ية ووره شبعريه كان خار دويته رو شبعروكه ليه به خشان نزيك دوية تهوه ﴾ [٢٠ : ٨٧]. ك بِنِكهاتني فَوْنَوْلُوْجِي وشعى همر زمانيُك كه سبستهمي تاييهتي خَوْي ههيه ، كَوْتَابِيهكان موريان لله سلمهاندن و نه سلمهاندن بیان زور کلمی سلمروانا همینه . شعو زمانانمی گوتهایمان به هنشم نەيزۇننى گەررە دى كەمتر بۇ ھۇنېئەردى شىغرى سەروا بار دەگونجۇنى ، روكو زۇسانى ئېنگلېزى،، که چې له و زمانانه ي زؤوله وشه کان کوتاييان په يزوين دې وه کو زماني تېتالي و خواروي سكونله نده و بايناش زيناتر بيو سيهروا هينانيه و ليهرارن [٤٦٣] . جگيه ليه وچې هيه ندي وشه به جۇرئ ھەلكەرتورى رشەي تارى ھاوسەروا و ھاو ئاوازيان بە ئاسانى چنگىدكەرى. كەچىلە هەندى زماندا وانبېه ، يۇ شوونە لـه ئېنگليزىدا (وشەي -١٥٧٠- بـۇ سەرواي تەوراو تەنھالەگەل وشه به کی بیتر نووری وه کو -shove- بیان وشه به کی سیواوی وه کیو glove دی) [۲۱: ۲۱:]. زاد و كەسى رشەي ھارسەروا ھەتا رادەيەك پەيرەندى بە جۇرى زمانەكەرە ھەيە لە رورى جەتىن يان گەربان ئەبورتەرە (المعارلة) (چېنى و سامى و بورمانى و تېتى ...) . لكينى (اللصلية) (توركى و مه نگولی و مه نشووری و یابانی و زمانه کانی باست ...) و گهربان کراویسان شبهکاری (المتصرفه او التحليليه) (فارسي و هيندي و لاتيني و گريكي و جهرماني و عهرهيي... هه رودكو شايگل باسي کريوه [٣٢٦ : ١٩٥] . يان جاؤري زمانه که لـه رووي هزمايه تي نيّوان زمانه کان که لـه بنچينه و دەستورزى رۇئانى وشەر بنياتى رېستەدا ئەيماك دەچىن وەكىو خايزانى ھىنىد و ئەورزوس و خايزانى سامی و حامی و خَبْرَانی تؤرانی وهك مساكس مولسه ريئيشانی داوه [٣٥٦ : ١٩٦٠] . زسان هه پيه ههر بەسروشىت كۆتىايى وشەكانى (بەئايبەتى كە بزۇين بى) ئەۋەندە زۇر لەيەك دەھى بەكارەينانى لەشبىدرىا دېنچ دەورنِكى ئىلىن وەكىر شىعرى يابسانى كىە شىيعرى بىن سەروايە (زمىانى بابسانى برگەكانى كورث و كراۋەن ، ئاكرئ سەروا يا ھاونە<u>بزوت</u>نى سەرەتاي بۇ دىياركردنى دېرە شېعرتۇ^{يا} بەكاربىرى، ئەك لەيەر ئەرەي ئەمانەلەر زىمانى يابانيدا ئىن ، بەلكولەبەر ئەرەي لەقسەي ساكارى رؤزانه با فعودنده زؤون هيچ نرخي ئيستانيكيان نهماوه) [٤٨ : ٤٦٣].

له به که مدوره م و به ک زمان خوبه سنده و بیان مدوود بیشن له سهروا وجک ره گهزیکی شیعری ^{له} شاعیریکه وه بوشاعیریکی تر ده گزری. ده سه لائی شاعیریک به سهر زمان و بارشت و هونه دی شیعریهوه تا شاعیریکی تر دهگزری . جگه له وهی به هره لهم بیاره با دهوری همیه ، تیانهای زمانی و بدوله مسهدی فه ره منگری تر دهگزری . جگه له وهی به هره لهم بیاره با دهوری همیه ، تیانهای زمانی و بدوله مسهدی فه ره منگری خدری همیه . له عسه رهبینا کی نیانوی همیه نیانوی خزی همیه الله دیوانیکی شیعسری قهیه با خزی به (لیزوم مسالا بیلزم) (۱) به میتوند به بیانه به میاندوی ورویتیکی روز گینجا و شهی سه روا با رده نیز زنیته و و به خورتی سه بیانه خزی دیانه و به میتوند و به خورتی به بیانه بیانه بیانه بیانه شلوقه ، به ناسانی به بیانه نیازه و سه روا که شلوقه ، به ناسانی به نیانه کوتایی دیروه و میچ و به میتوند و و شهیه گروی به خورتی الله شریعی و همی شاعیر همیه روز به سه روا له شریعی و همی شهیمی به و بیانه و کردنی شیوه په بیانه بیانه بیانه بیانه و کردنی خواند بیانه و کردنی خواند بیانه و کردنی خواند بیانه بیانه بیانه و کردنی خواند بیانه بیانه بیانه بیانه بیانه بیانه و کردنی خواند بیانه بیانه بیانه بیانه بیانه و کردنی خواند بیانه بیا

خودی شیعریش به کبّش و شعوار تریمی شاردوه و بایده تا و دامه زراندنی توریس پهیرهند. به وشهیی و سیمانتیکیهکان ، راددی پئوریستی بیم بسیرن و شایرونی سهروا دمگانی. (سهروا بههایمکی مؤسیقی له دئیره شیمریا هایم ، دوربارهبرونهوی یهکنه وایی زیاد دمکات. نایی سهروا به تعوار کردنی دئیرین ، بگره دهین مانای دئیرهکه لمسهر شعوموه دررست بی و نمکری له دئیره شیعریا دمستیمریاری بین) [۴۷ : ۲۵۱].

نه رستن له شی کردنه وهی شیسر را هم ریاسی کیش ده کنات و سه روا ناکنا به مه رجی بورش هونداره [۲۱۳ : ۱۵-۵]. له لاتینیدا سه روا ده پیشری به لام نهای وهای ره گه زی بنجی شیسر [۲۱۱ : ۲۱۳]. له لاتینیدا سه روخنه گره کرنه کان به زاری کیش و سه روا ده که ن به پنرانه ی شیسر به لائم زاریه یان کیش به پنجی تر ده زانن (۲۵۱) ، [۲۲۱] ، [۲۲۸] . [۲۵۸] . که جی عامید را نها هری به لائم زاریه یان کیش به سه روا ، به لکر به جوزیه تی و شه کانه [۳۰۰ : ۸۲] . له کوردیدا شیخ دوری شیخ سالح کیش و سه روا به جوزیه تی روگه زی شیعر ده زانی (ته زم به شه و ته روی به یانه ده گین که مرزه پس بی به وه زن و قافیه ،

۱۱۰۰ - بەپرەركردنى ژمارەيەكى دەنگى كۆتايى (ئېپى بۇرار روستار) زىلدك سئورىي خۇي.

سب ممکارهانفانی هممور تبههکانی قاطف و نی وبات روزی. جب هزنینامهای چوار قمسیده لمسمر همر رهزویهای : یمان پمهستان ، یمان به روسه یمان ممکه سره بمان به فعاتمه کزنایی بی

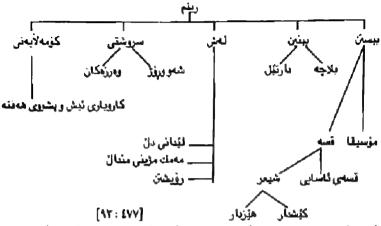
⁻ بەكارھۇئانى كۆھەكان يەنزردك ھزىرايوكاندا. بۇرچانرزاندارى بروانە [101]

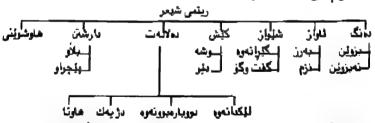
به کورتی نه گه ر شاعیر به هرموه ربی و بهسه لاتی به سه رزسان و شیعردا به به و بقوانی به بهی بنویست و قده شوینی شیغری خویدا ، بوخزمه تی به لالی و جوانگاری همه رجوزیگی سهروا به کاربیتنی نهمه به رزکردنه و به قد فرخی شیعر و شاعیریه تی ، خو نه گه ر سهروا را امی زور له خزکردن بی و هیچ مهری مه لالی و نیستانیکی نه بی، نه بوونی باشتره.

ه - سەروار ھەندى لە پېرەندىيەكانى:

ا- سەروا و ريتم:

تُهمه پش هه ندی جزری ریتم وهکر مارتن مؤنتگیمری و هی تر باویانه :

دەكرى جگە لەمانە لايەنى تريش لە ريقمى شهمريا جيا بكريتەربو لېكولېنەردى لەسەر بكرى . نېمە لېرديا ماسى ريقمى لەم دياريانە دەكەين

- بیتمی دهنگ، قامه له ههمور جهروکانی دی سادهتر و پاستاوخوترو ردفتره . جوری دهنگهکان و جهندهٔتی و جونهٔتی درودارهدورته وهیان حوره فیفاعهٔکی تابیعتی به دیره شدمر و هونراوه دمه .

- ريتمن ٿاوان - ٿاواري وشه (جيون پان نهيروني هيُز -siress-) لهگهاڙ ٿاواري رسته يا (جهرزو

درم) دوری رؤریای هده له شفاعی داره شیعر ، بهتاییهتی ناوازی رسته که به دریزایی بسته همر حوص دوست یک به دریزایی بسته همر حوص دوست یک سه روایه . بهمه و سه روا دیمی به حوس دوست یک ساوازه جیاوازات به بهیهندین ستی گیرسانه ودی ناواز ، له وی دونیشته و بان به رز ده بینه و . شهم شاوازه جیاوازات به بهیهندین سه شهران و ده الله تی رسته و وشه کانه و هدیه : خهبه ر ، پرسیار (به همه و جؤره کانیه و) . بارانه و ، ههرهشه . ... مسرسامی ، مهرج و دو لامی ، فاکرین ، فهرمان (به همه و جؤره کانیه و) . بارانه و ، ههرهشه . ... گزراسی شاوازه که ، لهیه رژی و نزمی له کهان شیّوازی دووباره برونه و بی سه روا و دروست کردنی بیروندیی شفاعی له کهان فاراسته ی فاوازه که با شهرکی سه روا قورل تر ده کات له همانگرتنی بیروندیی کرده و یکی به بازگذاری شیعر،

- رينمي كيرانه ويو كفتوكز : گيرانه و رينم و شاواريكي نهرم و هيمني هه په ، به ريواني ويئ هَلْبِهِ زِينَ وِ بَابِهِ زِينَيْ رُونَ بِمَكْسَى وَ بِهِ شَيِّتُهِ بِي بِمِرْزِيْتِهُ وَ خَالُو سَاءِ رَوْ أَ بكنا هانئي شهّواري گهرانموه ووكو شويؤلدانهكي ورد بهسهرانسماري باسمكه با بالأو بمبلِتمود. دوري سهروا ريك خستني ئه و بهرزي و نزميبه په چونكه شويني وهستان و تي هائچوونهويه. كه جي له گفترگزيا رينمي به بها دمي خزي له دهنگو دهنگها نه وه (الصوت و الصدي) دهنويني. (وش) (وئی) نووسرایی یان دور دهنگه که راسته وخو به رهو په کتر کراین، هه ژان و گرژی و خاوییه ك له بور جەمسەرى گفترگزكە دەخوللنى و شوينى گواستنەرەي چىالأكېي لىە نېوان بووكەسەكەنا لەسەروارە دەبئ، بۇيئە لىە گۇرىغەرەي ئېقىاعى رەرگرىتىن و رەت كردنىموم ، لۇيغان و چىلوارقى سنگنانه و ، سه روا ده وری چه تی چالاگییه که و خالی سه رمکی نیشتنه وه و هه ستانه وهی نمیشی ریتمی گنرانه وه مهیل به لای شکنه بیدا معکات (ریتمی گنرانه و و وهسفی شوین زیاتر به لای هیمش و شینه بیدا ده شکینه و تا ریتمی شیواری گفتوگوکه لادمکا به لای خیراییدا چونکه له سه رهرسیار و يەلام رۇنزارە ... ريتمى گېزانەرە لە خودى ئورسەرەرە ھەلىدەتولىي كە يەپلى ئارەزورى خۇي دەدوي د ووسفی شت ده کا ، که چی رینمی گفتوگؤله به شداری کردنی نووسه رو په کلکی تر (بوه م کهس) دروست دهیی ، واقه شنیکی خردی و جه سهاو و نهگور نبیه به لکو له گوراندایه چونکه له خودی يەك كەسەرە ئايە)[۲۱۰: ۲۲۱]. بەڭشتى ئەم دور شيّواز ئەگەر لەيەك بلەي جارى دەرورىيادى، گنترگوله گارانه وه خاراتره ، راته له رووی مهونای زهمه تبیه وه ، (که بنه مای سه رهکی تیقاعه) ا كنترگورورنر بهسه روا ددگا، يان سه روا زووتر دووياره ده بيئته ره ، كه ثهمه يش جوره ثبقاعيكي اد به كزنايي ديره كان ددنا، له جويلهي زدمهني وشهكاني سهروايا خوى دونويتي،

- رینمی کش : کمه رینمی وشاو رینمی دهرووهی هزنراوه (کشش و بهمر) دهگرینموه . کشش وشه ، جزنیمنی دارژان و دروست برونی دهگرینموه له ریوی کورتی و دریزی و بهدوای یمکنا هاشی جنری بزویان و نمبزویشمکان . بیگریمان وشه هارکزشمکان وهکر (دهکرینموه ، دهکزینموه) بناد (حمسمنه ، علامته ، بعمهنه ، دهرهنه ...) نیشاعیکی تاییمتی گزیبان دهکانمهوه . تهگهر دهنگی كوتابيشيان بەك ئەبى ، ئاوازەكە ھەر دەبۇنى بەلام قىرسابى سەر سەروا دەكشۇتەۋە سەسەر تازىن ۋەكو (كەچ ، دەر ، كەي ، خەم) . سەروا جگە ئە بەك گرتئەۋەي ستەرىنى ئەگەل بېزەكانى ئىرنا بەشئوۋىيەكى ئاسۇيىش ئۆكەل ۋشەكانى ھەمان دئىر دەبئى ، يەكئەۋايى يۇيەندى مۇسىلى يئەوتىر دەكات . يەكبارى زياتىر خۇي ئە ئېئنى ئاوازەي بارشتنى مۇرغۇلۇجى ۋشەبا مەنۇرئتەۋە . ۋشە ھاوكۇشەكان زياتىر بۇ يەكدى دەكئىنى ۋا دەبن بە بىتنى ئەپەكچورن ۋلەگەل جىياۋانى ۋشەي تىر ، ھۆلى ئېقامى دۆر يەردۇ سەروا دەبەئەۋە يەتاپيەتى كە سەروا ئەگەل ھەندى ئە ۋشەكانى دۇرۇنغىۋە . بۇرەندى يەكبارى ھەبى ، سەيركە سەرواي ئەم دۇرە چۇن ئەگەل ۋشەكانى تىزدا يەك دەگرۇنغىۋە :

> سەورزەي خاك پاك يازان ھام فەرد فرومان وە فەرش بەزم ويّمان كەرد

(کەرد)لەگەن (فەرش) و (فەرد)با رېتمى بەكبارىيان بروسىت كاردو، بزوين لە ھەمىيان يەكەر برگە كە بەم جۇرە بارژارە (CCVC).

- ریتمی به لالی : تهوهیه که له وشهی هاوتیا و بزیهك ولیُکنانه و دوربارهجویه و دروبارهجویه دروست دهبی که وشهکانی تاو دیّره شیعرهکه دژیهك دهبن ، یهکیّنبهك له دژهکانبان دروست دهبیّ (رحمه ۱ برجمد) ، وهکو شهو و رؤن ، گهوره و بچروك ، بهرز و نزم ، حاجی دخلیّ :

> تَا بِلَيْنِ فَەرقى ھەيە مىھزى من و ماھى خالەك ئە تىراتا بە تررەبيالە سەماتا بەسەمەك[٦٠: ٦٠]

جیاوازی سهماو سهمهای که یه هموده رژو یه همودنزمه ، نینجا یه ای گرنتیان له (س)ی سهره تا بولیک نزیک کردنه وی و هموان وه ای بلی له گهان نزیکیشیان نه وه دویون نهمه به رامیه ریه دویون نهمه به رامیه ریه دویون نهمه مهره به رویون ای ای تورید و هموه تر ای به ترامیه رویون ای نهره به دویون ای تورید ای به تربی ای تورید تورید تورید تورید تورید ای تورید تو

- ریتمی مارشتن : گورین و باش و پیش کردنی شوینی وشهکان و تههانکیشان و لیک مابراندنی رهگه زمکانی میره شیمر دهگریته وه مهلچان و کردنه و یه بروندیه کان گرژی و خاربیه ک به ریتمی هونراوه که دمنا ، وهکولهم میروی حاجیدا هه ستی پی دهکری : بەشەستى زولف و روزى ماھى ۋەكو ماھى گرفتارم كەھى ئلگەستەيى مارم ، گەھى كيان خەسئەيى ئارم (١٠ : ٧٩).

دروست کردنی په پرواندی له نیوان (رولت - شهست) و (روو - سانگ) و (خنوی - ماسی) که تاکه قال هاترون ، نینجا باگه را نهوی پیرواندیه که بو دراوه که گیرخواردنی خویه تی له نار باو حاریکی نر نهم (رولف و روه)ی له نی یه کهم ، به با رشتنیکی پیچراو له له تی دروه م ده کاته به و به (مسار و نسار) ده پاتیه سینیت و و روشه ی سه روای دیره که که (نسار) ه لایه نیکه لسه و پیچسان و باگوکردنه به ی ته ونی شیمره که ی پی چنراوه.

– رینتی هاوشویّن ، له بایهشیورنی وشهکان له دور له تی دیّریّك یا دور دیّری هزیزاوهیهکتا له شویّنی وهکر یهك ، کنه وشهکان دهرری ریّزمانی و پههیوهندی دارشتنیان لهیهك یکات دروست دمیّ ، نال له شهوریّکنا نهر هاوشویّنیهی له پهپروندی دور لیّکچواندننا دا مهزراندو :

> گەر بۆيە دەرئ سەروى رەۋانى لە ئۆرەمدا وەر ئايئ دەرئ ئاھرويى چېئى لە ھەرەمدا [۲۰۹].

وشەكان لەپەيوەندىيەكى ھاوشىيتىنيا بەرامبەر يەك رەسقاون (گەر ، ۋەر) (بېبە ، ئىايى) (دەرئ) (سەرۋى رەۋانى – ئاھورىي چىنى) ئەمانە پەيرەندى لىكچواندن و دەرخەرو دەرخواريان لەنتوبايە .

وهك سياره كۆمەڭى تريىمو ئېقىلغ لىد مىداى دېرو شىيمر كاردەكدن ، ھەمروشىيان جەمسەر لەسەرراۋە دەگرن ، سەرۋا ۋەك خىلى پاكېشان ، ھەمرو ئېقاعەكان كۆرەكاتەۋە و ۋەك سەرا دەبئ بە دەنگناناۋە بۇيان ، مۇسىقاى ناۋەۋە كە لەر پەيرەندىياندىا بەرجەستە دەبئ (جگە لەسەرۋاى ئارەۋە) (لەپدېرەندى وشە يە ۋشەكانى دەر و يەرى ولىد پەيرەندى گشتى وشەرە لەسەراپاى پەرتى دۆرچەيدا دەبئ) [۲۵۷ : ۲۲] ھەمرو وشەكان ھۇزى كارىگەرىيان ۋەكو يەك نېپە ، جېلوارى ھۆزەكە لىد خودى وشەكەر شوقنى لە پستە و دېرىزا دەگۇرى: (شامېر دەبئ بۆزەنى چىزن وشە بەھۆزەكان لە شوۇنى خۆيدا ئەدار وشەكانى تىربا بلۇرىكاتەۋە) [۲۵۷ : ۲۲] سەرۋا بە زۇرى لەر وشانەيە كە بەھۆز د تۆكسەن، سەرۋا جگە لىد پاكخسىتنى ئېقىلىي خارەۋە ، ئەكاسىتى دەرەۋە (كارىگەرى راستەرخۇي ھەيە چونكە ۋەكو لازىيەي ئۇرە شىمر رايە) [۲۸۷ : ۲۸۲]

ب- سەروار كۆش:

له بلداسهی تهقلیدی شیعرها کیّش به یله یهك و سه روا به یله دور به مهرجی شیعر با ندراون . له م روه ره کیش له سه روا پیشتر خزاره . به لام له روانگهی میّژورییه ره که لای رؤریهی نهته یه کان شیعر له سه جمه ره گهشه ی کردوه ، سه جمیش بایه خ ریقر به سه روا ده با تا کیّش ، دیاره سه روا بایه خی کزنتره له کیّش بو گه لاله کردنی بنه ماکانی شهعر، یه یروندی کیش و سه روا له شیعرها له م خالانه با ده رده که ری :

- له شیعری کلاسیکیدا که پهکیتی بایهت دونرنجیته خار دیر ، بایهتهکه به گشتی و کیش و سهروا ینکهوه ، وهك دوو رهگه زیهکیتی هونراوهکه دمپاریزن . هونزارهکه (جگه له بایهت) هه دی ی لهسهریمك کیش دمروا و کوتایی به یمه به روا دی.
- دەورى سەروا لە كېشە كورتەكان يان مەجزورنى كېشەكان زيانرە تا كېشە تەراپ راييادەكان ، چونكە ئا دېرە شيعر كورېترين سەروا زووتر دوريارە دەبېتەرە ، تا دېرەكە درېژىر بىل سەروا درەنگىر سەر ھەلدەدا.
- رؤر جار ئیقاعی کیش شەرەندە بەھیزە ، سەروا بۇ نارەرەش رادمکیشی . الە جیناتی شەرەی لە بینی کرتایی نیریان لەت سەروا دوریارەيقتەرە ، للە نارەراستی للەندىن (، کسلور) ياجاری وا ھەيە بولى ھەر پینەك سەروايەك ئىقناع باق كیشەكە رادەگری ، ئەملەللە كورديدا ، زياتر للەلای جزيرى (۸۰ : ۷۰ ئا، 34 ...) ھاتور.
- له کیشی عەرورزیدا ، یکی کوتایی دیر که سەروای تئدایه بەیوەندییه کی پتەرتری بەسەریا رە ھەپە و زیاتر دوسەلاتی بەسەردا دەسەیی ، بو ضرونه ئەگەر یئی کوتایی (فعلن) بی کە مەخبرینی (فاعلن) یان مەخبرین مەحزورفی (فاعلاتن)، دەہی بزرینی بیلش پەری کورت بی . یان ئەگەر پئی کرتایی عبللەی قەسری ھاتبیته سەر (فاعلاتن – فاعلان) ، دیبارہ سەرواکەی دەبی ریدفی ھەبی و ریدفەکەی (۱) بی وله دئری یەکەم تا کوتایی بەیرەو بکری ، ئەم بەیرودکردنی ریدفه جۇرى وشەی سەروا دیار دوکا ، وائە لەم حالەتەدا کیش حوکم بەسەر جۇرى سەروادا دەکات.
- له شیعری کرردیدا ، به رؤری به کینی سه روا لهگه آل کیشی عه روزی به کاردی، به نابیده تی کیشه در پُروکان که چی سه روای مه سنه بی زیاتر له گه آل کیشی خزمائی (بر نادونه کیشی شیعری کیشه در پُروکان که چی سه روای مه سنه بی زیاتر له گه آل کیشی خزمائی (بر نادونه کیشی شیعری گورانی) به گرینه کار نه کیشه کررته کان بو هزندراوهی در پُرژ ر سه روای شهشی مه حزورف رهه زر سه روای مسلمی در نیاز ر سه روای مسلمی به مستمری به سنیمان [۱۲] و سه و رئیش خانی [۱۲] بوسف و رئیخای سهلمی سائیمان [۱۲] و له به به رؤریهی مه رو رؤریان به کیشه در پُروکان هزنراونه ته و در زمارهی دیروکانیان له چار نام چیرزکه شیمرییانه که مه و یه کیشه در پُروکان هزنراونه ته و در به در بوانی حاجی قادر رؤر شهریان که مه و یه کیشه در پُروکانیان تینا هاتیو .. نام جزره به برونک بیه در بوانی حاجی قادر رؤر در بوده نام در بوانی حاجی قادر رؤر در بوده کیشه کان مه در بوانی حاجی بودنی سه روایان همیه و ناموانه ی به کیشه کررته کان مه در بودی در بودی بودی به کیشه کررته کرده در بود رخوانی در بودی به کیشه کررته کان که رؤریه بان (۱۱۰۱۰) برگه به بوده در بادی کرده در به در بود زیانی که رؤریه بان (۱۱۰۱۰) برگه به بوده در به در بادی کرده در باد زدی کیشه کان که رؤریه باد (۱۱۰۰) برگه به بوده در بادی در بود زیاد در بودی به در بوده به رجای
- زانستینرین شیاوازی دؤریشهودی همیروندی سهروا (بمتابیه تی رووی) به کاشی شیمر ، اسه جهردیکی تعراوی کایش و رووی شیمر و پهیروندی لهگهال به ك هانتیان دوردهکهوی ج لـه خاستی

شىمرى ئەنەرابەنى بىن (كە ئەمە ئەبەر زۇرى زەجمەنە)، چ ئە ئاستى ناكە شاغىرنك بى كە ب ئاسانى ئەنجام دەدرى، ئە كوردىيا تا ئايستا جەردىكى قراوان بۇ دەرخستنى ئەر جۇرە پەيوەندىيە ئەگەر رەك بېۋژە ھەشىن، ئەنجام ئەدراۋە، بۇ دەرخستنى ئەم جۇرە بېيوەندىيە ئە جەردىكى دىوانى ئالىيا دەركەرت تەنبا (٧) كېشى بەكارەينىلوە ، ئەسانەش چراريان (ئەويل ، رەجەن، موجتىس، يەسىت) ئەنبا يەكەر ھۇنراۋەيان بى ئائىراۋە ، بۇيە ئەمان خستنە ئىلو ئەم رۆزۈديە ، سېيەكەي نر

J.	-			_			
	١	Ε	٦	ŗ			
	L						كيشاكان
'	,	١	٦	1	16	سەرجەم	Evica
•.4	٠,٨	+,4	0,1	٠,٩	11.4	وئۆر	
1				٣		سارجام	رومهل
٠,٩				7.7	٤,٣	ويل	
				1		منارجام	موزاريع
				+.4		ب <u>ئ</u> ڙه	
	١	1 1	\ \\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	بيه كان سهرجهم غا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا ا

ق	فا	ک	ش ش	س	3	ن	ن	رەوييەكا ك <u>ۇشەكان</u>
	•						,	كيشهكان
i			1	1	1	١	وهجاهم	جننعه
۲. ٤			1	1.1	1.1	٠,١	ويذر	
	,	-		1	1		سارجام	رومهل
	<u> </u>	1.1		1,1	4		رياره	
	•,4						سهرجهم	موزاريع
,				9			ونين	
٠,٩							-	

ی	A	J	ن	7	J	ک	ك	ىەكان	روود
ļ									كنشهكان
7	١	v	λ	٥		١		سەرجەم	چهن44
3.1	+,4	٦	7.4	٤.٢		٠,١		ريُنْ	
ŧ		٥	٥	۲	٣			سەرجەم	رېمهل
۲. ٤		1.3	1.3	1,1	7.7			435)	
١					,		1	سەرجام	موزاريع
٠.١					٠,٩		٠.٩	ركيزه	

کیش و سهروای هؤنراوهکانی نالی (۱۱۷ هؤنراوه)

وهکسوله نه خشه کسه با دیساره : (هه زوج - أ) رئیژه ی لمه هه موریان زیبانره ، لمه بوای شهره ره (هه زوج - ن) و (هه زوج - و) ، پاشان (پومه ل - ر) و (هه زوج - ن) به م جنره تا رئیژه ی هه ره نزم که خنوی له (هه زوج - ب ، چ ، ح ، د ، ز ، ژ ، س ، ش ، گ ، هـ) و (پوسه ل - د ، ژ ، س ، گ ، ف) و (پوسه ل - د ، ژ ، س ، گ ، ف) و له (میزاریع - ب ، س ، ق ، ك ، ل ، ی) با دوبینی.

- ه (ج رح رش ، گ ، هـ) تەنبالەگەل ھەزەج ھاتوون .
  - (گ ، ف) تهنياله گهل رومهل هانوين .
    - (ك) تەنيالەگەل موزارىغ ھاتوە .
- ە ھەمول پەرىيەكان بەپلە يەك ئەگەل ھەزەج ھاتىرىن تىەنيا (ب) بەپلە يەك ئەگەل رەمەل ئامە
  - لەنواي ھەزەج رەمەل دى لە راكېشاش رەرىيەكان .
    - ه موزاریج له نوای ههموویان دی.
      - ج- سەروار بابەت<u>ى شىمر</u> :

ئابا سەروا پەپووندى بەبلەتى شېمرەۋە ھەيە ؟ ئايا ھەر جۇرە سەروايەك (رەزى) زياتر لەكەل بايەنلكى تايبەتى دەگونجى يان ئا ؟ ئايا بايەت لاى شاغىر بلشتر لەنابك دەيى ئىنجا بەدواى وشەى سەروايارما دەگەرى ئا كۆتايى دۆرەكانى بى بريكانەۋە يان بۇشتر كە ببەرى ھۆنزاۋەيەك ئابنى سەرواكان كۆدەكاتەۋە ئونجا بايەنەكەي يە يقى وشە سەروانارەكان ئايەشى سەر دۆرەكان دەكا ؟ لاى (خانيا) سەروا مل كەچە بۇ بايەت و مانا : (شاغىر ئەگەر دۆرۈكى بۇ ھات لەگەل ئەر

مادابهی مەبەستىيەس بگونجى بەكسەر دەبچەسپىنى ، پاشان بە بېنى پېرىستى مانا بىر لە جۇرى مسایدی مصبحتید می بردند. مساورا ده کاتبه وه [۳۴ : ۵] . زیباتر بؤچورنه که ی روون ده کاتبه و ده لنی: (شساعبر که بیسه ای سرمروب ما ساس بروسان مؤشكي خويدا به به خشان دايده ريزي ، پاشان وشمي واي بـ فر ده دورزيته وه له كماليدا بگوندي و سه روای وا دینی له گهکیدا ریک بگهوی و کیّشی وا به کار دینش ما رستنه کهی له سه ر دوان بس) [۲٤٤]. م]. بعم بنبه نعو سه روا ده خاته ده رموه ی ژانی له نایکیوونی شیعر. وهك به رگنگی لی ده کا باش مندال برون بکریّته بهری ، نهك ومك ئه ندامیّکی عوریّی . سه بری که چوّن سهروا له بارتن دەگۈارىتتەرە سەريارنىكى تو ئەگەر مانا بۇرىستى بىئ بىئ (شاھير ئەگەر سەروايەكى بىۋبىئ وبۇ مانايەك بەكارى بېنىي ، باشان مانايەكى تىرى بىۋ پەيدا بىيى بېچەۋانسەي مانساي يەكسەم بىي و سه رواکهی بو شهم مانه ای دوسینه کاریگه رقر و له بارتر بی ، سه رواکه بو شه و مانهای دووهمینه دەگرازنىتەرە . دئىرى يەكىەم ھائىدرەش ئىنېتەرە يىان ھەندىكى ئى لادەبىيا ئەرسىيا بىۋى بەدىواي سبه روا به كي راما مهكه رئ له گيفها بگونجيني (٣٤٤ : ٥] . حيازم قرنسا جبنيش به هيه مان جيلو دەروانئىلە پەيرەندى مانا رسەروا : (شاغىر دەبئ يەگەم جار بىرومانىا ھەلىبىزىرى ئېنچا سەرواي لەسەربنيات بني ر ھەربەر شيوريە (رەرى) ھەلبۇنزى و كېش بايرنېزى . سەرواي شاعير ھاشكۇي مانايه نهك بيَّجِه وانه) [٢٠٤ : ٢٧٨] . شميو هيـلالي عه سـكه ريش راي ومكـو تهمانهـيـه : (تمكـه ر ويستت شيمرنك بابنيَّى ، ئەر مانايەي دەنەرى بېپۇنېئەرد لە بىرى خۇندا ئامادەي بكە ، كېشتكى بۇبىدۇرەرە لەگلىڭى يىنىت وسىدروايەك ھىملى بىگىرى. مانىا ھەييە دەتوانىي بەسسەروايەك مايىرىنزى كەچى ئاتوانى بەسەروايەكى ترىيلې، يان ئەسەيان لىەوەى تىر ئزيكتر و ئاسانترە) [۲۵۰ : ۱۴۵]. بوالزي روخته گري سه ددې خه ندهي فه رونسي بايه ت و سه روا په دوو روگه ري ري له په ك دوراني: (بابه ت هه رچه نده خوش و به رزيي ، تاگاما ربه که باش له گه ل سه روا ، چونکه تهم دوم رقبان لەيەكە بەلام بى ھوودەيە ، سەروا خزمەتكارە و دەبى فەرمانبەربار بىي . ئەگەر بەنواپدا بگەرقى رەنگە سەرەتا ماندروت بكات بەلام ھۆش – عقل – ھەر <u>زەر</u>ك دۇزيئەوھى رادى ، ئېيدى سەر بۇ هُوْش دادهنهوينش وخزمهتي دمكيا ، بهلام ئهگهر پشت گوئ بخري همانده چي و را دهكيا ، ههوائي يؤ بدهی ماناکهیش له گفلها را ده کا) [۲۵۰: ۲۵۱]. راسته سهروا ده نگه و ده نگیش به ته نها مانهای نىبە بەلام ھەندى واى بۇنىچىن ھەرىھنگنك (رەرى) لەگەل جۇرە كەش و ھەواپەكى تاببەئىدا معكونجن ، وه كو سليمان البستاني له ويُشه كي وه وكيّراني (مُعليان) ما يوريّكي واي هينداوه ما اوه : (هیچ دەستوریك نیزه نیپه كانى سەروا بەبابەتى شیعردوه گرى بدا ، ئەمە وەكو پەيوەندى كېش و بابعتی هزنزاره وایه ، به لأم لهگهل نهوهشدا تغیبینی کراوه که قیاف (ق) بهشی بو بایهتی شهرد توندو تبیژی په کارېی ، مال (د) پؤیهست و شسانازی و دللیزی ، میسم (م) و لام (ل) پیؤوهست و خەبەر، رئ (ر) بۇغەرەل و ىلىدارى بەكارىنى، بەلام ئەمە قسەيەكى گشتىيە ئەگەرلىە رىلىك رَيْرِيتَ بِيدُوهِ (الغلبه) راستَبِش بيُ ، له ربوی روهاريه وه (اغلق) راست نيبه [۲۵۱] . هه را به

ش	w	ز	J	J	ت	÷	ب	1	
					Г			١	گلەيى
	١						٧	١	مادح
				١	7		,	1	لمنعة
•	١	١	1	1	١			0	همجوو
							١		شين وخمم
			١		١	١			يوسف
			١	١					شانازی و سٹایش
					1				يارانهي
			1						حيكمهت

^{اها} شباعبرانی کلاسیکی لمیسمر لاستایی گزدشمهه و بسمیرهو کردشی یسات سیمرک و سیورانمودی رزویسمی بایحتمکانیان بمههوری غیزهل و دلکاریها ، رونگه لمتعاملکی رکمیان شعداش لم جمودیکی وادا ، بمالام لمیمر شهری هلخ روزا ، شهدرهکانی زیباتر لمگمال ژبیان و روداریکانی سمردهمی حقوی تلکاف (همرجمانت شمویش همجری باسمردا رافه) بمالام شعرمان بمیاشتر و لمهارتر راض بو کم جمرده.

ى	3	2	٢	J	ᅼ	j	ۆ	į	
									گلەيى
		4					١		Caer
									بارول
۲	ı	۲	۲			۲		1	ههجرو
									شين و خهم
`				1					ودسف
`			١		1	١			شانازی و ستایش
									بارانموه
									مبكنةت

پەييەندى بابەت و رەوى لە ھۇنراۋەكانى شېخ رەزا يا

لهم خشته يها لهم خالأنه بهخوينينهوه :

- ۱- ویک بیارده یه کی ناستایی بوزشیخ ، ههجرو روزیه می هزنزاوه کنانی داگرتیوه ، له سهرجه س (۱۲) هزنزاوه با ، هزنزاوهی ههجرو(۲۱) و مهدح (۷) و شنانازی و ستایش (۱) و و به سف (۱) و غهزهل (۱) و کله یی و شین و پارانه و و حیکمه ت پهکمو (۱) هزنزاوین.
- ۳- رقرترین ربوی رئیه (۱۲) هزنزاوهی بی نیوسراوه ،لهمانه (۹) همجوه ، یهکی وبسفه ، یمك شانازییه و یمك حبكمه شد
  - ۲- كەمئرين رەوى لامە (۱) بۇ رەسف بەكارھاتور. .
- ۱- لهناو رمویده کان هه جوو ، تؤرترینبان رئیه (۹) و که مترین تی و بال و ری و سین و عمینه که (۱) هزنداودن.
- ۵- به دوای په کناه فتنی رمری له همچوه کانی شبّغ روزا ، له روزوه بنز کهم پهم جوزویه : (ر) ، (ارش) ، (و) ، (ق ، م ، ن ، ی) ، (ت ، د ، ز ، س ، غ) .
  - ٦- وانه لای شنخ روزا (ړ) زیاتر لهگه ل همچیو دهگرنجی.

٦- سەرواو ھەندى دياردەي دوويارە بوونەوەي دەنگا:

جگه له سهروا که بهیاسایه کی تاییه تی کنار ده کنات لنه هؤندراوه تا ، نوییناره کردنه وهی ده نگ بنا موسته ده نگاله شویّنی تری دیّره شیعربا بازمه تی پشهو کردنی نیشاعی شیمره که ده ده ن و له گه ل سهروایا ، که شویّنی دیناری خوّی هه یه ، له نگه ر بو یه کنر را دهگرن .

شوسری لابری لای وایه (ههندی هونراوه موسیقا و نیقاعیان له سیسته می پهشمه کی شاوه وهی خاشکرا نهکراوی موریاره بوونه وهی مهنگتر ده لاله ت وهرده گرن که تهواو جیایه له رووتی پیکهاشی رسته سیارییان و شهم سیسته می دوریاره بوونه وهیه ده چیّشه وه سهر سیسته می سه روای ده رهوه ی توند و ریّك و پیّك) [۲۷۲ : ۹۰].

زۇر چار دووپارەبوونەرەي دەنگالە وشەكانى ئارەۋەي دېرە شىغىر ، بە رېكى يىان بە ئارېكى له گهال روزیدا یهك موگریته رو. تهمه دروست كردني پهیوه ندییه كې ناره باؤ سه روا و بالأوكردنه وهي کاریگاه رو سیّبه رو به سه را دیّره که با ۱ چیزن ته م دوریاره بوویه وه یهی ده نگی خارموه، مؤسیقای شیعر قبورل دوکانته وه تغوهباش دولاله ت و ناراسینهی دولالی ناییده تی چهمانای گشتی دیر و هؤنبراوه دەبەخشى : (دوريارە كردنەوەي ئىپېكى ئايبەتى لاي شاھىر رەنگە دەلالەتېكى دەرورنى ھەيى ، ئەمە بۇي ھەيە بۇرۇنئە يان دونگو ئېچاي دونگى تېبەكە بگەرۇنتەرەك دەرورنى شاعىرەكەنا ، هزې پښې رونگه په پرووندي په پارې فزيزلز چپپه رو هه يئ که گزکرينې دونگه که په ..) [۲۲۰ : ۲۱۷] . لعبه رئه ودي جوونه ببال به كتري دونگه كاني زميان بيؤ دروست كردني وشه دهكه ويته خانسي فۇنۇلۇچىيەرە ، سەروايش چورنە يال يەكترى يەنگى تېدايە، يەنگەكانى تر كەلە رشەي تر دوريارە مەبئەرە رالەگەل سەروانا يەك دەگرنەرە يەپئى باساي فۇنۇلۇچى كار دەكەن چ لەيەك رشەنا بى ر چ (وشهی لهنهك يهك) ، بزيه لانزولېچ و پاكويسن ههوليان ماوه له روانگهي فونزلوجېيهوه بو هائسه نگاندنی کهم دیارده په بچن و په دهسترور لېکې بده نهوه . هه ندی چار نووسه ر پا شاعیر رُيْدەرەرى دەكاللە دوربارە كرينەرەي دونگېكى ئايپەئى . بۇ شورنە ھەربرى دور نامەي ھەپە سېئى و شینی له به کهمیان همرو وشه کان سینیان تینا به و له درومیان ههموو شینیان تینایه ، جاری وا هه به شهك بيهك موشك مور موشك لمه وشمكان موويماره معيشه وه (۲۵۰ : ۲۰۵ - ۲۱۱] . له سيريانيها عەبدىيە شوغى سويارى لەم سۇيپىئەيەدا ، ئېيى (ق)ى لەسەرەتا يان ئارەراسىتى ھەمور دېرەكان به كار هنداوه:

> قال دفط لغټ لقرا لقبلانا دنقل بوقرا دنطره مقروانا اتك و قرى ربقى قارويا شبقبايانا [۲۰: ۲۰۸]. (۷)

⁽۱۱ مانای نام سلینه به کرردی بهم جزره به :

شهم برویارهکردنموهی نهبزوینیه رزو جارالیه زمانها (ههمرو زمانټکدا) بو راهانتی گزکرریی ددنگه کان و همولّی زمان زهلاندنی مندال به کارهاتوره به تاییمتی که دور دهنگی شهرزوینی وایی گراستنمومی گزکرون له دهنگلکیانموه یو نامومی تر تمختی قورس دی ، له کوردینا ووکر :

- قورى كۆرى كەرتى قريور

- كەندالە قەل تەت تەلى لى كەرى نايى.

السهم بوق نفوونه پسها هاتنی ك/ن لبه و شسكاننا قبرساییه كی دروسات كردوه. خنرا گیزنی رسته كه زمان دورطبّنی رجیگای ك/ن به یهك دهگوریّنه و ، كهمه بیّچه وانهی زمانهوا نبیه.

هەندى دىاردەى دوربارە بورنەرەى دەنگېان كۆمەلە دەنگىغەر لەكۈنەرە ، لە زمانى جزا جياپۇ مەبەستى دەلالى و مۇسىقى لە دۆرە شىغىر بەكارھاتورن كە سەرۋا خەست بورنەرە و جۇگىربورس ئەمەش ھەندى لەر دېلردانە : ئەمەش ھەندى لەر دېلردانە :

أ- هاوبزويني (ausonance):

نونگی فائرمیّدی . بانگی هاتورهکمم پی کرد . بژ کمهدی سانگیی فائرمیّدی نزیك خزی بگوازیّدور همانسك بند و بانگیکار خریّتمری قائریگراود فاقی بكمهد

- رايالى تا رودوودى كولۇي بەغرە ئابشار

با بای دونات و ماسی بندا دی وه کو مهکروك (۲۰۸ : ۷۰).

– ئەتەرى ئەگەر گوئى سەرمەدى ، وەرەباش نەعتى موھەسەدى

به بولدوللكي موثميه دي ، ثهمه شلوبيي توبمياييه [۲۱ : ۱۰۵].

لهم دور دیّرودا ، به خورندنه وی به دهنگه روّر چنگ ده رده که وی که به که میان هنمین و له سهر خوید ، که چی دوه میان هنمین و له سهر خوید ، که چی دوه میان هنمین و له سهر خوید ، که چی دوه میان که وی که خوید هناریده هه و ده آیی را ری ده نین . به که میان له سه و کنش میزاریده ، که چی که مینه که رستی (۱۱) برگه به (۸)ی در نور که در کرد کان بیان کراودن و برونینه که یان در نوه بیان با خرارن جا بزوننهان کورت بی یا در نور . لهره با بزونینه در نور کانی (۱، وو ، و ، ی) روّر دوریاره برونه نموه و شهاعه که بان خار کرد نه چونکه بزوینی در نور کانی زیاتر ده وی له بزوینی کردت ، که ریاتر کات خه رج کردنه خار کردن دوخات.

کهچی دئیری دومهان لهسهر کنشی کامیله (متفاعلن / متفاعلن / متفاعلن / متفاعلن / متفاعلن / متفاعلن) که ههر لهنی (۲۰) برگهیه (۱۲) برگهی کورت و (۸) برگهی دریّن برزینه کانیش به زئری (۵۰ ی) کورتن دوریاره برویهنهوه و تبقاعهکهیان توند کردوه ، جونکه گزکردنیان کهم معظیهای و ههر نقل دهگواریّنهوه بر برگهی ماهاترو.

بینجگه نه دورری بزوین (کررت با بریز) له جؤری ثبقاعه که، دورریان له دروست کردنی وشهی هاو تلواز و نبقاعی هاو شوین - عافری - نیوان دورفحه دینز بیان درو دیری دوای یهك همیه ، وهکر

ئەم يېرەي ئەجمەدى خانى :

لم دور له ته با . وه ك دياره (هه ريمان ب) له سه رمتاى هه ردور كيان دورباره بزنه وه كه خنى له خزيوه ئينا عزيه و دير له ته با و دير له ته كانى تربه خزيوه ئينا عزيم دورباره برونه وى هارشويتنى به دور له ته كه محفى الله مويان دورباره برونه و دير به بالله به به مويان دوربان بالله و دوربان بالله به دوربان كردو كه جوزى بزويته كه بان دوستى كردو (كهمال - جهمال) به كه و (بزويتنى كورت - بزويتنى درياز) بان نتياب جگه له دوربان بزويتنى كورت - بزويتنى درياز) بان نتياب جگه له دوربان بزويتنى (م.) ل) ، (به درى - سه درى) ، بزويته كه بان رو كورباك هاتوه ، (شاهه ك ، ماهه ك) بزويته كانبان (۱ - ه) وه كورباك را به ، ليروش دور نه بزويتنى (ه. - ك) و دورباك را به شويتنى وشه كان له بئرون در بوست كريوه بزويته كان له شويتنى وشه كان له بئرون

هماندی له شاعیر و نووسه ر هه را له سه دهی را بر دووه بیریسان له وه کردونه وه به های ده لالی بوز بزوینه کان دیسار یکه ن . را مسرقی فه ره دستی لمه هونسار ودی (voyelle - بزویس) دا همولگی داوه هم ر بزوینهک به رونگلک به سنته دو و لفکتانه ودی جهاجیایان بو یکات :

A Noir , E blanc , I rouge Uvert , D bleu , voyelles .

Je dimi quelque jour vos niassances latentes : (*) [M: &AV]

اقا نهم دلره به کاردی وای لی دی: دولنی کروشی علی

بغفینی A رحش ، E سهی ، ۱ سویو ، لا سعوز ، O شین بفتی بلس له مایکبرونی شارایوهان ممکم

لایه بی مؤسیقی شیعر گرنگه ، رونگه نئوانین پهم جزره پولینیان بکهین : دهنگی نیز: 1 . c) دهنگی کهن: cu, e, e ی باخراو mی لرونی / دهنگی گر: cu ی کراوه و دهنگه لرونیبه کانی . cu . an . an ی باخراو و cu . e, e un و a , o ی گراوه یان باخراو و cu) [۱۲۹ : ۲۸۹] . بهم جزره بزریان که چهنی برگه به و دیاردهی هار بزریکی له دیره شیعربا دروست دهکاج له سه رواوه ج له شرینه کانی تر . دوریاره به یکهیک کهرکی مؤسیقی و ده لالی دختری و خزمه تی تهمیری شیعره که دوی.

ب هاونه بزويني Alliteration :

له عسهره بیده (الجنساس الاستهلال) و لمه فارسیدا (همحرفی) بر و اشراوه ، بریتیه له موریاره برونه وی دونگی نمیزوین لموشه لمیه ك نزیکه کانی دئیره شیمر . له ثبتگلیزی کون و نامیروا به برونه و معت لمسهر شعو کراه ده نگه نمیزوینه دوریاره بروه که فعمه ره تمی و شه کان بینت نامه راست روز جهخت لمسهر شعو کراه ده نمی نمی نمیه هونه رفکی زنید کرنه له شیمری تبتگلیزی گوندا شعم دیار دویه بهشتیکی سموه کی کرنه له شیمری گوندا شعم دیار دویه بهشتیکی سموه کی به نینگلیزی گوندا شعم دیار دویه بهشتیکی سموه کی به نمیده به نمیده به نمیده بازی همیده به نمیده
لەئىنگلىزىدا باۋترىن شروئەي ئەم دىياردە مۇسىقىيە ، ئەم شىعروى ئەدگار ئەلان يۆيە :

The cry in the sen
The viol the violet and the vine. [۱۰۲: [۰۱] (۹)
له ديرې دومنا دونگي (۷) لهمنه روتای سي رشه با دورياره يؤته وه

له کورسیا نالی بطی :

^{آق)} مانای شیمرهکه به کورینی : هاواری فاو ده ریبا کهمان ، مؤر ، شهراب هطبهت وشهکانی بوایه _{به}مزی شیمرین شاعیر بو بدلالاتی فایبعنی بهکاری بردوات

خارونی خاری نو ژولش خارم ثه ز جاره چاری پهك غه ژاله چارم ثه ز (۲۰۸ : ۲۲].

لەنپودى يەكەمدا سى جار (خ)لەسەرەناى وشە دوريارەبۇتەرە ، دەنگەكە زۇرجاك لەگەل ئېر ھائەندا دەگرنجى كە دەپەرى باسى بكا ، ئەريىش بى خەرى و خار يوونەرەبە ، دەنگەكان برخەر خەر بېر دەخەنەرە ، ئە ئېرەي دومىيشدا سى جار (چ)لەسەرەتاى وشە دوريارەبۇنەرە ، ئەرچەن، ئەرشەي چاردا ھاترن بەلام چارە و چارەرتى جار دەكات ، جارەرتى ئېگەرانى رايرس رادورىلى ئۇدايە ، ئەرەي ئېگەران بى زۇر پرسبار بەچى يەر چاروپخۇن بىرر دەكا، (چ)دكان ئەر پرسپارەل

وه کو بناس کارا منه رچ نبینه هارنبه پزرینی هنه راه سنه رفتای و شنه باینت روا دهبی تعکایته ناوه راست بان کوتایی و شهکانه و ما که به لهم شهعره ی که حمه دی خانی دا رون دهبانه و :

> مولك و معلمك و فعلمك بجاروك بعلجومله تمجئ كرن ، تمياروك [٢:٢].

له نیوهی پهکهمنا معنگی (ل) سنجارله ناوهراستی سی وشهی شهك چهك برویارهبزنایا . دهنگی (ك) له لهنی پهکهم (۱) جبار ، له گزندایی هه رجوار وشهو له لهنی بوم بور جار توریارهبزناهه ، (ك) که نموهنده جباره دوریارهبزناهوه دور جاریسان ومك (رموی) هاتره ، لهرها سهردا (رموی) لهگهان هارنامبزویانی نسارهوه یهکهان گرتوه و مؤسرتهای بایرهکهیان تویلگر گریزناهوه

ج- كۈنسۈنانس Consonance ج-

له نهران دور دباردهکهی پلشرو هاویژوین و هاونه بزوین جازه دیارده یه کی تار مدهر همانده ای برینبهه له (دورباره بورنه وی له به ك نزیکی دهنگی نه بزوینی پلش یان پاش بزوینی جباوان (۱۹۰۲ - ۱۳۵۲). نام این ۱۹۵۱). شورنه ی له لینگلیزی ره کو slop - slip یان (۱۵۱۱ - ۱۶۵۱) داده روضیدا ره کو par - ۱۹۵۲ - ۱۸۵۲) بان longue - langue ، له فارسینا وه کو (ساخت - سوخت) یان (ماه - دود) له کوربیشنا وه کو (داو - دیو) یان (ماه - دود) له کوربیشنا وه کو (ماو - دیو) یان (باک - بدوک) نه گه رچی (هه ندی و هخته گر بیله که له سه ر شهوه ده که ن که کوهندانی تراوه ی کونسونانس ته نیا نهو کاته به کاردی که نه بزوینی پیش و پهاش بزویننه که گزراوه که یه که یا ۲۵۷ ته که پیش ده گزراوه که یه که یا ۲۵۷ ته که کو نهو کو به کو نهو که بروینه که موردو نه بزوینی وه کو به که بن ، به کهان هاویه ش بی به سه وه کو: (ماک - بدوک) در نامسک ، برویسک) .. شروینه یه کی بلوی که دیاره به که معیری فارسینا نه مه یه که حافظ دائی :

نقد صوفی نه همه صافی بی غش باشد ای بسا خرقه که معتوجب آنش باشد [۲۰۰] (۱۰)

گزنسونانس له نیّوان (ص) یا (ف)ی (صوفی) و (صافی)با هاتره .له کوردیدا ، نالی شهم بیاریدیهی له نیّوان (مار - مورز) که ههم گزنسانسه و ههم لهگهل سهروا با خزی لیّکناوه ، بیشان باوه :

> ئەو غارى يارە ئېستە پر ئەغيارە يا ئەخۇ ھەر غارى يارە يا برمتە غارى مار رمورر [۲۰۸ : ۱٤٤].

له ظبوان (مار - موور) بزویّنه کان جهان (۱ - وړ) به لاّم نمبزویّنه کانی پیش و پیّش بزویّنه کان یه که (م - ر) یان به تاراوه ی برگه بلّهٔین نام دور برگامیه چه قبان جیار همردور پهراویّزیان په که.

هماندی شناعیری لینگلیزی شام دیاریدیه باز کوتنایی وشه به کار دینی روک دونگی (۱) اسه وشه کانی (west ، east) از (تیمیلی بکستی شناعیری شامیریکی له باتی سه روای کوتبایی و شامایی، له شیمره کانیدا سرودی لبه کوتسونانسی کوتبایی وشه و درگرتیوه ، باز شورنه (، home)ی کردوره به سهروا) [۴۰۱ : ۱۰۱].

د - بېنگە لاسكە (onamatopocia) د -

شم دیارده به (بریتبیه له و هونه ره ی که دهنگمانا بگه یه ش) [۲۰۰ : ۴۱۱] ، یان (دهنگه کانی و شه الاساکردنه و به به نظامه به به به به الاساکردنه و به نظامه و به نقله و به نقله و نه نقله مدنگه لاسک (پشت به نوانای دهنگه کان دهیه سفی که بتوانان بین به زایشه و دهنگها شهوی مانا) [۲۷ : ۲۵] . نام دیارده یه شیمرنا رؤزه به لام له به خشانیشنا دی ، له هه موو سمرده به له ماناکه یان له همور شمرده یک ماناکه یان له ده مورد گورشانه دهگرفته به که ماناکه یان له ده نوانکه یا نام ده نگه ده دو ده نگورشانه دهگرفته به که ماناکه یان له ده نگه اسکه و ده نگورشانه دهگرفته و ده نگی رشمه که و به ک

⁽۱۵) مانای شیمروکه په کوروی :

پاروی سوؤی همدوی ساف و بی عُمِی نابی وای عمرگمی رقد همیه که شایانی داگر بی

لاساكردىدەرەى دەنگى سروشتى وايە . (ھەريەكە لە دەنگەكان ، بىڭ رەچايكردىن لايەنى ئەنبېل كە لەگەل دەنگى تىر يەك دەگرى بۆ دروست كردىنى وشە ، بەئەنبا ھالەتى يان مەبەستى دەنگ مېشكەرە . بەكەم بىدەماى ئەم كاريگەرە بەيەكچىيىنى دەنگە لەگەل دەنگى سروشتىي (۲۱۵: ۱۳۲ كىبن سيئا ، ھەرلى دارە دەنگەكانى زمان لىك بدائەرە داخۆ لە دەرەرە (سروشت) لەچ جزرە دەنگى دەكەن ، يا بەچ جزرى دروست دەين ، ئەمەش ھەندى شرونە لە ھەرلەكانى ئىبن سىئا :

لمهم دبارده یه وهکو یه کی له تبوره کهانی به بینا دبورتی زمیان سه بری کراوه که به تبدین (بنورسنو) نامیراوه و دهنی زمیان سه بری کردنه وهی ده نگه کاف سروشت، باشیان ورده ورده کهشه ی کردنوه و کهونوتیه کهم سیسته به ورده ی کامت (۱۵): ۲۲-۲۲]. له نامیسیا به تاییه تی ام شیعره از کهم دیارده یه بو خوانیاندنی کاریگه ریه کی دراس به کاردی ، یه کی نه شرونه هاره باوه کانی زمانی فه پوشی بو شم دیارده یه شیعره کهی راسینه له (گه ندرومان) ، کانی که فورست کرنی راه فیشکهی میارده یی نارده یه شهرا وه دی ، تروشی جانه حابه سان و شاوار ده کات :

⁽۱۱) لمجارى كاريگارى عاتبلى دىنگەكانەيە ھەنىئى زاتاى زمانەوائى لۇكتۇپنەيەي وردى راستېپان ئەنجام باو، ، مەباست لەم جۆرە للكۆلىنەيە ئەيە بود دىرى بىغان گۆپلەدەي كاريگەر يا ھالەنى تاپيەتى بۇ دىنگەكان يىنچىنەيەكى سەرگە، گىنى مەب بان ئەسەر خەپاق وسائىللى تاڭە گەسىيەيە ھاتچە ، جۇ ئەم لۆكتۈپنەرميە (۲۵) مىنىللىان ھالىزاد كە ئېنىنا دائىي ريىزدان دەكرادىن ، داپولىلى ئى كردن يەلامى ئەر پرسىلرانە بىدىغارە كە يېتىكر ئاماد كرابوين ، يەلامىكان مەمجو يالمە

هامورگرنوریانه برولنی (1) له بزولیی (U) سروکتر و خاراتر و ناسکتن ، تبهی (R) پهای و تبهی (L) زمه . هامط برولند (A) له (B) مهوربانتن ، (K) و (R) له (L) سمختنن ، (M) و (M) له (T) و (X) نمر شمه [و۲۸].

Pour qui sont ces serpents qui sifficut sur vos tetes. (5x)

دوربارهکردنموهی دونگی (۶-س) لهسهرهثای پیّنج وشهدا ، لاستای فیشکه کردنی ثمو مارهیت که باس دهکات . له کوردینا ، بر هورنه ممولموی له دیّره شیعریّکنا بطیّ :

> شاخەي شرىخەي خشل ئىمە رەنگ فرەي فۇتەي شۇر پاۋىزى گرۇمنگىچەنگ[۱۸۱ - ۱۸۱].

لله دئیری پهکهمدا دوویناره بوونهوهی (ش ، خ) لله سی وشه دا ، پهکسه ر خشه خشی پلیلله و لهرزانه و گزیه رؤك و خشله كانی ترمان بور به خاتموه . پان پیوه بئرد بطی :

> گیانه له پرخه ی خهری خارمنا پینت بنی وه بان ههرنو چارمنا مه لی برزانگت تیژه وهك چقل ئه چهقیّته پای نازگتر له گول

له لەتى يەكەمدا ، كە ئەرەندە (خ)ە بە دواى يەكدا دۇن و باسى خەر دەكا ھەر دەڭئى ئورسترە و چرخەچرخى خەرى دۆت ، لـە دۇرى دومدا دوريدارەدورنـەودى (ج ، ق) لـە دور وشەدا ، دەنگى چقەي درك ئە ئەش چەقاندىغان دەخاتە بەر گرى كە باسىش باسى چىلل چەقىنە پۇي ئازكە.

دەنگەلاسكە ئىھ بىھچى ھۇنسانى ئىەركى خۇيىنا سىرودلىھ دوو دىيىاردەي پۇشىرو (ھىلويزوزنى و ھارئەيزوزنى) رەردەگرى.

ئەركى ئەم دىاردە دەنگىبانە :

۱۷۱۰ شینروکه به کرریی:

يۇ كۇن ئەر مارائەي بەسەر سەرتانەرە بەفىشكۇن

- لیک نزیك كردناردى وشدكان و تیك هماگیشانیان لـه رقى دهنگه هاوده شدكانارد ، كه سین به مایدى پشور كردنى پەيوەندى نهوانيان ، چ بۇ جەخت بى و چ بۇ دەرخستنى جيدارازى بى ل حالەتى بۇيدك رابارامباريغا .
- نهم دیبارده دهنگیبانه وهکوسهروا بشت به هاویدنگی رشه دهبهست به لأم لمه چزنیهش دررست بوین و شوینی دویبارهبوینه وه یان لهسه روا جیبا دهبنه وه ، چرنکه سهریهستن له شوین و کانی دوربارهبوینه وه با به لأم سهروا وا نییه . لایه تیکی شهرکی سهروا به جی دیشن که لایه نی مؤسیقی و ده لالی و دوروینی نتها به.
- دەستەپەركردنى لاسايى كريتەرە و كارلېكى چېى تيوان دەنگو مانا ، بەھۇى پەنا برونە يەر دەنگەلاسكە و بلاركردنەرەي نەيزىرىنى ئاببەنى لەيابەت و باسى ئايدەتى بەخۇردا .
- قویل کردنه وی مؤسیقا و خواری گشتی دنیره شیمر که نهسهیش خوش کردنی کهشه بؤ پیشاندانی ولنای شیمری و بؤ گهیاندنی مانا و خهست کردنهودی سیّبه و و بیحای وشهگان.

باس دوهم – بنهمای سهروای شیعری جیهانی :

سەروا ودگو دىياردەي دورىيارەبروغانودى دەنگلە ھەسور زىيانەكائى بونيا ھەبيە و ھەيە بەلام ئەرەندە ھەبە ئەسەردەمئكەرە بۇ سەردەمئكى كور ئە زىيانتكەرە بۇ زىيانتكى تىردەڭزېڭ.

۱- شو زمانانده می جمدندی و چؤندن ، واته (کورتی و درنیای) برگه و (بهطری و برهایزی) برگه و (بهطری و برهایزی) برگه بان تلما را نه . وهکو زمانی سه نسکریتی و گریکی و لائینی (جهندین) ، ئینگلبزی و شهایان برگهبان تلما را نه . وهکو زمانی سه نسکریتی و چزنبتیبه و چزنبهتی به به وای به کدا هاتئی جهزری جهنوای به کدا هاتئی جهزری جهنوازی برگهکان نه دروست کردنی خهسیهتی مشهوی ، شهنه به بادیستیان به سهروا نیبه وه کو شهری ، شهنه بادیستیان به سهروا نیبه وه کو برگهتریکی بنجی و بنیاتی شهماری به بادیستیان به سهروا نیبه وه کو برگهتریکی بنجی و بنیاتی . نه گهر سهروا ههشین به و پاگرتنی نه نگه دری کلیش و زیاد کردنی مؤسطرینی

۲- خابر زمانانهای کژشی شدیدرییان پشت به ژمنارهای برگ و راهنگهاری واستانی پژیهکان معهستی نهای جاؤری برگه و تهسالمسطیان ، وه کسر زمنانی فه پهنسی و نامسیانی و پورتوگالی . یهکسانین ژمازهای برگه و رایعلهای سه روا شنان بهشانی یه کار دهرون ، وهکر دور رهگه زی بذجی نامرکی بذیاتی هزوزاره دوبینن

۳- کاو زماناناهی ژماردی برگه و ته به قمی به نگر (pitch) به ور له کیشی شیمردا به بینن وهکو زمانی چینی . که مانه پلورستیان به رمگه زیکی تریش هایه که زایاله (سه روا)یه بو ته وار بورنی شیعریهات . واته له رزمانانه سی رهگه ز دهوری بنیاتی لیه شیعریا بهبینی : ژمباردی برگه و ته همقهی بهنگو سه روا .

بهاش شعم بالبعش کریت ساییر بطّی : (هعریه که لهم سیستامی ثیقاعات ، له روفتباری دینامیکی باللگایی (لاشموری) زمانی تام خانکهوه پهینا بدیی که قسمی یی بدکامن) [۴۲] : ۱۱۲] بۇ پېشتگېرى ئەم بۇچپونەي ساپېر ، راى دىق تۆۋەرەۋەي ئىر ۋەرىدگىيىن كە نىا رادەيمان لەكەل ئەمەنا مەك دەگرىنەۋە :

- ئۇلى ئەلمانى لەبارەي پۆرسىنى سەرراى شېغرى غەرەنى دەلى . (لەغەرەبىدا ، سەررا ئايقە ھەزى دەست ئىشان كردنى بنيات و راسىتەقىنەي شىيغىر ، ھەر ھۆنىدە زىيادەيەك بىۋ پاقىشلى كېشەكە)[۲۰: ۲۲] ، ھەرچەندە شىغرى ھەرئەسەرەتلەر ئۆر ئورند بەسەررا يەسراروتلەر لەگەل ئەرەشدا چونكە بىنباتى كېشەكەي چەندىيە ، سەروا ئايى بە رەگەزنىكى بوئيادى شېغى

۱- <u>گریکی و لائینی</u> : نامگسمریتی سووششی شهم نوو زمانشه و بشهمای کیّشسیان وای که^{HI}

سروشتیی شیعریان پئرویستی سهره کی به سهرها نهی به لام له گهال نعوشنا همرچه نده هزمیروس
ماسنانه کانی به شیعری ردها نیوسیوه (۲۳ تا) و شانزگه ریوه ناهاره کانی نامسخدوس و
نهرستزفان و یورپیدیس سهروایان نتها پهیرهو نه کراوه ، له نینسکترپیدیای به ریقانیدا هانیه لهم
یلره یه وه نمان : (سهرها تعنانه ت جاروبار له شیعری کلاسیکی گریکی و لاتینیدا به رجار محکوی)
یلره یه وه های نامرستزله (ریتوریکا)یا ، لعباسی شنوازیا لهسه جع معنوی که سهروای فاسیله ی
په خشانه و مطی : (به یه کچرونی برگه کانی کرتایی له هم ربه شیکتا پنی محکوری سه جع و معبی
نهمه بکه ریته سهرها ایان کرتایی به شه کانی ، لهسه ره تا ، لیکچوونه که همیشه له وشه ی تمواریا
ناشکرایه ، له کرتایشنا لیکچرونه که له برگه کانی کرتایی ، یان گهرمان گردشی هه مان وشه بان
ناشکرایه ، له کرتایشنا لیکچرونه که له برگه کانی کرتایی ، یان گهرمان گردشی هه مان وشه بان
ناهیکرایه ، له کرتایشنا لیکچرونه که له برگه کانی کرتایی ، یان گهرمان گردشی هه مان وشه بان
ناهیکرایه ، له کرتایشنا لیکچرونه که له برگه کانی کرتایی ، یان گهرمان گردشی هه مان وشه بان

لله شیعری لاتینبشدا ، همرلمسه ردهمی گفشه سهاندنی فانجیبه و لله رؤمنا ، شناعیرهکان سمروایان بهکارههٔناوه ، هوراس لله هونه ری شیعر (Ars poetica)با لانی کهم فهشتینیکنا سمروای هنتاوه (دیاری ۹۹–۱۰۰۰) که نظی :

شهوی جئی سه رتجه شاعیر لهم دور دئیره با سه روای به کارهنانوه ، که بارا دهکه هزند اوه کاریگه ربی ، باوای کاریگه رئتی هزند اوه و به کارهنانی سه روا نرخدا تنکه به دوری کاریگه ربی کاریگه ربی داریگه به دوری کاریگه ربی سه روا با به شهویه کی ناپاسته رخویش و بین از نونید) با شهم جزره صه روایه ی به کارهنانوه و رژوتریت (۲۷۱: ۹۳] جگه له مانه (ده قبی لاتبنس وا ههیسه جنوه سه روایه کی رئیکی تبده پر دو که بر سه دوی میمواید کی رئیکی تبده بر همکاره به می سه روای به م جنوره یه حداد می کانتویری که بر سه دوی حداد به کارهانوه - با به که میش بی - به لام میلرده که شهودنده راه و ناموه.

<u>ھەندى ئە</u> زىمانە ئە<u>رروپىيەكان</u> :

پاش گەلألە بىرون و دەركەرتنى زمانە ئەرپويېيەكان ، ھەرپەكە بە بېنى تابىمىئېنى خۇي گەشەس بەلەدەب و شىمرى خۇيدا، ھەر بۇيە ئەگەرچى ئۆرپەيان سەرچارەيان يەك بوو يان لەيەك نزيك بىرو بەلام يەبپرەرى سەرۋايان تىا زادەيەك جينا بىرو. يەڭشتى لەبايەخدان بە ھۆتئاش كۆسىگەي دەنگى (التجمعات الصوئيم) و دوربارەكرىغەرەيان يەرەيان بە سەرۋا دارە ، لىە ئېسكلوپېدياي

⁽الله ماناي شيسكه بهكرردي ؛

همر کمپینده یمی نییه هزنرایه جوان بی باکو بمبی کاریگمرین و همستی گرنگر رایکلشی له همرکوی بی: (۲۷۰: ۲۱۷)

بەريتانيدا ھائيو (لەوائەيە لەشىيەرى رۇۋارادا ، سەروا لەيەكگرننى ئەكنىكە زۇرەكىانى وەكو ھارىزوينى ر ھارئەبزوينى وكۈنسوناس دروست بروبى) [٥٥٨ : ٥٥٨].

۲- ئېنگلېزى : لە كۇندا ، لەئېنگلېزى سەرواي كۆتلىي نەبرە ، ئەۋەي زۇر بىاو يىور ھلونەيزوينى سەرەتا (alliteration) بود كە (ھونەرتكى زۇر كۈنە و لە ئېنگلېزىدا لەسەروا كۈنترە) [٥٠٢]. ئەم ھونەرە تا سەدەكانى ناومۇست زۇر بەكاردەھات ، بەلأم لەرە بەدوارە وردە وردە لەكەمىءا ، شبعری ئینگلیزی بیّش غەزوی ئۆرمەندی (۱۰۲۱) دیّری لە دورلەنی بی سەروا بیّك دەھات پەلام . نیقاعی هاونمبزویّنی تیّنا بهکاردهات که له سهرهتا و ناوهراستی وشه دههات نهك گوّتایی [۳۸۳ : ٩٩]. كيەچى شيعرى ئېنگلىزى سېئ كيە لەسەدەي دواردە و سېزدە گەلائىه بىود ، لەسەرەتارد کاریگهری شیعری پرؤانسی بیوه دیاره چ المجارهی دریزیی لهنهکان بی و چ المبارهی بهگارهیندنی سهرواوه . شیعری لینگلیزی به سروشت کهم سهروا به خزیه وه دهگری بازیه زیباتر بایه خ به شیعری ر، ها (Blank verse) براوه . (ئەم جۇرە شىدىرە سەرەئالىھ ئېتالچا بىلوچوە يەلام لەئىەرەيى ئېنگلېزىدا گەشەي بى دراو كەرىئىيە بلەپەكى بەرز)(٢٤١ : ٦٦٠). گىواپىيە لەئىنگلېدزى بەكسە ك من به كساري هندايس هينسري هوارد بسوم[٣٤١ : ٦٦١]. باشان شه كسبير ليه شائزگه ربيه كانييا، بەتاببەتى لەرۋىيۇ وجولېتنا گەياندېيە بۇيە. بەلام ياش شەكسېپر شېمرى رەھال يەرپەي يەرزى خزی هاته خواردود له لینگلیزیدا ، سنورر و جزری سهروا به برگه بدارکراوه ، له سنورری برگه با زاراودى ئاك برگە و جورت برگە و سى برگە (۱٤) بەكاردى : لەشىمىرى ئىنگلىزىدا (سەرواي سى برگه و زیاتر بؤ شیعری گلته و همندی جار هه ر تمنیا بؤ معبصتی مؤسیقا و همندی جاریش له شیعری هاته ران ر ماته ران به کاردی) [۲۲ : ۸۸].

بۇ جۇرى سەروايش ، لېچ لە (رايەرى زمانەوانبى بۇ شىمرى ئېنگلىزى)دا ، يېگە و جۇرەكانى دەكابە بنچېنە و شەش جۇرى لۇ ديار دەكات :

(۱- ۵۷۵ - هاونمبزوینی سهروتا / ۲- ۵۷۵ - هاویزوینی / ۲- ۵۷۵ - گؤنسوناس / ٤- ۵۷۵ - سهروای ناورژور / ۵- ۵۷۵ - برگهی سهروایانه / ۱- ۵۷۵ - سهروای ناورژور / ۵- ۵۷۵ - برگهی سهروایانه / ۱- ۵۷۵ - سهروای (۲۱۹ : ۲۹۹). فریزور ته علیفی لهسه رئهم جوزه سهروای ههره سهروای شاوری شهره سهروای ههره سهروای شاوری نهره نمایش برگزیته و مه نه ههندی جارله شینگلوزیا بهروه که ههندی جارله شینگلوزی به شیمری به نرگهمه ، ستیهمیان سهروای ناسانه وله شیمری نویدا رژویه کاری نامینن، پینجهم که له شیمری ناساندی سهروکانی نامینن، پینجهم که له شیمری ناساندی سهروکانی ناویراست به کارهاتوه ، له گهل شیمری نهر و برگه ناگونجی و نا

⁽۱۹۰) (لمهمندی ردختمی تعمیمی تعقلیدیدا ، را راویدی (سمروای طریفه) بوز سمروای پهك برگمی و (سمروای ملیفه) بو سمروای درو درگمیی بمکاردی) [۲۷۱ - ۸۱] ، به لام شم را را واقع زسانر لمه زنر کاریگمری لایش و قمرونسهای هاترون

ئۆستا بەسەركەرتروپى بەكار ئەھاترە (٤٦٣ :٦٣-٦٦) . ئەگەر چى (شيعرى ئينگلىزى لـە روړى سەروارە لـە زۇر زمانان ھەۋارترە) [٣٦3 : ٦١] بەلأم لەگەل ئەرەشدا لـە دابىش كردنى سەرواى چوارين و سۇنۆت و سەرواى شاھانەنا ئايبەتۆتى خۇي ھەيە.

۲- فەرەنسى : له فەرەنسىدا ، سەرەتا سەروانەبوه ، ھاويزوينى assonance بار بىرە (شېعرى شاعيره هيه رو كۆنـه كاشان سـه روايان نـه بوه ، تـه نيا هاويزو پُنبيـان هـه بوه) [٤٨٤ : ٣٣]. ئـه م هاربزوننبیه به رئکی له شیعری فه رهنسینا به کاردهات (له سه دهی نوازدهمه وه ، کیشناسی فەرەنسى زانستانەترى لى ھات ، واي لى ھات پېيبان بادەگىرت لەسەر ھاودەنگى ئىەك ئىەنيا برايزويني به هيّز ، به لكوله هه مان كاتبا هه مرو نه و به نگانه ي به بواي بزوينه كه با به هاتن ، واتبه سهروا ﴾ [٨٤ : ٢٤]. لهسه دوي سيُزدونا سهروا جيّي هاويزونني گرتوه ، بهلام لهته كنيكي زمانه رؤمانسيةكان ترخي ههرما يبوق) [٦-٥ : ٥٥٨] لـه رووي ئەركبەرە ھارېزونني ئەقەرەنسىدا دەرىي سەرواي دەدى ئە دياركرينى جۇرى شېغرى (ئەگەر كۆمەئە تۇرنىڭ ھارىزوننى كۆتابيان جەك بىل، بئ تەرەي مارەيان لە دېران ھەبى ، يان لە كىرتى و برېزېدا (كېش) جياين ، يېي دەگرېرا رنجيرە يان بهت - Jaisse -) [۷۰: ۲۲ : ۷۰] . لهسه دهي شازده نا ، كه (لاملياد) سهري همك (دوياييفي لاهلهاد و شاعیری تری وهکو هاسورا و رههان شایعنی شهوهن وهکو شاعیرانی بهرایی بادیان بکرنت وه که گومانهان له شیعری برگه یی سرفی، فهرهنمی دهکرد و سهروایان وهکو شینیکی چەسپار رائەگۇرچە شقېكى ھەرە پيرۇز ئائىەدەنا)[874 : xxvIII . ئەشبىرى ئەرەنسىيدا ، بىز ديماركردني سينووري سهروا زاراوهي تبرينيه (masculine) و مليينيه (feminine) بيه كاردي بەكەمبان بۇ ئەرسەرواپەي كۆتابى بە برگەيەكى بەھئز دى (كۆتابى ئەبزرېنە) وتەنبا بەك برگە لەنټوان رشە ھەرسەرواكان ھەرپەش دەبئ ، دومىيشيان بۇ ئەر سەرواپەي كۆتايى بە (ھ) بى كە دەنگى نېشانەي (مئ) پە ، وشە ھاوسەرواكان دور برگەيان يەك دەبئ ، برگەي بە ھۆزى بېش كۆتانى و برگەي بىل ھۆزى كۆتانى (٨٨٤ : ٣٤] . ئەمە جۇرى برگەكانى كۆتانى ، ئېنجا لىەبارەي سئورری برگهکانی کوتایی سی زاراوهی تر ههن : سهروای (کافی - suffisante) نهره به بوابزوکنی به هَيْزُ و نَهِيزُولِنَهُ كَانَي بَوارِوي ووكبو بِهك بِين ووك (desir - soupir)، منه رواي (معولُه سهند riche) ٹه گسه ر دوو برگسهی کؤنسایی وه کسویسه ك بسن (riviere – lumiere) سسه روای عسه بيدا ر (defectivence) که کوتانیه که بان روکو به ك نه خولندریته رو با نورسینیشیان به ك بی روک (reginence) - gimer) كه له يمكه سيا @ ده خولندرلت وره و له دوه سيا ناخريندرلت و (٢٦١ : ٢٤٧-٢٤٧]. جزنبه تی با به شبورنی سه روا ، ته گه رچی به گرترهی شرینی بروبارهبورنه وهی حسینی بز کراهه بەلام بارجە شېمر (strophe)يىش كە سېستەمى ئاببەتى خۇي ھەپە، لەقەرەنسىدا رۇر بىارە و به زماره ی دلیرو سه روا دیار دهکری (۱۸۱ : ۷۹ - ...] جگه له هه ندی جؤری تابیه تی وه کو رؤندؤ و

تريؤلی و .... (۱۵).

٤- زمانه هيندو نيرانبيهكان : هيگل له باسي سهرواي رؤمانسينا كه بايه خ به بوالهز ناروره دوبا نهك هور دونگه كه رئومه به جباوارييه كى با دونى له گهل (سهرواى هندوسى كه رو سەرىمىي ھەرە كۈن دەگەرنىتەرە) [۲۷۱ : ١٤] . واقە ھىندى كۈن سەرواي ھەبوە بەلام مەرع نېھ روکو زمانه کانی تربی له سنسکریش و تهلیستایی و پارسی گؤن سه روا به بجربچری هید خانلەرى بىلى: (لىە بەقەكانى -ئورغان- پەيرەر كردنى مىدروا ھەميشەيى ئېيىد ولىد سرخت اسبريك- ززر دهكهنه)[۲۸: ۲۸۰]. له زماني به هله وينا كه تا تؤسنا به رردي هه موري بيراس نەكران ، سەروا بە ماناي وردى ئەھاتوە ، بەلام لەگەل ئەرەشدا ھىچ خۇزەرەۋەيەك ئىلتوانى تكورل له بیونی یکا [۲۹۰: ۲۹]. بعقه کانی -پادگار زریسران- له رووی با به شیبووش میه رواوه زن ل شیمی، بارچه باری هارچه رخ دهکات و (تا را به په ك سهروای نبتا به گار هانره) [۲۹۰ : ۲۸ _{درای} ههندی تنزوروروی عهروبیش ههروایه که (سهروا له شیعری فارسیدا ههبوه ، باشان گشهی کریر و هاهندی لایامنی لمه شیعری عمرهیی وه رگزشوه) [۱۲۱ : ۱۲۱]. کمه چی لمه غارسیه کان به به ب وليجه رانه رو دوروانينه شهم مه سعامه به يوييز الكائي دولين: (من رام له كه ل شوانه به كه وطين شیعری عارمین تاواو کیراوی شیعری هاشت برگاهیی ساوروا با ری شاخر و نؤخری ساریس ساسانييه) (۲۸۹ : ۲۸۹) د تهگار جي فارس له گهال نوپڙانهوي شيمر و تهنديي فارسي پاڻي ئیسلام ، تا رادمیمکی زوّر کمرنته ژیر کاریگمری شیعری عمردنی و قمم کاریگمره لایمنی سمروایش گرنه و (به کنتی سه روا) و کنشه کال له فارسی کهوتنه پهپرهو کران به لأم له گهال ناموهشها فارس ليه پروي سهرواوه تابيه تڼتي خويان پاراست کيه ليه مهستهوي و رويها عيدا خيزي ده نولني: (ماستانوی و رویاعی سهر به سیسته می سهروان و له با همِّنانی فارسه کانن (۲۷۱ : ۱۳۰) ، لهگال هاندی هوناری واکو تارجیع باند و تارکیب باند.

 مەرەبىي: سەرواى غەرەبى ئەسەجمەرە يەرەي گرتى بۇ رەجۇ ر ئېئچا بۇ قەسىدە. ھەلبەت بېئىش يەكتى سەروا كىدائى مەلەپل يىان ئېدرئىلقىدىس قىلىي خىزى گرتىرە شىلەپران بە

⁽۱۵) نمانه ههریه که جزره شیمرنکی پارچه تا ره که پارچه کان په ژمارهی دیر و چزنیمنی با به شیروس سایلا (و معندی جار کیشیش) ددنا سرینمود ، پر شرونه (le triolet) است با دی سیز در معهد سویت می میاب سمریدمی رایدردن روز به کار ددهات ، پاشتان به رود کنی جدو تنا ذیره می در ومی سه ددی حدمادم ، لیم سعدیما دوریاره بایمخی هانمه و دامه سایه همر به کاردی . به گشتی له (۸) دیر پیک دی . دیری به مکام چرارهم هاوسه روان ، دیری همونم و همشتم المگهاز په کم و دریام هارسه روان . سه روای سمره کی له بنیه درام و شمشم و همشتمیدا به . ته گمر بارچه می هموت دیر بین ، دیری همشتم ددروا ، وانه سه روای بوم ای

⁽۱۵) معیدست لفو کسیانه ی رایان واید ، ملك الشعراء بهاره له به ركی چواردمی سبك شفاسیدا شهر ایسی داره (بهار ، سبك شفاس ، دفتر جهارم ، بخش ، ۱۳۶۵ ، ل. ۱۳۵۲ ، ۲۵–۱۲۷).

تاقی کردنه ودی دوور و دریّتریا تیّهه ریون و (شهودهای نهود پیّشتر خهریکی هونینه ودی شهروای موسهممه ت حهمه رونگه و شیعری روها حمرسل- بوون که پشت به زمنگی وشهو شوینی وهستان دەبەستى) [۸: ۲۱٤]. لە ھەرەبيدا دېراساتى سەرۋار زاراۋەي ئايبەتى بەسەرۋا بېش كېش كەوتوە، به لأم لاي خماليل و تهخفهش و قوتروب و فيراء زاراوه و رئيبازي ليْكَوْلْينموهي سمروا جهسياره . ئەگەر جى جياوازى كەم لە بۇجورنەكانبان دەبيندرى بەلأم چرار جنووى گشتى لاي ھەموريان به که . به یتی تاییه تبّتی زمانه که که تبیی ساکن و موته صدیك دوری تبّدا همیه و ته وسایش لتكوَلْينه ودى دونگهى وا پەردى ئەسەندىور ، بۇيە ھەرلەسەر بنچينەي ئىپ و ھەردكە باساكانيان دارشتره و زاراره كانبان چەسىهاندوه . ئەران بىاس لەچەند ئەرەرۇكى سەروا سەكەن ، رەكىو : تېپهکاني سهروا (رموي ، ريدف ، تهنسيس ، دوخيل ، ووسل ، خروج) و خهرهکهکاني سهروا (روس، ئېشىجام ، ھەزى ، تەرجېمە ، مىمجىرا ، ئىمغان) راجۇرەكلانى سىماروا (موزئىمرا دىف ، موتسەرائيى ، موته باريك، موته كاويس ، موته راكب) و نه نگيبه كاني سه روا (سيناد، ئيت، ، ئيكفها ، ته زمين ، ئېقىواء) [۸۱ - ۵۷] دەكمەن . ياشىتر ھېجىي راي بىنۇ زىساد ئىمكرارە (دېساردەي ھىمورە بىسارى للِكزِلْهَنْهُ وَهِ كَانَى سِهِ رَوْاي عَهُ رَمِني نَهُ وَهِ بِهُ وَأَنِي بَوْاوَهِ هَيْجِينَانَ بِوَ نُهُ وَأَنِي بِيُشْهُ وَهِ رَيَّاد بُهُ كَرِدُوهِ. جيارازي نټوانيان ، تهگهر ههيئ ، له کورت کردنهوه و فراوان کردن و بهلگه و بارشتندايه) [۲۸۲ : ۱۵] . لهمیه ریدمی عمراسیهه کان ، گهشه سه ندنی زیانی شارستانبّتی و رابیا ردنی گؤشك و سهرای يوولهمه ندو خطيفه كان و تټكه ل جوړني عهروب له گه ل نه ته روكاني تر و په روسه ندني بزورتنه وهي ودرگلرانی شهده ب و فعلسه فه و سهنتین و بزیشك و ههدوو لقه كانی تری رؤشنبیری، گؤرانتكی گەورەيلە بئەماي رۇشنىيرى غەرەبى بروسىت كىرد. ئەو گۇرانە شىغرو سەرۋايىشى گرتەۋە ، لـە عیران و شام و نه ندهلوس موهششه حات (۱۷) مهیدا بوو. (به زمانی عامی موانیدا و قرمار دوبیت و کان یاماکان و سلمیله ههینا بوق به زمانی ستانده ردیش موسه معهت و موزده وییج و موشه نته رو چوارين و موخهمه س، كلشيان پاراست به لأم سه روابان گزراني به سهر ماهات) [۲۵۹ : ۲۲۷]. لەسەنتى رابردوردا(١٩) رژق الله حسين رائەم سەنتىلىشدا (٢٠) جەمىل زەھارى يېشەنگى رەت كريته وهي سه روا بوون [۲۰٦ : ٩٤]. له كۇتايېشتا سىي بلۇين كه (س. مۇرى) لە پەراولىزى ل(٥٠-٦)ي كتېبه كەبيئا ھەبلى باۋە جۇرەكانى سەرواي عەرەبى بە بىنى بەدواي يەكئا ھاتنى ح-حەرەكەر س مساكن ليك بداتهوه و (۱۱) جزرى ليك جوبا كريزتهوه.

٦- <u>عببري</u> : شیعری ^{(۱}۸) عیبری کون ئهگه رچی (پشت به ثاوازی کوتایی دیر دهبه سنی و هیچ

۱۱۱ همندی بزره و تنظی لایان وآیه وشمی شیمر له (شیر)ی عبرییمه هاتیه که بز ویرد و نهسبیحی پیروز

⁽۱۳) (کلشمینکی بهربهوام و شهپراوه لیه ظیران نژریوه و کانی رؤژهه لأت و رؤژلالوا له سهر شهره همینه شاختو عهروب کهم هربه رویان له (ترویانترز)ی برؤلنسالی ترؤقهری فهربانسی وه رگرتره که له شلوه و بایانتها رژر له مردششه ح ده که ن ، بیان شهررویینه کان هربامری مردششه حیان له عهروسی وه رگرتوه) [۲۱۷] ، برزرای هربارای نزژه روده لهم مارمیهود بروانه : [۲۸۲] ، [۲۱۸] ، [۲۱۸] ، [۲۱۸]

دهگهریتمه . وشعی شیعرله زارمکانی کهندانی و فینیقی و گوگاریتی و عیبری و مرکبی و جلمادی به شؤه^ی (شیر) هاتمه .له کهنماتینا فرمانی (شار بشیر) به مانای گزرانی گوت و گزرانی دهلی هاتمه و به کهنمانی (شهاره) کاروانه چونکه زورگزرانی تکها معگونری . لهگه رچی له عمرهبینا گرایه لهیم رفد رفیشن بانی دهگرفری سیاره) [۳۵۹ : ۸۸]

⁽¹⁸⁾ میدرانی به سروویی شایینی سرمانی دهگوتریشد

⁽³⁰⁾ ملیور به سربیودی تلیینی سریانی دهگوترلت.

⁽۱۱) سرووينگه رؤزانه له کانی نویز محفولندرلته به

پاسى سېپەم : جۇرەكانى سەروا

سه روا له شهنجامی میتزوری درور و دریتزی به کارهانن و سیوورانه رهی له ناو زمانه کانی جبهان و هونه ر نواندنی شاعیرانی جها جهالیه چؤنیه تی بارشان و دایه ش کردنی ، نؤد جؤنی جهاوازی ل کهوتزنه ره که به یکی سه رده و رنه ته وه و شاعیره کان دهگذرین . سه روا به یکی گوشه نبگای جهاجها با بهش جؤری جهاجها ده کرین .

یهکهم : بابهشبرونی له روانگهی ناستریبهوه : نهگه راله ناستی تاراستهی تاستریهوه که کشانی دئیره شیمر دهگریته و سهیری جؤره کانی سه روا بکهین ، سه روا دورلایه نی سهرمکی دهگریته و :

يەك : لايەنى رشەيى. دوق : لايەنى دەنگى.

يەك : لايەنى وشەيى لە ئاراستەي ئاسزىي سەروادا :

١- به بني بيُكهاتني وشهبي سهروا:

ا- <u>سەرواي سەريەخۇ :</u> ئەۋەيە ئە كۇتابى ئەتە دېۋر يان دۆرە شىيەردا ، تەنيا يەك وشە (وشەي سەروا) بە ھاريەشيورنى سانگى يان چەند دەنگېكى كۆتابى سەروايان دروست كردېي. رەكو نال دەئى: :

مەكە ئېخلاقى ئەر ومىدى كە فەرمورت دەخېلت بوكە خانەي سەبرەكەم سروت [۲۰۹].

سەروا لە وشەكانى (فەرمووت - سورت)ىايە ، ئەگەر ئەم وشانە لايدرتىن وشەكانى بېشپان ھىچ لەنگەرى سەرواى تريان بى رائاگېرى ، واتە (كە) لەگەل (سەپرەكەم) سەروا دروست ئاكەن جگە لەمە لە پاش ئەم وشانەى سەروا ، يان لە چېشپانەرە ، وشەيەك يان چەن وشەيەك دوربارە ئەبرتەرە كە باڭېشنى وشەكانى سەروا بى لە پاگرتنى مۇسېقاى كۆتايى دۇر

I went in vain to look for Eupolis

Down in the Strand , just where the new pole is $-[\ell \cdot \ell : \bullet \cdot \tau]^{(\Upsilon \tau)}$

لله للهتی یه کهم ده نگه کانی سه روا هه مرو وشهای سه روایان گرتؤنه و کهیه ک وشهای سی برگه بینه (cu/po/lis) ، که چی له له تی دومها ، ده نگه کانی سه روا که سی برگه ن به سه رسی وشه با با بهش بوین (new/pole/is) برگهای دروم و ستیهم به ته راوی و برگهای یه که میش بینجگه له ههراویزی پیشه و ، نهم جوره سه روایه له فه رسی بینی ده گوتری (equivoquee) و هکو

> Et cest a peine si l'aliumette amorphose Meme en reve eclairer cette metamorphose [۲۰: ٤٨٢] (۱۲۲) : نام جزره سهریا به لهم شیعرهی نالینا موردهکهری:

ساقى بەمەيى كوھنە لەسەر عادەتى ئەريە بشكلنە بەيەك نەريە ، دوسەد ماتەمى تەريە [۲۰۹ : ۹۲].

دەنگەكانى سەروا كەلمە دور بزگەداپ ، لەلمەنى يەكەمدا بەسەر دور وشەدا دابىەش بىرە (ئەر/بە) ئارىلنارىك و فرمانلكى داخوازى ، كەچى لەلەنى دومدا لەيەك وشەداپە (ئەربە) .

ب سهروای مرروددهف: نهو سهروایه یه جگه له وشهی سهروا که دونگه هاریه شهکانی له کوتاییدا هاتره ، رودیف - پاش سهروا -ی تؤدا بین ، جا پاش سهرواکه له ههرچی ناستزکنا بین (وشه ، دهستهراژه ، رسته) و ههر جؤره وشهیهك بین (ناو ، راناو ..) . شرونهی نام جؤره سهروایه و وکو نانی دولی :

ئەمرىم من ئەگەر ئەمجارە بى تۇ ئەچم شەرتە ھەتتا ئەوخوارە بى تۇ [٢٠٩ : ٩١].

ىمنگى سەروا لە (ئەمجارە – ئەو خوارە) بايە كە وشەي سەروان ، پاش ئەزار بورنى بەستورىي سەروا ئينجا شاغير لەھەربور لەتتا دەسئەراۋەي (بىڭ ئۆ)ى بەھەمان مانا دوربارە كرىۋئەرە ، ئەمە پاش سەروايە.

ج- سەرواى مەھجروب -پەرىدىا ر- ئەر سەروايەيە پۇش وشەكائى سەروا (ھاجب)ى ھەبى

⁽²²⁾ مادای پهگوردی :

چروم ، بېهرويد بەدراى پرېۋايزنا گەرام لە ناھاندى ساراند ، دەڧلەر شرايتەي بېرېگەكەيللىد

^{(دی} مانای شیمرهکه به گزردی: کمه رژر زه حمکه دیکه شقارته بترانی تلکی بدا کمم مصحف، بگره له خاونی رؤناکیشدا.

جا مەرچى ھەبى – ھاجب وشەيەكە يا زياتر بەھەمان مانا لە پيش وشەي سەرواي لەتەكان يان دىروكان دوردارە دەيئنەرە . ھاجى دەلى:

> کـــرزیکی وا نمپرو هاستیّنه ســه رائی بزانی خالفی جرّن کاوتورنه سه رائی[۲۰: ۲۲۱].

له پلش رشهکانی سهروادا ، وشهی (سهر) بهههمان مانیا دووییاره بزنهوه . نهگهروشهکانی سهروا لابدرلین نهو هلودهنگیههی لیه دوییات کردنهوهی نهم وشهدا ههیه تیا را دویهك فهرمزی دهکانهوه . که ههریورکیتیان پکهوه داین قروائیهك به ناوار و زایهلهی سهروا دودهن .

د- سەرواي مەھچروپ مورەدىدەت : سەرواي ھەيئ. ھەمدى بىڭئ :

> بەد بەھ چى ر<u>ۆ</u>ژنكى ئەرە ھەي ھەي چى عر<u>ىرن</u>كى ئەرە [٦ : ١٢٩].

لهم دیّرونا ، جگه له وشهکانی سهروا ، پیّش سهروا (چی) و پهاش سهروا (نعوه) ههان نامهو (به ها به ۱۵) و (ههی ههای) سهره رای دوربیاره بیوینه وهی (ها) له ههار دورکهاندا ، له پهیوندییهکی هاوشریّنی با ن و ناوازه که پشیان وهکو پهکه .

 ۲- به بنی زماره ی سه روا له ناستی ناسؤییده : شاعیر وا دهبی بنیاتی له نه دیر یا ههمرو نیر له سه ریمك سه روا (سه روای كؤنایی) دادهمه زرینی ، وا دهبی له سه ردو سه روا و بگره سی سه روا دیگره سی سه روا داده در زندی .

اً- تلك سەروا : ئەر لەتە يا ئەر دېرەيە تەنيا حيسايى يەك سەرواي لـە كۆتايى بۇ كراۋە ، ئاسە سەرواي ھەرە ياۋە ، ھاھى بېلىر :

> فعلىك به تېروكەمانى لە ئۆمە چرورىتە كەمېن شكارگاھى زەمېنە ، لەچەنگى كۆرە دەچېن [-7 : 41].

هه ر ته نیا و شه کانی کؤتمایی (که مین-ده چین) سه روایان تلمایه ، که گهر شهم و شهانه به ن بلیه کانی (تلمیله) کزتمایی هه ر دووله ت لابدرلین ، هیچ سه روا نیهه جاگای سه روای کزتمایی ۲۲ مکانه و .

ب- <u>جروث سەروا</u> : ئەرەپە شاغېر ھۇنزا رەكە ئەسەر دوو سەروا بئىيات بنى , وشەكانى كۇنىلى رەكىر بىلىن ئاسىيى سەروايان ھەس رائەگەر رشەكانى سەرواي ئەتەكان يىلن دۇرەكىان لابىرلىن رشەكانى بېنىن كۆنايى جېگايان برېكەنەرە رائەگەل يەكلر بىن بەھارسەروا .

حەمدى لەپسەكى لىھ ھۇنزا ۋەكسانىدا سىھراياي داردگسانى لەسسەر دور سىھروا ئامسەرراندۇ^{ر.}

ھەرىوركېشيان يەك شان تەنبا دوممەكان دەنگى كۆتاييان لە يەكەمەكان زياترە :

ناکهی نه ندی به خاطفی له عاقل و ردکا ، ردکات کورده ددکاله لیباسی حایاتا حایا ، حایات [۲ : ۱۸۵](۲۱)

وشەي سەروا لەم بور لەتەنا ، ئەمانەن (زەكات - جەيات) ، ئەگەر گرىمان لابدرين وشەكانى بېش ئەوان ھۆزى بورنە سەروايان ھەيە چونكە ئەوانېش بەنگى كۆتاييان (١) يەكە (زەكـا -حەبـا) .

هەرلە جووت سەروا ، وا دەبى ھەرلەتى بكرى بە دوو بەش و ھەر بەشە و سەرواى خۇي ھەبى ئەسەرى بوھستى ، غايدولقاتر ئەحمەد ئە شېغرىكتا كە (#) بەشە و ھەر بەشىكى چىوار ئەتە و ھەر ئەتى ئەسەر دوو سەروا بىليات ئراۋە ، ئەسەرەتادا بىڭ :

ىڭيارى ئەر گوڭكى ، ھوزارى سەر چڭكى زىدى زام لە ئلېكى ، ھەريالى خور سائكى [١٣٧ : ١٧٨].

لهم دبّره و له ههمور دبّرهکانی هزنزارهکه با ، بینای لهت لهسهر دور سهروار دبّر لهسه ر چوار سهروا هانوه ، ههربور پارچه سهروایان بهکه . له ههر لهتبّکا نیـرهی لابده ، شهر دور نیـرهی دهبیّننه ره ههمان سهروایان ههیه :

ىلىارى ئەر گولۇكم زەندى زام لەنلۇكم

ج- سەرواي سنيبانه : لەمەدا ، لەتەكان لەسەر سنى سەروا دادومەررين ، بە جۇرئ سەرواى كۆتلىي لايدرئ ، ئەرەي تىزىن سەرواى كۆتلىي لايدرئ ، ئەرەي تر جۇگەي دەگرىتەرە و دەبئ بە كۆتلىي ، ئەرىش لايدرئ سنيەم دەبئ بە كۆتلىي . لىەم جۇرودا سەرواكان ئەگەل كۆتلىي بىئ (ئەفعىلە) رئىك دەخرىت ، بۆيە لـە كىاتى خورىدنەودا ئىقلىمى ئەتەكان ئەگەل يەكتر بەھىز دىتەرە چورىكە دور ئىللام لەكزىلىي بۆيەكاندا ئىركەل دەبن ، ئىقلىمى بىئ (تفعىلە) و ئىقلىمى سەروا . كادىل ژىر ئە ھۇندارەي (ئىگارى مەم)دا ئەم جۇرەبە :

خنى بر به جنگ گنى بر به دم د دمه نى جوان له ته ختى سنگ سرتكى كهم له بكا به دوان (١٦٥ : ٤٠].

ئىم ھۇنزاۋەيىدىلىد ئەسىلىدا (٦) دىلىرە ، لەسىدى كېشى خۇسىلى دوازدە برگىدى (٢+٤+٤) نامەزراۋە و لەسەرسى سەروا ناندراۋە و سەرواكان بەيلى بېيەكان شوينيان دياركزاۋە . دواى ھەر

⁽۱۹۸۵) ، وشای (لیداسی) بکری به (به منی) کلنده کمی راست دوره چی،

ېښېك سەروا يەكى جيا جنبى كراوەتەرە ، سەرواى كۆتىايى لە وشەكانى (جوان-دوان)دا خنى دەنوننى ، ئەگەر پېيەكانى كۆتايى ھەر دور لەت لايەرى ، دەنۇنى :

ختى برب جنگ گىن بربەسم لەتەختى سنگ سرنكى كەم

بهم کاره ، هزنراوه که نه لهمانا و نه له شپُوهها (بهتاییه تی سه روا) به های شیعری له دهست نه داوه هه ربه شیعریکی کیشدا رو سه روا دار ماوه ته وه نه ههیه بؤیّه (۸) برگه یی (٤+٤)، رشه کانی (دهم - کهم)ی کزتایی پنّی دوه م دو نیّره بوونه ته سه روای کوتایی .

کهگار پنیه کائی دوه میش فری بدهی ، هه ردیّرهی یهك ییّ بعیّنیّته و « دیستان سه روای خزی هه ر ده بلش

> خزی پر به چنگ لهته ختی سنگ

نهم دیره (مهنهروک^(۲۵)) و ، همم مانهای خوق پاراستوه و همهم سهروایش . (جنگ سنگ) برونه نه برای کزنایی .

وا دهبل شاعیر بینهای لمقه کافی لمسه راسی سه روا بکات به لام گیفها عی سه روا و پی به یه که به نمبن ، وانه سه رواکان له کوتایی پلیه کانی به کهم و دوه سه ره نین ، به لکو شم دوو جوره گیفاههی (پی) و (سه روا) لمیه ک جها کرایشه ره ، ته حمه دی خانی هم رجه نده له جوری یه که می شم سه روا سفیانه با زور دیری با رشتوه و به زوری لای شه و دوریباره ده بهتموه به لام بو (تدوع) که مهیشهایی هفتاره ، وه کو :

> سەيرا فالەكان لىك تە گالەك فەخرا مىلەكان ژئەسلالەك [۲ : ۱۷]. ئەپەك جىكرىنەرەيسى سەرراكە بەم جۇرەپە :

سەيرا / فىلەكان / لىنك تە گالمك / قەخرا / مىلەكان / ژ تە مىلاقەك /

ئەگەرسەرواكانى كۆتابى لابدرۇن (لىك تەگاۋەت- ژ ئە سىلاۋەك) ، راستە سەرواى درەم جۇي پېردەكائەرە (دەلەكان-مەلەكان) ، يىش ئەوائىش سەرواى سۆيەم دۆتە چۆش (سەبرا-خەخرا) بەلام دابەشبورنى سى سەرواكە لەگەل ئابەشبورنى پۆيەكانى كۆش ئىلروا ، بۆيە دور ئېقامەكە

لئِك دەترارئىن والەياتى ئەۋەي بكەرنە بۆتەي يەك گرتئەۋە دەكەرنە پەيپۈندى بەتواي يەكنا ھائن و تەنيا لەسەرواي كۆتايينا ئىك دەكەنەۋە . ئايەشبوۋنى بىيبەكانى بور لەتەكە بەم جۆرەيە :

> سەيرا قە | لەكان لىك | تەگىلەك | قەخرا مە | لەكان ژ تە | سلاقەك | (٢٦) - - ب | ب - ب - إب - - | مفعول | مفاعيل | قعولن |

ئەگەرلىە سئوورى ېټيەكانەرە بروانىنە سەرواى دوەم وسٽيەم ، ھەستيان بى ناكەين چونكە خۇلونەتە نارېتيەكانەرە .

وا دەبئ لەگەل سى سەرواكە رەگەزىكى دەنگىنى مۇسىقى لىد ئاسىتىكى ئاسىۋىنى لەگەل وشەكانى سەروادا كاردەكىات و پەيۋەندىيدەكى بەيدىك بەسىتنەۋەي ئاسىۋىي و سىئورنى لىد روزى ئاوازەكە لەنتوان وشەكان دادەمەزرىدىنى ، ۋەكو ئەم دىروى ئەھمەدى خانى :

> ناناری و نمولُه ت و انبانه ت سهرباری و سهوله ت وسیانه ت [۳:۳].

لهم بایره با که له سه رستی سه روا ما مه زراوه و سه روا و پاییه کانی له گه آل په کتر هاترون ، جگه له مه شرف کاستی کاستی کاستی په پوهندی نلوان و شه کانی هه راه تؤکدا ، سه ریاری خه وهی سه روای په که م و دوه م په ک شبت ، و شه کانی هه راه تؤکد به په پوهندیه کی تری ده نگیی خاوازه با و په کتر ده سه ننه و که هاویه شیبانه له ده نگیی په کهم (Alliteration) ، لمله تی په کهم هه موروشه کان به (د) و لمله تی به کهم هم وریان به (س)، ده ست پی دهکه ن ، لیره دا گزیرونه وی هاونه بزرینی سه رهنا و په کگرتنی نبه ایم پایه کان و سه روا ، جزره خاواز نکی به هنری به دیره که دا و ه .

٣- به بني شويني كاسوي وشه كاني سه روا له كشاني له ت يان ديره شيعرها:

سەررا بە پكى شوڭئەكەي لە ئاستى ئاسۇيى دۇرە شېعرىا ، سى جۇرە :

ا- مىدرواى كزتايى : ئەر ھاۋىدنگېيەبە ئە وشەكاش كۆتايى ئەتە دېر يان دېر دى و ئەھەمور جۇرەكانى ترى سەرزا باۋترە و زياتر وشەى سەرزا بەمەرە بەسرارەتەرە ئەگەر چى فريزەر لاى وابە (ھاتنى سەرزا ئە كۆتايى دېر نەك سەرەتا ، ئەنبا مەسەلەى لاسىكردنەرەيە و بەس ، ئەگەر نا سەرزاى نىلومود دېاردەيمەكى زۇر بىلو و كارپگەرە) [317 : 10]. سىمرزاى كۆتسايى مەسىلەي لاساكردنەرە بىن ۋاك قريزەر دىگى يان مەسىلەي ھېزى شوينەكە يى، سەرزا لمەرى دەگىرسىنەرەر،

⁽⁷⁸⁷⁾ بلی دورمی لعنی دورم دهیی درگامی کوتایی در**از بکریتم**و ، (ته-تا) جونکه مقاعبان لعباک کاتفا قمرز وکاف رورناگری ، همر به کلکهان رورده گری

سەرواي كۆتايى لە ھەمورى باوتر و كاريگەرترە.

ب- سەرواي ئارەرە : ئەرەيە وشەكانى ئارەرە (حەشىرر)للە ئۇيوان خۇيىاندا يىان لەگەل رشمى كۆتتاييدا ھارسەرواين. مەردەي ئەرەي لەگەل رشەي كۆتتاييدا ھارسەرواين رەكو مەرلەرى دەلى:

> مباییم دیر دیی دی پهی پهی نهههای مهی لاتایف مهردوم پهکسه ریکه رحهای [۱۸ - ۲۹].

سه روای شهم دنیره لله و شه کانی (مهی-حهی) داید ، رهربیه کهی (ی-۷)ی نیمچه بزوینه. سه روای ناره ره نه و شه کانی هاندان (دهی دهی) و به ردهوامی (پهی پهی) داید، شهم دور رشه په جگه له وهی له گه آن رشهی سه روای کوتایی هاو سه روان ، له تیوان خویشیان ریتم و فاوارتیکی روز به هیزی دوریاره بورنه رویان دروست کردوه که له سی شویتندا سه رهه فده تا چونکه به هاوریتمی و هاوشوئندیه کی فه بار دور برگه دور برگه ده که وزنه چوزلهی دوریاره بوده و :

(دهی دهی / پسهی به ی / سهی مهی). بسه نگرتنی سه روای دهروره (گؤتمایی) و نماووره لیلره ، غرولُدیه کی تری به مهدای تاواژه یی شیعره که باوه که له ماگهرانه وهی دهنگی گزتاییه بهروو مسهره تا بان به ردهوام بورنی سه روای ناوه وه با له گه ن کزتایی له ته کهی تری خزی لیک دودا.

سەروای ناودوه ، هەر جۇرئ بېت ، ئاوارتىكى ناوەكى دەخولقېنى و بەھايەكى ئېستاتېكى و بېگرە دەلالى زيادەكى بە دېگرە دەللى زيادەكى بە دېگرە دەللى زيادەكى بە دېگرە دەللى زيادەكى بە دېگرە دەللى دەللى دەللى دەللەردان دەللەرد

وا دەبئ سەرواى ئارەۋە كەلەچەندوشەيەكنا دەرىمكەرى، سەريەخۇيىن و پەيرەندى سەروايى بەرەئىدى كۇتاپيەۋە ئەبن. سەفرەت دەڭئ :

> ئەر سەركەشە ، پەرچەم رەشە ، ئەر چار گەشە ، كاكەي؟ بۇ من بەرەرا ، شەربەتى مەرگ رايە رەقىب مەي؟ [١٠٨] : ٩٥].

جگه لهسه روای کزنایی که له وشه کانی (کهی مهی)دایه ، لهنی یه کهم سی سه روای ناوه وه ی نزیا هانوه که ونرونه نه کزنایی دهسته واژه کانی (سه رکه شه ، په رچهم روشه ، چاو که شه). جگه له سه روا لهم وشانه رینمی فزنزل فرجی ناهه نگزگی تاییه نی پی به خشیون جرنکه هه دویان ناوه آنداری لنک دراون (ناو ملاوه آنداو) و سه رو په رچه م و چاویش که بنه مای دروست کربذی وشه کان په یوه ندی تناسیبان له نلواندایه چونکه شوینه که یان له له شی بلیه ریاله یان نزیکه هەر ئەسەرواي ئاردود وا دەبئ ھەمرو بئيه كاش خەشرو ھارسەروابن ، جزيرى دەڭئ :

من دی ساحار شاهی معجار لابسی دیار معضور ہور

ئەر دئيم زەرى سور موشئەرى يارەب يەرى يا حورر بور [۸۰ : ۲-۴]

لهم دئرودا ، سهروای کرتایی له وشهکانی (مهخمیور ، حدور) بایه . (بدو) باش سهروایه ، سهروایه ، شهروای ناوه ده شهروای ناوه وی له ته کان سهروای ناوه وی له ته کان له گهال کرتایی بلههکان هاتوین ، سهروای ناوه وی له ته کان له گهال په کتر له سهروای کرتایی جیان ، له له تی به کهم (سه حده ، مهجمه ر ، دبه ر) سهروایان ههیه . دامه زراندنی سی هملگرتروه و له له نی دوه منا (زوری ، موشته ری ، په ری) سهروایان ههیه . دامه زراندنی سی تهشکیله ی سهروا له یه ک نیره شیمردا ، که ههریه که یه رامیه ریوله تا دوه ستی ، سهروای شاعبره که دوروشه که به رامیه ریوله تا دوه ستی ، سهروای ناوه وی هه رامیه ریوله شاعبره هاوشوینی و ته رتبینکی ناوه وی به داره ی در دوره سان جرد هاوشوینی و ته رتبینکی نیفایی تزکمه ی به داره ی دوره سان جرد هاوشوینی و ته رتبینکی نیفایی تزکمه ی به دیره که داره .

وا تطبیّ سهروای کوّتایی و ناوهوه یهٔك دگرن و ههموه پنیه عهر<u>روزنی</u>ه کان لهسه رمتای دیّر (خمك ههر لهت) تا کوّتایی بهیهك سهروا بروّن . جزیری دملّیّ :

> بەرتا شەپال، دۆمئ بخال، ئىعراب رىال، قەرسى ھىلال ئەقشى جەلال، جاما زەلال، خەمرا خەلال، سوخيەت بخال [۸۰ : ۲۲۳].

جـــ <u>سەرواي سەرەتا</u> : ئەم جۇرە سەروايە پەيرەندى بەيەكەم وشەي لەت بىان دۇرە شېعرەرە ھەيە . ئەر ھاردەنگىيەي بۇ بەھۆز كردنى مۇسېليەتى شېعر يەكاردى دەخرۇندە سەر يەكەم وشەي لەت يان دېرە شيمر . ئەمە بە دور جۇر ھاترە :

[•] بان ئەرەتە رىشەكانى سەرەتاي لەت يان دېر ھارسەررا دەبن (ھاربەشىي دەنگېى دەكەرىتە

يواره وهكو هاموو سەروايەكى ئر) . خانى بەلى :

ئەملابى دىكەت بلەھرى ئەدىئا ئەدئابى دىكەت بلونقى ئەملا[٢ : ٢٧].

پان ناووته وشاکانی سه ونای لهت پان دئیر ده نگی سه وتایان یه نام دهبی، نام دیارددیه له هاونامزوینی (alticration)ی ئینگلیزی خوی ده نوریو و ثبیراهم ناهفتاس هزنراوه به کی دورو و دریّتی هدیه . هاموو ده نگاکانی ناطف وییّی کربوه باسه را ناویز هم ددنگی کزمانی دیّری نیرسیوه که همهوریان به یه ک ده نگاهست هی دهکان . شیعوک بدنگی کزمانی دیّره کانیان به م جوزویه (ب-۱۰ میاه ۱۰ میا

جنْ رِح بكەرە جا بېچەتبنە بىر لە قسە كەرە جا بېدركېنە جەرگ كەنەبروسىپەلاك چېيە غېرەت پېروستە چەك شتېك نېيە جۇ بە دىرارا ھەلىمگەرىنى كالارى بابا غەيدار دەفرىنى [۲۰: ۲۳].

نهم هارچه به (۹) دیره و ههموو نیرهکان وهکو شهم سئ دیره به ده نگی (ج.) دهست این دهگهن شهم هزنراوه به شهسلنا مهسته وییه ، واته ههر دور لهتی لهسهر سهروایه کی کوتایی سایا و سه روای نیرهکان دهگوری . شهرهی ههموو دیرهکان به یهکهوه دهبه ستزنتهوه (جگه له کیشا) لیره با سه روای سه رهتاییه . شهر ده نگه هاریه شهی سه رهتا (ج) و مکو باویک سه راهای نیرهکان همر بارچه به که به یهکهوه گری ده را

نهم جزره سهروایه له سریانوشنا همیه ، (لهجؤرهکانی مهناریش سرودیّك بش،مگوندیّ اسر کت - له شؤوی گفتوگوبایه ، به کلشی حاوتی ده هؤنزیّتموه و روّریهی لمسمر غابجهد بادهران ومكر سوّكیل نقوان میژرمدی باكبره و جبریلی فریشته بدان باکبره و مهجووسی ، بدان توبراهباد

فوریانیهه که ی) (۳۲۸ : ۳۹) . به گارهبّنانی به ك دهنگ(نیب) له سه رهبای هه مدو دیّریکی هه ر پارچه به ك و ره چناوكردش تسلسلی نامجه دی لمیارچه كان له ساریانندا رژر هنامه ، وهك و شهم پارچه پهی مار نامفرام که هموو دیّره کانی به (د) بوست هی دهکهن .

> ما و<u>ق</u>هو رعیانن مامنّو لایلانا مسنق بخول یومین دستمنیه شقها ملیلای منو میّلاخ [۲۰۸ : ۲۰]^(۲۷).

لهم پارچه شهمرودا ، سهروای کوتایی په پرچو تهکواره ، تهوه تهین لهنی (۱) و (۲) ردیبیان پهکه (ن) ولهنی (۲) و (۱) پش ردریبان (۱) په . کهچی ههمروله تهکان به دونگی (د) دهستبان پیکردوه . نهوهی سهرنج را دهکوشی دوا لهت له سی وشه بنِك هاتوه ، سهروای سهرونای پارچه که له سهرونای ههمرو وشهکان درویاره دونهوه . نهمه داخستننِکی سهروای سهرونایه که تا دوا وشهی دوا لهت کشاوه .

له ئاستی لهت و نیریان له ناستی هزیزاوه ا ، نام هزیزاوانه ی که به کهم دهنگیبان وه کریه که وانه یه که به کهم دهنگیبان وه کریه که وانه یه به کهم دهنگیبان وه کریه که وانه یه کهم دهنگی و به که می اعتبال بیناید بکرین ، نام بینکچوونی دهنگی سه وهنایه ، له کوردیدا ، بیز و پنکخست و بینایی کردنی هزیزاوه ی مهسته وی له دو تولی دیوانه کاندا سرودی لی وهرگیزاوه چونکه هؤیراوه ی مهسته وی به کینی میروایان نیدا نیبه تا چهینی سه روای هزیزاوه که بینایی دیوانی معوله وی (۱۸۹ و دیوانی سهیدی جنوره دیواناته با کراوه به بنچینه ی بینایی کردن وه کو دیوانی معوله وی (۱۸۹ و دیوانی سهیدی ایرا ای و دیوانی سهیدی ایرا ایرا و دیوانی سهیدی ایرا ایرا و دیوانی سهیدی

ىوو : لايەنى دەنگالە ئاراستەي ئاسۇيى سەروادا :

۱- <u>بهبلی، دوا مهنگی سه روا</u> : بوا بهنگی سهروا له <u>راوی به بووندی به وشهی سهروا بیان</u> بهشاکی روسه نه له بنهانی وشهکه با ، جاج ساده بی و ج ناسانه ، بیان زیاده به که ر بهریستبه کی ریزمانی هلاناویه و لکاندوریه به کوتیایی وشه کاره و رووی بهروو بهشهوه بیالداوه و شوینی همره

^{(&}lt;sup>27</sup>) مانای لم چەند بارە بە كىرېى:

ھزرمان تھو پیکو درجخت واید حمیوری ھھمرو رؤڑئ بطاردان خزمعتی بکری کمع کمیں سویاسگرزاری تزن

دواوهی بنو خنوی داگرتروه. به سهوه پهش<u>لگی زآدی هلزی به ری بنو خنوی بردوه. آسهم بهای سهروا</u> دهکری به دور بهش :

أ- ئەر سەروايەي كۈتلىي بە رەوى دى ر رەرىيەكە كۈتلىي دۆر دەگرى. ئالى دەلى:

ووك قەفەس ئەم ھرجرو كون تېيە كەرا گرترومپە تار تارو پروردى مەنكەرورتى زۇرە لېي كردورم بە باير (۲۰۹ : ۱۵۵] .

نهم دور له ته وشهی سه روایان برینبیه له (نهاو ، باو) که جگه له وهی له سه ریه ك کنشن ، کوتاییان به پهری هاتوه (و-۱۰۰) . لهم جزره با ناین پاش سه روا هه بی، چونکه پاش سه روا شرینی کوتایی دیر له وشهی سه روا و پهری دهستنی و دیسان نرخی پهری له پوری ثبقاعی کوتاییه و کهم دهیقته وه لیاره با (پهری) دهری بنجینه یی خنوی دهبینی که پاگرتفی له نگه ری کوتایی دیر و به یه که ره گریدانی هه دو دیره کانه به باریکی وهمیه ره.

ىب، ئەو سەروا يەن كۆشايى بەرەرى ئايە ، يان پاش رەرى ھەپە يان پاش سەرواي ھەپە يان پاش رەرى و پاش سەرواى ھەپە. – ئەو سەروا يەن جگە ئە دەنگى رەرى پاش رەرى ھەپە رەكر ئالى دەئى :

> شەرھات و ئەمن مەستى خەيالاتى كەسۇكم مەشغورلى ئەفەس گرۇنى مشكان نەفەسلېكم [۲۰۹].

وشه کانی سه روا (که سیکم ، نه فه سیکم)ن . ده نگ مکانی سه روا پریتیین لیه (موس) و (س) رموییه . (یکم) بریتیه له باش ره ری جوبکه له تصلی وشه کانی سه روا با نییه . پیریستی ریزمانی و واناسازی هیناویه . نهم باش ره ربیه له دور مؤرفیمی (یک ، م) دروست بوه . لهم جؤره سه روایه با رموی له رووی کاریگه ربیه وه نرخی کهم دهیایته ره و دوا دهنگی باش ره ری جیگای دهگریته ره .

۔ وا بندی له باتی باش رویی ، پاش سه روا جنگای به روی له ق کریدی و تهگه ر چی له همنوی نیّره کاندش وهکو خنری نوویداره ندیئته وه به لام دیسان گریّچکه و چار به لای نوا نونگی نیّره که نا ندچن که دوا ده نگی باش سه روای نوویداره بووویه . هه رالهم جزره نا و ندین ربوی به نور قرّناغ به ربو بلشه وه ته کان ده نا و له شویتی روسه نی ختری نویز دهکه و پُته و ، تمو کاته ی پاش سه روا و پاش روی همی : نال نمانی :

> ئەللا ئەللا كەچ ھەقلىر ج كەملۇكى ھەپ. ئەگەل ئەر ھەقلىر كەملا ج جەملۇكى ھەپ. [٢٠٩ : ١١٣] .

نهم بلیرونا ، (همینه) پیاش منهروایه . (کنهمللکی ، جنهمللکی) وشنهی سنهروان ، وشنه نهسلیبه کان بریتین له (کهمال ، جهمال) ، واقه (-همال) چهیکه دونگی سهروایه که بهسهر دول برگەدا ئابەش موھ ، (ل) رەۋىيىم . وشەكانى سەروا بىلش رەزىيىان ھاتۇتە سەر (ئكس) كەلمە بوۋ مۇرفېم پنكهاتره (بُك ، ى) . لېزودنا دىيارە رموى دور قۇناخ شرۇنى خۇي گواستۇنەرە . جارۇكيان لهگهال وشهی مسهروا با جَنِگای کوزنایهان به پهاش مسهروا باوه ، جناریکی تریش هوی پهاش ردوی قبرول کردوه و کؤتایی وشه کهی به و به خشیره ، بهمه ره دور جار له نه رکی ثبقامی کهم بزرته و وات يوا يونگي پٽرو شيعن.

۲- بەيلى مەرىكى دەنگەكانى سەروا : بەيلى ژمارەي ئەر دەنگى برگانەي لە كۆتايينا وەكو سەروا دوويارە دەيئەرە ، دەئوائان بەڭشتى سى جار سەروا دەست ئېشان بكەين :

ا- سەرواي لاوان: ئەرەپە ئەنيالەيەك بزوينى بىزھۆز دروست دورىي، لەبەر ئەرەي بزوينى کورت و بن هارز به ته نیا باری سه روای پئ را ناگیری ، شعم جنوره سه روایه به به کن لمه کهم و كورتېپهكاني سهروا باندراوه . بۇ شورنه جزيري بطّي:

> شهّوهیی دلیهری بزان سوننه ته شهّوه عیشوه فهرن ههريو تهزور كوين فيران واجبه يهك گرشمه فهر<u>ز (</u>۸۰ : ۸۸۸)^(۲۸).

(فەرز) ياش سەروايە ، (عيشوە ، گريشمە) وشەي سەروان ، وشەكانى تىرى سەرواي ھەمان هۇنىرارە ئەمانەن (سەجدە ، فەرزە ، ئەرپە ، رەقسە ، قېيلە ، شەھدە ، غومىرە) ئام يەنگەي لىە كَوْتَـايى ئـمم وشـانهما موويـاره معبيّته وه بـرّ درومنت كريشي سـمروا تـمنها معنكـي (ه)يــه ، ئـمــه <u>بزوننټکي کررته و سهرواي پئ هالناگيرئ، يؤيه شام جزره سهروايه به (لاواز) حساب دهکرئ له</u> فەرەنسىينا ئىەم جىزرە سەرۋايە پلى دەگۈنىرى defectuense - عەيبىتار ، جىاج لىەم جىزرە لارازەى کوردی بېت و چ ړورييان جېايي يان ههر عهيبلکي تری ههيي .

ب- سەرواي ئاسابى : ئەرەپە دەنگەكانى دواۋەي رشەكانى سەروا تواناي راگرننى لەنگەرى سەروايان ھەسى، جاچ بزوينتكى دريارىي رچ بزرينېك (كررت يا دريار) ر نامېروينېك بى ئام جارره سەروا يەل ئە ئىنگلېزىنا بۇلى دەگوتىرى (single) و لەقەرەئىسىنا بېتى دەگوتىرى (suffisante). شورنەي ئەم جۇرە سەروا يە رەگو ھەمدى سۈنى:

قەت مەكە شەكورك روقتارى كەچى ئەفلاكى بېر مەنزىلى دوررە ھەدەف ھەر كورت ئەھلىنى ديارەئىر[1 : ٢٢٩].

وشهکانی سه روا (پیر، تیر) هه ریهکه یهك برگهو دهنگهکانی سه روا دوانن ، بزویّن و نهبزویّنی ىوارەي (-cv) لەكورىيدا برويدى دريز پەتەنيا دەتيانى سەنگى سەررا رابگرى، ئەگەر جى لە

همژار ، سی لایه ره پلض کم هؤنزارهیه ، له (سمرنجیکی همژارانه)یا کم هؤنزاوانه بعفی جزیری نـازانی چونکه جزیری قافیمی زمیدیاری نمبوه ، لمکلش و زمونی شیمریا گمبتر شامیر گمپرنی (۸۸ - ۸۸). جزیری که پوستار شاروزاینکی بن پوفته له دارشننی سوروایا ، پوستاروای لازاری بوکو نهمه رازی نابی .

نسكلدريدا (ندج) كه لنكتانه وهي برگه بن بـزسه روا دوكيا ثهو شيمانه يه (احتمال) باخاني ي نىندىدىدە رىسچ رەكىسىدەن دەن بېڭ يېلى بىلىدىدە رىشەش خالەتەكەي ئىر كە (نەستان يولگە بەغزىيەن مەررا ئەستان دۇنتى بەھتر يېك بەغزىيەن ساررا ئىلىدىكى ئىرىسى كى دى. ھىلىدەكرى ئىدىنىا ئەمەياش (-cv) بەسەرۋا ئىار بىرىوە [31] : 44]. ئەم جۇرە سەروا بەي كەل به درگه بنك دئ و كوتايي به تامرون دي (برگهيي داخراو) ، له زماني فهردنسي و لمسهاني، بگره له کزناله ئینگلیزیش ، به سه روای (نثرینه masculines) ناو دهبری له لایه کی تریشهی ال زريهي زمانه نهورېيبېكان سه روا به موا برگهي په هنز ديار دهكري ، جا ئه گهر موا برگهي په هن كەرنىرە كۇتابى، يەتەنبا سەرۋا بروست دەكات، ئەگەر برگەيەكى تىرى بىي ھىرى بەدوادا ھاتىيى لعبةر تاورى بركه بن هيُزوك سهرواي بن دروست ناكري ، به هه ربوو برگه تينجا سهرواي داييار ېنك ئېنن. ئەمە لەئېنگلېزىيا بلى دەگوترى دور بېگەيى (double) . لە كۇنىشا ھەرك ئېنگلېزى آ ئېستايش لەفەرەنسى و ئەسپانى ېنى ىەگۈترى سەرواي (مايىنە -feminines) چونكە برگەي بى هَٰهُنَى كَوْنَافِي بِهُ بِرْوِيْنِي (٥)ى نيشانهي ميُبينهي لاتيني دروست بود . لـ حكورديدا تَه گهر برگهي كۆتايى برگەيەكى كراوەي بزوين كورت بارو وەكوللە جۈرى يەكەم دىيمان مىبى برگەي يېشەرەي ئەكىڭ بى ئەرسابە ھەردوركيان سەرواي ئاسايى بېك دېنىن وەكو مەرلەرى دەلى :

روخان خاشاك موزدي جهسبيده سەد بەستەن ئەدەور سەرچەمەي دىيدە [١٨٦ : ١٥٦] .

رشه کانی سه روا بریشین له (چه سپیده ، دیده) ، دهنگه کانی سه روا دوو برگهیان باگرتیو (پد/سه) ، (دد/ده) . بزوینی کوتایی کورته (ه) به سهروا ناشی ، بزیه برگهی پیشتر که کرارهیه و بزوینه کهی بریّره حسّبی بز کراوه، به ههربوی برگه ثبنجا سهروا بهکی شاسایی دروست بود.

ج- سەر<u>رای رئ</u>دەبار: ئەرەبە كە لە رادەي يئورستى خۇي دەنگېي زيادەي تۇدا رەچلو بكري، لە لینگلیزیدا نهم جزره سهروایه نه سی برگه بنك دی و بیلی دهگوتری (سهروای سیانه triple thymie) و جناری وا هه به له سی برگهیش فلمههایی . له عهرهبیدا شهم به بردو کردنه به (لندا مالابلزم) داو براوه و ههندئ جاریش به (اعنات) نهم (اعنات) و له فارسیدا زیاتر جهسهاره و له لنکولېده و کانی سه رواداسیدا له راواوه ی (لزوم مالایلوم) ریاتر به کاردی. له فه رونسیدا جهم جود سهروایه دهکیزی سهروای (دوله به ند riches). له کوردیدا وه کو ههمدی له هزنواوه به کها دهمان

قەومى كوردن لەم گرۇھە ، ئەي رەقىقان ، يا مەلەك ؟

ئەرۋە كەببە ئاسمان يا بۇتە فەرشى ئەرز قەلمەك ؟ [7 : ٢٧١]. كلفك ، بعلمك ، دولمك ، وبلغات) . لمام وشائه با كم كوتاييان به نموزويني (ك) هاتوه ، تمايا بزویش پنشمره ی له گافتا می ، جا گورتیش یی ، (دلت) پهسه یو دروست کردنی سه روای ناسایی ئېدى ئەرەى تر («ل) كە ئە ھەمور وشەكاننا دوربارە دۇئەرە ئېدىبارە بەسەرسەرواى ھۆترارەكەرە. ئەگەر چى ئەمە سەرواكەي دەرگەمەند كردوە بەلام بارگرائىيە بەسەر شاغىرەرە ، ھەرلەم جۆرەنا ، وادەبى دەنگەكانى سەروا ئەيەك برگەرە بگەن بە چوار بېگە ، ئەم ئۆرىيىمى دەنگەكانى سەروا ئىلترلەمەسئەرى دى كە يىئىروى كورتە و بە ئۆرىش دەكەرىتە قىلابى رەگەردۇرىيەرە ، بىۋ شىرىنە مەرلەرى لەدىرە شىمرىكىا دەلى :

> یانهی مل وه فه یز _بای مهولانلوا تعوار تهرلان لان مهولاناوا [۱۸۸ : ۷۲]^(۲۹).

هەر دوو وشەى سەروا لە شئوردنا بەكن (مەولانلوا) ، واتە پەگەزدۆزىن . ئەم دەستە دەنگە لە چوار بېرگە بېك ھاتور (مەر-لا-نا-وا) ، بەلام ئابەشبورىنى فۇنۇلۇچىيان جيايە ، بەكەم دور وشەيە (مەرلا ، ئارا) ، دوم يەك وشەي ئېكدراور (مەولانارا) . لە لەش دورمىنا جگە لەررى (تەرار) ر (ئەرلان) بە ھارنەيزوينى سەروتا بەيەكەر بەسرارىن ، (تەرلان) لەھەمان كاتنا بە (لان)دو بەسرارەتەرە چرنكە وشەي دوم رەكىر دوريارە بورنەرەي بەشى دورمى وشەي يەكەمە ، ئەمە جۇرنكى ترى سەروايە. لەھەمان كاتنا ھەمرو وشەكانى لەتى دوم بزرينى (١) چان تينا دوريارە بېزىدود كە بزوينېكى بەھترى رەزتە ھارىزوينى جەssonance يەكتىن .

۲- بهبنی جنوری دونگه کانی وشهای سه روا : به بنی جنوری دونگه کانی وشه ی سه روا و جونبه نی ریزیوونیان شهش جوره سه روا هه ن :

ا- نیمچه سهروا (half-rhyme): بریتیبه له هاریه شه کانی سهروا له دوا دهنگی نمبزوینی دوا برگهی به هزری با خراری و شه ، بی ثه وهی بزوینه که بسان وه کو به ک وا بی [۲۰۰ تا به به جوزیکه له کونسزنانس -consonance که برگه کانی سه روا په راویزی دواره بیان به که و چه قبان جیایه . شهم جوزه سه روا به به زور شاوی تدر ناسراوه وه کو (approximate - para --near -- imperfect -- embryonic - chart - para -- near -- imperfect -- embryonic و زیلزی باوی همیوه . هنری فؤگان یه که که سه له ثینگلیزی به کاری هلفاوه ، به لام به فراوانی و و رئیزی باوی همیوه . هنری فؤگان یه که که سه له ثینگلیزی به کاری هلفاوه ، به لام به فراوانی و به رئیکی نا ، تا سه رده بی هزیکنز و بیتس له و ساوه به وی سه ندو شاعبری وه کو وولفرید ئزین و بیس. نبلیزت و ثیمیلی دکنسن و تودن به کاریان هیناوه شرونه ی شهم سه روایه وه کو به ایس - pair به میروایه وه کو در ایس (poer/step-up)

⁽²²⁾ له دیرانه که با المله شی دو منا معولاناوا له ناو که وانه دایه و بهم جزّره نروسراوه (مهولان ناوا) , به لام العهد له وه ی بو سروکی (،) دمسوی ، روکو سه دها و شهی تر ، ده باینکه و (مهولاناوا) و نه مهن له گهان و شهکانی کزنیایی له نی پلشموه روگه ترکزی باشتر دروست دهکات باییه وام نروسیوه ، مانیای هه ندی له و شهکان بهم جزّره یه : یانه حفانه (مال) ، را «ریگا ، معولا حفودا ، نیاوا «سواغده را ، نهوار میبازی ملبیت ، نه رلان چابروک و چالاک ، لان حفالانه ، مهولاناوا حناری دنیه که

ئەگەر ئىنتى والىنە شىاھىرى بەربىيا بىد يۆس ياسىا تەقلىدىيىلەكانى سەروا ئاسىي بەكىم و كورتى بادەندرى دىدۇر دەش وەكىرسەرواي ئاوھود (كۆنسۇنانس) لەنغو دئىرە شىيعرىا بىل جاچ وشەي سەرواي كۆتايى بگرۆتەود يان ئا . وەكىر تالى دەئى:

به مگرت بوچاری خوبه نهگه ریهکره جویی نهشك نهبوایه فقل رین سه مهروگه رم و سویر و سویر (۱۴۱: ۲۰۹]. نیمچه سهروای ناویوه له وشه کانی (سه مهر ، سویر) با یه که له برگه کانی (مهر ، سیین میرور) سهروایان بروست کربوه و پهراویزی کوتاییان یه کسانه و برویزییان جیاییه ، له فارسیا غورنهی ثم جوی سهروایه ههر به سهروای ناووه هاتره ، وه کر مه ولانا بولی :

چین بنوشم قدح راح مروح رکفش رخت زهد رورع از صوبعه پس برچینم[۱۰۶:۶۰۱]. (قدح ، راح ، سوح) همرویان ته نیالمیهای دهنگی نامزوین هاریه شدن که دوا په راویزی برگهی کوتابیه و بزوینی برگهکان جبایه.

ب برگهی سه ریایانه - pararhyme ، به ر سه ریایه ده گوتری که برگهی هاو جازی وشه سه ریابا رهکان (cvc) بی ر هه ردو په واریزیهای بن و چه فی (بزویّن) جها بی له نینگلبزینا رهکر (groat - great) ، (groat - send) ، لهکورسیا رهکو نالی دهٔی :

تەرغارى يارە ئېستە بېر ئەغيارە يائەخۇ ھەرغارى يارە ، يا بورتە غارى مار و موير[۲۰۹ : ۱۶۴] . ئەم جۇرە سەرواپە لە (مار ، مورر)ئاپە ، كە تەنيا يۇرۇنييان جوبا يە .

ج- سەروای نارەزود reverse rhyme ، ئەرەبە كە ئەرىرگانەی بىدىن بە سەروا لەباتى بزونىن د پەرارىزى بولوببان، بزونى و بەرارىزى بېشەرەبان رەكوبەك بىدى. ئە ئېنگلېزىدا رشەكانى (۱۹۳۵ - ۱۳۶۸) ئەم سەروابە يە كۆتلىرى ناپە، ئەسەرەنا و ئارەراست دەست دەكەرى، رەكورشەي (جار ، جام) يان (كەم ــ كەن) بۇيە ئارەزلەك بەن دەگونى جونكە ئەباتى ئەرەي بزولغەكە بەرارىزى بولور ئەگەن خۇي بخاتە پەروندى ئېكچەندە سەرولدارىيەرە كە ئاراستەيەكى ئاسايە، بەرارىزى بېشەرە رادەكىشى ، ئەمە رەكو گەرانەرەيەك دەكەرلىتەرە بەرجار جونكە بەنچىنەي برگە بزولغەكميە ، ئالى دەئى :

رفازینه گونسان لهب ر له نهار و جزیکه و هاژه هاژ شهر نبیه خهرمان لهب رقوقال و بوق وژاوه ژاو (۲۰۹ : ۱۲۱]. (قرژال و ژارهژاو) نهم جوّره سهروایه دهیانگریّنهوه . برگهکانی کوّتاییان تهمانهن (ژال ، ژاو) که له ههردورکیاندا بزریّن و پهراویّزی پهکهم وهکو پهکه و پهراویّزی کوّتایی جیایه .

Madre del alma mia que viejecite eres ya los ochenta anos pesan sabre tus sienes

Salvador Rueda [TT : £A1]

لله نیّوان ههربور بزویّنی کوتسایی نه بزویّنیک گرواوه له یه کهم (r) و له دوهم (a)، بیان لسه وشه کانی (elemento - cuerpo) لهم دور وشه په دا، له نیّوان دور بزویّنی کوتاییدا دور نه بزویّن هه ن و گرواون، له یه که میان (rp) و له دوه میان (m). گه سه له کوردی و عهره بیدا لسهر کانسه دا دمرده که ری که (۱)ی ته نسیس هه بی، نیدی ددنگی دوای نام (ده خیل) په بردوکردنی واجیب نیبه.

هـ سەرواي كرارە : ئەرەپ كۆټايى بە بېگەي كرارە ھاتبى. ئەمە درو جۆرە :

- وا دەبئ ب<u>زون</u>نى كۆشايى كىورت بىڭ ئەر خەلە دەبئ جگە لەپرگەي كۆشايى برگەي <u>بۇ. ش</u> كۆتاييش دەررى ھاويەشيى لە رۇئانى سەروا با بېينى ، وەكو ئالى دەلى:

> سەراپىلى گوارە زەردى تىرس وللەرزە . دىلگى عاسى بود لەر جېگە بەرزە [۲۰: ۲۰۹].

دوا برگهی وشهکانی سه روا کورت و کراوهن (زه) ، بزیه دور برگه دهوری سه روایان دیره (لـهـرـــ نه ، بهرـــزه) .

- وا دهين بزولني كۆتابى دريزين و ئەمە بەنەنيا سەرياكە بالمريزي ، ھەمدى دەلى:

کی هیلالی دیوه شه ن بی ، ماهی نه خشه ب بی به گؤ تیفلی چاری یار نه کا یاری به معار کولم و برؤ [۲ : ۳۲۵].

و- سهروای داخراو: نهروپ برگهی کؤتایی به نهروین دوایس هاتین ، واشه دوا پهراویزی

مەھرىلىي خاش دولى ،

خوش رونگی ته با گیایی سزر گیل خوش دسگی ته با تهوایی بولیول [۸۰۲].

خووش دونکی کانی پیشن دونی تا که تحویق سید که که به تحویق حیسایی سه روایان بر دوکی: ۱۵ مهیمی دونگه کانی پیشن رمویی : نام دونگانهی جگه له رموی حیسایی سه روایان بر دوکیی ناگهر رموی به نزوین بن وادمن بزوینی پیشه وه دریژین بان کوریت، وا دوین نامبزوینینکی له بیش نام پیشن نامویان بزوین همنی ، همرومکو وا دوین سه روا دور برگه این و برگهای پیشه وه بزوینه کهی (۱) نی ، مام مزجوره سه روا دهکریته چوار باش :

ا سەرواى مورىدف : ئەگەرېيش رەرى ئەبزوين ، بزويتېكى دريلۇ(دىيى ، رو ، ق) ھەپيو ، ويكو خانى بىڭئ :

> ئېرۇ مەبھېست كرخەل دگەل مىر تۇكتا ب ئەجايى چېرنە نۇچير [٣ : ١٣٥] .

ب- سەروای موسمەت (مصمت) : ئەرەييە كە رەرى ئەبزوين بى و پېش ئەريىش راستەرخۇ ئەبزوين ھاتبى [۲۲: ۲۷۳] ، رەكورىشەي (دەشت ، بەرد ، خەست) خانى دەلى :

> بټريته ، سهما و سازو گؤفهند شيرين وشه کهر ليب وشه که ر ځهند [۲ : ۸۵] .

جگه له نادزوینی کوتایی (د) ، په کسه ر نمبزوینی پیش نمویش وه کو یه ك هاتوه (ن).

ج- سەرواى موئەسسەس : ئەۋەيە سەروا ئەسەر دوۋ بېگە داملەرزايى ، بېگەى پېيش كۈتسايى بزونغەكەن(1) بى (الفدالتاسيس). دەبئ تا كۈتلىي ھەيرەۋ بكرى ۋانسابى بە بزويننى دولىرى تى بگۇرى ، ۋەكو ، خانى دولى:

> شەققىل قەمەرا ئە يەك ئىشارەت ئاغىل بەسەرا تە يەك عيبارەت [۲ : ۱۷] .

وشه کانی سه روا (ئیشاره ت ، عیباره ت) ، دوو برگه پان به ر سه روا ده که وی (شها ره ت ، به ه ره ت) ، له همردورکباندا بزوینی درگه ی بیشه وه (۱) یه ، ده نگی نه بروینی نیّوان شالف و ره وی که لنره دا (ر) به ، ده شی گزرانی به سه ردایی ، به مهوه له سه روای به اژه یی نه سهانی نزیك ده بیته وه مده ای دست برای بروت (مجرد) : له ویه نه ریدفی هه بی و نه ته نسوس ، وه کو مه وله وی ده گی :

ریاسی معین و نهنهنسیس و وکر مهوله وی نظی: شای بی ووفا ولم من راحات ووش رونگ تو بلته نگدین رونگ نهسای سهردسه نگ[۲۸۲ : ۲۴۴]. (رونگار سەنگا) سەرواي رووت (مجرد)يان پلِك هيناوو .

ه- به بنی کیشی زورب: زوربی دیره شیعر بیشای کیش و سه روای له سه ر با ندمه زری له شیعری کلاسیکی په کبنی سه روایا . به بئی کیشی زورب که دویی به هنوی گزرانی شاوازی يونگەكانى كۆتايى، سەروا دەكرىتە جەند جۇرىك :

ا- سەرواي موتەرادىغ : ئەروپە كە لە كۆتايىدا دور ئىبى روستار (ساكن) بەدواي يەكەرە بېن يەنى ئەرەي ھېچ ئىبى بزونئىيان لە نېواندا بى ، راتە ئەر بور رەستارەي خەلىل سىنورى سەرراي يي ديار كربوون (۲۰۲ : ۷۱) له كوتاييدا دەكەرنە تەك يەك . ئەم جۇرە سەروايە لەم كېش ر بېيانە (ئەنمىلە)با بېرىجكەرى:

- ھەزەجى ھەشتى موسەببەغ ، مفاعيلان .
  - ھەزەجى ھەشتى مەقسىيور ، مفاعبل .
- ھەزەجى ھەشتى ئەخرەبى مەكفرونى مەقسرور ، مقاعيل ،
  - ھەزەجى شەشى مەقسوس مقاعبل،
- ھەزەجى شەشى ئەخرەبى مەتبويزى مەنسوير ، مغاعبل .
  - رومهل هەشتى مەقس<u>رەن</u>، قاعلان ،
  - رومه لي ههشتي مهخبووني مهقسوور ، فعلان .
    - رەمەلى شەشى موسەپبەغ ، قاعلاتان ،
      - رومهل شهشي مهقسوور ۽ فاعلان -
  - رەمەلى شەشى مەخبرونى مەقسرور ، قەلان ،
    - رەجەزى ھەشتى مورزال ، مەنتفىلان .
  - موزاريسي هەشتى ئەخرەبى موسەبيەغ ، فاعلاتان -
- موزاريمي ھەشتى ئەخرىسى مەكفورقى مەقسوور ، قاعلان ،
  - موجئەسى ھەشئى مەخبورش مەقس<u>رور</u> ، فعلان ،
- موجتهسي ههشتي مهخبورتي لهسلهم موسعيهاغ ، فع لان .
  - بەسېنى ھەشتى مەترى موززال ، فاعلان ،
  - ميته قاريبي هه شتى موسهيه خ ، فعولان -
  - ~ موتەقارىيى ھەشتى مەقسوور ، قحول،
  - خەندىقى شەشى مەخبرونى مەقسرور ، قىلان -
- خەنبقى شەشى مەخبرونى ئەسلەم موسەببەغ ، فع لان . لمو تەفعيلانىدى دەكەوبتە زەرىپ، كە تەفعىلىدى سەروايە,لىە كۆشەكانى سەرەوە ئەمانىدى :

(مقاعبلان ، مقاعيل ، قاعلان ، فعلان ، قاعلاتان ، مستقعلان ، قع لان ، قعولان ، فعول) . انهيميش شورتهی هدندی نهم جوّره سهروایه :

هيِّمن بحلَّىٰ:

تريقه و بېكەنبن و جەيلە ر<u>كزان</u> ھەمبوربەشدارى بەزمن خايو و خيّزان [۲۱۸ : ۲۲۳].

عەرورز و زەربى ئەم دېرە (مەقسورر – مقاعبل ، قعولان) ھاتود.

ئەمەيش بۇ جۇرە زەرېكى تر(ئەسلەم مرسەيبەغ - قع لان) ، ھۆمن بىلى :

هەرقە بۆتانەۋە ھەتتا سۇران ھەمبو سۇرانى شىئە بۇگۇران [۲۷۸ : ۱۵۲] .

بۇرەرىي (موززال - مستقعلان) ئەم دۆرەي جزيرى :

ديسا ژنويي حاله دلّ ، ساقي ، وهرين جاما زوجاج

موشقاقی خهمری داله دل لی خوشی دانی بت میزاج [۸۵ : ۱۷۲].

ب سەرواى موتەرائىر : ئەرەيە لىە كۇتبايينا سىلكىتك ھەبئ ر ھەرەكەيەكى لىە بىلىش ھىلىن (مقمرك سىلكن) ، ئەمە لە كېتىنا بەرامبەر يەسەيەبى سروك دھوھستى ، ئەم جۇرە سەروايە لەم تەقمىلانەنا دى ولەم كېتىنەنا دەرىمكەيى :

- ھەزىجى ھەشتى تەرار ، مفاعيلن .
- ھەزەجى ھەشتى مەھزور**ن**، قعولن،
- ھەزەجى ھەشتى ئەخرەب، مقاعيلن.
- ھەرىجى ھەشتى ئەخرىبى مەكفرونى مەھزورف ، قمولن .
  - ھەزەجى شەشى مەھزورف ، فعولن .
- ھەزىجى شەشى ئەخرەبى مەتبروزى مەحزىون، فىبلان.
  - ھەزەجى چوارى تەراپى، مقاعيلن.
  - رومه لی ههشتی تهواو ، فاعلاتن .
  - رومه أن العشلي معجبورتي لعسلهم و فع لن.
  - رومهای شهشی مهخبورتی ناصلهم ، فعرلن،
    - _رېمهلي چواري تهواو ، فاعلاتن .
    - موزاريس هەشنى ئەخرەب ، فاع لائن .
      - موزاريعي چواري تهواو ، فاع لاتن .

- موزاريعي چواري ئەخرەب ، فاع لائن .
- موجناسی هاشتی ماخبوین ، فعلا تن .
- موجنةسي الهشتي مهخيووني تهسلهم ، فعرلن .
  - موجنهسي جواري نهواو ، فاعلانن .
  - موته قاریبی ههشتی سالم ، فعولن .

لهم کیش و قطبانه تا ، نه و زوریانه ی سه روای موته واتیریان تلنا په نه م ته فیولانه ن (مفاعیلن ، فمولن ، فساعلاتن ، فسع لسن) ، نه مانسه هسه ندی نموونسه ی نسهم جسوره سسه روایه ن. موتسه واتیر لسه (مفاعیلن) با و هکو کوردی داری :

> رویض ویک گول ، تەنی ویك سېم ، لەبى ویك لەعلى پويمانى دەھان ویك فندن وغەيغەب ویكو نارنجى ئۆمانى (۱۷۲ ـ ۸۷).

> > موته واتبرله (فعولن)دا ، وهكر هلِمن دهلُيُّ :

ئەو<u>ئ</u>ستاش بى كەس و بووربوەتەن ھەن ئە<u>وئ</u>ستانى شاغىرى پىرو رەبەن ھەن (۲۱۸ : ۲۱۸).

ئەو سەروايەي رەوييەكەي بزوينى دريژه ، ھەر بەرئەم جۇرە موتەرائىرە دەكەرى چونكە بزوينى دريژ وەستان (ساكن)ە ر پېشەرەي بزوينېكى ھاو رەگەزى خۇيەنى ، رەكو نالى دائى :

> بەرورىم پر كەيلىپ و بەردە بى تۇ بلم گەرم و ھەناسەم سەردە يى تۇ (۲۰۹ : ۹۰].

جــه سسه روای موتسه داریك : قه وه بسه كؤنسایی زه رب دوو حه رهکسه و پسهك وهسستاو بسی (متحرك +متحرك +ساكن) ، واته وه كو وه ته دی كۆ (الوت المجموع) بی . نهم جزره سه روایه لهم كنش و بنیانه با دورده كه ری :

- رمجه زي هه شتى تهواو ، مستفعلن ،
- روجه زی هوشتی مهخبرون ، مفاعلن .
- رەجەزى ھەشتى مەترى مەخبوين ، مفاعلن .
  - رەجەزى شەشى تەراق، مستقعان،
  - ~ روجه زي جراري تهراق مستفعلن ،
- مرزاريمي لەخرەبى مەكفروقى مەح<u>زور</u>ت ، فاغ لن .
  - بەسىتى ھەشتى تەرار ، فاعلن ،
  - بەسپتى ھەشتى مەتوي ، قاعلن ،
  - رومه ال همشتي مه حزووف ، فاعلن ·

- ـ رېمهلي شهش مهجزووف ، فاعلن ،
- مىدرىدى مەتوى مەكشورف ، فاعلن .
- مونەقارىيى ھەشتى مەھزۇرف ، فعل .

زورس شام كيش و قالبانه كه سه روايان تيّنايه ، شهم تهفعيالنه ن : (مستفعلن ، مضاعلن ، فاعلن، فعل). ئەمەيش ھەندى شورئەي ئەم جۇرە سەرۇايە:

سەرواي موتەدارىك لە (مستفعلن)دا ، جزيرى دەلَىّ :

خطقة لن كهن شيروتي نهو طبهرا زهررين كهمهر

من دى سمال غاملائي ، هات دەر ژبورىجى ووك قەمەر [٥٨ : ٢٣١].

دوا بنى قدم دنيره لدسه ركبشى (مستفعلن) هاتره و روكنى كؤتبايي وه تددى كؤيه كه له دور (متحرك) و ينك (ساكن) بِيُك هاتوه. سهرواي موته ناريك لهگهال (فاعلن)نا ، خاديم بطِّيّ :

نائەيى دال ز<u>ۆر</u> بە مەھزىيونى لەسىنەم دېتە يور

قەت ئەببوم راحەت لەشەرسانى ھەتا وبقتى سەھەر [٧٥ : ١٣٠] .

زەرىيى ئەم دېرە كەلەسەر كېشى (رەمەلى ھەشتى مەخزورقە) ، ئەسەر كېشى (قاعلن) ھاترە (نيُّله نهر - ... ئي سهجهر).

سەرواى موتەمارىك لەگەل زەرىيى (امل)دا ، خادىم مىلى، :

له گیّزانی ساقی قەدەح برلەمەی

له بعورانی موتریب به ثلوازی نهی [۷۱ : ۱۸۹].

بوا تەفىيلەيلەتەكان (لەمەي، زىنەي) لەسەركىشى (فعل) ھاتىھ.

د- سهروای موته راکیب : نه رویه کوتایی زه رب سن حه روکه و یهك و دستاو یی (متحرك+ متحرك+متحرك+ساكن) ، وائه كۇتابيەكەي فاسىلەي بچووك يان (سەبەبى گران+سەبەبى سورك) بي . ئەم جۇرە سەرراپەلەم كۆش و ئەفىيلائەدا دەردەكموي :

- رېمىلى ھەيتىقى مەخبرونى مەھزۇروف ، قىلن .
- رەمەلى شەشى مەخبورنى مەھزورف ، فعلن .
- خەنبىنى شەشى مەخبرونى مەحزووف ، فعلن .
- موجنهسی هاشنی مه خبرونی مه حزاوات ، فعلن .
  - رەجەزى شەشى مەتوى ، مقتعلن .

نهم جوره سهروایه ، ووك دیاره له زهرینكی وا دی كه لهسهر كنشی (فعلن) بان (مفتعلن) بی ھروٹ بۇ زەربى قىلن ، خانىم بىڭى : شاهی گول خیرونی هولیا له بههارا ، لهچهههن کهرته سهجده بهقهدمیها چهمهن و سهررو سهمهن [۷۵ : ۱۸۹].

ئام داره که لهسه رکیشی رهمهال ههشتی مهخبوونی مهجزورفه ، عهرورز و زهریی لهسه رکیشی (فعلن) هاتوه (لهچهمهن - ووسهمهن)

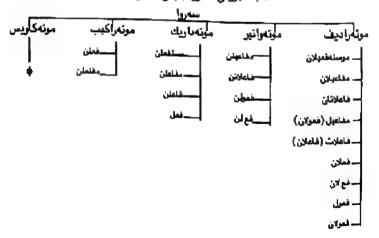
غرونه بۇ (مقتعلن) وەكىرمەلا غەبدولكەرىيى موبەررىس يوڭئ:

قوریانی توم ئەی سەروەری زیندو بلُم گیانم فبدات ، ئەی بلُمەری خونچە گولْم [۱۳۱ : ۱۶].

زوریی شهم دنیره له سه و کیشی (مفتعلن) هاتره (خونچه گولم) و سه روای موته را کیب له (جه کولم) دایه .

هـ سەرواى موتەكاويس : ئەوەبە كە كۇنايى زەربى چوار ھەرەكە و يەك ساكن بى (متحرك-متحرك+ متحرك+ متحرك+ ساكن) ، وائە لە ئۇوان دور ساكينى كۇنىيى ، (چوار ھەرەكەي تيا بى و ئەمەش دريتېبە لە فعلىن و يەس) [٣٤٠ : ١٩]. ئەمە لە ھەبلى سىتفىلىن ھاتو، (خەبل – خەبىن-ئەي) (٣٠٧ : ٤٨] . ئەم جۇرە سەروايە ئايبەتە بەھەرەب ، لە كوردىدا شورنەبىان ئەدىيە بەتاببەتى لە شىمرى ھەروورى . چونكە ئەم جۇرە سەروايانەي بىاس كون لەگەل ھەرورور ئەقىيلەكان ھاتورن و يەھۇي تەفعىلەكانى زەربەرە لەيەك جدا كرارناتەرە .

ئام ه<u>ټاکارىي</u>ەي خواربوو، دايەشبووننى سەروا يە بېي تەفىيلەكانى زەرىبە ياشتر روون بەكانەرە دايەشبوونى سەروا جەپئى كېشى زەرىب

ھەندى سەرنج :

- موتەكلريس كە لە غەرەبيدا ھەيە (بەلام كەمە) ،لەكورديدا ، ئېيە .

- نه و درو ساکینهی خطیل بز هه ردوو سه روای باناوه ، تا له بهای نزیک بینه وه ژمارهی پئیه کانی سه رواکه و بهکار هنتانی زینتر دهبی و تا له بهک درور یکه ونه ره و حه ره که یان له نئواندا زور بی پئیه کانی شهرواکه و به کار هنتانی که متر دهبی ، ته نیا (موته وا تیر و موته وا در که نیسی که را در می پئیه کانیان به کو یه که به لام ژماره ی حه ره که ی نئیوان دوو ساکینه کانییان جوبایه ، له رویی روز به کار هنته و له مه دای گیش و هزداره و با سیسان هه رموته واتیر ، که حه ره که ی که مزد ، له مرته را کیب زیاتر به کاردی ، موته وا تیر که (مفاعیلن ، فاعلاتن) با به که بنچینه ی گیشی هه روخ و ره جه را و مروز ریمن و شهم سی گیشه بهش را دهی هه ره روزی شیعری کلاسیکی کوردییان پی ندورسراوه .

- مرته را دیف نه گەر چى ژمارەي پټپه كائى له موتەراتير زياترە ، به لام ئەگەر بە گريزەي كېش ر ژمارەي ھۇنرارەي كلاسېكى بئ ناگاتە ئەر .

- لەسەر ئاستى كۆشى تەنيا زەرب، ريزى سەرواكان لە زۇرەرە بۇ كەم بەم جۇرەيە:

١- موته راديف. ٢- موته واتير و موته باريك. ٢- موته راكيب.

- لەسەر ئاستى جۇرى كۆش ر بەكار ھاتئەرە بى بەم جۇرەي لى دى:

۱- موته راتین. ۲- موته را دیف. ۲- موته یا ریك. ٤- موته را کیب.

دهبن به راوی ۲۰- شاو دهنگانهای به رادهای سام ضاوهنجی به کاردینی، ۲- شهو دهنگانهای کهم به کاردین ۵۰- شاو دهنگانهای به ده گمهان به کاردین (۲۵۳ : ۲۵۸) . له کوردیشنا دهنوانین له رویی رادهای به کار هانناموه رموی یکه ین به شاش بهش :

- ئەوائەي زۇر دوويارد دەبئەرە .
- ئەرائەي بە رادەي ئاسايى بەكاردېن.
  - ئەرانەي كەم بەكارىين.
  - ئەوانەي زۇر كەم بەكار دىن
  - ئەرانەي بەدەگمەن بەكاردىن.
    - ئەرانەي ھەر بەكار نەھاتوھ
- ئەم جۇرە ئابەش كردناي رەزىلە بەشى بودىنا ريونتر بەكرىتەرە.

ىورەم : مايەشبورنى سەروا ئە روانگەي سترونىيەرە :

يەك : لايەنى وشەيى لە ئاراستەي ستورنى سەروايا : ئەگەر بە ستورنى وشەكانى سەروا بەراورد بكەين ، مەكرتن بەچەند جۆرنكى جيا جيا :

۱ – <u>سەروای رەگەز دۆزى</u> . كە وشەكانى سەروا ھاوشكل بن ، بەلام ئەم جۆرەيە تەنبا لە دور دۆر يان دوولەت دەبئ . كەم رادىبى ئەمە زياتر وشەي رەگەز دۆرىي تەراۋ بە دواى يەكتا بۇن . خەمدى دىڭئ :

> ىمخىلت بولە شاخ ريەربر تەن تەن مام تەشكى ئېشارەم كەبە تەن تەن تەن[1 : ٢١٦].

وشه کانی سه روا ، له هه ردوو له تنا به رواله ت هه مان شته (ته ق ته ق) ، به لاَم ماناییان جهایه . په کهم به مانای به ردی رَل هاتره و دوم به مانای ده نگی لؤدانی شتی په ق هاتوه جا ده رکا بیّ بیان به رد بیّ ...

۲- سەروای هنگەرارو : ئەروب كە دەنگەكانى وشەمى سەروا يىش و بېشش كرابىن ، ريزيسان
 ھەلگەرابېتەرو ، لە ھەندى زىياندا رەرى بەدەم ھەلگەرائەرە دەگنى رەكرك ئېنگلېزىدا فريزور ئەم
 وشسانەي دارە : dab-bad/crab-bark/mate-tame
 آ - كەچى لىد كررىپىدا ، وشسەكە تورشى ھەر ئەپكى دەنگەرائەي ھەر دەپاريزى ، ھەمدى دائى :

ىمست لەنمرىيانا دەبا بۇ پورشى ئېنسانى غەربىق ئاغىلاجى مەرد ئەكا ئەلبەت بەئامەردان رەفبى گەر رەفبلىت دال جىلۇرنىڭ يەبىئ غەقلى جرا ئەر رەفبلىق زىر موقابىل ئۇ دەرەستى رەك ئەربىق (٢٦٧: ٦). (رەنيىن و قەرىق) كە وشەي سەرۋان ، دەنگەكانيان لەسەرەتاۋە ھەلگەراۋەتمۇۋە بەلۇمل /رەبىس روايان هاراستره (..يـق). ئەم ئەرونەيە لاى نىالى لىه وشىمى (فتىاح-تفار)دارل خودان ساري پاره د ۱۰۰ د ۱۱ م شويدېكى تريشدا سالى بىز شهم جوزه سهروا په وشي (گربون) و (گیرون)ی به کارهیّناوه [۲۰۹ : ۱۰۳].

٣- سەرراي ھار ئاواز: ئەرەبە وشەكانى سەروا ئاوازەيان يەك بى ، يەلام رەگەزدۇرى نەبن بز نىرەى ئارازەي رشەكان يەك بى دەبى دەنگەكانيان بەقەد بەك بى و بزوينەكان بەھارشوينى روك بهك له ههمور وشهكاننا نايمش بووين و جياوازي له نميزوينه كاندا ههيي ، حهمدي يملَّيْ :

ئابەجايى كەس ئەدى ھەنتالە ھەيوانى ئەسىل ھەر يەنا ئەسلى بزائن زائمى ئەجمەق بمخيل[٦ : ٢٧٥].

وشه کانی سه روای شهم هونزاوه یه هه ر هه میوی له سه ریه ك شاوازه محروا (ته سیل ، ده خیل ، به خيل ، به سبل ، جهميل ، مه چيل ، زمليل ، دمليل ، به ديل ، په قيل).

4- <u>سەروای ئاسامي</u> : شەر جازرە سەروايەيە كە رىشەكانى ھېچ پەيوەندىيلەكى دەنىگو شاواز به كبان ناخات جگه له دونگه كاني كزيّايي . حاجي دوليّ :

قيريان به ههموو وولأتمودما نا مولك و روعييه يلكي فعوتا [٦٠: ٢٠٠].

(نا ، فهوتا) که وشهی سهروان ، ههر چهنده ههربووکیان فهرمانی رابرنووی سادهن به لامله بلدی دهنگو ناوازموه تهنیا رموی (۱)یان وهکو یعث واید .

دور: سیستهمی بوریباره برونه وی سه روا : سه روا به یه ك له ت یان دنیر (نه گه ر مامسته ری نهین) بروست ناین ، معین لمعلمتی تر (مصرنهوی و موسعهمه ت) پیان لمه دیّری تر نوویاره بیکتهوه ئەرسا سەرزا دىنە كاپەرە ، بوريارەپورنەرەي سەروا بە نقر جغر دەدى گرىگترىنيان ئەمانەن :

۱- سهروای منستهری بیان موردودی (couplet) : لهم جؤره سهروایه دا دور لهت هاو سهروا ىدىن (لەزمانە ئەرىيىيەكان داير ھەرىيەك لەك بۇييە لاى ئەوان دەگوترى دور دۇرى ھار سەروا) · مان نبیه ساورای کیم دو لعته له گهال لعته کانی دریه ک بحوردی دو سیری در مانده مانده در ایک و تبان ماند در ایک و تبان مانده در ایک و تبان ماند در ایک و تبان مانده در ای بەلەنقەس لەگەل چەندىئرىكى جىاجهالە سەراپاى ھۇنزاۋەنا يان لە جەند بۇرىكى بواى يەكتر بەكىش بگرۇنەق ئەنگى ئىبە . بۇ شورنە سەيدى ھەورامى دىلى :

تاقەت چىم بېيان ، ئەمەندەن قابم هرون مهشونه جهرگ ، کرنای کامانم [۱۱۱] . . . .] . شیعری کیودی زاری گزران (فعمه لا به رئیشانه به تنا نئیستا) ، چه ند هونزاوه به یکی سهیدی و کیانگز شههایی زدگەریایی و چەند دئریکی مەرلەری لی دەرچی ئەردی تار ھەمبری سەروای مەستەریبە . ھەمرو چیرۇکە شیعری و بابەتە ئاينېيەكانېش ھەر مەستەرین .

۲- پهکټني سهروا : ئەر پارچه (stroph) راقەسىدە راغەزەلانە دەگريتەرە كە ھەمىي لەتەكانيان يان ھەمور ديرەكانيان لەسەر يەك سەروا يئ .

به کبتی سه روا : قهم جوّره سه روایه له شیعری لاتبنی و ثبتالی و عه رهبی و ویلزی و سلافیدا هه په . له سلافیدا روّر باوه به تاییمتی له شیعری رار گزنندا . له شیعری ثبنگلبزیدا به کبتی سه روا بداو شیعه چونکه رمانی ثبنگلبزی له و زمانانه نییه سه روای به ناسانی تبدا ببته دهست ، به لاّم له گه ل ته وه شدا شه کسیبر شوونه به کی باشی لی هیّناوه ، شیعریکی با ناوه نوّ دیّری ها و سه روایه [۵۰۳] .

۳- <u>سەروای موتەناویب</u> (alternative) : ئەرەپە كەللەت ناللەت سەروايان رەكويلەك بىق ، بەرۇرىك چواريىن راھەندى جاركە شەشىنەدا پەيپەر دەكىرى، سېستەمەكەي بىم جۇرەيلە : (ABAB) .

لهم جۇرە سەروايە ، وەكر گۇران بوڭى:

بەرەنگى زەردوشلوەى دەستوشىشلىكىكزا دەرولىش - ---- 🔌

عه زم کرد به سته یه که بیهم سه را سه رحورن و مانهم بی - ---- B

له سیمانا بهدیم کرد ههیکهای عومریکی حهسرهنکیش -----۸

وهما دياره كه بهختت تاشياني بولبولي خهم بيّ ------ B [١١٩:١٧٢]

٤- سەرواى موتەعانىق (embraced): لەم جۇرونا ھەر بارچەيەك، كورت يان بريل، سەرواى
لەتى يەكەم ولەتى كۆتايى ۋەكو يەك دەبئ و سەرواى لەتەكانى تىرى ئيوانيان لەوان جيا دەبئ.
 بۇيە ۋاى بئ دەگرترئ چونكە ۋەكو ئەرە ۋايە دۈرسەرۋاى يەكەم و كۆتايى ، سەرواكانى تريان لە
 بارەش گرتبئ.

وەكىرگۇران دەلىنى:

لەبەربەيانى شەباب و جوانىيا ، ئەيگىل 🐧

گولی گهشی پهمهیی ووك ستاره پرشنگنار B

له خه ندمتا ته که را جبلوه بی تلورس به هار

لەنەغمەتا مەلى خولىندن ئەھاتە سۈزو كول 🔻 🐧 [٩٥: ١٧٢].

له مه له سبّینه (ABA) و جوارینه (ABAB) با دوبی و زیاتریش وهکو شیعره کهی بلّزار ، که بایهشی چهند پارچه یه کی کردوه ، ههر پارچه یه کی (۹) له تمو لهتی یه کهم و کرتایی هارسه روان [۸۷ : ۵۵] . نهمه لیه پیّشچ خشته کیدا بیان دورده که وی که له سهره تا تبا کرتایی پارچه کانی دهکەونەوە ئار ئەلقەي سەرواي پارجەي سەرەتا و سەرپاي لەئى گزقايى ھەر پارجەيەك. AAAAA , BBBBA , CCCCA , DDDDA

گۇران دەلى :

	A	قەم خالەتەدا رۇھم رەكو چارى گاتوى
	В	ئان <u>ئ</u> كى يەقەد سىلى يېيىن ھىرى ئەلەم بور
	С	ناگا : ھەمىسان ئېشتەرە لاقارى ئابيمەت
	C	كاهرسته نهما زطزطهور تهمريني حيديدت
	В	گەرتە تەنكى ھەررى رەش <u>و چلكنى پئى</u> شور
.[\\\\\\\\\\]	A	ئەلوانى قەزەج تۇكىلى بوركون بود ناوى

۱-س<u>ەرواي بانتيبانه</u> : ئەم قالبە سەروايە (سيّېنه) لەسەر دەستى دانتى ئېتالى ، لەشلكارى كزەئدياى يەزبانيدا چەسيا . كزەئدياسى بەرگ و (۱۰۰) سروودە ، ھەر سروودۇن بايەش بارچەي سى لەت سى لەت برە و كزتايى بەيەك لەئى ئەنيا ھاترە . سېينەكانى بەم جۇرە ھاترون ونئك ھەڭكىدارن :

ABABCBCDCDED

ههمور پارچه کان سټینهن به لام وهکو له لله ی رنجیره تبک هملکشاون . سټینه کان موته عانیان ، به لام سهروای له نی ناوه راست دهیی به سه رهتای سیټینهی بواوه واته هه ر سه روایه ک ، لهنگهری ناوه و بز سټینهی پیشه و را دمگری و دهیی به پهوی سه رهکی سټینهی دوه و. هه ر پهویه ک سی جار دنیت ، جارفک له ناوه راست و دورجار له سه رهتاو کوتیایی به لام له دوو سټینهی دوای یمک . له کرتایی هه رسرود نیک له وله ته تاکهی به تهنیا دی ، بر نه رهوی داوهی داوه راستی دوا میآینه به تهنیا

بۇ نفرونە ، ئەمە دروسلېنەي سەرەتاى سررودى جوارىمى (بەھەشتە) بە دەقە ئېتلىدىكە خۇدا

له ههمور سنبته کاندا ، له نتوان دور سنبنه با هه رسه روایه ك سن جار دوریاره دسننه و ، ته نیا له سنبنه ی به کهم نه وی سنبنه و ، نه نیا له سنبنه ی به کهم نهی ، یه کهم سه روای ناوه راست یه سنبنه ی به کهم نهی و به گفته این ناه بازی کهم بهی به دور سه روا ، له کزنهایی هه ر سرور دیات تاکه دیریکی هیتاوه له گهال له تی دوه می دوا سنبنه دا هارسه روایه . له کرریدا شم جزره خلافه به نده و به به رجاو ناکه ری ، به لام وا دهی سنبنه کان ، دور دوی به شنود به کی تر تنبك ها بکشید به کروان :

ئەرەندەم بېست لە مۇسىقا خرۇشى رۇحى بېگانە ---- A
مىزاجى كوردەواريم ئېك چوە ، دەرۇپش عەبدوللا ---- B
دەخبىت بې دەسا بەر لاوكى ئاى ئاى د دەبرائە ----- C
شەپۇلى رەوقى مېللى پې دەروپنى مات وچۇلې كە ---- C
لە بتەۋقىن گەلى رىيىتر بە رۇحى ئائىناى ، وىللا ------ B
دە ، ئەى دەروپش ، سكىلەيەك لەگەل رۇحى كائىلى كە -- C [١٢٠ : ١٧٢].
دور سېينەكە بىلەش نايوراست سەروپيان بەيكەر، بەسرارىت سى كەلەغەر دوركياندا (خلا)يە .

۷- سەروای ئازاد : لەم جۇرە سەروايەدا ، شاھير خۇي يەھىچ جۇرە قالىپكى ئايباتى و بېشتر بريبار لەسەر دراودا ئايەسىئۇتەرە . كەس بىلەرى و چىزن وللەكوى شىيعرەكە بخوارى سەر جىۋرە سەرواكە دوريارە دەكاتەرە . پەشۇر ئامېارچەس دوەس (سى نامەس كورت)دا دەلى :

- (۱) خۇشەرىستم،
- (۲) لەېبارتكى كەرۈكم بىست
- (٢) له لاي ئەوان كچانى كۆك،
  - (٤)لمبتي گول،
  - (٥) ھۇنرارە ئەسى ئەيەرۇك.
    - (٦) گەررەكاندان،
- (۷) بۇ يەيكەرى ھونەرمەندى،
  - (۸) دئنه سهرجؤك
- (۱) كەچى ئەگىنت كارىستانا
  - (۱۰)له معلیه ندی،

- (۱۱) (یککس) و (حاجی) و (گزرانا).
  - (۱۲) که ریگه رئی ، سهر تا خواری ،
    - (۱۳) ودك غەربىي.
    - (۱٤) بەدى تاكەنت،
- (۱۰) ئاپزى يەيكەرى ئەدىبىن. [۲۲-۲۲: ۲۲-۲۲].

نُه م هُزِنْرَاوْهَیه نَامِیهُرسیْ سَّهُرِها با مهرَراود (ؤک) له وشهکانی (کؤک ، چؤک ، بهرؤک) ، (انا) له وشهکانی (کؤک ، چؤک ، بهرؤک) ، (انا) له وشهکانی (کوربستانا ، گؤرانا) ، (یدی) له وشهکانی (غهریمی ، نهدیدی) . ثهم سیّ سهروایه بهیش هیچ سیسته میکی تاییمتی نه هاترون ، سروشتی بارشتنی شیعره که چؤنی ویستین ، شاییر به و جؤره هناوینی . رووی (ک) له کؤتایی لهتی (۱۱۹۸) و رهوی (۱) له کؤتایی لهتی (۱۱۹۸) و رهوی (گ) له کؤتایی لهتی در اوریان بورسه روای جیاواریا مل کهچی هیچ شاییکی پیشتر بارژار نبیه ، سهروا هایه به لام نازاده له چؤنیهتی دوریارویوونه و .

سنوور و رهگهزهکانی سهروای شیعری کوردی

ېسى يەكەم : دەنگەكانى سەرواي كورىي :

يەك - رەرى

دوو - بنش رەوى

ا- ريدف (الردف).

ب- قەيد (القيد) .

ج- تەئسىس (التاسيس).

د- معفیل (المخیل). ه- لیشیام (الاشیام).

ه- نيشباع (الاشباع). و- تەرجيھ (القرجيه).

سیّ- باش روی

أ- ياش رووي ئەسلى ىب- ياش رووي زياده

بسی بودم : وشهکانی سهروای گوردی

یهائد وشهی سهروا دووم هاش سهروا (رودیف)

سيّ- پڻِش سهروا (حاجب)

بىنى سىيىم : ئېكەل برونى كۆتايبەكان :

١ - تَلِكُهُلُّ بِيرِنَى مُونِكُهُ كَانَ .

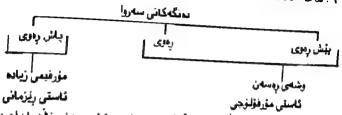
۲ ـ تټکهل برونی رشهکانی سهروا .

ياسى يەكەم : دەنگەكانى سەرواي كوردى :

مەبەست لەستوپر و رەگەزەكانى سەرۋا ، ئەۋ دەنگە يىا ئەۋدەنگۇ وشانەيە كە لە كۆتىايى ھەمورلەت يىان دئىرە شېدرەكانتا دۈۋبارە دەنئەۋە . ھەمور زمائەكانى دۈپرا سىئرورى سەرۋايان روكويەك ئېيە ، ھەرۋىك بۇ سەرۋايان دۇپرەك ئېزە بەلام لەھەر زمائەكانى سۈۋرىك بۇ سەرۋا دائىراۋە ، سىئرورەكە لەنئوان رادەي ھەرە كەم ۋىرادەي ھەرە زۆر دايە . ئەۋەي بۇ دېلىكرىنى سەرۋا گرنگېئى رادەي ھەرە كەمى دەنگەكان ئەگەنە ئەر رادەيە سەرۋا دروست ئايى ، بەلام دەنگەكان ئەگەنە ئەر رادەيە سەرۋا دروست ئايى ، بەلام دەنگى شاغىر ئەۋە رادە كەمە زىلار بەرۋى دەنگەكان ئەگەنە رادەيە كات بۇ يەۋەرگىدنى مۇسىقلى كۆئىلىي شەدۈگەد بايەي ھەرچ ۋاسئوررى بۇ كۆئىلىي شەدۈرۈك ، ھەرچ مەرچ ۋاسئوررى بۇ دائەدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائەدىدىگەن دائەدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائەدىدى دائىدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائەدى ، دائىدىرۇ» ، دائادىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائەدىرۇ» ، دائىدىرۇ» ، دائىدى

له كورىچىد ۋمارەي ئەر دەنگانەي سەروا دروست دەكەن بە بىنى بزوتىن و نەبزوتىندىن دەگىرىي. سهروا بياسي ههرووني بزوينتِك بيان دوان ههرگيز دروست نياين. رزونني دريّر دونواني بهنهاييا ئەركى ھەمور سەروا بېينى و بېئ بە (رەرى) ، بەلام بزوتنى كېرت ئەمەي يىڭ ناكرى ، بۇيە ئەڭەر كەوتە كۆتاىي، دەيى ئە برگەي بېشەرە برۇينېكى تر (كورت يان دريز) لەنگەرى بۇ رايگرى. بەلام له که ر معنکی کوتایی (رهوی) نه بزونن بحوه به ته دنیا سه روای یی دروست ناکری، عجبی بزوندی پیشاہوی هادر لمگائیا موریارہ بیٹھاوہ ، جاج بزوینی هارہ مریز بہاں ، چ بزوینی هادرہ کورت. مادرج نېپه وشهی سهروا کوټایی په رموي يې ، يوي ههيه دارشتني ريزماني (مورفيم)يك يان زياتر په کوتایی وشه ی سهروا بلکژنی، بهمهوه رهوی جیگای خوّی بؤ بهنگیّکی تر جیّ دیّلیّ و خزی بهروو پیُشەرە دەخزیُ برّیه دهبیّ رموی و پاش رەری لیُك جها بكەپتەرە. رەزی دوا دەنگی رەسەنی وشمی سهرواچه و ههر مؤرطیمټکي ټري لکاو که چاش رووي يې دهيي چه پياش رووي، واتبه سټورري رووي و باش روزی نبک کردنه وویان به ناستی مزر فزلؤجی و رسته سازی دیار دهکری . رووی که دهکویته كزتابي قورسايي همره زؤري ثاوازهكمي دهكموثيته سمراء بملأم كم يباش رموى لمكملنا بين شمم فعرک می کیمم بهبرنت موه و بعشی زؤری ده کموزنت مسمر موا معنگی پسانی رموی کمه شموینی رموی دەگرىتىلەرە. بىۋ دىياركردىنى رەۋى ۋېلەيۋەندى بىھ ۋشلەي كۇتاپچلەۋە ، دىلويورا قوم ئلەنبىس دەللىم: : (بنچيناي روزي و هاست کاردن په ناوازه کهي لساره و هاتوه که به شټکه لسانياتي وشه که ، لكاروكان ئوگورچى به كزنايي وشهورش نووساون به لأم هوست به سهربه غزيي و جباييان دمکەين. جا شاغورەكان ھەستيان بە بۇرۇستى پتاوكرىنى ئام پەيورىندىيىە كىرىرە كە سېرۇ وشهكان به روگهزيكي بنجيناسي بهيهكهوه بيهسريناسه) [۲۵۲ : ۲۵۱]. قهيس رازيش بهمهرجي دوزانی که روزی بهشیك بی له همدان وشهی سهروا : (روزی دوا تبیی وشهی سهروایه . نهگهر له هممان وشه داين و سهباروت به هزيه کهره يئي نعلكا بي ، يني دهگوئري رهري) [٢٠١] . سەروا دوشن تەنبا يەك دەنگىن و دەشن زياتى، زيادەكە دەشن لە بلشەرە ھاتنى (بۇش رەرى) كە

له ئەسلى رشەكەنا بەر دەشن لە دواۋە ھاتىنى (پاش رەۋى) كە مۇرقىمى رىزمانىن و لـە رېۋى وش برنانه و بنیواندییان به وشهی سه رواوه نبیه و دهشی زیاده که له پیشه وه و له دواوهی رهری همین. بهم جزروی خوارووه:

بەرلەرەي بچينە ئارلۇكتۇلىنەرەي دەنگەكانى سەريا ، دەبى ئەم چەند خالەمان لەمەر چار بى:

- دەشى دەنگەكائى سەروا بەسەرسى ئەرەردىا بادەش دېن : يېش رەوى، رەوى، ياش دەلك
  - ت روي ردوني له تاسيلي وشهي سهروا با مي و مؤرسمي ريزماني خهييّ .
- ئەگەر رەرى بزوين بى ، دەس دۇرىنى دويۇ بىل ، جونكە دۆرىنى كورت ئەركى راوي يى رايى ناكري ولهگەر بزولنى كورت لە كۆتەپى ئەسلى وشەية سو ، يەنگى ئەبزولنى بېشەرەي يەبئ بە رەرى راغەرسا دىنى بزويقېكى ترى بىش ئامزونيەكەش رەجار بكارى ، راتە دور برگە دەكەرتە چۈاد جپروي بدنگهکاني سه روارو .
- ئەگەر كۆتىلىي وشەي سەروا (وەك وشەي ئىنجى) ئەنەبزوين (رپەرى) ھات ، ئەبىل بۆركى بلشەرەي ھەمان شتىنى.
  - لەدواي بزوينى سەرەكى سەروا ، ھەر بدنگېكى ھەبى دىدى ھەمورى ودك يەك يى، .
- پاش روزی همرچ*ی همیئ (پ*مك مؤرفيم يــان زيـاتر) دوبئ بـمبئ گــؤران وهكــو خــؤی نوريـاره بگريتهوه .

ئېستايش بۇشىكرىنەوۋى ھەريەكە لە سى بەشەكەي دەنگەكانى سەروا .

یهان» روزی ^(۲۰): نوا دونگی بذچینهیی وشهای روسهانی سهروا یه و هوندراودی لهسهر بینهات ... دەنرى رەنۇنراۋەكە ھەربەنلوى ئەۋەۋە دەكرى بەتلىيەتى ئەگەر قېتىمە وغەزەل ر قەسىدە بى ، وائە له چه ند دغرفِك پيك هاتين و يه كيني مدوراي دغيها چه يودو كرايي ، وه كو هزيرارهي بالي و ميمي و

شتی بن لعیان دهبهسری، چونکه کوتابی نیره شیمرهکان بهیمکهو بهگفینی و پنکموه میباشهستللهه (۲۰۲ ۱۳۷۰ - منبی شهرین برا ۱۰۱۰ - ۱۲۰۰ - ۲۰۰۰ ماه : ۷۷) همانیس شعریزی نطی (پلی نمگرتری) رویی جونکه پذجینمی روینندود نمویس و پنتمود نمیانیه سخت کارد. کار انداز به خشته سعد باکه ارداز به میداد به میداد به اینانی به بازی با بازی انافت باز کرکریت و به بازی بازی گییاندن و خستنه سهر پهکه. ریوالیش ههر له بهرد هانوه که مافلی لهو گوریسه په که مارو کهان و بالی به

برونی و ... به رج نبیه هه موو ده نگلِک هیزی بوون به سه روای هه بی ، له عه رهبیدا هه ندی ده نگهه ن نین ده روی و له کنیب و لیکولیده و کانی سه روای استان کراوه ، نین جنی دهی دهی : (برانه که همو نبیه کانی میعجه موبن به ره ری که نبا باسبان کراوه ، نین جنی دهی : (برانه که همو نبیه کانی میعجه موبن به ره ری که نبا نه نبی که بخت جیدا ده که مهو ای [۲۲-۲۲] . نینجا ناوی نه و دهنگانه دیگی که له عه رهبیدا بغر رهبی ناشین ته نرخی [۲۷۳ : ۲۱-۲۱] و نبین مه بد رهبیه [۲۵۳ : ۲۵۱] و نبین مه بد رهبیه [۲۵۳ : ۲۵۱] و نبین بخص ده ناوی کردوه که له عه رهبیدا بخر سه ای تو دهنگانه بان کردوه که له عه رهبیدا بخوسه را نابی نه بخوسه کانی تربا نبیه ، چونکه شیعر جار وابه بی ته نصصه و جار وابه بی ریدنه ، نبیایه له تبیه بنویسته کانی تربا نبیه ، چونکه شیعر جار وابه بی ته نصصه و جار وابه بی ریدنه ، همیه می کردیدا ، له ده نام زهری را نابی ، به نام همود در زیانه کردی نابی (۵) و همی تابین به روی و داروی به بی تابیده نی ردی نابین به روی و در نابی به روی داشی کردی بو سه را در نوی همود دهنی به روی که ای نام نامی ای دهنگی دردی بو سه روا دو نوی نامی عمره بیدا هاتوینه تا نو زمانی کردی بو سه روا دهنگی دوسه را دو نوی نابی نود دهنی به دو به بی دوی که مانه کان نور دهنگی خودی کوردی بو سه روا دهنگی که دوند همی به دو به به داخلی دونگی نامی کوردی بو سه روا دهنگی کوردی و ده گه از دهنگی خودی روسه نامی دوی به موبه ده نام دهن به هاو سه روا دو خانی دهنگی کوردی و ده گه کان دونگی کوردی و ده گه کان دونگی کوردی و ده گه کان دونگی دوندی روسه نامی دون به هاو سه روا دو خانی دخلی داری دادی در دی روسه نامی دون به هاو سه روا دو خانی دخلی داری در که بای در خانی دخلی داری در که کوردی دونکی دونکی در دی در کورد خانی دونکی دادی در دی در در که کوردی دونکی دونکی دونکی دونکی دونکی دونکی دونکی در کانی دونکی در خانی دیگی در کانی دونکی دو

شەھرى ژ موزەككەرو موللەنئەت بېلجرملە موزەييەن و مولەبيەس [۲: ۸۲].

هەرچەندە وشەى (ملىس) مەرەبىيە ، بەلأم دەنگى (س) چۆن مەرەبىيە ، ئاۋا كوردىشە بەلأم وشەي (بات) كە مەرەبىيە ، بۇيە لە كوردىيا بەرامبەرى نىيە ، بۇيە لە كوردىيا ھەندى جاردىي بەرادىيى بەرتى دەنگە مەرەبىيە كە لەرتى جاردىيى بەردىيا ، دەنگە مەرەبىيە كە لەرتى خاردىيى بەردىيى بەردىيى دەنگە مەرەبىيە كە لەرتى كارىگەرى قۇنۇلۇچى كوردىيەۋە گۇۋلود ولەگەل (س) با بود بە بەدى نە كوردىيا ، رۇر جار ، جۇن كارىگەرى قۇنۇلۇچى كوردىيەۋە گۇۋلود ولەگەل (س) با بود بە بەدىيان بەكار ھۆنئود ، بەھرى بۇ كۆپشەكان وشەي بەھرىيان بەكاردى ، ئازا دۇ بەدىيە كان وشەي بەھرىيان بەكار ھۆنئود ، بەھرى مىم بەدىيى ئەلغان و بەدىي جىم ... بەلغىيى ئەبلەردى ئاسىنئەۋەي شىمىر بەربەرى و ئاونانى ئەدەل ئۇپئىدى ئالىدى ئەبلارى ئالىدى ئەبلىرى دۇپئىرى كېرى دۇپئىرى دەنگى دۇپئىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دەنگىرى دۇپئىرى دۇپئىرى دەنگىرى دۇپئىرى دەنگىرى دۇپئىرى دەنگىرى دۇپئىرى دەنگىرى دۇپئىرى دەنگىرى دۇپئىرى دوپئىرى دەنگىرى دەنگىرى دۇپئىرى دەنگىرى دەنگىرى دۇپئىرى دەنگىرى ى دەنگىرى دەنگىرى دەنگىرىرى دەن

بلاً پيورنهوه ي شيعري نالي ده كات و كهم وشهي به حره يو پهري به كارنيني (يو په كهمين جيار رو غەزەلى ئالى لە ساقى ١٩١٣ بالركزاردتەرە ، ئۇ غەزەلى لەبەھرى -د-يە ، ۋە غەزەللىكى لەبەھرى ـ ی-به) (۹٤: ۲۲۰). بنگومان رووی بان دوا دهنگی دیره شیعر یه کنکه له هویه کانی ناونان و ناسینه رو و بزلین کردنی شیعری کلاسیکی و زوریهی دیوانه بالارکزاوه کان به پلی دونگی کزنراتی (نەك رەرى) بۇلىن كراون و بە بئى رىزى ئەلف و بئ داندراون ، ۋەكو بىرانى ئالى (ھەربورچىلى مه لا عهدولکه ریم و د مارف) ، دیوانی ساله و کوردی و تهدیب و وهفایی و غهرطه کانی حاجر، دیوانی مهجری..... ئەودى لېزودا پېريست به راست كردنەرەيـە ، زۇريـەى ئەوانـهى ديوانـه كلاسبكيبه كانيان كۆكردۇئه و ورتكبيان خستون و شيعره كانبان بۇلىين و ريىز كرموه ، دونگى (ه) بيان به (ه) بانباره ، بؤ ئه و شيعرانهي كؤتابيمان به بزويّني كورتي (ه) هاتوه بريووباننه ته كنتايي وله گهان دونكي (هـ) ريزيان كردوون اله راستيدا (ه) هيچ پهيروندي به (هـ) يوه نبيه . بەكەميان بزرۇنى كورتە ، دوھىيان ئەبزۇينېكى كېە. ئەمانە بە ھېچ جۇرئ ئىلىن بەيەك . جۇن لەنەرھەنگنا ھەمور جۇرە بزوۇنەكان (كورت و برۇۋيان) بەدواي يەكەرە بۇن. (١٠٠)يىش كە هەرىروكيان بەك جۇرېزوپېن تەنبالە كورت و بريزى جيان ، پېرېستە لـە ريزكرىندا بكەرنە تەك پەك رازى بە بئى جۇرى دەنگەكە دەبى بە دور جۇر : بزوين و ئەيزوين .

ا- روای بزرین : ناو بزوننانهی دوبن به روی بزوینی مریزن و ههر به نه نیا دهنگده توانن باری سەروا رابگرى ، وانە بېرگەي كۆتايى دەبى بە بېرگەيەكى كراوە والەم بېرگەيەدا پەراويزى يەكەم بۇ سەرى بەمەرج داخەندرارە ، كەرائە تەنبادىزۇرلىك دەمئىنىتەرد. ئەگەر شىامىر جگەلە دىزۇندگە بەراوننى بېشمودى برگەكەيان ئەگەر دەنگو برگەي تريىش پەيردو بكات ئەمە ئاوازەكە قويلىر دهکات، و ، به لأم شنبتکی پئویست نبیه ، شناعیر نبا به که مثرین دهنگی پلویست واربلنی باری سووکنرهو هەناسەي دریزوتر دهدی بهتابیهتی له شیعری یهکیّتی سهروادا ، تا دهنگی زیاتر راکیشیّته ناو بازندی سەروا يارى قورستر و ھەناسەي كورئتر بەيئ ، چرنگە وشەي كەمتر بەست بەكەرى كە ههمور دەنگەكانى كۆتاپيان ئېدا ھاويەش بى ، ئەمەيش رەرىيە بزوينەكان و شرونەيان لمە كىرىپدا :١- (١) ، شورنهي ثهم جزره ردوييه ، حاجي بطئي :

گونم باب ختی خاوالُوو باسه ثابتو بی خوبا لهخه و هائسته زوماني بجينه وه له ولا [٦٠: ٦٠].

نهم ددنگه له بدنگه چالاکه کانی کورنتیه له بروین به رویی لمسه رجهمی (۱۲۸۰) هزنداوس (۱٤) بیوانی کیوردی (۲۱) . (۱۸۰) هؤندراوه ره ربیسان (۱) یک که (۱۱٫۵٪) به کیات لک تلا

⁽⁴¹⁾ معرانهاریدی لهموردوا به زماره ده خریقه روو له (۱۲) دیوانی شاعیرانی کوردوه ره رگیراوه که به کانی حەربىق ، ئىائىق ، ئەدىب ، ساھى ، مەستوپرە ، مەلا پوسسان ، سەيدى ، يېخود ، بېيوپى ، ئىلادت ، بلغار ؛

سكارهانسا بەيلە سى دئيت. رۆرترين ھۇنرارد بەم _{پەول}ىيە لاى ئالى ھاتدە (۲۱) و كەمترينى (۱) لاى سەيدى و بېكەس و شيخ پەرا و ئەختەرو ئەقى ئەيران و مەلاى گەررە و ھەردى و سەلام ھاتوە كە يەكە و ھۇنرارەيان بى ھەيە .

۲- (رو) : ئەنەب نىڭى:

خالی هدیدشی قامانه را نامقشه لاسه ر پرو. یا زونگی هیندور ناسایه ر ساکینی مینرو [۷۸ : ۷۸] .

ههمرای (۱۶) هونراوه بهم رمویه (رو) هه به که رقیقی (۲۰۰٪)ی ههمرو هونراوهکانه و له رؤرینا به پله (۱۵) دقیت. رؤرئرینی نهم رموییه لای سالم هه به (۱۵) و کهمترینی لای کوردی و تابه و فرنساد و جناهید و تنهورهجمان به گی بایبان و شباهز و نقیه شد و کنه سفی کنه همریه کنه به کمه و هونراوهبان یی هه به .

٣- (ق) ، نالى بطَّىّ :

زولغت كەلەسەر رور بەخەم و تابشە ئەمۇر. بروردى سيەھى غروبە لەسەر غاريزى يشكۇ (۲۰۹ : ۸۹).

(۲۲) هزنزاوه بهم روریبه همیه ، دمکانه ۹٪ی سهرجهمی هزنزاوهکان. (ز) به پلمی (۱۸) دی له رژر بهکارهانشا . رژر ترینی نهم روویهه لای حمدی هانره (۱) و کمترینی لای نانیق و سافی و مهلا وهسمان و دلدار و شبخ رمزا و وهفایی و خانی و نهسیری و مینه جاف و شاهر هانره که یهکمی هزنزاوهیان یی باناوه .

4- (ئ) ، حاجى ىطَّىٰ :

كورِنْكى وا نەبور ھەسئىتە سەرپى بزانى،خىلقى چىن كەرئىزتە سەرچى (۲۰: ۲۲۱).

(۵۷) هزنراوه بهم پهرينه ههيه ، (۱٫۲٪)ی ههمور هزنزاوه کانه . (ئ) بهپلهی (۱۲) دی له چالاُکبدا . زورترينی نهم پهرينه لای عهلی عارف ثاغا (شاری) ههيه (۵) و کهمترينی لای جزيری و نالی و حهرين و مهلا وهسمان و بينکهس و شبخ پهزا و ويغايی و ناری و نه حمه د موختار و چروستانی

مهری ، تابعر فولان ، جاهید ، بیکمس ، شیئغ روزا ، ووفایی ، تاری ، کانی ، خالیل مرخلیس دووسهرهیی . بهتعری همکاری ، تمحصاد موختار جاف ، خانی ، چروستانی ، بهختیار زئربور ، شیخ نبوری شیخ صالح ، حیزا غمفزور ، نامسماد ممحوی ، خادیم ، تمخیار ، تمسیری ، مهنه جاف ، قانیم ، شمورک تعیران ، مهلایئ بانامی ، زئربور ، لوتفی ، شاکه لی ، عمونی ، سایوری ، مهلای گموره ، همردی ، تمورهحمان به کی بایان ، حیلس ، تمحول ، بیرمیئرد ، شاهر ، سالام ، ساید نامحماد ناقیب ، سافوهت ، تمحمادی تالیمند ، کممالی ، عمل عارف ناتا (شاری) ، روسال ، عارف عورفی .

و مینه جاف و شاکه لی و موفقی پنتجوین و سه بید نه همه د نه قیب و نالبه ند و که مالی و پیسال هاتود

هـ (وئ)، نالي دهلُيُ :

ئەشرىقى ئەرپەھارە كە غالەم دەكا ئوئ دار چرنكە مېسلى خونچەپە بۆيە دەپشكوئ [۲۰۹ : ۱۲۲].

ته سه له پورپیه هماره کهم بهکارهاتروهکانه ، تامنیا دوو هؤنزاوه بهم پووییه ههیه که رئزیی دهکانه (۴۰٬۰٪)، نام پورییه بهقاد (ص ، ط ، ط)، که دهنگی عمره بین، بهکارهاتره و بهپلمی (۲۵) دی لمهکارهانن ، نام دوو هزنزاودیاش یمکنکی لای نائی و ناموهی تر لای حاجی هاتره .

دور تېبېنى لەيارەي رەوي بزوينەوە:

(۱) سانگهکانی (و-۱۷) و (ی-۲) که له گزگرین بزوین و لهبهکارهانن شهیزوینن و ساجارهت به مه پهیان سگرندری نهمچه بزوین بیان نهمچه شهیزوین ، لیگرهنا بیاس شهکرارن و لهگهان نهیزوینه کان میّن .

(۲) بزوینه کورتهکانی (۵-۵) ، (و-u) ، (ی-ز) ، لهبهر بی هلزی توانسی راگرنشی قررسیایی سهروایان نیبه و نتاین به رووی ، تهگهر (۵-۵) لای چهند شاهیریك برویی به رووی (۱۰ هؤنراوی به رووی -۵- ههن) ، روویهکی بی هلزه ، بزیه للره شرونهمان بز نهداود .

ىپ- <u>رەوى ئەبزون</u>ن : بەگشنى ئەبزوۇن لىھ بزونىن زىياتر دەپىن يىھ ₍بەرى ، چ ئەيلەر ئەبود بى) ئەبارەيلان لىھ ئەسارەى بزونىن زىياترە ، چ ئەبلەر ئەبو بىئ شىوۋنى سىلەرۋا <u>بئورسىتى</u> بەبومىنلان ر ئاكونائەرەيلە كە ئەمە زىياترلەگەل ئەبزولىن دەگۈنجى ، بەلام ھاتنى ھۆشرە ئەبزولىن لىھ كۆنىلى بارى سەرواكە گرائترو شاغىرەكە مائدورتر دەكات . ئەمە رەرىيە ئەبزوقتكانن :

١- (ب) ، سالم بطَّيَّ :

له زولت و به رجه مت بؤکیلم و غمیغه ب موهه بیانیه له پلای دل مار و عمقردب [۲۰۱] .

(۱۳۷) هزنراوه بهم پوییده همیه ده کانه (۲۰٫۸٪)ی هه موو هزنراوه کان و که مهیان به بله (۱۰) دی ، راته له پهییده کانی پنشه رویه له چالاگییدا . تقرنرینی کهم پهرییه لای قانیم و حه مدی هانوه (۱۰) هزنراوه و که مترینی که یه ک هزنراوه یه لای حه ریق و بیخود و تایم فوناد و جاهید و که حمه موختار جاف و مهلایی باشه بی و لوتفی و مهلای گهروه و کاروه حمان به کی بایان و موانسی پننجرینی و شاهر و سهلام و سهفوهت و که مالی و ریسانی و عورفی هاتره .

٧ ـ (ب) ، ئەسمەد مەھورى بەلكى :

ېښتهنئ کهريئ تهناري وا له فوړيا گوټچکه تهپ خاوهني باماروني ، يې روونه ق و يئ کالت و گهپ [۱۰ : ۱۰] .

ته نیا یک هؤنراره بهم _رورییه هایه ، شوریش نهمهی نهسعه دمه هوییه کنه شوونه مان لی رورگرتره ، قام دونگه لهگهان (ب) و (ء) که مترین هزنراروییان یی هزنراروته و ، ریزاهکهای دهکانه (۲ ، ۱۰٪)ی همدور هزنراروی کوردی و دوا پلهای له بهکارهیناندا و ورگرترو ،

۲-(ت)، ھەمدى بطئ:

ئەر سەرو ر قەيد سەركەش ر من خاكسار و پەست ج بكەم خوا ، كە يامەنى جارئ بگرمە دەست(٦ : ١٨٩).

لهم دهنگه له پورپیه زؤر چالاکهکانه ، (۲۰۲) هؤنراوه بهم پورپیه هاتره که رِیُزهی (۵،۵٪)ی سهرجهمی هؤنرارهکانه و بهیله (٤) دی له زورینا ، زؤربترینی شام پاوییه لای حهمتی هاتره (۱۲) هؤنزاوهو کهمترینی که یهك هؤنراوه به لای شمانه ههیه : ناتیق و سهیدی و بیّوهی و بلیار و تابیه ر فوئاد و فانی و میرزا غافریر و تهختم و رئیوم و سهفوه ت

ا- (ث) ، مەھوى دەلى :

زەمزەم چيە ، بە زەمزەمەي ئاچات و سەد ھەدىث پا برونەرە ئە شەئنى نىيە تىئاش خەيث (۱۸۰ - ۹۰).

نتهنیا شهم هونراوه یه ی حهمدی بنه ردوی (ث) ههینه وینه س ، واتنه کنهمترین رموی شنیمری هونزاوهی به کیتی سه روای پئ داندرایی نه مهیانه لمکهان (ب) و (ء) که ریزهیان (۲٪)ی هممرو هونزاوهکانه و دوا بلهیان وهرگرتوه .

٥- (ج) ، جزيري سائي :

شمشادی خهرام و سهروی نمهنناج جانان دبرت بهمیشوه ناراج [۸۵ : ۱۹۲].

شهم ده نگه به را دهیمکی منام شاوه نجی به کارهانوه . (۲۶) هوندراوه بهم رهوییه ههیه ، ریتراهی دهکانه (۵۰ ، ۰٪)ی سه رجهمی هزنزاوهکان و به پله (۲۰) می له روزینا ، روزترینی شهم رهوییه لای جزیری هانره (۶) هزنزاوه و کهمترینی که بهك هزنزاوهیه لای نالی و مهجوی و سالم و مهلا وهسمان و بنکمس و وهفایی و ناری و پرتموی ههکاری و نامسعه د مهجوی و نهخته رو عمونی و سهفوه ت و شاری هانوه .

١ - (ج) ، گؤران بطئ :

ئەپ ھائريەت دى ولنگەر قىيچ بۇي ئەكەرىت دەعباي وىك ھىيچ (۱۷۲ : ۲۵۰).

نهم دونگه له رووییه ههره کهمه کانی په کنتی سهروایه . (٤) هوندا وای بی نووسراوه و ریاوی سهدی (۱۰ ، ۰)یهو به پله (۲۲) دیک د روویدا . روویزینی لای عمونی همیه که دوو هوندا وای بی نووسیوه را که مترینی لای عارف عورض همیه که یعك هونداوه ی بی نا ناوه .

٧- (ح) ، ھەمدى نظيّ :

تەھلى درنيا ئېن ئەرى پيارن لەكن ئەھلى سەلاح گەر دىڭئن پيارين ، لە درنيا بز ئەگەن خۇيان ئېكاح (٢٠٧:٦].

ههمروی (۱۵) هزندراره بهم رووییه هه ن ، به ریتروی (۲۲، ۱۰٪) و له گه از نمنگی (خ) را نمی به کارهاتئیان وه کویه که به رژویدا به پله (۲۲) دی. را نمی هه رو رژوی له شیمری هه مدی بایه (۱) هزندرا به را نمی هم و که می که په ت هزندرا و به لای نالی و سلام و شلیخ روزا و نه سعه د مه هوی و شادیم و نمیره همان به گی بایان همیه . جنی سه رنجه (ح) له گه از که میش ، به رژوی هه و له و و شاده با هاتوه که عه رویین و گراون به و شهی سه روا له شیمره کاندا ، رژو که م و شهی کوردی به رویی (ح) هاتوه مه گه روشه ی سه رسورمانی و دکو (به ح به ح) و (ته ح ته ح) . نه به نه گونجانی نمو ده نگه پیشان ده با بز روی کوردی .

۸- (خ) ،حەمدى بطئ :

ئامىلاجە ، ھاقىيەت ، سەر رەق ئەچىتە سەنگلاخ چەند بەمەعدايە رەيويانە قەسىي : شىخ رشاخ [٢٠٩ : ٢٠٩].

کهمه پش روکو دهنگی پژشه رو (ج) زور کهم به کار هاتیه ، ته نیا پازیم هؤنواروی پی نورسزارد به رئیاوی (۲۳ ، ۲۰) و به پله (۲۲) دی. نورترینی دو هؤنواره په لای جزیری و یه که لای حه مدی و سه پدی و نیخرد و جاهید و موخلیس دورسه رویی و گهسته د مه هوی و خادیم و که مالی و شاری ،

۹۔ (د) ، معمری بخلی :

چە خەيللېكە لېقابى بەقەنا جورنى جەسەر تا پريشان نشود كار بسامان ئرسد [۱۱۱ - ۱۱۱] .

له رموییه چالاکهکانه: (۱۶۰) هزیزاری بی با ندران به ریزای (۲٪)ی شیعری کرریس ریهیله (۸) دی له رؤرینا ، رژرزرینی (۱۲) هزیزارییه لای حامدی و کامترینی یهك هزیزاری به لای کورهی و تابه ریه گی جاف و حادیق و گاهیب و بینوی و جاهید و شبّغ رمزا و مینه جاف و قانیع و لونفی د مه لای گهوره و موفقی پینجویش و سه لام و سه فهیت.

۱۰ ـ (د) : لهم مونگه تاکه دونگټکه لـه هونتراوهي کېږديدا نهکراووته ړووي پـهک<u>ټني سـه رواي</u> هونزاوه .

١١- (ر) ، سالم بطليّ :

غەم رەكوكۇھ ، ئەن زەھىيف رىزار دال يەكئ غائىلەي زەمانە ھەزار[۱۰۱ : ٥٩].

گام دونگه که رموییه هاره چالاُکهکانه و که ریزی هاره پذشموویه . هامودی (۱۹۸) هؤنراوهی پی نیوسراوه که ریُژهی (۲۱٫۲۷٪)ی هامیو هؤنراوهکانه و بهیکه دوو دی دوای (ن). زارترینی لای هادی هاتوه که (۸۵) هؤنراوهی پی نیوسیوه و که مترینی لای ماهلای گاهررمو با اس که پایاک هؤنراوهی پی هایه .

۱۲- (ز) ، جزیری بطی :

عاشيق ئەر جارەك ۋيالالى بدەت بەرقامە جاز دى لىك ساھېب دلان ھەنتا ئەبەد بىت سەر قىراز (٨٥ - ٣٤٤).

دم دهنگه تا را دهیه که بهزاری بزنه ردوی ، هه موری (۷۷) هزندراودی یی نورسراوه که دهکانه (۱۰۷٪)ی هه مور هزنداوه کان و به یله (۱۱) دی . زورترینس لای (حداجی) هانتوه (۵) هزنداوه و که مترینی که یه که هزنداوه یه لای نبالی و مه حوی و نباتین و شه دیب و وهندایی و مه لا خیطیل دروسه رهبی و فانی و به ختیار رئیوه و شیخ خوری و نه سعه د مه حوی و مینه جاف و قانیع و لوتفی و شاکه لی و شاهز و سه فوه شاه ود.

۱۲- (ژ) ، نالی مطُیّ :

ههی کهرنکم بوو ، چ پهیکه ر ، تهیکه ری هه پراز و للز سینمیان و مووچه کورت و شانه به رز و گرئ دریز (۲۰۹ : ۱۵] .

شام دونگه شا پانمیه کی بیاش بؤته رموی، هه مروی (۱۸) هزندراوای پی نووسراوه بیه رشزادی (۱، ۱٪)ی سه رجه می هزنداوه ی کوردی و یعیله (۲۱) دی له رززیدا ، راده ی همره رززی جه مدی جه کاری هینناوه (۱) هزنداوه و رپانمی هاره که می که یه ك هزنداوه یه لای مه حری و پرتموی هه کاری و نام حماد موختار جاف و فانی و نامسعاد مه حری و مینه جاف و قانیع و بیره مترد و نائبه ند هه یه.

۱۱- (س) ، خەمدى بىلى:

خىلسەنەي لوقمان لەكن ئەر زالە ئاگا فلورس چى لەلەسبايى دەكا لايق بەرارا يى عەرروس [٢٤١٠]. (س) بونگیکه تا را بدیها بدوری رموی دیوه ، ههموری (۲۳) هونتراومی پین همیه ، یه ریّزوی (۱۰ تا ۱۸)ی هونزاوه کان و بهپله (۱۳) دی ، رژرتریشی که (۳) هونزاوه یه لای حماجی و ساییری هاتره و کهمتریش که یهاند هونزاوه به لای تایه ر به گی جاف و خاتیق و نه دیب و شبّخ بهزا و ناری و پرتموی هه کاری و فاتی و شبّخ توریی و خادیم و نامه میری و مینه جاف و شانیع و زیروه ر و لوتش و شاکه لی و عهرنی و ناموره حمان بهگی بایان و حیلمی و نامه ند و که مالی و شاری و ویممالی هاتره.

۱۵ – (ش) ، سالم بطن :

غەربالى ئەبەد ھەر مام ئەي جەرىخى جەقاڭلىش تا دەربەدەرر شەھر بە شەھرم رەكى دەروپىش (۱۰۱ : ۷۵).

(ش) لما رودنگانه به تنا را دویمان برنه رمزی . (۷۲) هوندراوه بیم روویها نووسراوه بیم رلزایی (۱۰٪)ی هونزاوه کان ریایهایی (۱۲) دی . رژرنرینی پرتموی همکاری (۹) هونزاوه ی پی نووسیوا و کهمترینی که یمان هونزاوه به لای ثام شاعیرانه هانوه : نالی و حاجی و ممالا وهسمان و بلخراد و میهری و جاهید و ناری ر دووسه رویی و شبّح حروری و لونفی و ثاموره حمان چمکی یابان و حیلمی و سافره ت و روسائی و عورفی .

۱۱- (ص) ، حەمدى بىلى:

ئۇ بىزىنى گرۇمى يەنايى بە (ئېختېصاص) زىلترلەگەل مئا بەجەنئىي بە (ئېختېصاص) [۲: ۲۲۹].

۱۷- (ش) ، مەھىرى يېلى :

واَعِيزُلُهُ رِونَدَى مَهِ بِكَهُ وَ مَعَكُونُ كَهُ (لِ~~عِيرَاضِ)~~ رائى نيبه بىسەر ئويىشتى ئەزەل : (انتى ئراس)[-١٥٦: ١٥٦].

ه ا⁽⁸⁹⁾ لمع دینگه ته نیاله همندی رشمی کرمانیمی حواظر ۱۶۵۷ (صمد) و همندیکی ددنگی کرمانیمی سامله ویکر (صه روسا) ددردهکمی:

(س) لمدونگه همره تابیمتهمکانی زمانی عمرویییه ریگره بؤته نباوی بو نمو زمانه . روّر جار لمیانی زمانی عمرویی دهگونری (افتالاساد) ، نمم دونگه له کرردینا نییه ، به لاَم بوّی همیه لمگهان وشمی عمرویی له کوردینا بهکاریی . له دونگه همره کم بهکارهاتورکانه بوّ ردوی شیمری کوردی ، لمگهان دونگی (ط، ط، وی) بمیهای راده بهکارهاتوین . همموری دور هونزاروی پی نروسراوه به ریژوی (۲۰۰۶)ی هونزاروکان . مهجوی و حهمدی یهکه و هونزاروی ان بی دانیاره . به یله (۲۸)

١٨- (ط) ، نالي دهليّ :

مووی سپی کردم به شووشت ن للوی عمینی (شؤرد دید)

شۆرە شەت، يەعنى كە تېيدا، ھود بەھود، قەل بور بە (بد) [٢٠٩]. ١٥٠].

نهم دهنگه عهروبییه و رژر به ناسانی له کوردیدا به (ت) دهخریندریتهو . (د) له دهنگه ههره کهم بهکار هاتروکانه جو پوری کوردی . ته نیا (۲) هزنراوهی پی نووسراوه که دهکاته (۲۰ ، ۰٪)ی هزنراوهکان و به پله (۲۸) دی و لهگهال (ش ، د ، وی) به بهك را ده به کار هاترون . دانی و صامدی پهکار هزنرا ویچان پی نروسیوور بهس .

١٩- (خ) ، مەھوى نطأى:

به داوه وه عزی ین حنوشی به تاوه (یا حافظ)

له مَالُلُولَانِه كَالِيكِي نَمْ وَ لَجِي (وافد)[۱۹۲: ۱۸۰].

نهماش پهکټکه لمو سانگانه ی له عهروبینا همیه و له کرربینا نیډه . له رووییه همره کهم بهکار هاتوهکانه . نه نیا دور هزنراوه ی یی نووسراوه که (۱۰ ، ٪)ی هزنراوهکانه و به پله (۲۸) هاتوهر به رانمی (ص ، ط ، وی) بهکار هاتوه . جزیری و مهجوی پهکه و هزنراوهیان بهم پاوییسه نورسیوه و بعس .

۲۰- (ع) ، ھەمتى ىملَىٰ :

غەيرى ئەسرارى جىئون نابى بكا عاشىق سەماع رووتيە كەر دەست بنا بۇ ھاقيلان ئەمرۇ مەتاع [٢٥٦].

لهم بهنگه له رموییه کهم به کارهانیه کانه . (۸) هونزاوهی چی نورسزاوه به ریزای (۱۰،۱۷)ی مسعرجه می هونزاوه کان بههلیه (۲۰) بی لیه زریط ، زورترین هونزاوه کی سی نورسرایی درو هونزاوه به لای حهمدی و پرته وی هه کاری و که مترین هونزاوه که به کلکه ، لای مهجوی و جاهید و هانیم و سایری هانوه .

٢١- (غ) ، خاديم نطَنّ :

سەھەر دىغامى غەمم يۈر دەمى ئەچروم بۇ باغ كە يەلكى ھەر رەكرىللىل بكەم عىلاجى دەماغ [٧٥ : ١٥٤]. شهم دونگه تنا راده یمك دوری پاوی دینوه و هممیوی (۱۸) هؤنداوهی پین نویسراوه و به رئیزیی (۱۸) هؤنداوهی پین نویسراوه و به رئیزی (۱۸) بینانه (۲۱) دی لمه زؤرینا و لمگهال دونگی (ژ) به یمك را ده درونه ته پرهری شهیمه لای زردرینس (۲) هزنداوهی پین نووسراوه لای شایخ پهزا و كهمترینی یمك هؤنداوهی پین ههیمه لای مهموری و دیکشور و جاهید و وهنایی و دورسه رویی و پرتموی همكاری و لوتش و عموش و سفیری و شاهن

۲۲- (ف) ، ھەمدى دەلىّ :

سهیری حهریهی عیشتی جانان کهن که هاتزنه مهساف تمبرز وهك مهدلهت کهره ، موژگانه تیری دل شکاف [۲: ۲۹۲]. مهمویی (۲۳) هؤنزاوه بهم رودییه هه یه که ریّژهی (۲۰ ، -٪)ی هزنزاوهکانه، ثهم رموییه بههله (۲۰) دی لهززرینا ، زورترینی (۲) هؤنزاوه یه لای حهمدی و کهمترینی یهك هژنزاوه یه لای جزیری و نال و مهجری و بیّشود و شلخ روزا و ثهسمه، مهجری و خادیم و تعورهحمان بهگی بابان .

۲۲- (ك) ، ئالبەندىكى:

نه و چه و نه و زینه ت و رنز و سراف نه و بوخار و معنه و روسك و گولاف [۱۸ : ۱۸۷] .

۲۱- (ن) ، مەھرى بىلى:

ورك بليل، ئەي ئازە گولم، يېر بە بلغه شەوق

وباك قويرى لهى توسهروسه هي پر به ملمه تهوق [۱۸۳ : ۱۸۳] .

(ق) المر بوربیانه به تا را بویه کی سائل بو یه کنتی سه روا به کار هاقود . (۱)) هزنزاوی اما سرسیاود ، به بترای (۱۰-٪)ی هزنزاوه کان ، به بله (۱۱) دی الله روزیدا . روز ترین هزنزاوه یا ما شرسیا س (۱) به لای هه مدی و که متربیتیش که یهای هزنزاوه یه لای هلیی و جاهید و بنگهس ا ساری و برده ری هه کاری و به ختیار زادود و میرا غه فور و قیانها و بساییری و هیامی و بیرمه نواد

شاھۇ ھەيە .

۲۵- (ك) ، سالم بجلَّيّ :

تېرى ئاهى سويحگاهم ، رونگه كون كون كا قولوك

ئەشكى ئاتەشناكى من تەھقىق ئەگاتە سەرسەمەك [٧٠: ١٠١].

قهم دونگه له و پوویبانهیه تنا پادهیه کی بیش قبه کرردیدنا به کارهاتوه . (۷۳) هؤندراوهی پیی نیرسراره و به رئیزمی (۲۰۰۱٪)ی هؤنزاوه کان و به پله (۲۲) دی . رزرترونس به کارهاتنی له (۷ هؤنزاوه تا به لای حه مدی و خادیم که مترینی که په ک هؤنزاوه یه لای نام شناعبرانه هاتیم : نبالی و کیردی و ناتیق و مهلا وهسمان و تایمر فوئاه و جاهید و وهفایی و بپته وی هه کاری و شایخ نیوری و میرزا غه فورد و نامسعه د مه هوی و عهرتی و موفقی پائنجوینی و سه لام و سامید نامحسه د نامتیب و نالبه ند و که مالی و ویسالی و عورتی .

۲۱- (گ) ، جزیری معلی :

کو ئېشاروت ب بیشاروت بسرت نهغمهیی چهنگ

ژرویی تابینهیی دل برتن پهردهیی زمنگ(۸۰ : ۲۲۹).

(گا) له و پدویهانمیه به پاسهیکی مام ناوهنجی بهکارهاتره . (۲۷) هزنزاوه بهم پروییه ههیه به بالهای (۵۷ ، ۳٪)ی هزنزارهکان و بههله (۱۸) من . رؤرترین هزنزاوه بهم پروییه نروسراین (۳)یه لای حامدی و نهده ب ، که مترینی یه ك هزنزاوهیه لای نال و حاجی و مهجری و سنام و تایه ر به کی جاف و نقیق و نه دیب و مه لا وهسمان و دلما رو خادیم و نه خته رو قانیم و شاکه لی و شاهز و سهنودت و که مال و ویسال .

۲۷- (ل) ، ھەسدى بىڭن :

رژژی ووسلنکم ناوی هارونك شاوی هیجران به نوپل قاله نیسه ت میحنه نو نا قلوازیرم بیلته حوسیول [۲ : ۲۷۸].

له پښتنا دهيي باټين ، له کوردينا دوو فزنيمي لهيمك نزيك همن (ل ، ل) ، نهمانه ههريمكه فزنيمي سهر به مؤيدي باټين ، له کوردينا دوو فزنيمي لهيمك نزيك همن (ل ، ل) ، نهمانه ههريمك فزنيمي سهر به مؤيدي شاعبراني كلاسيكي فزنيمي سهروايان كربوه له غهنول و قصيدهكانياننا ، پهيان بهجياراني شهم دوو دنگه نهبردوه و شوين شكلهكانيان كموټون (تيبهكه) نهك دهنگكانيان ، پؤيه له زوريمي همره رقدي شهر فزنراوانه باكه دهنگي (ل)يان كربوه به رويي، به ههريون فزنيم هاتوه ، واته تټكالييمكي سهردلم پرووه هايه ، بؤيه نټمه له ژير يمك ناونيشاننا باسيان دهكهري ، به لام تهگهريهان دير باد روي دمين جؤړه (ل)مكه ديار بكري .

نهم پورییه له (۲۲۷) هزنراوودا به کارهاتره که دهکاته ریارهی (۱۰٪)ی هزنزاوهکان. به یک

(ه) دی له رؤرینا ، وانه له ریزی ههره پلشهوهی روزیهه کانی شیعری کلاسیکیهه. رؤرنرین هزنزان بهم روزیه لای حهمدبیه که (۲۲) هؤنزاوهی یی تروسیوه و کهمترینییان یهك هؤنزاویه لای شنع روزا و چروستانی و حیلمی و شاری

۲۸ ـ (م) ، نالي بطَيّ :

(فُلْتِيحة!) ئەسخىرە شارى دال بە تابرورى ئەلەم مردىدتېكى زارە ھاتەختە لەبۇ خاقانى غەم [۲۰۹ : ۷۷].

(م) له ربوییه هه ره چالاکه کانه و له ریزی پیشه وه دی ، (۱۹۰) هزدرا ره بهم ربوییه همیه به ریزهی (۱٬۵٪)ی هزنرا وه کان و به پلهی (۷) دی . رژر ترین هزنرا ره بهم ربوییه (۲۲) هزنرا و به به سالم و که ترینبیان که یه که هزنرا و به لای نام شاعیرانه همیه : حه رین و بیکنو و میهری و جاهید و کانی و میرزا غه نویر و نهخته رو نه سیری و مه لاین باته یی و موفتی پیننجوینی و سه لام و سه یر نه حمه دنه تب و نالبه ند.

۲۹- (ن) ، ھەمدى بىڭىٰ :

گەر ئەقازاي عېشلە ھەڭكەندن ، روفيقان ، بيّستوين با بە تېشەي ئاھەرە ھەڭجەلە جەرخى بىّ ستوين [1 : ٣٠٩] .

ثهم دهنگه (ن) لههه مرو دهنگه کانی ژمانی کارینی چالاُکتره ، (۱۱۹۸) هزنراوه ی پی نیوسراوه به رِیْژهٔی (۵٫۷۰٪). واته نزیکهی چارهکیکی هه مرو هزنراوهکان بهم رِهوییه هاتوین که به پله یهك دی . رژرترین هزنراوه بهم رِهوییه (۹۲) هزنراوهیه له همردوو به رگی دیوانی خادیم و که مترینی که بهك هزنراوه یه لای بیوهی و فه تی تمیران و پیره میّرد هاتوه .

۳۰- (هـ) ، خانی بیکی :

رۇۋان دگرى ، بىئەف يكر ئاھ ئەر رەنگىگەريا زەغىف ئەرساھ[٢٠١٠].

نهم رموییه (ه) تا را دمیه کی کهم به کارهاتره . هه مویی (۱۲) هزنداوه ی پی نورسراوه به ریّلای (۲۶،۲۶٪) و به بله (۲۲) دی له زوریدا . زورتریشی (۲) هزنداوه یه لای جزیسری و سیالم و برته ای هه کاری که متریش به ک هزنداوه یه لای نیال و مهجری و سیافی و میهری که حمه د موختیار جیاف و عمرش و شاهزو که مالی و عریفی .

٣١- (١-١) ، بيضود دولي :

هاته به زمی نبّمه بریّنیٔ شه و بروّ داسیّ به دو هه ریافناکامی یطامی سه بری دلّی کردم دروو [۲۱ : ۷۱] . (و) لمه ره وییمه همه ره چالاُکهکانمه (۱۲۷) هونسراوه ی چی تووسمواوه بمه ریّساهی (۲.۹٪)ی مۇنراودكان و يەپلە (٩) دى لەرزىرىدا . زۇرترىنى (١٥) ھۇنرارەيە لاى خادىم بە ھەربور بەرگە دېيانەرە ، كەمترىنى كەيەك ھۇنرارەيە لاى ئەم شاعيرانە ھاتوە : ئەدىيب و مەلا رەسمان و شقخ رەزا و مەلاى گەررە و مونقى يېنجرينى و بىرەمئرد .

۲۲- (ی-۷) ، نالی بحلی :

وەرە ساقى بە شىنى مەزھەيى رەي ئەرا قەرشى ھەياتى خۇم دەكام تەي(٢٠٩ : ١٢٥].

نه معنگه له پوریبه ههره چالاك وله پیشهرهكانه . ههمروی (۲۲۱) هزنراوهی پی نروسراوه به پیژهی (۲۰۷٪)ی هزنراوهكان و به پله (۲) دی له روّریدا . روّرترینی (۱۲) هزنراوهیه لای سالم و كهمترینی كه بهك هزنراوهیه لای خهریق و مهستوره و سهیدی و بیّرویی و بلهار و بروسهرهیی و پرتهری ههكاری و نهخته رو نهمیری و مینه جاف و لرتفی و مهلای گهوره و همردی و حبلسی و مرفتی پیّنجرینی و سهلام و سهید نه حمه دنه فیب و تهخزل.

- معلسه نگاندنټکی رموی له به کټتی سهروای شهعری کلاسېکی کورديدا :

له ورىدورتەرەپەكى ئەر سەر ئەزمۇرىيەتى بۇ (۱۲) دېرانى شىيەرى كلاسېكى كىردىي ئەنجام برارە ، چەند راستىيەكمان لەبارەي رەرى شىمرى كىردى بۇ دەردەكەرى كە دەتوانىن بە كورتى بەم جۇرە دەست ئېشانيان بكەين :

۱- مهجری له همبور بهربیه باسکراوهکان (۲۱) بهری جزراو رجزری بهکارهزناره ، کمر بهبله بیاه دی استفار همهبور بهربیه باسکراوهکان و دوای شهو حسه مدی دی کسه (۲۰) بهری بسهکارهنتاوه بیاه بیاه دی استفار همهبور شساعیرهکان و دوای شهو حسه مدی دی کسه بنگرمان هزی نمودیه که امهبروکانی مصنوروری که تمنیا بیور بهری بهکارهنتاوه تمه بنگرمان هزی نمودیانه کمینا شیدرهکانی مصنوروی زوریهان بهترای گزرانی و قطبی محسفوری نورسراون و له دیرانه که نمونیا می مخترین محبورای به کارهنتاوه المهمبور هزاره کانینا تمنیا مصنورو ای دوریان می به دریان می سهروای به کارهنتا تمنیا (۱) بهری همید المهمبور شاعیرهکان ، دوریان سی سهروای به سهروایان همیه و دریان که نیزان (۲۰-۲۰) سهروایان همیه و نموانی تر که (۱۹) شاعیرن له نیزان نموانیان همیه و نموانی تر که (۱۹) شاعیرن له نیزان نموانیان شهیه و نموانیان نموانیان که له شاعیرن له نیزان نموانیان همیه و ریزای نموانیان همیه و دریانه المجاوهمبور شاعیرهکان دوکانه (۲۰۰۷) و دهمورشیان که تر نموانیان همیه و دوریان سی بهسهروههان همیه و دوریان دوکانه (۲۰۰۷) .

۲- چیالاُکی پوریسهکان لیه روّر به کارهانتها کهگه رجی لیه شیاعبرتگه وه بیوَ شیاعبریُکی نیز نیا را دوسهاک بهگروری بیه لام هیمموری به سیه ریه که وه ، وه ریگریسن روّر و کیه می بینه کارهانتیان لیهم خشته به ی خوارموه با دور به کهی که ژماره و ریّروی سادی و ریتری هه ریهگیکیان دور به خا

ب	و	3	١	ى	J	ت	'	J	ن	رووى
174	177	15.	14.	771		707	ı	11/	1164	ژمارډي
۸,۲	4,4	۲	6.1	£.v	€,4	a,į	11,	11.7	Y2.0	ر <u>ئ</u> ڑوی سەدى
-	4	٨	٧	7	•	ě	٢	٣	١	ريزى

ک	j	ن	عن	n	س	ك	ئن	ذ	رونئ
77	Yì	13	øV	11	11	YT	٧Ť	W	ژماردی
-, 24	٠.٩	1	١. ٢	1.11	1.1	1,7	1.1	1, V	ریزوی سهدی
V	\\	17	10	16	۱۲	١	۲	11	بوزي

Ć	٤	•	ċ	٥		È	3	ت	Ē
ŧ	٨	1.	10	10	17	u	W	77	YÉ
+,+4	٠, ١٧	۲,۲	44	1,57	37,1	·. £	١,٠	69	1,01
17	70	11	77	47	77	17	- YI	۲-	14

Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y Y .	3	•	ڪ	'	ىئ	•	4	خى	ص	ι,
		1	1	,	Y	7	۲	۲	٣	4
	_	-, ·Y	٧٠,٠	٧٠,٠	• , • £	١٠,٠٤	٤.٠٤	٠,٠٤	٠,٠٦	•٦
1. 44 44 44 44 44 44 17 10 10 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11	7.	79	79	79		YA	YA	YA	۲۷	٧٧

ژماره و ریژهی سهدی و ریزی رموییه گان

۲- شنیکی فاساییه که نام دهنگانهی له عهرهیی ههن و له کوردینا نین (ص، می، ط، ط، ش، د. د. شنیکی فاساییه که نام دهنگانهی له عهرهیی ههن و له کوردینا نین (ص، می، ط، ط، ش، د.) به را دهی کهم دهری ره ووییان دیدو شهریش لهگهال شهر وشه عهرهبیداشهی که بنوسه روای شهری مهسفهری ناك و قووك هاتنی به لام بز غهزهال و قهسیده ، نه و . نهوهی جینگای سهرنجه ، شهیری مهسفهری ناك و قووك هاتنی به لام بز غهزهال و قهسیده ، نه و . نهوهی جینگای سهرنجه ، شهیرانی کلاسیکی بز نهوهی جینگای سهرنجه ، همیرو کیشهکان و به ههمور رهویه کان شیمر داینین ، نهگهر نا دیوانه کهیان تعوار ناین، جا بز فهر دینگه عمرهبیهانه ، لهجانی رهوی ، که رونگه شهرهند و شهیه دهست نه کهری که لهگهال روزش و شیرازی نه دهیی کهکهال روزش و شیرازی نه دهی وهکو (ح.ه.) بان (وامد) با (حدوث) بان (نهید) و حدوث یان (نهید) و دهیانگرد به پاش سهروا . نهو ده نگه عهرهبیبانه و دك له خشته که با دیاره (حدوث) یان (نهید) و بان (نهید) و دورونی گرتوه (خید) یان (نهید) و بان (نهید) و به به نام به رونین و به بان به به به به به بان این (نهید) و بان (نهید) و با

٤ - جنى سەرنجە كە ئەر بەنگانەي تاپبەتىن بە كىردى وەكىر (گ ، ژ ، چ ، ڭ ، ب) چاڭكىيان لە برونە پەريئا بەھئز ئىيە ، بەتاييەتى (چ ، ڭ ، پ) كەرتىرىغتە كلكەي بوارە و تەنيا بە رائەي بەنگە ئاكىردىيەكان بەكار براون ، بەلام (گ ، ژ) ئەختى لەران زىلار ھاتوون ، ھزى ئەمە بەلاي مئەرە بۆجەند ئەگەرىك بەگەرىتەرە :

– سروشتی بەنگەكان چە جۇرئ ھەڭكەرئىيە ، بۇتە ھۆي كەم چەكارھانتيان لىە رەۋى ، (ف ، ژ ، چ، پ) دوۋيلۇرە بروزنەۋدېان لەسمەرەتار ئازدېاستى ۋشتە زىياقىرە ئىالىد كۆتتايى ، ئەممە ۋاي كىردرە دەرريان لە برون بە رەۋرىدا كۆيبى ، ئەمە ئەك ھەر لەشپەرى كلاسبكى لىە شىغىرى ئوزىش ھەستى يىڭ دەكرى كە ئام دەنگانە كەمئر دەبئە رەۋى .

- شاعبرانی کلامدیکیی کورنسان رؤششیرییان عاموسی - فیصلامی بدونو زیساتر فادرهادنگی عادربیهان له میشك یوه تا فادرهانگی وشامی كوردی رؤسان و یافتی ، فادونندی وشامی عادرمی هیزی بایتمو كردنی شیروازی شیمری كلاسیكی دها ، وشامی رؤسان یینی نامها ، بگره له هیزی كام دهكردوره ، بزیم بیریان لمجهكارهیّنانی وشامی رؤسانی كوردی (كه ثام دهنگه رؤساناتهان نیّدا یی) نادهكردوره به تاییدهتی بو شورتیّنکی باهیّزی وهكر شورتی سادرا ، ناماش ثه را دادی شام روزیهانامی كام كردوّتهوه .

ە- دەتوانىن دەنگەكانى رەرى لە <u>زۇرىيەر</u>ە دۇ كەمى دايەشى ئەم شەش كۆمەلگەيە بكەين :

⁻ زرزال

⁻ ٽ،ل،ي،م،د،و،ب.

⁻ رَيْسَ بِكَ بِسِ بِورِ بَيْنِ اقْ ·

ڪيج رف رڻ غ ره رخ ڪ

- و رچ ر آب رض رض رط رط رای ، پ رث ۱۹۰
  - د (نبيه).

دور- بېش رەوى : تەنبا ئەگەر رەوى بزوينى دريّز بن بيويستى بە پيّش رەوى ئابى ، ئەگەر بېلش رەوى دەنگېك يان چەند دەنگېك پەيرەو بكريّن لەبەر بېريستى نىيە بەلكىر بۇ قوول كرىندەوى ئاۋاز " راب ديّز كردىنى ترپە (ايلنام)ى شىمرەكەيە، بەلأم ئەكەر رەوى ئەبزوين (ئېمچە بزويْنېش) بىل . دەبى دەنگېك يان جەند دەنگېكى بېشەرەى رەجار بكرى:

۱ - ئەگەر يەكسەر ئەبزۇينېكى ترى لە پېش ھاتبى ، وائە كۆشايى وشەكە بە ھېشوە ئەبزۇين · ھاتبى ، ھېشوەكە دەبى بەتەوارى يەيرىو بكرى ، واتە ئابى دەنگى ئەبزۇينى بېش رەرى بگۆرى.

۲- له پښش ړوړي نهبزويُن (ويُهگهر همېرو فيشوه نهبزويّن) ، دهبي بزويّنهکه (کورت بي پيان دريّـز) لـه سهرونا تنا کوتنايي په پروو بکري ، وا ته برگهي کوتنايي لـه فاوکهوه پـه دواوه دوويناره ددينتهود

۳- نهگهر بزگهی پڼش کوتایی ناوکهکهی (۱) یی ، نهم (۱)یه معیی لهگهال ناوك و پهراویزی کوتایی بزگهی دودم (که دوا بزگهیه) پهیروو یکری .

پیش ردوی بهم زاراوانه ناسراوه :

ا- ریدف : نام نامزوینه وهستاره بان بزوینه دریژه به که به کسه رانه پیش رهوی دی ، (بزیه پیّی دهگوندی ریدف جونکه وهکر باشکوی زین وایه له جار ردوی بان وهکو نام کهسه وایه له پشت سواره وه سوار بورین ، ریدف ههرچهنده له پیّش ردوی دی به لام پایهی لهو که مثره چونکه به تمد نام (لازم) نیهه) [۲۰۲ - ۷۹] ، ریدف سی جزره :

۱- ریدفی ناصلی : بریتیبه له بزویّنه دریّژهکانی پیُش رووی.

- (۱) ، ئەسب سلى :

ئەي شەككەرىن دەھان و شەكەر ئوتلى لەب ئەبات

شيرين ههموو شهمايل و شيرين ههميو نه بات [٧٧٠ : ٣٦].

رشهکانی سهروای قام هؤنزاودیه قامانان : (نامبات ، قامات ، بات ، ووفات ، حایات ، قات، فیلنیفیات ، نامهات ، دوعیات) . لههامرویان (۱) ریادف و (ت) رموریسه . قیمنیالیه (ووفیات ، دوعات) نامبی دویی (۱) رموی بی چونکه (ت) له نامسلی وشه که با نهیه و مؤرفیمهٔکی ریزمانییه. به لام چونکه له گهال وشهکانی در چونه سهروا به ندی دمین حیسانی رموییان یؤ یکری.

- (رو) ، خەندى يىلى :

كەسەر روخسارى باگيرساوى ئاو ئەگرىجەي وبك عوود

لهسهر مهجمه ر خهیلگی مشکی چینی کارده دور وهك دورد [۲ : ۲۷۸]. لهم هزنزاوهیمنا (د) پوریبه و (ور) پښش پوری که له هممور وشهکانی سمروانا هاتره (عورد،

لهم هردراودیمه (د) روویده و (رو) پیش رووی خه له هامرو وشه کانی صهروا با هاتیه (عبود ، برود ، مار جرود ، سرود ، رووید ، مه عدوود ، مه حموود ، مامدوود) .

👢 - (ز) ، جەمدى بەلى :

ئۇخەي ئۇخەي چەندە يارم ئازەنېنە و شۇخ رىخۇش وەك كريدارە بە خەندە وا بە غەمزە خود قرۇش (۲:۷۷).

رموی (ش) و ریدف (ؤ)یه که لـم رشانهی سهروادا دویباره دمیته و دخوش ، خودفروش ، پزش ، هوش ، خروش ، بوش ، بادهنوش ، پوش ، خهموش) . تهنیا لموشهی (توش) ، (ؤ) ریدف زیبه و پوریبه ، (ش) رموی نبیه و بـاش رموییه بـهلام چونکـه لهگـهل رشـهکانی تــر کموتوتـه لماروابه ندی جیّگهی رموی گرتره و (ؤ) کشاره تموه بوه به ریدف.

- (ب)ى سريل، سالم معلَىٰ :

هائیژا خوتن به جگهرما نمنی غهنزنت له زمیر هانه جونیوش که به ناهم له دمرورنیا بری نیز (۱۰ : ۱۸] .

ريدني (يـ) له ههموو وشه كاني سهرواها (زهمين نير ، حهرير ، نهسير ، دهبير) دروباره بؤنهوه ،

- (ئ) ، گۇران سىڭئ :

بۇنى ئىرمخىت و ئەرەش ئار كيار ئازەي كردەرە ئىر گھائى سەر ئيار (١٧٣ : ١١٠) .

(و)ی نیمچه بزوین روربیه و (یّ) پیش روی .

- (بئ) ، هەزارلە مەم و زىنى خانېدا سىلى : بېگوئزنەرە ئاشكرايە چى و شو<u>ئن</u> زار خۇشە ئلانەرەي لەسەر ئوتن [۲۲۲: ۲].

(بن) ړيدنه و (ن) ړموييه.

تبينى :

-(او ، ز)لەيەكەرە نزيكن . بۆيە را رووىدىا كە لە يەكئنى سەروادا بۆگەرە بېز، بەسەروا بەلام ئامە راست نېيە ، بەگەم _د كورنېيەكى سەروا ئادەنرى.

المعموديينا که ريدف تهنيا به سئ دهنگاري، اسی) دروست نمين، دهش (واو و بن بلکهوه سهروا دروست يکهن به يمکهوه له ينک هزيزاوه بين به ريدت، واو له ناريک و ين له ديزيکي تربن) [۲۷۲ : ۸۸]، به لام همرگيز له که ل (۱) با نابس به ريدت له يه فارنسراوه با (۲۵ : ۲۰). له عەرەبىندا شاعىرى بەدەسەلأت بود. واۋونى يۆكەرە ئەھۇنئارە ، بۇ شورتە (ئېبن رومى يەكى بودلىم شاعورانە خۇي بە دىياردەي ئايۋېرست بەستۇتەرە ، ئەر ھەرگىز واۋۇ بېتى بەيەكمود ئەكربود ب رىدف) [۲۲: ۲۲۱] .

۲- ربیعنی زائد : نمو دهنگه نموزوینه وهستاره به که له نتجان و بدخی نمسلی و رموی دینت ، رانه لمکهال رمویدا هیشوه نموزوین دروست دهگا ، ربیدخی را نشد لمه فارسیدا ژماره بیان شمشه و لم بور رشمای (شدرف سنخن) با کزمورنمتموه [۲۰۰ - ۱۵۹ - ۱۵۹] . لمکوردیدا ، شمم دهنگ نموزیزان میونمته ربیدغی زائد :

- (ن) ، حەريق بطئ :

چاردىم ، ئەمزۇلە گوڭئەن گول بە غېشرە خۇي ئواند نەك نەك كېر در دەمەرگى تۇ قەسەم ھېچ ئەمدواند [٦٣ : ١٩].

برای بزرینی درنزی (۱) که ریدنه ، دور تعیزوین لمناریمك هنشوریا «ماتورن (ن، د)، یمكمیان (ن) ریدنی زائده و دومیان (د) روزیمه ، نمسه لمه هممور و شمكانی سموروایا موریساره بزنمور (ستاند، گزاند، رفاند ، شكاند ، جماند ، دراند ، هاگراند)

- (س) ، خانی بطی :

ههرچهنده نؤ چبویه بهر بمری بؤست

لُ برُست لنك منه لرين برُست [٣- ١١١] .

(ز) ریدفی ئەسلىمە. ھۆشوە ئەبزوغنی (سىت) . بدنگی يۆشەرەی (س) ريدفی زائدە و بدنگی دومی (ت) رموييە .

- (ش) ، خانی دملّیٰ :

مهيلانهبه عاشيطان مكبشت

ىدردى تەپە دال زيەر دىتېشت (٢:٢).

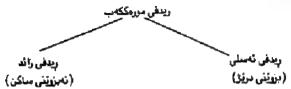
(يَ) كه بزويْش دريْره دونه ريدف و (ش اي دينيان ريدنى تهميلي و روزي بؤته ريدني راكد.

۲- پیدفی موروککه ب : بروتبیه له ریدفی تهسلی و ریدفی ژائد به سهرههکهوه (سهرجهه بی ریدفی ژائد به سهرههکهوه (سهرجهه بی ریدفی تهسلی و ریدفی ژائد به سهرهه بی حمرهکه و ساکینی عهرهنه و از ۱۵۵] . به حبسفی حمرهکه و ساکینی عهرهنها ری نه درای به مهرفینها ری نه درای دهه ریزیه شهر جزره ریدفه ، بان ریدفی ژائد له عهرهبیدا تربه ، خانی دخی د

ھەربور ئەرەلىن قەبېلى كرمانىج بۇتېرى قەزا كريقە ئامانىج [۲: ۲۲].

(ج) پوریبه و (ان) که له پڼش پوری هاترین ، به همربورکیان پیدفی مورهککهبیان پڼک هیداره

رلنکی بکهیتموه دهیی به ریدفی نه سلی (بزوینی دریز) و ریدفی زاند نامزوینی ساکن.

ب قاید : قام نامززیندیه که له نتیوان بزرینی کورتی برگهای کزدایی و رووی دی . له فارسینا بهم جزره پژنامهای کراوه (ههر ساکنتکی جگه له حواو و قاطف و دی ً – بی دایوان پلش نیبی رووی بی ، پنی دهگوئری قاید } [۱۵۰ : ۱۵۲] . له فارسینا قاید (۱۰) دهنگه و له رستهای (سهشب فرخ ننز) کزیرینه تاوه و بهم مترو شیمرویش پژشان مراون :

> باه و خاه و زای و سپل و شین غهین و فاه و نون و هامی بان یقین (۱۸۰ : ۱۸۲).

له عهروبیعا زوره به لأم پهستد نه کراره ، عهبدوللا مه جزورب له هانسه نگاندنی قه پدیا دولی (زوجه فترین سعروای مرقعیه در سهروای موته را دینه که له گزتاییدا دور ساکن به بوای به که و بین، به لأم له ویش زوجه فتر شهروب در ساکینه که نه بزوین بن روکر - سحل ، فصل - له مه جزریکی سه خته و شاعیره کان خزی لی لا ده می، ته فتیاله مهشتروره کورته کان دین ((۲۱۳ ت ۱۶)، بو زیاتر بین گردنه وی قهد و شرویی نهمچه بزوین تابیا ، داری ((۱۳۵ تهی پایش بوی روستار ، یلی بیان واری روستاری و پایشهان مهفتروت بی ، روکر برم (۲۳) ، له سه ختیدا ووکرو دور ساکین وایه) (۲۱ ت ۲۱۱).

جيازاري نټوان قعيد و ريدفي رايد له بزويني پټشهوهياندايه ، نهگهر بزوينه که بريزيي ريدفې رانده و نهگهر کورت يې قهيده .

له کوردیدا قهید دور جزیره و همر جزیره ی جهند دهنگیک دهگریتهوه .

- تەيدى نېمچە بزوۇن : ئەر بزوۇنغەن كە لە يەكارھانشا رەكر نەبزوۇن يەراوۇز دەگرن رالۇرودا ئەگەل يەرى دەين بە ھۆشىرى دراردى برگە .

• (و-w) ، ماولەرى دىلى:

فائن بن تادریس ، مادراسه بن زاون مزکی بن ٹیمام ، جاماعات بن شاون [۲۸۷ : ۲۸۷].

⁽²³⁾ نام دور ندرونه همردورکهان بز (و) هاترین ، نامگار شرونهیمکی (ی) بایه باشتر برو ردکو بیت.

(ق) ربویه و (و)ی نیمچه بزوین قهیده . بهههردویکیان (-وق) هنشروی بهراویری کوتسایی يرگەي بولوميان يېك ھۇنىلوم .

• (ي-د) ، معولعوى داليا:

کنج سەركاران جە سەردىين كەيل

بز مەنان چىن بزى بى رەفايى لەيل[١٦٠ : ١٦٠].

(ل) روویده و (ی) نیمچه بزوین قدیده . لیزه (یل) بزنه هیشروی په را ویزی دواوهی برگهی كۆتابى وشەكانى سەرول.

- تەيدى ئەيزۇن : ئەو ئەيزە<u>ت</u>ئەيە كە لە وشەي سەرۋادا بېن بە تەيد باوترىئيان ئەمانەن :

ە (س) ، جەمدى بىلىن :

نه و سهرور ته به سهرگهش و من خاکسارو پهست

ج بكام خوا كه بامه ني جارئ بگرمه بوست [٦ : ١٨٧].

• (ش)، خانی بعلیٰ :

وان سەير گەھان ئول يكى گەشت

ئەزمامە ژبۇمرا دەرودەشت[۳ : ۱۱۲].

• (ر) ، حدمدی دیلیان

ووختی شەنەق ، لە غەربەرە بارم كە كەرئە بەرق

علهم وئي تيبامهته خور غهريي كرد به شهريّ [٢ : ٣٦٧].

ه (ف) ، خانی دولی :

خونجه زخهوا سهحه رفعيشكفت

وي بوريي ب يوليولي خره راجفت [۲: ۱۳۱].

+ (ن) ، ئەدەب دىلىن:

ئەگەرزىننانە ، كەربارە ۋە گەربەئد

بهسه ، جانا ، عهرایی مه همنا چهند [۱۲ : ۲۵] .

• (ل) اخانی بطئی:

مهجبروبيّ قولووييّ (من له الطلب)

قەلبان تو ىكى بېيال خۇقە جالب[٢:٢].

ئەگەر چى (ل)لۇرەلە رشەي عەربىيدا ھاتىرە بەلام لە شېعرى كوردىيدا يە .

يۇگەنايانيان بەجى ھېشت بالشاھان تاج ر تەخت

ئاسيان يۇ يارە وەك سەھرا ئەكەن يەكپارە تەخت[1 : ١٨٦].

لـټرونا ، ئەگەر چى يەك وشەيەك ھەردوركەننا بۇتبە وشـەى سەريا (تـەخت) بـﻪلام ئەھەريەكئكىلندا مانايەكى ھەيە ، (رەگەر دۇرى)بە. ھەمور وشەكانى ئرى سەرواى ھۇئراۋەكە ئەم قەيدەبان ئېدا يەيرەوكرارە (يەخت ، سەخت ، ئەخت ، ئوخت ، جەخت) .

-(ھ) ، خانی بدلیٰ :

تاجدین و بران ب شەربەتەك زەھر تو دشی دومەكی ئەران یكی قەھر[۲: ۱۹۳]،

ە (ب) ، مەلايى باتەيى بەلى :

(امطرا سهاجيما) هاته تُهمر

ئادما دى بلِته له لهُكن ب سهبر[٥١: ٣١].

بینای کیش و سه روا له سهر زهریه نهك عهروین، بزیه سه روای سه ره کی له زمرینا دی به لام لیّره لمهم رغوبی مه سنه و یه به به بی سه روا له هم رهور له تدا په بر به ربک ریّ شهودی جیّی سه رنجه قمید لماهتی دوم (ب) ه ، به لام لماهتی په کهم (م) ه ، نهمه په کیّکه له کهم و کررتیبه کانی قه بد ، نادیً شاعری بالاً دهست رنگا بهم جزره عابیه به ا

• (م) ، ضرونه کهی سهرموه ، نهم قه پندیشی تیّنایه .

(س ، د) ئەم بور دەنگە مەرەپىن و ئە ئەسلىا ئەكىرىيدا ئىن . ھاتئى ھەربووكيان رەك قەيدى
يەك بۇرى مەسئەرى يان ئەپەك ھۆتۈلۈما ، يەكلكە ئە كەم ر كورئېپەكانى قەيد ، بەلام ئۆرەدا ،
ھەربوركيان بە (ن) دەخرتترتتەرە ئە كوردى ، بۆيسە ئەگلەر قەيدەكلە بكارى بە دەنگى (ن) بىز
ھەربوركيان ، كارەكە ئەبلىرى ، خانى بىلى :

ىمم ماھيىد بينت ئەرى بكەت ھەجىم ىمم ماھيمە بينت ئەرى بكەت گەخم[٢٠٦: ٢٠٦].

بورن کردندود : نثمه له کررسیدا ، تعنیا شم (۱۱) قعیده مان که رشه به رجاو ، که موریان (و-۳۰ » ی کردندود : نثمه له کررسیدا ، تعنیا شم (۱۱) قعیده مان که رسته به رجاو ، که موریان ده رسانی عهرهیی و اینکوردیدا نبن (ص ، ه)، تهکمر به یکی فرنزلزجی کردی ماه که یان له گفتا یکه بن دهبن به به له ده نگرزن و به مهره شروعی شعیدی نمبرزین به بازده ، که چی له فارسیدا ده ده نگیرز قعیدی نمبرزینی کوردی و فارسی ده ریدکموی :

فرده نگاله هوردیو زمان هاویه شن (س ، ه ، ش ، ب ، ف ، ر ، خ ، ن ، ز) به نگیلک له هارسی همیه و له در دخ ، ن ، ز) به نگیلک له هارسی همیه و له کرردیدا فیرسیدا فیرن (ل ، م) . همیه و له کرردیدا فیره (خ) ، دور ده نگیش له شیعری کوردی هاتبون و له فارسیدا فیر (له م فیرد) . همگه له قده بدی نیمچه دروزش که دور ده نگرن (۷٬۳۷) فسارس له لیکزارشه و دی سه رواناسیدا فیرانخستورده نه فیر و تهریمکانمود ، که چی له عهرهبیدا باسیان کراره به لام فهاک به تاری قهید ، تەنئوخى ئەم بور نېمچە بزوينەش بە ريدت بەرانى پەلام زاراوەي (اشترم المسلط)ى بىز دانبارلىر بهرامههر به ريدفي (ورى)ي بزوين كه يلبان مملَّيُّ (الجزَّم الرسل) [٢٧٣ : ٨٤].

جە ئەئسىس ؛ ئىبن رەشىق ئە پىناسەي ئەئسىستا دەئى؛ (ئەلغۇكە لەگەل رەويىغا ئىبۇكىيان به بنه دوشی فار تیهه بگزری) [۲۱۱ : ۲۲۱] . تاکسهان دویی وهکار روزی له سه روتاره شا کوتیایی مۇنزارد بەيرىدرىكرى ، ئاشى (١)ى تەئسىس بگۇرى ولە دېزىكى ترببى بە (و) ولە يەكلى ترببى به (ي) ، مزیدکه ش نهویه (تعلق مه دله تهه کانی تری مه د ، له به رکوی ناشکراتره ، بزی شاغيرو عارورزانكان زياتر بايه خبان بإعاره ، نهك ههر بلش راوى (كه ده بلكه ريدف) بباك كانى لەگەن رەوى ئېېكېشهان بكەرۇتە ئۇوان شاھىر ھەر ئېلقزامى ھى دەكا و ھەرورز رائەكان ب واجبىي دەزانن شاعير بەيرەوى بكات ... هنى ئاشكرايى دەنگى (١) زيمائر لىھ بزويندە كانى دى ئەرەپە كە مارەپىكى زەمەنى زىياترى بىرى بىز گۆكىران) [۲۲۲ - ۲۷۲ - ۲۷۳]. ھەر لىەبارەي ئىم ئەئسىسەۋە رائاكانى غەرۋۇزى غەرەبى مەرجىكى ئريىتىيان بۇ ئائاۋە : ئەبى (1)ى ئەئسىس ر_{. دەرى} لەيمان رشمانا بىن ، ئەگەر يەسەر دوروشە دايمش بيان يە تەئسىس داشائرى (ئەگبەر يارى)ليە وشەيەك و ئەئىسى لە وشەيەكى تربى ،لەيەر دويرى بە ئەئىسىي بائانتن) [٧٤٦ : ١٦١] . لەم ئەلغە بۇيە بېي دەگوتىن ئەئسىس چونكە (لە پېش ھەمور ئېيەكانى سىمروا دى ولىدم بارديدود روگر بناغهی خانور وایه) [۱۵۱: ۲۵۷] . حهمدی مطّیٰ :

فهلاتوون بؤيه وتوويه نابئ فهث فهمسالي خؤر جازيب يزانه جؤنی راکښتا ، به روړی ياری که کرد حاجهب [٦ : ١٨٣] .

(جازیب ، حاجیب) وشمی سمروان . (ب) رموییم ، (۱) تمثمیسه . شمم گالفه لمهمور وشه کانی نری سه روای هؤنزاوه که پهپره و کراوه (نائیسب، واجیسب ، غائیسب ، غالیب ، کاریب، تقيب) ئەگلەر تەئسىسى ئە دېرۇك بېت وقە دېرۇك نەپلەت، ئەمە دەبى بە كەم وكورنى (٢٥١) : ٩] چرنکه ناوازی وشاکه با بطهنگن

ى- دەخىل : ئەر دەنگە ئەبزرىنەيە كە راستەرخۇ دواى ئەلفى تەئسىس دى. ئىبن جنى بەم جنره پهناسهی دوخیلی کردوه : (فعر تبیعیه که دوکمونِته نیّوان تهنسیس و رِهوی ، ووکو رای -المنازل - و هائی - الدراهم) [۲۷: ۲۲۵] هؤی ناونانی شم دونگهی به دهخیل بهم جزره لبله باردتمه و (بزیده پنس دولندن دهخیال چرنکه وهکو دهخیلی ساو میلله ت واید ، به پنجهوانه ی لەسلەكەرە دى. ھەرجەندە لـە بواى تېپټك دى كـە نـابى بگـۇرى ئــەو خــۇى بەشــى بگـۇرى. لـە بنچینه با ههن وانیبه کم تیپه بگزین چونکه له تیپی ب<u>لش خنی ، زیاتر له کزتایی سه رواوه</u> نزیکه ، لعبهر نهودی بنجه وانهی نام بنجینه به به وه کو باشکریه کی سهروای ال دی ، دهشی بویه باس بگرتری دوخهل چونکه دوچیته نیموان نهاسیس و دوری) [۲۰۲] . و سامیهان رای وایه که دهخپل دوشی بگزیژی و مهرج نبیه له ههمود دیروکان چهیرودی بکزی ، لیبن روشیلیش ههر وای مز

_{داخی}ن (خانک ههمور رایان وایه که نمخیل نمگزری ، بگره هاشتیک ههر ناویان نهفینتو، چرنکه له _{گزرا}ن رجیارازینایه ، بهشتیکی تا بلیوستی سهروایان زانبوه و خزیان لی بی دهنگکردوه) [۲۵۳ : ۱۲۱] . مهجری نظی :

کهلامیکه له حیکمه ت که یل ر جامیع عاماکه ر هاریه که ۱ های کارشه مانیم (۱۸۰ : ۱۹۷) .

وشهی سهرها (جامیع ، مانیع)ن . (ع) پدری و (۱) ته تعیسه ، (م ، ن) دهخیلن . وهك دیباره دهخیل لهم دور وشهیه با یهك نبیته و گزرانی به سهردا هاتود باز وشهكانی تریش هه مان شته (دافیح ، قبانیع ، فباقیع ، شابیع ، جوامح ، قباتیع) وهك دیباره لهم (۷) دئین (۸) سهرهایه با ، بمنگهكانی دهخیل (م ، ن ، ف ، ف ، ب ، ت) ته نیا دوریان دوریاره بورنه نهوه (م ، ن) ، نه وانهی تر تهنیا یه که و جار هاتوین . به برمو کردنی دهخیل له سهرایهای مؤتراوها ، جاریکه له خوبهستنموه بهشتی نهاردیست . (لزوم ما لایلزم) و نهگار چی تبقاعی وشهی سهرها یته وتر دهکات به لام دمین به بارگرانیه کی زیاده کی به سهر فهستوی شاعیره و ، به تاییه تی نهگار هزنراوهکه در نیزینی .

ه- نبشباع (الاشباع): نبشهام (حدروكمي نبهي بدخيله) [٢٩: ٢١٠]. ندم بزوئنه كورتمي درای به خبل (که بهکه رئته بیش روزی). خهلیل بهلی بهشی له دیریکه و باز دیریکی تاریکیزی به لأم ته خفيص مطَّى ندايي بكنوري [37 : ١٦١]. قداري ته بيلغه زول راي ته كه ل خوليل به ك دكريته و مطئ (يزويني بمخيل ماهام تيشيام بن بدش له نهوان سهرو بؤرو زيروا بكوري) (٢٤٦ : ١٦١]. به لأم نهم كزرانه له يتوان بزروزيرها كهمتره نا له يتوان سهر له گهل ههريمكي له بزروزلرها · ئەبوھەلاد دەلىي دەخىل بەرۋىي بۇرۇنەكەي زىرە ، ئەگەر بەبۇريان سەربىي ئەسە ئابەسىندە ، هنتني بزروزير له كرين نره جرينكه ومكر جروته خرشك وان ، كهجي سهر لهگهال همريه كي له مانه ائ ارژاری دهگا)[۲۵۱ : ۲۷] لیشهام بهزاری زئره لیبن جنی مطنی : (نه نسیس بهزاری به دهخیلی تاربار هاتره بهشي دوخيله كهي يزويش بي به لأم (سهر) باروكهي كهمه) [۲۷۲ : ۸۲] له عهروبيدا ، تعوينه شيعر په تهشيس و تهشياعي زئر نووسواوه وه کر پلويسشي لي هاتوه ، هؤنراوهي به تيشياعي سعر زاركم دوست دوكموي و داويواهيم لهنيس لمباروي بزويش ليشباعه وه مطني : (عهروارز رائه کان را بان بی باستند ، له گهر دعلقی ته تسبس هه برو، تبهه کهی نبوان ته نسبس و روری الزريَّنه كري رواوهي (ير (كمسره) بين) [٧٤٢ : ٧٧١]. لمه كوريديا ، به تابيسه تن له غمارة ل و تعسيدها، نبشيام و دهخيل و تهنسيس لمو كاته ديّن كه وشهكاني سهروا عهرسي بن ، لههممور ^{هرنزا}ویی کلاسیکی کوردی هؤنزاوه یه ک مدست ناکه رئ همهور وشمکانی سه روای وشهی کوردی الله به الله به ده كه به ده كه من له مصنفويدا همين به لأم له ويش بشيري كورته. كه را نه ويها الويول شرونه كمي بيشهره (قائسيس) و (محفيل) دو راستهمان لهم باره ياره بو دوردها : ١-همور وشهكاني سهروای ههريبي هزنراره . وشهی عهرمين . ٢- بزويني تبشماع له همريوركهانيا

زىرە (كسرە) پەر لەھبىچ رشەيەكتا ئەم بزو<u>ت</u>تە ئەگۇراۋە . گۇرانى ئەم بزولىتە بۇئە پەكى لەكىم ر كورتىبەكانى سەرۋا، شرونەپەكى ئېشرام ، ھاجى بىلى : كورتىبەكانى سەرۋا، شرونەپەكى ئېشرام ، ھاجى بىلى :

مەعدەنى عبلم و علايمى عاميل قوئبى دەوران و مورشيدى كاميل [۲۰ : ۲۲۱] .

بزريّني كورتى دواي (م)دكان ئيشماعه .

و تهرجیه (الترجیه): (بزریتیکی گورته له پیش روری نهبزوین دئیت) [۲۹: ۲۴۰]. له بارس و تهرجیه (الترجیه به (تهرجیه)، سهبیان دهلی (یؤییه بیش محگوتری تهوجیه جونکه بزرین ناونانی نهر بزرینه به (تهرجیه)، سهبیان دهلی (یؤییه بیش نهر ردوی شاراسته بکات و ردوی ویک بیش نیبی وستاو روکو بزرینی هبیه و ستان و بزوان) [۲۰۳: ۸۵]. گورانس بزوینس نهرجیه لی ترزیکموه بو نیزیکی در به کم و کورنی سهروا با نراود. تهرجیه و نیشیاع لهم روبوه ویکو بهای وی که هه ردورکیان بزرینی کررنی و بیش ردویی و دحیی به بردو بکریی به ایام تاکه جیاوازییه کها لهودایه که نیشیاع له کهان ته شهرس دی و تهرجیه له کانتکا دی که ته نسیس نه یی .

مەھوى بەلى :

ئەرەندەي ئەھلى دونبان ئەھلى بونبا ، تاقە رۆزى گەر

به تەرنى من ئەرەند ئەھلى خوبا بم بەسە يىغەممەر [١٣٠: ١٨٠].

وشەكانى سەروا (گەر ، پېغەممەر) ، رەويىاں (ر)بىھو درونىنى پېتىش رەويىدەكە (ە) كورقعريلى دىگرىزى (ئەرجبە) .

چەند تېبېنىيەك لەپارەي دەنگەكانى بېش رەوى :

۱- تەئسىس وريدف ھەرگېز بەيەكەرە لەيەك وشەنا كۆنلىنەوە ، چونگە ئەگەر (1)ى تەلىبىن ھەنى، بزولنى نولان ريدف ئابى، ئەگەر بزولنى برۇغى ريىدف ھەبى، قەلسىس ئىلى، ئەلىن رشىيەكى سەردا ھېچ يەكى لەم ئوانەي ئابا ئەبى، بەلام ئاشى ھەردوركېانى ئابنا بى، لەمايش ئاساييە كە ئەنيا (مولەسسەس)يان ئەنيا (مىردەف) بى، .

۳- ئیشیاع و تعوجیه همرگیز به به که و نایه ن ، چونکه هه ردو و کیان که پهیوه ندیبان به پهلیاها به کن ، بزرنی کورنی پیش پهلین به لام جیاوازی نیوانیان که شعلفی ته نسیس په بیا دهبی که ته نسیس همی ، دوای ته نسس ده خیل دی و بزرینی دوای ده خیل شاوی دهبی به نیشیاع و لهگام ته نسیس نمین، به کسه و بزرینه کورته که دهبی به ته وجیه ، دهشی و شهیه کی سه روا هیچ به کی ا

۲- له پئیش رافی ، تعنیا بدخیل بزی همیه پهیروو تهکری و له بیُریْکهوه بو بیْریْکی تر بگنها

دەنگەكانى تىرھەمبوريان دەنى ئە ھەمبور رشەكانى سەروانا ۋەكو خۇينان دورېلرە بېشەۋە ئەگەر تا. پەكەم راكورتى ئادەنرى.

یونگه کانی سه روا تا زموی (بعیرگه) : قعو دونگانه ی که له کرردیدا زموی و پیلش زموی پیلك بنتن به بیلی برگه بهم جوزه دورده کامن :

ا- بزونني دريز: ٧٠٠

مه بزونن (کورت بان برنز) + نهبزونن: ، · · · c v

ج- بزولن (كورث بان درنز) + نابزوين + نابزوين : -cov .

۵- بزولِن (کورث پان مرلِز) - نەبزونِن + بزولِن (کورث) - v و ، v و ،

نه وبنده ودك پئویستی دروست بوونی تبقاعی سه روا بهین له وشه كانی سه روا با هاویه شی بن نه گهر نا سه رواكه دروست نبیه و ناتوانی له نگهر را بگری، به لام رؤر ناساییه كه له شهعری كورتی ویك مه سنه وی بان له شیمری تریشها شاعیبر له سه زیاتر په پرموی یه گسانی دهنگه كان بكات به مهود تریه و شاوار و را یه لهی سه روا پشه و تر و كاریگه رئر دهیی به لام شه ركی شاعیر زیباد ده كات چونكه و شه كانی سه روا له م روه با كه متر ده پشته و بواری رسته ی له گه ل هه ست و بیرو سوزدا گونجاری لی ته سكار ده باشه و د له كرردیدا تا له م سنویرانه ی خوارد و به پرموی ده نگو برگه كراوه :

> ا- نەبزوين + بزوين (دريز) : ت س حاجى قادر دىلى : كام حەديس و ئايەتى موعجيز نوما ھاتوہ بۇ رەغياشى رەقس رسەما [- ۲۰ تا ۲۰].

وشەكانى سەروا (موعجيز ئوما ، سەما) ، لە دور دەنگى كۆتايى (ما) (٧٥-) ھاوبەشن ، لەيەر ئەرەي بزوينى كۆتايى موتۋە ، بە تەنيا دېكرا دېئى بە سەروا ، بەلام شاعير بىۋ زيادكردنى ئىلوازى ھۇنزارەكە ئەبزوينى (م)ى لە پېش ئەر بزويئە ھۇناۋە .

ب- نە<u>رنۇن</u> + <u>بزونن</u> (كورت يان مر<u>نغ</u>) + نەب<u>زون</u>ن : e v e وانە بېگەيەكى تەرارى باخراق ئە كۆتاييدا دەنى بەسەروا، ھاجى دائى :

> له محشت و دی و ویلایهت بینه نه هیاب وه کو شه خسیکی واحید بن له ههریاب[۲۲: ۲۰۲].

وشه کانی سهروا (شهحماب، بیاب) برگهی کوّتاییمان (بیاب) وهکو یه ک وایه ، تعنانه ت دومیان همر نمو برگه یه پلک هاتوه و وهکو بهشی دواوهی وشعی پلشور خوّی دهویّنی .

گزاردی بوارد، حاجی بطی:

له تامهم بگره تا محررای تیستا پهکټکه حاجی لهرخاکه معلستا[۲۰: ۲۵۲].

به کټکه حاجی ده رحات محمد درو برگها دادهش بوون ، (س) له گهال درگه هاربه شه کانی و شهر اس) له گهال درنگه هاربه شهره داده و نئوس ، هالس) و (تا) برگهی کراوهی سه ربه خویه.

۰۰ - دروین (کورت بان مریز) + نمیزوین + دروین (مریز) : - ۷ - ۵ - د ایروشنا ، درگه هاریهشهکان بهسهر دور برگهها نابهش نمین ، ناوکی برگهی پیشرو و برگهی کراوهی نواوه ، خاش ماریهشهکان بهسهر دور برگهها نابهش نمین ، ناوکی برگهی پیشرو و برگهی کراوهی نواوه ، خاش ملی :

> ئى سەنغەتى رى ھەكئەن زائا ئەئش ئەرى قادرى تەرائا (١١:٢).

ىەنگە ھاريەشەكان ئەسانەن (سانا) ، (۱) ئاركى بېگەس بېشەرەپە ر (ئا) بېگەس كرارەيە ،

ه د بزرین (کیرت یان دریز) + نمبزوین + بزوین (کیرت بان دریز) + نمبزوین ۱۷۰۰ م - ، اگروشنا دونکه هاویهشهکان له درو برگههان ، ناوکی برگهی بیشهوه و برگهی باخراوی دواوه ، هاهی دیگی :

> پەئېكرت دى زىمانى جورىينە بىڭەك يەپى خارسى، ئەكەرشو يون ئەكىڭەڭ [٢٤٦: ٢٤٦].

بعشی له وشهکانی مُنهروانا (بَلْهَك ، کَلْهَك) بعنگی (۱) به ته نسیس لیّك بدرلِتهی و (ڷ) که بهغیل (۵)ی یاش (ڷ) نیشیاعه لهم حلّه تما نموهی سهرنج را بمکیشی بوخیل پهیرمو کراوه که پهیرور نهکردنیشی له کیشناسیدا هم روزایه .

و- بزوین (کورٹ یان مریز) + نمیزوین + نمیزوین + بزوین : - ۷ - و ۷ - ، ، ، ، ، ، ، ، ، ، ، ، منگه کاش سه روا دهچنه وه سهر دوو برگه ، برگهی پیشهوه به راونزی بیشهوهی کازاده و برگهی دواوهش کراویه ، له بهر نه وهی بزوینی دور برگه ده کهونه نار ناوازی سه رواکه ، معرج نبیه بزوینی کزتایی دریز بی ، به دریزی و به کورتیش هاتوه ، برزیزینی دریز نال دخی :

حيروث زوده، وا ديده ويكو حاطة بي دورما

بي بايه نبيه عاشيقي بيُجاره بقهرما [٥٠: ٢٠٩].

له وشه کانی سه روا (ده رما ، بغه رما) ، دهنگه هاویه شه کآن (-درما) پهسه ر دوو برگه دا دایه ش بیرین (-در) و (ما-) ، لیتره نه نیا (۱)ی کوتیایی ، چونگه بزویتیکی درئیژه، به س بدور پیؤ سه روا ، نه وانهی تر هه مرو زیادهن و بوزیاد کردنی مؤسیلیه تی سه روا هائرون.

شرونه بۇيزولىنى كورېت ۋەكو ھاجى بەلى :

ىموەن ئاخىر سىئتە بارى گەررە مەرىلەر خىمەنى بز گۇشتى چەررە [۲۰: ۲۹۰].

ز- ئەگەر رشەكانى سەرۋا رەگەز ئۆزى بىن ، ئەر خەلە ئەنگە ھاريەشەكان ھەمبور بېگەكانى رشەكە ئەگرۇتلەرە ھەرجەندى ھايئ . خاجى ئاڭئ :

> سەدومكورۇستەم بە دل قەمچى ئە رەخشىدا ، بەزى وەك گەبشتە خەندەكى بايانى عومرى دابەزى[، ٦٠٤].

کزتایی هدر دور لمته دار روگهز دوریبه (داجه ری) ، له یه که میان (دا) فه رمانی للِنانه و به ری له به زینه و هاتوه ، له دوه میاندا داجه ری له فه رمانی داجه رین (پینابورن) و و هاتوه ، پیش فه ریش له هاردور له تدا (ی) هه په ، وانه دمنگه هاویه شه کان ژماره پیان (۷) و به ناو چوار برگه دا داجه ش دهن : ۷۰-۷۰-۷ و ۷۰-۷ که هه میریان برگهی کراودن .

سئ- پاش رەرىي : ئەر دەنگە زيادانەيە كە رەكر مۇرقىسى ريۇندانى بە كۆتلىي رشەي سەروارد دەڭكېن ، چونكە لە كوردىدا رشەي سەروا ، بەشئورەي رووت و رەسەنى خۇي بەرەرى كۆتلىي دى ، ئەنبا ئەگەر كۆتاپيەكەي بزوينى كورت بى ، جا كە لىە رەرتى رستەي دئرد شىيعربا زيادەيەكى رئزمانى بئورلكا ، ئەم زيادەيە بە باش رەرى دەناسرى . ئەھەردىدا ياش رەرى دور ھۆرە :

۱- تبینکه دوای روری دی و پنیمره دهکی و به کنکه لهم جوار تبیه : و ۱۰ وی ۱ هروینی دهگرتری (الصله) [۲۷۲ : ۷۸] .

۲ – نام تېهه په که له (ه)ی (صله)ی بزواوه وه په پنا دهني ، نامگام خه ره کامی (ه) بزر چې دهېي به (واو) و ژوريې دهيې په (ی) و منام يې دهنې په (۱) ، نامله ش يڼې دهگرتري خووچ (۲۷۲ : ۹۸) .

راته (ه)ی وهستان (صله)یمو (و ۱۰ می) لهگهرله ئېشباغ کردنی حهرهکهی پهریپهوه هلتین (صله)ن و تهگهرله نیشباغ کردنی (های (رصل)وه هاتین (خروج)ن . لموه بترازی له عمرهبیدا ههر زیاده پهکی بیته سهروشهی کرتایی نایی به پاش پهری .

کهچی لهفارسیدا ، جگه له (وصل) و (خروج) دور دهنگی زیادهی تریش ههن (مهزید ، نایره). بهم جزره بهش روری له فارسیدا دهبی به چوار (وصل ، خروج ، مهزید ، نایره) . (وصل) و (خروج)ی فارسی لهوانهی عهرمیی جهایه ، له فارسیدا وصل (نهوییه که رووی بهووره بلکی و نههه له شهمری فارسیدا نابلت و نال و کاف و هاو یاو تبیهکانی ثیرافه و کژو جاوگ و بهورک کردنموه و یهیواندین) [۲۰۲ : ۲۲۹] ، قهیسی رازی یهکام دئیره شهمری به نمورته بو نام (وصل)انه مهتاره. [۲۰ : ۲۲۰ - ۲۲۲] . (خروج)یش له فارسیدا به دهنگی فایبه تی نامیسراوانه و ، ههر ده نکزکی دوای (وصل) بی به (خروج) بادونری [۲۰۱ : ۲۶۱] کهچی دوه کهی تر که تابیعة بن به فارس،
یه که میان (مهزید) (فهودیه که خروج پنیموه نظکی و بزیمش پنی نمکوتری مهزید جونگه نه
عمرهبینا نهویههی تبهی سهروا تا خروج نهیموه نظکی و بزیمش پنی نمکوتری مهزید جونگه نه
عمرهبینا نهویههی تبهی سهروا تا خروج نهیم به نگی ده کهی دیار نه کربوه و به پههایی جنی
بنی نمکوتری مهزید) (۲۰۱ : ۲۶۱) و جونری تبهه کهیان نمونگه کهی دیار نه کربوه و به پههایی جنی
قبشتره . دوه میشیان (نابره)یه ، نهویش (نابره یه که تبیی مهزیزیه به ناگر نمگرتری چونگه نه کهی
ناوه نه -نوار - هنتره که مانای پاکرینه و (نار)یش ههربزیه به ناگر نمگرتری چونگه نه کهی
مالاًوگرترو بالاًو بووه بایه ، نمایش حامراه نوار - واته ثمو ژنهی باریزگاره و له کاری خواهه بورو
نمکهینته و و بنی نمگرتری تایره ... وا نمین که نمایره نبویاره بنیتان و نبووسی نابره به نوای
نمکویته و بنی نموی نی تایره ... وا نمین که نمایره نبویاره بنیته و بر ووسی نابره به نوای
به کرد ناوی باش رموی لنی بکونگینه وه بی نه وی که و زاراوانه ی بر نابیتهی بینت جونکه جبارازیسکی
نمور نبوا نه تبران کوردی و عمره بی و فارسینا هه به نه وی نه و نمونگه زیادانه وه . باش پهری له
کردینا نور جوزه :

ا- پیاش ربوی نامسلی نام بزوینه کورنامیه (ه) که له گونایی نامسلی وشامی ساوروانایه ، نام ده نگه ره نامی زیادهی ریزمانی بی ، بالگو به شیکه له وشاکه خوّی بهلام لامیاس بی هیّزی نابی به باوی و نامیزویّنی پیّشاوای دابی به زوری ، نیدی نام ده کاولِته خانامی پیاش روویهاوه ، باش ربوی نامسلیه ، حاجی دوئی :

> ز<u>اد</u> سەگم دیود خەتەت ئەمدى رەئىبى ھەندە سە رەزغى ئامەرزان دەيل رەك خانوريى بىل ھەندە سە (۲۰ : ۲۷۲).

(ه) ، هەرچەنئە لەھەر دوو وشەي سەروانا (ھەنئە سە)لە ئەسلى وشەكەياپە، پەلام لەبەر ئەرەي بزرلىنكى بى ھىۋرە نەبۇبتە زەرى (س) بۆتە زەرى و (ە) كشاۋەتەرە دواۋە و كەرتۆتە بىش زەرى جالەبەر ئەرەي لە ئەسلى وشەكەناپە و زيادە نېيە ، يىش زەرى ئەسلىيە .

ىب- يىلنى رەرى زيىادە : ئىەر مۇرفېملە رئىزمانىيانىە دەگرۇنتەرە كىە بىە كۆتمايى وشىمى سىەردادە دىلكۇن و خانەى يىلنى رەرى ئاگىر دەكەن . ئە كوردىينا ئىم جۆزە يىلنى رەرىيمە دەشىي تەنبا يەك مۇرفىم بىل، ھەروەكو دەشى ئەيەك مۆرفىم زياتر بىل.

۱ - پاش رەويى زيادەي يەك مۇرۇبمى : ئەمە ھەندى لەم جۇرە باش رەوييانە و شوونەيان :

- (ه) ر (هن - ي همورامي)ي فهرماني بوين (الكيثونه ، tobe) ، حهمدي بملَّيْ:

له تعجوالی زدمانه گفترگز ناکهم خرافاته ههموو علهم که سهرمهستی مهیه و دنیا خراباته [۲: ۲۲۲]. ۱۵۵ له وشه کانی سه روا (خرافاته ، خراباته) که هاو شاوارن ، روری ده نگی (ت)بو فهرمانی بوین به بز کهسی سبّیه می تاك دهیی به (ه) و ليّرونا به شهسلی وشهی سه رواوه لكاره پاش رموييه و له به رامینا شم فهرمانه دهیی به (سون) ، مه راه وی دگی :

> دل گوم بۇ يا گەش مەنزلگەى جەمەن جەم گوم بۇ يا گەش ئالىي بر خەمەن [۸۸ : ۸۸].

رشه کانی سه روا (چهمهان ، خهمهان) ، رهویهه که یان (م)بو (من)ی قهرمانی بوون بزنه پاش رهای،

- ئېشانەي ئېشارەت (a) ، ھەڑار سطى :

لەر بگربو بەرىد ، لەر ھەراپە

لهر زرم ر کوت و زونازونایه [۲ : ۲۱۲].

رډوی (۱) اور پیانی رهوی (د)ی نبشانه یعو (ی) نیمچه بزوینی ناو یهنده یؤ پاگرننی نټوانی دوو بزوین (۱- د) هادود .

- ئېشاندي كۆ (ان) ، مەولەرى بىلى:

خررشيد سهماي شيرين جهمالان

روشك ثمفراي گرؤي بيده غمرالان [۱۸۹ : ۱۸۹].

- ئېشانەي ئەئاسھارى (جوڭ ، لِك) ، خانى مولَى :

تاجبين ب خره بريه بادشاههك

مام ژی ل تەنبىتتى شېھى ماھەك [٨٤: ٦].

وشه کانی سهروا (شیاه ، میاه) پوریمیان ده نگی (ه.)یه ، (ها)ی نبشانهی نه ناسهاری پیاش راویه، هازار دولی:

> ئېن چ ووزور و پارېگاريك لات ووك يوكه پايشار هواريك [۲٤١:۲].

(بُك) كه دواي (ر)ي (باريكار ، ههڙار) هاتوه ، باش راوييه ،

- را ناري لکار په هه مور جزّروکانېيه ره ، تال بعلَيّ :

حەنايى كرىرە بەنجەيى بە خويناوى ىلى زارم

ئەمە رەنگى شەھادەت بى كە كوشتەي بەستى بليارم [٢٠٩].

(تارم - بلدارم) وشهی سه روان . (ر) رهویه و (م) باش رهوییه . بوا برگهی وشه کانی سه روای ناسلی برینین له (زار ، بار) که برگهی باخراین ، به لام که رانسایی (م) دی ، نامه به نکلکی به بزوینه و بزوینه کی بجوران له که ل خزیها دینی و سنوری برگه کانی بیشور به رهو بیش به ال ده با و و بەراولىزەكانى كۆتىلىي بۇ خۇي رادەكىشى و دەنگەكانى سەروا بەم جۇرە ئايەش بېگە دەين (را. رم ، ئاسرم) .

٢- باش روري زيادى فره مزرفيمي : ئەمەش ھەندى لەم جۇرە باش روويبانە :

- ئېشانەي ئاسبارى - ئېشانەي كۆ ، حاجى بەڭ :

پەندى من خاس بەزائن ، خامەكان

شيرين و پرختهي دوانن ، پرخته کان [٦٠: ٦٠٠]

وشه کانی سه ریا (خامه کان ، بوخته کان) ، گهسله کانهان (خام ، پرخته)به ، گهمانه ره ربیان به ک نبیه و قهمه کهم ر کورتیبه کی گهروی شیمره که به . جنّی سه رئیه هاجی له رژر شویننا گرلی به پاراستنی ده سنوری سه روا نه باوه ، ثه و زیادانه ی هاترنه ته سه روشه کان (هکان بان کان) جیّگای باش رمزی گرتزنه رو و له دور مزرنه می حباراز بتك هاتوه ، نهشانه ی ناسیاری (هکه) و نبشانه ی کؤ (ان)

- ئيشاناس ئەتاسيارى و رائار (ھەر ھۇرئ ئىت) ، ئال بولى :

شاوهات و تامن ماستی خابیالاًتی کاستکم

مەشغورلى ئەفەس گرتنى مشكين ئەقەستكم [۲۰۹ : ۷۷] .

وشه کانی سه روا (که مبتکم ، مشکین نه فه سټکم) ، ثه سنه کانډان (که س ، مبتکین نه فه س) او راویبان (س)ه ، (ټکم) پانس راویبه و له دوو مؤرفهم پټك هاتوه (ټك) و (م).

- نيشانهي ناسياري و را ناو (ههر حؤري بي) . سطى بطي :

دلبهري، تازيهروبري، روو تعنوبري، مهههاروكهم

فاونيهال، ئەبرۇھبلال، شېرين جەمال، ئازىارەكەم[٢٦: ٢٠]

شهم دنبره شیعرهی معانی بهر سهروایه ، ههر آهنتکی سی منه روای تاویووی ههید، هکه آه سهروای کزنهایی که آمه وشه کانی (مههاره کهم ، نازما رهکهم) خرقی دهنرزنش ، امم دوش تهسله کانیان (مههاره ، نازمار)ویه . رمویه کهیان (ر)مو (هکهم) باش رموییه و آه دور مؤرفهمی نامهاری (هکه)و را نازیاد (م) بیک هاره .

– بور راناو ، حەمدى بېلى :

بهستهی رنجیری زولت و داغداری خلتم

لهى سهنهم ، هَلِنَى رَدِهِى رَبْحِيرِهِي حَرِحَالُتُم [٦ : ٢٩٨] .

(خالتم ، خرخالتم) وشامی ساروان ـ نامسلَه که بان (خال ، خرخال) ، ، (آ) روویجه دوه راناوه لکاره کاش (ت ، م) باش رووین .

- راناوى لكاو و فهرماني بوين (عاه) ، له همه د موختار بطّي:

حەقمە من شەر تا بەيانى ئارەزورى گريانمە شنِت نەبورم را با بما ھەر مەيلى قور يلواشە [١٠٧: ١٠٠].

(گریان ، قوپئوان) وشهی نهسلی سه روان و (ن) رِهوییه ، (م ، ه) که دوو مؤرفیمی رِیُزمانین (راناوی لکار و نه رمان) بووته ته باش رهوی .

ہائی ہوری نمین بهگشتی، له هەمور رشه کانی سەروا با بەھەمان دونگو ماندارہ ہی به لام جاری وا نمین ہاش رەربیه کان نمانگیان یەك بی و مانایان جیا بی. ھەزار دوئی :

> ھەر قەل ئەگەيى بە تۆزىي گەرىي قەيسەر سەرى خۆي دديا لەبەردى [۲ : ۲٤٥].

(گەربى، بەربى) وشەي سەروان. (د) پەرىيەد(ى) لىە ھەردوركياندا يىاش پەرىيە بەلأم مانايان يەك ئېدلە يەكەمياندا رائىارى كەسى سۆيەس ئاكە، كەچى دوەميان ئېشانەي دۇخە (ھلەت).

بهم جؤره همر زیاده یک فی وشعی که سلی سه روا ریزمان به وشهکه و بیلکیتی دهیی به پیش به پیش به باش راوی به آنم له روزی کاوار و نیلناعه و ، قورسایی کاواره که دهکه ریته سمر ده نگی نواوه ، جاج تاکه پیش رهویی به آنم شهر نویی بی درخه بیش رهوی بیش رهوی بیش به بیگرسان که مهش شواینه که ده خریته پیشه رو و دا را ده به تابیه تابیه بیشته به بیشته و نرخه کهی له سه رحمشی رهوی راسته قینه به که ده خریته پیشه رو و دا را ده به ده که وات بیشته و بیش را در در و در نورشاعیر گوی به روی راسته قینه نه ده که وات کودن را در در و در نورشاعیر کهی مه را به رشه کانی مه روای (خامه کان و بوخته کان) برو

پاسی دودم : وشهکانی سهروای شیمری کوردی :

سنووری سه روای شیعری کوردی هه را له چوارچیّوهی نه و ده نگانه با نیبه که له گوتایی و شهی سه روا با بورباره دهبنه وه ، به لکو سه روا که په ل بـ ق پیّـش و پـاش و شهی سه روایش ده کیشی و نیقاعه که فراوانتر و قورلُتر ده کتابوه ، بؤیه نه گه ر له ناستی و شهوه سه بری سه روا یکه بن ، ده توانین سی جنری لی ده ست نیشان یک بین ، و شهی سه روا و پینش سه روا (حملجب) و پـاش سه روا (رودیف) ، وه کوله م هیکاریوه با دیاره :

بەك- رشاي سەروا :

شهر وشه په په دونگه کانی سهروای لنه کونتاییموه دی و دهکهورنت کونتایی لنهت بیان دیّره شیمرو به ههمان مانا دوییاره نابهٔهموه، تهگهر به ههمان امانتا دوییاره بهُتموه وشهکانی پهُش شهر دهین به وشهی سهروا ، حامدی دهٔی :

> قەت مەكەن بۇمن ھېگايەي ھەندىلىپ و باسى گرل. ھرلە نەشقەي ھرسنى يارە ئۆكھەڭى بەر باسە دل[1 : ٢٧٦].

(گول، بال) وشمی سمروان، بهنگمکانی سمروا لم کزتاییموه هماترون و وشمکان خزیشمان کورتورنانه کزتایی لمتمکانهه.

به زؤری وشهی سهروا یهك تلكه وشهیه ، بهلاًم جناری وا ههیه ده نگهكانی سهروا بهسهر دور وشه با با بهش دهین ، نهمهیان ههرجهنده نه كوردینا كهمه بهلاًم همیه ، بر شوونه خانی دیگی :

ئا ىمىت ژا<u>ت</u>كى بەر ئەنادى ئايينى جولەززىنى ژاپا دى [۲ : ۱۹۸] .

دەنگەكانى سەرۋا بريتېن لە (ادى) ، لەلەش يەكەم لەيەك وشەبان (ئادى). بەلام لەلەش توبەمدا كەرئىرىغتە ئاۋ دوروشە (يا ، دى خەرۋى ئر) ، ۋا دويئ (بەلام ئۇر بە دەگمەن) يەك دەنگە، مۇرۇبدېكى سەريەخۇبئ ولە كۆتلىيدا لەگەل دەنگى تىرى كۆتلىي وشەي پېشەخۇي دەنگەكاش سەرۋا ئەراۋ بكا ، ھەۋار لە مەم ورئىندا دىڭئ :

> یهك خمم دمره ویّنی، یهك كزولكمو یهك رفژ دمهه رستی، یهك چرای شمو [۳: ۲۲۲].

له لمانی یه که مدا دور مؤرفیم ده نگه کانی سه روایان ته واو کربوه (کزولکه میر) ، لمباره (و) مزرفیم نکی رئزمانی سه ربه خویه و ره ك یه ک وشه وایه ، له له تی دومه ا دمنگه کانی سه روا له یه ک و ضمان (شهو) ، ده نگی نیمچه بزرینش (و) رمویه و ده نگه کانی سه روا بریتین له (مهو) . لهم (و)ی رموی له نی یه کهم دیارده یه کی دهگه نه ، یه ک فوتیمه و بوته مؤرفیمیکی ریزمانی و جیگهی رموی گرفوه .

لیکزنگینهویی وشهی سهروا : نهو وشانهی دهین به هلوسهروا ، دهشی له زور گزشه نیگله سهیر بکرتن و هالیسه نگیدرین .

أ-له روړي دهنگسازييه وه (کڼش و ځاواز) :

۱- بیشی وشهکانی سهروا ، کنش و ثاواریان جها بی ، نال بطیّ : چیهه گواره گرناهی وا بهنهستهی به گری هانتاریسیوه سهر موعالله ق[۲۰۱] .

وشەكائى سەروا (ئەستەق ، سەر موعطلەق) لە رووى كۆشەرە يەك ئېن ، (ئەستەق – قع لىن). (سەر موعائلەق – فاعلانن). بە ۋسارەي بېگەيش بىڭ يەكەميان دور بېگەيـە و دودميـان چـوار بېگەيە . كە دوو وشەكە كۆشپان جېا بوو ، يۈگرمان ئاوازىشيان جيا دەين .

> ۲- دەشى وشەكان كېشيان يەك بى بەلام ئاوازيان جودا بى ، سالم دەلى : لە روړى تېرى موزەى خونريزى مەھىروب مەراسەر مولكى دل بر دور لە ئاشروب [۱۰۱] .

(مه حبووب ، ئاشروب) که وشه ی سه روان ، گیشیان یه که (فع لان) و هه ریه که له درو برگهی تریّز بَنْك هاتوه ، به لام گرازیان جیایه ، وایه برگهی دوه میان هاو گلوازه ، له هه ردوو وشه با برگهی باخراره و بزریّنه کهی هم درو کیسان یه که به لام برگهی یه که میان له روای شاوازه ره جیایه ، له یه که میان برگهیه کی با خراره (مه ح) و له بودمیسان کراوه یه (شا) ، جگه که ره بزریّنه کانیان جیایه ، بزریّنی یه کهم کورته هی بردم بریّزه ، یه گشتی گلوازی وشه کانی وه کو یه ک نبیه .

> ۲- بمشی وشه کان هاوکیش و هاوتاوازین ، سالم بطی : له تمریف باروره نزیای ژهفهره تامی دل شامانه به خوانت هه دوره [۲۰۱ : ۱۲۰].

وشهکانی سهروا (زوفهره ، ههمره) کیشیان یه که (فعلن) ، تاوازیشیان یه که جرنکه ههریه که له سن برگهی کراوه پلک هانوه و بزرینی ههرسلکیشیان (ه)یه ، نهم کررتی و کراوهبیه ی برگهکان تاوازدیان یه که دختا

له هزنزاوهی کلاسبکیدا (فینمه و غهزول و قصیده) که جهکنش سه روای نژدا بهبرور سکری ،

هممیو وشهکان لمبارهی کلِش و ثاوارتوه دهکمونه ناو تُهم سیّ پهیوهندییهی باس گران ، بو شورنه ثمر شیعرهی حامدی که پهم دیّره دهست پیّ دهکا :

لاچاره دەرەئنانى ريشاى رۇحببە مەردى ئەساز نټك ئەيا قانرونى عبشرەت ئەو تالەي دەرچى لەساز [1 : ٣٢٥].

- وشەكلانى سەرولى ئەم ھۆترارەيە ئەمائەن : (ئەساز ، ساز ، مەجاز ، بەراز ، ئەياز ، راز ، ئاز ، شاز ، ئەماز ، ئەراز ، ئېاز) ،

نهوانهی کینی و ناوازیان یمکه : (ساز، پاز، ناز، شاز) هه ریه که له سه رکزشی (فاع) هاتوه و له برگهیه کی با خراو دروست بوه و بروزیته کهی (۱) یه . (نهساز، مهجاز، به وار ، ناواز، نهماز، فهماز، فهماز، فهماز، فهماز، فهماز، فهماز، فهماز، فهماز، فهراز)یش کیش و ناوازیان یه که ، ههموریان له سه رکیشی (فعول) هاتوین و برویتی یه کهمیان (۱) و برویتی دومهان (۱) یه ، برگهی یه کهمیان کراوه و دوههیان ماخراوه ، وشهی (نباز) له کیش و بکر کزمانهی دومه (فعول) به لام اله ناواز له وان جبایه ، چونکه برویتی کورتی برگه کراوه کهی لهوان جبایه ، و دومه لهناو خویانها هاوکیش و هاو لهوان جبایه ، ناوازنا ، کزمانهی یه کهم و دومه کورتی یه کهم و دومه کیشیان به که اله کهان کزمانهی یه کهم و دومه کیشیان به که و له گهان کرمانهی دومه کیشیان به که در له گهان خویایه .

ودكر لمده هدیه ، لمودیش هدیه كه هزنزاوه یمك لمسدریتا تا كؤتایی هدمرو وشه كانی سهریای هاركیش و هارتاوازین ، فالی بطن :

> ساقی بهره معیشانه که توکونه روفیلی گەرمایلی نەرتى ھەروم و بەیتى عاتیقی (۲۰۹ : ۱۲۱].

لهم هؤنزاوه په بېنج دلوه و وشه کانی سهروای لهم شه شه ن : (پوفیقی ، عاتیقی، حاقیقی ا عاقبقی ، نهریقی ، سالیقی) که هممور هاوکنشن (فعولین) و ثاواریان یه که ، هاریه که له سی برگامی کراوه بېنك هاتوه ، له همموریان بزولتی برگامی یه کهم (ه)و بزویّنی برگامی دوم و سالهام (ی) به .

ب-له پروی رشه سازیهود :

۱- بهشه کانی ٹاخاوتن : بهشی وشه کانی سهروا هار جور بن له رووی بهشه کانی ٹاخارتنه وه ۱ رهکو :

- وا دمين ههريووكيان (ناو) بن ، عموس دملي .

گیتی : عبود و که مانت بی ، گویم : نهی گوتی : جامی شهرابت بی ، گییم : مهی [۱۲۵ : ۲۲۲] .

(نهي، مهي) ههردووکيان ناون.

ـ را يديي وشهكاني صهروا (ئارطنار) بن ، حهدي يطيُّ :

شنواوه ، بهرنشانه ، اللم حدقيبه كه تدنگ

مه حروده له ديداري كاسي شوخ و ناشه نگ [۲:۲۲۲].

(ټونگه ، قەشەنگە) كە رشەي سەريان ، ئارطىناين .

ـ هەرىرو وشەكە (كار) بن (ھەر جۇرىك و ھەركىتىك بى)، ئالى بىلى:

ئەر سىلسىلە را مشكى خاتا نارى برارە

ېړېپنچ و شکهن ، خهم په خهم و حملته کراوه [۲۰۹].

(براوه ، کراوه) که وشمی سمروان ، همردووکیان بـؤرابـردوری نمواو (شمنجامداری) بکـهر نادیاری کهسی سنیمم به کار هاتیون .

- ھەرىرركبان (ئارملكار) بن (بەھەمىي جۇرەكانېيەرە) ، يال بېلى :

ئەمرىم من ئەگەر ئەمجارە بى ئۇ ئەجم شەرت بى ھەتا ئەم خوارە يى ئۇ [٢٠٩ : ٨٠] ـ

وشعی سعروا لیم برو فعتمیا (شعمجاره ، شعم خواره ^(۳۱)ن . (بینتؤ) بیاش سعروایه . همریوی رشعکه فارطگارن ، یمکم شرطگاری کانی و بورم فارطگاری شرفتییه .

- ناور ئارىڭنار ، مەلارىسمان يىڭى :

سەرم سەوبايە بۇ زولقى پەرئىشان

للم مهجمروعه بزنتشاني تتخان [٩٤: ٢١٢].

وشمكاني سەروا (پەرتىشان ، ئايشان) يەكەميان ئايىڭناۋە ، دوميان ناۋە ، كۈي (ئايش)ە .

" ناوو لاولكار ، حاجي بطي :

گرتم به بهختی خهوالور بهسه لهتریس خونا له خهر هالسته زهمانی بچینهره نامرلا[۲۰: ۲۰].

⁽¹⁵⁰⁾ ئام جزره ئالبلكاره بلى دهگوترى (adverbial) چونگه لەرشەپىك زياتر بلك ھاتوہ . ومكر دەسئابرازەى لارنى وايە . (ئەم + جارە) (ئەم + خوارە) .

(خوبا ، تەرلا) كە رشەي سەرۋان ، يەكەميان ئار و بوھىيان ئاوملكارە .

۔ نارو کار ، حارین دہلی :

بەقىرىيان ئېستە ھىجرانت ساسىم كە ئارى فىرقانت بۇتە لىباسم[۲٤: ۲۲].

(دوناسم ، لېياسم)، په کهم کارو دووم ناوه . لهم دوو وشهيه نا (س) پوريپه (م) پاش روويپه .

- ناوو راناو ، سالم بطئ:

ئەزىمھاپەك شەو بېينى مارى <u>زولغت</u> گەر لەخەو ئەم دەستىن ئېنتېقام ھەرچى ئەزىيەت بى لە ئەر[۱۰۱ : ۱۱۷] (خەر ، ئەر) رشەي سەرون ، يەكەم ئاوە و دوجە رانغوى سەريەخۇي كەسى سۆپەمى تاكە .

- نار و راناری پرس ، سالم بطیّ :

بهراً هەربەم شەكەرخەندەت (ئەمەر قەئد) پەترريائى شەكەرخەندەت سەمەر قىسەند خربايا ، مىحناش سىلام ھەتا كىسەن ئە كارا سستى ، بى بەخئى ، ھەتا چەنىد ؟ [٥٦: ١٠١].

(سەمەرقەند ، چەند) رشامىسەرزان ، سەمەرقەند دورجبار ھاتود ، ھەرجاردى بەمانايەك ، يەكەميان (ئىمەر – قەند) راتە خەندەى شيرين ردك شەكرى ئىز ھەميشە بىەرى شەكر بەدات . بودمېنيان (سەمەرقەند)ى شارى بەنار بانگە . (جەند) رائارى پرسە .

قعمه جعند لایعنزك بورله بعیووندی وشعكانی سهروا و لهگؤشه نیگای بهشهكانی فاخاوندوه ، وهنگه بعضی تریش بكاونه ناو قعم جغزوره به لام گهمن و قعوانده به فروون گردندورهی معبدست بعسه و لعبه رشودی هزنزاروی كلاسیكی به گزنی سهروای تژیا چهپروو كراوه ، همار هزنزارود بهك كزمائی وشعی سعروا دهگرینه خزی و وشعكان مهجنه خانهی جیاجیای بهشهكانی فاخاونشود ، با هروزه بهك و ریگرین ، حامدی برگی :

> لەباسى زولغيا ، جانا ، قسوورج بوو بە موو ، فەرمىو رەزام ھاڭما رەسى ، ئەسا تەڭگۆزى بە شەرتى موو [٦ : ٢٢٩] .

هانتی وشای (میو) له سه روای دوم و پیش سه روای یه کهم ، جنوره جوانکارییه کی نیدایه . هه میو وشه کانی سه روای هونزاوه که که مانه ن : (فه رموو ، میو ، به دخوو ، شوو ، زوو ، به و ، شاهو ، چوو) . کهم وشانه به ناو خانه ی چواریه شی سه ره کی کاخهٔ وتندا باگو به بنه و ،

- نار : (مود ، شود ، رود ، ثاهرو) .

- ئارەڭنار : (بەيخىر).

- ـ كار: (فەرموو، جوو).
  - ب ئارەلگار : (رۇور) ـ

ردك بهراوردنيك ، دياره (خاو) بههله يهك و كاريه بله درو و شايطناي و شايطكار به بله سي دين .

۲- رؤنانی وشه کان : لهم بزجوونه با ، چاو نادریته به شی فاخلوتنی وشه که ، ته نبا له رووی بروست بیونه و سه بری ده کری.

- ه وشهكاني سهروا ، وا يعييُّ له رؤيانها هاوجؤرين.
- وا دەبى ھەربوركيان وشەي سادە بن ، قانيع بىڭى :

بن حەيابى بارە ئامىز ، قور بەسەر باكا ، ھەيا كەندلان سەر بەرز رشاھ ، خزى بشارينز چيا (١٥٥ : ٤٨] .

(حابيا ، جها) وشعى سادهن .

- وا دەيئ ھەردووكيان وشەي لېكدراو بن ، خاش دەلى :

المی سرنبول لمگهر ههیی تر خوش بور

رەبھان ژنه بوريئه سيەھ روز [۲ : ۱۳۰].

(خوبش برق ، سیمه روق) وشمی سمروان ، همربوکیان وشمی للکدراون ، یمکهمیان له (خوبش + بدره) واته (بؤنځ ژش) ، دوبمیان لـه (سیمه + روق) راته (پروروش) بټک اهتورن و ناوځنیاوی للکدراون .

- وأ نعبي ههردوو وشهكه بارزار بن ، حاجي بطيّ :

تەت ئەسەرورمەكەن ئەرەئدارى

غەيرى غېرەتكەشى بوغەمخوارى[٦٠: ٢١٠].

(تەرەندارى ، غەمغوارى) وشەي دارژاون ، يەكەم لە (تەرەف+ دار +ى) و دوەم لـه (غـىم + خوار +ى) دروست يوە ، لە يەكەميان (دار)لە (داشت – ھەيرون)دوە ھاتوە لە دوەم (خوار)لـه (خواردنموه) ھاتيە .

- وأ نحبيّ وشهكائي سهروا له رؤنانيا جيا بن.
  - ساده و دارزاو ، جزیری دملی :

دل يەكە ، دى غېشق يەك بىت غاشىللان يەك بار بەس

قبيله دي يەك يت قرارويان بالبەرەك بالسيار بەس [۸۰ : ٢٦٤] .

(بیمس) پاش سهروایه . (بیلر ، بلکهار) وشهی سهروان . بهکهم وشههمکی سیادهیه ، دوهمهان وشعبه کی دارواوه . له ناویك (دل) و روگی فرمانژانه (عار) دروست بوه .

- معاده ولنبكدرا و ، مه حوى بعلم :

رۇلە . گەر ھەر سكەي بىيە شا كىر پەندى مەھرى لە كىن كرە رەك بىرد [۲۲۷ : ۲۲۷] .

رشه کانی سه روا (شاکور، دور) ، په که میان لیکدراوه (شا + گور) و بودمیان سایمیه .

ـ لیکدراو و با رژاو ، خانی دهلی :

لمان ساديق و راست و حَبُر خواهن لمان قهمسی و خوارو زووسهاهن [۲ : ۹۵] .

(خبرخیاه ، رووسیاه) و شهی سه روان ، په که میان با رزاوه له (خبر - چاکه) و (خواه) له خراستنه و همیان له خراستنه و هاتره ، بچلته سه ر هه روشه یه که مانای خواز بیاری نه و شته به گهیه نی دوه میان له در روز - سیاه) لیکنراوه .

له هزنزاوهی کلاسیکیدا که به پهکیتی سهروا دی ، بـزی هه په وشه کانی سـهروا ، لهسهره تا تا کزتـایی هزنزاوهکه ، جـنزی رؤنـانی جیـا جبایـان هـهییّ ، بـنز شرونـه تــهو هزنزاوه یــهی ســالم کـه سهرهتاکهی بام دیّره دهکاتهره :

> وەكۈنەي ئالەيم ئەگرى لەيى يار نەي ئابىدادىتە گولە ئالەي بلى ئار(١٠١ : ٥٨].

وشه کانی سه روای کهم هونزاوه به که مانه ن: (بار ، زار ، تار ، سیاکار ، میعمار ، تاکار ، گولُذار ، گرفتار) وشه کان دهکاونه ناو هه رسی خانهی رؤنانه وه :

وشهی سیاده (بیار ، زار ، تبار ، تباتبار ، میعمبار) ، وشهی لیّکندراو : (سیهاکار ، گولُندار) وشهی ماریزراو (گرفتار) .

۲- روسه تیتی و شه کان دلیك جینکردنه و ی و شه ی پوسه ن و ناروسه نی هه ر زمانیك کاریکی زوحمه ته ، چرنکه لیکزلینه و ی ورد و زانستی ئیتیمولیجی برتی هه یه پهگی هه ندی و شه ی و بیانه و زمانه کانی ترکه به و شه ی زور روسه ن ناسراوین ، به لام له که ل شهوشیا هه ندی و شه ی خوانداله زمان دیارن ، چونکه ته واو له بؤنه ی فرنزلؤجی و سیمانتیکی کرربیدا نه تواونه تموه . له به ر شه و شایرانی کلاسیکی کورد زور له زئیر کاریگه ری زمانه براوسیکانمان بروین ، زؤر و شه ی نه هر زمانه براوسیکانمان بروین ، زؤر و شه ی نه هر زمانه به کورد مینه و در به ای گه رو شه به لکو ده سته واژه ی زمانی دیانی له کزتایی دیرو له تما قیت ده بنه و در مه ای گه رود و دارانی :

> روحی زدغلویل له (جنه الماری) شاهمان کمینت (کیف ما یهری)[۱۲۷ : ۱۲۷] .

شاعبرانی کلاسیکیمان ، وشهی عهردیی و فارسی و نورگی زؤریان خراستونهوه کردوییاسه سه

وشهی سهروا، رؤر جاروشهی لهت و دغیری به که به جزری بوه وای سه باندوه سه را بهای و شه کانی سهروا بیان بن ، بؤ شورنه شاعیر نه گهرله لهت و دغیری به که منا و شهیمکی سه روای به رهبی در دغیری عدوه بی را بردی من ، ط ، ط ، ث ، د) هیئنا ، لمهم رفوهی شهم دهنگانه له کرردیدا نین شاعیر ناچلر دهبی همهرو وشه کانی سهروا بکا به عهره بی شاره ریبه کانیان بهان بی جار و باریش به دیگمه ن وا دهبی نهم دهنگه عمره بیانه حسینی دهنگی کرردیدان بو کرایی ، وشهیه کی کرردیدان کریبی به هاوسه روای که رهویه که کرردیدان کریمی به هاوسه روای که رهویه که کرردیده گز ده کرین ، لیره دا له هه رسی زمان هه ندی شرونه ی وشه ی سهروا له شیعری کلاسیکی کوردیدا به کار هی توین ، نه مه جه ند شورنه ی وشه ی سهروا ده شیعری کلاسیکی کوردیدا به کار هی توین ، نه مه جه ند شورنه ی وشه ی مهرو و شانه :

له عەروبىيدا : (فەنا ، قەدەر ، مەرەن ، سەخەر ، تۇقان ، خەرەم ، خاشا ، ئېنشارموتالا ، مال ، مەدەن ، سەخەت ، ئەلسەت ، سەخەت ، سەخەت ، شەخەت ، ئەلسەت ، سەخەت ، سەخەت ، سەخەت ، سەخەت ، سەخەت ، سەخەت ، ئېلىداخ ، موخالەت ، روسەت ، ئېرواخ ، مېسباخ ، ئولغاچ ، مېلىداخ ، ئېلىداخ ، ئەلەرەن ، ئەلىرەن ، ئېلىدا ، ئېلى

- له فارسيدا : سالم بطئ :

ىابېتە بە ھەھلورىي روخا خەللەيى گېسور مەتبورغە پە ئەتراقى كولا سونبولى خۇشبور [١٠٥ : ١١٥].

(گلسرو ، خۇشبوو) وشەمى سەروان ، ھەردووكيان وشەي قارسېن ، يەكەميان قە كىرىيدا تەنيا لەشبىرى كلاسېكى ھاتوە و دودميان كىرىيەكەي دارشتنى جيايە (بۇنخۇش) .

تهمانیش همدندی و شمهی سه روای فارسی : (هوسا ، فادر به با نظیفه به خشیا ، بینا ، گه و همو تعلقیانی ، تابشار ، ته رجوی ، خورویس ، بینار ، به سار ، دوست روس ، سیا، رووسها ، سه رشار، کرلاه ، ماه ، راه ، شکهم ، ته خت تارا ، جه مجا ، خار ، للغریب ، شایدور ، شام ، خام ، نه یشه که ر • خیره دمه ن ، خورسه ند ، فرزه ند ، بریان ، زیبا ، زهشه خدان ، دوریان ، سوخه ندان ، سه ناخیان ، مرهره گوشا ، بیار ، په رهیز ، کروس ، کرور ، شاهوار ، دام ، را تری ، ته پهری ، زه به ر ، فلخوا ، جاروب • دلچو ، فریب ، نشیب ، دوهه ن ، دوخته ر ، که بوته ر ، معهمه ر ، دلاوین ته خگه ر ، شه نا ، مادیان ، پستەر، ماكيان، سەيوو، سوگرارى، ھەما غوش، خەرگوش، ئولجەوشەن...).

هنری به کارهیٔ ثانی وشه ی فارسی له کوردی به گشتی و له شیعری کلاسیکی به تابیه تی لیّروش برّ سهروا به تابیه تی تر برّ کاریگاری نیّوان که دور زمانه بهگهریّته وه :

۱- هدردور زمانه که لعیهای خبراین و به رمیها مای دهیت و سه ریهای سعریه این در دراوسایتی نام دور نه تدویه به چرنکه بینکه بو ژبان دونی به هزی تلکو گنهی که رسته ی هزی له به ای گهیشت که زمانه . ۲- ده سه لاتی فه رمانزه وایی فارسی به سه و ناوچه به کی رؤری کوردستان باز ماره به کی دور و در نزی میزوویی جگه له وی به کارهنانی نام و شانه باز سه روا باز کاریگه ری نه ده بیش ده چانه به . که شاعیرانی کورد که وتبورته زیر کاریگه ری فارسی اسه زفد لایه نی کیش و سه روا و وشه و ده ستموازه و بایده تی شیمر چاریسان استوان ده کرده و «شام و شمانه ی بدؤ سه روای کوردی خواز راونه تموه زیاتر به بره ندیبان به وسمنی بدارد تازاری شاعیر و سه ی و مه بخواری و مایخانه و دورده دال و گذه و گانو کارانده و شتی له م جزره یه که ره نگدانه و یا به نام که ره هاد.

له تورکینا ، له باسه رکزینه واپه کی گشتی و شهای سهاروای شیعری کلاسیکی دوریدگهاییٔ تورکی به قه دعمرویی و فارسی دوری نه بود . نهگه ر چی شاعیره کلاسیکیهه کاشان تورکیشهان وه کرعه رویی و فارسیده که زانیوه چونکه زمانی دوسه لأتی عوسمانی بود و له حوجرویا خویتراود . لهگه آن ناورهندا رشهای تورکی تا را بمیه ك له شیعری کوربیدا گراود به سه روا ، نالی دائی :

> تېيى شكۇلە، خەجەيى ھەل<mark>دا ئە ھەر تەرە</mark>ف ياشساھى ئەر بەھسارە ، ھەليدارە ھۆرىدىئ[٢٠٩] .

(هزربوی) که وشهی سهروایه ، تورکیبه (اوربو) ، واته لهشکرگاه ، نهمهش ههندی لـهووشه تورکیبانهی له شیعری کلاسیکی کوردینا بوونه نه سهروا : (سللووس ، عهفار ، قه ناره ، هؤربوړ ، چابهر ، جان ، فرمزی ، تابرور ، یالغار ، دوندار ، ثان دنگز ، سؤفار ، یهساغ ، وهجاغ، یاغش ، ...) .

نه مه شرونهی هزنزارهیه که که په کېتی سه روای تینا چه پرچو کرا وه و وشهی کوردی و زمانه دراوسلکان جلگهی سه روایان پر کردؤتمره ، سلم دهلی :

> غهبنه پ و خال و له پ و توبېويي پار سونډول و سیب و بنه نشه و گیپلنار [۱۰۱ : ۵۷].

لهم هزنراره به با ، سالم نهم وشانهی کردوه به سهروا (یار ، گوللنار ، بیّنار ، به هار ، مار ، قرمار ، مشار ، چنار) قومار و مشار عهرهبین ، یار و به هار و مسار له کوردی و فارسیدا هاویهشن. چنار کوردیبه ، گوللنار تورکیهه و له فارسیشدا هاتره.

جـ- لـه روزي رسته مسازيهوه : شهرك و شيقني ههر وشهيمك ، ودك چوارچنوي گشتى د

المزماندا شا راده بسهان چهسهان به ایم اسه کاتی قسه کردن و دوان (خیشاب)دا ، بسه بیسی هماریسته که که بازی گونگر و نیازی قسه که ری نتیا رهجاو ده کری ، دهشی نه رکی و شه کانی رسته بگزری و شوندنیان به رمو پیش و به رمو پیش بخری و له گاری و شه کانی در مه به ستی تر بگزری و شوندنیان به رمو پیش و به رمو پیش بخری و له که از شهاری ده نگاه ده که ویته وید و بیش بخریکه ده که ویته وید کاریگه ری کیش و سه روا ، وانه شاعیر له ویر به به به نیاز و رکیش و هینانموی سه روا ناجاره ریزی ناسایی و شه کان تیک بنات جگه له وه ی روز جار مانا و جه خت کردنیش جنگهی و شه کان ده که دودی می سه ری به شوینی و شه کان کردود ، هم رمیز شه وی می کنشه کهی تؤکمه و ته کوردی و شهر برگه ری در بار بازی کاریگه ری در باید که دودی و شهر بازی کاریگه ری در باید که دودی کردود ، هم رمیز شهره ی کنشه کهی تؤکمه و ته کوردی و در بازی کاریگه ری ، دیلی :

لەجگەر گۆشەبى شىعرم مەنە مەعنايى خەراب بى خەتا ، كەس نىيە پازى ، كەلە ئەرلادى درى (۲۰۹ : ۱۳۲] .

له له تى يەكەمدا ، ئەگەر بە رستەبەكى ئاسايى ماناكە دەرىبېين دەئيىن (مەمناى خرابلە جگەر گۆشەي شىمرم مەده) ، يەلنى و بېتىش كردنى ئەم لەتە ئە ئىر حوكىمى كېش دا ھەتدە ، لە دارشتەدەدى رېزىمانى ئەتەكە ، بىئ ئەدەى ھىچىى ئى زىداد و كەم بكەن ، كېشەكەي ئامىنىن د ئىلامەكەي ئەدەست دەدا . خۇ ئەگەر ئەتى دودم بە رستەي ئاسايى دابېزىزىنەرە ، شوينى رشەكان بەم جۇرە دەگۈرى : (كەس رازى نېيە كە بىئ خەدالىه ئەدولادى دىن) ئىردىش كېش شوينى وشەكانى گۈرىدە و ئىقامەكەي بەر گۆرانە دەستە بەر كردود . دەرى سەروايش ئە راكىشانى وشە بۇ دورى سەروايش ئە راكىشى رستە ، ئەم دېرە شىمرى مەحويدا باش خۇي دەدۇينى :

> ىمم ورزارى ئيا مايلتەرە رەنگارى رين ئەسا پيائكى ھەقبلە ، پرلە بادىكى ھەنين ئەسا [٧٠ : ٢٠].

(شهما) پاش سهروایه و وشهکانی (رییق عهقیق) وشهی سهروان شاعیر ریازی ناسایی رئیزمانیی وشهکانی تؤکیاوه هه ریو شهوی (نهما) بچنته بواوه و بیدی به پاش سهروای هه موو بیزمکانی و شهکانی تؤکیاوه هه ریو شهوی شامهاییا شهماله دراوه نایه ، وشهکانی (ریق و عهقیق) سهروا بو شو شوی شهرگیز له رستهی شامهاییا شهماله دراوه نایه ، وشهکانی (ریق و عهقیق) سهروا برش شور شوی نام شور شوری رئیزمانیی شهمالیی بهم جوره به : (شهما دهم و زاری رهنگاری ریقی نها مایشه به به به به شهروکه با به وشهی باش سهروا و بیگیکی عهقیقه نهما برله بادیکی عهقیق) شهو شوینه ی به شهروکه با به وشهی باش سهروا و وشهی سهروا دراوه ، له بنچینه با هی شهو وشانه نبیه ، وشهکان له شوینی تری لهنه کانه به وشهی باش سهروا و گرزراونه نه و نامی در با بگرنجین .

ساله له شيعريكما بملَّى:

ھەواي سۆرى رەنەخ، ئەي دل ئەكەي قەت موھەبيايە لىسە رېتنا جساھى ھسارپورت[١٠١ : ٥٠]. لەش يەكەم ، لەم شېمرودا پېرىستى بەسەروا نېپە . ئەر گۆرانەى بەسەر پېزى وشەكاندا ھاتى، ، بېرىسنى كېش سەپاندوردەتى ، لەئەسلدا يەم جۇرە بود (شەن دل ، قەت ھەولى سېۋى زەنەخ نەكەنى !) كەچى لە دوەمباندا كېش و سەروايشى لەگەل ، سەپاندوريانە كە بەشىي نېپادى رستەكە بخزۇتە دوارە ئا دەرخەرى بكەرەكەن بېن يە سەروا و لەنگەر بىۋ سەرواى دېرەكانى تىر رابگرى ، ئەگىنا دارشتنى ئاسايى رستەكە يەم جۇرە دەبى (چاھى ھارپوت لەرتىدا موھەبيدايە) .

له رستهی ناساییدا تمراوکهری بعشی گوراره ، له فهرمانی تلیه ریا پلش فهرمانه که ده کهوی، به تاییه نیش نه گهر هز (رسیله) بی ، کهچی کیش و به تاییه نی سه روا وای له خالی کردوه لهم دیره شیعره با (نووك) بیانه بواوه تا بین په سه روا ، بطیّ :

> ئەى شۇخى بى ئىياز و گران ئازۇ غەمزە سىرىك ئېرى مىزەت ئېشانەي دال كون دەكا بە نىروك [۲۰] .

با پشتنه ردی لدتی دوم به بنی پوزی له سلی پسته سازی به م جاریه به (تیری موزه ت ، نیشانه ی با پشتنه ردی به نیزان به نورک نیشانه ی باز کون ده که). له هدر دور بازیا (نیوک) به کون ده که). له هدر دور بازیا (نیوک) ده کوؤنه ناوبوه و (کون ده کا) که فهرمانه بواره ده گرئ ، به لأم سهروا نبال ناچار کربوه فورک بیاته بواره نباله گهال و شه کانی تری سهروا رئیک بکه رئ (سیورک ، سولورک ، چورووک ، گیلورک ، مولورک ، دورک ، بورک ، بورک ، بورک)

ھەۋارلە مەم و زيننا بىڭى :

ئەر زىنى بە مارى دل گرفتار ئارامى لەلا ئەما بە يەكجار [۲۲۱: ۲۲۲] .

له تی یه کهم دارشتنه کهی ثاساییه به لائم له له تی دومدا شاوطگاری (به یه کجار) له شو<u>ن</u>نی خوی شهداتره ، بزیمه گزارزاوه شاوه دواوه شاله گهال وشهی (گرفتمار)ی له تی پیشه بهی بهی په هاوسه روا، شهر شوزنه ی کزشاییه له نه سلما هی فه رمانی (شهما)یه و دك لهم دارششته و دیده ده رده کهری : (به یه کجاری شارامی له دلانه ما).

ىپرىكانت بۇ دەردەكەرى. لىك ھۇنراۋە يەكنا ھەمىي وشىمكانى سەرۋا دەرىبىنە و بەريز يىان بە يۆپەلارى ئىجەردەمى خۇت بالاريان بكەرە و بىيانخوينەرە ، بۇت دەردەكەرى كە ھۇنراۋەكە بە گىنتى يىلى لىە جى دەكتا وچ ھەست ر سىززنىڭ دەردەبىرى جوينك سەردىلونىكى وائىلى ۋەھىسى ھەيمە ھەموريان بەيەكەرە دەباسىتۇنەرە ، سىلبەرو ئىجايان يەك دەختا و ھەست ر بىر بۇ لاى مەباسىتى شاھىر دەبا ، با بۇ خورنە ھۇنراۋەكەر ئالى رەرىگرىن كە سەرەنلەكى بەم دارە دەكاتىي :

> قىريان مەھىڭ يېكەرەبن سەيرو ئىشتىيان خارىج ئەنسىسى ئايەتە ، تەكلېقى لايرقان [۲۰: ۲۸].

وشهى سهرواي دئيره كاني ئهمانهن (ئيشتهان ، لايونان ، فيران ، نيفان ، نهلان ، سماني فان مهمان ، سرقاق ﴾ . ج بهريز و ج بي به بردو كردني ريزي وشهكان ، ههريه كه شنبُكت له منشكتنا معزولني و هممور شقه وروزاروكاني ژوورووت بخهبته جوار جلوويه كي لؤجيكيه رو نهورزكنكت بوسنیگیر بوبی زور له بیری گشتی شیمروکهی نالی نزیکه : (نیشتیان که پهرؤشیه بیرت بن يەرۇشى غاشىق دەبا بۇ يارەكەي ، پەرۇشى ئە ئەنجامى ئۇك دورركەرتئەرە يەيدا دەيى، ئەگەر ئەر بەرۇشىيە درۇزە بكۆشى، واي لى دى مەركەي ئاگېرى (لايوتان)، ئەر بەرۇشىيە ھۆزىرەش ديارەك تُعَجِّمُ (فَيْرَاقَ) - لَيْكَ بَادِرَافَهُوهُ بِمَعِنَامِهِ ، يَزِيرِ نَبِيهُ تُنهُمْ لَيْكَ بَابِرَانَهُ تُعْجَامَي نَبِقَانَ (بَوْر زمانی و توروویی)ی بهدکارو ردقیب و خاهه را نهوه بی ، که ددیی به هزی ته لاق (دوست لیك بەربان) ، بان دەست لە يار بەربان كە ئەمەلەياساي بلغاراندا ئېيە ، بان دەست لەكەسېك و شتبکی تربهردانه بزخاتری بار که نهمه بان زیاتر رئی تی دمچی، ناو جه فاو ناخزشیبه ی عاشین له بروری باروره دویکیشی و دؤی مه پهرؤشهو قبرهانی بؤدها و لعباری تعندروستی رهنگدهانموه کُرُوسُ هَلِزُو لاوازی ده کا وه کو (منانگی معماق)ی لی می که له دوا پرزودایه و هاکا به په کجاری توابعهه و شعما ، ومكو فاقعى لي دي له له بو لاوازي ، ينان لعسعد لاوه فاقعى بيز بالدونريت و تنا ىدستگورېكرئ چونگه (مىمبارەت بىد جىلوى بىار دەگەولىك بىن بىلرى لۇمبان) و ھەمبور كەس بە راویــه کی ترشی وهك (سمـــاق) و بــه سروره ؤچــی ســهـیری دهکــهن بــان بارهکــهـی هؤشـتا له کـــه ل ئەمەشدا لىنى رازى نىيە و بە روريەكى ترشى رەكو سماق تىنى دەروانى ، ئەم عىشق و دەردى دىرىى ياره و لهم بن مروه تي خالكه لمكائبًا ، واي لي معكه ن بكه يئته كروجه و سوقاقان و بن خان و مان و بن حالٌ و مالٌ بِمِنْتِنْتِهوه ﴾. مەرچ ئېپە ئەم لېكتا ئەودى لېزە ، بۇ ويشەكاشان كرد لەسەياسەد وەكو شیعره که ی نال معریجی به مانا و زمان و خواره و نارشتنه وه به لام زور لئیه وه نزیکه . فاخر نسه ی للسابي وربن كردنه ودي لؤجيكي وللكنانه ودي خيقابانه جؤن ودكو دهربريني ثهددي وشبعرى ىمىن بەتابىيەتى ئەگەر لىھ بېنورىسى شىاغىرنكى رەكىر ئىالى كەرتىبنىلوە . فەرمور ئەر بۇجورنەي سمارموہ ، کے بوجورونی خوٹیت ریکی وشت کانی سنہ روای شیعرہ کاب ، لاگ ل ہے رہ فریزی

قوربان ، مەھالە يەكى سۆز و پەرۇشى ئۈى لەدلكا بى بتوانى كارام بگرى و خۇى بى رايگيين. غوربان ، مهنجت پدین سنوروپ دید داد. نهمه له توانای کاس دا نبیه ، نامرکنیکه به کاس هالمفانگیری - دیلای گاهش و نوانفی دهشی تنو و بهتو نهمه به دوانتی کمان د کید است. شناندوون که بازمان ویکو راژور لینت نوررکه رئتنامه که ویکو شاه رواید ، قامیم همموای مانیای منانیون که بولس پاد و بازد . رووناکی و تاریکی ، که یه کهمیان سهرجاوهی ثابین و خوابه رستیبه و دوهمیان سهرجاوه ی گومرایی ئاستى دەرىي دوورىت مان بە خزىدا بىگىي، ئەم لاف و خۇيىشاندا ئەي راست نىيە ، يان دۇل، يان پولانه ، يان درؤيه يان دور رووييه . تؤكه وهكو حروري بهههشت تازه كچلكي باكيزهي ، جني يان بات مان مان مان مان به دور به مان دونها ها با بات وهاي دور و دور و باز مان مان دور و دور و ايد . نو خَذْتُ شَيْرِينَتِ ، به لاَمْ بِيُوتَ بِرِكُله و گازانندى تَرَشُ و قَالُهُ وَلَهُ بِهِرَ تَهُو بِهِو تَرشَيَّه تَ خَلَى سَهْرِ هەنبەت ۋەكو دانەي سىمانى ترشى ئى هاتوه . سۆنى لەببەر ئەبيونى و ھەڑارى ۋەكو خان لە_{ردىلا}ر بسهريهكنا جهمايهوه ، ئهمهش لهبهر تعله كالبارى خزيهائي چونكه نهو تهسيلهمى هعلى كرزيم ، بـز فريوباني خالكة ووكـر بان و باو وايه ، خالكهكه بـه دواي بانهكه ديِّس و دوكمونة بأويَّ ... فلله کانبیه وه ، ریشه دو فلیقانه پشی هه ریز ریایه و وه کو فاق خالک ده گری و دهیان کا به تلهبری نبازهکانی هؤی . نهی باری وه کو خور ، نهی دل بر مهزوو میپروسان ، سیهیدان وهره سهریان بو ئەرەي كە ئۆ دەركەرتى ھەمىرو ئەرائەي روويان وەكو مانگە ئەسەر دەركەرئنى شەرقى ئىز بېزى بە مانگی کاؤتایی مانگو بتویّنهوه . نیلّی که کاتی خازی لهسته ری کاؤرو مهجلیسان هالّی دورا پهوه ئېمتا بۇ تۇ دەريەدەرى كۈچەر كۇلأنان برو(٢٠٨ . ٢٤٨-١٤٣).

ه- <u>له روی هنوازده</u> : هنواز ناسی له همرو ناسته کاندا (بدنگ, وشه ، رسته) کار ددکات ر تابیعتنی جزره هنوازنان و شنوازی نووسه رنك له هنوازه کانی ترو نووسه ره کانی تر جها ده کانه ره . لهٔ رودا که باسه کممان بازمانی وشهای سه روایه ، له هامندی به پیواندی هنهٔ واز ناسی وشه کانی سه روا ده کالینه به .

- هارتایی (الترادف) ، وشعی سهروا بزی همیه به پهیوهندی هارتایی لمگهال وشهی تری دلیره شیعره که بان وشه کانی تری سهروا بیه سریته و ، تایه ر بهگ نظر ً:

راهیدی خود بین که حمیوانه له رادی عیشلدا ریشه کهی بسان و دریزی راشمه و هموساریه [۱۸: ۲۸].

رەشمە و ھەوسار ھارتابى يەكن بان لەيەكەرە ئزيكن .

- دزیهان (العدد) ، وا نمین به یوهندی دریمان و شمی سهروا به و شمکانی ترموه گری بها ، سالم

رسیدنا دل کون کونن ساچ غیلام وچ نهمیر وهکو بهك نه هلی خیارن چ غهنی و چ فهقیر [۱۰۱ : ۲۰]. نهاستی به کهم (لهمیر « فهقیر) و لهاستی بودم (فهفیر « غمنی) بزیدگن. هممیر و شه کانی سه روای کهم هؤنزاوه یه که آن و شهی پیشته هزیران لهم په پروندییه فاکنیکه بان (شمیر » که با ، تمسیر » ته ریل ، که سیر » قابلل ، کهبیر » سه غیر ، بیر » بیرتا ، حمسیر » حمریر).

- جورتبه ندی (اللازمینه و اللازمینه) ، کمو جورت و شمو چهمکانیه بمگرینتموه کیه به به کمور پاسراونه کمود. یمکی همین کمودی تریش دمین ومکو مساتی و ممی ، بیورک و زاوا ، رؤز و روننگی ، مامرستا و قوتایی ... حامدی دهای :

> فالسەفەي لوقمان لەكن ئەم زالم ناكا فلروس چى لەئەسبايى دەكا ، لايق بەزاۋا بى غەرروس [۲ : ۲۵۱] .

(عەرورس – بورك ، زاوا) جورتبەندن ، يەكى ھەبى ئەرەي تريش سىن ، بۇيە سەرواي عەرورس جگە لە سەداي دەنگى سەروا و جەختى شوزئەكە ، زايەلەيەكى زاوايشى تۇدايە ، ئام زايەلەپ، ئېقاعى دۆرەكە قورلار دەكاتەرە .

– تەناسىوب ، ئەرەپ كۆسەڭى شىت لەپ ك خانلەي زمانلەرانى – Field – يا كۆپېتلەرە ، نىڭى يىڭى:

> قارورنه فالهك مرستهجافی گرتن ر خاسفه زیوو زمړی شامص و قامهره، درهامی کاوکاب [۲۰۹] .

(كەركەپ) كە وشەي سەروايە لەگەل (شەمس ر قەمەر) لەتەناسىيىليە ، ئەر تەناسىيەي لەوانەرە ھاتىرە تەناسىيىتكى تريشى دروست كردرە لە نئوان (درھەم ، زيىر ، زەر) . كە ھەر دىيلا بە بەيرەندى ئېكچرون بەيەكەرە بەسرارن .

- بوریارهکردنه و (التکرار) ، شامیر رؤرجار په فا مدباته به ر بوریاره کردنه وی وشعی سعروا. نهم دوریاره کردنه و یه تاستی سترونیدا بی و چ فاسؤیی ، جه فت کردنه فعسه ر ثبتاع و جهمك و مؤسیقای شیمره که ، نبالی له شیعری (بیده مدیللا –) با ، هه مور عهجزه کانی ، که به سه روا گزتاییمان دی ، کردوه به دوریاره کردنه و له هه ریه کیکدا دور مسی جمار و شه کانی هنتاره ته و ، هزنراوه که هموت دیره و له دیری کرتابیدا دهای :

> گوتی (نسال) ئەتۇ بىرە ئەسن دايم خوبا كەي بئ؟ خوبا كەي بئ؟ خوبا كەي؟ [٢٠٦: ٢٠٩].

سالم خاودنی شلواریکی قربو به جوریکی تر وشمی سه روا دوربیاره محکشوه ، همر وشمیمات دورجار دینی ، وهکولمسه روتنای هونزاودیه کما دمان :

لازمى غادرتى خىللە ، كاغسارى زەر تسابەق ئىلىپەق شەرخى بېخەن بەخوپتى دال سابىتى بەگەم ۋارداق ۋارداق (١٠١] . لەسەراياي مۇنزاروكەدا ، ھەمرو سەرواكان بەم جۇرە ئورىيارە بىرونەتەرە (شەبەن شەبەن. سەبەن سەبەن ، ھەن بە ھەن ، دەن بە دەن ، فىرەن فىرەن) ، ئىەم شۇران لاي ھەمدىلىن ھانرو[1 : ۲۹۲] .

- لاساكرىنەۋە : شۇۋارئىك كە جەسچا لاي زۇريىمى شاغىرانى سەريەر شىۋرا ۋە يەمپرەر دەكرى، وائە ھەموريان لە رەگەرە سەرەكىيەكانى شۇۋارەكە لاساق يەكتر دەكەنەۋە. ۋشە و دەسقەرا ۋە ئېكچوانىدن و شائوۋى بارشىتنى يەكتر دوريىلرە دەكەنىۋە . شىلغىزانى كلاسىيكى كىورد ، كىەلىي بەكارھۆنانى وشەي بىيانى ئەپرىنگارنەنەۋە ، زۇر جىلر وشامى سەروايان ، بەھەرچى راسانى بىل دوريارە دەبلتەۋە . با سەبرى وشەكانى سەرواى ھەندى ھۆنراۋەى چەند شاغىرنىڭ بكەين ، بزانېن جىزن لە ھائىۋارىنى وشەي سەروانا شرۇن بۇي پەكترىان ھاڭرىدۇ.

- خال له هونزاودی لاپهره (۱۵) یا ، کهم وشانهی کردوه به سهروا : ﴿قَهْمَهُر ، سهر ، تَهُرِ ، نَهُرُد ، بهر ، بهشهر ، کهمهر ، بهسهر ، سهجهر) .

- کوردی بز هامان سارواو روزی ، له لاپهره (۲۷)با تهم وشانعی جاگارهیّناوه: (بلیهو ، سهر ، خانجار ، بهر ، پهیگار ، تافسار) .

– سالم (ل۲۰) : (بەنمر ، زەبەر ، سەر ، سەفەر ، خەتەر ، گوزەر ، كەمەر ، قەمەر ، لەبەر ، ھەنمر گوڭشەكەر) .

- ئارى ((٩٨٠) : (هوتەر ، موغلىيەر ، يەشەر ، قەمەر ، كەدەر ، ئەزەر ، شوغلەگەر ، گوھەر ، سەقەر ، ئەيشەكەر ، سەقەر ، دەر ، يەر ، سەر ، زەرەر ، خەيەر، ئەسەر ، خەتەر ، يەسەر ، سەيەر) . دە . دە . د

- خەمدى (ل۹۰) : (شەرەر، شەر، زىبەر، زەرەر، خەتەر، ھەدەر، كەمەر، قەمەر، پىدر، بىر، بەشەر، سەر، زەر، گرھەر، ئەزەر، قەبىر، موختەسەر).

- مەھرى (ل ١٣٠) : (گەر، يېنەمبەر، وەروەر، بىر، كەر، ئەر، مەنبەر، خەنجەر، بەلتەر).

- خانيم (بدا ، ل١٢٠): (دهر، سهجهر، ناسهر، خعبهر، تهر، جيلوهگهر، نهزير، سهر).

- قانيع (ل٩٢) : (جعوههر، گعوههر، دهنتهر، يعر، سليمر، ششتهر، مورتهري پهرويان کار).

- ئەھمەد موختار (٥٢٥): (بەر، ئەمەر، جگەر، سەھەر، سەر، گرزمر).

- وهفایی (۱۷): (بهسهر، قهمهر، گرلشهگهر، نیلوفهر، خابههر، نمر، جگهن سههار، نه زهر، ساد، بهر، کهمهر).

لهمده رنجاکی خاترای شهم وشانه با هکه شهم ده شاعیره باغ سه روای (سور) هزناویانه بؤسان ده رده که رن که هاشش وشه لای رژویان دوریاره بوته ره هاندنیکیشیان که متر دوریاره بیونه ته ره به به دست خستنی شخیصی وربشری به راورده که و را دهی لاساگردنه رهی به کارهزنانی وشهی سه روا له لایهان شام شاعیرانه ره ، شهم خشته یهی خوارد و گهل را ستیمان باؤ ده رده خار نامنجامی را نستی وربمان ده راتی :

خەنجە	ىلبە	45466	باساور	کىر	ب	نەزە	ته	سەر	مامة	وشاءى
ر	ر	J		٠	ر	ر	*		ر	منەروا
7	`	ı	7	£	7	•	٢	٨	٦	زمارهی دوریاره برونهوه

هونه	كولشهك	n ep	لەپ	گرزه	خەتەر	سەقەر	445	2	مساحل	پەيگەر
ٔ د	ە ر	ر	ر	ر	_		و	ر	١	
1	۲	٣	١	۲	٣	۲	4	٦	V	١

ئەسەر	خەبەر				گەرھە ئەيشەك		بعثهر كهده		مرطلاب
		,		٠	ر	96	ر		د
Y	۲	۲	١	\	E	1	١	0	١

ſ	که	6,00	يلغهمهار	ک	مرختاسهر	قادهر	ij	يددر	شەر	شەربىر	سەمەر
١	ړ	ەر		ر			¥				
	١	١	١	1	١	1	1	١	1	١	4

جگەر	كەر	بهروبر	مرتهرب	متئاه	سلِّبهر	جيلودكه	ىەنتەر	عەنبەر
	_			٦		ر		
7	'	_ \	,	1	١	١	۲	1

ده شباعیر ، لبه ده هوندراوه تا ، (۵۱) وشبه یان کربوره به سبه روا ، کنام وشبانه ی له لایسهان پیمان شاعیرمزه بهکارهانرون ، واته لاسا نهکراونه ته وه ۲۸ وشهان : (بلیمر ، پهیکمر ، تهفسهر ، لمیمر ، هونه ر ، موعتمهار ، کهدمر ، شوعله گهر ، نهیشه کهر ، سهقهر ، سهمهار ، شهرور ، پددر ، زمر ، شهر ، قىغىدر ، موختەسەر ، گەر، پۆغەمبەر ، ۋەرۋەر ، گەپ ، غەنبىغى ، جولۇدگىغى ، سىلبەر ، ئەشىتەر ، مورتەرپ بەرۋەر، كەر) بەكاتە 4 . 7°٪ى ھەمرى رشەكان .

ئەر وشانەي لە لايەن دور شاغىرەرە بەكارھاتىرىن ، واتە لاساكراوئەتەرە بەلام زۇرنا ، زمارەيان (۱۱) رشەيە : (خەنجەر ، زەبەر ، سەقەر ، گوزەر ، ھەدەر ، گولشەكەر ، زەرەر ، خەبەر ، ئەسەر ، دەنئەر ، جگەر) ، دەكاتە رئىزەي ۲۳،۱٪ى ھەدىر رشەكان .

ئەو رشانەي لە لايەن سى شامېرەرە يەكارھاتورن ، وانە لاساكرىنەرەيان زياترە لەرەي پېشەرە ، ژمارەيان (۲) رشەيە : (ئەر ، بەسەر ، خەتەر) سىكاتە رېزادى۷.۷٪ى ھەمرو وشەكان .

نامو وشانادی لله لایدن چلوار شاعیرموه بهکارهاترون ، واته لاسلکردنامودیان چالاکه ژمارهیاان (۲) وشدید : (کممور ، سمحدر ، گرهمر (گموهمر)) ، ریّزدی ۵۰۸٪ی هامرو وشهکان .

ئەروشانەي لەلايەن پېنچ شاعيرەرە بەكارھاترون دوروشەن : (ئەزەر، بەشەر) ر دەكاتە رلىلەي ۱٫۹٪ى ھەبىرروشەكان .

لەو وشائەي لە لايەن شەش شاغىرەۋە بەكارھاتتۇن ۋەلرەيان سۇيە : (قەمەر ، يەر ، دەر) ، بە رېزەي 4، ە٪ .

گهر وشانشهی لهلایهان همشت شاعیردوه ایمگنارهانسیون تهانیسا چهای وشمیه (مسمر)، جهرلِلایی ۱۰٫۹٪ ، نام وشمیه له همبرو وشمکان جالاُکتره له روزی لاساکرانمودها .

هار بهم جازره که شاعیریک جازره سه روایه که بر بایه نی هزنراوه به که به کاردایش، سروشش بایه ته که وای نه وی الموشاوه ترین وشه بخانه خانهی سه رواوه ، جا شاعیرانی بوای خوی که ماماله له گان همان بایه ته مهمان و شه بر سه روا هالمعبرایی ، وانه له هیُنانه وهی و شهی سه روا با نه که و همان بایه به که سه روا به که دو این گردره نه وانه ی سه روا به سه روا با نه که و همان به که به مهری به نووسی و بایه نیک نهمیت نیشان ده که که به که به که به نیزی با مهزراند و سه روا که به خهری نه ته وای کردره نه وانه ی به که به نیزی با مهزراند و سه رواکهی جه سیاند ، بی نه و ی همست بی بکاله میزوری شیمری نه ته وایه تبنیا به به که به به نه و به و سه روایه شیمری نه ته وایه تبنیا به به به به که به به و سه روایه شیمری نه نه و به به نه روای در نه به و نه رواند و شهی سه روا بر شیمری خوی همله برزین به و نیزی سه روانی به زیاد به که ب لاساکردنه و شنی به زیاد به که ب لا نبود به نه رهه نگی سه روا به شیمری کزنیا ، چونک به نه رهه نگی سه روا به به به به به نه رهه نگی سه روا به به به به به نه رهه نگی سه روا به به به به به به نه رهه نگی سه روا به به به به به به به به رواند این به نه به به به به نام هه مور سه روایه که جی شاعیری نوی نمی نمی به نه رهه نگی سه روا با که یک به شاعیرانی به نه به به روانا این به به در نه نام هه مور سه روایه که جی شاعیری نمی نمی نمی که به نه رهه نگی سه روا به شاعیرانی به نه و نموانا به گین به شاعیرانی به نه و نه که بی شاعیرانی به نه و نه اینانی سه روانا ، گین به شاعیرانی به نه و نام کدنی به شاعیرانی به شور ناما

، چونکه پهیپروری یه کنتی سه روه ناکات و رژو پهرپیستی به گهرانه وه سمر نه رهمنگی سه روه نییه . هندانی سه روا لای شاعیری نوی قه ردیات و تابیه فتینی خوّی نتیایه ، برّیه شاعیری نوی باهینه و له سه روا هزناندا .

رو- پاڻ ساروا (روديف) :

القصل حصله غلاء النولة والإد أكله فلاء النولة

حطم تنکر قدری ایها افزمن بنیا . وادغر صدری فیها افزمن

له جاخهکانی بواتریش لهم لارلهولا شرونهی تری پاش سهروا له شیعری مهرمینا بهست به دهکاری به آن به باش سهروا له شیعری مهرمینا بهست به مکاری به آن و رقزیهی نهبهاسان بروایان وایه پاش سهروا له زمانی عهرمینا شونتیکی سروشتی نیسه) [۷-۲ : ۲۲۲-۲۲۲] . له فارسینا ، ههر لهکزنمی باش سهروا همیوه و له غهرول و قسیمها رقزیه پلکی به کارهای ه کنکنی به رئیم به باش سهروای شیعری فارسی به کات و بطی : (پاش سهروای شیعری فارسی به کات و بطی : (پاش سهروای به به نواوانیه نایکناریم له نهیمی هیچ زمانیکنا بهر فراوانیه

ئەھائود) [۲۷] : ۲۲۱] ر كۇنترىن شورئەي شومرى فارسى بۇ ياش سەروا ، ئەودى بارد :

آبست و بهاست و عصارات زبیب است وسعیه روسیداست

خانله ری دورهه ق کهم سټېرينه پهليّ : (مټژووی هزېټه وهی کهم شيعره سيلی په نجاريه کی آ کؤچېږیه ، بهم پېټه لهم شيمره کژنټرين شوونه په که پهلق تيمنلام ليه زميان و شيعری فارسی مايبيّته وه) [۲۹۰ : ۸۵] ، کنکنی شوونه په کې کونی تريشی پؤ پياش سه روای فارسی هيّنارو. ليم آ چوارينه په ی گواپه سالي ۱۸۰ ی کژچې خالکی خوراسان له داشورينی تصافحی کوری عمبولایي آ قاسريی والی خوراسان گوتويانه دوای شکانی په را ميه ر ميری خاتلان و خاقانی تورك :

> از ختلان املیه بروتباه املیــه آمار مان آملیـه خوار آمایه [۲۹۰ : ۵۵].

کدکنی لای وایه که باش سهریا هه بیشه پهگهرتیکی دیار و ناشکرای شیعری فارسی بیه و له رئیر یا کاریگه ری شیعری فارسی بیه و له رئیر یا کاریگه ری شیعری فارسی که توزنه نار شیعری زمانانی شری و دکو عه رهبی و تررکی و گروبو و ... (۲۷۱ : ۲۷۲) . کدکنی چ له نشیاره رایی بی و چ له دهمار گرزی هیچ شاوری له شیعری کوردی به نه داردته و ، نهگهر نا بیتی دهریه کهوت شیعری کوردی چ له روزی ماراونیده و بی نامود بی و چ له روزی ماراونیده و بیانی که کزنترین شاعیره به رهه می رژری مارایته و بیانی یه کونترین شاعیره به رهه می رژری مارایته و بیانی یه کونترین شاعیره به روزی مارایته و بیانی یه دیاری له شیعری کوردینا از هه یک چوارینه دا ، ۱۸۳ چوارینه ی به بیانی سهریای [۳۰] که دیکانی بایا تاهیر : ۲۰٪ین همور چوارینه کانی بایا تاهیر :

مەگەر شۇر وپلنگى ئەى دل، ئەى دل بە موربايم بە جەنگى ئەى دل، ئەى دل ئەگەر دەستم رەسەد خورنت بريجەم برينە تاج رەنگى ئەى دل ئەى دل (٢٠: ٦٢].

پاش ئەرپش جزیری لـه (۱۰٦) ھۆترارەنا ، كە غەزەل ر قەسىيدە سەرەكېپەكانن، ۲۲ ھۇنرارەي بە پاش سەرواي ھەيە كە دەكلام ريزرەي ۲۹،۱۳٪ي سەرجەسى شيعرەكان .

ا- بیاش سهروا چیبه ؟ قهیمی پازی بهم جنوره پیناسه ی بیش سهروا دهکا : (پیاش سهروا وشهیه کی سهریه خزیه ، جیایه له سهروا ، دوای تهواو برونی سهروا دی چرنکه شیمره که لهجارهی کیش و مانازه پیویستی بی ههیه ، باش سهروا به همان ماناله کوتایی ههمور دیره کاننا دوریانه دهبته وه) [۲۰۷ : ۲۲۵] . باش سهروا مهرج نییه ههریمان وشه بی ، دمحه مهد نوره ددین دخی (پاش سهروا بریتیه له وشهیان بان زیات ر ، دوای سهروا ، له کوتایی همور دیروکان دوریاد هندانهوي ياش سهروا له كوتابي ههمور لهت بان بنيره شهعريكما كونتكي تروك ملي شاعر جرنکه شاعیر دهین باش سهروایه کی وا هائیزیری له گهال مانای سهرایای بازیکانی هزنراه یک با بگرنجي، ئەگەر سەروا لاي ھەندى كەس وەكوكۈت واپى، كۆتەكە لە وشەكاندا ئېيە ، يەلكولە بەنگەكانى بولوۋى رشەكاندا يە. رشەكان يوڭزېئى ئەنبا پەيرەرى ۋەك پەكبى بونگەكانى بولۇۋ دەكرىن، ئەمە ئازادى باي ئەرەندە تۇدا يە كە شاغىر لەسەدان رشەي ھارسەررارە ئەرە ھەڭبىزلىن که بز دوربرینی معبعسته کهی دهگونجی ، بهاذم له حلَّمتی باش سهرواها وا نبیه . شاعیر له یه کهم لەت يان دېرو شهعرموه ، كە يىلنى سەروايەكى ھېغا ، ھېچ سەريەستى ھەلبزاردنى يىلن سەرواي ئرى بۇ ئامۇنۇقلەرد. ئىبىئ ھەر دەسىت بەر يىلش سەروايەرد بگرئ تىا ھۇنزاردگە كۆللەي دى وللە هەسور ىئزدكانېشنا بىبىي مانىلى ئېرمكە بە جىزرى ئامېزى لەگەل يىاش سەرواكە يەك بگرېتەوە ، به لأم له هه مان كانيشنا هاش سهروا هيّنانهوه نيشانهي بالأ بدستي شاعوره له شيمريا (نهكهر دیوانی شاعیریك له رووی دوون و خهرونی باش معرواوه هطسه نگینین دهبینین توانای باهینانی شاعبر له شيعره پياش سهرواگان ريباتره)[۲۲۷ : ۲۲۱]. پياش سهروا وهکوچه قبّك را نمبي ثايو سەروايانە بۇخۇي رايمكۆشى كەلە روۋى مائاۋەلە كەلينا سكونېلىن و ئەۋائەي تىر ۋەلاسانى. بسان سەروا ئەگەر باھۇنىانى شىلىيرى ئۆداس ھۆرۈكى ريىادەكى بە ھۇدراردىكە دەنا بىھلام بىلان شعويش هدر زوو معبئ بعيليعتي لاسلكوينعوه وشنعيران يلش سدرواى بدكتر ودردهكرن ولمكدل ئالەرۋكى بابەتى خۇيانى دەگونجۇنن .

سب ه<u>رتی په پیدابروش پیاش سه روا</u> : پیاش سه روا به کیّکه ایمو پهگه ره شیمرییانه ی نه ته وه کانی غهری عه رهب (خارس ، کورد ، تورك ، قوردو ...) غهرتال و قهسیدهی عهرهبیبان بی موتوریه کردو. هری چیهه پیاش سهروا ، که له عهرهبیدا خهبوه ، له رُمانه کانی تر برتری زیباد کراوه ؟ کمکنی بورنی پاش سەروا لە فارسى و نەبورنى لە غەرەبىدا بۇسى ھۇ دەبائەۋە : (١- ھەبوونى فەرمانى - بىرون خامە- كە لە ئايدەئېيەكانى زمانە ئارىدەكانەۋ لە غەرەبىدا نېيە . ٢- فارسى زياتر پئويسىتى بە مۇسېلېيەنى سەروا ھىيە چونكە لەغەرەبىدا سەروا بەھۋى ئېعزاب و خەرەكەي كۆئابىدەۋە ئوانىلى كشان و درئۇ بورداودى زياترە ، بەلام لە فارسىدا چونكە كۆئابى وشەي سەروا بە زۇرى ۋەستاۋە ، دوا دەنگى كۆئابى تراداى كشانى ئېيە . ٢- شويتى وشە لە رستەدا ، لە زمانى فارسى ، ئايبەتېتى خۇي ھەپە . ئەر فراوانى و بلارىيەي فارسىلەم روۋە ھەيەتى لەكەم زماندا ھەيە) (٤٠٧ : ٣٢٥). ئەمە لە فارسىدا ، بەلام لە كىردىيدا ، لەئەنجامى ئەرسەرزەلىرىيە ئەختى فرارانىدى بۇ شەمرى كىردىي كىردورمانە ، دەركەرتو، كە ھۆي رۇرى باش سەروا لە كىردىدا بۇ ئەم خالائە دەگەرئىتەرە :

- هەبرونى (فەرمانى برون toba) لە كرردىيا كە لە زمانە ھېند و ئەپرېپېدەكاننا ھەيە ، لەگەل فەرمانى (ھەرمانى برون 1050) كە دەررى زۇر چالاكانە دەگېرى لە دەرمانى (ھەرمانى كىرىن -1050) كە دەررى زۇر چالاكانە دەگېرى لە دىروست كردنى دەستەراۋەى تر. لە سەر ژەپرى گىنتى ھۆبرارەى كلاسىكى دەركەرتوە كە ئەم سى فەرمانە ، بە ھەمبور چۆرە گەربان و كەتۈك. لە پېشەمبور يىلى سەرواكان دېسن. لە (٦٤) دىرانى كلاسېكى كە (٤٩٨٠) ھۆبرارەيە ، (١٥٠٠) ھۆبرارەيان بە پىلى سەروايان كە دەكاتە ٨. ١٩٪ى ھەمبور ھۆبرارەكان و ٨. ٢٠٪ى دەكاتە ٨. ١٩٪ى ھەمبور ھۆبرارە بەلى سەرواكان نەرمانى دەركانى د مەكىنى مۆبرارە بەلىلى سەرواكانيان فەرمانى (٢٠٠٠) ھۆبرارە بالى سەرواكانيان فەرمانى دىرونى – ھەببىن – كردن) د ، كە دەكاتە رۇۋى ٣. دەگىي ھەمبور ھۆبرارەكان و ٧. ٢٥٪ىي ھۆبرارە بەلىلىسەرواكان و ٧. ٢٥٪ىي ھۆبرارە بەلىلىسەرواكان و ٧. ٢٥٪ىي ھۆبرارە بەلىلىسەرواكان و ٧. ٢٥٪ىي ھۆبرارەكان و ٨. ٢٠٪ىي ھۆبرارەكان و ٨. ٧٠٪ىي دەپرىن .

- سروشتی زمانی کوردی که به رؤیی فهرمان له گؤتایی رسقعره دی ، دوریناره برونهودی یمك فهرمان بؤرژور هنگانی جباجها ، چ تموانهی سهردوه و چ فهرمانی کر ، وای کردوه پناش سهروا لیه کوردیدا رؤر بین ً.

- مەيلى شاغيرانى كورد بۇ بەكارەلئانى كۆشى دوئۇ لەو دوئۇييە مىلوە بە شاغېر دەنا ھاش سەروا لە كۆتايى دئىر بەكارىيىنى ـ يەكى لە جيلوازىيەكىنى غەرۋۇزى غەرەبى و كوردى ئەۋەيە رۇرىدى كۆشە شەش تەفىيلەكانى غەرەبى لە كوردىيا ، جگە لە شەشى ، قىلبى ھەشتېشىيان ئى دورست كرارە كە ئەمەلە غەرەبىيا ئېبە ، بۇ شرونە رەمەل و ھەزەج و رەجەز و موزارىچ و موجئەس لە غەرەببنا ھەر بە شەشى يان بە مەجزورى بەكاردىن كەچى لە كوردىيا دەشى بە ھەشتېش بەكارىيىن ـ ئەم درىز كردنەرەي كۆشانە دەرفەت بە شاغىر دەدەن وشەيەك يان دەستەراۋەيەك و

- ناوه رؤکی بابعتی شیعریش دهوری هایه لهبه کارههٔناش بساش سه روایا ، کهشیر پی (رؤ)ی تبدا دوریاره دهبهٔته وه ، که نافرمیٔدی بی (ج بکهم) _{ه ...} ج- <u>شیکردنه وهی بیاش سه روا خه کورد پدا</u> : بهاش سهروا دوشی و شهیمك بیان زیباتر بی تبا ددگانه ندوهی لمانی دوهمی دئره شیمر . واته ددگانه دهستمواژه و رسته و بزی هدیه له رسته به کیش زیانر بی . لمام روانگهیموه بیاش سمروا دهکریّنه چوار جوّر :

١- بەك رشە : ئەم رشەيە بزى ھەيە :

- ناویئ : حهمدی (شاخ)ی کردوه به پاش سه روای نام هؤنراوهیه :

را به کرل ئارایش، گزشهی دوستاری شاخ

خَرْشُهُ بُوْسَهُ بِرَانِي رِيْزِي حَهُ زُرُونِي لِلْمَارِي شَاحُ [٦٠: ٦١٠].

- خارطننو : میسان حممدی نارملناوی (ساخ)ی کردره به باش سهروا :

حەرفى ئاساغى بەجبم لاجاگە ئەك ببنجابى ساخ

كاسەيى كازىن لە مەي بر. خالى ئەك مېئايى ساغ[٦٠ : ٣٦٠].

- کار : سائی (ممکا)ی کربوه به پاش سهروا :

جاره كهم. جارم به دائهم ثبنتهزارى دوكـــــــا

شەو بەيادى عاريزت، يادى گولى شەر بۇ دەكا [١٩: ١٠٠].

ئاوطُكار : شلِخ ئروري (شاو)ى به باش ساروا عافاوه :

خؤت بياريزه له ناهي دل برينداراني شــــــو

نهك بغوبا فاكهرب گيراني، درعاي فالأش شهر[٩٣] : ٢٢٧].

- رائاوى جوئى كەسى : وەقابى بىطى :

لهو رؤزوره که دوور بزندوه سایهت لهسهری من

سورتاره له تاوت هموی جان و جگاری من [۹۱: ۲۱۱].

وشەي برسبارى (بۇچ) ، ھەمدى دىلى :

مصنتى سورمهى فلزه جاوث تتركس شهدلايه بزج؟

نولغى ئەنشانت شرونەي ئىرپەيى لەبلايە بۇچ ! [٢٠٢٠].

۲- دوستمواژه : وانه له يعك ويشه زياتريي و رستهي تعراو نهين ، جا دوستمواژه كه ناوى بي يان كانى :

- دوستعوا ژوی ناوی : ئەھمەد موختار بەگی جاف (ئەر چارە)ی كردۇنه باش سەروا : غەرالەر جېنە يا خۇ بېللەيى سەھبايە ئەر چارە

شەرابى نابە ياخز ئېرگس شەھلايە ئەر چارە[۱۰: ۱۰۲].

– دوستمواژه ی کاری : سالم دوستمواژه ی (یم) که شعرماش جوون لـه رئیژه ی لینشالی له گهان راناری لکاری (م) که تعرکی بکعری فعرمانه که دهبیش به کار هیناره :

له مەخشەردا ئەگەر بى _{يەل}ىي ئۆمائىل بە جەنئەت بو

لەلاي باراس ئەھلى دل سەر ئەنگەندەي ھەجىلەت بو[٧٩ : ٧٩]. ٣- رمنایهك . هامدی رستهی (خانكهم)ی گردوه به پاش سهروا ، دهلّی : له رووی تزیا نایی ، شەرته رجریی خوم تالیف ناکهم كه رورهم عائددي تؤيه فيناي تؤبيُّ لهسهف ناكهم [٦٠١: ٢٠١].

٤- له رسته بهك زياتر : به تابياتي له و شبعرانهي كه نبرهي لعني دوهم له هه موو داره كان وه ك خۇي دوريارە بەبئىنەرە ، جزيرى دەلى :

شؤخ و شهنگی زوهره رونگی دل ژمن بر دل ژمن ئلورتين ھەيبەت بلەنگى دل ژمن بودل ژمن (۸۸ : ۲۹۹].

پاش سمروا له رستهی (دل ژمن بر) و دوویات کرنشههی دهستمواژهی (دل ژمن) پلك هانوه که للروما بوریات کردنیویی بهشتکی رسته که بؤ جه خت کردنه . هه مان پیش سه روا لای پرتموی هه کاریش همچه (۱۰ : ۱۷۱). حه مدی باش سه روایه کی هنشاره له رسته یه ک ریسانره و دورسات كرينهوييش نبيه و ناگاته ئاستى نبولەت ، يوڭ:

يا معاماد رووروشي دورگا تەكەيتۇم ، تۇبەبى ھەرچى ھەم بى شك سەكى ئاسانەكەي تۇم، تۇرباين [٦ : ٢٩٢] . (نؤ به بئ) رسته یمکی نه واوه ، جگه المم رسته یه دهسته واژه ی (مُؤم)ی له گه ل کربوه به پاش

سەروا (سَنَوْم ، تَوْ بِه بِيُّ). وايش بمبيُّ هاش سەروا بور رسته بيّ ، مەھوى بملّى : بعديم معربهي خولني لمشكعوهم ، بروانه جؤنم بؤت

تەربورنم كەيلى زووخى تەربوغەم ، بروانە چۇنم بۇت[٠٨: ١٨٠]. (بروانه چؤنم بزت) که پاش سهروا په له دوو رسته بلك هاقوه (بروانه - چژنم بزت) .

د- پغنی سهروا له <u>رووی ر</u>ه سهن<u>کتیبه و</u> : لعبه رشهوی شیعری کلاسهکیمان کاتی خزی وشهی زمافه کانی معرویه ری کردوه به کهرهستهی دهریرین ، زؤرجار شهروشه یژگانانه بورن به پاش سەريا ، بۇيە ئە روانگەى رەسەنېتى باش سەريا ، دەئوانېن بېكەين بەم جۇرائەي خواردود :

- يىش سەرواى يەك زمان : ئەرەبە كە رشە يان وشەكلنى يىش سەروا سەريەيەك زمان بن .

ه پاش سهروای کوردی : عمونی رستهی (دهبرا نم)ی کردوه به پاش سهروا ، که کوردییه ، نظی: له شويني چي ده چي . نهي دل ، خه يالت خاره ده برا نم ئەرەي ئۇبزى خەرىكى ئەر لە ئۇ ئۇرارە سايزانم [74 : 74].

ه وا دەنى ياش سەروا غەرھىي بى . جزيرى دىلى:

تؤسمته رگمد ب ته ماشا ودره بازاری حوث لَىٰ تَهِي فَالْبُدِهِ قَارَانِ نَهْدَتَ خَارِي حَبُوتُ [84 : ١٥٥].

یان وا دمیی رسته یه کی عهرمیی بگریّته باش سه روا ، ویسالی دهلُی : غهریقی به حربی عیسیانم (افضی با رسزل الله) حهریقی ضاری ضیبانم (افعی با رسزل الله) [۲۲۹ : ۱۲۸].

نهورشه و بدسته واژه عهر بدیدانهی کراین به پاش صه روا ، به زوری نه مانه ن : عیشق ، غالمه ت (رسه) ، خهت (مط) ، خهر (طرهی ، زایع (حسع) ، قهت (المد) ، خوسروس (خصوص) ، مهخلویق (مخلوی) ، نه لوسته غاس (المسعات) ، له زیز (الهد) ، فیرای (فرای) ، مانیبه ت (عابه) ، معاون (مرات) ، معا

- را دهينٌ هاش ساروا فارسى بيّ : بيّخود بطنّ :

سەھەرسېيارى رورى سامائى (خورشېد) شەفەن سوورارى گۇنەى ئائى (خىرشېد) [۳۲ : ۳۳] ـ

(خورشید – بزر) وشمیه کی فارسیبه و بزنه پاش سهریای شیعریکی کوردی . وشهی فارسی بافته معرفی که بردی . وشهی فارسی بافته معرفی له شیعری کوردیدا نمیزته پاش سهریا ، برزویان که متره . گرنگترین وشهی فارسی له پاش سهریا هاتین که مانه ن : (خورشید ، باد، شما ، جا ، جراغ ، خود ، دیگه ر ، فریاد ، اوست ، ناشگار، جان /جانان ، درایخ ، مناهی نمه و ، بهشمه ، مناهرور) ، وشهیه کی رووسی و هکو (سهمای ریش بهای جار بزنه بهش مهریا [۲۸۳ : ۲۸۲].

– باش سەرواي قرە زمان : ئەوبىيە دەستەواۋەگەيان رستەكەي باش سەروا وشامكاني لىھ دور زمان بان زياتورنى ، ئاسىمەر مەھرى بەئى :

> کون به کون دوروان څهکم هادی تهماوه څهی بولغ ههر مهکانی بڼی ته چې شادی تهماوه څسهی دريغ [۱۹ : ۳۹].

(نەملۇد ئەي دريغ) ، لە كورىي و فارسى يېك ھاقود (نەملود ئەي – دريغ) . پېتەرى ھەكارى بىلى سەرداى لە كوردى و غەربىي دارشتود ، دىڭى :

> کافری بونخانه گەرپام عاقیبەت ساکینی ویرانه گەرپام عاقیبەت[۱۰ : ۱۰۳]. (کارپام عاقیبەت) بىش سەررايە . (گەرپام) كورىمىو (عاقیبەت) عەرەبىيە .

ه - ممردای پاش سماروا : هاش سماروا به پنی هزنداوه و دنردکه دهگفهی ، بنقی همیته بمان مزرفیمی کررت بی وهکر (که - بکه) و بزیشی همیه له رسته به کنته یک ، بنو شورته له فارسیدا دهشی پاش سمروا (است - lobe) بی و دهشی جگه لموشمی سماروا ، سماراهای نئیو بیان لمی بگرنته ره ، روکو تهم چوارینامیه :

> پا من بردی مئت نمی بانعتم پا من بردی مئت نمی بائستم چین من زمهان شدم ترابانعیتم تا من بردی مئت نمی بانعیتم (۲-۶ : ۲۲۵).

> ئەر ئانەپەي دال ئەر ئەبۇپەي چۆش ئەر لانەپەي دال ئەر ئەبۇ پەي چۇش [۱۸۲ - ۱۲۲] .

هه موو وشه کانی دوولت که یه کن ، رشه یه کیان پیش سه روایه (شهو) ، شهوانی تریش پهال مه روان (بهی دل نه و نه به ی چیش) ، ته نها جیلوازییان له وشهی (شانه ، لانه) دایه ، که ته نها ده نگی یه که میان جیایه . (م ، ل) . گزرانی مانای له ته کانی ده که وژنه سه و یه ک ده نگر به س .

- را يمين نبولهت دهين به پلش مهروا و له ههموو ديرهكان دووياره دهيكتهوه ، ويسالي دهي:

ئەسىرى جەرخى دەورا تە ، غەرىبم ساخودا رەھمئك دىلىلى مولكى بەلخواتم ، غەرىبم ساخودا رەھمۇك[٢٠١: ٢٠٦]. (غەرىبم ساخودا رەھمۇك) ياش سەروايە و لە كۆتايى ھەمور دارمكان دوربارە دەبئة 100

و- دوری باش سهروا له پودی واتاوه : لهگار وشعی سهروا له همموو وشعکانی لعت بان مینوا

شبعر قورسایی مؤسیقاو مانای زیاتر بکاویقه سهر ، ناوا باش سهروا لههمیو وشهکانی سهروا زیباتر شار تا درکته دهبیشی ، جونکه پیاش ستاروا واک بنتی جنه ن گرتین مانیای هممیر دنبره کیان كۇنچكاتەۋە . يىاش سەرۋا ۋەكوبستەي ئاش ھەمۇر ھۇنزاۋەكەي لەسەر نەستۇرى، يىاش سەرۋا دەبئ يەوخىڭ سەرەكىيەكەي بىرى سەرەكى سەراياي ھۆنزا يەكە ھەڭدەگرى ولساريو، بەسەر وشهكاني سهروار لينجا وشهكاني ناو بيّره شيعربا بالر يبيلتهوه اله بالل سهرواوه دوريدكموي ييرى سەرەكى ھۆنزارەكە لەچ بابەتۇك بەنوى ، بۇ شورنە تۇ كە لە شېمرتكى رېمنالى ياش سەرواي (کلّے) (۲۵) ببینی [۲۱۷ : ۲۶۸] . پهکستهر دورانی ستواهای شیعومکه چه دوری کلِسچ دا دوسوورنتهود و زیانی کنج و بیزاری مرزف له دوست کنج دوردمبری ودکر لهود وایی ، هاش سهروا ئاونېشان بئ بۇھۇنزارەكە ، يىان كەلبە شىعرە ئاو بارەكەي مەھوى يىاش سەرواي (ئەكەم ج بكهم) [۲۲: ۱۸۰] معبیدین به کسه ر دوانین شاعیراله هالوزستی هالبزاردنیکی ناچاری بایه و ههمور بنزوکان هالأت ر شرونهی نام هائرنسته ناجارییهن . بان که همدی وشهی (واهیز) ندکا به پاش سهروا [۱ : ۲۲۵] بیاره شیمردکه له باردی واعیزه ، گلمر گازانندیه ، ردت کرینمودی قسار ئامززگارىيەكانيەتى. رەك شورنە لە شيىرى كلاسېكىدا كە ئەم يىش سەروايانەي خوارەرە دوبېنېن ، پەكسەر دورگاي ھۆنزاروكەمان بىۋ دەكرىتھەرە راللە ھۆلى سەروكى ھۆنزاروكىدىا خىلان تعبین: همدی (مناج)[۱ : ۲۰۱] ، سافی (کمس به تدرین مین شهرانی)[۲۰۰ : ۹۳] ، جزیری (للعبرة) [48 : 47] ، محدي (نتيمه مه لاز) (١١٦ : ١١٨) . زيبرو (نرؤيه) (٢٥ : ٢٥] ، بلذون (پلغهبیه) [۲۹ : ۲۵]، پرته و (سردی ثبنتیزار) [۱۰ : ۱۲۱]، نهسیری (سهی ته ها) [۱۱ : ۱۷]، سالم (خالرينام) [۱۰۱ : ۷۵] ، خاديم (برلبرل) [۷۵ : ۱۹۳] ... هند.

چنن وشمی سمروا لمه تمنیاس رؤر به کارهانتموه کمونزنه به رکاریگه ری لاسا کربنه به لای شاعیرانی کلاسیان، هم ربعی جزروش پساش سسه روا، رؤر جار دهین به مایهی لاساکردنه به اش سمورا مه په جهند شاعیرتك لم هزنزاره با به کاریان هنابوه، بو ضویته پهاش سماریای (نه کهم ج بكم)ی مه صوی، لای رؤر شاعیری دوای ختری سموری هاگهاوشه به و وه کوخاد بسال ۱۳۰۱،۱۱۰،۱۱۰ مهونسی [۲۰۲] عمونسی [۲۰۲] کردوویه به (نه کساج بکسا)، مبسریا شمه فوری ۱۳۰: ۱۳۳ ناری [۲۰۳ : ۲۰۳] ناری [۲۰۳ : ۲۰۳] شاعیر همان پاش سه روایان هنزاره.

ن- پیاش سه روا و هوزه روکانی شیعر : پیاش سه روا نهگه رچی له هؤندراودی خیاردن په کلتی مه روا (قیقته و غه ژول و قاسیده)دا فاشکراتر بمریدگه ری ، به لام له هه دو هونه روکانی شیعریا هاترد ، له کری سه روا هایی دهگونجی سه رواکان پاش سه روایان هایی . لهگار شیعری مهسته ری

⁽³⁵⁾ له لەدەبى ئەرروپىدا ، وابود كېچ كراره په جېل ژوانى بەيمان گەيشتنى خرينى دور ىلمار ، جونكە كېچ خرينى ھەربوركيان دەدۋى و خزينەكان لەغاو لەشى كېچەكە تېكەن دەبن و يمان دەكرن .

یی ، بلش سهروا لهگهل لهته کانی دی ، ههروه ها به گیزه ی سنینه و چیارینه و بننج خشنه کی و ... بر نموونه له چوارینه را به همر جؤری سهروا کهی با بهش برو بی ، بلش سهروا لهگهل سهروا وهکر به کهکان ده پوا . له (۲۸) شاعیری کلاسیکیمان (۲۳) که چوارینه یان به کارهندازه ، ژماره ی هممو جوارینه کانبان گهیشتونه (۲۰۸) و لهمانه (۲۰۸) یان به پاش سهروان که دمکانه پذرهی جوارینه کانبان گهیشتونه (۲۰۸) یان به پرون کردنه و به شهرویه شهر جوار له تمی سهروای سهروای سهروای سهریه به نویه شهروی به بیش سهروای سهروای سهروای سهروای بهش سهروایان همین باش سهروایان و به برون کردنه و بیا دمین ، تعفیا له و پنجه مهکان خشته کید به به به بیش به روایان به روزی جیا دمین ، تعفیا له نه پنجه مهکان شهروایان همین دمین له همرویان و بکو به ک بین گهروی شایعتی سهرنجه ، نه ک همر

سىٰ- بِيْش سەروا (حاجبب) : بِيْش سەروا ، ئەروشە بان دەستەراژە يىلن رەستەيە كە لە بِيْش وشهى سهروانا بههممان مانيا دورياره دهينتهن. شهم دياردهيه له شيعرى عهرهبيدا نه كاورزاته بەرچار رالە ئۆكۈلۈنەرەكانى سەرواناسى باسى ئەكرارە . ئەمەيش للە يا ھۇئانى ئەتەرە موسلمانە نا عەرەبەكانە ، بەتاپبەتى قارس كەلە زورۇ كەرننە خۇر دوستېان دا يە زېئىرو كرينەۋەي زمان و ئەدەبياتى خۇيان باش ئېسلام ر داھېئانى خۇيان للە جۇرۇھرنەرەكانى ئەدەبى مەرمىي كود. وادياره لهسه رمناها ، له فارسى ، هاجيب و روديث وهكو دوو زاراره تؤكه ل كراون ، بزيه قهيسي راَنی به ریه رجی شعر جاؤره که سانه بدیاته رو دخلی: ﴿ همندی لله پیشینان به رودیفیان گرتیو هاجهب ﴾ [۶۰۲ : ۲۳۵) نهنجا باز رین کردنه رهی معبوست مطّی : (بینای شیعر لوسه رسه روای ىرومىت ھاترە ، بۇيە مرزف بەكەم جار بېرى بۇسەروا بەچئ. وشەي رەدىف بولى ئەرار بورنى سەروا دى، بۇيە را جاكە زاراودى رەدىنى بۇ بچەسېلىرى، كەچى ھاجىب لاي شاھىرە گەررەكان ئەروشەيەيە كەلمە بۇش سەروا دورسارە دەبۇت مور (١٠١) : ١٣٥٠) يىلش ئىم رون كرىنەرەب غوونهى شبعرككي مصعوره سهعدي داوه كه لتجاردي سولتان معليكي كورى سولتان مصعوره گوټرويه تي و وشهي سولتاني تڼنا کرنوه په پېش سهروا . لمهاروي حاجيبه وه سه برونين زهمانهان دهله : (حاجب ناد وشايعيه كه بيش سارياي ناسلي بههمان مانا دويباره دويتهوه)[٠٠] : ١٦٢] ، ليُرودنا جه خت له سهر دووياره كردنه وهي رووت كراوه ، واته به هه مان مانيا نهك به روگه ز يةندر الهم بازوياره ودكوياش ساروا وايه . له كوربينا تاوانهي باسي سادرايان كردوه ، ج ودكو لنكنائينه ودى سهرواوج له جوارجيّودى لنكوّلينه ودى هزنراوديا ، هيجيّكيان به لاي بهش سهروايا ت جرين . رونگه مزکهپش ناوه بن ، رئش ساروا ته گار جی له مهستارينا ززره ، پهلام لهغه زمل و

⁽²⁸⁾ شاعبره کان ئەمائەن : بابا ئاھير ، ھەمدى ، شاخ يەزا ، ئەھمەد موختار ، ياگود ، خاديم ، ھاجى ، كمال ، ئەسمەد مەھرى ، سەفرەت ، ئارى ، شاھق ، لوتنى ، ئايەر قوتاد ، ھەردى ، زىرەر ، جاھود ، گزران ، ئەخزل ، مېزا غەفرور ، مېھرى ، مەلا رەسمان ، شارى ، خانى ، غەرنى ، شاخ تورى ، حيلمى ، ھەزاں

غهبیده بهرچار ناکهری که یهکینی سهروایان نتهایه و دهبی نامسهره تا تا کوتایی بیش سهروا وهکو خزی دورداره بینهوه . شرونه یهک بو پیش سهروا ، معرله وی مطی :

> ئیسه تهن وهی زام دل وهی خهریکی دینار وهی دورری مهرگ وهی نزیکی [۱۹۸ : ۱۹۹].

لهم بلره شدمره مەسئەرىيەدا ، (خەريكى ، نزيكى) رشەي سەرۋان . پلش ئەم دور رشەيە لـه ھەربورلـاغتدا رشەي (وەي) رەكى خازى ، بە ھەمان مائدا دوريدارە بزندەرە . ئەمە پلىش سەرۋايە (خاجيبە) . جارى را ھەيە دۆرە شەمزىك ياش سەرۋار بلاش سەرۋاي ھەيە ، ھەزار دىلىّ :

> زيان خۇشە لەگەل ئەرين برا بئ گېان خۇشە بەھۋى ئەرين جيا بئ[7 : 700] .

(برا ، جبدا) وشهی سهروان ، کهوتزنهته نتیان دور وشه (بی) پیاش سهروایه و (ثهوین) پیش سهروایه ، شهم دلیره جگه لسهم سی وشدیه کنه سهرواکهیان دمولهمساند کنردو ، دور وشدهکهی بهراییش جنوه سهروایهك به پهکهره ده یانمهستنتهره ، (زیان) و (گیان) سهروای سهروایی سهروایان پیك خزنیاره ، (خزشه) بزنه پیاش سهروایان ، وانه لههامر لهنه دارزیك تمنیا یهك وشه لنه پهیروندی سهروا چزنه دوردو ، لهیمکهم (لهگهان) و له دوم (به هنی) ، ناوانهی تر هامور وشامکان هاریه که به جزری دوچنکه نار چوارچنوی سهرواوه ،

، بۇي ھەپە پۇلىش سەرۋا بكەرۇت بۇلوان بوۋ سەرۋاۋە ، سەرۋاي گۇتىايى ۋاسەرۋايەكى ئىلودۇە ، خانى بېلى: :

> سەھرا روجەمەن دگر تەمەسكەن بەييا ر يەمىسەن دكرتە گرڭشەن [££3].

له دېرودا (مهسکهن ، گولشهن) وشهی سهروان . (دکرنه) پېش سهروا په . لهم پېښ سهروا په . له لهنی پهکهمدا کهرنونه نېروان (جهمهن) و (مهسکهن) که سهروای ناوهودیان لهنځودا ههیه ، لطفنی دومهش له نېروان (دهمهن ، گولشهن) هانوه که لهوانیش بهسهروای ضاربود پېکهوه بهسواون . سهروای نهسلی لهنهکان (مهسکهن ، گیلشهن) و سهروای مسانهوی (جهمهن و دهمهن) . واته (دکرنه) بوسهروای تابیلی بوته پېش مههروا و بورسهروای سانهوی بوته پیش سهروا

وا دویی دیروی سی سهروای همیی ، پیش سهروا له پیش وشهی گزشایی نهیی به ککوله پیش وشهی سهروای ناووراست یی ، خانی مطَی :

> خرمش رونگی ته با گیایی سور گول خروش دمنگی تمها نموایی بولیول [۸ : ۲].

(سنزرگول ، بولمبول) وشدی مدهروای کوتنایین ، (گیبایی ، شعوایی) وشدهی مدهروای نومین (خووش ردنگی ، خووش ددنگی) وشهی سهروای یه کهمینن ، پیش سهروا (تعدا) ته کمونوژه بیش سهروای کوتنایی ، کمونوژه پیش سهروای ناوه راست و یؤ مدهروای یه کهم بونه پیش سهروا ، لیّرهی همورو وشه کانی لمته کان کمونورده ته بهر چه مکی سهروا ،

دەشى ھەر لەتئكى دۆرە شېعرەكە لە دور سەروار دور يۆش سەروا يۆك ھاتىي ، خانى دەلى:

ئەتى _{با}نگە قەلەك ھەسى موغىلەرۋەم ئەتىچەندە مەلەك ھەسى موكەررەم [٣: ٥].

شهم دیره لهسهر دوو سهروا بنیات نراوه ، له لهتی په که مدا (فعله ك ، موعه زرّهم) لعله نی دوه دیا (معله ك) بهرامیه ر (فعله ك) و ، (موكه روم) پهرامیه ر (موعه زرّهم) ، ههردوو سه روایش پیّش سهروایان همیه ، سهروای كوّتایی پیّش سهروا كهی (هه می)یه و سهروای نـاودوه پیّش سهرواكهی (له ش)ه به لام پله یه ك خريرونه پیّش و وشه په کی تر هانونه به پنیانه وه (پونگه) ، (چه نده) .

ا- مەوداى يئش سەروا : بئش سەروا لە ھەمرو دئرە شيەرنكنا وەكويەك نېيە ، كورت و درنزى لە نلوان وشەر رسنەنا دەردەكەرئ ، ئەمەش چەند جۇرنك لە مەوداى بئش سەروا :

١- وا دهينٌ پلِش سهروا يهك وشه بيّ (فاو ، للوطَّفاو ، كار ، للوطُّكار ، را فاو ...) خاني بطيّ :

گۇيا ھەمى جىسمەكن ئوجانى گۇيا ھەمى شەھرەكن ئوخانى [۲ : ۷].

(جانى ، خانى) وشهى سەروان و (تو) بېش سەروايه ، يەك وشەيه ، راناوه .

٢- وا دەبئ يۇش سەروا ئەسقەراۋەيەك بى ، خانى دەڭئ :

مەغلىرلە ل باگەلەك غەلىمىان مەقبىرلە ل باگەلەك ھەكىمان [٣٦ : ٣٦] .

ئهم دیّره شیمره سهرایا وشهکانی له مؤسیقای سهروا بهشدارن (عملیمان ، حهکیمان) رشهی سهروان . سهروای کوّتایی ، (مهعلووله ، مهقرووله) سهروای سهرمنایین . (ل باگاطهای) بیّش سهروایه . له ههمان کاندا بزسهروای سهرهتا دهیّته پاش سهروا .

٣- وا ددين پيش سهروا رسته بن ، خاني بمليّ :

وطلاهی یه کی نهمایه _{وا}حهت بیللاهی یه کی نهمایه تاقیمت[۳ : ۵۹]. (نهمایه) یان (یه کی نهمایه) ، رسقهیه یؤته پیش سهروا یؤ (راحهت ، تاقه ث) . ب بندش سهروا ، وشهی سهروا ، پخینه به و المح سنبانه وشهی سهروا ، بنجینه به و بند بروست بروشی سهروا ، بنجینه به و بند بروست بروشی سهروای دئیره شیعر ، دهی همر همی ، به لام دوهکهی تر بیونیان مهرج نبیه ، نهگ ر چی هانش یه کنینان باز همردو کنیان لبلاغی شیعره که به هنزنز ده کار ززرجار که شهم سنبانه له دنره شیعریکنا کوبینه به کنین و ده کمرنه ناوانی دهی و ده کمرنه ناوانی دهی و ده کمرنه به و شهی سهروا و دهی سریته و ، ده کمرنه شیعره که و همریه که به جنزری به و شهی سهروا و دهی سریته و ، شهری خانی :

مەم بۇ من ر ھەييەنەت ژبۇتە غەم بۇ من ر سەلقەنەت ژبۇتە [۲ : ۱۷۲] .

هدر همدو وشمکان به شناری دروست کردنی خاوازی دلیره شیدردکه دهکهن و لهگهال سهروای کزنایی نژک دهکهنه وه ، و شهکانی سه روای کؤنایی بریتین له (هه پهده دن ، سخلته نه ت) و شهکانی سه روای سه روتایی بریتین له (مهم ، غهم)، و شهکانی تر که درویدارهن دهوری ده نگلانه وهی درو سه رواکه و به یهك گهیاندنی هؤلی شهاهی نژبانیانه ، (ژبؤنه) باش سه روایه . (بؤ من و) بیش سه روایه و له ههمان کاترشنا بؤ سه روای سه روتایی ، به ی به به ش سه روا . واته (بؤ من و) همردرو دهور ده گیری ، دوری پیش سه روا و به ش سه روا ، به معود وهکو شاشه ی پیروشدی جه مسه ری درو سه رواکه به یه ک ده که یه نی .

وا دویی دیره شهعریك لمسهر دور سهروا رؤنزایی ، سهروای كزتایی و سهروای سهرهتا . له تبوان نام دور سهرواچه ا وشمیهك دوریاره برویتنهی ، جاریك بؤسهروای كزنایی بوردی به بهش سهرواو جاریك بؤسهروای سهرهتا برویی به هاش سهروا ، وهكر خاش مطلی :

> گرینده هنهك] ، (هنهك دخاموش پرینده هنهك] ، [هنهك دمهدهوش [۲ : ۱۸] .

(هنه ك) له ههر له تنكلا دووجار هاتوه ، جاريك بؤنه بيش سهروا و جاريك بؤنه باش سهروا .

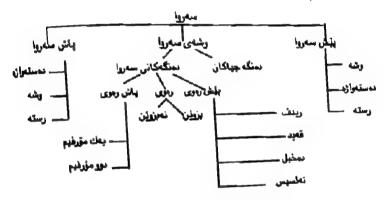
- وا دهبیّ بکره شیعریُك لهسه رسیّ سهروا رِوْنزاییّ ، لهو حلّاته با دهشیّ بلش سهروا له بلش ههر كامه بان ییّ ، تهگهر چی شریّنی خوی بلش سهروای كوّناییه ، وهكر خانی بطیّ :

> قطییٔ دروغهل یکهت بلووری پول د دیغهل یکهت فلووری (۳: ۲۷).

را سبئ ھەرلەم چۇرە دۆرەدا كە سئ سەرواى ھەيە ، بېش سەروا ئەقلۇكى تارخىۋى بۇ بېشەرە ھاڭكونى دېكەرنىتە بېش سەرواى ئارەراست ، خاش بىڭ : مەرجىرودە دوئ شەھادەت و غەيب مەشھىرودە دوئ سەيادەت و عەيب[1 : 1]. را دەبى زىياتر خۇي رەيلىش دەكات و دەكەرىتە بلىش سەرواي سەرەتا ، خانى دىڭى :

> ھەريەك ب كەمال بەدرى ماھەك ھەريەك ب جامال سەدرى شاھەك [٢: ٤].

بهم جزره پیش سهروا به پینی جزری سهروای دیره شیعر شوینی جهاجها دهگری و به ززریش بهرور پیشهوه دهروا

سنزيرو پېگەزەكاش سەروا بە ھۇلكارى :

ياسى سيبهم : تېكەل بورنى كۆتاييەكان :

به بینی نهر دور داسه ی له بیشه وه بز احدگه کانی سه روا و رشه کانی سه روا کرا ، دورده که یک که هه رایه کیکیان دور کوتایی جینوا زادورده که ری و بزی هه یه نهو دور کوتاییه که هه ندی باردا نیکه ل بین ، راته نه و سفوردی که نیّوان کوتاییه کان دا نراوه هایگیری و جوّره نیّکه گیره کیا

يەك- تېكەڭبورنى دەنگەكانى كۆتايى سەررا : بوا دەنگى رەسەنى وشەي سەروا رەويدە :

لهگهروشهیه کی سه روا گزنایی به پهری هاتبور ، بعبی هه مرو و شه کانی تری سه روا گزناییان به پهری بی ، خؤ لهگهر کزنایی به پهای په بیان پهریه کانیده تی ها مرو و شه کانی سه روا له پهرهای بی بیان پهریه کانی سه روا له پهرهای بیان همین ، وه کو (جاران ، بیاران) همرهورکیان پهای پهای پهری (ان) بیان رودگرتره و کزنایی و شه کانی سه روا (ن) ه . بیان و شه کانی (چاره کهم ، خاره کهم ، خاره کهم) پهریبان (و) دو (مکهم) پهای پهریبان (و) دو رود کزنایی به دونگی (م) هاتره . له و شهی سه روانا ، به شهره په کی ناسایی ، بعبی پهری له گهال پهری بیات و پهای پهری له گهال پهری به تا کرنایه که از پهری به کهم درو کزنایی و شه کانی سه روا هیناوه ، نه مه شه هاندی گذانیه می درو هی کرنایه ی نام دروا هینانه هاندی در کرنایه کرنای و شه کانی سه روا هیناوه ، نه مه ش هاندی له در خانه به دروا هینانه و . نه مه ش هاندی له در خانه به دروا هینانه و . نه مه ش هاندی

۱- وا بمین وشمیمکی سه روا گزشایی پهوی بن و وشه که ی تر با وشه کانی تر خاوین پلش پهوی بن و ربوی و پلش ربوی هاویمنگین ، وهکو حاجی دختی :

> ئټسته کمتی فرساخه گهلی باران کمپهنك بؤ چييه له پاشی باران [۲۰: ۲۳۷] .

٣- وا دمين دونكى پەكگرتروي كۈنايپەكان رەرى تۇيا ئەيل ، لە ياش رەرىيەرە ھاتىل بەلام ياش رەريەكان جياين ، ھاجى دىلى:

> شکلُی ته کهه و خانه قاهی شلِخهگان واقیعا رونگینه ، کامما - بؤریبسان [۲۰۱:۱۰].

ھەۋار سىلى :

رووناکی دل و بېنایی چساوان گەرتۇ نەس كى ئەرىنى يا وان [٣ : ٢٢٩] .

دور – ن<u>نکه لا بوونی وشه کانی سه روا</u> : سه روا تا سن وشه حسیبی باز دهکری ، وشه ی سه روا ، پیش سه رواو باش سه روا . پیش سه روا چهسهاره و ناگزری ، له وهی نیکه آیرهکه دروست بکا باش سه روایه ، زور جار له سه را بای هونزاوه یه کی به به کلتی سه روایا ، باش سه روا له زوریه ی وشه کان وه کر خزی درویاره ده بیته وه که چی له بر له یه که درانتکهان مانای دهگزری و له گه ل وشه ی سه روایا خزی للک ده نانموه ، باز ضورته ، نال دهلی :

بەزستان دل شكستەي بەر بوسەر سام يەھلىيىن جەستە خەستەي دەربو گەرمام (۲۰۹: ۷۱).

لهم دیرونا هاش سهروا نبیه ، (سهرمام ، گهرمام) وشهی سهروان (۱) رموییه راناوی (م) پیاش رهرييه . به لام كه دنينه سهر وشهى سهرواى ديرهكاني قارى شهم هونزاوهيه ، شهم كوتاييانه بمخويتينه و (دهريه دهر مام ، بي بال و يه رمام ، سهفه رمام ، هه رمام ، من بي يدو رمام ، بدريه ده ر مام ، بي بهسه رمام) ، له ههموريانها (مام) باش سهروايه ، له فه رمانيك (ما) و راناويك (م) بك هاتره . وشه كاني بمشوو بورنات وشهى سهروا و مانايان سه ريه خزيه (دوريه دور ، بر) بال و پەر، سەلەر...)لە ھەموريان دەنگى سەرۋا (ەر)ر رەزى (ر)د، ئەرەندە ھەيە جەند جارئك (ر-ر) كه فزنيمي جيان بەرامبەر يەك ھاتورن. ئەم دېلردويە لە شېيرى كلاسېكى زۇر دوريارو دورېتەرو . له هیجنگیان تنکهانی دروست ناجیو ، ثاهر تنکهانورنهی معباستمانه لیه دور لهته که ی دلیری به كهمبايه (سهرمام ، كهرمام). تهكه رودكو دلروكاني دواره (مام) بؤياش سهروا جيا بكريتهوه ، راسته لهووشانهی بومهٔنشهره (سه ر ، گهر) هم ماشای سه ربه خزیان هه په و هم سه رواو روريشهان له كه ل داروكاني نر به كه ، به لأم (سهر ، كهر) لهم دور له ته ما به مانداي سهربه خؤ له گهال مانای له ته کان نارقی . مانای له ته کان وا به خوازی به (سه رما) و (گه رما) مانایان لیك بدريته و چونکه پهيرونديبان به رستان و هارينه وه هده ، لهم حلَّه دا (۱) دهي به رواي (م) مَعِينَ بِهِ بِمَانِي رَمِوي . ووك بيناره نَتِكَالُمِروني بِمَانَ سِمَروا و سمروا ، بَوْتُه هَوْي نَتِكَالُ بِيونَ وَتُمَاك جبابورنهودي (رموي) و پياش رمويش . بهم جزره له دووليهني په کهمنا پياش سه روا نياميند" ه لغنهکان به وشمی سهروا کوتاییان دی ، که چی له میرهکانی تر به باش سهروا کوتاییان دی . خالی له شهمرلکی تریشنا شم دیاردهی دوریاره کریؤنموه ، لبه شیمری لایمره (۱۲)با (سائل بهسهیی گرهنه ...) ، بارهکان کزناییان بهم وشانه هاتره (نهریه ، نهریه ، ناویه ، جدهر به ، فعله ربه ، جلهر به ، خهر په ، نهريه) . (نهريه) دويجار هاتره ، شرينس هاتنه كه بان حسلبي تابيه تي بز كراره ، كزنايي لعن بهكم وكزنايي درا لعني هزنراوهكه ، تهمه كزكردنهوا و بهيهكموه كريداني سهرهنا و كزنايي هزنزاويه ، هدريهكميان بهمانايهك هاتره ، بهكهميان له دور بهش ببك هاتوه (نهو/سه) يەكىمىيان ئاروڭئارە (غادەتى ئەو). دوھىيان قەرمانى ئاخوازىيە بۇكەسى دوھىي ئىاك وك (برون) بارژاره (به، بیه).

له ههمرو کوَقاییهکان (تهنیا دووخهین) (به) پسائ سهروایه و له (بدوین) دو داناشراوه . وشه کانی پیش نمه دهین به وشهی سهروا (نهو ، لهو ، جده ، قالم، جله و ، خام) که ودی (و) د . کمین له (تمویه)ی کوَقایی دئیری یه کهم و (نهویه)ی کوَقایی دئیری کوَقایی ، (به) به شبکی پهسمنه له وشمکان و سهریه خوَقیهه . بزیه تاین به پاش سهروا ، له که و لهمانه با یکری به پاش سهروا ، له و به شههی له پیشه و ده ترتیه و زنه و ، ته و) له داردگان مانا قاموا و ناکهن . نه گه و چی له ناوه راستی نام دور رشعیه دا (دو) هاتوه ، ده نگه کانی صه رواو ردوی له گه آن ردوی رشه کانی رشه کانی میشود به نام (به)ی کوتاییان سه ربه خو نهیه ، ردوی و شه کانی تری خستونه ناو لهم دور رشه یه دار به نام (به)ی کوتاییان سه ربه خو نهیه ، ردوی و شه کانی تری خستونه ناو لهم دور رشه یه با نام باش داری دخی به باشیدان درخی ردان به در و تا نام به به باشید نام نام و ۲۳۱ : ۲۳۳] به نام من وای بو دهم نال که نام می کردود ، لهم دور هوتراوه یه با لهبه ربی ده سه ناتی شیعری نه بره تا لیم په سند نام کی . بی نام به داره هی بود داره کاری بود ، لهوانه یه که مه یه کی بی له و سه د داوه ی بوز (لهو کاره نام و داره شیعری دو تالی که به یه کی بی له و سه د داوه ی بوز (لهو کاره نای پیشینان به په سند نازانی ، شرونه یه کی برز رون کردنه وه داوه ، که چوارینه یه کی معزیه داره ، که چوارینه یه کی معزیه داری :

بهاری کزیورخسارش همی شمس و قمر خبزد نبگاری کزیو یاقرتش همی شهدو شکر خبزد خروش از شهرینشاند هرآن گاهی که بنشیند هزارآنش برانگیزد هرآن گاهی که برخپزد [۲۲، ۲۲۳].

له مورلمانی به که منا (قمر ، شکر) برونه ته وشه ی سهرواو (خیزد) سهروه خؤیه و بؤته پیاش سهروا ، کهچی له لهتی چواره منا (برخیزد) وشه یه کی سهریه خؤیه ، له مور بهش پیّك هاتوه (بر-خیزه) ، خیزه دوه کو پیان سهروا خوّی دهنویینی و (بر) له گهال قمر و شکر هاوسه روایه ، به لأم لهم له ته دا (برخیزه) وهک یه ک و شه حیسایی بو ده کری ، بویی دهیی به وشه ی سهروا .

لهم تبّکهال بورنهی له کوټاییه کان سه رهالده با با چاله کاستی دمنگدا بی و چاله کاستی وشه ، جان بزیی دهسه لأتی شاعیر دهگه رئشاوه ، ګوسا دهبی جه عمیب ، یبان بـوّ زهبـر پهدهستی شاعیر دهجنّشاره ناوسا دهبی به وردگاریده کی زیاده و قوولیه کی تر په ئیشاح و دهلاله تــو یاری به وشه کردن دها .

دابهشبوونى سهرواي شيعري كوردي

بسن يعكمم : جهمك وجؤرو يتكهانني بارجه هؤنراوه

يەكەم: جەمكى بارچە ھۆنراو،

موهم : فاونانی بارچه هزنراوه د ده ده داده ک

سليهم: دابهش كردني پارچه مزدران

۱- له روانگهی کتِش لهنه کانه و

۲- له پوانگهی کڼش و ژمارهی لهتهکانموه ۲- له روانگهی سهروای لهتهکانموه

چوارهم: کربنه وه و ماخستنی هونراوهی پارچه بار

بعنی دودم : ہارچەی گشتی

يەكەم : ئاك دوەم: سېينە

سټبهم: جرارينه

چواروم: پېنجېنه

بلِنجهم : شەشىنە

شەشەم: ھەرنىنە

حەرتەم: ھەشتېئە

ھەشتەم: ئۇيىنە

نزيــام: سينه

ىدىسەم: پارچەي يازىد بېگەيى

بلس سينهم : بارجهى تايبهتى

يەكسە : قېتمە دغەزەل د تەسىدە

دوهم: ئەسىت رئەرجىم بەند رئەركىب بەند

سَيِّيهُ موسقه زاد و قلبه سهروا کانی

چواروم: سۇتلتە

بننجام: مروششه

شەشەم: شيمرى ئازاد

باسي به كهم : جهمك و جزرو بنكهاتني بارجه هزنراوه :

به کهم - چه مکي پارچه هزنراوه - stanza , stroph :

رشه می (stroph) که بنز پارچه شیعر به کارهاتره له بنجینه با (وشهیه کی گریکییه به مانای -مغانهره - هاتوه له برامای گریکینا بؤ پارچهی پهکهمی کؤرس بهکار به هات له کنتی رؤیشنینا له سهرنکی شانوره بؤ سهرهکهی تر دهبانجری ، لبنجا - anti - stroph - بهبنا بهو . نهر بارحه به به، که کزرس له کانی گهرانه وه بنا بز شرینی به رایی میانچری ، مواتریش -epode هاته شاراوه ، ئام يارجه بود كه له ته كانس كيشيان وه كويهك نهور ، كؤرس له كاني ومسقانها ده يانجري . ورده ررده زاراوهکه وای لی هات برو به هارتای sanza به تاییه تی له سروردا ، مواتریش بخ بارجهی شبعرى ثارًا د به کار محات ﴾ [٥٠٣ : ٦٦٣] ، که چي (stanza) بهم جيئره بيان کراره تهي (رشبه که يەماناي - شريش روستان - دي، برينيه له كزمعلكك لەنه بير، ژماروپان ھەر جەندى ھەبلت ... ستائزا بەگەي بونياتى ھۇنزارەي يارجەبارە) [٥٠٣]. قانسان بەم جۇرە يېتاسەي يارجە شیعر دوگیات (پارچیه شیمر و گؤمهائیه فعنهکه چه هنری میسته می تاییه تبیهه وه گزیرونه تیموه سەربەك. ھەر شېمرۇك يان يارچە يان چەند يارجەيەكە كەللە رووى شكلى شېمرى والله رووى وائاره بەيرەندىدان بەيەكەرە ھەيە . لەتە دېرەكانى بارجەكانى يەك ھۆنزارە ھەندى جار يەكسانن و هه ندی جار په کسان ئین . سه روایان بان مهسته ربیه یان مرته ناریجه یان فازاده . هه ندی جار سەرواي مەسىنەيى و موتەنغۇپ لەيەك پارچەنا كۆ نەيئەرە . بارچەكان ھەئدى جار بەريكى دورباره مديندو و هدندي جار باساي دووباره بروندودبان دهگزي د بارجه هديد ۲،۲ دليس، جارجەيىلىش ھەيمە ھەلايلىردا ھالىرە ((٣٠٠ : ٨٤). كەبرامۇ دورياردېروشەردى سىسىتەس سىدروار يەكنىلى زىداردى كەنەكان ر درىزىيدان ئەھەر يارجەيەكدا بەمەرجى سەرەكى دەرانى [٥٠٠ - ١٦٤].

هارچه هزندراوه را دهبی سهریه خوبی، واته به ههچ هارچهی تربوده نهبهسرایتنه و به لام سیسته می سه روای تابیه تی واده کا حسلیلی تابیه تی بو بکری و به جوره بارچه یه کی دیداریکراو دایشن و رایش ده بی هارچه هوندراوه بهت نیا نهبی و لهگهال جهاند پارچه یه کی تر هونراوه یه اد در ست بکه ن و کنتی هونراوه یه داره بی جهاند پارچه یه اده کری (هارچه کان هه رجوزیاله بین) و به نامی به کسان ده بین به لام وا دهبی جهایش بین (له تزریه ی هوندراوه ی هارچه دارها هارچه کان ناگزیتن به لام جارویدار کورانیشیان تی ده که ری) [۲۰۵ : ۲۰۷] و بو خورته جوارینه و بانجید ه شهندین، بارچه کانیان ناگزین و به ام لای شاعریکی وه کور خدر مه حمود مهنده لاوی له دیوانی (ایروه خورن) و هوندی هونزاوه بارچه کانیان (۱۵ و پایان در ۱۵ و پایان (۱۵ و

لمباردى دياركريني واددى هدره كمم و هدره زؤرى زماردى لهتهكاني هدر بارچهيدك واي جورار

مرر همیه. کسترین ژماردی لعنی پارچه شیعر (ج بهتهنیا و چ لـه چوارچیّردی هوُنراردیا) ، لای حرر سب مسين رساوري من مسين (نبو دينر -mono stiche) باسمه بنو دروست بووني هارچه شيعر به لام فرانسوار بهاد لمت (نبو دينر -mono stiche) (ئەبولېتىر) پە ھورنە دېتېتەرد كە دەلى:

Et l'anique cordeau des trompettes marine . [7 : [AY]

ل کررىيدا ، ئۆمە ھوار لەش سەرپەخۇمان لاي مېھرى ئېوھ ، كەلــە دەستئروســەكەي خۇيـدا ئاسەرى ئورسيون (مصراع) ، لە يەڭلېكيانكا بىڭى:

دەستلە دەستى يارە علىم گەرىشى سەيران ئەكەن [۲۹۰ : ۸۹].

لى جوارلىتىي مېھرى يەكېكبان (+)بنيە كە ئەمەلە كاردىينا دىياردەيەكى زۇر دىگىمانە . ھەر له فارونسینا ، به لاَم مزریس گرامزن، نهك بهك لهت بگره معسناوی و میهینهی هاوسه رواو جواريناي هارسه روار جواريناي دور مهسنه ورش به پارچه نيازاني. لاي ئه و پيارچه ليه سېکينه ي سەروا جېداواز و جواريشەي قىرە سەرواۋە دەست يىڭ دەكات (٩٨: ٤٨٤) . ئىد ئېنگلېزىدا ، بەلاي جۇرچ رويىز يارچە ئە مەسئەرىيەرە دەست بى دەكا ، يېڭى (يۆرچە شىھى بىرېتىيە ئىە دور ئەتە شېغر يان زياتر كه به يلى نهخشه ي نابعه تهموه به يهكه به سراون و به شلك له هزنزاوه يلك دلنن) [٧٤: ٤٦٧]. چنامي كونون كهنرين ژمنارهي دينار نهكريوه همر بطئي بنارجه بريليه له (كؤمالله لەتە شېدر<u>نك</u>، دەشى ژمارەيان ھەر جەندى ھەبى) [٣-٥ : ٦٥٧] بى گەرەي ژمارەي ھەرە كەمى لەتەكان دىلارىكا .لەلەسپانينا ، ئەنتۇنيۇ كېلىس كەمترىن ژمارەي لەتەكانى پارچە شىيعر بە دور له ت نادهنی ، بچروکترین پارچه به ماسناوی (percado) ناو معها و مطّی (مسامعترین پارچه شېدره ، له دورله څ ېلك دى كه هارسهرواي په كتړن . مهستهري يو خوي پارچه په ك ېټك دنين كه بۇ لازېد و بۇ دەردېدىئى يېروراى فەلسەقى بەكسار دى ، شەم دور لەشەي مەسئەرى يېك دېشى دەشى له روی کنشهره به کسان بن هه روه کریزی همیه جهارا زین ۱۸۶٪ ۱۹۱ . له کوربیدا ، وه کویاس كرا بهك لهت سەربه خۇمان ھەيە بەلام زور كەم و دەگلىمنى ، باش يەك لمتى (شاك)سان ھەيە كە یمك ديره شيعري سهريه خويه و مانای تهواری هميه . نهم دوه که سه ريه خو بين حسيس بارجهای هەرە كىرۇنبان بۇدەكرى، لەرە يىزازى پارچەلە سى لەت دەست بى دەكات چ سەريەخۇس د ؟ لەنار ھۇنزارورا.

نامیه لمبارهی راددی همره کهمی لمقه کان، لمبارهی رادهی هموه روزیش، جگه لمه سؤننه که (۱۶) له ته، فرانسوارله فهردنسيدا دريزاترس پارچه به (۱۲) لسه تا دوني، لاي شهر بارچه د (stroph) لەبەك لەت دەست بن دەكات و تدا (۱۲) لەعنى دەريا بەلام (۱۱) لەعنى لەنەرەسىيە برجار ناکاری که گینگلبزیدا، لای جؤرج ویز پارچه له دورلمت (couplet) داست پسی ده کات و نا (۹) لهت دهروا، جگه له پارچهی قایبه تنی که ژمارهی تایبه تنی خؤیان همیه (سؤیلته (۲۷) :

۱۵] . و گویؤن نظی دهش ژمارهی لمته کاتی نیر همر چه ندی همی به لام لمحوارده له تن زیباتر بسا
نیبه و له همدوری باوتر پارچهی چوار لمخبهه (۳۰ : ۲۰۷) . له کسیانینا وه کو ته نتونیز کیلیس
بزی دمچی پارچه تا (۱۰) نمورا (۴۸ : ۱۱۰) له گوردینا ، پارچهی چوار لمتی و بالنج لمتی و
شمل لمتی له همدوری بارتره و باخلیاتی چوار او پنتجی ، به لام تا بازده له تیش به رجال ده کاری ،
حگه له سؤیلتهی (۱۶) لمتی که ضورتهی لای گزران همیه ودک پاشتر باسی دا کهین .

دوهم : ناوناني بارجه هزنراوه :

له رووی تاونانه وه پارچه (stanza - stroph) ، دهکری به دور جازر :

۱- نەرانەى كە شلوەيان جەسهارە (Inack Forms) رھەر شۇرەيەكيان نىلونكى ئايېمتى بۇ ئانىرارە بەكو سۆرتۈنە كە بە لەسل ئېتقىيە رالە ھەمور زەنە ئەرورىيەكاننا ھەيە، بگرە يەرپوەتە ئورۇلەلانىش ،لە ئوركى راكىرىلى، قىرىنى ھەيە، يان لە ھەرەنسىدا بەكو: (لى، قىرىلى، قىلانلى، ئولغالىت، رۇنئالى، رۇنئالى، رۇنئالى، يانتۇم) (قىلانى: ۱۰۳-۱۰) يان رەكىرسەرواى شاھانە (Atyme royal) كەلەر ئىنگلىزىيا بارچەيەكى ئايېمتىيە رامەرجى تايىمتى ھەيە رەكى: (سۆكتىدىيا، لىرا ، سلوپتىتلىسىن، تۇرىئالىدىيا، ئەسەبلىنىنىڭ ئويلۇخكى رۇردىلو، ئايىلىنىڭ ئويلۇخكى رۇردىلو، ئايىلىنىڭ ئويلۇخكى رۇردىلو، ئايىلىنىڭ رۇردىلو، ئەلەمىيالى ئەلىرىيى دومەمەت شورئىي يارچەي شۇرە جەسهلان، ئەم جۇرە بارجەيدەكى رۇردىلو، ئەكىرىپ بەندار موسەمەت شورئىي يارچەي شۇرە جەسهلان، ئەم جۇرە بارجەيدە ئىرى بودىيان رەرگىرتى رەكىرىپ ئايىدى خۇردان رەرگىرتى رەكىرىپ ئايىلىنىڭ دەرسەمەت شورئىي يارچەي شۇرە جەسەبلان، ئام جۇرە بارجەيدىلىن دەرسەمەت شورئىي يارچەي شۇرە جەسەبلان، ئايىلىنىڭ دەرسەمەت شورئىي يارچەي شۇرە جەسەبلان، ئايىلىنىڭ
٢- ئەرائەن كە بە كريروى ژماروى لەتەكانەرە ئار دەبرين ، ووكو :

(مور لسانی (ماسستاری) complet رسستینه و lerect و چرارینسه quatrain و بلنجینسه و (- quintain) و شه شینه (sextain) و حه رتبت (septain) و هه شنینه (octava) و نزیینه ...) نامانه هار یه که به ینی دا به شیرونی سه راو کیش و ناره رژگام به جزری جیا جیایان همیه .

بهم جزرہ قالمی پارچه شهمر ، چ شؤوہ جهسهارین که ناوی تابیعتی همیه و چ بهناری ژماره ی لعتم: کراین ، بهینی ثمم هزکارانه میار محکن :

ا- سېمنقهمي سهروا .

ب- كورتى و دريزى لەتەكان ،

ج- جزري کڼش.

د- ناوورؤك .

له مانه هه ریه که به معوری خزیم به کاریگه ری تابیه تی مهکانه سه ریارچه که (لهنی کورت بن چرکردنه ره و خهست کردنه وهی مانا و ههست و سوز به کاردی که چی له ته در پژه کان خاریوونه به و هنرو برونه رویان له گانگایه . به دوای یه کنا هفتی سه روا کان که و تنه بال یه کتر و توندی و گرژی و پنکه به لکانیان له گانگایه که چی سه روا لنک موره کان شارادی و خاریوونه وهی پنریسان به ده مه و یه گزرانی سه روای لمنه کان چنزیکی تابیه تی تنبایه و وه رسی مورد ده خاته و ه له همه مان کاتنا هنروی بارچه شیمر ده یی لمگ ل بایمنه که با گرنجی بان سروشتی بایمنه که ره نگینانه و ه (۲۷ اید) ، بارچه شیمر ده یی لمگ ل بایمنه که با به توکه و دو کو هرنه ریکی تابیه تی خزی ده نواینی.

سليمم : يابعش كريش يارچه هزنراوه :

هارچه هزنراوه به گرنروی قامبارهی هارچه که و کنش و سامروای له نه کان له مدی روانگهوه دادهش جزری جها جها دهکرین:

١- له روانگهی کڼشي له ته کانه ړه : له داره ي کڼشي له ته کانه ره دوي جوړه پارچه هه ن :

۱- بارچەي يىك كۆشى (isometrique) ، ئەرەپ ھەمور لەتەكانى ھەر پارچەيەك كۆشيان يەك بى ، راتە زمارەي بېگەيان يان ئەگەر غەر<u>روزى بىر كۆشە غەرروزىي</u>ەگەيان يەك بى ، رەكو چوارين و بۆشجىنە ر... كە بە دەگەن كۆشى لەتەكانبان دەگۈرى .

ب پارچهی فره کیش -Heterometrique-نهرمیه که پارچه کانی هه موو لعسه ریمان کیش نه بن ، وهکو (سورری کیلم و نورری جارت)ی زمکی همناری که چوار ډارچهی شه شینمیه و هه ر شه شینه یه ك لمته کانی (۸،۲،۱) و (۸) برگه یه و لمته کانی (۱،۳)ی (۵) برگه یه . شه شینایی یه که می نه مه یه :

سوینی کیلم و نویدی چاو (۸ بېگه)

به برزیان و ژولفی خاوت (۸ بېگه)

ئهی ماهی جاربه (۵ بېگه)

بعله نجه و نمشته و پټکهنین (۸ بېگه)

ین له ژمار عاشلی کوټراوت (۸ بېگه)

دل پېړله دهرده

(۵ بېگه)

(۵ بېگه)

جگه له کښش له ته جياوا زه کان سه روايشيان جيايه . لهم جياوا زيبه ي سه رواو کڼشي له ته کان جزره گاروانټك (تنوع) په پارچه که ددنات .

۲- له روانگهی کیش و ژمارهی لعتمکانی هه رپارچه یه ك شكلی تهندازهی پارچه كه دیار
 دهكات ، سی جوره پارچه ههن :

آ- پارچەى چوار گۆشەيى : ئەرەبيە ژمارەىلەتەكانى لەگەل ژمارەى بېگەكانى ھەر لىەنتكى پەكمىان بېت ، وەكىو بوريىال مەحمىرود لىە ھۆئىرارەى (سىبەى)ما شىمئى بارچىمى ھۆنىلود ھەر پارچەيەكى لە دە لەت پېك ھاتور و ھەر لەنتېكى دە بېگەيە ، ئەمەئى ئىرونەي پارچەي بەكەم .

سبسهی بسته روسری برایسری بالسری بالسری بالسری بالسروی السروی شهدگیت الاسهی سهنگی شویسه و السیمی شهدگی شویسه و السیمی نامسه و السیمی قه شهدان کسه دی قه فیه فیسه و السیمی قه شهدان کسه دی قه شهدان کسه دی قه شهدان کست و و بیشسوره می ناکسام بسه رو و ده شدی روی را وه السهن سسوهای به موراسی و موانسی به موانسی و موانسی به موانسی و موانسی به موانسی و موانسی المنسه و جوانسی المنسه و جوانسی المنسه و جوانسی

ب- بارچەي ئاسۇيى : ئەرەپە ۋەارەيلەتەكانى ئە ۋەارەي بېگەكانى ھەر ئەتلىكى كەمترىيىت [۲۰: ۴۸] ولەكاتى نورسىن و جاپ كرىندا وەكو لاكلىتىكى ئاسۇيى خۇي بغولىنى ، دوكورنۇريەي چوارىنىھ وېلىنجىنىمكانى شىيىرى كىردى، بىۋ شورنىھ (ئىددەب) ئەسەرەتاي بېئىجىنىھ بەندار بانگەكەردا دىگىرى دىگىرى :

> نوی شهر شهوی شهمه که له شهمی مهد و شهخته ر اساراسته بسور سسهندی سهرایسه ردیی نهخسزه من بسهنده له کسانسانسهی تساریسك و مسوحهققه ر نوو دیسته ی عیسروت بسهبه رئه سهقتی موجهدندر کسه غهرقس خهیسالات و کههی والیه و مسیرتسه (۱۲ م

نهمه بېنجینهی پهکهمه لـه هزنزاووپهکی (۱۱) پارچهیی. ههموویلمده رکیشی هدرهجی ههشتی نهخرویی مهکفووفی مهجزووفه ، ههر لهتیکی (۱۲) برگهیه و ههر پارچهیهکی (۵) لهنه. لمبهر نهومی ژمارهی برگهکانی ههر لهتیک له ژمارهی لهتهکان زور زیاتره شکله همنده سبهکهی ھەر پارچەپەك بەلاكتېشتىكى ئاسۇيى سەكەرتىتە بەرجىلار.

ج- بارجهی سترونی : تعوییه ژمارهی لهتهکان له ژمارهی پرگهکان زیاتر بی [۸۱۶ : ۲۰]ول برد به درستان استان این ترکیم استورنی دور بکه وی . به ختیار رئیوور (بو گوله کهم)ی کانی نووسین و چاب کردندا ووك لاکیم کی ستورنی دور بکه وی . ستورني دەكەريتە بەرچار، لە بارچەي يەكەمنا دەلىّ:

A ----- محدمنهاوات محداياتي ئەي گولى باخى ئىشتىمان .....B وهوه بنسواره ژیمنه کسمه ....هم برزه برزی برینه کسم ...... ۸ راستگۈيىم ئىسان سىسان B هه رمنم سينه كون كونم ...... چەرگ رىل لەنجن ئەنجنىم ...... ودره نزيك سەريئــهكــهم .... 🗚 [۲۲: ۱۷۲].

مارچه که (۱۰) له تبیه ، شهش له تی په کهم سه روایان میته ناوییه ، وانه به دور سه روای جیلواز هاترین . ثبنجا سزبنه به کی هاوسه روا دی و دوا لهت به سه روای سه روتا دا خراوه . کهم جهازاری سەررايە شكائكى تاببەتى جگەلىە شكلە ھەندەسىيە ستىرىنبەكە بە بارجەكان بارە راھيەك ئارازەيى كەرەرنى ھارسەروايى دويرى خمىتۇتەن .

۲- له روانگهی سهروای لهته کانه ره : درو جؤره هارچه ههن :

ا- پارچەي ھاوسەرۇا : ئەوپارچانەي ھەموو لەتـەكانيان ھاوسـەروان ، جــا ژمارەيـان ھەر دەكرى و ھەمرولەنەكان بەك سەروايان ھەيە و سەروا كە ئەنيالە ھارچەيەكەرە بۇ ھارچەيەكى ئىر دەگزىئى، بۇ شورنە بېرەمئردلە ھۇنزارەي (بىدى مەجنوونى) كە يەنلوي بۇسارا نېيەۋە گوتورپىتى ، ېښچ پارچهی چوارينهی هښاوه و هه ر جوارينه پهك ټهك سهروای سه رپه خو و جها له سهروای چۈرىنەكانى ئرى ھەيە ، لە چۈرىنەي بەكەمنا مطَّىّ :

> بيدى مەجئوونى بيدى مەجئوونى بالا بەردۇ ئەرم، زارو زەبيونى

بەلار و لەئجە لەيلا خىرونى بەلام لەناخى گىل سەرەنگونى [13 : ٢٩٤].

ئەرى ئەتەختى بەندەنا 🛦
يوه به ميرغوراً ر B
له بۇل و شېرو چەمەنا ــــــــــــــــــــــــــــــــــــ
رەرائە جزيبار B
له ميّرگ و بوشت و گولشهنا A
ئەملى ئى قەرار B
چیه ۱ ج باسه ۱ کیاروان
بەستە چەشنى ئامران
به رازر عیشراو بوانبه این است
مەمرولەدمۇرى شارشار مامرولەدمۇرى شار
ئەرنىن بەكەيفوبى جەخار D (١٠٠٤).
· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·

نام سيستهمه ووكو خزى به سهروا و كيش لهنهكانهوه له ههموو بارجهكان مووياره بؤنموه.

جوارهم : كرينه وهو داخستني هؤنراوهي بارجهدار:

یه کی له نه رکه کانی سه روا نهوه به شکلیکی هه نده سی به هوترا ره ده با و چوار چیزه می باگریرونه وه ی * waitine - ده کیشی و مه بای هانک ده رووه و به خاوه و با چیونی دیارده کیا و شوین و چونه به نی بایران و بهکه ره لکانی لاباله کان ده ست نیشان ده کات و په یوه ندی له ت و بارچه کانی ده کیشی و شکلی کوتایی بین ده با که له خوزند نه وه با خوی له نیشا و و بالایدورنه وه ی سه رواکان و وه سیتانی کررت و درئیزی لمه ت و بارچه کان با دهبینت هوه و لمه نورسین و چاهبشدا لمه و کشدانی به سمر لایه رود در نورسین و چاهبشدا لمه و کشدانی به سمر لایه رود از در به درای کشتی و به ناویه کنا جوونی نورسین و شیرا رای لایه ره با ده رده کمی . کم که رکمی سمروا زیاتر له شیعری بارچه بار با (strophie) ده رده کمی که هم پارچه باک به جیها شکلهٔ کی تابیعتی وه رده گری و همهورشیان به به کمود شکلهٔ کی گشتی و فراوانتر دروست ده کمن . کمورت و در نوری دارش که به شاری در باری در به نورک در باری در با همیه که خزی له به رفیای در نوری در بازی در بازی در بازی در بازی در بازی در بازی شکله هزدراره همیه (ساری پارچه کان به رفیای رود که در بازی سموره کی در باز کردنی شکلی بازچه کان ده کردن در در کردنی شکلی

اً- شاو هزنزاوانهای هارچه کانیان به قاد به که ، روکو چراریت و بنناج خشته کی و بینجیت و شاهینه و حاوتینه و ... که ناویان به ژماری له ته کانابردیه .

ب- ھەندى شېغرى بارچەنار ھەن ، زمارەي لەش بارچەكاندان رەۋەد بەك ئېيە ، بۇ شروئە شقع ندوری شاخ سنالع (لبه تزینه رقتی دلاومران) با (۲۱۷ : ۲۱) کیم (۷) بارجه به ژمیاره ی بارجه کانی و کو په ك نه فتنانوه ، په كهم بارجه (۱۰) له ت و بروم (۱۸) و ستهم (۱۲) و جراره م (۱۱) و بَيْنْجِهم (٨) وشهشهم (٧) و ههشتهم (١٠) لعنه ورك دياره لهنهكان له نيَّوان (٧-١٨) بان . له شیعری رؤح با [۲۱۲ : ۱۸] کهسی بارجهیه ، دور بارجهی (۲٫۱) (۵) لهتیبه و بارجهی کزتایی شمش لمثیبه .لـه گریمی خوسران یا [۲۱۳ : ۲۱۳] که (۱) بارجمیه , به حرکس نمو هرنه ردی تثبیدا تواندوه له بایدش کریشی سهروا و کؤکرینه وبیان لهیار جهیه کنا بوا پارچهی لمباتی جرار لهتی به رؤنج لهتی هنناوه شیمری (نامهمیراد) [۲۲۲ : ۲۲۹] که جوار پارچه په، (۲) پارچه ی پننج لمتبیه و دوا هارچهی شمش لعتبیه. له دیوانی شیّغ نوریها کم جیلوازیهمی ژمارهی لمتی پارچەكان لە ھۇنرارەي تريشنا ھەيە، بەلأم ئەرەننە بۇ تۇرە يەسە. كۇرانىش ئەم كۇرائەي لە پارچه کانی هه ندی شیعرنا کربوه، بئز شرونه لهشیعری (په ستهی بلیدار ۲۸:۱۷۲) که (۷) بارجهيه. زمارهى له عن بارجه كلان له تابوان (١٣٠٤) راييه. شيعلى: بدولش عهيرللا [١٧٢: ١١٩] كه (٧) بارچه بارچه كان له تبوان (١،٢) بايد (شهريكي به هن ١٧٢] شه ش بارجهید، ژماره ی لمخه کانبان (۱۲)، (بدار) [۲۰۲ : ۲۰۲] سی بارجه به و لمت کانبان لمعلوان (۱۱-۸) با به . (ناوروژنی ۲۱) [۲۱۷: ۱۷۲] نژ بارچه پهر ژماری له تهکانیان له نهجان (۱۰٫۶) باب. نامه له زور هزنزاردی تری گؤران دورباره بزنه به بیره ماریدش (گیرکانه شهری)ی [1] ۱۲۲] که (۵ پارچه) به به دور جؤره پارچهی جیا (چوارینه و بننجینه) هزینوونه وه

هزنزاوهی بارچه بار ، به ههربوی جزرهکانییهوه ، رژرجار کربنهوی باخستنی تاییهنی بعیی ، ریک لیّره به براوه روونی دهکهینهوه .

۱- کردناودی هونراودی هارچه بار:

یه کهم شت که هزنراوه با ، بوای ناونیشان دوست پی کربن و سهره تایه. سهره تا وهکو دورگای جوړنه نار هزنراوه وایه، به کهم هه نگاری ماماک کربنی خونیه ره له گه آن کیانی هزنراوه که به ههمرو ره گهره کانبیه وه ، بؤیه دهبی بایه خبکی تاییه تی پی بدری و تورساییه کی زیاده ی هونه و نواندنی بخرینه سهر بز گهوه ی خوینه ر بز حزی را بکیشی . که شهمری پارچه بارها هه ر پارچه یه کربنه وهی قاواره یه کی تاییه تی همیه که چوار چلوه یه کی بیارو جوزه با رشتنبکی تاییه تی هه یه . کربنه وهی سهره تای نام جوزه شهره ، به گشتی به بورشتره دهبی :

مب بىزى ھەپ شىلغىر لىە روانگەي باپ خدانى زىياد لىە پلىرىست بىە كرىشەرەي سەرەتلى ھۇنزارەكە د راكلىشانى خويئەر ، گۆزارتىك لىە زمارەي لەت و سىستەس سەرواي بارجەي يەكەم ىكات ، يان بلىشەكىيەك يارى كە رەكو رۇناكىيەك بى بۇ سەر سەرواي بارجەكانى تار د راردويك بى بىز جورنە نار ھەيكەلى بارجەكانلىرە. كەمە لە ھۇنزارەي بارجەدارى كوردىدا بەزۇر شلارە ئەنجام

ىرارە ، گرنگترىنيان ئەمائەن :

ه گزرینی سیسته می سه روای بارچه ی په کهم:

د نهگه ر هزنراومکه تهخمیس بی و لهسه ر غهرمل بیان قهسیده یه کی موسه پروح کرابی ، به حرکس نهسریم هزنراومی بارچهی یهکم، تهخمیسه که له روزی سه رواوه له پارچهکانی تر جیا دهی له پارچهی یهکم ههر پنتج لهت هلوسه روا دهین کهچی ههمیو پارچهکانی تر ، جوار لهنی پنشه رهیان هارسه روان و لهنی پنتجه می همرویان و مکو سه روای پارچهی یهکه مه . لهبه ر نموهی (تهخمیس) له کوردینا رژره پنریست به نمورنه هنتانه ره ناکات .

- هزنراره که نه گهر شاعیره که ختی نیوسیس و ژهاره ی لمانی پارچه کانی ههرچه نده بی (چوارینه ، بینجینه ، شهشینه) ، نه گهر سسته می سه روای به و جنوره بی که حوا لمهنی گذاه این همهوی پارچه کانی هارسه رواین و له هه رینارچه په کیشها له ته کانی پنشه وه (جگه لمه لمه نی گذاهی) هارسه روای له نی گذاهی پارچه کانیان لی مه کات که سه روای گشتی هزنرا رو که په به نورونه چوارینه نارها ره کهی پنخوره (له و پزیره و پنشتره) [۲۱ : ۲۱] و پنتجینه می (ساوای ناشتیخوان)ی گزران [۲۷۲ : ۲۷۱] و شه شبنه ی (طبی من)ی شنح نوری (۲۱ : ۲۱۷] .. هند . په م جنوره سه روا به ندیمه ی پارچه می په که م کراونه ته و به کهی دان وه کو ته خمیس وایه ، نه و به به نه ته خمیس هزنرا رو که را ده ی بیری دور شاعیره که چی که وانی تر هی په ک شاعیره و به س .

- شنخ نوری له شیعری (نیستیقبال بو تازه پیگاییشتوهکان) [۲۱۳ : ۲۱۳] (۸ پینجینه به جزره سیسته منیکی تری سه بروای به کارهینتوه و بارچهی به که می به جزریکی در ته سریع کردوه هموره بازچهکان سهروای له تی بیننجه میان به که ، له همورشیاندا چوار له تی بیننده و سهروای پنزارکیبان هه به (ABBA C). بو بارچهی به کهم تعنیاله تی به کهم و چواره می له گهال سهروا گشتیه که گرنجاندوه نه ک هم چوار له ت ، بو نهوی سیفه تی چوارکی له سهر چواریخه ی به که هم ر بیننی به لام به گورنجاندنی له گهال سهروای کشتی ، دا به شیرونی سهروای بارچه کان و جنری ته سروای بارچه کان و جنری

ABBAA CDDCA EFFEA

- کاکهی فعلاح له هزنراوهی (نتیبنی) [۱۷: ۱۵۸] (۸ چوارینه په) ، له هه موو جوارینه کانتا سهروای لعنی (۱۶۱)ی وه کو خزی دوریناره کردؤنه و هه موو هارچه کانی پیام بوو سهروا به گرئ ىرارە . قىلىنى چواريئەكان بەم جۇرەيە . (YBXB) جا بىۋ ئەسىرىمى چوارينى پەكەم ھەر ئەنيا لەنى يەكەمى لەگەڭ سەرواى گىنتى چواريئەكان يەك خستور و يەسەرەش چواريئەكانى يەكەم لە رورى سەروا بەندى ۋەكر چواريئەي خەيامى خۇي دەئرينى (AAYA) ولە چواريئەكانى دى جيا دەبېتەرە ، سەرواى دەرلەمەندىتر دەبئ و زياتر خويئەر رادەكېشى. ئەسرىمەكە بەم قىلىب بەندىيە رورىتر دەبېئەرە :

AAYA XAZA

وا دهین شاعیر سیسته می سه روای پارچه ی به که م بگوری ، بین ثموه ی سه رواکه ی زیاد بکات یان ژماره ی له ته کانی بگوری ، هم ریز ثموه ی گورانی سیسته می سه روا خورنده ر له بازیکه و بیانه سه ر بارلِکی تر ، بر شهونه گوران له شیمری (بر سالم) با [۱۱۷ : ۱۲۷] چرار چوارینه ی هلنان و به شهشینه یه که فرنراوه که ی با خستوه ، چوارینه کانی به سمنه می مرته ناویب (ABAB) هاتیون ، هاریه که له سهر دو سه روا هاتوه ، چوارینه یه که میش هام رسه دورسه روا هاتوه به لام سمنه مه که ی له مونه ناویب گوراه بر بر ترارکی (ABBA) شام گزرانه جیاوازی ده خاته نیوان مه رونا و هایکه ای گفتی هونراه که .

• بچووك كردنهودي بارچهي يهكهم و تثركردني سهرواكهي:

- دەشى كە ھۆنراۋەكە ئاپەش كۆمەڭى ھارچەى (1،0،5) لەتنى كىزا بىن ، لەتى كۆتايى ھەمور بارچەكان ھەمان شت بىنى و سەراپەي ھۆنزاۋەكەي لەسەر بۆنرابىئ و لەتەكانى ئىرى بارچەكان ھاۋسەرۋابىن ، ئېنجا شاغىر ۋەك سەرەتا و دەرگا كرىنەۋەيەك يەك مەسقەرى بەسەرۋاى لەتنى كۆتەي دئيوكان لە پېتمەرە بېنى ۋەك رى خۆشكردىتك بۇ ئامەزرا ندنى سەرۋاى گشتى ھۇنزاۋەكە ، ئەكىرى ۋەكىر قۇنىزاۋەي (ئانىە ... ئانىە)ى گۇران [۲۷۳ : ۲۹۷] يىان ھۆنىزاۋەي يەكىمىي مىلا خىدرى مەندەلارى [4.4 : 6] ، رۇرپەي ھەرە ئۇرى ھۇنزاۋەي دىۋائەكەي مەلا خدر بەم دىيارەنەيە دەست بىئ دەكەن

وا دهی تعیاتی مەسئەری سایدەك ئەسەرەتارە بن بۇ دامەزراندنى سەروای گشتی ھۆنراودكە كەلەش كۆنایی پارچەكان پلكی دائش ، سەروای سایدای سەرەتا دور لەتى لەگەل سەروای گشتی ھۆنراودكە يەك دەگر<u>ئ</u>تەرە، جا ئەر دور لەتە ، ئامتى يەكەم و سابيەم بى وەكىر ھۆندارەی زسارەی تىلى دىوانى (بېرە خولىن)ى مەلا خدرى مەندەلارى [۸۶ : ۸] ، يىان لەتى دوم و سابيەم بىل ، رەكىر ھۆنزالای زمارە (۱۲)ى ھەمان دىوان [۸۱ : ۱۲] .

۲ ـ باخستنی هؤنراویی پارچهنار :

ئەگەر كردنەرەي سەرەتاي ھۆندرارە دەورى ھەيى لىھ راكيشىانى خوينەر ، ئىەوا داخسىن ، ۔ '' کزنابیه کهی دوری مەپ لە بەجی منشتنی کاریگەریبەکی زند لای خرینه و بەستنەرەی بەكمن و هـ وای هزنزاوه کنه و بـ ه راه رووکردنـ ه وهی به را مبـ ه ریار دهیـ کی ره چـاو نـ ه کراوی وا کـ ه خۇشببەكى زيادەكى بى دەبەخشى . تا شاغېر ئەدىيانە و ھونەرمەندانە و رەسقايانە ھۇنزارەكەم. ىا بخات ھۇنراۋەكەي سەركەرتىرىتور وبەھيّز وكاريگەر تىر دەبىيّ ، بۇيىھ دەبىيّ كۈتسايى ھۆنىرارە بابەخلكى تايبەتى ہى بدرى. لەھۇنزاوەي پارچەناردا شاعيران بەزۇر شۇرەي جۇراوجۇر توانبويانە ئەم باخسان و بەرچرونە پەيرەر بكەن ، گرنگترينيان ئەمائەن :

- وا دەبئ شاغیر ، بەك لەت بۇ كۇتابى پارچەكان زياد بكات ، بۇ ئەۋەي لەنگەر بۇ سەرواي پهکې له لهتهکاني پارچهې کزټايي رايگري . بر شوونه گزران له هزنزاوهي (بېځکهي مثال)[۱۷۲ : ٢٢٦] بِيَنْج بِارجِه ي سَيْبِنْه ي هَيْنَاوِه وَلَه كَوْتَائِشْنَا بِهِكَ لَهُ مَن بِوْ رَيِّاد كُرووه . سَيِّبِنْهُ كَان دور دور سمهرواي بمكترتمواو دهكمان وهمريمكم لممتى يمكمم واستبهمي هلوسمهروان والممتي دومس همردور کیشیان پژکموه سماروا دروست دهکمان و دوو سلینمگه لیک ده به سنتموه و بسارهو پایسی شەشىينە بەرزى دەكەنبەرە ، بىم سېستەمە (ABACBC) ، لىم كۆتساييدا جىمك سېلېنە بەتسانها بمئينيتموه ، ئەريش لەتى يەكەم و سېيەمى ھاوسەروا مەين بەلام لەتى دومىي رەھار يىئ سەروا يويين ، جا بزرنه ويي له وله نه هاوسه رواي بزريه بدا بين ، ليه كزنايي هزيزا و وكه جهك له ني به و سەررايە زياد كردوه ، سەرواي ھارچەي كۆتايى و لەتە تاكەكە بەم جۇرە بەيەكەرە دەبەسىريلەر (B / ABA)، نَهُم دياردهيه بـوَكوملِديـاي دائتي دهگه رائـهوه [۱۸۹] . شهايپراني تـورك لـ٢٠ دیارده به بان له که رویها وه رکزت و له زور شیعری سنینه و چوارینه با جهسیاندیان ، وه کو جناب شههابهدین له هونزاودی (شاشای لبال) [۲٤٦: ٤٣١] و هونـراودی (نوروز اشتبان)[۲۲: ۲۲۱] وهزینراردی (شاشای احزان)[۲۲۵ : ۱۳۵] به کاری هیناوه. تؤفیق فیکردت له (عشق و شماب) [۲۰۲: ۲۰۲] و (زواللي خسته) [۲۰: ۲۰۰] و (باشانقچه) [۲۱۸: ۲۲۸] له نگهري سه رواي دو. بارجهی جوارینهی بی راگرتوه.

- بىزى ھەيـە ھۇنرارەكـە يارچەكانـى چوارىنـە و ھەررارتر بن و كۇتـايى بەمەسئەرىيەك بى، گسازران چەنىد ھازىدارەيەكس سارچەدارى خسازى بىمە جسازرە داخستىرە ، ۋەكسو (گولسى كەم خابه ن) [۹۶: ۱۷۲] (۵ جواریسه) و (دوا سرنسج) [۲۰۱ : ۲۰۱] (۱۳ جواریشه) و (شه هید) ۱۷۲ ۲۱۵ (۱۰ جوارینه).

[–] دەشى شاغىر سەراياي پارچەي يەكەم يا پلش يەندى پارچەي يەكەم ، بەند**ائى** خۇي ^{لە}

باسی دووم : بارچهی گشتی :

بارچەى كىنتى ئەر بارچانە دەگرۇشەرە كە ئارى ئاپبەتىيان بۇ بائەنزارە بىڭگو بەنلوى ژمارەى بالرچە شېمر لەتبەكانى چەند جۇرۇكى ھەيە. يارچە شېمر لەتبەكانى چەند جۇرۇكى ھەيە. يارچە شېمر (ستانژا) لە ئەدەبى جېھانيدا (شئوبەى ئەرەندە نۇرە ئزرىكەى كۆتايى بۇ ئېبە ، لەدىرو لەتبېمو، ئا ھەزدە لەش دەست بىل دەكات و ئا (١٧) لەكى . يەك گرىدىدا گرىگىرىن بارچەي گىنتى لەيەك ئاكى (دور لەتى)يەرە دەست بىل دەكات و ئا (١١) لەكى . يەك لەخبىرىن بارچەي گىنتى لەيەك ئاكى (دور لەتى)يەرە دەست بىل دەكات و ئا (١١) لەكى . يەك لەخبىرىن بارچەي كىندى دەرلىي دەكەن يەللىلىدى ئالەرلىك ئالەرلىك ھەم ئالىر دەكمەن و ھەم بەتسەنها ئاگەرئىك ئالەركى دەرلەي كىنتى لە (١١) لەكىش ئوياتى بىل بەلام لەلايەكەر ئىرىنىيە دەك بارچەي ئەرەندە ئۇرىنىيە دەك بارچەي ئەرەندە ئۇرىنىيە دەك بارچەي ئالىرىدە بېروكەكان يۇلك ھاتور ، بۇيە دەك بارچەي سەريە خۇرباسىان ئەكىرىدە .

يەكەم: ئىك:

(ئاك) بريتبيه لهياك ديّره شهمري ساريه خوّ كه مانايه كي تحوار دهگاي ديّ. له كورديما به ك ناكي [۱۲۷: ۱۲۷] و نماك بمبت و [۱۹۳: ۱۹۳] و نساك (۲۳۱: ۱۱)ي بـ فر بـه كار هـاتوه، جكه اسه (مغرد) و (مغربات) که له زؤر دیرانیا له ژیر نام ناروها کزکراونه تاموه . له پاروی پلناسهی تاکهوه ، سجادي ، بطَّيّ : (المورية كه هوفه رهه ندي جيار هه نده بيريّكي بـ في بهديا المبيّ و المحقات شال هزفراولكى تنه نهاو شهم هزنراوه فاشخابه في لهكه ل هينج شيئكي تربا نبيبه . خنوي بنؤ خنوي سەربەخۇيە)(۱۲۷ : ۱۷۱). مھەسەد ئېسواھېمى بىمم جسۇرە لۆككا نەرەپىيە (تىلەك بىمويت) ھەلنەسەنگانىن : (جارى وا ھەيە شاغېر مەبەستى خۇي لەيماك ھۇنىزا وەيا دەلىي ولىم زاراۋەي شیعرها تهك بهیت یا مفردی پی بطّین) [۱۰۳ : ۱۰۹] . د.مبارف خهزنه با ر به شیره یه کی فرارانتر مانا و مەبەست و شكلّى (تاك)ى بەين كريۇتەرە ، يىلّىن : (بريتىيە لە يېرە شىمريكى ھەريونى لە ىرونبوه ىلرشىمرېنك ھاتوه ، ھەرىرونيوه ىپرەكە دەبئ لەسەر يەك قافيە بى (٨٨) . ئەم جۇرا شیمره به زیده ندی پلشینان و قمیمی نهسته ق و رونه بیمکی کورتی داخایات و بهیزیکی ژیسری فعلسه في بانه ما دونين) [١٦٠ : ١١] . قهم يؤ چرونانه هه سوريان لهوه يهك دهگرنه وه كه (تاك) بىك بلىرى (دورلەت) سەرپەخۇريە،لـە رەرى ماناۋە پەيبودندى بە ھىچ شتى ئرەۋە نېيە، لـەبارەي كنشى تاكيشهره دوشئ بهههر كنشتك بئ وله رووى سهرواوه دوشي ووكو مهسنهوى لهتهكان هاوسه روا بن و دوشن کوتاییان واکو بهك نمین . له فارسیدا ، زه بنظِ مابدین بهم جوزه له (ناك) ىدىدى: (بەر دىزرە سەريەخۇ تاكانە دەلىن كەس جاردانە موسەردەم لە ھەستى شاعىرەرە جكارن، بزی هاب بازی بی و ناو ناکه دیره بین به بنانهای عادهال بیان قاصیده بیان هار جزریکی تری

(تاك) له دور له ت پڼك دى ، لەجارەي سەرواي ئەم درو لەتە ، دور جۇرە (تاك) ھەن :

١- را ينبئ ھەر دورلەت يەك سەروايان ھەيئ ، رەكر ئال يىڭئ : -

سەرتى ئەغمەي بولدولە ، يا جەھجەھەي خرخائريە

ىەنگى سۆلە ، يا لە ۋېرېئى ئىلە ئىلى ئىلىبە[٢٠٩ : ١٦٨].

رشهکانی سهروز (خرخالیهه ، نظیهه) سهروایان (البیه)یه . (ی) پهوییه و (ه) پهاش پهوییه . نعبی تیبینی لمهو بکری (ی) له یهکمها پهاش پهوییه و لنه نوومنها نهستاییه ، بـهلام به یهکمه سهروایان تروست کردوه .

٧- وا دەبئ لەنەكان كۆتايدان وەكىر يەك ئەبئ ، واقلە سەروايان لىە ئۇربا دروست ئەبورىئ ، مەھرى دۇئى :

درۇپە مەنعى جەمعى زيد، نەزەر كەن

له بهزمی نام شهوه رؤژی دیاره [۱۸: ۲۲۱].

رشای کزنایی لەتەكان بریتین لـه : (نەزەرگەن ، دینارە) ،لـه ریوی دەنگەكانی كۇنابيـەرە ھېلچ شتى كزيان ئاكاتەرە ، واتە سەروايان لە دېوان يا دىيە .

لهم دوو جۆرە (ناكه) جهاواريان تەنياللە سەروادايە . يەكەمبان رەكىو دېرېكى ھۆنىرارەي مەسئەرى يان رەكىودىرى يەكەمى موسەرپەم و موقەققاى غەزەل و قەسىدە خۇى دەنرېنى . ئەم جۇرەيان ئەك ھەرلە شىمرى شاعيران ، بگرەلە شىمرى ئارگۇتئىشدا رۆرە. ئەر كۆمەلە ھۆنراوانەي كۆكرارئەتەرە ، دېريانەلە (تاك) (بۆنى ھەلالان دى) [۱۹۹] كە (۱۲۲) لاپەرەيە،(۱۰۰۱) (تاك)ى مەسئەرى گرئۆتە خۇى . كەچى جۇرى دورەيان وەكە ئەرە دايە كە دېرىكە دېرىكە يەلەر ئامەكەل ئەرەشىدە دىرەقلىرانى، چونكە ھېچ سەروايەك دورلەتەكەي،بۆكەرە ئابەستاتكەرە ، بەلام لەگەل ئەرەشىدا وهکو دئیری سه رمتای قبتمه یه که (موسه پروخ و موقعفقا) نبیه ، خوننه رلهگه ل خونندته ره بنا نهر همستهی لا مروست دمین که دئیره کانی پاشتر لهسه ر هه مان سه روای لهتی دوه مینن . بؤیه له یه ن تاکیشدا را همست دهکا که گوته اینه کهی سه روا بی، به لاّم سه روا دوویداره بورث مومی نبّدا شهی دروست نایی ، بؤیه ناشی ده نگه کانی گوته یی شام جؤره تاکه به سه روا داینگین .

(ناك) رؤر جار وهكو دؤرى تەرجىع و تەركىب بەكاردى و لە سروودەكاندا وەكو لازمە بوربارە دەبئىلەرە . (ناك) بايەتتكى گرنگى فېكرى يان فەلسەفى يان غىرفانى يان حالىغاتكى دەربوش دەبئىلەرە . (ناك) بايەتتكى گرنگى فېكرى يان فەلسەفى يان غىرفانى يان حالىغاتكى دەربوش ئايىدىنى دەربوش دادو دەكا مەرەئاكەى دادىنى ئەتبارى ئەكردىنى . يان دەشى شابەيتى (بېت ئېترلەپ، ھەرچى ھۆيەك بى وازى لى ھۆنايى و تەرارى ئەكردىنى . يان دەشى شابەيتى (بېت القصيد)ى ھۆزاوەيدە بى ، شاغىر ھەستى كردىنى سادام ھەست و بىيرى سادرەكى ھەمور ھۇزاوەكە بەيەك دارى ھۆنارە و كردويە بىدانىكى دارى ھۆنارە و كردويە بىدانىكى .

⁽⁹⁷⁾ شاعیردکان فعمانه ن : سعیدی ، نالی ، معموی ، زلیوم ، فعمعهد مهموی ، شاهو ، شلح نورری ، عارف بهرزنجی ، مهلا ووسمان ، مههری ، بلخود ، نباری ، عمونی ، سملام ، میزرا ضعوری ، ممیلهوی ، شلخ بام^{ا ،} حاجی ، جاهید ، بیزودی ، سافروت ، که مالی ، تا پسر فوئاد ، کانی ، قانیع ، ته دول ، حیلمی ، لونفی ،

(ناك) بدمانداتەۋە سەر مەسئەۋى كە ئەويش تاپيەنېتى خۆي ھەيە. مەسئەۋى بە برولەت . سگونری که بهك سه روا به په که وه معیانبه ستیّته ره [۱۲ : ۱۲] جاج بیریّکی سه ریه خوبگه پهنن و بارجهیه کی سه ربه خو بینك بینن که ته رسا دهبی به (ناك) و چ دیریك بی له هونواوه یه كی دمورو ررز : سجادی له پېناسهی مهسنهوی (دووتاکی)دا دطیّ : (نامودیه که همر هزنزاویّك به ته نها . برایی ههربور نیوه هزنزاوه کهی یهك سهروای همین. وه بهم جنزره باستانی كزمك هزنزاره كه يولناوه)[۱۲۷: ۱۲۷]. كەچى محەمەدى ئېبراھىمى ئە ياسى مەسئەرىدا دۇئى: (مەنسىوت يە مەسئەرىيە يىانى دور تىايى لىد (اصطبلام - زاراره)با ھۇنزارنگە كە ھەربور مەسرەمەكە يەك قانسهیان بیس و قانسهی هسه و هزنزاوه پسهاک بسه نسازادی بگذودین ، رؤد حیکایسه ت و داسستان و مەبەستى م<u>لاورىنى يىن</u> بەييان دەكىرى (۱۹۲ : ۱۲۶). ھەندى تىززەردود راييان وايە كە مەسىنەرى هرنەرلكى فارسېه (هەندېك واي بۇ بەجن كە ئەم جۆرەيان لە بنجيئەدا فارسېيە. براون بەلنى: نهم حزره له نهیمیی فارسیبه و دروست جوه و له شیعری کزنی عهرهبیدا نهبوه .. نیرانبیه کان رزر بایه خیان بی باوه جونکه هزیه کی له بار بره بز هزنبنه وهی شرعری برنز (۲۲۱ : ۱۱۱ - ۱۲۰]. بناش فارس لینجا عهروب ووریان گرنوه و به کاریان هنداوه ، له عهروبیدا زیاتر به (مزدوج) ناسراوه که (شاعبر همبور بلزوكان تمسريم دوكا ، سمرواي لمني يهكم ولماني بودم يمك شته . همندي شاعوى عصامي لهم جزره هزنبنهوديان لهلاوه للسان وبئ ساندوو بدون بده و يهكنني سهروا بهسه ربیرو مانا و ههستی دمروونهاننا رال نهبوه ، یهکهم کهس بهشاری بن برد و شهبوعه تاهیه به کاریان هانساده . لهم جؤره پان به قطبیکی لهمل رانیوه بو بارشتنی چیرفکی سیارد به ندو ئامۇرگارى ...) [٧٤٣ . ل. ٢٠٠٠]. وەك دېلرە شاعيرە عەرەبە ئەسل فارسىبەكان بۇ بەكەم جار لەغەرەبىدا بەكاريان ھۆشارە ، يان ھۆشلىرانەتە ناو ئەدەبى عەرەبى كە زۇر ئورجورەي سىداكتىكى و، کو الغیه (نطفیهه می) ریزمهای عهرمین و رانسته کانی شری بی هزیزاو، تعود له کرردینا هه له کونه به نفریسه بی شدیعری زارگذاشت و نفریسه به هموه نفری شدیعری زاری گفوران به مهست یعری هُوْنِراوه تعود همر له معلا پهريشانهوه (سعدي جياردم) تما تؤيكمي با هَبْسَاني شعورا ره لاي معول میں و تنا تاستایش . له زاری کرمانجی خواروشنا جمکنکی نوی کردنمومی شیعری کوردی نانه نواوهی په کېټې سه روا بوړ ، که سه روتا په مهسته وي و ثبنجا پاشان په شيعري شاراد گڼوا . ایرسپرد که ورده وازی له عاروور به کژنی ساورا هیدا ، گاوته هزنیناویی شیعری ماستاوی عەلى كەمال بايىرلىد گېلىدەستەيا ئەمە بەگەرائەرە بۇرەسەنايەتى يادەنى (بېرەمئرد ھەرىكى ئە ئىرەپ كىرىپى دېيىمسىمەن ئەمەپسەپ كاندۇرۇپ كىرىپى ، مەسئەرى ئولىد برلۇپۇ ئارىپى كىرىپى ئاقىيەي بېگانە ئەركا)[۱۲: ۱۲]. ئە كىرىپى ، مەسئەرى ئولىد برلۇپۇ الربايان جيا جيا به كارهاتره ، وهكو: ۱- بسؤبابسانی بیناکتیکسی (فسلِرکردن) : واکسو ناویسه هاری گاه حسامادی خسانی [۹۹] و

ئەجمەدى [۱۷۹] شېغ مەلا مارفى ئۆدەيى و دوو رشتەي مەلا غەبدولكەربېي مىدرس [۱۳۲] ك ههموریان نهرههنگن ، ههرودها بهشیکی زاری به دیع وعهرووزی نمالی [۱۳۱] ، کیه به شیدر ر پەخشان رانستى جوانكارى و عەرورز شىدكاتەرە .

٢- بۇ بادەتى ئايىنى ، وەكو عەقبىدى مەولەرى [WV] و عەقبىدەى مەرزىيە [WN]ى مەولەرى لە رانمىتى كىەلام و بىلوارى ئىليىنى [١٦٠] شىپخ سىەمبىي بانىەيى و قەسىيدەي بوردىسەي ئاھىير به هاركايي [٥٠] و سافونت [١٠٨] و هنين ساعدي [٧٢] .

۳- جيرزيي شيعري دورد و دريز : ووكو مهم و زيني تهجمه دي خاني و وورگيرانه كهي ههزار و [۲] و شیرین و خربسروی خانای قریادی [۷۷] و له بلاو مهجئرونی حاریس بطیسی [۱۸] و بوسف و رايخاي سليمي بن سليمان [۱۱۳] و ههمور جيرؤكه شهعرييه سادهكاني ميزوويي ئيسلام وهكو: فهندي قهلاي خهيبه رويه سرو حونه بن و غهزه واتي محهمه د حه شيفه و چيرؤكه رؤزهه لأتهه كاني وهکورزستهم ورزراب ورزستهم و جبهانگیرو خورشیدی خاوه رو تیسماعیل نامیه و ناگههان و باغهبان و بیساناو دو نسان و ماست و سه نگتوان (۲۸ <u>او</u> شیوین و خهوهاد و <u>زند چیوز</u>کی شیعری خزمال وهکو داستانی سورمه خانی رازی [۸۸] و ...

وهفاتنامهی روسوولی نازدارو مبعراجنامه .

٥- وتولِيره (سعرة) : ومكو وتوتروى نقِيان سعماو رهميني ميرزا تُعبيل قاسم [٢٠٣] .

۱- چیرؤکی مندالأن : وه کو خوشی و ترشی حوزنی [۸٦] و شبّری ساخته [۱۵۷] و چرؤ[۱۵۱]ی كاكمي نطلاح

به کلاتی : مەسئەرى لـه کارىيدا جۇگەيەكى فراۋانى داگرئىود و لەبەر سىروكى سەرۋا و ئاڭ گۆپانى ، بۆبەرھەمى دوورو درئىز بەكار ھاتوە بەلام ھەر كاتى يەك دير (دوولەت)ى مەسىنەرى بەنەنيا ھاتبى ر ماناى سەريەخزى بابى كەوئزتە ژاپر ھوكس (ئاك)، (ئاك) لە كوردىيا بور قالبە

1- A B

2- A A

ىروەم : سېينە

سنينه (triplet - tercet) بريتيبه له پارچه په کې بچوړك. له سي له ته دير پټك دي. دهكويته قالمه سه روای جوراوج نروده . ساینه دوشی به تمانیا بی و مانسای سه ریه خوی همین و دوشی ا هزنزاوه یه کی پارچه دارین ، هارچه کانی به کسان بن (ههمووسلینه بن) یان جهابن . له کورسها

ره, سهی شهر تؤژه ره وانسهی باسسی جؤره کسانی شیعریان کیردوه ، اسه (دوو تساکی - نساك -مهمنه ري) پيه ره په کسه ر بازيان داره يو چوارينه و باسي سينه بان خهکردوه . سينه له بنجينه دا ئينليبه ، له سونلِتاكاني بترارك هاتوه كه دوو بهشه ، بهشي پهكهم (٨) لهته و بهشي يوهم (٦) لعقه شعش لعقعکمی کزشایی کراون به دور سئینه رجم جنوره باجمش کراون (cdc cdc) بنان (ode ded) ويان ههر با به شبيونيِّكي سيانهي تر. بيُريِّن له بواي بياس كريشي نام جزرويان بعلَّيَّ: (العمانايان ههر جزره بالهشيورتيكي تري سهرواكان كه لاي يتراك هجوه)[٤٥٦ : ٥٧] . كويؤن لـه بتُناسهي سَبْيَهُ مَا مَطْنُ : (بريتيبه له سَيْ له تي نواي بهك له تاريهك يارچه يا زار ، کو سِتَانَوْا يَسَانُ هزنراوهی سهریه خز ، بان له شیمرنگ یا که قالبه سهروای سهره کی جیما یک پهتاییه تی به سی ل فني هارسته رواي دواي بسهك دهگونسري كه لسه كونسايي هؤنسراوهي مهسنسه ريدا دي)[٥٠٥ : ٧٢٣] . له نبنگليزيدا (دون) و (شيلي) و (ويليام كارلوس)لهشيمريا بهكاريان هلناوه [٥٠٣] . ٧٢٤]. وودز دهلي سنبينه (بارجه يه كي سي له نبيه به يهك سه روا دا دوري، به لأم كه له كه ل قلبه سهروای (تیسرزا ریما) به کسارمی کسارهگهری زیمانره . شمم تهرزا ریمایه لمه تینظییه و هاتوه و كَوْمَيْدِياي بانتي باشترين شورنهيه بؤ كهم جزره سهروايه ((٤٦٧) : ١٥) . تيرزا رساله ههميه قلمه مسهروا كاني سنهنه مباوترو به سنندره لبه تسهروها ، جرنك همه مور بارجه كاني وهستايانه تبلك هائبوکشین و به ربهوامی و بئ گرئی نبوان بارچه کان محسنه به رماکات. لهم جنوره سینینه با كالمسهر دور سهروا بالهروي (ABA) سهرواي فاره راست بنو ساينه ي ياشي ده بي به سهرواي سەرىغا ركۇنايى (BCB). بەم جۇرە بەرىموام دەين . ئېراز رىيالە داھۇنانى بانتى ئېتلىيە كەلە گزمهٔ دیا به کاری هینداوه و هم رسورودیکی بریتیبه انه کزمانی سیبتهی نیك هاکشاو ، اهه، يمكيُّكِهاندا لمعنى دووم لمكه ل لمعنى يمكمهم و سنبهمي بارجمهي دواودي هاوسه روا دوسن: (ABABCB) نه كزيايي ههر سرويتكيشدا ثاكه ميريك زياد دوكري كه له كه ل له تي ناووراستي سنینهی کزنایی هاوسه روا دهیی (manux) (۱۸۸ : ۱۸۸). له نبتالیا مانتی و بترارك و بزكاشلی اله نینگلیزیدا چزسه و سرتزماس و پات رایه تهسهانیدا برسکان بهکاریان هزشاره . لهبه رخورهی خهم قطيهمي سهرواي سيئينه كرافه كهم شباعيري ثيتنالي توانبويانه سهركه رتوانه بهكاري ببيتنين لهدمره ووي تبتلياش كام بهكارهاتوه هاندئ شاعبري سادهي نؤزاده وبيستهمي ثبتلها شيمرمان مِيُ هَوْنِيوهِ تِهِ إِنْ الْمُعْدِهِ وَمِمَا كَوْتِينَ Gautier وَلَمُنِينَكُلَةُ هُوا مِنْايِرَوْنَ وَ شَيِلْل وَ بَرَاوِنَنْكُ وَ ثُيُوْدِنَ به کاریان ه**نداره . له ناسب**انینا ستینه به زئری قالبه کهی بهم جؤراب (ABA) و تیرزا ، اسا له معمور قليه كانى باوترو يه لام قليي (ططه) و (۸۸۸) يشي تبنا به كار دي. بارجهي سبينه ك ئەسبانىدا يەتەنيا بەكار نايە يەلكولەگەل يارچەي ئربا يەكارىنى سىيىنە بى يا جۇرەكانى تر 1۸٦٦ ٠ ٩٢-٩٢] . له غارسیدا تنژه رپوروکان باسی سټینه یان نهکردوه ، واک شعروی بایه خټکی شاو تنوی

نەس ئېتە رېزى مقردات ورياعى و...لەغەرەبېدا ، سېينە چارچە شېغرنكى رەسەن نېبە ئېيراھېر ئەنىس بەم جۇرە باسى ساينە دەكالەعەرمىن : (ئىەر ھۆنراۋەيىەى ئابەشى پارچەي سى لىعتى ىمكرى، ھەر پارچەيەك ئەتەكانى ھاوسەروان و سەرواكەيان ئەپارچەكانى ئربا بوريارە تايتتەرە ، هونه رئیکی بینگانه په شیعری عارجی بینی هه په نعتوانین پهك شورنه ی له شیعری كون و نویمان بدۇزىنەرە ، بەلام ھەندى لەشاعىرەكاشان جۇرە سېينەيەكپان بەكارھېنارە كە سەرۋاي لـەتى سنیدمی همور سنیندکان ووکر به که و همر بارچه پهك سمروای دور لمانی پیشموهی دوگری و بِ س) [۲۰۲ : ۲۰۲ : ۲۰۲] . له تورکینا به تابیه تی پاش جوولانه وه نویُخوا زییه کانی نیوهی بودمی سەددى نۇزىدم و سەرەتاى سەددى بېستەم ئەم جۇرە قالبە سەروايە (سۇينە) زۇر بەرچاو دەكەرئ بهنانيهتی له سؤنينهما . حهناب شههارهمدین له سؤنينهی (ایلك محبث)با ، شهشینهی كۆتام. يهم جزره باينش بور سلينه كريوه (AAB-CCB) (٢: ٤٢٤)، كه جن تزنيق فيكروث له سزنيتهم، عيشفنا ، بور ستينهي كزتابي بعم جؤره هإشاره (ABA-CBA)[۲۶ : ۲۶] و له ســ ونيتهي (نـــــن شعر)نا سهروای ستبنه کانی به م جازره بارشتره (ABC. ACB) [۹: ۲۲۷] ، حسین بانده، له (آليوس قاريشير بوريم)يا ، سائينه كاني بهم جزره نورسيوه (ABB CDD) [۱۲: ٤٤١] واقه هيچ پەيرەنىيان بەيەكەرە ئېيە . ئەرە ئەبئ سېستەمەكەيان يەكە چىسامى ئە (امتحان قورتىرس) ستبنه كاني والي كريم (BBA | BBA) [14 : 10] . ووك ديماره ، لمعتوركيما سمييته جهزور سیسته می سه روای جهاواز به کارهانوه و گهالی هونه ری را هینه را نی تیبا نواندراوه . له کوربیدا ، سنبينه للهزار گزئندا زؤر به كارهانوه ، ههر كؤمائيه شيمريكي فؤلكليوري كۆكىراره سهپر بكهي بەدەيان ئىروناسىسلىنەي تۇداپ ، بەقاييەتى (ترانەھاي كىردى) مىھمەد موكرى[١٩٨] كۆمەڭئ سنَينهي به خلوه گرتيبو (كهلاميّ نهكورمانجي)ي كانبمال ههموري بريتيجه له ساينه و (٢٠٢) [٤٠٦] سنینهی ههشت برگهیی تبّدایه و تنکسته فؤلکلؤریه کهی مهم و زین (محبت معو زین) رَّنْرِيمَى بِارْجِمَكَانَى سَيِّبِنُمُنَ [٧٨ : ٢٥١،٦٥١] . سَيِّينَهُ لَمْ كُورِ بَدِيثًا جَ بِمِنْ مَنْ الْ ېارچەيەكى ئار ھۇنزارىيەك بەرۇر قاقبە سەرواي جياجيا ھاتور ، گرنگترينيان ئەمانەن :

۱- سېينەي ھارسەروا : ئەرەپ ھەرسى لەتەكە يەك سەروايان ھەبى . ئەمەل ھەمور قالبەكانى سېينە بارترە بەتاپيەتى لىە شېعرى زارگۇتنىدا ، ھەر ئەمسەيان بىلوە و بەدەكمەن جۇردكانى تردەكەرنە بەرچار، رەكر ئەم سېينەرە :

خزم له سهر گردی شام له کن بورکی به ژنی شامزگیم باری میکروکی شامی ههر دهگرم دهجمه کهرکروکی [۲۸ : ۲۸]. نهم سی سهرواییه که له زارگزنندا باوه و له لاوك و حهیرانیشدا ههیه ، رونگه بنه ماکهی ب ف زمازهی چیزنان و بیر و خارافانی میللی بچینهوه که زماره سی به کیکه له و چهند زمارانهی به زیری درویلره معینه و الهوای تاموی تامویزونه پشوتر ده کا به تاییه نی له کوردیدا زیریی شام قالبهیه له نیاکانوریا ، نهان هار شیعریگره حایران و لارکیش به زیری لهسمار سی سامروا داده رژین (جگه له پیش بهند و بهاش مهند – نه گهر هایین) ، نه گهر چی له حایران و له لاوکی بایهاندها ، هاموو پینوهکان لهنی به کهمیان کورت و دوههان خاوهنجی و سایه میان درنژه و دوشن سامروای خاودوای تی بکهای نامه خورنه یه که بز نام جزود حایرانه :

(حەيران ماروپران ، چەندى گاز دەكەم ، دەريم ئاخى لەسەر كەسەرى ،

ئانگۇرەرن زىينى خۇرىدەنـە تاقىن كىزۇران ،لىە گېيىن مىن خۇش دى رىگەس بازنـان وەكىي دەكەن خلقان وخرىروكان لەگەر قەسەرى ،

گیز داری : کورو حمیران ، همر دور چارمکم ، تمو سازه که به ری بواری ، یانه که بم خوازه به ماری دنبایی ، یان به خوشکه که ی له ماك و بایی ، یان لؤ خوّم دهریینه به زمبری خهنجه ریّ)[۱۹۷] ۱۲۸].

ھەر سى لەتى ھاوسەروان ، وشەكانى سەروا (كەسەرى ، قەسەرى ، خەنجەرى) ، رەزىيىان (ر) دەنئى رەزىيان (ئ)يە . ئەم قىليە سەروايە يەم جۇرويە BBB ،

۲- وا دهبی سلینه که سه ربه خو نمین ، کوسائی سلینه له هزنراوه به کنا کو برزینه ره و له هم ر سلینه به کنا دور لهنی پیشه و هلوسه روا جن و سه روای سلیه م له همدور سلینه به کان په ک جی . واکو هزنراوی (نمین به په ک گیان)ی پیریال مه حمود که (۱۰) سلینه به و له شبّره ی (با بلزج) بایه ، له سلینه ی چه که مطرع:

بهم جۇزە ھەمبورسۆپئەيدەكان لەتى سۆپەسيان بەسەرواى (اڭ) ھاتوە ،لەتى يەكەم و بوەميىش لەھەرسۇپئەيەككا سەرواكەيان بە جۇزى دى . يەكبورنى سەرواى لەتە سۆپەمەكان ئەركى بەيمك بەستئەيەي بارچەكان سېپنى ئەم بەيەكەرە يەستئەرەي بارچەكان يەھۋى سەروارەرە لە قىلىي يەكەمنا ئەبور . لەرەن لەم ھۆزرارەيەي بېريال سەرئىج زادەكۆشى ئەرەيە ھۆنزارەكە لەسەر دىللۇك - گفترگز - بارژاره و ههمیشه ده نگی په کهم دوو له نی پلشهوه ی به رده که وی که وه کو مهستهی، ران و له سنینه کان دهگارین ، دهنگی دومیش لهتی سنیهم دهلی که له هه موریان په ل شنه . ران و له سنینه کان دهگارین ، دهنگی دومیش لهتی سنیهم دهلی که له هه موریان په ل شنه . سیستهمی بوریاره بورنه رهی مته روای نَهم قالبه بهم جزرویه :

AAB CCB DDB ....

٣- وا دوبيّ سنّبنه كان هاوسه رواين ، نه نياله تي دوه ميان جينا بيّ و ځه وا نيش له ناو خوّياندا سەروايان وەكىر يەك وا بى ، وەكىر مەلا خدرى مەندەلارى لە شېنتېكنا بىڭى :

ئەمشەر بونيا گشتى ھەزىنە سىسىسىسىسى A كشتى عەزابار ئىمام ھوسىئە ..... رونار كەرپەلا قەرمىل كېنە ..... ووناو مەيدان شەمەر يى وېجدان ..... به تهم كرد له مرز حه زروت سكينه ...... [٨١ : ١١١] . ABA ABA

قلبي ئەم سەررايە يەم جۇرەيە :

٤- لەقلىلكى ئاربا ئەك ھەر ئەنبالمەنى ئارەراستى سېينەكان ھارسەروان ، لەنى يەكەم د ستهمى هەرستېنەيەك ھارسەروان و مەرج نېيە شەم دورلەتە لىھ ھەمسور ستېنسەكان يەك سهروایان همین . گؤران له (مهرویش عمیدوللا)یا (۵) جوارینه و مورستینهی هتناوه[۱۷۲ : ۱۱۹]. لەتئەكانى ئاۋەراسىتبان ھاۋستەرۋان والىەتى يەكىم وسىيپەسى ھەريەكىكىنىشىيان سەرۋاي تابيه تی خوّی هه په ، له مهی له کوّتایی (شهویکی به هار) [۱۷۲ : ۱۷۱] را له کوتیایی (هه سنوم) [۲۲۰ : ۲۲۰]یش هیناوه (بیشکای مندال)ی[۲۲۱ : ۲۲۱] به هه مان قالبه سه روا بارشتوه که (۵) سَيِّينَه بِهِ لِهُ تَبْكِيانَ بِهِ بِوَانا فِيُ، هَمْ رَبُوقِ بَوْدِ بِهِ سِرِيَاكُ فِي خَاوَةُ رَاسَتُمْوهُ بِهِ بِهِ كَعْرِهُ مَعْبِهُ سَرِيْتُهُ وَا ئەرەي يۆنجەمىش سەرواي لەتى زيادەي كۆنايى لەنگەر بۆ سەرواي ئارەراستى را دەگرى ئەمە تا رادوبوکی نفدله شیعری (شاشای لبال) (۱۲۱ : ۱۱۵) جهناب شههایه دین دهکات که برینیه له مەسئەرىيەكى سەرەتا و (١٥) سېبنە ولىعتكى كۆتسايى . ئىعوەتدە ھەييە لاي جىمال ھەمىد مىئېنەكان ، بور بور بە سەرواي لەتى يەكەم ئەك دوەم بەيەكەرە بەمىراون ، سۆينەي كۆتلىيش لەندە ئاكەكەي دوارد لەنگەرى بۇسدوراي لىنى پەكەس راگرنود. بەم جۇرد : (🗚 / ABB / شوونهی نهم جوره سلینه په له کررسیا و کو گوران له (بیشکهی متدال)یا مملی:

ك باي رونج بۇ منال يايــــــــــــــــــــــــــــــ	يايا
بزدی نار ب <u>ت</u> شکای نارامB	بق
شیرینی گزرگال بای	بز

c	باوك هەچ ئارەقلىكى رشت
B	بۇ ئەرەي رشت من ىلنيام
[777: VYT] C	نامریی کات : بریرای بشت

قطبه سهروای لهم سلینه به جوره هانوه : ABA CBC

ه - را دهبی ساینه کان دور دور به سه روای هه رسی له تسوره به یه که و بیه سرزنه و ، له م حافته با ساینه کان ته ن به نهن هیچ هاوسه رواییان له نیّوان له ته کاندا نییه ، هه ر له تاکه اله گهان خانی هارجینی خازی له ساینه کهی ترا سه روایان یه که ، واته پهیروندیه کی سه روایی هیارجین له نه کان و نتجا ساینه کان به یه که ره گری ده با گرنیانی دور ساینه یه که روز ریته و دورد جی جرینکه ناک به یه کانه ت به نکو به هه رسی له ت به یه که ره ده به سرینه ره . گزران له پارچه یه کی هزنراره ی (نه روزی ۱۹۱۹) که مسیسته مه ی به کار هانیان و ، دمانی :

لەھەردور سۆپىئەدا، لەتەكانى يەكەم سەروايان (-ەرم) ولەتەكەنى دوەم سەروايان(-ەرشە) و سۆپەمەكان (كئ)يە . ھەر دوو سۆپنە بەھەر سى ئەت كەوتوردەتە خاو پەيرەندى ھارسەرواي توپند دېتەرەرە . دە ئېبراھېم شىرانىش ھەرلىە بايەتى ئەررۇزدا (خەررۇزى مىن)[۵۱۰] (۱۰) سۆپنەي ھۆزارە ھەر دور دور ، ئەخدەشىرئەيەكدا كەرتۈنەئە ئەم بەيرەندىيە سەروايبەيەرە .

۱- وا دهن سلینه که سه روای لمتی یه که می شازاد بن ر دور لمش گزشایی هاوسه رواین . سارف به رنجی له هزئراوه یه کنا (....) چوار سلینه ی هنشاوه به سیسته می سه روای جداجیا سئینه ی دوم به قالس (ABA) و سینه ی سلیم به سیسته می (AAA) و دور سلینه که ی صعرفتا و گزنایی به م قالبه یه که باس ده که ین راه به که میاننا دمائی :

> ئىي دان بەچى ئەكرئېتەرە ......عالى دان بەچى ئەكرئېتەرە ......عام كارشك كام تەلارى جوان .... B كام جل كام خدىل و كام سەيران .... B [١٢٠: ١٢٠].

ثم قلبه سهروایه له تورکینا رژر به کارهاتوه ، تهجمه د که مال له (بولکند) [۲۷۰ : ۲۷۰] , (۸) سبَّينادی بهم سستهمه سهروایه هیّناوه . ترانیق فیکروت له کوّتایی سرّنینهی (تصادف)[۲۲۳ : ٤٠١] و جهناب له سؤنيتهي (نبوروز اشتيان) [٢٦١ : ٨٥] و (شاشيلي احران)[٢٦٨ : ١٣٤] بەكاريان ھۇئاۋە .

> ABB سيسته مي سه رواي نهم قليه بهم جزيبيه : CDD

ېرختهى ئەم پارچەيە : پارچەي سېنە لە كورىينا بە زۆرى ئەم قالبە سەروا بىلوانەي رەرگرتوه:

I- AAA , BBB 2- AAB , CCB

3- ABA , ABA

4- ABA CBA

5- ABC , ABC 6- ABB , CDD

سبِّيهم : جرارينه

جباريت بارجەيەكى جوارلەنىيە كېش رسەرۋاي تابيەنى خۇي ھەيە، بارجەيمەكى تەنبايە ر مهره سنتکی تابیعتی دوردهبری وه کو (سؤفین و نلخاری و فالمسه له و سهی و مهرخانه و بهه ند و قسام، نهسته ق و بانايي وشتى تر..) [۱۲۱ : ۱۱] . زؤر جاريش بارجه يه كه هؤنراوه يه كى دوير و مراغ که به سه رجوارینه با بهش بوه ، هه رجوارینه پهکی بیرتکی بچروك میگیه نی له چوار حنیری بیری گشتی و سه ره کی ههمور هزنزاوهکه، نه مه بیان به جوار خشته کی ناویراوه. جوارین بیان روباعي جنن ياديدا بردو و باڪم جاراله ۾ زمانتيكهو، جاكه ردي كردوه و په ۾ كيشيك نووسراوه ؟ ئەرەلە شوينى ترباس كراوە [14] : ۲۷۱ - ۲۷] ، دوربارەي ناكەبئەرە . ئەرەي لېرە مەبەست بى قلبه کانی سه روای چوارینه یه . به لأم بيّش چوونه سهر بولين کردنی قلبه کان ، هه ندی جوری جوارينه ههن دهبئ لنكبان جيا بكهينهوه چرنكه نهمهيس ههر يهيوهندي به شكل و سهرواي خۇرەكانەۋە ھەيە . لەم بارەيە ئەم جۇرە چوارىئانە ھەن :

١- جرارينه يان چوارخانته كى : ئەرەيە چوارينه كه يان چوارينه كان سەرايا هى شاعوره كە خزى بى و يەپئى قلبه سەرواي ئايبەئى ھۆيزېلتەرە . لە كورىينا زۇريەي چواريئەكان لەم جۇرەن • يزيه بلويست به شرونه هيّنانهره ناكات.

۷- وا دمیی چوارینه که (تمریم) بی ، واته شاعیر هؤنزاوهی شاعیریکی تر ومریگری (چوارینه بى بان غەرال وقاسىدە) وبۇ ھەر دۇرۇك بان لەتە دۇرۇك. ھەند لەنتۇكى ھۆي ريىاد بكا بەلام به هه مان کلش و به بلی سیسته بلکی تابیه تی سه رواوه . له کرردیدا ، ته گمر چی (تربیع) که مه ، به فه د ته خميس نابي ، له گهل لعوه شنا به چه ند جوزيكي جياراز هاتره ، گرنگتريديان كه مانه ن ا۔ وا دسی شاعیر هؤبراوویه کی شاعیریکی ترویریگری و بؤ همردیریکی شیمره که دیریک (دوو لهت) لمپیشموه زیاد بکا که لهسمر هممان کیش بی و سمروای همردور اعته زیاد کراوه که امگهال سهروای لمتی یه کمس شیمره نهسلیه که بهك بگریته ود نهگهر هؤنراوه که موسه پروم بی، یمکهم بارچه همر جوار لمتی هاوسه روا دهرده چی و پارچه کانی ترسی لمتی پیشمهوییان یمك سهروایان ده بی و لمتی چواردمی ههمور بارچه کان سهروایان وه کریه ک دهبی که سهروای شیمره نهسله کمیه . دؤ شرونه کاتی ختری شاخ دووری شیمریکی چوار دئیری بؤ (ترمیدی نیستیقالال) دورسیوه ، رمهنیق حیلمی شیمره کمی ته ربیدم کردوه . بارچه ی یه که م و دومی ته ربیعه که به م جؤره یه :

> > ...

شهم هزنزاره به له سهر کلشی همزه چی هه شتی تمواره به لام دنیری به که می له نگم. نه گهر له نبوان رشه ی (میلله ت) و (لیهمال) رشه ی (خزی) هه بی کبشه که تعواو ده رمه چی ، دوور نبیه شم و شه به یان هه روشه به کی تری له سه رشه کلشه هه بوویی به لام له چهایکردن په پیی بی جهوار خشته کبیه کان هه موویان له تی چواره میان یه که سه روایه (ال) ، چواریفه ی به کهم موسه پرده ه (هم چوارله تی هارسه روان سال می و چوارینه کانی ترسن له تی بنشه ره یان (مووی شاعیری موم و به کی شاعیری یه کهم) هارسه روان .

ب وا دویی دیمان شاعیریك شیعری شاعیریكی در وه ریگری و دیكا به (ته ربیع) به لأم شهر دور له نمی زیادی دوكاله پیشه وه شهری شاه براوه بن ، وانه دیره شیعری شاعیره شمسله كه دنورسیته و نینجا خزی دیریك (دووله ت)ی به زیباد بكا ، شه به فیونه ی له مهستوی كهوتونه به رجاو ، سه روای دورله نه زیاده كه به جوری دویی كه له نی دوه به لهگه از دورله نه شهسله كه هارسه روا بی و له نی به كه می زیاده كه سه روای جیابی و له هه مرو چوار خشته كیبه كان دورساره دیانه موه ایسره با هم ریسارچه به كی دویی چهارینه یه ان كه سه رواگه ی خهیاسی (AABA) بسار همه مرود به دارید كه را به به كه رو دوره سه دروای له نی سه سروای دور دوره به دورای دورود دوره سه دروای دورود به به سه روای دورود به به سروای دورود به به سروای دورود به به سروای دورود به به سه روای دورود به که را به به كه رود دوره سه دروای دورود به به سه روای دورود به به سه روای دورود به که یا به به كه و دوره به سرونه و دورود به که یا به به که و دورود که به به که دورود به که یا به به که و دورود به که یا به به که رود به دورود که یا به به سه روای دورود یا که دین شود به شهرینه و دورود که یا به به که و دورود که یا به به که و دورود که یا به به که به سه روای که به سه روای دورود یا که دورود به که یا به به که و دورود که یا به به که و دورود یا که داد یا که دورود یا که دورود یا کورود یا که دورود یا که داد یا که درود یا که دورود یا که داد یا که دورود یا که دورود یا که دورود یا که داد یا که دورود یا که دورود یا که داد یا که داد یا که داد یا که داد یا که دورود یا که داد یا که داد یا که داد یا که دورود یا که داد یا که داد یا که داد یا که داد یا ک ساییر رلیوار سەراپای ھۇئرارەی (ئەی مانگائی بیكەسی بەم جۇرە (تربیع) كردوہ «لە چواریئەی مەكەم و دومدا دەئى/ :

A	امی مانگمن و تو هدردوو هاو دهردین.
A	مەرىرو گرفتار يەك ئاھى سەرىين
В	زنوله ئاسمانی ب <mark>نگەرد و زیوین</mark>
	منيش وا له سهر خرزگهی زممين)
C 200 000 000 000 000 000 000 000 000 00	نؤ ویّل و رهنگرهره به شاسمانه وه
	منیش بمریه بمر به شارا نهوه
	(گرتیومه ته بهر رئی تهمرو نه ژین

بهم جنرو له هه سرو چوارینه کان آب تی (۲۰۱۱) هاوسه روان و له تی (۲) جبایه به انم له تی سنیه می هموو چوارینه کان یه نه سه روایان هه به (پن) . که لهم و شانه با دوره که وی : (نهوین ، سنیه می هموو چوارینه کان یه نه سهروایان هه به (پن) . که لهم و شانه با دوره که وی : (نهوین ، پنگین ، شیرین ، برتن ، بنتین ، دارین ، بازین ، دارین ، خوارین ، خانین ، بن بین ، به تین ، خوارینه کان به سهروای له تی هه به هم جوارینه کان له تین که وی در به توارینه کان به سهروای له تین به در به تین به در به به به به به به به به به توارینه کان به سهروای له تین به به تین به به تین به

 نەرايا موتريب و چەنگى فغان ئاويتە خەرچەنگى رەرە ساقى ھەتا كەنگى ئەشۋىين دل " (ئى ۋەنگى ھەيقا دل مەياباقى بىنۇشېن دا بە موشتاقى (۷۱ يا ايھا الساقى ادر كاسا و ناولھا)

کر کاتب دسی جه دوه ل که ت ، شکسته خه ت مرسطمه ل که ت ژبه ك حه رفان موفه سسه ل که ت، کیبه وی موشکیلی حه ل که ت درانی رووه و عوود نهوره ل، چنا ایش سروود نهورهل (که عشق آسان شود اول ولی افتاد مشکلها) [۸۵ : ۲].

جزیری که سهرویستای دارشتنی سهروایه له شیعری کلاسیکی کوردیدا ، همر بهوهندمش ناوستی الله نقر شوایندا لله گهرتموه دمچانه سهر پسی و سهروای زیادهکی مینش ، وهکو له چوارینهی چواریم ، لهسه رینادا دیگی:

(رطن تعالى د طن خيات) وله چواريت يهنجه مدا ديميان همر لهميه رمانا بطني : (ب فرانان ب ناياتي) ، لهم دووله ته لمبلي دور سهروا بدين به سي سهروايي .

فلله کانی سه روای چرارین :

چوارىقە ، لىە كورەپىدا ، لىە روزى ئايەشىجورنى سىەرواي لەئەكانېيىغوە چىەند جۇرنكى ھەپىھ ، گرنگترىنيان ئەمائەن :

> قەرسى دھيلالى بدەلالى كاشها دەزناتە ژشەنگى بدرەنگى مەشها مارى ژھەريرى دعاديرى خرشها مارەر بۇ ژوان زولقى درەنگى روشها [۸۵ : ۵۵۸]

لەسەرىمىي نويشنا، شيخ نىورى و گۆران و پيرەمېرىو يېكىمى و بەختىار رىيىوە خاىدې د كامەران و شاغىرانى قر بەكارىان قېتىلىد، جگە لەرەي لەچوار خشتەكىدا، بەزۇرى چوارىئەك يەكەم موسەررەع دەبى ۋەدر چوارلەتى ھارسەروا دەبن، ئىنجا چوارىئەكانى تربەپتى مىسقەمى ئايدانى خۇيان دەكەرنە ئار ھەيرەتدى سەروا بەندى ئايدەتبىدود. قالبە سەروا لەم جۇرە چوارىئەيە بەم شۇرەيە: AAAA . BBBB . CCCC

۲- وا دونی چوارینه که لمانی یمکه م و دوره م و چواره می هاوسه روا بی و لمانی سئیده می داراد بی ، بهم قبله : (AA XA). شکله کهی زیاتر لموه دهچی که دور دئیری سه روتایی غه زمال بان قاسیده ی موسه روح بی، گونترین شامیری گورد چواریفهی بهم قبلیه دارشتری بایاتاهیره، همار همه و همه و وه رکتب کانی چوارینه کانی خهیامیش بو گوردی شام قبلیه بان له کوردییه که به کار هنداره وهکو سه لام [۷۷]و هه زار [۸۰]و عهیدوسه لام نمی (۸۲]و عهرنی (۱۲۵ و ۲۲۸ - ۲۲۸)و له به راونزی چابی

ن محنت كشى ديرم خنايا دل حسرت كشى ديرم خنايا زشوق مسكن وباد غريبي بسينه انشى ديرم خدايه [٢٠:٢٠]

لىم قائيىدى ھەرچوارىنەپىدك ئەسەروا بەنىيدا سەريەخۇيە وچوارىنىدكان ئەگەرلىد يىدك ھۇنزارەشداين ھېچ سەروايدكى گىتتى بەيەكەرە ئايانيەستىتدود . قالىبى ئەم جۇرە چوارىنەيە بىم شۇرىدىد AABA , CCDC

سەرلەمەرەي خەم خول ئارەردەۋە ئاي گرۇ مەيئەت بوريادگەردەۋە مۇقەددىيەي خەم ئائى مەزاقەن بەي ۋەخەير ئەبۇ رادەي قېزاقەن[۸۱] . بەي ۋەخەير ئەبۇ رادەي قېزاقەن[۸۱] .

ئىم ھىزرە قالىمە سىدروايە لىدەتوركىدا جەكارھاتود، جەلام ئۆرت [٣٥٠ : ٣٠٠] لىداينگلىزىدا سىدكارھاتود، جەلام ئۆرت [٣٥٠ : ٣٠٠] لىداينگلىزىدا سىدكارھاتود، بولام مەسىئەرى دارژادن) [٣٠٠ : ٢١] و بالانسان ھوارىئەيدى شىلى بەشورەت دارد. ئەگەر ئەم چوارىئانە بىن بەيدىك ھۇنراردىن (چوارخشئەكى) ھەر چوارىئەيدى سەريەخئىيەر يەبدى بەھىچ چوارىئەيدى تىرى ئابوستۇتەرد. ئەرسىا ھۇنراردىكە ودكى مەسىئەرىيدىكى درئىزى ئى دى ئەرەندە ھەيدە ئەرۋرى ئابورۇكىي دارىئىرى ئى دى ئەرەندە ھەيدە ئەرۋرى ئابورۇكىي دارىئىرى ئابوستان دەپرى دارىئىرى ئابوستان دەپرى دارىئىدى دارىئىرىيىن دەپئىلىدى دارىئىرىيىن دەپئىلىدى دارىئىرىيىن دەپئىلىدى دارىئىرىن، بۇ شورئە بىرىئال مەحموردا بەندى بەيدىكەرد گەرى بىرىئى، بۇ شورئە بىرىئال مەحموردا بەندى بەيدىكەرد گەرى بىرىئىن، بۇ شورئە بىرىئال مەحموردا بەندى بەيدىكەردى بەم جۆرەيدە كەركىنى (٤٠٠) [٢٠٠] ئەم قىلىدى بەكارھىندارد. قىلىدىكە بەم جۆرەيدە كەركىنى (٤٠٠)

لهسه روای کهم هؤنزاره به با دور شت سه رفع را دهکرّشیّ، یه کهم چواریفهی یه کهم نه تهکانی هارسه روایه (AAAA)، دوم له هدر چوارینه به کنالهتی چوارهم با بهشی دور کهرت کراوهر کهرتی یه که میش ره کر گهرئی دوم و له تی بهش کوّتایی یه ك سه روای همیه. سه کورتی مصنفای دواهی هه مور چیاریفه گال له باقی دوو سه روا ، سیّ سه روای همیه ، سه روای له تی صبّیهم و دوو سه روای لهني چوارهم (سهرواي ناودوه). نهم قالبه سهروايه بهم جؤرويه:

AAAA BBAA CCAA DDAA

ه - وا دهبی له هؤنراوه ی چوار خشته کبدا ، چوارینه کان سی له نی پیشه وهیان هاوسه روا بی و لهنی چواروس هه مور چوارینه کان یه ک سه روایان ههی که چوارینه کان یه په کهوه ده به سنینه و . په رؤری چوارینه ی به کهم موسه پروح دهیی، واقه هه ر چوار له نی هاوسه روا دهیی. نه م جورهیان له چوار خشته کی کوردیدا روز رباوه ، قالته سه رواکه ی شهم جوره چوار خشته کیبه یهم شاپره یه به :

AAAA , BBBA , CCCA , DDDA

بۇ شورتە چوار خشتەكىيە ئاردارەكەي يۆشود (لىەر رۆزەرە رۇيشترە)، بىم قائب سەروايە ئورسارە، كە چواريئەي سەرەتاي موسەرپەھەر ئەمەش شورناي چواريئەي بودم و سۆيەم :

> ئەر ھەمدەمى غەمخوارر ئەدىبى مئە يارەب ئەر مەحرەمى ئەسرارر قەدىبى مئە يارەب ئەر گەرھەرى شەھنارر يەنبىي مئە يارەب كەرتۇتەج بەھرىكەرە ختكارە دلى من

مەجئورنى بوڭتسرويى ج لەيلايەكە ئاخۇ يازامېلى جانورىي ج عەزرايەكە ئاخۇ يازانەيى ئاھورىي ج سەحرايەكە ئاخۇ كام چەھرەپەرى دىرە كەتر سارە ىلى من! [٢٦:٢٦].

جوارینه ی پهکام للمسار دو سه روا پژنزاوه ، سی له تی پیشه به ی سه روایان (بسی)یه و پهش سه روایان (بسی)یه و پهش سه روای (منه یاره به)یه و پهش سه روای (منه یاره به)یه و پهش سه روای (منه یاره به به از به که تروی به به تروی به به تروی به به تروی به به تروی چواره به به تروی به به تروی به به تروی به به تروی (داختی به به تروی (داختی به به تروی به به به تروی به به تروی به به به تروی به تروی به تروی به به تروی به تروی به تروی به تروی به به به تروی به به به تروی به به به تروی به تروی به تروی به به به تروی به تروی به تروی به به به تروی به تروی به تروی به تروی به به به تروی به تروی به تروی به به به به تروی به به به تروی به به به تروی به تروی به تروی به به تروی به

ئەمەبان لەچبارىنەكاننا سەروانارىن. بىرەمئرد كۆمەڭى چوار خشتەكى بەم قىلبە ئاخارە [13] : ۲۸۹, ۲۸۹] بىربال مەحمبونىش چەند ھۇنرارەيەكى يەم قىلبە سەروايە ئاخارە [21 : ۲۱، ۲۲، ۲۲، ۲۲۸]... ۲۵۱]...

۲- وا دوبئ له هؤنراوه یه کی چیار خشته کینا، چواریته کان هه ریه که دوو سه روای هه بی اله نی به که م و دره م و چواره م هارسه رواین و سه روای له نی سنیه م له هموو چواریته کان هاریه ش بی و به که م و چواره م هارسه رواین و سه روای له نی سنیه م له هموو چواریته کان به نه نیان بید. به نام چواریته کان به نه نیان به نه نیان بید نه نیان بید اله فیزران و له نه نازاده کهی سنیه بیم یه به م می دروای ده نام چواری نه که نازاده کهی سایی رئیبوار له سه رئی مانگی بینکه س دایناوه که قامه کهی به م چوره یه درویه یه درویه که سایی رئیبوار له سه رئیس داد که می درویه که درویه یه درویه یا در دروی یا درویه یه درویه یا در دروی یا درویه یا درویه یا درویه یا درویه یا در درویه یا در دروی یا درویه یا درویه یا در دروی درویه یا در دروی یا درویه یا در دروی یا درویه یا درویه یا درویه یا درویه یا در درویه یا درویه یا درویه یا در درویه یا درویه یا در درویه یا در درویه یا درویه یا درویه یا درویه یا درویه یا درویه یا در درویه یا درویه یا در درویه یا درویه یا درویه یا در درویه یا درویه یا درویه یا در ی یا در دروی یا در دروی یا دروی یا در دروی یا در دروی یا در دروی یا در دروی یا در دروی یا در دروی یا دروی

۷- وا بجین لهچوارینه با ۱۹۵۰ چوار لهت به نژره سهروایان بچیکه وه سهریه ک، واته له نی یه کهم و سیّبهم لهلایه ک و لهتی بودم و چوارم لهلایه کی ترجوه هاوسه رواین، به مهوه چوارینه که محکمریکه سه ر دور سه روای جیاوان فهم جزره سه روایه له رئی که دهبی فارسی و یه کاییه تیش تورکییه وه هاتوته خار که دهبی کرردی شرونه ی کهم جزره جوارینه یه و مکو شیّخ خوری ده لیّ:

ىدرىي بلى خۇم جوملەيلكى بلنمه تەقرير .... 🗛

ئېنس و مەلەك و جېنن و يەرى دېنمه گريان ..... B

بي شك موته هه يور دويل ، دلوانه له رنجير ٨

سه د عاقبل و هوشهار ته خهمه کلو و بهابان ...... B [۱۸٤: ۲۱۲] -

له(ایلك محبت) [۲۹۸ : ۲۹۸]و (سکا باش) [۲۲۷ : ۲۰۳]و حسنین لـه (گزرگـه بخـت) [۲۵۰ : ۲۰۳] ۲۱۲] قالس نام جزره جیاریته به م شهره به : ABAB . CDCD . EFEF

۸- را بدیا فهجوارینه با، سهروای پهکهم و جواروم بهان براو سهروای بوو له تهکهی ناودراست (۲،۲) دو مهسته ری به ك شت يې روكو خه په دوكه ينته به رجاو سه رواي دووله ته كهي سه روتاو كۆتىلىي بارەشيان بەسەرواي بور لەنەكەي ئاۋىرە كرىيى، ھەر يۇنەش ئەقەرەتىنى بۇي دەگەترى، (cmbrassers)و له ته سیانیما دوه به (abrazadas)و عهروب کردوویانه به (موته عانین). نهم حوره قليه سهروايه لهبنجينه بالهثيتليه رو هائيور بترارك لهسزنينه كانييا يور جوارينهي يتشهوري يهم قلبه سەروايە بارشقوە، بۇيە زۇرچار ھەر بەنلوي ئەرەرە نيار بديىرى (سەرواي پيتراركى) ئېنچيا العربوره جؤته فاواشمعرى نامنعوه فعررويته كاني ترو بعربوءته فارازماني توركي وغارسي العوافعشهوه گەيشتۇتە ئاۋ شىغرى كەردى. لەتەركىدا خىسى بائش لە(آلىيىس قاريشدر بوردم)[۴۰۹ : ۲۰۹]و نبسماهیل سه فاله (خانره ٔ مقدسه) [۲۷ : ۲۷۵ او محه سه دروشدی له (نسلیت خیسال) [۵۰] : ٤٤ أو جه نساب شه ها به ديسن اسه (مست و مقفك و ١٣٧) .. و هي تدريه كاربان هنشاوه. لەكورىيدا يەزۇرى گۇران لەخوارىئەدا يەنزەرى ئەم قالبەي كردور، ۋەكولەشيىرى (كەنبشكە جوانه که) [۷۰:۱۷۳] که له زیر نباری (لاسیابی شهدهی عرسمانی)یا تررسیویه تی، هه رواها لەشبىرى (مەرەنيەت)[۱۷۲ : ۷۷] راگیلی کەم خابەن)[۱۷۲ : ۸۰] رجەند جرارینە بەکى (جېلوبي شانز) [۱۷۲ : ۱۷۰)و جوارينه په کې شيعري (بؤسالم) [۱۷۲ : ۱۷۲]... روفين حبلمي له (بعاش شهموز)با چهند چرارینه په کې بهم چنزره مسهروایه نورسیوه [۱۸: ۱۵- ۵۱]. نه مسهرش غورنەپەك بۇ ئەم قالبە چوارىنەيە لەكورىيدا، گۇران دە**ل**ى:

لـمتی پهکهم و سټههم هینچ پهیووندبیمکی سهروایی لموشنهی کوتاییناندا نبیمه (خهپالاتی. نباریکم) سهروا لـه لـمتی دوم و چوارمدایه (شـټواوم، نـلوم) کـه ډهری (و)و پـاش ږهری (م)و. سیستهمی تهم قالبه سهروایه بهم جورویه: ......XBYB

ئەم جۇرە سەروايە لەشپىرى ئەرروپىنا لەجەلاد (ballad) بەرچار دەكەرى كە گزرانىيەكى چىرۈكلەئۇرنو بەدەم سەمارە دەگرتىي (بازەرىن بارچەي بىللاد چوارىئە يەر بەزۇرى تەخبالمەتى (4.7 كى ھارسەروان) [۵۰۰ : ۱۲]، بالاد ھەر ئەم قالبە سەروايەي نىيە، ئەگەرچى ئەمە يىان زۇر بارە، قالىي ئريشى ھەيە رەكر (ABAB) (ABAB) .

ABBB ACCC ADDD AREE AFFF AAAAA

پوځتهي چوارينه:

چوارینه یهکنِکه لهپارچه ههره بازر بالاُوهکانی شههمی رؤژهه لاُت و رِؤرِشاوا به لاَم شهوه ههیه رادهی بازی قلبهکان لای ههمور نه تموهکان وهکو یهك تبیه، بـرّ شورته لهتینگلیزیدا قلبی ههره بازی چوارینه نهمانهن: (ABAB , AABB , XBYB , ABAB) [۲۰ ه : ۵۵ه–۲۵] . لهنهرنسیا قلبه ههره بازهکان لهمانهن: (ABAB , AABB , ABAB) [۲۲: ٤٨٢]، له تورکیدا به توری لهمیکانه ABAA , ABAB , کردهانو، لهفارسی کوربیشنا (ABAB , AABA) همره تؤرهکه یانه، همشن له رهه چوارینانه بهناوی شاه رشاعیرانه وه گزاون که سهرمنا نموریان له به کارهندان و جهسپاندس هموه ، وهکو چوارینه ی پیترارگی و شکسچیزی و سینسه ری و ضه یامی له کاربیدا شم قالمانه ی همارینه دهکه ونه به رچاو:

چراروم : پښنجينه

بشجينه بارجه هؤنزاوه يمكي بينج لعتبيه كه يعيلي سيستعني تابيعتي سعروايه بالمرزئ جا تعر بينجلانه ج به ته نبيا بارجه به كل سه ربه خزيلك بينن و ج بارجه به ك بن له نار هزيزا رويه كل يورو درینز که به زؤری دابه شی پارچه ی پینج المنی دهکری المانینگلبزیدا زاراوی (mimain)ی سؤ النواره كه به كفتنى (بارچه به كي بينج لهتيبه ج مهوره خوبي و ج لهناو هؤنوا وهيمكي دينز داسي) [٥٤٨ : ٨٤٨]. بور جازري جياواري هه په ، په کاکبان (quintet) که برينبيه اله (بارجه به کې پاشخ لەنى كە سېستەسى سەرواۋ درېزى لەرتەكانى جېلان، سېستەس سەرواي ئەمەيە (ABA BB) كە شبلی له شیعری (دو کائی کی و) (۲۸) به کاری هنداوه) [۵۸ : ۵۰۸] ، تعودی تریش بنی دهگیتری (quintille) که به نامدیانی مانیای (پینچؤکه) دهگه بهنی بریتیه له (بهرجه به کل بیننج لسخی همشت برگهی، لهمهر دوو سهروا دهروا یان ههر پارچهیه کی (ه) لهنینه که دوو سهروای همی) [٥٠٢ - ٨٤٥] لهم جزرهيان لهنامسيانيدا بارجهي همشت برگهي همره باوه لمكاستهانا لهسمدي (۱۵) ساری همانداو لای ناموان نام جوزره پکنجینایه نامسار دوو سامها بروست بود که (همرگلز سن سه درای به دوای په کدا نایه ن و دو له تی کزنداییش مهسته دی بنك شاهند) [۱۸۹ : ۱۹۹] . للبكاي بدم جزوويه: (AABAB)، لهقهرونسيدا، بوشيّ (Quintit) بروسهرواكهي بدم جزره تابعش بين (AABBA) [۲۱: ۲۱] و به زاری له روانگهی سهروای کزتاییه وه هسپنی بو نه کری. النجينة كه لمسهر دوو سهروا دروست دهيئ. دوشي خوينهر ييش فاودى بكاته لعني بينهم بزاس سارواكەي دەبئى چى بىي، چونگە ئەگەر لىلەت كانى بۇشىد يەكلكيان بەتھىن مەنتەرە دەسى النجم بنى تاواو بكا. قالمه كمي بهم جوروب (BAAAA) و دوشي خوينه و نعراض باخول عن النجام سدرواي جؤن يدبئ جونكه جوارهكاي بأشوا هامور مارحتكي هاردوو ساوراكايان هنالنده دى - تلبيني لعقاره نسيدا ودكو له سياني نبيه، ماستهرى لهكوتابي هادمكري [١٨١] ۱۸] قالمه که بهم جزرایه (ABABA) لهرزاهه لاندا، بننجینه لهرووی بارشین و با منسورس

ام اکیرار لم شهروی به ناوی (با بلیل) گردیه به گوردی [۱۲۲ ۱۰۲].

سەررارە ئاببەنئىنى خۇي ھەيە. لەھەرەبىدا ئەگەر جى زۇر بەكار ئەھاترە بەلام ھەرلسەزومو سرون در کراره. نیس روشیق دولی (جزریکی تر هدیه یلی دهگرتری پینجینه، فعرویه بندج لدن سەروابان يەك ىي، ئىنجا بۇتچ لەتى ترلەسەر ھەدان كۆش بن يەلام سەروايان جيا يى، يەم جۇرو يا هزيراوهكه تعواد دوين) [١٨٠: ٢٤١] د. تهمماه لعباسي بلنج خطيته كي لعشيمري عصروبيدا عطي (شاعبره عدره به كاني بوايس زار مه راقبان شهم جوره بوجو بنو شوونه هونزاوهي (المهريد) و (بمانت سعاد او زور هونزاوهي تري به ناويانگيان كردوه بهيتنج خشته كي) [۲۹۱ : ۳۱۵]، د ليبراهيم نهنيس يطُنُ يَنْتَجِينُهِي رَاسِفَقَيْتُ تُعُومِيهِ شَاعِيرِ هَزِيْرَاوِهِكُهِي لَعْسِهِ رِيَارِجِهِي يِلِنْسِجِ لَعْتِي فَاسِهُ زَيْدُرُ. هه رينارجه يهكني لهنه كانس لهنه رينه كاستهروا بسروا -AAAAA وهكنو-الهاس فرهات الهشيميري بين الطرق و النهاب [٢٠٨ : ٢٠٨-٣٠٩] تينجا معلَى به لأم فهم جؤروبان لاي شاعره غازوگان غهرونیو رژر نیبه (کور شنخیشی که فهران به سخیجان کربودو مؤسیقاگه بان ل ُ خَيْش هاتوه، نابودیه که سهروای له تی پینچه می ههموو پارچه کان چهک شته. شیاعیره تازهگان رؤر شيعريان بهم قطبه هؤنبورشهورو گهل بايه تهان بئ نورسيوه كه پېشيغان بۇي ئەچرون، ووكو شهمرمكهي (حفظ ابراهيم)له لاواندنه ودي فيكنؤرينا) [۲۰۲ : ۲۰۹]. له كوربيدا، درمازف لعباسي (بَنْنَجِينَ وَبَنْنَجَ حُسُنَه كَي)يا دهلُيُّ: (بِيُنْجِينَ ويَيْنَجِ حُسْنَه كي هُونِهُ رِيْكِي شيعري ساور بالأوه لمشعوبي كلاسيكي ناشاوه موسلمانهكان قاسيدهي ولأحيث تلمذيا للمفاو للمدمي ناشاوه مرسلمانه كان نهماوه تعره، به لكر چوهنه ناو نه دهيي نه تعوه فاسرسلمانه كانيش له و سيو قه فقاس) [١٧٨ : ١٧٨]. مسارف يؤنجين بيان يؤنجينه به ندو يؤنج خشته كي لميه ك جيبا ساكاته وه كه په که میان هی پهك شاعیره و دوه میان دوو شاعیر به شداری نتیا ده که ن ، چا شاعیری په که میان چ كيرد بي وچ غهيري كورد ، تەگەر شاعيري يەكەم كورد نەبئ و شيعره ئەسلېپەكە بەزمانلكى ترين (فارس یان تورکی) اموا (بهدیههن وهکو مولمسهم دئیته بلش چنو) [۱۷۸ : ۱۸۹] فعبارهی کیشی بلنج خشنه کبه و دمارف له [۱۷۸] و [۲۲۱] با و عميدوللا تا هيد له (۲۲۱) با جهخت له سه راسو ىدكەن كە كلىش بېنىغ خىندەكى عەرورزىيە. ئەمە بەشتۇرىيەكى گىنتى راستە، بەلام ئەكەر بچېنە ناو جاردو سەرژەنرى وردى بانج خشتەكىبەرە بۇسان دەردەكەرى كە بانج خشتەكى بەكتشى خزملیش کراره، ودکو بننج خشته کی رازی له سعر دور شیعری معرل عوی (خلف خالزتهن)[۸۸] ۱۰۵ کو (ده خیله کهربورن) [۱۰۸ : ۸۸] له به ر شهوه ی شیمره کانی معول موی به کنشی خزمالی نورسراون، شهم دور بېنىچ خنىقەكىيە، ھەر بارچەپەكيان بگرە لەتەكانيان ھەمور ھاوسەريان *د* بهبيهندى صهروا بهندى لمنتوان يارجه كاننا نبهه لهماش زياتر جهعفه رشلخ حوسان بهرينجم سی هزنراویی فزلکانری کردوه به بهنسج خشته کی که بنگومان کاشه که بان خزمالید و عمادادی نبيه, بــه لأم له هار سي هؤنسراوه (يعسم ل بكره, مالمان مالأوسي، جنارو لاولاوه) [۲۱۷: ۲۱۲]، لەھەر يەكىنكىا يەك دىلىرى ئۆلكىلۈرى ۋەرگرىتوبو چەند بارچەيە ئەرەنىد جارە سى لەش بۇ نياد كريره، به كهمدان (٧) يارچهو دوهميان (٥) بارچهو سليهميان (١) پارچهيه، بؤيه لهم سي بندج خشته کنبه با (که جورنگی تاییده تان) هه مرو له ت و پارچه کان له سه رونا تا کوته این به ^{یک}

سەروابان ھەيە، سەرواى ھۆندارەى يەكەم (اننى)و ھى دوەم (ايە)و ھى سېبەم (بىر)ە. جگە ئەرەش ئېكەل كردنېكى شىعرى مەرەرى خۇسال ئەشكانى بېنىچ خشتەكبنا ئەھزىزارەى يىان گزرائى (دەساج بكەم ئىمە چىارە)ى ئايەر ئۆقىيق [٤٧] خۇي دەئرېنىڭ كەھۈسەردىكى ئايبانى ئېنا خەرج كراوە. ئېيىنبەكى ئرلەبارەى يېنچ خشتەكى ئەرەبە كەمەرج ئىيە مولكى ئەنجا دورشاغىرىنى، شاغىرە ئەسلەكەر ئەرەن زيادەكانى بىز ئورسىدە، جارى وا ھەيە مولكى سىئ شاغىرە، ئەمەيش دور جۇرە:

۱- را دههی دوو شناعیر به په کنه و با نیشتین و بنه درو قولی شیعرلکیان نووسیین، پاشنان شناعیری (به شهرزی چناوی شناعیریکی تبر هاتیی شنیمری (به شهرزی چناوی مخموریی) که ناری و تاهیر به گه به به به به بایانتاوه (۲۹ ا ۴۸ ا ۳۶) همروه ها (۲۰۱ : ۷۸) نینجا سافی هاتوه شیمره کهی کردوه به بیتنج خشته کی به مهروش سی شاعیر (ناری، تاهیر به گ، سافی) دمین به خاروش بینج خشته کی به مهروش سی شاعیر (ناری، تاهیر به گ، سافی) دمین به خاروش بینج خشته کی به مهروش سی شاعیر (ناری، تاهیر به گ، سافی)

۳- وا دمین شاعیرفک شیمرنکی تورسیس وهکوشیمره به نار بانگهگهی حافیزی شیرازی (آلا یا ایها الساقی)، پهکی بی ثهم شیمره تئههاکیشی شیمری خزی بکاه لهتی پهکهمی ههدور دیرهکان الابداو لهمترکی خزیسان بخانیه شیمره تکهمی ههدور دیرهکان الابداو لهمترکی خزیسان بخانیه شیمره کهی حافیز کردوه لهبهر نهوهی لهنی دوهمی شیمره کهی حافیز وهکو خزیسان ماوناته وه ههر ناوانن یو هزیراو در نیکهی سالم و حافیز دهین بهسه روا. لینجا شاعیرکی تردی لهم شیمره تنهمای به هنیره به شیمره دی حافیز)، می لهتی خزی زیاد ده کا به بهتره شاوی کردوه (۱۷ ت ۱۵۰)، به مهوره بهتره خشته کیبه که دهیی به هی زیاد ده کا، وه کو کهمالی هاتوه نهمهی کردوه (۱۷ ت ۱۵۰)، به مهوره بهنج خشته کیبه که دهیی به هی می شاعیر: یه که حافین دوم سالم، سایمه کهمائی (۱۵۰)

عىلاجى دەردى دال (تارى). لە(تاھىر بەگ) ئەمەنناگە يىلى: ئەبرۇ گرلەنداس بەنىرى جەرگى بەي كردىن

⁽۱۹۶۰ کاکمی فعلاح گرمانی لعبه هعب کهم شیعره بادور فرخی له الایه ن تاری و تاهیز به گهر با داولی له و لای وایه شیعره بادور فرخی له الایه ن تاریخ کو بادار این له و لای وایه شیعره که تاریخ که الای وایه شیعره که تاریخ که تا

⁽⁴⁰⁾ بهشناری کردنی موور شاعبر یان زینتر ایختجامنانی یعان هزنزاری، بیرمان بؤ لای هونه رئکی شیمری بابانی بهشناری کردنی موور شاعبر یان زینتر ایختجامنانی یعان هزنزاری، بیرمان بؤ لای هونه رئکی است. ۱۹۲۸) زیرمانی معهد که شدیدری (۵/۷/۵) برگهایی ضوونهی همید که شدیدری کورت بود شاعیر تسواری محکه ن، به کلکهان است تلکی (۵/۷/۵) برگهایی معنورسری دمانی شاهدی همشنام و نزیم هزنزاری دریزاری دریزاری دریزاری دریزاری دریزاری دریزاری دریزار است. بگری همزار است. با کرد همزار است.

ئەرەي ھنى سەرنجە، ھونەرى يېنچ خشتەكى كردن (تخەبس) لەشىمرى كوردىدا ئەرەندە كۇن نىبە، لەيئش سەدەي نۆزىدە شوونەي تەخەبسىمان سار ئىيە، جا يا ھەر ئىيە، يا ھاجوھو ئەمارە يان ھىشتا ئەنۇزارىتەرە، كۈنترىن يىنچ خشتەكى ئەرەي سالە لەسەر شىمرى قاتى، دوورىش ئىيە لېكۆلىنەرەي ئەدەرى شىعرى بادى، بازىچ خشتەكى كرىنى لەرە كۈنترمان بۇ بدۇرىتەرە .

كەرائىە ئىەكىررىيدا ئەر ھۇنزارانەي بەپارچەي يۇنج ئىەتى بانھر<u>ائ</u>ىن، چەند جۇر<u>ئ</u>كيىان ھەيـە گرنگترىندان ئەمائەن:

۱ - بزی مەپ پۇتجېئەكە سەرپەخۇرىن، پەيۋەندى بەھىج يارچەۋ شىھرى تارەپە ئامىي، لەم خىلەتەنا بۇلجېنەكە ۋەك ھۆتراۋەيەكى سەرپەخۇ بېرنكى ئانيەتى ئەگەيەنى، ئەمە لەكورىيىا زۇر كەم رايەگەنەر رەزاجى جۇرىئەي سەرپەخۇي ئىبە.

۲ - وا دەبئ ھەمۇرشىيىرەكە ھى يەك شىاغىرىيى (يۇنجىنىە)، چىنا ئابەشىدوونى سىەرواي پارچەكان يەھەر سىنەمۇك بى.

یه کمی ده نورسی، همرچی دوهات المتلکی باز زیباد ده کرد. امت کانیش به نوّره حدالته برگایی و جرارته برگهین فیسموده می نولشدا کمم هونمره بازی همر سایه، به لام لمباتی زیباد کردنی یمان است. به نوّره اند نورسین و زیبانکردنی سن است و دور امتدایه باز ضورت است ۱۹۱۰ جرار شاعیری کموره ی پایبانی: (باشت کیوّاری، بوزنجز، شهورً) به هارکاری شیمریکهان امعاره ی (به کمم بازانی زستان) نورسیوه. شهمره که (۲۲) بارچهه، هارجه ی به کمم سن امتداره و به دوامت، شیمره که بهم جزاره بمرده رام دوری پهلام ممرح نبیم همر جزار شاعیره که به نوره یمان استوای یمان بارچه زیباه کان بنورسن، را دویی دموریان پیش و یکش بین، برخ زیانر را نیباری بروانه [۵۰ - ۱۲۲ - ۱۲۳].

قلبهكاني سهرواي بينجينه :

بارچەي بېئىجىنە، جاھەر جۇرنىك بىڭ، زۇر قىلىن جياجھىلى ھەيە، گرىڭترىنيىان ئەسانىمن (قانىش ئۇر جارېۋىج خشقەكى يەھەمى جۇرەكانىيەر، يارچەي يەكاس مەسەررەخ سىنى).

۱- بىۋى ھەيمە ھۇنزا رەكتە كەك. ئەنەشلۇرەي يۇنىچ خشىتەكىدا يە، ئەسەرەتا ئىدگۇنىكى ھەمەر ئەئەكانى ھارمبەرولىق، رەكىر پۇنچ خشتەكى (يارەكەم ئەسەقرە) [۸ : 4]و (كچى سى ھەييا سۇ بېلورەڭيە) [۸ : - 6] قالبەكەي يەم جۇرويە :

AAAAA, AAAAA, ...

۲- بازی هعبه <u>بنانج خشته کیبه که ها در پارچه به کی بهتمنیا له ساویا</u>ت مساویا بیریاو هیچ بهبوندی ساویا ایه ندی لمنټوان پارچه کاندا نمین، وهکو پښتج خشته کی رازی لمسام هائل استی ماهامی که لمېنچینه ی په کامدا مطئ:

لاماناش تازو بلای پر له بدرد).............. (۱۰۸ : ۱۸۸ مرد) منابات کی بام جزوبه: ....

^{۱۲- وا میرن} لەیگئچینەكەدا ، چوار لەتى پلشەود لە سەرپەك سەروا بى ولـعنى بتىحەم سەروا ى ^{حیاری: بەلا}م لەگەل سەرواى لەتى پلتجەس ھەدرو بلتحیتەكانى ترى بند~~ى حشتەك~~ىيەكە يەك

ەي ھەرە زۇرى ئەر بۇنىچ خشتەكىيانەي شاغىرنك لەسەر غەزەل ر قەسىدى	شىپىيە، ۋەكۇرۇۋر ^{ىيا}
يىەتى، يىان ئىەر بۇنىچ خشتەكىيانەي خۇييان ئىروسىويانە. بىۋ ئىرون ئەس	ئەرەرىكەن ئەكەرە
يَنْع خَشْنَه كَي سَالُم لَهُ سَهِر شَبِعِرِكُي ثَالَ:	پېنجينەي بوھمە لەچ

گاهی به دوما روزدهکه به قبیله یی حاجات ۸

گاهی له روعییه ت دویی به مه رگی میجافات ..... 🛦

ناكەي لە دلا قەت بەئەبەد فېگرى موكافات ..... 🗚

(ئەي جامبىي برنيا و قبامەت بەخەيالات ...... 🛦

ئەو رۇژە كە مردى ئەئەرت بىرو ئەئەمت بىرو) ..... B [۱۹۲: ۱۷۸].

لهم جزرونا بهز<u>اری بارچهی به کهم موسه ر</u>وم دویی. قالبه سهروای شهم جزرویان بهم شلِرویه بارزاوه :

AAAAAA, AAAAB, CCCCB, ...

٤- وا دەيئ ئەپتىچ خشتەكىدا، ھەر پئىنچىئەدەك سىستەمى سەرواى ئايدەتى خۇى ھەبئى ھېچ ھەروا بەندىيدەك ئەپتىزى خىشقىدىندا ئەبئى بەڭشتى، بەلام ئەھەر يارچەكىل بەيدەك دەستىرى سەروا بەندىيدەك ئەنتى يەكەم و دوم و سۆيەم و بۆنجەم ھاوسەرواين و كۆتلىي ئەنى جوارەم ئىزاد بىلى بەھىچ سەروا يەكەرە ئەبەسىرا بۇتەرە. وەكى ھۆتىزا ودى (بەرۇنىدى لادائىي تىارا ئەسەر بەيكەرى شادىرى مەزن، ھادىي قادرى كۆيى)ى ھەسپىپ قەرەدا غى كە (١٠) پارچەيەر ھەموريان بەم سېستەمە دارژاون، ئەمەيش بۆنجىنەي يەكەم؛

حەرفى كەردى ، گيانەكەى بىو پېش ئەردى ئۇ نەركەرى ..... A ئۆ بەپرچى رۇژى روونا بۇ ئېگاى بىر سەركەوى .... A قۇلى مەردى ھەلبكەيت رېيىشەرا بى ر بەركەرى .... A مامە خاجى ئەر ئەرۋمەى دات بەھەرات و بىرى كورد .... B راى شەبۇل دائۇ ئەمئىستا بېشى سەد رەھبەركەرى .... A [۲۰۵: ۲۰۵]

قطبهكهى بهم جزرويه:

AAABA, CCCDC, EEEFE, ...

ه- وا دهبی پلنجینه که گوتایی لمنی یه کممی شازاد بی، لمنی دویم و پیکنجم بمان سمروایان همی و لمنی سلیم و جوارهم یمان سمروایان همین، حمسیب نمرویایی لمیزنجینمیمک دهگی:

> پردى شاعيرنا بمؤنىٰ ......B

۱- ههر همسیب قهره باغی سهروای پیئنجینه یه کی تری به جوزیکی تر بارشتیم. لمتی ناوه راست (پهنی ۲) کرنتاییه که ی شارانده شهر چیوار لهنه که ی تار هاوسه ریان و دور دوروه کیو مهسته وی بهکه به بهرجای نظر:

لعنی بودم همر چهنده کوتابیهکهی (رئ) و مکرلهنی (۴٬۶۰۱) وایه بهلام سهرچی سهروای بهتمواوی تابتا نیبه، چینکه (ئ) لههمرویان پاش رموییه، رموی دمنگی (ر)ه، دمبی بزوینی پیش (ر) له ههمرولهنه هاوسهرواکان یمك بی کهچی لهمهیاندا گزراوه، شهم قالیه بهم شلیمیهی سهروه، ثارا دمردهجی: AABAA.

۷- وا دوبی المهیّنج خشته کیدا ، پینجیت کان الموروی سه رواره سه ربه طویرن ، په بره ندیبان مایه کموه نموی ، هم رپیّنجینه په کیش دوراله تی پیّشه رای په ک سه روار سی الله تی بهشهودی سه روایه کی تریبان همیی ، رازی المهیّنج خشته کی (دائی شکارم)دا کمه سی پینجینه یه و بسه ماسفاریده ک با خراوه ، ام پنتجینه ی مکامها دائی :

فهم جازره بنَّذج خدته كبيه قاليه كهي بهم جهائينه به:

AA BBB, CC DDD, EE FFF, ...

۸ بانسج خشرته کی هه پیده فه همه رپارچه پیه کا اسانی (۲۰۲۰) هارسته روان و اسانی (۵۰۱) هارسه روان و له همه مور پارچه کاندا در و بساره ده بنده و در پارچه کان به یه که و دمه ستنه و در و کو شیعری (شین بؤسن هار رتی له سؤداره دراو)ی مارف به رزنجی (پشکؤ)، که له به نجونه ی په که مدا میل در

سەرراي بورلىمتى بولىسى (ار) لەنبورلىمتى كۆتسايى ھەمبور پتېجېشەكاندا دوريسارە بەيتتەرە. زنجىرەي سەرواي ئەم قىلىم بەم شۆرەيە دەروا:

AAA BB , CCC BB , DDD BB

 ا- را سیئ هممان قلبی پتنجینه کانی پتشور (ژماره ۸) (AAA BB) له پتنج خشته کییه کنا با برژی به لام هم پتنجینه به که روی سه ریاوه سه ریه خوبی به یوهندی به سه روای پارچه کانی تروره نمیل وه کر قلبی پتشون وه کو (گرأس سه ریه ستی) به ختیار رژیون له پتنجینه ی به که منا بدأن:

شېدردکه (٦) پارچەيە، ھەر پارچەيەك سەرۇبى مىەرپەخۇي ھەييە, بەلاّم قىقبى ھەموريان ودكو بەك رايە، يەم جۇرەيە:

AAA BB CCC DD EEE FF

۱۰- وا دهبی هونزاودکه دایدش پارچهی پینجی برویی و که هم بینجینه یه کنا، اسانی یه کهم کوناییه کهی نازاد بی و (جگه اعتصریم) هیچ به یوهندییه کی سه روایی نهبی نظه ناو پینجینه کانی ناده ناو پینجینه کانی تری هونزاودکه دا ، له تی دووه میش اله ناو پینجینه کانی تری هونزاودکه دا ، له تی دووه میش اله ناو پینجینه کانی تر هارسه روا بی، هم رسی اله تی کونیایی هه مو پینجینه کانی تر هارسه روا بی، هم رسی اله تی کونیایی هه مو پینجینه کانی تر هارسه روا بی، هم رسی اله تی کونیایی هه مو فیلیاندریه کسیدی گورانس (جاره کسیده اله تیم که کسیده به نجینه می دووه و و سیایه بی هونزاودکه (۱۱) :

ولِل و سەرگەردان و خوارق عاجزو ئاشنته حال X

الله بوزیه للروبا بور پیانجینه مان رورگرت تا سهروایه ندیی لیخی بوروم و ثاراً دیی لمخی یمکمم باشتر تعریکمری

قالبي ئەم ھۇنزارەيە بەم جۇرەيە:

X A BBB , Y A BBB, Z A BBB, ...

۱۱- وا دوس وننج خشته کیده که هم و پنجینه به کی لهسه ر دور سه روا دامه زرایی لهنی (۲، ۲، ۵) یعک سه روایان همی ر لهتی (۲، ۲) یهک سه روایان همی، هیچ ههیره نمییه ک لهتروان سه روای وننجینه کاندا نمین، وهکو هؤنراوهی (نیادهمیزاد)ی شیخ نروری شیخ سالح که (۲) وننجینه و شهنینه به که راه وننجینهی به کهمها درای:

لەنئو شەپۇلى خەما، سەر نگورن و ىن ئىزام ...... A بەكئوى سەختى ژيانا بەبئورچنگەرنى .... B خەريكى ھەلمەنى سەركەرتنە. بگانە مەرام..... A لەپرنىئۇرى كارنى بوارى لى ئەتەنى .... B بەدارى جەرى خافات، تارد بۇي لە ئاش درام ... A [۲۲۹ : ۲۲۲]

قالين ئەم جۇرە يېنجينەپە بەم شېوديە دەروا:

ABABA, CDCDC, EFEFE.....

۱۲- را دەپئى لەيۇنچ خشتەكىدا، ھەمروپېتجېنەكان لەتى بېئجەمبان ھارسەروا بى بەدارا لەتاكە تاكى بېنجېنەكان ئەم يېنجەمىن لەتە ھېچ بەيرەندى سەرواس نەبرۇر بەئارادى بېئېنتەرە، جوارلەتەكەي بەرابېش بەقلىدە سەرواى چوارىنى بىزاكى (ABBA) بەيەكەرە بېمسرىئەرد. شۇح ئاردى، لەر ئىستىقبال بۇ تازە بېگەيشتورەكان)، (۷) بېئجىنەي ھېتارە ھەر ھەمروپان بەم قالىيە ئاردارد. يارجەي يەكەمى موسەرپە ھەبرەي كە سەرواى لەتى بېئىجەمى ودكو سەرواى لەتى (١-

ئەي ھەجرى بى غريارو كەبەر، مىلەس ئەمەل ..... 🛦

جاری لەنزیە، ئۆ کە ئوملدی ھەمول کەسى .... B ئەلمەق عیلاجی بەربی بەولیکی نەپرەسی .... B ملندە جارەری بور جاری ھەنا پی گەبی سریەل ..... A فەرمور برونگە، رېختى تلورغلكە بى حېجاب .... C [۱۱۳: ۲۱۲]

قالىي سەرواي ئەم پۇنچ خشتەكببە بەم جۇرەيە:

ABBAC, DEEDC, FGGFC .....

قالبه سەرواى ئەم جۇرە بۇئىجىنەپە ئاوھايە:

A a B b A. C c D d C, E c F f E, ...

ېرختهی سهروای پینجبنه:

هونه رى بان پارچەس پېنجىنە لەزمانە كەرروپىدكان لەبارەي سەروا وە لەپئىجىنەي رۇزھەلات بەگىتى كىردى بەتاببەتى جىلىد. جېلىدە لەم خالاندى دەردەكەرى: بەكەم ھەمور بېنجىنەي زىانە ئەرروپىدەكان (ئىنگلىزى، قەرەنسى، ئەسبانى) لەسەر بور سەروا دادەمەزرى كە بەشئودى جۆرارجۆر دوريارە دەيئەرە، واتە لەر بېنجىلەتە، دوريان بەك سەروا و سۇيان سەروايدى ئىريان دەگۈرى كەچى لە يېنجىنەي كىردىيا، دەشى بېنجىنە ئەسەر يەك بان دوريان سى سەروا بىن دىرەم: لەزمانە ئەرروپىدەكان يېنجىنەكانى تاريەك ھۆنزارە بەسەرواي ھىچ لەتلىكى بارچەكان بەيەكىي نابەسىزىنەرە جىزىكە ئەر ھەتاسە دىرۇمپان ئېيە ئەسەروا يېنىڭ ھەرچەندىلىچە، ھەجىل پرچەكان بەسەرواى يەكى لەلەتەكانەرە بېنكەرە دەبەسرىنەرە. لەزمانىە كەررىيىيەكاندا، ئەرەى بېرچەكان بەسەرواى يەكى لەزمانىد ئەررىيىيەكاندا، ئەرەى كۆن رابەسىندىن لەھلىرىدىنى دور سەرواكەن بېنجىيىدە ئەرەيە: يەكەم سەرواكان ھەسەريان بېران يۇندېينە ئەرەيە: يەكەم سەرواكان ھەسەريان بېران يۇندېينە مەسنەرى بى بەسنەرى بېرە، يەكەر (AAABB) يىدان (ABBBA)، ئەمانىيە بىتوازى ھەمەرى جىزرە دابەشكرىئەكاش ئىر بېرەيىنى ئەگەرچى ئەئىنىڭلىزى (AABAB)، ئەمانىيە بىتوازى ھەمەرى جىزرە دابەشكرىئەكاش ئىر بېرەيىنى ئەگەرچى ئەئىنىڭلىزى (AABAB)، ئەمانىيە بەروان يېنجىنە بېلىرى خەستەكى ئەمەرولىلى يېنجىنە بېلىرى ئالىيە سەرواى يېنجىنە بىلىرىلارىدە ئەسەرەنا تاكۈتلىي ھۆنراۋەكە ئەھەمرو يارچەكان بورىلارە ئەنەنىيىدە ئالىيە سەرواى يېنجىنە سەرواى يېنجىنە ئالىيەنى دارىدىن قىلىيە سەرواى يېنجىنە ئالىدىن ن ئالىدىن نى ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىن ئالىدىنىن ئالىدىن ئالىدىنىن ئالىدىنىنى ئالىدىن ئ

يلنجم : شەشىنە

شافزنور قلاسی قدم جؤره شدند بندیه لموه دایه که فده مش بارجه بنك دی، هدر بارجهی شهر فوند و هونزاوه که به گزاریه کی ۲ فونی دوایی دئیت مدورای ندم جزره شدشینه به فورداره سینهای شدگانی گزاری دایه، که بهم جزره جزگایان دهگذری:

(ECBFAD /CFDABE/FAEBDC /ABCDEF/ AB-DE-CF/ BDFDCA)

(DEACF) معانی سندنی استانی استانی استانی استانی استانی استانی استانی استانی المساور الارکانیا) کهونؤنه ناو شیعری اینگلیزی، امو به و الاوه پرده ورده به کار هاتره، شورنهی هه ره ساری

ت، حرره له شیعری شنگلیزینا (سکالای لیزا)ی (سونشیزن)، کیپلینگ و پساوهندو لیلیون و ئورىسىن ئەكارپان ھَيُسُاوە [۲۰ - ۵۰۲] لەقەرەتمىيدا كە يېلى دەگويىرى (sixain) شووتىەي ھەرە ئورىسىن ئەكارپان ھَيُسُاوە (۲۰ - ۵۰۲) داری بام حدردیه (AABCCB) [۲۱: ۱۸۲]، له نه رونسینا به رؤری شاشینه به دوی یان می سهروا دىيى. ئەكەر جوار ئەتى بەيەك سەرۋا بى جوان ئېيەو شاغىران خۇيانى ئى لادەدەن. ئەكىزىكلىزىيا. به کی له شهندینه بازو پهستندهکان تهوه په که پئی دهگوټري (کلکه سه روا tail - rhymo) که له دور ىمىن بىك دى. دەشى يەكەم سى لەش دريىل لەتتېكى كورقە (كىكە)، يەشى دورەمېش لەتتېكى درنیٹر لەئزکی کورتە، لەئبە کورتەكسان (كلگىەكانى) سەروايسان **پەكسەر لەنسە دريزوكسانېس**ور سەروايان يەكە (AAA bAb). [لەسەر ئەودى (بالرئز) زۇرى ئەم قالبە بەكار ھۆشارە، بەرۇرى بايى بذكرتاري شمشايناس (بيلزيز)ي][١٦: ١١:]. شمشاينه لمسامدهي (١٤) چؤيته نساو ثنامين. ئەسىبانى د جازىي جيداوارى لى دەركەرنوه وەكور ABC / AAB AA B AAB CCB/B) ١٠٤٠-١٠٢ له ته دوري المحكون المحكو سەدەي بېمخەم لەئەنجامى كارېگەرى ئەرروپېيەرە بەيدا بىرە. بەزۇرى لەبەشى دورەمى سۆنېتاي بتراركي كه شهشبنه به مثيرهي جيا جيا هاتريه، ومكو به رهه مهكاني جه ناب و تؤفيق فيكرهت و حسبن باشش و سبرت... برغ نصورته محهمه دروشیدی لمه سرزنیتهی (تسلیت خیمال) شەشىئەكەي بەم جۇرە (ABB ACC) (٤٥٠) (الله عَلَيْهُ وَيُؤْمِنِيْ فَيِكُرُوتَ لَمُسْرَثِيْتَهِي (فَتَالُ) قاء شەشىئەكەي بەم جۇرە ھېناۋە (ABA, CBC) (ATA) وج. سامى لەسۇنېتەي (امتحان قور قرس) سهرياي شهشينه كهي بهم جزره بارشتره (Y.Y: EEE) [Y.Y: EEE]. لهفارسينا شهشينه له زنر ناوی (موسهمه ت)و (خهسمیت) باس کراوه. قایسی رازی بهم جوّره قالبه سهروای شەشىنە روزن دەكاتەرە: (ئەرەپ ھۆنرارەك دابەشى بارجىدى شىدش لىدنى بكىرى، لەھەر بارجعيدكنا بننج لعتى بلشهوه يهك مدهروايان همين ولمعتى شهشهم سمرواي جيابن)[١٠٠: 770]. يمم بيَّبه قالبه سهرواكهي شمثينه يهم جزره ددين (AAAAA B). زوينول عابدين لعباسي شەشبئەنا وەكو جۇرلگى مرسەسەت بىڭى: (لەم ساوەي بولىيەدا ،لەپەشەكانى شېس بايەش رۇر بە موسەسەت براوەر شاغېران جۇرى جيا جيىلى ئەم ژائرەپان تىلقى كريۇتەرە. پەيروشى مرسهمانى ثام بوايياس موساممانى كلاسيكى للهابورياره برونابوهى للاتزكية باشتروى تامرجهم ئەكۇتايى ھەمور يارچەكاندا، بەزۇرىش مىەرواي لەتى يۇش كۆتايى وەكو مىەرواي كۆتايى بىيى. بعيلى راى مادق ساياني يلشو زماراي لاته كائي هه ريه نيلكي موسعيمه ت له نلوان جوار وشمش بایه)(۲۹۱ : ۱۱۴) از گینجا ضرونه یه کی لهشمش خشته کی (بهبار) نروسیوه که قالبه سهرواکهی ىم جنيبية (..... AAAABB , CCCCBB .....) لەكىردىيا، غەلاتلەين سجادى لــا(ئەسى كوردى ولىكزلينه وه لهله دهيي كوردي) يا ياسي (يا جنزاو - موسامهه ت - سيط) دوكات وجوارية چرونی جباجبا بمخانه روق لهبرومیان با بیلی: (بهلای کرردوره هزنزارهی باچنرار تعربیه که شەش بىررېي، دور ئېرو ھۆنىزاۋەي دواپى خارونى سەرۋاپەك بى كە جيبا بى لەسەرۋاي جىواد

۱- باوترین قطبی منهروای شهشینه له کوردیدا، ناوه به که جوار له نی پیشه وهی له سهر به ک سهروار دور له نی دواوه ی له سه رسه روایه کی تر در وا، نه مه چهند لفتکی لی دهیئته وه:

آ- وا دەپىئ ھىدر شەشىپىئەيدك مىسەريەخۇيىڭو پىدىردەندى سىدروايى بەشەشىيئەكلانى ئىرى ھۇنۇردەكود ئەيئ، روگىر سەلام بىڭى:

> دنیا ههموی چاویراره فردفیّل و به ندو باره راسته راستی هاگیراره درز خزشه بالیشاره من له درز گرئ ناگرم راستیم نهری همتا نامرم [۲۹:۱۰۹].

لټرونا دور سه رواکه (-اوه)و (-رم)ن، له شه شینهی دوه میا دوو سه رواکه دهېن به (-وم)و (یوه). له ملیه مدان په (ارو)و (-ردن) د به م جؤره هیچ سه روایه نهیه همه رو شه شدنه کان به یکی دونونش، قابی لهم سیسته مه سه روایه پهم شهره یه خوی دونونش، AAAABB CCCCDD, EEEEF.

مید وا دهبی سه روای دوولهتی دوایی (تهنیا سه روا) لههه مووشه شینه کان دویداره بینه مود به یکون بیانیا سنتینه رو ه و کو نهم شه شینه ی (له سه ر لورنگهی هیره مهگرون کی به ختیار رئیرمور گه له پارچهی نه که منا مطلل:

لمسادرلونكاى بلندى بيرومهگريين كه لاى من بؤنه شلخى زيور كلتورن شاوزك ديم دوروي يورمهگريين لميان رت تئ بگه نامى جادرخى گادردورن شاوزك ديم دوروي يورستورو مهجريين

ئەگەرچى بۇۋھەلائين وكەساسىن

له رقل ثاوایی جوانتر دور شوناسین [۲۲: ۱۹۰] لسام هونزاوییما که (۹) شمشینسیه، له همسور شاشینه کاشما ساروای لمنی (۱۰۵) یمکه (سام اسین ارسه روای چوار لمانه کمی پایشه و لمهار چهیه کاوه دو پارچهیه کی تر ده گوری، قالمه ساروای

نهم جورهبان بهم شبوديهبه:

AAAA 88 . CCCC BB , DDDD BB .....

جد وا دویی هزنراوه که همبرو شهشینه کانی به هممان سه روای ژمیاره (۱-ب) دارژایی به لام درو نه تهکی خزنراوه که همبرو شهشینه کانی به هممان سه روای ژمیاره (۱-ب) دارژایی به لام درو نه تهکی کزنیایی همبرو شهشینه کانی به که شمی نه رحیم بی داخته و یک هزنراوه به دار مانگه که ی دیگه سرایه و یک در ۱۸ بارچه یه و یک به نهر به در ب

سەدەى بېستەمە كۈردە غېرەتسى لە خەن رايەرە ھەرآئى ھېمەتى پەسىيە ئەزانى ، غېلم و سەندەتى سوږكى ھەتا كەي؟ ئاۋى، ھورمەتى

هوَش و بيرت بيَّ، پياوي ڙيرت بيّ

الهجيّى سهريه ستى بؤج زنجيرت بن [٧٠:٢٨]

قالین سەروای ئام جزرەبان وەكر ئاوەی پېشەرەی خۇی رايە، جیاوازیيەكە ئەنبالەخرىي برو. ئاش كزنايى بارچەكانناپە،لە ھەمروپاندا ھەمان شقاو بروپارە دەي<u>ئ</u>قاوھ.

۲- وا دەبئ لەسەراپای قۇنزارەيەكنا، شەشىنەكان ھەريەكە ھەمبو لەتەكانى ھاوسەروا بىئى
 پەيبەندى سەروابەندى لىەنئىزان پارچەكاننا ئەبئى، بىۋ ئىروشە چىرەبئىرد لىەھۋنراۋەى (گۇرائنى ئەسرىن)، (٦) بارچەي شەشىئەي ھۇنارە، ھەر بارچەيەك لەرۋوى سەرواۋە سەريەخۇيەو لەسەر يەڭ تاكە سەروا بنيات ئۆزە، لە بارچەي پەكەمدا دېئى:

ئەسرىن گولى ئەسرىنە چرىزەرەى ياسەمىنە خنجىلە رخوئىن شىرىنە مەمى بە بېئكەنىنە كەيقى لەھالمەرىنە شىنى بىبنە [٢٥٦: ٤٤].

هه رشمش هارچه به پیز سه ریابیان تهمانهن: (سینه، ساره، سینه، سیزه، سانه، سرد). نهم جوزه شهشینه به امغارسیدا روّز کهمه، ژمینولمغیدین مطّی: (مهنوچههری بهك موسهمهتی (٦) لمتی هه به که لهنه کانی هم به رهارچه یه که هارسه روان و هارچه کان ههیروندی سه روایان لمنتورها نیه، تمنیا ههیروندی مانیار کابش لمنتور هارچه کانیا همیه) [۲۹۱ : ۲۰]. قطیه که بهم جوزه یه:

AAAAA, BBBBBB, CCCCCC

۳- وا ددبی هؤنراوییهان لهچهند شهشینه یعان دروست بهی، شهشینهی یهکهم (موسهروه) برار ثهرانهی نر ههمرویان پلُنچ لهتی پلِشهوهیان هاوسهروایی لهتی شهشهمیان جیبا بی، بهلام ههمو لهنه شهشهههگانی هارجهگان هارسهرواین، واقه هارجهگانی هؤنراوهکه بهلهتی سهررای شهشهم به پهکهوه به سراین، وهکو قه سیدهی (دلّی مین)ی شیّخ نیوری که (لهیسه ر شیّوهی

نهيسدويه كى ماموستا بتخود)دو لهشهشبته ى دودمنا عملى:

هزنزاره که بازده پارچه په و هه رهه موریان سه روای له تی کوتابیان (انه)و پاش سه روایان (طی سن)د را دهیی شهم جزره پان له باتی شه شینه (شمش خشته کی) بین، راته شاعیریاله غه ره ال شاعیریکی شروه ریگری و هه ر دیریکی (دور له ت) دور دیگری (چیار له ت) به شهمان کنش و به سه روای له تی یه که می شیعره شهسله که به زیباد یک اوانه هه ریاز جه یه که مش له ته ، چیار له تی پیشه رو هی شاعیری دومه و درو له تی در اودی هی شاعیری یه که مه شهما له کورد پیدا نور که مه به لازم لانی که م شورنه یه کی همیه : شهش خشته کی (تسدیس) شیخ ردمه ران برش له سه در به نازیل مه لای جزیریه (سوی یه که می موسه پره عه رشمن له تی له سه ریه ک سه روان و له تی شهشه می هه مور پارچه کان (سوی)ید له بارچه کانی تر پینج له تی بیشه روان و له تی شهشه می هه مور پارچه کان (سوی)ید له بارچه کانی تر پینج له تی بیشه روان و له تی شهشه می هه مور پارچه کان (سوی)ید له

AAAAA, BDBBBA , CCCCCA , ...

اً وا دبین شهشینه کانی هؤنراوه که له ته کانیان دور دور له شؤویی مهسته وینا هارسه رواس و مه بیای دور له تی کزتایی هه مور پارچه کانیش وه کریه ک واین، یعو سه روایه ی مهسته وی کزتایی بارچه کان بلکه ره گری بدرلین، به هنتیار رژوه ر هزنراوی (بلشکه شی نیشتمان)ی کردوه به (۸) بارچه ، لمهم رویاندا که و پاسایه په بردو کراوه ، لمهارچه ی په که منا این

فیدات بم هاکی کرودسلان - شرونه ی چهنیعتی عهدنان

لەسەرتا خوار گىل و گىلىزار

للِّي عَمية رقه كا دورمان فيعات بم خاكى كوريسقان [٢٧: ٢٧].

لیُردنا سه روای سیّ ماسنه وییه که بهم جزرهان: (حان، حان حان)، لههارچهای دومها دهین به (-افت، حانه، حان)و له ستِهمها دهگاریُن بوّ (حین، حش، حان)... قطعی گهم مصنه مه سهروا یه بهم جنره دارژاره :

AAbbCC, DDeeCC, FFggCC, ...

۵- را بىسى ھۆنزاوبىيەك شەشىپتەكانى ھەرپەكىە ئەسسەر چىرار سىسەروا ئا پڑايىن، لەھسەر پارچەيەكدا چرارلەتى پېشەرە بور مەسئەرى بن و بورلەتى كۆتلىي پەكەر سەرواى سەربەخۋيان ھەيئونىڭ ھىچ پەيرەندىدان بەيەكترىرە ھەسئورنى بە سەرواى مەسئەرىيەكانى بېشەرە، بەلأم ئەرەندە ھەيسە، لىەنى بېنجەمى ھەمىر لەتسەكان پەك سەروايان ھەيئى لىەتى شەشەمىشىيان سەروايەكى تى رائە پارچەكان لەس تەرەرەرە ، بەسور سەرواي جىلواز بەيمكەرە بەسراپتەرە، ئەمە پەيجەندى سەروا بەندى تۇران پارچەكان تۆكمەر پەيەرد دەكىلىت . ھەربىي لە(پەيلىمى يار)ىد ئەمە رەستاكارىيەي كرىرە، ئەمەنى بارچەي بەكەم بايوم:

ههمور پارچهکان پهکهم لهت و دوا لهتیان کورته، شم دیاربدیه زیاتر سهریه خزیری به کگرتنی چارچهکان دهسته به رددکا، که بهرامههر دور پهگه زی سهروا به نسدی نیئوان پارچهکان دورسلی-چارچهکان بهسه روای له تی پتنجهم (-انه به)و سه روای لهتی شمنده (۱-م) پتکهور به سراون یلی نام سهروا به نمیده به م شروی به داندراوه: ..... A BB Cd. cd. FF Cd. gG HH Cd, ... و بینی هوتراوه یمان شه شینه کانی سه ربه خوین و هه ریارچه یمان امته کانی به نفره به سه روستارها دارد که نمی بروین (سه روایی موته ناویب)، که نه که ر دور لمه ت دوله ت به راسته ر به نای به نیزه به ریخان به نمی به نای در به به ریخان به ریخان به که رنته به ریخان هم ریخانی لمته تلکمکان (۲۰٫۱۰) بازچه یم به و میروی در به قلبه سه روای در به را در این در در این در در این در به به ریخان به که و میروی به مقلبه سه روایه در در در در این در به که در در در که در در در که در که در در که
سهروای (۱۰۰) و (در -) لهگهل پیش سه روای (نهفشان بت) به نوره دوییاره ددینموه. (وه لام و براس فاقی در در -) لهگهل پیش سه روای (نهفشان بت) به نوره دوییاره ددینموه. (وه لام و براس فاقی نهیان و جزیری) [۸۵ : ۹۷] که (۵۰) پارچهیه و (خلکره الصوام یان بهیتی نهووه و فیاخر)ی سه لا معاملای سیوچی [۹۵] که (۱۲۷) پارچهیه و دوو هؤندراوی درتیزی نه حمدی نشبه ند (سن حابفا درسلمانا) [۱۱ : ۲۰] و (بیك و خهسی) [۱۱ : ۲۰] هه درویان بهم قطبه سه روایه هاتورن.

ABABAB, CDCDCD, EFEFEF, ...

۷- را نعن لەھۋنرارەپەكتا چارچە شەشپنەكان بەشلودى چواريئەيەكى يتراركى مەسئەريەك سىرايان بەرگرندى، راتە ھەر شەشپنەيەكى لەسەرسىي سەروا بېروار بەيرەندى سەريابەندى لەئزان بارچەكاننا نەبى، گۇران لەھۋىزاردى (مەيدىنيەت) كە چوار بارچەيە، ئەم قلبەس بەئزىنىدە لەيلاھە، رەكەردا ئىڭ:

ABBACC , DEEDFF , GHHGII . ^{ام} را نجبی بارچه کانی هؤنرا وه یه که نیستان وهکو چوارینه یهک و مهستهریبهک غزی بنریسی مەلام چوارىئەكە چوارىئەي موتەنلوپىپ (شەكسىيىرى) بى، ئەك پتواركى واقە ھەر پارچەي بەمىئ مىدروا دىوسىرائېئەرە، بەلام سەرجەس بارچەكان ھىچ مىدرواي ھاريەشىيان شەيئ، ھەريەك، مىدرىدخۇرىئ، وەكىر شىيەرى (تەفسەككىر)ى (رەجسايى ئادە ئىەكرەم يىدگ) كىد شىيخ نىورى ئەنوركىيەرە كردوريە بەكىردى ولەبارچەي دەرەمدا دائى:

ABABCC, DEDEFF, GHQHII .....

AABBBB, CCDDDD, EEFFFF.

۱۰ و نمین بارچهی شهشینه وهکوخؤ لیُکنان و تلِك هالکشانی درو سیّینه را بی، نهمه زیاتر له شهشینهی sesici سوّینیه ی پترارکینا دهردهکموری لهشیعری لهورویی مورد به پنگای شیعتی تورکیبه وه هانوّیه ناو نهدمی کوردی به تابیه تی گوران لهزیر کاریگه ری سوّییته نورسه کانی تور^{کی} وهکر جه ناب شههابه دین و توفیق فیکردت و سیودت رج سیام بر حسین دانش و. وهری گرت^{یو} ل همندي شيمرها به كارى هَبُدَاوه. تُهمه ش چه ند جؤريّك له و شهشينه بترا ركبيانه:

ا۔ را دونی دور سلّینه که به سه روای له تی ناوه را سته ره به یه که ره نامبرا بناموه را ته له تی (۲۰۱) هارسه راوین و له تی (۲۰۶) هارسه رواین و نینجا له تی (۲۰۵) پش هارسه رواین، گزران له هزنراره ی (شهرنکی به هار)دا که چرار لسه تی یه کسه می وه کسو مسؤنیته ی پیترارکی هاشوه و دوا پارچسه ی شهرناه که به مقالمه مه روایه ی باس کرا نیوسراوی بطی:

هم شاشینه به لمساورسی سه روای جهاواز هانوه. هیچ جاریك دوریسان به شهروی مهسته یی نه كارنونه نه دوای یمك. شهم جوره سه روایه له شه شینه ی سونیته ی (فعادل)ی توفیش فیكره ت و (دهان یار)ی جه ناب شه هایه دین هه یه. قالبه سه رواكهی به م جوره یه :

ب- وا ددبی دابه شدورنی سه روای شهش له ته که به جؤری بی که شهر له تانه ی هاوسه روان در و به بازیه کنا چروین، لهم قالیه را ده ایر (۵۰۲) را به ی به ناویه کنا چروین، لهم قالیه را ده ایر (۵۰۲) را به ی به ناویه دو کو مهسته ی دهکه رنه به به رچان چوار له تی ناویوه ره کو چوارینه ی به ترار کی (مرته عائیت) ده رده که رو شه سینه که یک و سی حالقه ی به ناویه کچرودا شوی ده نوازنی آن و هه مرو شه شینه که یک و سی حالقه ی به ناویه کچرودا شوی ده نوازنی شهروانی سه روایه له به نوازنی کوران: هه ستاری شورنه ی ثام قالیه سه روایه وه کو له م شهشینه یای گزران:

سیسته می سه روای کهم قالبه بهم جزرایه: A B C C B

جه را بیپی شاشینه که ناستار سی ستارزا مایسه زری و لناهیچ شوینلکنا درو لناش هاوستاروا مه برای پساکنا نامیسان، نسانی (۱،۱)و (۲۰۲)و (۵،۲) دو دور هاوستارواین، گلوزان یارجمیسکی هودراوی (جهلودی شانز)ی بام قفیه با پشلود (هامرو لانتمکان له دربازینا و مکویمات نین، و مکو موسته زادیکی هعلگه را وه وایده له موسته را با لعقبه مریزه کنان لهپیشه وه ن و لعقبه کورنده کانبان معها رادی لغرم لعقه کورنه کان بیش که وترون) مطی:

زياى سروور ئەرژىنىتە ژىنى ئىنسانى .... B [۱۱۲ - ۱۱۲ - ۱۱۳].

وهك دچاره قبليه سهرواي كم شهشينه په بهم جؤره هاتره: B & A & B:

د- را ددیی شمشینه که روک دور سټینیه رایی که له ته کان به په پروندی هاوجئیه شی (نسطری) لهگهال پهک هاوسه رواین (۲۰۱)، (۲۰۱)، (۲۰۱)، لهم قطعه له سټینه ی ژماره (۵) باس کراوه.

۱۱ - ددشی پارچهی شعشینه له سی مهسته ی پیک هاندی و شاعیر پارچه کانی به که ستیره یان برشایی زیاده لیک جها کردبیته و . چرنکه نه گهر شهم جیا کرانه وی پارچه کان نمیی شیدردکه هه دری به سهریه کلو نه به کرانه وی پارچه کان نمی شیدردکه هه دری به سهریه که درمانه ناموروییه کان نامو پارچانه ی به شیری (که ی کورد پارچانه ی به سیاری به سیاری دری به سیاری که ی کورد نموری باید به می تابع سهاری به نروسیره ، نامه پارچه ی به که می فرزاره که یه دریا به دریا با در

لەخقورق مەڭچى، لەتەمام گەرى) خۇي ئىداكا رەتەن ئەفرۇشى؟ ھەتلكر رەتەن دېتە بېكەنبى(١٠٩:٧٥].

ریکو قاومی تر کهی کورد را په پئ استطورن معلّجی، له تعربونی به کول بر کورد دجوشی؟ خوبی فیدا کا ویته ن بگری برنزی فرملسکی خوبین همتاکو ویته ن دیا تعدمش قلبه که یه نی.... AA BB CC. DD EE FF.

۱۲ - بزی همیه سه روای شهشینه کانی هؤنراوه بهشتره ی چوارینه ی خهیامی و مهسنه ربیه کی کوتایی با بهش بورین، وهکر سروودی (وریا برونه وه ای عمیدولوا حید نووری، که لههار چهی بودمنا دائم:

> خاکمان لەكەين بەلانە لە مېكرۇپى بېگانە

ژیاتیکی شیرانه ئهی پاریزین لهمیکرزی

نەزى، ئەزى

بەرىي ئەسارەت نەزى [۲۰۸ : ۲۰۸].

لەھەمىرو شەشىدئەكاندا. كۆتسايى لسانى سىڭيەم بىمرەھار ئىلزادى دەم<u>ئانېت</u>موھو ئاكەرلىتە ئىلل پەيرەندى سەرواي بارچەكەيان سەراپاي ھۆنزارەكمور، ئېتر ھەر شەشىدەيەك لەسەر سى سەروا

بامەزراودرىم قاليە:

AABACC, DDEDFF, OGHGII, ...

۱۳ و دمپنی شه شینه که و و کنو دوو سیّبینه ی هاوسه روا و اینی دوو لبه تی کزتهایی له همه ربوو بازچه کان روکو ختری دوویداره دیّله و و فه هه موویان سیّ له تی کزته این یه ان سه روایان هه بی و همور امته کان بیّک مورد به سنتیّته و د له هم موویان سیّ له تی کزته این یه ازچه کان به دوو هزکه از نه نجاد دراوه ، دوریاره بوونه و می سه روای سیّ له تی کزته این و دوریاره بوونه و مووله تی گزته این به راه ختری ، شیّخ شوری شهم قالمه ی له (ساقها نه و به هاره رؤیس دوری) به کار هیشاوه اله دوره بارچه را دوره و داره .

لەھەسىر بارجەكان، سى لەتى كۆتايى سەرواكەيان (دى)بەر دىولەتى كۆتايى وەكىر تەرجىح دىبارە سىنەرە قىليە سەرواكەي ئەم شەشىنەيە بەم جۆرەيە:

AAA BBB, CCCBBB, DDDBBB,....

بوختای معودای شهشینه:

شعشینه له نه بدین رؤژهه آیت و رؤژ لنوا به کار هاتیوه به آنم و مك دیباره شودی رؤژهه آنت (تورکی ، فارسی، کوردی) فه وگر کاریگه ری رؤژشنواره هاتیوه فه روزارا جده شینه فه کونه و هامندی قبالیی فایدتی هاید، که چگه فهسه روا کیش و فارم رؤکیش دهرری فهرفنانی هاید. شهشینه فه ایروپیا بو مسارده ی خوریاد ژره کسانی برز فنسسانی خسوار ووی فهرمنسسا به گهر پذشه و . گیرمسی نؤیسه م کسه به نامه رزینه رو جهسهانه ری ترویسادور داده نری ، نؤریسی شیعره کانی به قالیه سه روای شهشینه میسیوه به آنم به ناشیرونی جیاجیا، و یکو :

لەبېستەكانى ئەم سەدەپەر بەدوارد، لەرەرتى ئىرى كردنەۋەى شىيەرى كەردەق قوول كردنەۋەى لايەتى شكلى، ۋەريىان كرئىۋە سەرۋاى شىيەرى كوردىيىان يىڭ دەرلەمەندو بەھۆز كىردۇ، بەكار ھۇنانى سەرۋاى جىلۋازلەيەك بارچەي شەشىنەدا، لەكۈردى، لەنئوان يەك سەرۋاۋ چوار سەرۋا دايە، بەلام لەھەمۇريان باوتر دور سەرۋاييە بەھەمۇر جۇرە دابەشدورتەكانىيەرە.

ئەمەيش قالبە سەرواكانى شەشپتەي كىردى:

```
CCCCDD.
1. a) AAAABB.
                                BRBBEF
                                DDDDBB . .....
  b) AAAABB,
                  CCCCBB
                               CCCCCC , .....
                   BARBAR
2. AAAAAA .
3. AAAAAA
                  BBBBBBA .
                                CCCCCA . .....
4. AA bb CC.
                  DD cc CC.
                                FF RE CC .....
                 cEFFCd.
5. aABBCd.
                                eGHĤCd .....
                               EFEFEF.
6. ABABAB.
                  CDCDCD.
7. ABBACC .
                  DEEDFF.
                                GHHG GHGHI L ....
8. ABABCC
                  DEDEFF
                                EE FFFF.....
9. AA BBBB
                 CC DDDD .
10.a) A B A C B C . .....
  b) ABCCBA,
  c) a B c A c B
11. AA BB CC, DD EE FF, GG HH I I
12. AABACC, DDEDFF, GGHGII .......
13. AAA BBB, CCC BBB, DDD, BBB .....
                                GG HH LL....
```

شەشەم : خەرتىنە

حەرتىنە (septet) بارجەيەكى سەريەخۇيە بان بارجەيەكە لەھۇنرا رويەكى بوتىزى بارجەبار كە بەپلى كلىسى جۇرارجۇرو سىستەمى سەرواي جياجها دەنورسىرى ئىملىنگلىزىدا بەناويانگترين حارثینه (بارچهی چزسه ری) یان (سه روای شاهانه Rhyme royal)یم را پهشیورنی سه روای لەتەكانى بەم جۇرەيە (A B A BB CC). بۇيە بۇي دىگوترى (شاھانە) بەزۇرىلەبەر ئەرەبە كە (چلىمسى يەكەمى سكۇتلەندە لە(١٤٦٣) شېمرى بارچەدارى (Kingis Quair)ى يى ئورسېرو) [٥٠٢] بهكنشي ئهيامني پننج بئي، ده برگهيي، بزيمش بني دهكوتري جزمهوري چونكه (بهكهم كهس فهشيعرى لينكليزي بهكاري هينافي جؤسهريوه، ههر يؤيهش شهم زاراوه بهزوري پەسىنىترە بۇ ئەم قالىم سەروا بەر سىسەرەلى سەرواي پارجەكان بۇ باب متى ئېرىكى و شېعرى جير فكساميّز زؤر لسعباره [٢٧] : ١٧]. بهكسهم شهوري جؤسسه ريسهم قليسه مسه روايه شهمري (Complaint Unto Pity)يەو پاشان زارشىعرى ترېخى يى نووسىيو (٥٠٣ : ٥٧٣) لەفەرەنسىيا (septain) بور قالبي باري هديه، يان چوارينه به كي بتراركيبه و سيّ لهني به دوارا دي، لهني كوّتايي له که از له نی (۱،۱)ی چوارینه که یه ك ده گریته وه، به مهور حه وتینه که در که ونته سه رسی سه دا (A BB A CC A) كُمْ بارچەيە ج لەسەرەرە بۇ خوارەرە بىزى ج لەخوارەرە بۇسەرەرە ھەمان شىلە لهرووی سیستهمی بایه شیرونه وه، چونکه سهروای سهره تا (۱) و کوتیایی (۷) و ناره راستیش (۱) بىك شىقەر لەتەككى نۇسوان ئەمائىمىن بىدىود مەسىغەرى ھىلترون يىلى ئەرەتىد لىكنى (١٠١) هاوسه روان وله تی (۷٫۲) هاوسه روان وله تی (۲٬۵۰۴) هاوسه روان وله تی (۸۸ B CCC B). اعلام

۱- وا بعبی لمانی سنیمم کوتایته کمای شازاد بین (هارسماروای نمایی)، لمقمانانی تیز همامور ماستمری بن، حمسیب قاردیاغی لمحاورتینه پمکنا دوئی:

ندم پارچەيە ئەسەرسى سەروا ئامەزراۋە، چۈنگە ئەتى سېبەم تەنبابە (X) سەرۋا دروست ئاگا، كۆتاييەگەى ئازادمو ۋەكىرىشىۋ ئاننىڭ رايە، (ئانبال دولاش ۋاجىڭ ئېلبۇلى) ئەم جۆرە كۆنايى جى ئېشىنئە، بەنۇربورنى گىلچكەيى ئادەنلىن (saturation occonstique)، [۲۷ : ۲۷۹] جونگە ئەم ئەتە ئازادىنا گرلچكە ئالۇرانى سەرۋا دەھەسېتەرەر ئەتەكە بەيرەندى سەرۋايى ئەسېتى ئەنبا پەيۋەندى بەتان ۋاپۇي ماتاۋە ئەمېنى، قائدە سەرۋاي ئەم جۆزە ھارتېنەيە بەم شېرەيەيە: AA X BB CC

۲- وا نمین حاوتیته که لهسهر دور سه روا رؤنزایی. لمنی یه کمم و سیّبهم هارسه رواین و ههمور لمانه کانی تریش یه ک تاکه سهروایان همین، لیّره با چوار لمنی هارسه روا لمکوّناییدا به دوای یه کما دیز دمین نه مه لمهارچهی توکیمه با رژر پهست نبیه، چردکه لمهارچه شیعربا تا سه روا هارجوره کان لمهای درارتین و لمگال لمنی دوروتر بکمونه پهیوه ندیمه و به سند تره، شورنمی تمم قالمه و کر:

	تارى بى لام تو خواو كەلام بەلەنجە A
	وا بهردو مال هاتهره
	بەدەستى خۇت تىمار كەزام بەلەنچە A
	وا يەربور مال ھائەرەە
	برليولي جران نهوا به هار هاتهره
I	جەزئە بولدول گولان ىدم ئەكاتەرە 3
	يه شهرو رؤز بلم وايه لاته وه

لهم حمرتیندیدها نه به سیاره که لهتی (۶٫۲) کیشه که بان کورتازه ، بزیه چوار لهتی جهکم وهکو موسته را د دهکه رنه به رچان ، جگه لهتوی که لهتی دوم و چوارم شهك هارسه روان ، بگره وهکو خزیان بی گوران مورباره بورنه تموه . لهلایه کی تریشه به لهتی یه کهم و سنیمم جگه لهسه روای (– ۱م) باش سه روایان به بورایا هاتره (بهله خه) . قالیه سه رواکهی نادهایه : AbAbBBB

۳- بزی هایه حاوتبنه که (۵) لائتی پزشاوهی هاوسه رواین و دوهکهی کوتایی وهکر مه سناوی واین را له هه دور به ندهکان وهکر خزیان دوریاره بینه وه ثام جؤره قالبه که وهکر ته رجیح وایه پئی به گرتری درسه بمه تی حاوتی ، چونکه پئنج له نه کهی پنشود به رلز سه روایان له دوای یه کهو هاتره ده درجه تریشه و هه درحه و نینه پنی بارچه کی دونرینی (پننجینه و مه سناوی) چونکه نه و سه روایک نه دونرینی (پننجینه و مه سناوی) گرتره و تنک هه نه کشانه که این مه نه که که درخه که به درجه که به بارچه که کی گرتگه به نوایسی کردنی گرتگه به نوایسی هایوه ندی ته وان له ته کان و دوور خست نه وی لابلک ترازانی به شه کان شنخ نوری له هزنراوی (بؤسلی ۱۹۲۱) با ، (۱) حاوتینه ی هنباره ، له هم موریانها دیری کوتایی (نه ی سای کردنی به یوه نمی درخه که تا دیری کوتایی درخه به موریانه دیری کوتایی (نه ی سای کردن به که به درخه به که درخه به به درخه به در

> قالىي ئەم خارئىنەپە بەم جزرەيە : AAAAABB , CCCCCBB , DDDDDBB ......

AAAAABB, CCCCCDD, EEEEEFF, ... : مارئينىيە بەم جاربەيە : .....

۴- دهش حەرتېنەكە ودكو چوارىنەيەكى تەرار و مەسئەرىيەك و لەتتكى ئازاد بى ، بە لام لەتە ئازادەكەن خەرتەم ئە ھەمبو بارچەكاتنا يەك رشە بى و دوريارە دېنتەرە و بارچەكان بەيەكەرە بەستېنەرە ، ئەگەر چى ئەم جۇرە بايەشبورىنەى سەروا ، ئەنەكانى ھەر بارچەيەك توند بەيەكەرە ئابەستېنەرە ، چونكە سەرواى ئەتەكان تېك ھەئئەكشلىن ، ئەنبا ئەرەندە ھەيە ئەنى كۈتايىان ئەرى سەرەدارى ئېك گرزدانى بارچەكان دەيينى. گۆران ئە ھۇنرارەي (گۆرانى گوئە گەنم) با كە (٩) بارچەيە ، ھەر بارچەپەكى بەم قىلبە سەروايە ئروسىرە و ھەمبورشيان ئەنى خەرتەم (دەنكە گەنم) بەربىرە دەيېتەرە ، ئەبارچەي شەشەمدا دىلى:

قالىدكەي بەم جۇرەپە :

AAAABBC DDDDEEC FFFFGGC

پوځتهي سهرواي هاوتينه:

حاولينه به كشتى ۾ له رؤزهه لأت بي و ج له رؤزئلها ، به قه د قطبه كاني تر بايه خي بي نه سراوه ، ج له بلوي رقدي قليه كانه به ين و ج له رووي به كارهيناني له ته دسي به رز و جيددي ، له كورديدا الله قلبانەي ھەيە :

- I- AAXBBCC
- 2- AbAbBBB
- 3- AAAAABB, CCCCCBB, DDDDDBB,
- 4- AAAAABB, CCCCCDD, EEEEEFF 5- AAAABBC, DDDDEEC, FFFFGGC

حەرتەم : ھەشتىئە

هه شتینه (octave) بان (octave) بریتیبه له بارچه په کی (۸) له تی ، چ سه ربه خزین و ج له نار هؤنراوه به کی بارجه باری برنیز بین ، بایش کیش و سه روای تابیه تی به نووه بری . لیه زمانیه ثبای روييه كان ، وا دهيئ همشنينه سه ربه خورين (ottavarima) و وا دهين به كهم بهشي سؤنيّته بيّ. له سؤنیّته با به زؤری سیسته می سه برای بهم جزره به (ABBAABBA) ، که چی (ottovarima) که (راراروپ کی نیتایید، تاییه ته به هه شنینهی لمجلمیی که سیسته می سه روای به م جنوره بی (ABABABCC) ، به نه سال المتبتالية الله سفايه هاتوه ، هه ندئ شياعيري ثبتيالي سه به كاني ناوه راست شهعریان بس دانساوه و جهسهاندویهانه) [۵۰۳ : ۵۷۰]. اسهو شهاعیره نیقالبهانسهی به کاریان هنداره بو کاچیو (۱۳۱۰) چهند شیعرنکی یی باخلو کردی به شکلی سه روکی چیزنگه شيعرى ليتالى، بزياريزو پولچى و بۇلېزيانۇش لەسەدەي بازدەيا شېغريان بى نروسېرە ، تاسۇ شهمري Gerneasemmue liborara ي بي نووسيره . له سهدوكاني ناوه راست له گزراني با بهقلبه سه روای (ABABBCCB) به کار های [۶۸۱ : ۱۰۸]. لهم هه شمنینه ایتلیب له سه راهمی کلاسیکی و نینجا رؤمانتیکینا به قالبی سه روای (ABBCDEEC) سهری همآیاو برهوی سه ند [١٠٨: [٨٠]. هەشتېنە بەتاپيەتى (octava rima)ى ئېتالى بۇ بەكەم جار (لە سەدەي شازىمىا ، سير تؤماس ويات له ئينگليزي به كاري هؤذا ، باشان سينسر و درايدن شيعريان بي نوريس ، ئيدي ر مواجی کهم بودوه کا سه رحمی رؤمانتیکی که شهلی و کیتس ر به تاییمتیش بابرون له شبعوه برزوكامټروكانينا بەكاريان هننا)[٥٠٢] لـه فەرەنمىينا پەسندترين ھەشئىنە ئەرەپ كە المساورسي ساوروا بالمافروي ، جونك دوشي له تمكان زور به مكروسي دوي كاور بيه سريعات شرونه بيترين قالبي شام جازره ساروا يه نامه به (AAABCCCB) به لاَم (شام جازره بان ناه نيا بـ ف شیعری زور کورت ده گونجی، چونکه دور سه روای په که و سی جمار دورسان دونده وه مدانله شاعبره که شمکه ت دوکا) [۸۴ : ۸۱]. هه شنینهی درو سمروایی له فه رونسیما پهست نمکراره

ر مهندتینای دور سه روایی هه میشه نابه سنده، جوزگه بوز خهروی له ته کان ساش و تونید لنیك ريسرنه يوس يوكي له دوو سورواكه شوش جار دورياره بيّته ودكه ثامه مودو جزري بوسند ن یه خونهگه رسه رواکان پهکه و جوار جار دورباره بینه وه ، همختینه که کوتاسه کهی ربه شهروی رينكز دين) [٨٨٤ : ٨٥] چوار لهتي پيشهره ودكو دور مهستهري دوين و حوار لهتي كاتباس ودكو على رزيدي عرقه تاويب بهلام بهههمان سهرواي دور مستهويده كهي بتشهره رهه ر تهمه بشه سكارية باشكر (AABBABBA) خيز شعره ي له سعر جيوار سعورا با بعده زري يعالم يعيور <u>سارینای بترارکی باده رژی، هه ریه سند نبیه چونکه پهکښتی هاشتینه که پتمو خادی و زیات په بور</u> حيارينه لبُك معربُته و (ABBACDDC). همشتبنه لهسه مدى شياز دوره له لايه ن (بيرسيلا)وه . کېزه ناو شيعري ناسياني و لهسه دې خه قدمها کامؤټينز زياتر په روي يې يار جهسياندي [۱۰ ه : ۱۷۰) قلس ههره بازی همشنینهی تهسیانی تهودیه (ABBAACCA) و ینی دوکرنوی بارجهی بان کزیلمی (خیان دی منف) چرنگه به کموم دیار خوان دی مینداله شیمری Laberinto de foruse) بـــه کاری هؤنـــاره [۲۰۱ م ۲۰۱]. له ته ـــــيانينا (octava—rima)ي لنـــــال (ABABABCC) بؤ به که مجار له سهر دوستی (بزسکان) گهیشته که سیانیا که شیعرنکی بی نروس سه د بارجه از باقر موران ثبنجا شاعبرانی نری و کو د بزیار دو و بیسبو به روزستو به کاریان هناو بروریان بهٔهاو جهسهاندیان . جزره همشتینه به کی ترابه سه رده می کلاسیکی نویدا سه ری هالنا بهاأم لعمماريوس رؤسانتيكيما بماروي سماند ، همار جمانيه (شعريش همارك ثيثاليبماره ودرگیراره به لام زور جارینی به گوتری (همشندهی تبز) راهسهر جوار سهروا ما دورژی و قلبه کهی ۴۷ جزرب (ABBC DEEC) اله توركيما ، همشتينه زياتر له شيمري پارچه بارو سؤنبته با مهركه وترو كه شاعيراني نويخوازي تورك له تعويها بان خواستؤنه و شهعري توركهان این مرتوریه کربوه ، یو شرویته حسین داشش له شیعری (شانؤگریبرله)تا ، (ده) ههشتینه ی هلتایه كه تايه كه بان بهم جزره يه : (ABBACCDD) و له همه روياندا مهسته ري كوتايي (DD) مووياره نعطِنه و مهشتینه کان به یه که ره مدهستینه وه، شهش اهته کهی باشه وه و کو دور سایدنه وان . سبرت له سؤنیتهی (غرویدن سیکره)یا ، ههشتینه کهی به دوو چرارینهی مترا رکی با رشتوه (ABBA , CDDC) ، كەچى ھەشتىنەي (نخار)ى ئۆلىڭ قېكرەت بەم جۇرە سەرواي لەتەكائى المهلار بيه (ABABCDCD) و (قبل الغرام)ي جهناب ههشتينه كهي بهجاريكي تره (ABAB CCDD) ، واته جوارينه يمكي موته ناويب و دوي مصنه وي . ووك ده رحك وي زاريم فالمسه معشقينة كان له تروكيها همر الموانهن كه له زمانته تاموريبيه كان و به تابيه متيش لله هونه ري سَوْتِلَتُهَا بِهِبِرِهِر كَرَاوِهِ ، لَهُ فَارْسَدِهَا ، هَهُ شَنْبُنَهُ لَهُ زَلِّرَ نَافِيّ (موسهسه ت)نا عِلَى كَرَاوِهِ ، يُعَكِّهُر جراليه فارسينا موسمهمة بي بلنجي وشعشي شيودي هموه باوه بعلام جاروبار هعشتيش باکارهانیه در مورنه خوا چای گرمانی موسهسه تلکی هاشتینه ی هایه که جهند بارجه به که له مريه كنك باندا حدوث لمعتى بدوايي هارسدروان ولمني هدشتهم كزندايي جبايده، شدم لدني

۱- دەشئ ھەرھەشت لەت لەسەر بەك سەروا بېروا. ئەمە بۇرشاغىر ماندور بورن و بۇرخويتەر وەرسى تېنايە ، ئەگەر چى لە زمانەكاش تىر ئەم جۆرە ھەشتىنەيە بەكار ئەھاتوە ، بەلأم لە كىردىنا ، (دىشۇ) دور پارچەي يىڭ ھۆنبومتەرە ، ھەردوركيان لەسەر باخوازى كچان و بۇربەسن ر يىڭ ھەلگرننى ئەرانى گوتوە .لەيەكلكيان بىڭى :

زیر تونیتزل و گورج و گؤلی تؤ پنکهره برژین به روو (بهکره جز) تکات لی تهکهم لهگهل کهس مهرؤ دمس بخهره خاو دمسی سشؤ [۱۸: ۱۸]

نارۇژراوى رەك پايەي جېمەنتۇ وا لە باخەلقا ئارنج وليمۇ لەرئىئەرە بۇ جەمى تانجەرۇ ئەكا ئەم و ئەربتكەن دەسخەرۇ

AAAAAAA, BBBBBBBA.

ئلبەكەى بەم جۇرەپە :

ورينهمي بارجهي دوهم كهوتوته فاو بارجهي سيبهم له بارجهي بهكمها ملن :

له نهرو مل تناکو ناخیر نهم قاریهی جانووگار سیسی 🛴 🛦 ئەمۇشتەرە غەيرى سى لە عالەما يەك دوييار ...... 🛦 خائي نبيه له هيكمه ت ثيشي خوبا بي قه هار ..... 🕰 ئەر سى كەسەش كەمارى ئەليەت ئىيا ھەيە ئەسرار .... <u>ھ</u> دندار نەفس وشەيقان ، ھەرسى ۋەكومىدگى ھار ...... 🛦 يوزوني حينن و نينسن هاتا ناخم به ناسار .... 🛦 نا نبنقیرازی علام ههر فبننه جنن و مه ککار .... ۸ خوبا بمانباريزيلهشه ري نهوسي له عين ...... على ١٩٦٢: ٢١٦]

ئليەكەن يەم جۇردىيە: AAAAAAAB ، CCCCCCCB , DDDDDDDB

٣- وا بديسي هەنستېدەكان ھەر يەكبە (٦) لىيەتى بېشتەرەي بىيەك سىمروا و درو لىيەتى كۆتسايى سەررابەكى ئر بى رەكو شەشىئەيەكى ھارسەروار مەسئەرىيەك دەكەرتتە بەرجار ، لەبەر ئەرەي بور سهرواکهی بارچه که سهر به خزن و لبك مابراون و هیچ به ناو به کنا چرون و تبك هه نگشانبان لەنتواندا نېپه که پارچەکە پتەرمكىيە بكات لېك ئوازائېدان ئاسانە ، كەرىم شارەزا ، ھۇنىرارەي (جرائي) بهم قالیه سهروایه نورسیره که (ه) بارجهیه وله بارجهی یهکمنا نطّيّ :

> جوانی نهی گزرانی ژیان موانی نهی به هاری ژیان جيمانى عائروورايشان گراز و لالهی **گولست**ان ودى شۇخى ئەرزو ئاسمان نان لەنجەي عاشقان

حواني نامي ماياس خؤشي تر بزرینه ی هزشی [۲۵: ۱۲۸]

د درون په د جزيون د

AAAAAABB, CCCCCCDD, FERFEFF

أ- بزى هەيە ھەشتىنەكە لەسەر دوو سەروا يۇنزا بى كە يە مىتەناويىب لەتەكان دورىلارە بيناوه المم قالبه با تهكه و لعتمكاني دور دوو له شاري داره شيعردا لعنهك يعك بدور سري ، دور سه را جياراردكه به ريكي رابعشي سهر هدر دور لهت دوين و لهته كاني پيشهوه سه روايان به ريز و لهزير باكس ودكر يهك دديي وله تمكاني دواوهش سهروايان ودكر يهك دديي ، چبروكي سيستجاني مالا خلیدی رتیاری که (۱۰۹) پارچایه و هامور پارچه کانی بهم قالبه نووسراوه یه کهم پارچهی موسه بردعه ، هه رهه شتی یه ای سه روای هه به ، تبنجا له پارچه کانی تر نام قالمه ی ودرگرتوه ، له الجديدكيا سطئ زیوکس نابت عمرام ژخاس رخاکی عمرام شاهروگهاارو غولام ههمی دی چن بینتهمام (۱۰۹: ۱۰۹). دئیای یه چهرخ ولمولمیه یؤ کمس نابت مهرتهیه مهشریق ههتا ب مهغرهیه ساحتیی تیرومهزرهیه

تای چاور جاشنی بازی مهمه ز ههلوه ری په رث 🖈
کوا بىلە ئېزەكانى نېگاي خرسنى بلىدرت؟ ۾
گرانی بو جاری ماست گوانی ؟ B
کران <i>ئ برزی پەیرىست ک</i> وانئ ؟ سىسسىسسىسى B
كراني زرلفي روش ؟ع
كولمى ئال وكمش ؟
كوا هەيكەئى جەمال ؟ سسسسسسسسسسسس
کوا حوستی بی میمنال D [۲: ۱۷۲]
سەرواكەي ئەم جۇرە يارجەيە ئارايە :

قالبه سەرواكەي ئەم جزرە بارجەيە ئارايە :

b	به لام ههموو تارئ
C	بموام ئەكا ، لە پېزىكا وەكومەلى ئاوات
C 4815)1***********************************	كەنز نريت ھەيھات !
، نارئB	ئەرىش لەپەرىە ئەپئېچرى، ئىشانەيەك
D	لەنۇ بەئنى : يەنايە بەخاترەي مەئيور،
انسروس D [۱۱۲: ۱۷۲].	ودليُّله ئەولەسەھايەت : سقر سۆر ئا

قلبه سەرواكەي بەم جۇرەيە : AAbCcBDD

٧- وا يوبي بارجهي هه شئينه لهسه راسي سهروا هه سنايي ، دور سه روا له شه ش له تي پيشه وه بهنزره بوربياره ببناوه وسهرراي سبهم بروالهني كزتيابي بكياجه مهسنهوي جهضتهار زئيره والبه هزنراوهی (جهژنی فوریان)دا ، سی بارچهی ههشتینهی وهکریه کی هلِنباوه ، سهروای بارچهکان پەيرەندىدان پەيەكەرە ئىبە ، ھەريەكە بەر جۇرەي باس كرا تارۋارن. لە يارچەي يەكەمدا ، تىلئى: :

- بەرگى سەورۇرسرورى شادى كرېديەر ھەرزېكار بۇشايى يەستورىيە - كەمەر گیانلەپەر گەررە و بچورك ھەرچى ئەژین 💎 ھەستى خۇشى كردوە و كەوتۇنە فەر

وا بەربى جەزئاتە ئەروا نۇ زەمىن كيزو كور بلخزش وابعم يراييكه نين

جهزئي قوريانه، ولأت سهيرانييه

ههر بهشي من بمربو سهرگهربانييه (۲۲ : ۱۲۵)

جئي سەرىچە لەتى (١) كە لەگەل (٢،٤) ھارسەريا يە ، لىئرە جېيارازى بەنگىيىان لەنئوراپ. تردکهی بیشهود (ر)ی لاوارن ر شاودی ستیهم (ر)ی قائمود ، شمم دود (ر-ر) هاریه که فزنیمیکی سەريەخۇيە ،لەگەل ئەرەشىدا ، ئەبەر ئەرەي شاغىرانى كورد (كۇن و تازەكىانىش) شىارەزاي بنجينه کاني فؤنؤلزجي کوردي نه برون. رؤر جار تام يوانه يان کريوه به رووي که له اراستيدا شايل چرنکه وه کو دهنگی تهوار جهاواز وان باشه ختی له په کتریش نزیك بن، گهمه په کټکه له کهم و كورتبيه كاني سهرواي كوردي . سيستهمي سهرواي نهم جؤره هه شقينه يه بهم شبّهه يه مروا :

ABABABCC, DEDEDEFF, GHGHGHII, ...

٨- را يين مەشتېنەكە لە برو چوارينە يېك ھاتبى ، بەلام شاغېر ھەشت ھەشت پارچەكانى لەيەك جبنا گرىبېتموم چونكە ھەر ھەشتيان يەپەكەرە مانايەك تىموار بەكەن. بىۋ شورنى رەكى ھەشتىنەي سۇنېتە كىە ھەر چەندە ئايەشبورنى سەروا لىە زۇريىەي جۇرەكيانى بەشپۇرەي دور ۔۔ چوارینہ ھائوہ بہلام لے رووی ماناوہ بەیمات ھارچے نادمنری ، بەرامبھر بە شمشینمی بودم کے نەرىش سەرراگەي دەچئتە سەر پىەيرەندى سىەروابەندى بور سېينەرە ، ئىم جىۋرە ھارچىھ «ەشنىنەپە زۇر ھىلەنى جىياجىلى ھەپە ، گرنگترىنيان ئەمانەن :

ا۔ بزی هەپە ھەشتېنەكە لـە چواريئەپەكى ئەواۋ (چوار لـەئى ھاوسەروا)ۇ دور مەسئەرى بېك

انبيّ ، رازيله بارچەي سۆيەمى (تزى دوور)دا دەلىّ:
به غربیسکی سوور ره تگینم کردی ۸
به برژانگی جاو پهرژینم کردی
لهسهر للمعي خفك شيريدم كردي مسسسسسس
خوَم بوَ بِنْم خوَم به تبدم كردى
تزي مايه سقى من
هپياو ههستي من b
د شکانج شکانج
هاستت معونانده
ئەسە لەھەمان كىاتنا بەر جىزرە مرنىزى و كورنېيەي لەتسەكانى ، خىزى لەم موسىقەزاد ئۆيك
ىدكىتىرد كە بىش جوارلىخى دريز ، جوارلىخى كورتى نيو «يندەي دريزوكان ھانرون ، ھەرپەكە
لطاعته دریزر کارزنه کان جنوره قالبه سهررایه کابان هاید . قالبی شام جنوره پارچه هاشتینه به
ئەمە :
•
AAAAbbæ,
ب دوشی هاشتیناک و مکتو چواریناپ کی موت و ناویب و چواریناپ کی دور ماستایی
دەرىكەرى ، ئەم جازرە ھەشلېنەيەك دور ھۆلموه بولرى لۆك ئولزانى تۇداپ، ياش جواريئەكس
نئوان هدردور ماسناديههكه ، جونكه ثام جوارسهروا جياواردي قلبهكه بيان بلك طلباره به جوزي
خزيان داومته بال ياك زودبه ناساني لعيهك محريقته ، بعتوندي نه كمورتوونه ته ناوتان وبدي
پەكترىر بەسم يەكەرە ئەچئرارن، شلركۇ سۇئى:
کانی پرشنگی سەرنجی نیگات 💉
ىخىلى ئارامى ئى دېلىنۋانم ــــــــــــــــــــــــــــــــــــ
کانی که له نجای بر له مؤسیقات ۸
تەزىدى ئارازىدى خستە سەرگيانم 🖪
رانیم که ژینی در <u>نیتی بی</u> تؤیی
ئەمەنى لارىم بى ھوردە رۇيى ــــــــــــــــــــــــــــــــــــ
رانيم كەيئ تۇ ئا ئەم ژيانە
ئاخه ، کسپهيه ، ناسل ، ژانه سسسس D (۱۲: ۱۲۰).
سېستهمى سەرواى ئەم قالبە بەم ئىتپورپەيە :
ABAB CC DD ,

ج دوشی همشتینه که ، جرارینه ی به که می جوارینه ی تمراو (هاوسه روا) بی و چرارینه ی دواس

مېنداريب يې ، راري يه كې له پارچه كاني (تزي دوور)ي بهم قالبه دارشتيو ، بطي :
پهروه ردم کردي وينهي باري گول 🛦
ئەم پرزاند لە رووت خولنى كەشى نال سىسىسىسسىد A
رايم نَلْمُم برو بهچەشنى بولبول A
بەجۇشى سىنەر دەرورنى لە كول سىسىسىسىسى A
يَوْرِيو شَكِيْفَي اللهِ سُكِيْفِي اللهِ الله
ترخوا لەسەرچى 🕽 👝
بەدل ئامدوپنى ؟سىسسسسسسسسسسسسسسسسسس
ېلې بلئ له به رچې ؟ه [M : ٦٥]
ئىدىكى بەخ جۇرىيە :

AAAAbcba

ى- وا دەنى پارچەي ھەشتېنە ئە بور شەشىنەي باتراركى پۇك ھاتىن ، وەكوگۇران ئە سۈنىنەي (ئارنىنەي ھەستىم)يا^(٤٢) ھەشتېنەكەي بەم جازرە ھۇنلود ، قىلىن ئەم جازرە ھەشتېنەيە ئارايە :

ABBA, CDDC

۱- هەشت خشتەكى: ئەمە وەكرېتىع خشتەكى (تەخمېس) ھونەرنىكى سەربە خۇيە، بەلام ئەخمېسلە كورىيدا رۆرەر ھەشت خشتەكى (تېمين) رۆر كەم و دەگەنە. ئەوەىللىرە باسى ئەخمېسلە كورىيدا رۆرەر كەم و دەگەنە. ئەوەىللىرە باسى دەگەن ئاكە فوونەيەكە لە شېمى كورىيدا ھاتۇتە بېشمان. شاھىرى يەگەم جوارىئەبەك دەئروسى كە ھۇئراۋەيەكە و لەجەند چوارىئەيەك بېڭ ھاتىۋ و ھەمورىشىدان يەك قىلىم سەروايان ھەيە، شاھىرى دەمە دى ھەر چوارللەت ھەيەر بەرەللەت ھەرچوارلەت سەروايان ئەسەر سەرواي ئەتى يەكەمى چوارىئە ئەسلەكە دەروا. بەمەۋە ھەمبو ھەشتىنەبەك سەروايان ئەسەرسەروا دەبىي وسى ئاتى ئەۋبىش بەيتى چوارىئەگە دەگزېئىن. بەلام ئەنىچىلەك ئېشى بەردەستەلى ئە سىئىنەكەي دولەپ مەروپىدان ھارسەروان و ئىمى ئېرانېسان ئىلارلە، بۇرىكى ئەسلىيەكەش ئەسەرىيەك كېشى بىن . كاكەبى قەلاح شىمولكى ئۆرسىرايى بېئىسەردانى رەكىۋىلىرى ئۇرىسىرايى ئالىرى بەئىرى رەكىۋىلىرى ئېرانىلەك ئېشىرى بەئىرى ئېرانىلەكىن (كەمەر) جوارىئەكىن (كەمەر) . بىز ھەرچوارىئەكەن چوارىئەكىن كېشى بەسەرواي ئەنى بېشمەرى بېگىيبە و دەستان ئە ئارەراستە ھەر) ، بىز ھەرچوارىئەيەك چوارلەتى بەسەرواي ئەنى بېشمەرى بېگەيبە دەستان ئەنىۋراستە ھەر) ، بىز ھەرچوارىئەيەك چوارلەتى بەسەرواي ئەنى بېشمەرى بېگەيبە دەركەردى ئەنە ئەنى بېشمەرى ئېرىدى بەھەمان كېشى بەسەرواي ئەنەنى بېشمەرى بېگەيبە دەركەردى دەردى بەمھەرە كەر ئېرىنەكەن رەركەردى بەمھەراي ئەنەنىيى بېشمەرى بەنەكەن رەركىزىنەكەن رەركىزى دەركىزى بەمھەراي ئەنەن بەسەرواي ئېرىدىدىنىدى بەمھىرى بەنەكىرىنىڭ ئېرىدىدى بەمھىرە ئېرىنەكەن رەركىزىدى بەمھەرەن كېرىنەكەن رەركىزىدى بەمھىرەن كېرىنەكىنىڭ ئېرىدى بەمھىرەن كېرىنەكەن رەركىزىدى بەمھىرەن كېرىنەكەن بەمھىرەن كېرىنەكىنىڭ ئېرىنەكىن ئېرىنەكىنىڭ ئېرىنەكىنىڭ ئېرىنەكىنى ئېرىنەكىنىڭ ئېرىنىڭ ئېرىنىڭ ئېرىنەكىنىڭ ئېرىنىڭ ئې

القره سرونهمان برز نمهینایه ، جرنگه شروبهکه له بهشی سرزیکها نرسرایه .

ھەشتىنەي دوم :

مهرو رونجبُکت را کهدینه بیش A
ىەمرو ئۇشتكت بەدواي بادئ ئ ت ش A
ىەرچەند ئەيىنى ئۇ ئازارو ئىش 🛦
ئەرچەك ئەيىنى دوساز دۇرىيا گەر مۇيرەم ئەيى ھەر ئەريا لەملىش A
المهمد الكرائينية ختله منظ السيسيسيسي
مد که دیاگ این از اک دانتسد)
(مەمبور ئاگرى بۇنە خۇلەمئىش

قالبه سەرراي ھەشت خشتەكبەكە بەم شۆرەبە ھاترە :

AAAAABXB, CCCCCDYD, EEEEEFZF,

ئەردى لەجاردى ئەم ھەشت خىنتىيەكەرد دىنى بگرۇرى ئەمەيە :

نا ئۆستا بەپئى ئاگابارى ئۆمە يەكەم ھەشت خشتەكى كورىديە كە بەر جۇرە كرابى.

- ساغ كەرەپەي ئېوانەكە ھەنىق ھەشتىنەكەي بۇ خانىم خسۇب كرىۋە و ئېشارەئى شەناۋە كە ئەسە ھەشىت خشىتەكىيەن چوارلىمانى ھىي خىدىيم و چىنوارى ھىي كاڭسەن قاللاھىمە ، رەنگىمە لەردىيىتئورسەكەنا ئەنورسرايى بەلام ساغ كەرەۋە ھەرئى ئەناۋە خارونەگەي بىۋرزىتەۋە .

۔ ووك له راست كرهنهوهى وشهكان دەركەوت ، چوارينهى هننجهم و شهشهم جنگاپان باش و پڼش كراوه .

پرختەي مەشتىئە :

پ زوکزلینه وی قطیمه مسه روای هه شبتینه ، معرده کموی کمه نهرانه بیان پتسهور نزکستان که سهراکانهان به ناویمه کنا معجن و ریگای بهجران و لیک ترازانی بارچه که موگرن ، به ناییمه نی لم کینایی قلبه کانه و قامواری لیکنانه و دی قطیم سهروای بارچه بجروکه کان که متر بی. همشتینه که نوند ریپائز و به سنیفر به یی گرنگترین قالمه سهروای همشتینه له کوریینا نهمانهن:

المشتهم : نزيينه

۱- دوشی هونزاوهیمات کرابیته چهند نویینه یمان ، هه ریمکهیان لیه جوار مهسته ری و استزاکی نانیا افات هانیی ، امانه ته نهاکه که امانی نویه مه سه روای اماکهان مهسته ری یمکه بهات شت بی، انهاد امان نویم پارچه که داده خاو به امانی یمکه مهره کرنی دمنا و یمکلتی پارچه که دهسته به دری دی طراز هونزاوهی (اسه لادی با)ی کاردوه به (۱) پارچه ، همار پارچه یمکی سام به خویه پەيودىدى سەرراييان لەنټوبا ئېيە. يەكدورنى سەرواى سەرەتا و كزتايى ، لەتەكانى تاويوس لەخۇ گرتودو بەر زوفتى كردورن ، لەنزىينەي شەشەما بىڭئ :

ئەرەپى بەلاي ئۆمەرە لەر پارچانەنا گرنگېن ، يەك خستنى سەرواي لەنى كۆتىلى ولەنى سەرەتلىيە، ئىزار ئەم ياسايەي لەھەمرو پارچەكان پەيرەو كردوە تەنيا لە پارچەي جوارەم ئەبى كەلەتى نۆيەمى بەئلزادى جى ھۆشتوە. ھەر چەندە ئەمەيش رنگرنئە لە بچرانى ھارچەكە بەلام بەستنەرەكەي نابدا نېبە . ئەمەش قالىي ئام يارچەيە : AABBoodda

۲- را دوبئ نؤیینه به سی مه سنه ری و سی استی هارسه روا دارزایی، بؤلیات جینا کردندودی پارچه کان گردندودی پارچه کان گردند رین استی استی کونت این پارچه کان گردند رین استی استی پارچه کان گردند رین استی پارچه کان الایه در شدا عیره که به در به نیشانه یه کی چاپ بیان بؤشاییه کی زیاده پارچه کان الیان دا بهبرانش . هه ردی استی که به در بازی ته نبایی) که ناقه دیوانه کهی به ناوی گهروده کردوه و سی پارچه ی بهم سیسته مهی سهروده هزناوه ، نامه بیش پارچه ی بهم سیسته مهی سهروده هزناوه ، نامه بیش پارچه ی به کهم :

له _{بېلى} سەرواۋە تۇك ھەلگىشانگى بىلەرلىد ئېيان لەتەكاندا ئېيىد ، چونگە سەرواكان (كە زىلرەيان چيارد) ھەريەكە بەشۇرەيەكى سەريەخۇر ھاترە. بارچەكە يەسەر مەسئەرى و سېيئەدا بادەت برەر يەسئىئەرە و تېك چېزانى غوزويان لەنگواندا ئېيە كە تىان و بىزى لەتەكان بەيەكلەرە بېزىن رايەگەل ئەۋەشدا گزرانى كېشەگە (كىە لىە سېيئەي كۆتىلىي رور دورا) لېك كريشەرەي بارچەكان ئاشكرائىرىدكا . سېستەمى سەرواى ئەم قالبە بەم جۇرەيە :

AABBCCddd, EEFFGGhhh

بوختهی سهروای نزیبنه :

نزیینه له کوردییا ، روکر زمانه کانی تر کهمه ، به لأم گرنگترین قالبه سهروای که پارچه شیعری پی نورسرایی نهمانهن :

1- AABBCCddd , EEFFGGhhh, ...

ئۇيام : بەيپىلە:

۱- نه و قالبه تمپینهی به ختیار رئے وہ هؤنراوهی (بنؤ گرنّه کهم)ی بنی هؤنیره نهوه (سنیّ بارجه به)، بریتیهه لنه شهشینه یه کی سه روای موته ناویب و سنینه یه کی هاوسه روا و دوا لنه ت لمگهان لهتی یه کهم دویل به هاوسه روا. له پارچهای یه که منا مطّنّ :

A	محمنینهان محملیا
B	می گولّی باخی نبشتمار
A	وره بروانه ژینهکهم
B	چۇن ل <mark>ە دوررىت برە بەزار</mark>
A	رژه برژی برینهکهم
B	اِستگۇيىم ئەيا ئىشان

C	ههر مئم مبيئه كون كونم
С	چەرگ رىل ئەنجن ئەنجىم
С	وا بەرەو رۇزى مردىم
WT: TT]A	وورو نزيك سەرينەكەم

تۆكمەر يقەرى ئەر قالبە لەرەنايە كە كۆقاييەكلەن كىرارە ئېيلە و جوارى ئاختران رېچرانى پارچەن بچوركى ئېدا ئېيە. كۆتايپەكە يەسى سەرراى يېشەرە گرغدرارە ، يەكى سەرەتار بورى ئاردراست (۵،۲) . ئەم وردىيە لەناياش كردنى سەرراولېك بەستىئىرەن لەقمكان لەھەر سى پارچەنا يەنەك دەستىرى ھاتور قالبەكە بەم جۇروپە : ABABABCCCA

۲- بهینه کهی گؤران هزنراوی (مارشی ئاشتیخواز)ه. سهرواکهی بهشتویی چوارینه پیکی تموارینه پیکی تموارینه پیکی تمواو (هاو سهروا یا به شهروا که به قالیهی گؤراندا چنینی سهروا به ندی چرو په و در به ندی چرو په ندی شهروا کان نبت همانه کشارن و وهک پارچه په گؤراندا چنینی سهروا کان نبت همانه کشاره و هار سهروا په کند نه نبت نبت چهند له تلکی پنگهوه به سلونه و سهرواکان به ناو په کلا نه چروین. نهمه شلوتی دهگات و ده رفعتی پچران و هماره شانه وی زیباتر دهگات از دو فعتی پچران و هماره شانه وی زیباتر سهرواکان به ناوجی دومه دادی. :

TVI : [13].
[£1]: 1VT

کام هزنراره به جوار پارچه به و هممرویان بهم قلبه سهروا به هاتیون . هارچه ی چیاره م بروبناره کردنده وی پارچه ی به کهمه و با قرجه خت و با خستنی هزنراوه که هاتیته وه . کهمه یش قالبه سهرواکه : AAAABBBCCC , DDDDEEEFFF

پرختهی سهروای سپینه :

دەبىئە بايەخئكى ئەرئۇي بى ئەدراۋە ، ج ئەزمائەكانى تىر چ ئە كورىيدا ، بەلام ئەگەل ئەوشنا ئەر دور قالىمىلە كىردى دەستە ئېشاشان كىردۇ ، ئەۋەي بەخقيار ز<u>ئ</u>ىۋەر زۇر تۈكمەربتەۋە ل _{په دېمن}اېټکن ورد کراوه و دا رېشتنټکی سه روا په ندی په هېزی همينه. نهمنه ش **قالبه ک**انی نحيين ه لنه _{کار}دينا ،

I- ABABABCCCA, ... 2- AAAABBBCCC, ...

سهم : بارجهی یازدهیی

نام پارچەپە لە يازدە لەت پېك دى ، بەپنى كېش و سەروا بەندى تاپيەتى دەھۋنرىتەو، بارچەي پازەيى زۇر كەمە ، لەگەل ئەۋەشدا بەختىلىر تۆپۈر ئام قالبەي ئەۋەندە باشارەزايى و وردەكارى بەكارەئىلۇد ئەمائتوانى بېخەپنە لاۋەر باسى ئەكەين و ئەۋرنەي بېشان ئەدەپن ، بەختىلىر زېيۇر سالى (۱۹۶۹) ھۆرۈرۈسى (بۇ بەھارى ۱۹۶۱)ى ئورسىۋە كە چۈار پارچەيە ، ھەربارچەيەكى يازدە ئەتتىر ھەمورلەتەكانى بەينەك ياساى سەروا بەندى كىار دەكەن. ھەربەكە ئە شەشىنەيەكى مۇنىلوپ و سېئىنەيەكى ھاۋسەدوا و مەسىنەرىيەك يېك ھاترە ، سەرواى مەسىنەريەكە لىە ھەر چۈرلەتنا يەك شتە و ھەمور بارچەكانى بەيمكەرە گرى دارە ، لە بارچەي بەكەمدا دەشى

A ************************************	ئەرئ لە تەختى بەندەئا
B	بوه به مېرغورا رسسسسسس
A	لەنۇل و شبو و جەمەنا
B	رەرا نە جزىبار
A 1010000001111111111111111	 لهمپرگ و موشت و گولشه تا
B	شەمىلى بى قەرارسىسسىسى
C	چيپه ۽ ۾ باسه ۽ گوئروان
	بەدەستە جەشنى ئاھران
	بهراز وعيشوه رو بدوان
D	ههمووله بمورى شار
.[We: TY]D	نه رؤن به که یف و بی جه خار

هه رجىوار بارچەكىد سىدرواى مەسىنەرى كۆۋاييىان (سار)د ئىدركى شەم سەروا بە بەبەكەرە گزندانى بارچەكانى ھۆزدارەكەيە. ئەم قىلبە سەروا يە بەم جۇرەيە :

ABABABCCCDD, EFEFEFGGGDD, ...

باسى سبّيهم : بارچەي تايداني

پارچهای نابسهتی شهو پارچانهان بیان شه و جبزره هزنراوانهان که شاوی تاییه کبیان وه رگرندوره. له رؤریهای زمانه کاندا چارچهای تابسهتی ههیاه اله کوردیدا شاوه ی ههره جاویش، قینمام غهزها و قامسیده، نینجا تهرکایب به ندو تهرجیع به ندو موسه مهات و موسته را است که ههار یه که الهروری جابهای بایده تا و میکند به بایدکانی دوره و و گیش و سهرواوه سهریه خزیه، الهم به شهایا همول ته ده ین جؤره جاره کانی هزندرا و می کاردی شی یک بنام و و به تابیسه تی الله روزی سیارواوه ها نیانسه نگینین و خاسیه نه کانیان جیا یک بنام و :

يەكەم- قىتمەرغەربل رقەسىدە:

ئەر قېتمەر غەزەل ر قەسىدىيەي ئېستا ئەئەدەبى ئەكەرە موسلمانەكاش رۆڑھەلأت شكلى ھەرە باری شیمر گرنته، لمپنجینه با بز کاریگه ری شیمرو زمان و ناره رؤکی شیمری عه رهبی بهگه ریته وه، بهالأم نافتهروكاني تركت وامت لاساي غهزول و فهسيدوي عهروبيهان فاكروزتهوه بهايلي زارتي ئەدىبى نەتەرابەتى رىداتى رۇشلىبرى وزارارەي ئەدىبى زمانى خۇيان دەستكاريان كربويوربۇيان زياد كربوه، تافه تجامي نبش نبِّنا كردس ناخهوه موسلمانه كان شهو جؤره فه زول و فهسبده تابيه تبيه هاشه كايه وه كه ده تواذير بني بلنيين شهرول و قهسيده ي نيسلامي شاعيراني كرود، فهرانهی بیشه نگی بارشین و جهسیاندنی عهزول و قهسیده جرون لیهکوردیدا ، لیه ژیر کاریگاری شبهعرى عدودي لبسلامي وبخايمه نيش شبعرى فارسى شدو هوشه رهيان كواسقعوه شاو شددهي كرودي فعفراندن و با هنشاني خزيان خصفه سهرو بمولهمه نديان كرور لهجه وهتاره (شهدهي عهريبى فعدمنى رمسمى كعله ميسلمانه كان بيق كلتي فعو كعلانه كعونفه بايه خدان بعزمان نعتموا يمتى خؤيبان وودكو زماني شددهبي بمكاريان هليناء شعرمبي عمرهبي كاريكه ري همر معابق بەسەريان، شاغيرە كلاسېكېيە كورىمكان، رۇشنېيرىيان ئېسلامى بورو للەھوجورى يېنى خولند بورسان و بنگامشنبوین که شعو کانه سهرجاوی وهرگرننی زانهاری بدور شهو کانهی رؤشنبیری . گوردی له و بنکه تایینیانه وه گهوته گهشه کرین، رؤشنییری تانه وه موسلمانه کانی تری وه کر قارس و توركيش لهگهشه كردندا بدوه لهوانيش كاريسان لمشاغيره كلاسبكييه كوريمكان بمكرد كه بُعَابِدِهِ مَن كَعَرَبُوونِهُ رُيِّر كَارِيگُهُ رِي شَاعِيرِهِ فَارْسَهُكَانَ ﴾ [۲۲۷ : ۱۲] لـعَبَارَهِي جــوَري شيعرياوه، كه هەر ئەكۈنەۋە شىمر كۆۋۈە بەلبىرىكى (غناش)و ئىپىكى (مەلحەس)و بىراماتىكى، قىتمەو غەزەل و قەسىدە لەگەل ھەندى جۇرى ئىر بەر ھۇنزارەي لىرىكى دەكەرن.

سەرھەلئان:

ھونے رہی قامسیدمو نوبسین فاجنچینے دا ہے شہوری عسارویی دہچیّت موبور شہامیری نافعاله موسلمانه کانی تر یا دربوری کاوائیان کردوہ و هونادری خوّیان نیّدا نواندو، له عامرویی سار ۱۹۹۰ زورینی قەسبىدە ئەرسىن سەردەمى جاھىلىدە تا ئەر بەرى سەدەى بېنجەمى بېش ئىسلام دەرپاو ئەموعالملەقائى (٧ يىان ١٠)نا دەگاتتە ئوۋېكتە. ئەسەردتاى زىندور كودندەرەى زىسان و ئىدەبى ئەتەرايەتى گەلە موسلمائەكائى باش ئىسلام. قەسبىدە خۇارەتە ئار ئەر ئەتەوائەر جېگلى ئايبەتى خۇرى كودۇئدەرە، غەزىلىش ئەسەردەمى (سامائى و غەزئىدى)يەكان گەيشتۇتە ئېزان) [٣٠٦]. بەجار بەجەند قۇناغنىكا ئېبەردوە تابېگەيشتورە بوا قالىي خۇرى گودۇد. لاى خۇيشمان (يەكەمىن شاغىرى كوردى كە غەزەلى ئىسلامى ئورسىدە مەلاى جۇدرى بود. ئەم قۇرمى كلاسىكىي غەزەلى غەرەبى - ئىسلامى بەئارەرۇكى ئىرىكى سۇنېئى تەقلىدىيدەرە ھېئارەتە ئامەمى كوردىيدەرە) [٣٠٠] ئېنجا شاغىرانى ئوردى جەم دۇرى جېئىران ئېدا خەرج كودورە بېشيان خستورى

پەيرەندى قىتعەر غەزەل و قەسىدە:

لغةمسيدويا شاعير يعكسهر فاجئته سهر بابعتي سهروكي لهسهروناوه هعندي باسي لاووكي ديني که روکورئ خۇش كرىدېك واپه بۇ جرونه ناو باسەكە. ئەمە ووكوچېشەكى رايە، (ئەم يېشەكىيە به زاری له نیوان (۵-۱۵) دغیرها به جاری را همیه دهگانه سی جل دئین کورنی و دینای بیشه کی بانگریزوی قامباروی کشتی فاسیده که دوکیری جا فاو پزشاهکییه جارزوی بؤ شیعری پیدا هانگوین (مدح) دي، نه گهر لهياروي باييتي بلياري و ووسفي كؤري مهيخواردنهوه و بهزم و رايواردن بي يئي ده گرتری (تغزل) بان (نسهب)، خو نه که رسوهه ن بایه تی تری وه کو وه سفی بلخچه و گول و که ژی سال و پذرهه لات و پذرگاوا وشعو دیمهنی تری سروشت یی بیان لههارهی دادو گلهیی و شانازی و به خو په سنين و شتى وايئ پټى ده گوترى - تىشىيى-) [٢٩٦ : ١٣] ئەمە لاساكرىنەوسى قەسىيدەي ساریمیں جاهیلی عارمیییه که (-نسیب- یا تشبیب-) شولنی یهکامی لاقاسیده با همیرور بگرو ئاگەر ھۇى سەرەكى دزواندنى شاعيرەكە بىز شىيدر ئورسىن شتېكى تريىش بوايە، بىبوايە بېش چونه تار بادمتی سه روکی پئشمکییمکی -نشبیبی- بهزنبنموه) [۲۹۱ : ۱] یاشان دمر پلشمکییه طلارييمي قەسىدمورشىدىرى بىتىدا ھەلگرىن، وردە وردە بايەخى زياتزى بەيدا كرد بەھۋى بىلىش كاوننى شارستانتنى زياد ديوينى بادرم و رابواردنى كؤشكى خطيفه وباشاكان و بهروسهندنى گزرانی کزرگه رم کرمن، ئیدی ثمر بایه خه وای لی کرد له ته سیده جیا بکریته رمو ویکو جزریکی مىدريەخۇ مامالىمى لەگلىكا بكرى (نۇريىمى خىلون رايەكان واي بۇددچىن كەسەرەنا غەزەل به شارهی سه ریه خو نه بود، به شباك بود له قه سهده، هه مان حقال يا تشبهب كه بود به اسان بهشتروی سهربه خزو جها لهقهسیده، هونزاوه تهره) [۵۰ ؛ ۱۸ ؛ رونگه همر بزیده شی که عمرهل بعقعماره لعقاسيده كورقره چونكه لعينچينه ما وهكو بنشهكيهان واجوه بـز قهسيده، هالبهات بلشمكن لمنعسلي بايهت زؤر كورنتر دهبي

قبنعه (جهند دیُریکی هاوکیّش و هاوسه روایه بهلاًم بهیلچه وانهی غهازه او قاسیده سه رمتای ^{دوسه} بردع نبینه) [۲۳ - ۱۲] و به لای قهبسی رازیبه وه نهبوونی فهسریمی دلیزی به کهم خیلی جباکردنهوهیهتی له غهرهل و قهسیده، نهو دهلی: (ههر قهسیدهیهك سهرهناکهی موسه پروع نامی، با بریزیش بی، ههر بلی دهلین قیشمه ناوی قهسیدهی بی نادهن)[۲۰۱ : ۲۰۱]. بزیه بلی دهگرتری قیشمه جوزکه، لهبهر بین تهسریمی، ههر دهلیٔی قیشه - بارجه - بهکهو له ناوهندی غهرها پیان قهسیده ده رهبُنزاوه. خزی بارجهیه کی کررته ر (بهگشتی ژمارهی دیّرهکانی قیشه رژر نبیه) [۴۰۵ : تهسیده واجوه، بهحرکمی پیشه کهیاتیه کهی دهبی له قهسیده کورت تربی و قیشه می کهه وهکو پارچه به کی له غهرها بیان قهسیده هجریّ تراو وا به دهبی له هاردووکیان کورت تربی و بشی جغریته و بارچه به خوره المهارهی؛ قهسیده نار هه ریه گیکیان . به م جزره لهبارهی ناسلی و نا ناسلی و گاوره بی و بچروکی قابارهی؛ قاسیده ناینجا غهرهای شوید دی.

جهاوازيي قبتعه وغهزهل وقهسيده

شام سئ جائرہ شامرہ، جگاہ العززر روزی تفکیرونی نفوانیان العززر لاوہ جیاوارن، گرنگائرین جیاوارییان لاماندن:

۱ – لمباروی دیّری به که مهود. له غهرتال و قهسیندها تعین موسه پروح بیّ، به لاّم له قینتماها شاییً مرسه پروح بنّ.

٣- لعبارهي بابه ت و غاوه زوكه و هه ريه كه لهم سي جزره مه بعان و بواري غايمه تي خزي هه يه. بز شرینه (فاسیده بز رووداوی درترو قسمی زور به کارده هرتری، به تاییه تی ناوه رؤکی قاره مانکتی و بالالوى كزمه لأبيعتي وهمندي جياريش دلها ري شايين (موناجيات ونسعت) و هي ترييش دهيشه هاريني نام جزره شهمره. گياني مهلتهم و رووناوي چيرؤكي لههاندي قاسيمونا بمبينزي) (٢٣٦ ١٢٠] بهم جنوره سهيدائي قەسىدە فراوانمو ئزيكمى همر هممور بابهة بنكى شەسىرو قبكس دهگرنته وه وه و معدم و لاواندنه و و و و شاخازی و و تویز دو جنیو ده و به باخه و و و سف و شین وسكالأو دورده دل _ (به لأم بابعتى قامسيده بالله يعك معدح ولقعكانيساني المعدواي معدح بابعتی رموشت و حیکمت دی) [۲۹٦ : ۸]، کهچی غه زمل بابیعتی سه رمکی دلسا ری و عیشی و ئىوين و بەرىرىنى رازى خۇشەرىسىتىد. بەلام ئىدىال ئەمىشدا بۇيابىش قراوانتر بەكلردى (غەزەل بهله بهان بزراله کردن ولیکنانهوی بایهنی عیشق دی، حهقیق بی یان مهجاری، ثبنجا بههله تور بؤربون كريتهوي بايعثى سؤفيزم واقعلسه فهو كؤمه لأيعتى ويعوشت وابه دوا يلعش بؤا يعهسن و شانازی و شین و شتی وا دی) [۲۹۱ : ۷۲] بهم جؤره دیاره که غهربال زیانز پهیوه ندی به همست و سوری ناودوای شاعیردود همیدو له عیشق و الدارینا خوی دهنویدی و باوی دهمی شاعیر له ناردوای خۇيىنى و مامىلە لەگەل سۆزى ھىڭچوونى خۇي دىكا: كەچى لەقاسىدەبا چەبودندى بەدونباي ^{درو}ره ههپه, به کټکې تر هه په پټې ها**دول**ې، سروشت ههپه ووسفي دهکا. لـټرونا جهاواريپه کې عه زال و قهسيده نهرويه (هاندوري شاعير بـ و نووسيني قهسيدو رفويـهي به شه كاني شيمر هوکارنکی دهرهکید، و به رقیری پهیووندی بههاست و چهای شاوبوه نیهه، به لأم شاه شنامی شاعیر ساجار دوکا غهرول بدورسی هاست و سازنده بهذا در هانجوری شاعیر خاریاتی که نه هونبنهومی

غەزىللا بەدېرەرى قەرمانى ئىكى خىزى دەكتات. ئىگرىكى ئەھەناو بەدردەبى سەرابەلى گېيانى دادەكرى، ئەرسابى دەستى خۇى زارى دەكتەردو رشەى سەرائىئەدى رەك ئىگرو دېزىدەي رەك ئىگرو دېزىدەي رەك شېر ھەڭدەرىزى (لايەنى رۇخى بېيروراو قاقسەقاو رەرشىت و ژيانى ئايبەتى شاغىرو ئەر رېردارانىي بەسەرى ھاترون و ئەر ئىال رەسىرىندى چەشتەرياتى قىدار ئانبارىبانىدى قاريان بىرور ئەر ئەزەررنانىدى بايبان ئايمەرىرە) (۲۹۱ : 3) بەكاردى كەراتە ئەم سايىلام ھەريەك بەيلىد بىك تاپبەتئىدەكى ھەيە ئىنجالەيان ئەرەدا شتى ترى بى دەنبورسى، قەسىدە ھەسىن و غەزەل غىشق و

4 - شامیرانی پؤڑھه لائٹ، بەزۇری لەغەزىلدا، ناو پان نازناو (تخلص)ی خۇيان لەبئری كۆتایی پان بېش كۆتایی دونورسن، بەزۇری لەغەزىلدا، ناو پان نازناو (تخلص)ی خۇيان لەبئری كۆتایی پان بېش كۆتایی دەنورسن، بەزۇریش لەبو دېئردها دەسی قسمو خېتابچان ئەللارسىدا (تخلص) ئەرەبى قسەكەرى ئاو شىدەدى كەسئىكى تىن لەنلارسىدا (تخلص) نورسىز لەسەدەى شەشەمى كۆچىيەرە دەركەرنىرەر بارى مەندوە، لەكىرىيدا لەگەن يەكەم غەزە ئىروسىز لەسەدەى زارى كرمانچى ئورىرو مەلاي جەزىرى ھاترە كەرۇر جار بە مەلار مەلىر ئېشانى ئارى خۇي بردوە، كەراتە ئەم (تخلص) دېئانەب جېلوازىيىكى قرە لەتئوان غەزەل ئەلايەك و قەسىدەر قايىدە لەلايەك و.

ماثلهم ومهظاس ومهقلهم:

ر تهسريموه، تعسريعه (۱۲) . (تعسريع نام دنيرهيه که عادرووزه کسادی دهستکساری بگرئ که العبارهای _كنيش و سهرواوه- وهكو زهرب دهريجي (٢٨٣ : ٢١) نيين رهشيق هزي نهسريم كريني ديري رمیم بهم شؤوه به لیک دوباته وه (جنوری ته سریع تعودیه شاعیر دویموی زوو سهرواکه روییش بکا، يَا هِهِ المسه رِمِتَاوِهِ دِرَائِيُ دِمِسْنَ دَاوِمْتُهُ شَيْعِرِ نَعَكَ بِمَحْشَانَ، بِذِيهِ دَمْكُونِيْتُه سه رِمِتَاي هَزُيْراوِمِكُه) [۲۶۱] نه گهرچي غه زمل و قه سيده هه ميشه ديّري په کهميان ته سريم دهکري و ته مه ومحياها زبيمكي فعوانه فانزاوه لمكمل قيتمه بملأم لمكمل فمروشها بمتاهيمتي لمعمر وبيدا حباري وا يهيه هزيراريكه تاسريع تاكري. قدامه بطّي: (شاعير هايوه لهييّري بهكامي هزيراويها تاسريمي بشت گرئ خستوه، باشان له هه ندئ دئري تري هؤنزاوه كه هزناويه) [۲۳۱ : ۲۰ أو له شولنلكي تريا بطَنْ (زوریهی شهمری نو تارب بی نهسریمه) [۱۷۱ : ۱۷۱]، ته ها حرسیّن لهم بارویهوه رای وایه: (را رؤیشتره شاعیر نهسه روتای هه سو هزنراوه په کنا سه روای بور المتی بایری په کهم په ک به خنا بەلام ئەسە سەرجېكى بېرىسىت نېيە، جونكە ھۆتىراۋەي تىلودار ھەيە سەرواي لەتسەكانى دېيرى يەكەس رەكو بەك ئېيە رەكو ھەندى شىغرى فرزدق و ئەئەبەنتە شەررەن و موئەنەبېي، بەلأم ئەميە كەمەر ئەسرىمى سەرەتا بۇئە تەقلىد) [١٤١ : ١٤١]. ئېين رەشىق لاي واپە (ھەندى كەس ئەكەم بارية بان بهشهمربوه، سهره تاي شهمريان تهسريم شهكربوه، فيرزدن كهم واجرو بيّري يهكهم تەسرىغ بكا چا بايەخ بەشپەرەكانى بنا)[717 : ١٧٥]. رەكو ئەمە ھەيە، ئەرەش ھەيە كە شاغىر هار به تاسريس بكري به كهم ناووستي، بالكو جاروبار لاشورتني تريشنا تاسريم دووياره بهکته وه و معی شاعیر هزنرا وه کمی به دلریکی هاوسه روای له نه کان دوست بی دهکا، باش جه ند مَرْيِك سەرەئاكەي بەھەمان مىدروا ئىرى بەكائىدوە (واتىد تەسىرىس دەكما).. جارى وا ھەيمە لمشيعري فارسيدا ممتلهم يبّنج شمن جار تازه دهببته و وكو همندي شيعري خاقاني ([٣٦٤] ٨٠]، نه مهني په زؤري څه و کاته روه ده يا که هونزاوه که دوورو دريژ بينت و چهند بابه ټلکي جيلوازي ننها من، وباك دانك ادار كرين مورى داناگ ايي خزيد مراه سهروناي هه ربابه تؤكل تسازه مه تله ع و ئەسرىمېكى ئازە دەست يى دەكا.

⁽۱۱) نەسرىج (تصریح) پرتەقتىد (تقفید) دور تاراۋى جیان و دجیئ لەپلەك جیا بگرافتەن، ئەسرىج پىك خصنى دورىغ بىك خورلى دورىغ بىك خورلى ئىنجا سەرواپىتيان بودگو پەك دائراق بىك خورلى ئىنجا سەرواپىتيان بودگو پەك دائراق بىك خستنى خەبلىك دەرىي بەك خورلىك سەر يىك خورلىك سەر يىك خىلىك دادىن بەكھى خورلىك سەر يىك خىلىك دادىن بەكھى دورلىك دىلىرى دائىدى خورلىك سەر يىك خىلىك دادىن بەكھى دورلىك دىلىرى دايىلىك سەر يىك خىلىك كەرلىك دائرى دايىلىك دائىك مەرىيان ئەرىيىك ئىلىك ئىلىرى ئالىدى دەرىيان ئەلەسلىلىك مەرىيان ئالىم ئىلىلىك ئىلىلىك ئالىلىك دائىلىك دائىلىك ئالىلىك دائىلىك ئالىلىك ئالىلىك ئالىلىك ئالىلىك ئالىلىك ئالىلىك ئالىلىك ئالىلىك ئىلىلىك ئىلىلىك ئىلىلىك ئالىلىك ئىلىلىك ئالىلىك ئالىلىلىك ئالىلىلىك ئالىلىك ئالىك ئالىلىك ئالىك ئالىك ئالىك ئالىلىك ئالىك ئالىك ئالىك ئالىك ئالىك ئالىك ئالىك ئالىك ئالىك

لوتفي مهخلهس (يان تخلص):

هوسنی مەقتەع:

شاعبری له خوای دهوی به جوانی (حوسن) بیانهیّنی و تبیانها سه رکه و ترویی. خانی له کوتایی مهم و رفته، مهره تاو کوتایی ژیبانی خوی به مه تله ع و مهفته عی شماکاره کهی ده به سندّته وه، به سهم پارانه و دخلی:

> ئەروبال كوتەبا ژاغىشقى <u>مەتلەم</u> ئاخىر بىدوى تو خوسنى <mark>مەقتەم [</mark>7 : ٢١٧].

غەزەل و قەسىدە لەكوردىدا:

ر پر تا هیری ههمه با نی که کزنترین شاعیری گهررهی کورده نائیستا ناسرایی، هم رجه جواریشه مىزنىيەكاش بەئاريانگە، ئەگەرچى لەھەندى چايى جواريئەكانى جەند غەزىلېكيان دارەتە يال، خەر غەزەلاندە ھى خۇي بىن يىان ھەلبەسىراوين، ئە لەرۋىرى رائالمەگرنگى ئەر بايەخمەيان ئېيىە. گەررەم يوغوپانگى چوارىنەكانى جاياتاھىر ھەمرو لايەنەكانى تىرى ۋيانى رۇشنىيرى ئەورانار سؤفييهي شاردؤته ودرؤيه مهلا يهرؤشان بهكام كعسه غارهالي خؤمالي روسهني كوردي بهزاري گزرانی نروسیه و چزیری پهکم کمسه غهزولی تیسلامی بهزاری کرمانجی سهروو نروسیوه واکم غەزەل كىردى ھەر لەسەرەتارە دور رئىچكەس جېلوازى گرتىرەر دور جۇرى جيلوازى لى كەرتۇتەرە: ۱- غەزەل رەسەنى كۆردى خۇملىك كە بەزارى گۆرانېيەر خارەنى خەسبەت رانبىشانەي خۇيەتى، گهانگکی سەرپەيغۇي ھەپ ئەنىلو ئەدەس كوردى ئەمەيان ئەمەلا يەربىشانەرە دەسىت بىر/ دەكىل<u>ر</u> زياتر شاعراني راري گؤراني پهيربويان كريوه، وهكر بيساراني سهيدي و كوماسي ميرزا شهفهمي جامه ريزي و معوله ري.. ٢- غهزولي ئيسلامي (عهريس- فارسي) كه له ته نجامي تلكه لأر يووني نهده ب و رؤشنیوی عدرهبی و فارسی و تورکی و نهته و موسلمانه کانی دی هاتؤته کایه وه. نهمه ش فبشانه وخاصهاتي خؤي هديه وساريتا لهزاري كرمانجي ساروو جاكه راي كردويو ياكهم كاس جزيري هيناريعته نباو شهبهبي كمردى ويساش شعويش فبعقي تبعيران ومسهلاي بالتميي ويرشموي همكارى و خانى... پەيرەريان كاردوه لەسەدىي ئۆزىمىيىندا ئىالى و سىلام و كاردى ھيئايانە ئىل زارى گرمانجی خواروو (همزدی به کرمانحی ناوه راست ناوی دهبه ن)و رهگه رو بنه ماو دوستور و کانهان جهسباندر بواي نعوانيش شاعراني تري ووكو حلجي وشيخ روزاو معجوي وثايه ربهك و نعجمه ر موخفار ريورو هه ريق... زياتر گهشه بان بهناو بهشهان خست فهنوور جاف له باسي عهزه ل گرربيدا، بطئ: (غەزەل ـ شيعريكى ليزيكى كورتە، لە ئەدەبى بەسى دېلېكتى زمانى كوريى تورسزاویا همپروو پهروي سهندوه. ثاشكرايه غهرول به كرمانجيي ژورو خواروو بشهراني له غهرول و قاسيده ي دارسي - عاريديه و هالكرتره ... جهام غازول جه ديبالكش گزراني، به كونروي همادي بالمسالي هوندري فاييساني يسدروي سدندوه بندواني غدارطس كاراني فلجزتهوه سدر شيهوي فارسی - عهرویی، بالکوسه رجاوه کهی لهم ته دهبی فولکلوری کوردییه ۲۰۱ : ۲۰۱ -۱۰۷) تهم دو حفرای غهرونی کوردی رؤرټرين پهشي څه دهيې نووسواوي کورديهان گرټوټهوه. تيستايش ښو شيئ

كرينهوهي تهم دوو جؤره غهرطه.

۱- غارهای نیستارمی: غاه ره ای نیستارمی (فارسی- عادره بی) اسه کوردیدا به گشتی کؤری فی خصیبه تی همیه اسه خوردگانی تری شبعری کوردی جیاده کانه وه، وه کویه بیوو کردشی عاروری دوستگاری گراوی عادره بی به کنتی بایده کینه و مدروی دوستگاری کراوی عادره بی به کنتی به بایدی فیره شیعی به کنتی سادروا، تا مسریعی داری به کمم، هرنه ره کانی په کمم، هرنه ره کانی په کاره شدی که به بیدی ای به نیستگاری کشتی فیاد به کاره بیان ای به کاره بیان ای کشتی شیعی به کاره بیان ای به کاره بیان ای به کاره بیان ای به کاره بیان ای بیان ای که دو بیان ای بیان ای که به بیان ای که دو بیان به کاره بیان بیان به کاره بیان ای دو بیان بیان ای بیان به کاره بیان به کاره بیان به کاره بیان بیان به کاره بیان بیان بی میان به داخی سام که دو باید و بیان به کاره بیان بیان بیان بیان بیان به کاره بیان به کاره به کاره بیان که بیان به کاره بیان به کاره بیان به کاره بیان به کاره بیان به بیان که به بیان به به کاره بیان به بیان که بیان که بیان بیان که بیان به بیان که بیان که بیان بیان که بیان بیان که بیان بیان که بیان که بیان که بیان که بیان بیان که ب

سەرواي غەزەل ئىسلامى:

غەزەلى ئىسلامى لەرپورى سەروارە ھەندى ئېشانەي گشتى ھەيە كە لاي ھەمرو يا رۆريەي شاھيرانى كلامىكى دوريارە دەبلتەرە، گرنگترين ئام نېشانانە ئەمانەن:

نهسیندی ئیسلامی جگه لـهو یه کیّتیهای که نیشانهای هاره گاهرودیهنی، چهاند لایه نیّکی هونهاری نریشی نیّـها یه یردو کراوهکه بوتیه هـوّی دمولُه مـهاند کـردن و قـاولل کردنهاوه ی ئیقیاعی ســه روا و مزهبهای هزنراوهکه یه گشتی.

ىب (ئەسرىغ) : ئۇرى يەكەنى ھۆئزارە كە رەكىرىدرگاى چورنە ژرورەرەي راپ ⁽¹⁶⁾، بەزۇرى ھەربورلەش لەسەر يەك سەرۋا نەين كە سەرۋاي گىنتى ھۆئزارەكەيە. بۇ شورئەي ئەسرىغ جزيرى ئەبۇرى يەكەنى يەكى لەھۇنزارەكانېدا نى**ل**ى:

> بناری فرقه تن صرفتم ژ فهرقی سهر حمتا بنیا خهمنگا عافلهنی دوقتم ژ بهرقا لامیما تنیا [۸۵ : ۲۸:

لغروبا هەربور ئەت سەروايان (-يدا)پە. ئەمە ئەھەر (٤٢) دۇرى ھۆنزارمكەدا دوريارە بۆتەرە. ئەبلىرى ئەسرىمەرە دەبئ ئاگادار بىن كە بەزۇرى، شاغىر، بەھۆزترىن رادەرئەمەندترىن سەروا بۇ ئەسرىع ھەئىمبرۇرى، وشمەكانى ئىمرادەى پۇرىمىت زىياتر دەنگى كۆتايىيان راكسر يەكسە، وات بەسەرولى زىدە بار بەپەكەرە دەبەسرىئەرە. بۇ شروئە ھەمدى ئەسەرەتاى ھۆنزارەيمكىدا، بەم جۆرە ئەتەكانى ئەسرىم كردور:

> نورسی حارفییان که زراش ماچی زور مانییه حالال بن بالایی، خانی خوننای کرد خارا بزنه جالال[۲۸۱:۱]

رهم وشس نصریح لمصراع هاتره که لاشیین ممرکایه، ددرگاههیه دو لاشیین هایمو قاو جایره ددرگایه ییلی دگرفتی (ددرگای دور ددری)، (صرعا الفهار)یش هایه که نیراره و بهیانیهای بزیاش بو سهرهای دیروا حوام که هاردرو نیروی ویکر پات لی بکری چرنگه داری یهکام ویکو ددرگای هونزاویکه وایه

جەرزگىردىنىەيەي شاعرىيەتى سەق و ئەقاندنايەيلەتى)[۱۳۵ : ۱۳۳] بەلام يەكىر ئەقاندنايويى تۈرى شۇنارى بەرھەتلو بۇيۇشوارى كرىنى ژيان و يەكىر تەقاندنايويى ئاڭۇس پېقار بۇ دەسىت يىڭ كرينى بەكەم لەھزەي كاروانى ژيان. بورنى ئەسرىم لەغەزەل و قەسىدەنا بەم جۇردىيە:

۱- بەرۋىي ئەسرىم لەغەزەل راقەسىدەدا ھەپەر ئەمە خالەتە بارەكەيە.

٣- جارى وا هدیه شاعین تهسریج بهبنریست نازانی، بهکسه ر مهبنته ناو شیعره که لهمیهروای کوتیایی دیگری به شاعین تهسریج بهبنریست نازانی، بهکسه ر معیالاتی، گولی پی ناما، بان به بهبنویستی نازانی، تعنوخی، دیارده ی بی تهسریعی ناو ناوه (التخمیع) و دهنی: (نهخمیع نامویه شاعیر عهرووزی دئیری بهکهم تهسریج و تهقفیه نه که به کسه ر لهمیه و سهروای (زورب) بوهستی نامه شاعیره نوئخوازه کون و تازهکان بهکاریان هلناوه) [۲۷۳ : ۴۵].

۱- وا بوبئ تەسرىم ئەك ھەرلەبتى يەكەم بەلگولە ئترى ترىشقا ھەبئ ئەسە زىيانگرىش ئىلار دېلىن ئەسرىم ئەك ھەرلەبتى يەكەم بەلگولە ئترى ترىشقا ھەبئ ئەسە زىيانگرىش ئىلواز دېلىلىمى سەروايە. ئەھەمان كاتىشقا ئەركى دەلال ھەبە، چونكە بەزۇرى دوريارەكرىئەيەى تەسرىم ئەگەل گۆپائى بەلەپ ھۇنراوەكە بى ئەنوخى بەلگى: (ئەققېدو ئەسرىم ئەئلىرەكلىلى ترى جگە ئەدئىرى يەكەم، رۇرە. ئەمە ئەنگىركەم و كررتى نىيە بگرە ئىشلانەى رەۋئىنىلى دەسەلات شىكانى شىكانى شەسەر ھونەرەكلەيقا... وا يەسىئدە كىە ئەگەل گۈپىنى بەسەت و دەرچورنى ئەچىرۇكېكەرە بىز چىرۇكېكى ئىربېت) [۲۷۲ : ۱۸]، چونكە ئەمە رەكو ئەرە وايە كە ھۆترارەپىكى ئىربېتى رۇندۇرو ئەسلىمكە. بۇ ئىرونە ئالى ئەشىمرى (ئەھلىرى...) دېزى يەكەمى تەسرىم كردود:

ئەھلى ئەعنادى موھاسىپ ئويسېيان خال يەك، زولقى دوان، ھەر دورسيان [۹۸ : ۸۰].

دوای چواردگر وبسفی خال و زولف و جاور دیّنه سهریاسی فیرقهنی سالرسیان و هیّرش دهکاته سهریان. لیّرهنا لهکهل گورانی بایهنه، که لهدیّری پیّنجهمها به تهسریم دوریاره دهکاتهوه:

نهزم و زموقی فیرقاش سطورسیان

شاهیدی زوره زمانی لورسیان [۲۰۹: ۸۱].

نلشداد عمل شاسازهی به وه کربوره که دیدان لمهؤنراوهیه کیدا، لمگمال گزرانی بایه ته که تصدیعی دوریداره کردزتمره از ۲۸۱ : ۲۸۱] معرجیش نبیه، تهسریع همر لمگمال گزرانی بایه ته کشیریعی دوریداره کردزتمره را ۲۸۱ : ۲۸۱] معرجیش نبیه، تهسریع همر لمگمی به هزری شاعیرینی شاعیرینی شاعیرینی که روسته رزرییه، به لام لمگهال تموشنا نه گمر لههزنراوه با تزرین دهنی به نیشانمی رزو له خزکردش شاعیره که (۲۶۱ : ۲۶۱) وا دهنی شاعیر رزویهی دیره کانی تهسریع بکا، نال لهشیعری (قهدری من جهنده له لای) [۲۰۱ : ۱۹۰] با بسه رهنا حمفت دیری به دوای یه کهوه تهسریع کردود نینجا نؤ من جهنده له لای) (۲۰۱ : ۱۹۰] با بسه رهنا حمفت دیری به دوای موسه روح تسریع کردود شنیعری (مرساوی دریزی به دوای موسه روح نال لهشیعری (مرساوی

وهان يمك و لوولين) [۲۰۹ : ۱۲۳] هونه رمه ندا نه به تهسريع دهستى به ديره كانى سه رهنا كردوه و لهن يمك و لوولين) [۲۰۹ : ۱۲۳] هونه رمه ندا نه به تهسريع دهستى به ديره كان سه رواى تهسريع درو . كردو . به نام به تهسريع هانشوه . جوار ديرى سه رواى تهسريع كردو . كردو . لاينجا بؤخؤ كيشانه و له تهسريم ، له ديرى بهنجم يهن سه رواى لما عنى به كهم فرى دا و به لام سه رواكهى هه ديها راسه روا كوره . له نام به ديره و الله توره كوره . كوره و روكه ن به كينكى ره چاو كردو (سه روا) و نهرى درى به لاوه ناوه (بهن سه روا) . كوره و ديره الهن بودم لم جوار ديرى كوته يى وازى له تهسريم هيناوه . قالى شهمرى (مهستوره) [۲۰۹ : ۱۹۲] و شيمرى (نهو سيلسيله وا مشكى) [۲۰۹ : مدر الهن نالى هه يه ، له كوردى لاى زور شاعيرى ده الهام مهمور به نهاد دروي الهام بهنال هه يه ، له كوردى لاى زور شاعيرى تريش همستى بن دو كوردى بو نو شورته مه لاعه باس كاكه يى زوريه ى هه درورى شهمور كانى هممور بنيره شهمور ديره شهمور كانى غه زمله كهي تهسريم ديكه ، سنائى و سهمه عدى شهم جنيره شهره بواندن همه به (۱۹۲ : ۱۲۲).

جہ بوریارہ ہورنہوہی وشمی سمروا:

ەدەشى شاغىر دور لەتى دۆرى بەكەم، لەياتى سەررا، بەوشەى سەررا بەك بخنا، وائە ھەمان رشەيە لەكۇتايى ھەردور ئېرودا دوريارە دەبۇتەرە بى ئەرەى بكارۇت خانەى بىاش سەررارە. خادىم دۆرى يەكەمى ھۇنزارەيەكى بەم جۆرە ئەسرىع كردود:

پرتغوی حوسنت که جیلوهی با به ماوجی <u>نارونوید.</u> سینهیی عاشیق بو هانگیرسا به شوعاهی <u>نارونویر [</u>۷۲ : ۱۲۸]

مهجوی لیه شیعری (موحمقله ن) با ، کوتیایی لیمنی به کهم و دوامی دلیاری یعکیه بی بوو رشعیه : (میمزوین مهنمیویر) هزنه اوه و لیه لهته کانی دیّـری دومبشدا و مکـو خــقی دورساره ی کرمورنانمورد : موحەتلەن ھەر كەسى مەسلەكىيە خەتش وخەقلىيە مەنزوور سۈچوكى چورنە سەربارە، تەرىلەي پېرىيە مەنسور لە ئىلكەي عىشقەدا بۇ ھەركەسى سەربارىيە مەنزوور عىلىرىي مەرتەپى سەربارە، بۇتە پەيپەرى مەنسورر

شاعبر دوشی تاسریمی دئری یاکام باوشه یاکی ناک دورباروره بور، بالگور پگاردؤزی دروست بکا. نامه لیکنانیکی ساوراو جوانکاریبه له لایاک و باری کردنه باوشام قبول کردنهویی ساورایه لهلایه کی تر. رژر شاعیری کلاسیکی، هاستیان پی کردین بان شاه شاو وشامی براشن رمگاردززی هالده گری راهگاه ساورای شیمروک دیگریتین دویده نه دئری یاکهم و تاسریمی للمتی یاکهم و دروسی پی باده مارزیش، حاجی له ساورتای هونراوید کیدا دطی:

> عامىلور قامامتم ئيزو <u>كانوانه</u> كەچى دال ئىلىيىن رىونى <u>كانوانه [</u>٦٠ : ١٢٨].

به که میان (کمران +ه) و دومیان (کمو +ان +ه)یه. هلجی له زور هزنراوی ترینا که سریعی ره گه زیوزی هزنراه (۱۸۱ ، ۱۸۱ ، ۱۸۱ ، ۱۸۱). تالیش واک واستای غه ژبال و قاسیدهی کوردی شم لایه نهی پشت گری ته خستوبوله (۱۵۱ ، ۱۸۸) به کاری هزنداو، همه مدی هم ر زور هه زیال مو جزره وشه بازییه بودوله روزشرزننا په فای پو بردوه (۱۸۷ ، ۱۸۲ ، ۱۸۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۱۸۲ ، ۱۸۲ ، ۱۸۲ ، ۱۸۲ ، ۱۸۲ ،

ه لەببەر لىەرەى شاغىر حسنىنى سەرۋاو وشىمى سەرۋاى ئىنتى يەكەس دۇرى يەكەس ئەگەنگا ئاكرى، ئەرە بەھەل دەزائى ئەدئىرى دورسا، ھەمان وشەى سەرۋاى ئەتى يەكەس دىرى يەكەم دوريارە دەكتەرە، ئەم كارە لاى ئاروسەكان يئى دەگرترى (ردالقائليە)، سىرۋاس شەبسا دەئىن: (شاغىرى كلاسىكى رۆرجار وشىمى سەرۋاى ئىدى يەكەس دۇرى يەكسە ئەكۇنايى دۇرى دورە دوريارە دەكتەرە، ئەمە ھوئەرتكى جوانكارى (بىيمى)يە، يئى دەگونىئ دردالقائيەس كۆنينەكان زۇر يەسنىيان كردور) [۱۹۰ : ۱۱۰] مەھىرى دەئى:

خانتی دوری للوی للگت کهی مهسیحا <u>لام و بیّ</u> ههرلهجامهی ساجز نهچی بوغاین و نوون و چیم و هی غونچه جازاری نهزاکهت ماری بو تانگی شکاند ههر که زاهور بور له دورری جاغی حرصتت لام و بیّ[-۱۸: ۲۲۲]

يان واكونالي مطيّ :

گەرمى و ئەرى بەھارە كە ئېشكۇ <u>كوزايەرە</u> پىشكۇى گىل ئىقەشى بەئەسىم بور گەشلۇموە لالە كە مەجمەريكە بەياختۇش و گەش دىيى ئارى كە يىرخىلورزە يەشەرنى كو<u>زا</u>يەرە [۲۰۹ : ۱۰۸]. دوا دهبی وشهی سدوروای لدهنی به کهم بیان دویمی دیری به کهم له کوتایی هزیزاوه که يووباره بيَقهره ، ئەمە ئەركى بەيەكەرە بەستنەرەي كۆتايى رسەرەنغى ھۆندراۋە دەبينى وىك لنسقاله خالى بادئ رووني بمكهبنهوم

د- باخستنی نه و و ل و قهسیده و بهستنه و می بهسه روتاوه شاعیر زاد جار کزنهای هزیزاوه که بەكرارەيى جى ئاھۇلى، دەپخاتە پەيرەندىيەكى بازنەيى بەرەي كە دىرى بوارەي پەيىرى يەكەمەرە بمنهستلته وه، كاشكرا ترين خاطفه ي به ستنه وه دووباره كرينه وه يه به تاييمتي بووياره كرينه وهي دوا وشعى سەرواي ھۇئراۋەكە. ئەمە بەجەند جۇرنكى جياجيا كرارە:

وبهوياره كردنه ووي وشهى لهني يعكهمي دنيري يعكمه لهدنيري كزنيابي هزنزا ومكه (بەھەمان ماناۋە)، مەھوىلەسەرەتاي ھۆئزاۋەيەكتا بىڭئ:

> که تهمری فهرمیو نهو شاهه به (اقرأ) ئەگەر يەرمانى ئەتلە كى بىڭى(ئەء)؟ [٤٠: ١٨٠]،

لمسهروای کزترایی هزنزاوه که، هممان وشهی (اقرا)ی وهکو خزی به شکل و مانیاوه دورساره کربوزنه وه، به مهووش به کهم لهت و دوا له تی هزیز او مکهی هینداونه به ك و بازنه به کی با خراوی بەدەررى ئارەرۇگەگەدا كۇشاۋە، دۆرى كۆتايى ئەمەيە:

> شەرەت ھەر عبلمە ئايينى كە ئەشرەت موشه روف بوو به تعمر تعوره ل به (اقرأ).

ناری لمشیمزی (غوزبل گەر) [۲۰۱ : ۱۲۰]، وشمی سەروای لمئی یمکمس هزنزاودکمی (تمرو تازه بی)، لملمتی کوتایی هممان هونراویه موریاره کریونهویو همریق لم هونراویی (به قوریان نَيْمَتَ هَيْجِرانَتَ) [۲۲ : ۲۴]، ويثنامى سادرياى لمش يمكم (دوناسم)ر لمثى كَوْيَابِي هامان شتى هَنْسَاوه. لـمومش رَيْسَاتُر جسمتني لـمعوَنْراومي (خَوْشَه سمارتانم)[1 : ٢٤٥]با. هـمنور وشيمكاني سفروای لمعتری پیش کنهایی، لطعش مومعها ماوه به دمم یمك و میویدارمی كردوونه تموه.

«دورباره کردنهههی وشهی سهروای لهتی یعکمی هؤنراوه، لطعتی کؤتایی هزیراوهکمیا بەلام بەمانئيەكى جيلوان واقە لەشپوەي رەگەز ئۆزى، ئال لەشبعرى (ساقى بەمەيى) وشەي سه روای (نەربىــــه)ى لەلسەتى يەكسەم و لسەتى كۆتسايى ھۆنزاوەكسە موربسارە كرىزنسەوە بسەلام لىچكىمدا ماناي (ئوئ/به) مەدات و دوبىيان مادىي نۇرىر ئۆيەت

«وا بمبئ ديّري په کهم تحسويعي بهوشه بئ نهك سهروا و وشه که له ديّري کوتــاييش تورياره يقتموه حمدي بطي:

ئەمەر ئەم جازىيەي كەي بو**د**؟ ئواپى ئ<mark>لبەرم بنما</mark> بەشەوقى يىدە ئېم پېما، ئە قورەي دەستم و بى ما ئېنجالەدىرى كۈنايى ھۆبرارەكەنا دىلى: لەپەر دەردى سەرە (حمدى) يەسەر گەردى لەرتدا كەرت لەپەر بەختى لەسەر رئىندا سەرى بى سەندەلى بى سا[1 : ١٦٩--١٧٠].

وشه کانی سه روا (پیُما، پیُما، پیُما) که له سه ره تا کوقتایی هاترون، مانایان جهایه: یه کهم وانه (به من)، به منی روانی، دوم له(پیؒ)و فه رمانی (ما) پیّك هاتره، وانه هیّزی (پیؒ)م نه (ما). سنیهم (پیؒما) وانه (بیّوی مایه و شم نمورنه یه، شهرمن ده رده خاکه سه روای نوا دیّن به هم ر دویل منی یه که مهوره به سراوه، شمه پدیره ندیده که به هزرتر ده کات.

و- به کېکی تىرلەنىشانەكانى سەرواى شېمرى كلاسىكى پىمپرەوكردنى ھونىەرى تەشىتىرە (النظر). تەشتىر ئەرەپ شاغىر ھەرلەنكى دىرە شېمرەكانى بكا بە بور پارچەي ھاركىش، بەمەن ھەر دىزرىك دەس بەجوار بارچەى دەكر بەك ئەكلىش (ئەم ھرنەرە ئەم كېشىن بەجەن دەس كە ھەشت تەنىيلەيدى، بەجار يارچەي دەس بەك ئەكلىش دەرى، ئەگەر چى ئىد كېشى سىلان زىساترە)، سىئ بارچەي بېلىمەرە ھارسەررا دەپ دېرى دەروارە سەرواي ئەكار جى ئىد دەس، ئەكەل سەرواي كىشتى بارچەي بېلىمەرە شاغىرانى ئىر زىساتىرانى ئىرى ھەمدور ئەشەمروپان رىياتىر بايەخى بېندارە. جىزىرى ئەھزىزاروسى (بېتىنا ئىا تەشتىر كىردو. ئەنىلىس سەرواي (دەشىنى) يەرەرى ئەرەرى ئىرى ھەمدور ئەشتىر كىردو. ئەنىلىمى دېرىرى (10)دا دىگى:

میحنات که شان روزو شایی دورفیزقه قاشیزین لمبی رولا ژباد ردهستی نامی لاو عامله، نام برایی خویشین [۵۸ : ۲۹۱].

^{(&}lt;sup>45)</sup> ئىمەرەبىدا ، ئەگەرچى ئەم ھونەرە ز<u>ۇر</u> ئېيە، بەلام خەنبېي قەنزىش دواي پۇئاسە كويش، شورنىپەكى (امرەالقېسى) ھۇنلىد

والقيب بضلير و اللاز ملحوب [38 4 ده : ١٠٠٠].

لهباردي تهشتير كردني ديرهكاني هؤنراوه، چهند جؤريك ههن:

ـ وا بمین هزنراوهکه هممیوی له سه رفتا تاکزتایی (جگه له دئیری یهکهم) نه شنیر بکری، وهکر نام شیعرانهی جزیری: (مشانهی حوسن)[۸۵ : ۱۳]و (مرغبه چمیین مهی فرؤش)[۸۸ : ۱۸]و (نهم و شاهی)[۸۷ : ۲۷]و... وهکو شورنه کهی سه رهوه.

۔ وا بعبیُ (جگہ لعدیُری بعکم)، هعمور دیُروکان تعنیا لعنی یعکمیان تعشیر برو بی برز بوو پارچمی هاوسه روا، لعنی دومیان تعشیر نعبور بیّ، ومکار شیعری (بلّی بعضیر)ی جزیری که اوباری دومیا بطیّ:

> زولغان تو باس چین چین بکه، بسکین مقابل دین بکه پیشکینی باک زولغاک تاین مولکی خرتان، تاختی خانا [۵۸ : ۳۶].

۔ بزی همیه شاعیر بەرتك و پېكى لمسەرەتلوه تاكۇتابى ديرەكان تەشتىر ئەكا، چىزن و لـە كرئ بەچران و پەسىندى ئانى تەشتىرەكە بـەو جىزرە بكا. وەكو ئـالىلەشىمرى (دەستەلمە گەردەنى خۇت) [۲۰۹ : ۲۰۹] كە (٩) ديرە، ھەندېكى ديرەكەن ھەسور تەشتىر كىردو، ھەندېكى يەك لـاش تەشير كىردو، ھەندېكى بى تەشتىر ھېنارە، بەم شايويە:

- ديروكاني ٢، ٥ ، ٢ ، ٧ ، ٨ ته نبالهتي په كهميان ته شتير كراوه.

- بئروگانی ۲، ۵ هم بروولمتیان تعشیتیر کراوه : سن پارچیمی نیاوه هارسمروان، پارچیمی گؤناییان چؤنموه سمر سمروای گفتی.

- دنري (۹) که دوا دنره تهشتیره و ههر جوار بارچهي هاوسهروان.

ىئىزى بەكەمى شىمىرى تەشتىر كراو: ئەن شىمرەى ئەشتىر دەكىرى، ئىئىرى يەكەمى بەھوكمى ئەرەي دەبى ئەسرىمى ئۇدا رەجاو بكرى، ئەبلىرەي ئەشتىرەرە شئرەي تايبەتى ۋەردەكرى:

- دەشىّ دۇرى يەكەم بكرىّ بەجوار ھارچەو ھەر جواريان يەك سەروايان ھەبى كە سەرواي گشتى ھۇئزارەكەيە، رەكوجزيرى لەدئېرى يەكەمى ھۇنزارەي (غەم و شادى)نا دىلىّ:

چېن چين کرن زولفتن سيا کهسك نامتلهسي ديبا قاميا -

ئيدى نيشان نابن خويا نتكهل كين لازم سعبا[٥٨ : ٢٧]

لعنی به کهم دور پارچه په لهسه ر (سیا، قابیا) وهستاون، دوهه یش هه ر دور پارچه په لهسه ر (خربا، سابیا) وهستاون. همور پارچه کان ساروایان (۱) یه

- وا دەبئ لىەچوار بارچىمى دئىرى يەكىم، بارچىمى (٢٠١) ھارسىمرواين و بارچىمى (٢٠١) ھارسەرراين. ئەمە ئەھەمور جۆرەكانى تىرى تەشتېرى دئىرى يەكەم بىلوترە. جزيىرى ئەھۇنزارەي

(مەي جارەپە)با بەلى:

دیسا ژنور بی حاله بل، ساقی وهرین جاما زو جاج موشقاقی خهمرا فاله بلز، لی خوش فانی بت میزاج [۸۸ : ۱۷۲].

(حله دل، نله دل) هاوسه روان و (زوجاج، ميزاج)يش هاوسه روان

- بزی هەپە شیعرەكە سەراپا تەشتىرىن. تەنبا دىرى يەكەم نەبئ بەشئوەيەكى ئاسلىيو بى ئەشتىر ھاتبى، وەكىر ھەر غەزەل و تەسبدەيەكى تارھەردوو لەنى تەسىرىم كىزابى، جزيىرى شېعرى (شەپالا شەنگ)[۸۰ : ۲۰۱]ى سەرلەبەر ئەشتىر كىردو، تەنيا دىرى يەكەم بىل تەشنىرساوە، كە دىڭ:

> ىلبەرى ئىرۇ سەھەر ئائىتە جەرگى من دودۇخ يەك ل سېنە، يەك دىلىا، لەو ژەن ئىن ئاخ و ئۇخ [٨٥ : ٢٠].

نهمه به هونه ری نه شتیری بیاوی عه رهبی- فارسی که هاتؤنه نیاو شیعری کوردی، جزیـری ههنگاریکی لموهیش مهزنتری هاویشتوه، لمباتی دیّر بکا به چوار له ت به سه رواوه بیانبه ستیّته وه دیّری کردوه به(۸) به کهی نبشاعی (پیّ)و هه موری خستونه ته په بوه ندی سه روا به ندییه و [۸۸ : ۲۲۰].

۲- غەزەل خۇمالىي رەسەن:

جزری دوهمی غه زه ای خرردی، غه زه ای خزیدگیی پهسه نه که به زاری گؤرانی دهستی بی کربویو گشته ی سه ندو. نه مه په پوره ندی به دوره که شهراری گورانی دهستی بی کربویو گشته ی سه ندو. نه مه په پوره ندی به دهستی بی کربویو به فرخله که گهر چی اله جه رگهی زاری گؤرا نیپه و جه ره کهی کربوه به لام هه را له بی نه ماوه ته و به سه دهی بیسته ده به په پیهویه بؤ سنوری زاری گورانی کرمانجی کربوه به لام هه را له بی نه ماوه ته و به سه دهی بیسته ده به په پیهویه بؤ سنوری زاری گورانی کرمانجی خواروی را ای کربوی به باید بی بیسته باید بی بیسته باید بی بیسته باید بی بیستان به بیستان به بیستان به بیستان به بیستان به بیستان بی بیستان به بیستان بی بیستان به بیستان به بیستان به بیستان به بیستان به بیستان به بیستان بی بیستان بی بیستان بی بیستان بی بیستان بی بیستان بی بیستان به بیستان بی تان بی تان بی بیستان بی بیستان بی بیستان بیستان بی بیستان بی بیستان بیستان بی بیستان بی بیستان بی بیستان بی بیستان بیستان بی

رهه میروشیدری معهدارانی کردوه به کرمانجی خرارو و لعدیوانه کمیدا هاترون، جگه لعومی نزیکمی همر هممرو شیدری معهداری کردوه به کرمانجی خوارو و به منابی رقحی معهدی چایی کردود (دیرانی معهدی، گزرینی بیره مارد، چابخانهی – مداد ۱۲۵۰ سراسی – ، به عداد، ۱۹۷۸)

سەرواي غەزەلى خۇملايى :

ا- سەرراى غەزەلى خۇمالىي بەكشتى مەستەرىيە، ھەردورلەت بەيەكەرە دېرىك بېك دېنىن و سەروايەك دەيانېاتەرە سەريەك ئەم دىياردەيە شاغىر كەمتر ماندور دەكات و بەيەكېتى سەروارە ئاببەستېتەرە، ئەنجادنا راي لى دەكا بېن دركۆترىي ئازانائەتر يەل بەھەمرو لايەكنا بھارى.

سبه لمپاتی تعسریعی غمزهای تیساندی، دئری یمکمس غمزهای طوّمائی لمسمر بندمدی دووهات کربنمه (اللکرار) با بهمماریخ، رؤر جنار بهی یمکم و دومس لمتی یمکم همدان شدّه دووبناره بمینمو ودگر رونجوری مطیّ:

> بلّه بامەنى، بلّە بامەنى غەجائىپ يايەست، بانەر بامەنى [٩٦ : ٦٨].

جىارى را ھەچە ھەمىان بىڭ لىمكۇنايى ئىمنى دودىيىش دۇنتەرد، بەممەرە ئىمچوار يېتى دۆرى يەكتەم، سۇيان دورىلرەن (٤٠٣٠) تەنبا يېتى سۆيەم دەگۈرى، بىز شورىنە يۇستارانى ئىستەرەتاى ھۆنزارەيسەكدا دىڭئ:

> ئەشرىف ئەرەردى، ئەشرىك ئەرەردى (با)ى شەمال جېش بى، ئەشرىك ئەرەردى [۲۲:۲۷]

اش (تەشرىف ئەۋەردى) سى جار ھاتورە. قەم دوريلارە بورنەرەي بېيەكانى سەرەتاي ھۆندان بۇجەند مەبەستۇك دەيى، گرنگترينيان قەمائەن:

- باز نامه زراندنی کلش و کهونته سهر نهام و مؤسیقای شیعرهکه و جهخت کبرین له سهر شرینی روستانی نفردئیر جهروی - چونکه لهشهعری ژمارهیدا ، شوینی لهم وهستانه بایه خبّکی نابیعنی هایه باز راگرتنی کنشهکه.

- بامەزراندنى سەروا، بەدوريارە كردنەوەي چوار جار لەيەك تاكە دېربا، ئىا لەم ئېر سەرواييە شېعرىيەتەكەي قورلىز يكتەربور لەدېروكانى دواروش سەرواي بەئاساش بۇ بېت

- بۇراڭىشانى سەرنجى خولىنەر يۇكەش و ھەواى شىمرىكەر راھىنىانى لەگەل سەروار ئىقام و غاوانى ھۇنزاردىكە.

سجەخت كرىن ئەسەر ئارەرۇكى بايەنەكە، چرنكە گرۇكى بابەنەگە ئەدگرى يەكەمەرە دەخرىتە روي ئينجا ئەدۇرەكانى قىر راقە دەكرى قىزلاران دەكرىتەرە. بېسارانى دەيەرى باسى ئاسەر يەرۇشى ھىۋى بكات، ئەيەكەم دىرورە تىشكى بىۋ دارى و جەخنى ئەسەر دەكە

> تاسەي زەرورى، ئاسەي زەرورى، دەردى بى ھامدەرد، ئاساس زەرورىي (۲۷ : ۵۰].

بۇ سەلماندىنى ئەم دىيارىدىيەن جەسپەندىنى ۋەكو دەستوپۇرتكى غەرۋىلى خۇسالى، ئەم سەرۋىلىرىمان لىمپىيوانى (١٠) شاھىرى رازى گۇرانى ئەنجامدا كە زۇر ئاشكوا دورىيارە بيورنەكـە ۋەكىو رەكەرتكى بنجېنەيى غەرۋال ساغ دەكاتەرە:

رگژهی سادی	يي دورياره	بادووباره	ژماروی	ديوانى
نوويارهبرهكان	برزيب	بوزيب	لغهزول	
X44.1	\	ot	9.0	يەل ئىزانە
7.11.7	"	11	1.4	المنبوالات
7.7AX	19	4-	1.9	بإسارانى
X87.1	"	۸	И	مهستروره
%.Y0%	77	TV	۸٠	سايدى
77.7	4+1	14	4/4	Legelyta
XXX	11	1	Ve	جعفايي
X.44.V	67	/**	1.7	مهلاعتياس حيلمي
X17.7	n	W	• \$	خليل مرنعووور
XIY.A	14	И	TV	مه لای جمباری
%*\.t	£eV	[A]	161	ധ്യപര

خشتهی (۱) رازوی سه دی دوویلره کردنه وای محسته واژهی پئی به که س دنری به که می غه زه لی گزرانی.

لەم خشتەپەرا سربدكەرئ:

- زیاتر لعنبوهی غه زهله کان (۱٬۵۱٫۶) کهم جؤره دوریات کردنه به بیان ایم به به به به به کهم به به به و
- رەلى دېۋانىد ئەھەمبور شىاغىرەكانى ئىر زىياترى بىدكار ھۆشلۈد. (۱ ، ۹۸ ٪)ى شىپەرەكانى بىلام شۇيارە دەست يى دەكەن.
- مەوللەرى ئەھەمبوريان كەمترى بەكار ھۆنىلوم تلەنيا (٢٠٦٪)ى بئىرىمرىكانى ئەم ھونەرەيان نئىا ھەيە
- ئەكەر شامىرەكان بەكوترەي زۇر بەكار ھۇنانى ئام دوويارە كرىدە بويمى سەربوي ريز بكەين،

هم جازره دمرمه چان: (وه لی دیوانه، رمخصوری، بنسازانی، مه لا عمولس کاکمیی، سهیدی، همتروره، مهلای جاماری، خاطیل مناورون جافایی، ماوللوی)

سراه وی که لیوتکه یه کی به رزد، له نه ده یی کرردی به کشتی و زاری گزران به تاییم تی، که متر لای ایم بیارده یه کرودی به کشتی و زاری گزران به تاییم تی، که متر لای ایم بیارده یه کرده یک درده که زیباتر فؤلکلؤری بی، نهوه تا والی دیزانه که شهره کانی له همه مرویان زیباتر شم دیبارده یه ی به کار خینه ایم مه فریسته ی مهوله وی سه رنجی تزوه ردو کرده کانی تریشی را کیشان به نه ناوه رجاف این ایم به کار انجامی به کار انجامی به کار که شاعبرانی دیگر کنیانیساوه، مموله وی کنیانیساوه، مموله این نهیستایه که ی کنیانیساوه، مموله وی نهیستایه که ی کنیانیساوه، مموله وی کنیستایه که یک کنیانیساوه، مموله وی کنیستایه کنیستای کنیستایه کنیستای کنیستایه کنیستایه کنیستای کنیستایه کنیستایه کنیستای کنیستای کنیستایه کنیستای
جلی سەرنجە، ئەم جۇرە دورھات كردنەرەيەى سەرەتا ھەر لاى شاعيرانى گزران نەملومتەرە، بىۋ رارى كرمىلنجى خدارووش پەرپرەتلەرە. بىۋ ضرونلە شىئخ سىلەلام لەسسەرەتلى ھۆندراومى (كىلۇزى) ئەنجەرلار)، ئەم دەستەرازەيە (۲) جار دوربارە دەكقەرە:

تۆزى لەنجەرلار، تۆزى لەنجەر لار. خاسك ر ئازئار، تۆزى لەنجەرلار [۱۰۹ : ۸۹].

سەلام ئەم دىياردىرى لەشىمىرى (مەسھورل گارئ جەمە)يش (١٠٤ /١٠) ھۇشارد.

جگه له سهلام، پیرومترد، سهرونتای (۳۸) هزئزاروی بهم دوییناره کرینهوییه دوست پی کردیوه هدرنوشویه بروانه پیرومتردی نهمر[38]، لاپهرهکاتی (۸۰۸، ۴۵۰، ۷۵، ۲۰۵۰).

جسلم جزیه غهزطه با میگه له و دویهات کرینمهای له نیری به که منا ده کری، وا دهبی شاعیر سارهٔ بی مستموی به کهم و دویم به ك بخار له و حقایته با فهمه رمتای هه مور هؤنزاوی به کنا له باتی الاله شد جوار له ت هارسه روا دمین ، و هر بیسارانی له سه رمتای هؤنزاوه به کینا ده آی:

> چراغم شعهید. چراغم شعهبد ومختی وهنیگات، مهکاریم شهعبد بز بهشتی خوبای حصیدو مهجبد جاززلغی سیات یاک تایی رمحید [۲۷ : ۸۸].

نیزی به کمم که (چراغم شههرد)ی تلِخا دوریداره برته بهرو سه رواکهی (ید)ه، شهم مسهروایه له نیزی دو کمه میدردو کراوه (مه چید و وه حید)، قام دیارده به وه نامی شتیکی رئیکه و ت و سه رمزز بن به نک وه کو دهستوردیک واید، هام کاتی ملری یه کم دوریداره برونه وی دهسته واژهی پلی به کامی نیز بایی، ممکار به ده گمه ن، نامگه رئاسه رواکهی له دلیی دوه میش دوربداره ده بینته وه . بز ممالندی نام راید، با سهبری رئیژهی دوریداره برونه وی دهسته واژهی دئیری یه کمم و به کخستنی سازهای دو دئیری سه رمتا بکمین لای ده شاعیره کهی بیششود:

ریژهی سفدی	ژبـارهی هلوسهبروأی دیّری ۲،۱	ژمارهی غازیل بادرویاره	ببوانی
71	٠į	et et	ودل ديزانه
241.v	M	97	رينجرودي
X1	4.	۹.	بيُساراني
Xyes	۸	٨	ماستوره
X4V.Y	n	TY	سعيدى
Χ/··	11.	14	مغولغوى
XVO	4	(	جعفايي
Х400	10.	10.	مةلاعهباس حيلس
X/1+	v	W	حليل مونهريور
870	)E	11	مهلای جمیاری
244.1	lA.	ivt	شاجوزي

خشتهی (۲)، ریژهی سادی یه ك خستنی سه روای مهسنه وی (۲،۱) له گهال ثای غه زه لانهی ده سته واژهی یه کاسی دئری یه کامیان دروباره ده بیته و له حضته یه دا دیاره:

- (A) شاعین له سه دا سه د پهیپوری که و دهستور پیان کردوید.
- کهنها دوو شناعبر گهر دهمدتووره لاینان داوه، گهوانیش به پادهیه کی کهم، پهکهمیان سهیدی له(۲۷) هؤنزاوه با تهنیا لهیه کلکیان پهیپوری نه کردوه که دهکاته ۲۰۸٪. رونیموردی لهسه رجهمی (۹۲) هزنزاوه با راه (۱) هزنزاوه گوئی بهم دهستروره نهباوه که دهکاته ۲۰٫۳٪
- ے کمواته ومکو دهستووریك دمتوانین بائیین غهرونی گزرانی دیّری یه کهم و دوومس هاوسه روا یمین. نام دهستووره انهاک غهرولی را ری گزرانی دهگریته وه، نام شیمرانمش دهگریته وه که به را ری کرمانجی خواروو نیوسراون به لام به دهستووری غهرانی خزمالی دارژاون. سه لام دور هؤندراوهی مهسته وی ههیه، له دیّری به کهم دهسته واژهی پئی یه که می دورباره کردوته وه، له همردور کهاندا دیّری یه کهم و دوم هاوسه روان بیره مئرد له و (۲۸) هؤنراوهی دهسته واژهی به کهمی تیّما دریاره

کربورنه نامو ، ته تبداله (٤) هزنزاوه با لمو دهستوره ای باوه که دهکاته (٥ ، ١٠٪)ی هزنزاوه کان.

د نهگهرچی سهروای غهرنای خفرمائی مهسته وییه ، به لام شاعیر به رؤوی دئی بهمهسته وی با نگاری، حفر له بورباره کردنه وی هممان سه روا ده کا له چه ند مهسته وییه کی بوای یه ند بؤ نمرونه شهری ایمانی دوای یه ند بؤ نمرونه شهریه ایمانی (۱۳۱)ی بیوانی رمنجوروری رقریه ای ته سریعه و سهروای لمته کان یه که (۱۳۰ می به به بیربای ایمانی ایمانی دوای به نمانی ایمانی دوای به بیربای ایمانی دوای به بیربای ایمانی دوای به بیربای موزداره که بیربای موزداره که بیربای موزداره که بیربای دوای خستنی سه روای چه ند مهسته و به که باز نمانی بیربای هزنراوه که نمانی نمانی دوانی دیرانی دیرانی دیرانی دوانی دیرانی (۱۳۰ : ۲۷) در دی هموری موسه برده هدای دیرانی دیرانی دیرانی (۱۳۰ : ۲۲) در دی دی دی دی دی دیرانی (۱۳۰ : ۲۷) در دیرانی (۱۳۰ : ۲۷) در دیرانی (۱۳۰ : ۲۷) در دیرانی دیرانی (۱۳۰ : ۲۷) در دیرانی (۱۳۰ : ۲۰) در دیرانی (۱۳ : ۲۰) در دیرانی در

ه» شاغور زور جبار لنهم جوزه غه زطنه با ، وهكو غه زمل كيسلامي ، په پرموي ته شقير دمكا. هه ر له تزكي دهكا به دوو بدرجه ، هـ مر د ترزيكي ده بي به چوار بدارجه ، به لام له وودا ف كه شقيري غه زمل ليفلاس جهايه ، له وي هم ر بدرجه به ك دور نه فعيله ي عمرووزي ده رده چي، ليّزه هم ر بدرجه بهك يه ك ش كنش خوم لاّيه و (م برگه بي). نه شقير له غه زمال خوم اليدا ، به زوري به دور جوز دهبي:

- را نعبی هه رجوار پارچهی مهستهریبه که بهك سه روایان همی ، وهکو مهرلهوی بطی : تبلهت نمزیفی ، زینهت زمریفی

ماسناویهه که نامسلدا سه روای (سویطی) په ، نینجا هه مان سه روا له ناوه راستی هه ردو له نا هاتوه ، جگه له سه روای خاوه و ، خاواری و شه کان به چزر کی وا گرنجا و به یه که و هاتوین ، فارسائی خاوی پدوانه به نه دم و هژمنی ، به سه رواو خاوارتکی ناست شورده بینته و خاخی مروف . نام خاواری جگه له سه رواله و شه کانی سه روایا هه به (نه زیدی ، زهریای ، له تبعی ، شه رینی) ، جگ له و شه هار جبکانی (تبنیه ت ، زینه ت) هاو کیش و هاو شاوار و هاوسه روان ، (خوالی ، خالی ، خالی)یش له نیوی ده کان .

" وا نطبی مصنهوییه که سهروای خوی همیی ، پارچه کانی بیشه وهی هم ردوو له تیش له که ل په کتر هاوسه رواین ، هم ر معوله وی له دیتر پیکی تربا دمانی:

خورشید نەتوارى، ئىلۇقەر زەرقى

عەررا عورارى، رامىقى شەرقى (١٨٦: ١٨٦].

مس^{روا}ی کزنیایی ماستاویه که (حوقیّ) له (راوقیّ ، شعوقیّ)دایه، ثبتجا هارچهی یه کهمی عر^{د در} اللهٔ ته که به سعروای (–اریّ) بهیه کهره بهسراون که له وشای (نامتواریّ ، عوراریّ)دا هعیه. مەرلىمىي لېزرەش ھەر بەسەرراي ئىلوموە و تەشقىرەكە رازى ئەھۇنلوە ، لىەپال ئەمىشا ، يىارى بە ئورپات كرىندودى دەنگى رشەكان كرىودو جۆزە مۇسىقليەكى زيادەكى يەئلوازى دلارەكە داود و وشەكانى توند بەيەكدوە شەتەك دارە . وەكىو دەنگى (غېز)للە (غەزرا و غوزار)، دەنگى (ن)للە وشەي (رامىق ، شەرق)، ھەربور پارچەش لەرپوي دەلالىيدود بە وشەي (غەزرا، رامىق) بەيەكدو، بەسرارن كەئدوانىش خۇشدورستى بەيەكدو، باستىرونىيدو، ئەمە زياتر ئەرسىدە دەك تەشتىر

لەنئوان غەزەلى ئېسلامى و غەزەل خۇملالى :

شام نوو جنره غازطهای کارونی ، که هام المسه رفتاره لمیمان جینا پیون و هاریه که سه ربه خوّر به پنی بنه ماو دهستوری تابیمانی خوّیه ره گاهشای کاروه و پهارهای سامنده ، له زوّر لازه جینارانن وهکار بنه مای دهرکه وتن و خاسیمانی وهکار کنّش و سامروا و زمان و بایسه ت و زاّری نورسیان ... لمه راوردی نام دور جزّره غازطه جات تنبینیمان گاه آنه معین پنریستی بعالمازه کردنه :

لهبارهی کندن و سهرواوه ، غه زبان ئیسلامی لهسهر کنیشی دهستکاری کراری عهرووزی و به کنیت سه روا دهروا ، که چی غه زه لی خاصلی به کنیشی خوم الی ده برگهیی (هجه) و سه روای مهسته ی ده نیورسری، که مه لهسه ره ناوه ده نه ده نیورینکی پته و په برهری کراوه ، به لام له نه نجامی تنکه لایی و کاریگه ری شاعیرانی رازه جباکان، جنیه تنکه لی و به ناویه کنا جورتیک امم دور ره گه زمی عه زها په پیدا بود. جنیره غهرطنگ سهری هالما معشی پنی بلاین (نیمچه نیسلامی، بیان نیمچه خاصلی)، چونکه له تنوان هه رمور جزره که بایه الم مور ره گه زمی باس کران (کیش و سه روا)، هه ریه کهی له جزره غه زمالیک خراستازته ره و له یه کی باون و غه زمالیکی تازمی فی دروست کردورین، نه میشهان بروجزره : _{- وا ن}عنى كېتى غەزەلى ئىسلامى (عەرۋۇرى) رەرگىرايى و لەگەل دەستوپرى سەرواى غەزەل _{خۇنى}لى (مەسئەرى) لىك درايى ، غەزەلىك دەرچروپى بە كېتى عەرۋورى و سەرواى مەسئەرى . _{ئويل}ى ھۆپرارەكانى ئەورەھمان يەگى بايان لەم يايەتەن ،لە ھۆنراۋەيەكدا د**ىل**ى:

هزنراویک (۱۲) دئیریو هممووی سه روای ماسفارییه . شام جنره غایراله لای رژر شاعیری تر به بهار دوکاوی ، به قایباتی شاعیراتی سه دهی بیسته که کارتبورنه ژیر کاریگاه ری بزورتناویی نوشیاری نامته روکانی دورویه رو ساور دیان له فزلکلور دهبینی باز وشاو دهستاواژای کاردی رسان و بایانی ناری دورن و سهروای ماسفاری و کزشی خوسلی روک و شاخ ناروری (۲) هزندار بو چروستانی (۲) هزندار و و کسانی (۲) هزنداره و بسیویی (۱) هزنداره و شادیم (۱۲) هزندار بود شاده با (۱۲) هزندار بود شادیم (۱۲) هزندار بود شادیم (۱۲) هزندار و بسیویی (۱)

- وا تعبین بهچهچهوانیه، کانشی شیعرهکه وهکو غهرایل خزمائی کانش خزمائی (ده برگهیی: دهه) بی ربه لام لهکهال کمووشنا لیمیانی مهستهوی شاعیر بهکانش سه روای نابها پهیرپور کردیی . بهرمارد له شیمرنکها که ربم حوزوی نیوسیوه دهانی :

> ئۈخەي بەسەرچوو زىنتانى ئىڭيۇن ئەمرۇ بەھارە غونچەي باغى ئايىن ئزيگە دەرچى بەديارى وخەلات بۇمان ھىلېدرى لەديوى پەرۋين[٢٥: ٢٥٣].

د در در به بسروه مدروسته و به شیعری کورهای ، غادوان و قاسیده ، له غادوانی تیسلامییه و « بزورتفاوهی توقیقوانی له شیعری کورهای ، غادوانی له شیعری نامتاره کانی قد دو و رکزت و به به بازن خوسلی دهیا ، چونکه یه کمم بنا و آنادهای قولکلوری به گارفتاره و ربناسایه کی پاسان نیبه ، کمچی دوسیان سهرچاوه کامی بز تاموی به بودو روسه نایعتی ، چ له و شه بی لا چاله دهستوری شیعری بی و چ لامیابات و کام و سنامی تورسین بی .

ىرىم- تەسىپت و تەرجىع بەندو تەركىپ بەك:

تەسمىت ئەبئېچىنەدا ئەسەر چۆنبەتى دابەشبىرونى سەرواى ئەت ھاتىرە ئەك دۇن ژمارەي ئەشەكانى بارچىەي شەسىيت بەزۇرى ئەنتوان (٤-٨) ئايىە. بەگۈنىرەي ژمارەي ئىلولەكانىەي ئەكۈنانى بارچەكاننا سەروايان دەگزېن، دور جۆرە ئەسىيت ھەيە.

ا- وا دەبئ لەھەر يارجەيەكدا، ئەنبا يەك لەتى كۆتايى سەرواي دەگۈرگولەتەكانى بېشەرە ژمارەپان ھەرچەندەي ھەبئ (۲-۲) ھارسەروا دەبىن، ئېنجىا سەرواي لىەتى كۆتايى ھەمور پارچەكان يەك شىت دەبئ و پارچەكان بەيەكسەرە دەبەسىتۇتەرە. ئىەم جۇرەيىان، لىەكوردىيا، بەئاييەنى ئەر ھۆتراوانەدا زۇرە كە بۇ پارچەي جوار ئەتى ويۇنچ ئەتى دابەش دورين، ئەمەيان دور جۇرە:

وا دەبى لەتى كۆتابى بارچەكان تەنبا سەرۋايان بەكرىك بى بەيەكەرە بيانبەستۇتەرە. لە شرونەى چوارىنە رەكو (لەورۇزەرە رۇيشتىرە)ى بېنىغىد [٣٦ : ٦٦]و (بەندى شەمال)ى بەيرەملىرد [13 : ٢٩٦]و (بەھەشت)ى بېكسەس [٣٨ : ٦٦]، بىئ بارچسەى بېنىنج لىمەتى، ئىمو ھىمىرو بېنىچ خشتەكىبانە دەگرۇتەرە كە شامىران لەسەر شىھىرى يەكتريان كرىرود. ئەمە ضرونەى لەشبەرى كوردىدا، رۇرە بېرويست بەخامارە كردنى ناكا، بېئىنجىنەيش لەكورىيا رۇرە، ھەر بۇ ضرونە رەكو (نەررۇز ئامەي نەررۇزو بەرۇنى)ى بىرەمۇرد [13 : ٣١٣]و (كاكى رالم) [100 : ٦٦]و كلەيى لەجەن [100 : ٦٢]و نامەيمىك [100 : ٣٨]ى قانىم.

لىمةى (لاوى كوردان هەر) جود به (عميده جيترياس).. يان ودكو (ئەر ىليەرۇ)ى بيكەس [٢٨ : [١٨] كەلەنى چواردىي ھەمبور بارچەكان ئەمەيە: (باردې بەردىدى ئەر نەكەي). لەېننجينەيشدا روكو (ئەرمانى مىرى بۇتانە)ى بىردىئىرد [٤٤ : ٢٤٥] كەلەكۈزنايى ھەمبور بارچەكان ئەم رستەيە بوريارە دىكاتەرد. يىان رەكو ئەم بېنجىنانەي قانىج كەلەھەمبورياندا لىمتى بېنجىم لەھەمبور بېرچەكانى ھۇنراردىكەدا يەك شقە، (جۇردتەن بېشەي شئرانم) [١٥٥ : ٧٧] (دىننى ئالا) [١٥٥ : بەركىزايى ھەمرو بارچەكاندا (١٠٥ : ١٤١)- يىان رەكو (لەرنگەي جەمچەمال)ى سەلام [١٠٠ : ١٠٠] كەلەندى.

ب، وا دمیل لەھەر ھارچەپەكدا (ژمارەي لەتەكانى ھەرچەندى ين) لەتەنى مارسەروا دەبن ئەنيا دور لەتى كۆتەلىي ئەين كىە لەد ئۆرخۇرساندا ھارسەروا بان راللە لەتەكانى ئار جېلان بەمەرە كۆتايى ھەر ھارچەپەك وەكىر مەسئەرى خۇرى دەئورنىڭ ئەمە سىل لىقى لى دەبۇتەرە:

۱- را بوبی له همدور پارچهکان ماستهروییه ان روکار ته رجیع له گزنایی همدور پارچهکان دوریاره بورناه روی له همدور پارچهکان دوریاره بورناه روی گشتی و سهرواره، همدور پارچهکان به پهکموه دوپهستنتموه، روکار هزندراوهی (قانایع و سهری) [۱۹۵ : ۲۵۳]ی قانایج که (۱۰) پارچه ی هندراوهی (قانایی پیشه و هاوسه روان و دور له کی گزنایی (۱۰) پارچه ی هندریاره دوبیته و دوریاره دوبیته و داریاره دوبیته دوریاره دوبیته و داریاره دوبیته و داریته دوبیته و داریاره دوبیته و داریاره دوبیته و داری داریاره دوبیته و داریاره دوبیته و داریاره دوبیته و داریاره دوبیته دوبیته داریاره دوبیته و داریاره دوبیته دوبیت دوبیت

له خوا ئەخوارم كە بەيرىن چى ئايوا ھەناسەي بەزاروشىن چى [۱۵۷ : ۲٤٢].

فانیع لەشەشىنەی (قانیع سلّی)[۱۰۰ : ۲۵۰]و بېّكەس لەيقنجينەی (دلّ)[۲۸ : ۸۱] ھەمان شقان كربود گەمەيش لمبەر قاموس مەسىنەرى كۆتىايى ھەمرو بارچەكانى ھامان شـقە يكـى ئوگونك (ئەسىبتى تەرجىع).

۲- را دوبی مصنفوی کوتیایی هممیو هارچه کان یمك شبت ضعبی المهارچه یه کست بر بارچمه کی نر بگزری شمه لمرووی سه رواوه دور جوره:

ه را دهبی سهروای مهسته ری کرتایی ههدور پهارچه کان یهك بی و بهم سهروا یه پارچه کان بهیدکمره بیهسرینه ره ، وهکر هزیزاویی (لمسهر لوتکای پیره مهگروین)ی بهختیار زیروه (۲۲ : ۱۹۰ که (۹) پهارچه ی شهشینه یه. همر وزیان سهروای مهسته وییه کانی کرتایی (طسین) سه: بان ره کو پهتیجینهی (پهشارهات بی لهقه رمی کورد)ی بیککس [۲۸ : ۷۰]

موا دەبئ سەرواى مەسئەرىيەكان يەك ئەبئ، مەسئەرى كۆتەبى ھەر ھارچەيەك سەرواى مەربەخۋى ھەبئ، كەلەسەرواى لەتەكانى ترى ھەمان يارچەر لەسەرواى مەسئەرييەكانى تىك ھارچەكانى تريش جېلىئ، وەكر (مەل گيرۇدە)ى سەلام [۱۲۷ : ۱۲۷] ئەم جۇرى دومىيئە لمىدر ئەرەي سەرراي بارچەكانى لەسەر بنچينەي لەت ھەستارە (تەسەبتە)ولەبەر ئەرەي. دېرىك (مەسفەرى) ئەك (تەنبا يەك لەت) لەكۈنايى ھەمبور بارچەكان سەرواي دەگۈرى. وەكو ئەركىب بەند خۇي دەنويتى، بزيە دەشى يېر بگونرى (تەسەبت تەركىب).

> ژخو بئرا قەكە بەندا بەربى .... بارجەي (۱) زوھرە رەنگى و شەفەن سىنەربى ...... بارجەي (۲) ساۋە ىلبەر ئكرن ىلبەربى .... بارجەي (۲) ئەكرى تەرك توقى كافر بى .... بارجەي (۱) ئويئېرانى ولە ب شەككەربى .... بارجەي (۵) [۸ - ۵۳۵-۵۲۹].

بەلام دورلىلەنى كۆتلىن لەھەمرو يارچەكان بەدەقە خىۋى، بىڭ گىۋران و دەستكارى دوريبارە دەنئەرە:

(دين بەرى ھۆرى مىسا ئى زەرىئ 🧪 ئازگى نەيشەكەرى سىر پەرىن).

ئەم جۆرە: لەبەر ئەرەى سەرواى بارچەكانى لەسەرلىەت ھىترورە (تەسىپتە)، لەبەر لەرەى ھەسور پارچەكان كۆتابىدان بەجەند لەنتك ھاتور (يەكتكىدان دەگۆرى) كە سەرواى ئەكەل سەرواى ئەتەكانى بېئىرىر جەنبە (تەركىيە)و لەبەر ئەرەپىش كە ئەكۆتلىي ھەر پارچەيەكدا، دور ئەت كت ر مىت رەكىر خازى بىن گىزران دوريدارە دەبقتەرە (ترجيمە)، كەراتىە ئىم جۇرەپيان بۇس بگرارى: (ئەسەبقى ئەرجىع تەركىب).

چەند مەرنجلك لەبارەي ھونەرى تەسىت:

۱ ـ بزی هایه لههامرو جوّرهکانی ته سیت پارچهی یه کام وهکو ته سریع واییّ، وانه له سه روتا تاکزتایی هه مروله فه کانی هاوسه روا بین و ٹینجا بؤ پارچهای دویم و پارچه کانی دوانی لهته کانی پیشمره سه روایان بگزری و یاک، دور، سیّ لهنی دوارهش بیان هه مان سه روای لهنه کانی پارچهای يەكەمبان ھەسى يان سەروايەكى سەربەخزى ترى جيالەسەرواى لەتەكانى بارچەكەبان ھەس.

۲- بىزى ھەب قەسمىت لىە ھەمرو بارچەكان دا ، ھەمرو لەتەكانى ھاوسەرواين و لىەھچ پارچەيەكدا ھىچ لەت<u>ت</u>ك سەرواى ئەگۈرى، وەكو (سكالاًى دالا بۇ ئەستۇرەيەكى ھاور<u>تە)ى بەختيار _{ئەرب}ەر [۲۷ : ۱۵۰] كە (۱۷) بارچەى چوارىئەيغو ھەمرو چوارىئەكان ھارسەروان (لىەئار دائىي بئرگەپان) (ل/۱۷۷)يىتىي ھەمان شقە، يان رەكو تەسمىتى (بەھارى سىلۇمانى)ى بلېكەس [۲۸ : ۱۰۰] كە (۷) پارچەيەر ھەر بارچەيەكى (1) لەتى ھارسەروايە.</u>

۳- وا بعبی شناعین له سه روای هزئراوه که لهباتی ته سدریا به کنا. واته سه روای هه میو لهنه کانی یعان ده خاو بینای سه روای هزئراوه که لهباتی بیّر ده که ولینه سه ر له ت وه کو دو شیعری نال (شهو سیلسیله) [۲۰۹ : ۲۰۹] و (مهستوره) [۲۰۹ : ۱۲۲] و رژوریه ی هه ره رژوری شیعره کانی به لا عمیاس خیلمی کلکه بی (۲۲۹) شیعری (مهستوره)ی نال ته سمیته ، چونکه هم سه روای هزنراوه که له سه رینچینه ی له ت هاتوه و هم هزنراوه کهش دابه شی چه ند پارچه یه ک کراوه ، لهگارچی پارچه کان ژماره ی له ته کانیان یه کسان تیبه . (۱۱) به نده ، ژماره ی له ته کانیان له نیوان (۲۰-۲) با یه . که چی شیعری (ثمو سیلسیله)ی نال و شیعره کانی مه لا عبداس و هه ر شیعریکی نری وا که هم دور له ته کانی هاوسه رواین به از میابه نامه نی بارچه نه کرایی، نایی به ته سه بیت.

4 - قام جزرانهای قامسهیت له کمل هامندی حالاً متی هارچه گشتیه کان یامك دهگریّته واه ژامباره و مایه شیروینی سه روای لمته کانی هارچه کان له همر امویبارها ایه که ، به لام نهگام کهوته انام قاللیمی انزه دمین بادته سمیت.

<u>ئەرجىع بەندو تەركىب بەند:</u>

نام بروهونه رو نهو پاروپى و ومكو يەك وان كە بريتېن ئەھۇنزارە بەكى دورو درۇز كە دابەشى چەند پارچەبەك دەكرى، ھەر پارچەپەك وەكو قەسىدە يەكى سەربەخۇ وايە، سەرەتلى بەزۇرى قەسىرىماو پەكتى سەرواى ئىنا پەيپوو كىرارە. ھەمبو پارچەكان كە پېشبان دەگىتەنى (بەند) بىان (خاند) [۲۵۱ : ۲۵۱] ئەسەر يەك كېش دەرۇن بەلام ھەر پارچەكان ئەيەك جىيا دەكاتەرە. ئەم دېرە بەكچە ھەر بارچەيەك رەكاتەرە. ئەم دېرە بەك ھەر بارچەيەك ئەرىخىي سەرواى ئايدەت بىدا كەكاتەرە. ئەم دېرە بوك ھەر بارچەيەك رپارچەيەكى تىر دۇرۇك دى كە پارچەكان ئەيەك جىيا دەكاتەرە. ئەم دېرە بەكىن بەھۋى ئۆك جىيا كىرىنەرەى تەرجىي ھەمروپارچەكان ئەسەر ھەمان كېشە. جۇرى ئەم يەر بەتەرجىي ھەر بەتەرجىي بەند ئىلورارە، تەيسى بەندىز ئەرچىي بەند ئەگەرچى ئەسەردەس كۈنا ھەمبوي ھەر بەتەرجىي بەند ئىلورارە، تەيسى بانى بەرۋىلى ئەرجىيى ئالىلەر، ئەسەروانا جىلوازىن شاغران ھەرپارچەيەكى ئەمانە بەخانە ئاد دەبن داخەر بىلانەرى ھەمەن دېر

ئەگەر ئىلو پەندەكە بەدەقـە خىزى دورجازە بۆتـەوە، ئەرە قەرجىع بەندە. ئەگەر بەدەقـە خــۇى دوربارە ئەنىقەرە، ياش ھەمدو بەندىك گۆرانى بەسەر دابىء دىزرىكى تربىء ئەرە تەركىب بەندە.

خۇ ئەگەرلەر بۇرە ئاريەندەبا، لەنتەك بگۇرى (بەنۋرى لەننى يەگەم)ولەنتىك وەكوخىۋى دوريارە بۆنەرە، ئەرە لەنتوان تەرجىج ر تەركىيدايە، چونكە ئەرلەنەى وەگوخۇى دوريارە دەبلاتەرە بەرەو ئەرجىمى دەبات و ئەرلەنەى دەگۈرى بەرەر تەركىب رايدەكلىشى، بۇيە باشترين زارارە بىۋ ئەم ھونەرە (ئەرجىج – ئەركىب)د.

للرودا سي جزري جيارازمان بز پهيدا دهيي:

١- تەرجىع بەند- دېرى نار بەند لەھەمىو بەندەكان يەكە.

۲- تەركېپ بەند- دېرى ئار بەند پارچە بەھارچە مەگۇرى.

۲- تەرجىع - تەركىب دئىرى ئار بەند، لەتۆكى ئەھەمرو پارچەكان يەكەر لەتۆكى دەگۈرى.
لەراستىدا ئەم تەرجىع و تەركىب و ئەرجىع - تەركىب ھەر قەسىدەن، بەلام لەبەر دىرلى دابەرسىيدا ئەرجىع و تەركىب و ئەرجىع - تەركىب ھەر قەسىدەن، بەلام لەبەر دىرلى دابەر سايىر بەسەروا ھۆناشەرە دەرمەمەد ئىرەدىيا ئەش باراستنى يەكىتى سەروا بەرىئى سەروا بەرىئىي نىڭدىل بېرېكاتىلەرد. دەمەمەد ئىرەدىيا دىلى باركىلى بىرى ئەرەب بەكەر بەرىكاتىلەر ئالەمەرجى يەكىتى سەروا رېكارىبى كە ھەرەب بۇ ھۆزىتى سەروا رېكارىبى كە ھەرەب بۇ ھۆزىيات دائىلەر تەركىلى ئەرەلىرى ئەلىرەى بەند (پارچە) بەرەب بۇ ھۆزىدى دەرەب بۇ ھۆزىدى بەند (پارچە) بەرەب بەندىلى دەرەب بەندىلى بەرەب بەندىلىدى دائىلىرى دائىرە، بەكىتى تەرجىي زىيادىش بەرچىيا كەرتىرى بەندىلىدى دائىلىرى بەندىلىدى ئەرەبلىرى يېلىرى ئىلىرى بەندەكان ئەرتىرى بەندەكان ئەرىتىرى ھەر بارچەيەك ئىرى دائىرى بەندەكان ئەرىتىرى بەكىتى دىرى بەندەكان ئەرىتىرى بەكەر يەك بىرى دائىر دېرىلىرى بەندەكان ئەرتىرى بەندەكان ئەرىكى بەندىكان يەرىكى بەندەكان ئەرىكى بەندەكان ئەرىكى بەندەكان ئەرىكى بەندىكان يەرىكى بەركىكى بەرچىكى بەرچىكى بەركىكى بەركىكىلىرى بەندەكان يەركىكى بەركىكى بەندىكىن بەنىكى بەندىكى دىرى بەندەكان ئەركىكى بەندىكى بەركىكى بەركىكىنى دائىردىكىلىدى بەندىكىن بەنىكى بەندىكى بەندىكىن بەندىكىن بەندىكى بەندىكىن بەندىكىن بەندىكىن بەنىكى بەندىكىن بەنىكى بەندىكىن بەنىكى بەندىكىن بىندىكىن بەنىكى بىندىكىن بەندىكىن بەندىكىن بىندىكىن بەندىكىن بەندىكىن بىندىكىن بەندىكىن بىندىكىن بىند

ديرى ناويەند:

شهم دنيره دهورنكس گرنگى لمقه رجيع بلهند و قهركيب بلهنها هميله و شوينتكي فاسلك و بلهنوخي

لهسهرایای هزنراوه کمها گرتوه به تاییاتی لمته رجیع به نما که هممان دئیره و دویداره دهبته وه دفع دئیره دهنی مافایه کی به دری کاریگه رییه کی به هزری همهی، چونکه پژخ و دانگهی به یه کهو بهستنه رهی بالرجه کانه دهه ریاز جهیه کی ته رجیع به ند دهبی به جزری کزنسایی بین خوتنه در را همست بکا نمو بارجه یه دهمه دری بان به شی گزنمایی، بیشه کیبه بیز دئیری خاویه ندو به همان کانبشها دئیری خاویاند بیشه کی و رئیگا خزشکردنه بز یارجهای دواوه ی خاویه ندی یا مور و به هباز و پر هان خزی ده کاوینه سه ریاری خانگه ی خرینه رئیکی شیمر هایه فام خاویه نامی ته رجیمه که ای

> روبينى مورى لَىٰ بَنْ رَمَانَى يَمَنْجِهَكَانَى هَطُرُورِيُّ ھەر كەسى گولشەن بەدەردى كولْخەنى بۇردخ بەرى [7 : ۸۲].

> > نگرى ئاربەند، قاقەركىپ بەندا، دەشن بەسى جۇرى جېلزاز رۇك بخرى:

۱- بازی هاچه شاو به ندی به کمم و هکو مهسته وی، هم ر دوو اسانی هاوسته روا چی. همه بوو شاو به ندهگانیش آمانهٔ وان حقوماندا سه روای کزناییان و هکو به ک واین، به جوزری ته گام شاو ب مندهکان جها یکهینه و به سه ر به که و دیانناروسی هزنوا ره به کی سه ریه حقوی موسه روهی لیٔ پهیدا دهییّ.

۳- بزی هه به همور دلیره خار به ندهکان له شهره ی مصنه ریدا داین و نه گه و کؤیان یکه پته و ه هزنواو به کل سهر به خزی مهسنه ری ده رده چی، له کرر دیدا قه نیا نه مهیان به رچاو که و تره . وه کر نه رجیع به ندی خادیم که سه رهنای (غویار کِکی قالورده) [۲۱ : ۲۱۱]یه. ته رجیعه که شامش به ندیو همرو به ندهکان یه کسانن، هم ریه که (۴) دیز رهو دیّری نار به ندی مهسنه ری به دوادا هاتوره.

۳- بزی همیه ناو پهندوکان لهیهك جهاجن، ههریهکه سهروا وزهویههکی جهاوازی هاجی لـعوانی ترجهجزری نهگهر کزیان بکهیتموه هیچ جنتیکی ودکر قاسیده یان مهسنامی لی همیدا نابی.

> هەر يەكتكە خواى ھەن ئەك بور وەھتە ھو لائېلاھە ئىللا ھور[١٠١ : ٥٩].

مەلاًم ئەكاتى چاپ كردنى دىوانەكەما، ھەر چوار بارجە ئەخراوھتە تەك يەك و حسلىنى تەرجىم بەندىيان بۇ ئەكراۋە، بەلكو ھەر يارچەيمكى بەيلى سەرۋاي خۇي گەرتۇتـە شورئۇك و بەناو ئەم لاہه را نمی دیوانمکه را بیاگر برونعتمور (۵۱، ۱۱۵، ۱۲۵، ۱۳۵). شمم تسرجیع بیانندی سیلم لیمزیر کاریگه ری نمرجیع بمنده بمناویانگه کمی هاتیفی ثبسفه هانی نیومداوه که (یست واسعه)ی بمم جوردیه:

> که یکی هست و هیچ نیست جزان وحده ۱۲۱۷ه (۲ هر (۲۸:۲۹۱).

جگه له سالم حهمدی ^(۷۷) و خادیم و به ختیار رقیوم و ته رجیع به ندو ته رکیب به ندیان هه یه. خادیم سی نه رجیع به ندو ته رکیب به ندیکی هه یه [۷۰]. له یه کی له نه رجیمه کاندا که وتوته ژیر کاریگه ری هانیفی نیسته هانی و له ناو به نده که با دخی:

> ئېيە مەغبورد غەيرى زاتى ئېلاھ رەھدە ھر لائېلاھە ئېللەئلاھ (۷۱ : ۲۹۵).

لەم ئەرجىمە (٦) يەندە، ھەمپر بەندېكان يەكسائن. ھەريەكە (١٠) بېرە، ھەريۇ ئالى راى رايە، ئەم ئەرجىمەي ھاتىقى كارى لەھەمدېكى كرىرەلەر تەرجىمەي ئاريەندەكەي ئەمەيە:

> یا ٹیلامی بمقعدری تؤمی شك (ما عرفنف حل معرفتك)[۹۰:۱].

شار لای واید شام تدرجیمه گزرانیشی بزراندوه، چونکه گزران همارلی باوه ودریگزرکشه ساد کاردی (۲۲۹ : ۲۹) بدلام هاموری ودرنهگیراوه. تعنها بجندی یمکهمی ودرگزراوه که بام بلزره داست

⁽⁷⁾ نەرجېمەكانى ھەمدى شوۇن و ياپىي ھۆيان لەشپەرى كازسېكى كورىيدا ھەيدە لەكاتى جاپ كردنى ھەر يارجەيك لەر ئەرجېمائە ژەلرەپەكى بۇ يائىراھور ئار ئارنېشانلىكى ئايدەنى خرارىتە سەن ئەمە جازە ئۆكىلىدىك لاى ھۆرلىد دروست دەكا، بۆيە ھوار تەرجېمى ھەيە ،لارە ھەر چراريان لەينىڭ جبا دەكاينانى: ١- ئەرجېم بەندى لايمرە (١٠-١٠) شەش بەندىق ئايرەنديان ئەم دېرىيە.

^{، -} سرجیع بیسی دیمی و ۱٬۵۵۷ بائیلاش باقاسری نؤیی شك

⁽ماعرفناك حق معرفتك) [٦ : ٥٥].

مسرونتمين سويحى ثمزول مرويي محصمت

خارشینی بایازی گابادی روزیی محاسات [۲:۰۲]

۳- فعرجیع بعضی لاہمرہ (۸۷-۸۲). سی بعثمہ ناویعتمیان لمم دلرمیہ: شبره کام بلتان حدلال بی، خوزنت کیم کہ, کرم نمکی،

نامناران و حصیبات کاری تمرادی روتهن [۸: ۸].

۵- تعرجیع بمندی لایموره (۱۰۱۰)، نثر بمند دیری ناویمند دیره بمناویانگمکمی (روبیس مروی آن بس

دور نەرىدېدىكەن گۇغاپى بەسەريەكەن ئورسراون و مەندەكانيان پەك (سارىيان درارەنى ئىد(١٣٠١) ۋەك ئامچى ھەردروكيان يەك شت بن دىدى لىك بكر<u>نام</u>چ چرنكە دىر قارجيمى ھيان

ي بيكا:

ای نیدای دو هم دل و هم جان وی نگار رهت هم این و هم آن [۲۹۹ : ۲۸].

كنران بهم جزره كريوريهتي بهكوردي:

نهی به سهر گهردی تؤیین بال و گیان ودی به شا باشی ریّت بچن بال و گیان [۱۷۲: ۱۷۲]. ص

نارىەندكەشى بەم جۇرە رەرگېرارە:

که به کنکه و همیه و نمین و همرین ومحده هو الا نبلاهه استلاهم (۱۷۳:۱۷۳)

بلجگه لهشیعری شناعیران، مهولوردنامه کانیش، نهو دهقانهی بهشیعر هزنراونه نهره، بایهش هارچه هارچه کراون و له دوای هه ر هارچه یهك که بایه نژک بنا چیرژکژکه دیریک ناویه ند دی شهر مهارودنامانه بهینی دیری ناویه ند در و جوزن:

ا - خەنئېكىنان رەكو تەرجىغ يەك وان، يەك دېرو ھەمان دېرلەكۇنايى ھەمور يەندىكان دېريارە ئىيلىرىر گرنگران ئاگادار دەكاتەرە كە سەلەرات ئەدىدارى چلغەمبەرىدەن، يەكى:

> اً- مەزلىردىنىسى مەلايى بىتمىي كە بىيرە ئىلو يەندەكەن ئەمەيە : گەر دىلېش ھون زىنارى بن ئەجات ب عيش و شەوقەك ھون بېلۇن ئەسسەلات[٥١].

ب سوللوردنامەی محەمەد روشاد مفقی، کە ئیّرە ئاو بەندەکەی ئەمەيە: ھەر كەسىً دەيوئ بېينی ر<u>قی</u> نەجات لیّ بنا بۇ رۇحی پېغەمبەر سەلات[۱۹۱]

جە مەرلىردىنامەي مەلا ھوستىن شتىخانى كە ئاربەندەكەي ئەمەيە: موسلمانان بەدئ زەوق و سافاكەن ھەمىشە روو لەقابيەي موستەفا كەن [۷۲].

نسمهولیودنامهی حلجی مه لا خلیل موخلیس، نه مه ناو بهندگهیمتی: هه رکهسی نمیوی به مهقسه دگاریگات با هههنخهمیه ر بیانن سهد سه لات [۲۷۸].

ب مەيمەمبەر بىدىن سەد مەيمەد دۇ بارچەيەكەرە دۇ بارچەيەكى ئىر دەگلىرى بىكى ا- مەولەردىنامەي رەسىرولى ئازىلار، ئىوسىش سەيد ئەتئوەر ئەھمەد بەرزانجى، (٧) يارچەيمۇ ھەرت ئاريەندى جيارارى ھەيە. ئاريەندى يەكەمى ئەمەيە:

> به طَلَبَكَي سَافُ و يَتِكُهُ وَ لَيْ بِنَا بَوْ نَامِ سَهَلاتُ نَا نَهِ جَاتَى بِيُ لَعَرْسِ وَيَعَشَّنَى حَاشُرُو مَامَاتُ [37].

ب- مەولىرودنامەر بېرانامەي دەشقى، مەلاخىرى دەشقى. (۱۲) بارچەيە، دوازىد ئاريىدىدى جەلارنى ھەيە، ئەيەكەمبانئا دەئى:

> صلً يارب على من أرسلا مع سلام دينه قد نصلا[A۲].

جــ مەنزوومەي كېردى، مەرلىوپخامەي ھەزرەتى رەسيول، سەيد بەھائەدىن شىسى قورەيشى، (٨) يارچەيە، ئاريەندەكانى جيان، لەيەكەم ئارەبەندىا دائى:

> تەعنا دى ئەلس ، ئلووسى علەم سەلەرات بى لەسەر رەسورل خاتەم [TE].

سليهم- مرسته زايو قلبه سهروا كاني:

موسته زاد هونه ريکي شيعربيه. بهو شيعره بطيّن بواي ههر لهنتِك پان چهند لهنتِك، تيكه پهك پان جەند تېكەپەكى بەكتىش راسەرۋاي ئاپبەتىيەۋە بۇ زىياد دەكرى ئايرۇ، ياسى مۇۋۇرى سەرھائدان ر يهروسه ندنى موسته زادي جيهاني وكوردي ناكهبن باسي كتشه كاني موسته زاديش ناكهبن جونكه له شريقي تربا باسيان ليُوه كراره [94] : ٧٨٠]. تهنها له روري بايه شهروني سه روار سه روا بهندی له ت و تیکه کانساوه شی مهکویتساوه جزیری (۸۴۰ و ۹۳۰ و به هم سه بی خانس (۱۶ و ٢٥ أو يورتسهوي هه كساري (١٠ : ١٨٠ أو نسلسي (٢٠٠ : ١٨١ أو هه مسدي (٢ : ١٦٤ ال ١٢٥ الر ١٢١) موسقه زادى كلاسبكيان ههيه. موسقهزا دليه كاتي بزور تشهوهي شوي كردشهومي شيعري كوردي لمسمروناي شام سامه ياما وبخابيماني براي شمري يمكمني جيهماني يمروي سمندو گزراني مهسه ردا هات و جؤرو دابه شدوونی جدا جدای لی بهدا بود بی گومان نهمه ش له زیر کاریگه ری شیعری تررکی و فارسی بود چونکه العتورکی لهسه روتای سهدمی بیسته معوو کرمه آمی (دروت ف ون او نبنجا (دوستورر) با هنِّناني جؤرار جؤريان له مسترَّاد کردو له فارسيشيا (له سه ريوهي شؤرشي معشرورته شاءيره شؤرشكيرو ثارا دبخواكمان روويمان كدرده موسته زادو ززر تلهما قبويل يرونامورو جزري جيا جيايان لهموسته زاد هزنايه كايهي (٢٩٦١ : ١١٨) ئيتر له زير كاريكه ري لهوان و له رمونی قبول کردنه وی بزورنه وی نویخوازی شاعیرانی ویکو شیخ نوری و گئران و پیره میرو و سه لام و دلزارو ديالان وهي ترموسته زادي جؤراو جزريان خسته ناو لهدين كوريي ليرودا، بي حاربانه روگه زوکانی تن تانیا له پروی سهرواره مرسته زادی کوردی بزلین دوکهین و جزره کانیان للك حيا دوكه بنهوه:

ر. نەرموستەرادانەي ژمارەيلەت و ئىكەكانيان يەكە :

لهم جزروبان داء دواى ههر له تنك نيكه يهك زياد دهكري و گرنگترين غالبي فهمانهن:

١- فالدر هدره باوى موسقه زادى كالصيكين فهوديه دواى هدر لمنتك تيكميدك زيداد دهكري التاكان سهروايان ودكو سهرواي غهزدل واقهسيده وايعر بهرؤري دئيري يعكه ميشيان موسهررهمه تكه زمادهكانيش له نؤو خؤيانها بابه شبروني سهروايان وهكوغه زول و مسيده وا يوبي و بهزوري ئوانیش داری به که میان موسه رواع دهبی، له ته کان له لایه ک و تیکه زیاده کان له لایه کی تر روکی بورغەزىل يان قەسىدەي جىيا خۇيان دەئويتىن، كە يەكەمھان يەكېشى زياد كرام بوھىيىان يەكېشى مهجزورني ههمان بهحر نووسرابن لعبهر ثعوهي لعتهكان وتبكهكان للمرووي مانياره تبارده يمك سەربەخۇن و ھەربورلايش يەكئىتى سەرواي خۇييان ياراستور، دوشى ئېكەكان جېيا بكرئشەرور فۇنزاۋەيەكى سەريەخۇي يەكېشى كورنى مەجز<u>ىر</u>ۇنيان لى دەرىجى، دەشكرى تېكىەكان بور دور بغريَّنه بال يهك بؤ بروست كردني مِهك له ت ولهنَّه كان دور به راميه ريهك بايتريِّن بؤييِّك طَنَانَ دَيْنَ لَهُم حَلَّمُهُما كَيْشَى هَوْمُواوِهِي تَيكُهُكَانَ تَعْوَادِهِيهُكَ رَاسَتَ دَهِيقَتُهُوه، دهينُ بهجوار بيني كورث به لأم سه رواكهي دوگ فرئ، له يه كيتي سه رواوه دوبي به سه رايا موسه روه. لهم جنوره موسته زادها، سه روا دهوي جهيه كهوه كرلياني هه ريوولا دهبيشي، هؤشرا وهي لهته خهسلبيه كان و فزنزاواي تبكهكان، شهريش بهيه كخصتني سهرواي لسهني يهكمبي فهسله كهو لسهني يهكهمي نادكه له ههمرو دارهكاندا. نام كاره يهكيني موسقه زادهكه دهسته به دهكات و ريكامي بجوان و ^{معلو}اشانه وہولیّک باہرانی لیّ ممکریّ ہو نعرویت موسته زاده کای نیالی که دیّری یه که می بیم جۇرەپە:

ناماوه حاياتم و لوفتاهم و كاوتبوم تاماوه حاياتم المراه عاياتم المراه عاياتم المراه عاياتم المراء ال

مساروای دئیسری یه کسم (سووم)ه ، رپوی (وو) و (م) پساش رپویسه، سساروای هسه ردوو تبکسه زیاده کمش (اتم)ه ، (ت) رپوریسه و (م) پساش رپویسه ، وقك دیساره مساروای دئیسه نامسله کان و سه روای تبکه کان جهاییه ، ته تبنیا لمهاش رپاوی یهك ده گرتموه ، ته گهر له ته نامسله کان و تبکه کان لَبُك جها بکه بِنه وه ، هزنرا وهی له ته کان به م جؤود دهیئ -

نهی نازه جموان پیرم و نوفتانود کمونوم ندستی بدوره دوستی شکستهم کالمدوست جودم نزیوسفی نمو حوستی له سار میسری جینانی لمم کولیمیی نهجوانه ، نهزیندورم و نموردورم فهراتیکی نهکورد نهفسی نمایسم بهعینایه ت لمم گوشمیه ولرانمیه همر مامهوه ومك بودم

ئەي توبيەتى نەپبە كە خونلەيى ئېيى مسكيتم وايمور خاكه عاشرناكه ودهاتورخ

ئەمە چوار دېرى ھزنزارىكە كە ھەسورى (١) دېرە ، رشەكانى سەرواي ھزنزارەكە ئەمانەن: (كاموتروم ولهديس جنوم و تهمردووم وينورم وهاتروم وهالأتورم ورووم ومناعلوم وماعدووم و مەحرىرم) . كەجى ئەگەر تېكەكان بەجبا بئىرسرىن ئەم ھۇترارە مەجزىرۇئەيان لى دەرىمجى:

> قررباني ووفاتم حاياتم ههروا بهقهماتم من بيرم و فاني ويدي شوومي ولأنا ووهش له ويلايه ت بهو يؤناوه هائم مەئويى حابيبى

لهلايه کې ټرووو نمو سه روايمې که لعنه کان و تېکه کان جهيه کموه ده به ستژنه وه و لئ شاگه رئ ليك يترازين ، سەرواي لەتە تاكەكان و تېكە تاكەكانە ، بۇ شرونە سەيرى ئەم دىرو بكە :

نهى مەسجىدو مرحرابگەنت قىبلەس خلجات بۇ ئەھلى موناجات مەھجىرىي ھەرام ، واسپتەنى مەشھەنى مەغلىرى 💎 بۇ راھى تە جائم .

وشهى سهرواي گفتني ديره فاصله كه (مه علووم)وهي تبكه كه (نه جائم)ه له تي پيشه وهي ديره ئەسلەكە و تېكەمى بۇشەرەي زيادەكە وشەمى سەروايان (ھاجات) (موناھات)د. ھەردوكيان هاوسه روان ، سهروایان (اجات)و رمزیهان (ت)ه .

موسقهزادي كلامبيكي همموري به كيشي لمخروبي ممكفووني ممحزووف (همازهج يمان مرزاريم) و بهم قالمه سهروا په دارژاره که دهش بهم جؤره بیشانی بدهین :

Ab Ab / CcAb / DdAb / Ee Ab ......

٣- ىەشى موستەزادەكە جەھەمان قىلنى يېشورىيى ، جەلام ئەتەكانى يېشەن راتېكە زىلامكان هيج بهيووندي سعروايان له تبواندا خعبي بهيه كعوه بيانيه ستلتعوه ووكو موسته زاده كعي برتعوى همکاری که بهم جزره دوست یی دهکا :

ليرزكهم فالم سمحهري بليمرا سملا مهشباب خهرامان موسئانه ووش وكهج كلهور قامهني روعنا شەنگاشەنى رەيمان[40: ١٨].

سهروای لعقه ناصله کان (۱) و سهروای تبکه کان (۱ن)ه. نامه دلیری په کهمه لههه ربوو لاما (لهت و تبك) موسه روهن. تا كلره لهم قلبه وهكو قلبه كهي بيّشره، له دواي ديّري موسه روهي به كهم به يروندي سه روا به ندى نؤوان لماش به كهمي ديَّره المسله كان والمثي به كهمي تهكه كان ئامۇنى، بۇ شرونە لە دۆرى دوھىدا دىلى:

> سيمين بهدون وسيمقهن وسبم بهرامن گاهورموش و خورخوش و جائلن بهسهد ئیما

برغهنج و گرشته بؤ فینته ئی سرران لهم میّره با روك دیباره لمه تی موهم سه روای گشتی خوّی بهاراستیه (نیساط) و نیکه ی دوسیش مهروای خوّی بهاراستیه (دهوران ط ن) ، به لام لمه تی به کهم و نیکه ی به کهم هاوسه روا نین ، لمه تی پیکهم به (من) و تیکه ی به کهم به (گرشمه) کوّتاییان هاتیه و سه روایان لی نه که رنزند موه . لهم غلبه بهم جزّره به :

AbAb / CdAb / EfAb / GhAb ....

۲- روشی برای هه را لمتیك تیكه پهك زیاد كرایی و دئیرهكانی ئهسله كه و دئیرهكانی تیكه كانیش بهرورولا هارسه روایدن، نام لاو نه ولا به پهكنتی سه روا نورسراین ، له هه رمورلایشنا سه روا كه هه ر پهك شت بن ، به هه مان شئیوه له ش به كه می دئیره فهسله كان و له تی به كه می تبكه زیاده كان وه كو به منه ری هارسه رواین ، حدمدی سی مرسته زادی نروسیوه ، له هه رسیكیاندا شام قبله ای به بربود كرده ، له به كیكیكیاندا ده آن :

> بز دیدمنی یار دوریی له ڈازار وا چوری لاسه رخز بنبل نیب بیدار سنبه مه لاکه ت

وبات عاشیقه هاتوته دوری نیرکس بیمار یادی وبتانی کربود، یاگزشایی گیلزار شی غرنچه ناپشکروتی؟ دلی کررای ماگار تز ساوبایی گرلان گارمه له ماییان و له بازار شیخاطش جامان، نمرکه جزوییکی نازاکات نایش گرالان شاکرین دامانی کوسار

هزنزاوه تعسله که موسه پرده و سه روای (ار)ه ، هزنزاوهی تیکه زیاده کانیش هادر موسه پردهه و ناویش هادر سه روای (ار)ه ، په کژنی سه روای هادر دو لا یه که جگه له سه له تن په که می هاموو نیزدگانی ته سل و تیک زیاده کانی هارسه روان له دیگری دو مسا سه روایان (–و) و که دیگری سلیه دا (–اکه ت)ه ... سیسته می سه روای که مقله موسته زاده به مجنزویه :

BbAa / CcAs / DdAa .....

سەرچەشمەرى جۇيار [١: ١٣٦].

جەرگم برارە مۇشكم برارە ھەتا بىر بەخوۇن ئۇين سەررشوۇن [۱۰۹] أ

جارگ ھائدۇر چى دال برلە تائبن جۇن ئۆقرە ئەگرى سەر ئەسەر سەرين بۇ دوايى ئەھات قرمىسكى جادا بەئرۇكەي ئەيەست جەرگى درادا

قالیی سهروای نهم موسته زاده بهم جزروبه :

Ab Ab / Cd Cd / Efer ....

۵- وا دوبئ دوای هه را متؤك تیكمیهك زیاد بكری . له بروی سه رواوه به هار دووكیان حسلین به به دوبئ دوبئ دوبئ دوبئ دوبئی به به دوبئی سه روا به به دوبئی سه روا بین و دلیری به دوبئی سه روا بین و دلیری به دوبئی دو

سه روای هزنرارهکه (ال)ه و کهونزته سه رتبکه زیادهگان . سه روای شم قطبه وهکو غهزهای و قهسیده رایه و بهم جزره دمروا :

Az / Ya / Za ......

ب ئەر موستەرادائەي زمارىيلەت و ئېگەكانبان جيايە:

لىم جۇرونا يان ژمارەي ئائەكان ئە ئىگەكان زىلترە ، يان بە پۇچەرائىرە . بەلام ئىم قائبانىدى ئەتەكانيان زىلترە بەر بەكار ھاترون ، گرىگارىئيان ئەمانەن :

۱- دوشی دوای دئیریکی تابوای (دوولیات) فینجا باک تیکه زیاد بگری و دوو له ته که میه روایان مهسندری بی و سه روای تیکه زیاده کاش بچینه و سه رشه وان ، وانه هه رسیکیان هاوسه رواین . هزنراره که وهکو گزیمائی ستینه ی سه ربه ختری هاوسه روا ده کهوینه مه رجیار که به کیش (تیک کورته که) لمیهای جیا دهبنام و ، رترور دائی :

> تۇغىشلى جەملىت رەرە ئەي قاسىدى يەزبان نامەم بگەيكتە دەست مەردى سرخەندان يارى شەكەر ئەفشان (۲۱۱:۱۲۱۱].

بــؤ ديّــرى دوهم ســهروا دهگـوّرې وشهـكاني ســهرواى دوو لــهنى ئهــــلى (قەدىيـــه ، نهديهــه)ن و وشهى سهرواى تيكه زيادهكه (سهميمه)يه . قلبه سهرواى ئهم جوّره موسقه ژاده په تهمهـــيه :

AAa, BBb, Coc, ...

۲- دەشى دواى ھەر دلرنك (٢لەت) يەك تىكە زىساد بكرى ودكى قالبەكەي بۇشور بەلام

رسه روایه کی قر اله سهیاندا دنیره فه سله کان مهسته ری دهبن ، که چی تیکه کان له سه رهوه قبا خیاری هه میرویان هارسه روا دهبن له گهال به کتر و روه کو فه سریع له گهال سه روای مهسته وی به که بهن سه روایان یه که دهبی ، شیّع خورری شیّغ سالح له شیعری (به من بلّی) با قدم قبلیه ی به کارهانداره ، فه مه دیّری به که و چواره م به ضرورته :

> بەت بلى، چ مىللەتى ئەمەتبەرى مەماتەر، ئەمەھىر ئىنكسارەر، ئەدەررەيى ئەھاتەر، ئەچزتە ئاز موجانطەي ھەپتەر، ئەلى كە رۆزى كورد ئەرا بەرگىرىيە ئەسم كەلا ئە ئونقى ئېشتمائەر، خەرىكە را شەبەن ئەنا بەعلەما، بەجارى شەرىكە را شەبەن ئەنا

> > سېستەس ئالبە سەرواي ئەم جۇرۇ ، ئەمەيە :

AAa, BBa, CCa, ...

۳- بوشی بوای بوو دئیر (قلمت)ی هاوسمروا گهنجا یمك تهکه بههممان سمروای لمتمكانی یکشهر زیاد بكری بهموره روكو پهنجهنمیمكی هاوسمروا بمردهكاری و ههچ سمروایمك هارچمكانی بهبهكاره نابهستهنمود ، وهكو شهر نورری له هونوارمی (عمسكمر)یا دهری :

> سەفسىدف كە دىن رىتىمەنى چوست و بارىقار مازى لە سىدقى ئارد كەبيئم ئەكا قىرار سرىحتكى بىك و بئ قەش ئەبيئم رەكربەھار موستەقبەللكى بئ ئەكە ، چې كەيف و نەشئەبار س تۆزوبى غويلى (٢١٣ - ١٠٠).

ئىمىش قىلىيە سەرواكەي ئەم جۇرە موسقەزادە:

AAAAa / BBBBb / CCCCc / ......

^{هٔ م}دهش نبکه زیادهکه دوای بینیج له تربیت ، همر پینجهان هارسه رواین و سه روای تیک زیاده کمتر وهکوسه روای لمته کان وایی . همر هارچه یمکی وهکوشه شهنه یمکی هارسه روا خرای نموزش اشیخ نیوری له موسته زادیکنا دور هارچهی پیشه وهی بهم قالمه نارشتوه ، دهلی :

دەررەی تەجەدىرد رەكر ماهى لە كاسان ھەلھات رىيور بەدائىمى زولەت لە ئىنس ر جان نوررت رژانە مەجلىسى ئەنكارى عاقلان بورىتە زيانى دوشىنى بەدخواھى كوردكان ئەى ناشرى مەعارىت و ئەىخەمسى جاھىلان ئەى موجتەرەم ، ژيان (١٠٧ : ١٠٠].

قالبه سه رواكهي تهم موسته زاده بهم جزربيه:

AAAAAa / BBBBBb / CCCCCc

همر لیم هزنزاوه به اله پارچه کانی تارها تیکه زیاده که دوای شمش لمت هانوه . لمته کان هارسمروا نین ، دایمش کردنی جیاجهای سمروایان باز کراوه به لأم له هموریاننا مساروای نیکه زیاده که وهکار مساروای لمانی بلش خزیمنی ، ویکو لمم دایا شجورنانه : / ABAAABb (ABABBCCo)

ه - لمع قالمانمی ژمارهی تیکهکان فیه ژمارهی لمتیه تهسلیههکان زیباتره ، تمانیا یمك قالبسان دیره ، تمویش فیه تهسلنا مهسنمیییه و دوای هم رامعتیکی مهسنموییهکه تیکهیمکی زیبالا کراوه و پاشان فه زیر همردور تیکه زیادهکه تیکههی ستیم مهایم مهمینموییهکه فهنمکانی هاوسهروان و همرسن تیکهش هارسمروان، فهت و تیکهکان هیچ پمیروشیههگی سمروا بهندییان فهنهوانها نبیه . همرهارچههکیش سمروای نازمی هایه و به سمروا بهیمکموه نایمسراونمنموه . جمالال مهسمت خوشنه فه هنزراویی (فهرادی ناورئز) با دخش:

> ئەگەرچى سروستى رەتلان ئەنەرچلوه بزەي رېو ئەرگزى ئەيلان ئەنى غارە ئەرا بزنى ھەلالان دى ئەيلان دى ئەيرىاخى گولالان دى بەيلان دى

يەھاران دى [40 : 44]. ..... , AbAbb , CdCdd

فلبېكى بەم جۇرەيە :

ج- مربستهزادی فازاد :

نهم جزرونا ژمارهی تیکه زیادهگان به رامیه ربطه که نامسلیه کان ، لهسه را پای هزنراویدا به که شدت نیبه د شاعیر به پنی زبون و سطیقه ی خوی ، به پنی بیرو بؤجیون و ههست و خروشانی مدرونی ، به پنی بیرو بؤجیون و ههست و خروشانی مدرونی ، به پنی زنجیوی نابه و نامه و

نهان بەرامبەر بەك . بەگرىزەى ژمارەى لەتەكانى تېكەپان بەدوادا دى ، لەيەك لەتەرە ئا ھەوت لەت ھەيە. بەگرىزەى بەشرىن بەكدا ھاتنى ئېكەكانېش تەنبالەيەك تېكەرە تا دور تېكە ھاتو، ب بەس . ئېكەكان جارى را ھەيە لەيەينى خۇرىاندا دەكەرتە پەيرەندى سەروايەندى مەسىئوى و جارى را ھەيە (لەمە رۆر كەمە) لەگەل لەتەكان و ئېكەي تر سېستەمى سەروا دروست دەكەن رەكو (AbAb) يال (ABAb) يال (AAbA) يال (BBCArB) و ھى تريىش . بەكررتى دەتوانېن لەيارەي ئەم مروستەرادە ئازادىي گۆرائەرد بائېن :

- لمم هؤنراویه له روری کنشی لمت و تیکمکانموه خنی به بمستووری سمروای موسته زادی کلاسیکی به سقزنموه ، هؤنراوه که قهسه ر کنشی موجته سی هه شتی فاصله مه (مضاعلن فعلاتین مفاعلن فع لن) ، فه تمکان جهم چوار بهبه هاتورن و تیکه کانیش به پنی یه کهم و چواره م (مضاعلن فع لن) ، به لأم خزی به ده ستوری ریزه ی زماره ی لهت و تیکه فه گهل یه کترو ده ستوری با رشتش سعروای کلامیکی نم به ستوته وه له به دوای یعك هفتانی لهت و تیکه و دروست کردنی په یوبه ندی سعروا به ندی بتوانیان فازادییه کی تعواری وه رگرتوه .

شاعیر بۇ يەكەم جان لەھەندى شوقنى ھۇنزارەكەيدا تۆكەن زياد دھخاتە پۇش ئەتى ئاسىلى ، وەكر بەندى دوم و سۇيەمى يارجەن يەكەم رايەندى شەشەمى يارجەن دوم .

- رئىسۇمى ئېكىلە زىيادەكسان بىلۇلىلەنى ئامىسىلى زۇر كەمسە (۲۰،۱)ى ھىلەمبولىلەت و ئېكەكان(۲۰٫۱»/)ى لەتلەكان ، واقە ئۆرگەمى بىۋ ھەر بورلەت ئېكەپلەك زىياد كولور، ئەگەرچى ئابەشبورنەكە بەيەكسانى ئەكرارە ، ئەدبور شىرئىن ھەرت ئەت بەدبولى يەك ئۆن و خورئىلەر ئىل رادەيەك زەينى ئامسەر مورستەراد لادەكەرى كەچى دوريارە دەگەرئىلەرە سەريا ، جاريش وا ھەيلە ئەدنىڭكى بچوركىدا يەك ئەت سى تېكە بەدبورى خۇرداكۆكردۇنەرە .

<u>بوځنهی سهروای موسته ژاد :</u>

گرنگترین قطبه سهروای موستهزاد له کوربیعا نهمانهن :

چرا روم – سؤنینه :

سوَننِته هونهریّکی شیعری نامورویییه زمارهی له ته کانی دیارهو بایه ت و کَیْش و سهروای تابیه تی خزی هه یه . له رویی نامه شیرونی نامه روان و سهرواره جوزی جهاجیای ههیه .

سزیژن له وشهی _{connecc}ی ئیتلیه و هاتوه که به مانای سونگؤک بان صرورد هاتوه. سزنژنی کرندو^(۱۸)ی لی مرچی قاوری تار هه مروی له (۱۶) له ته دیار پیک دی ، به شهروی کی نامسایی کیشه کهی شه بامبی پیند چ پنیمه و رؤر قالبه سه روای جیساواری هایمه) [۱۴۲: ۵۰۳]. گرنگرین قامه سه روای سؤیژنه فامانهن:

۱- سـزېټتمى،بـتراركى : ئــه هەشـتيئەيەك (octave) ى (ABBA ABBA) و شەشـبئەيەك (- سـزېټتمى،بـتراركى : ئـــه (CDCDCD يان هەر جۇرېكى تر تەنبا مامىئارى ئاين) يېك دى.

۲- سزنتِته ی سبنسه ری : لهس چوارینه و مهسته بیه که دی و سه رواکه ی به م جزره یه :
 (ABAB BCBC CDCD EE) .

۲- سـزنلِتەى شەكسىپىرى : ئەساش ھـەر لەســن چوارينماو مەســناوييەك بلِــك دى بــەلأم سەرواكاى بەم جزرەيە : (ABBA CDCD EFEF GG) .

لهم سی جزره ، سزنیتهی پترارکی لههه مرویان جارتره . سزنیته که نهروری ناره پرؤکه وه به گشتی له تمه سی جزره ، سزنیتهی پترارکی لههه مرویان جارتره . سزنیته که نهروی به رزاندنی کرؤکس جوری سخته کانی بهسی به سفری بهتی دوج له ناو ناموره جه که ره ده کانت و بیروکه می فراوانتر ده کات و به کرنتایی دهگه به نی کهچی له مور جوز به که کرنتایی تربه هم ر جوارینه به نیزیکی جیناز زده گهیه نی ، جوارینه ی به می بهتری ده کانت و به که مردینه که له جوارینه می پیش خزی جه که ره ده کات و هموریشی له کرنتایی با به مه سفوریه که ده بریته و «

سزنبته هدر به تعنها ومکر یهکه پهکی صهریه غوّ بهکاردی ، به لاّم جارویار وادهی شاعیر کومالی سؤایته به پهکهوه دنینی که هم چه نده تما را دهیمك سه ریه خوّیرای همیه به لاّم همه وریان وهکو تهلفهی یمك زنجیر به یه که وه به سزارن و بدیری سه ره کی هوّنراوه که تمواو دهکهن. قهمه پنس دهگوتری (زنجیره سؤایته cycle و sonnet cycle)، له زنجیره سؤایته تمار دارهکان، وهکو (زیانی نوی)ی دانتی و (دیران یمان گورانس)یمهکانی همقرارك و (زمیتون)ی دورمانی و (شمقین)ی رؤنسمار و (تمستروفیل و ستیلا)ی معنی ...

⁽⁴⁶⁾ سؤنلتی کرناو cartail sonnet – ناو سؤنلتایه که چاند لعناکی له کوتنیهمود کرتایی . باز پیکام جار جیرا رد مانلی هزیکر شام را راویدهی له پزشمکی کومانه شهری –۱۹۱۸، poems – برز شایر جوره شهره بهکارهاینا که خزی بایهانا برو . نام جوروبان لامانی (۱۵) نامت له (۱۰) لمت و تیکایهکی بچروك بلك دی . بدله نامکه به (۲۰۰۱) بایمش بعین ، یمکن له قالهکانی بایه شبرونی ساروای قام جزره سزیلتایه نامهیم: . ۱۸۱۵ – ۱۷۰۰ – ۱۹۲۵ (ABC ABC/6 DBCD/4 c/1.5)

(کزنترین سؤتیته دودریته بال جیاکومؤ با لینتین (۱۲۱۰–۱۲۳۲) کی قرقابخانه ی سهقلیه ، هان نم شکله شیعریه بزی همیه شاعیرفکی تری بارهگای نیمبراتور فردریکی دوم له سهقلیه ، بایپنایی) [۲۰ : ۱۹۲] - رؤویه ی شاعیره فیقلیه قلوباره کان له شاخر و توضری سه محکانی نیپراست شام شبکله باز به کارهنداره ، ویک گینیجنلی و کافلک انتی و بانتی و .. به از له معروبان زیاتر به ترارک شیوه ی سونیتی جاسهاند و کردی به شکللکی شیعری سه ریه خق (گزرانی) به کانی به ترارک جؤره فینسکلوبدیایه کی سؤر و خوشه و سیعره و شیعره کانی بهم قلبه هزاریه با رشتره ، به ش به قرارک رؤر شاعیری فیت الی تریش کاریان له سه رسؤیته کرد و به رمیان هزاره

ائمه له ایتالیا، له نامسهانها (مارکیز دی سانتهانا (۱۳۹۸ ،۱۳۹۸) یه کهم کامل بروه همهای نوسیش باوه با سبؤنیته نروسته ناوباره کسانی بوای اسه و خسوان بؤسسگان – ۱۶۹۰ – ۱۰۵۷ – ۱۰۵۷ – و گاریلامز بزلاللگا – ۱۰۵۲ – ۱۵۲۷ – و هی تر) [۱۸۲ : ۱۳۲] .

نویس گرامزن فعیارهی سهره تغی ماگر بیرونعوهی سؤیژنه له فهره نسا بیطی : (تعتیاله سهدهی غازدها ، سؤیژنه هانه فلو شیعری نژمه، به لأم همر زیر سهرکاوتنگکی گعررهی به دهست هلنا ..) [اللا : ۱۰۲] ، دوبیللی و رؤنسارو مالگرب دهوریان رؤر بیروله چاسیاندنی سؤیژنه لبه شیعری غاراندیا .

کام به ابنگلبزیدا ، سؤنیته امسه دهی شازده با ، به هزی سیّر تفهاس ویات و سیّرنی کاوت ناوه المان
مونتله له وانت کانی شر دره نگ تر گهیشنه شهلانیا و زیستار به هغی به رهمه مکانی فلکیوان (۱۱۵۲-۱۵۱۹) (۱۱۵۲-۱۵۲۱) بیو.

مزنانه له فاخر و نوخری سه دهی شورتهم و سه رهنای سه دهی بیستهم ، له رنگهی کاریگه ری

شیعری نەپروپییەرد كەرتە نار ئەسبى ئوركى ، شاعیرانى (ئروت ئئون).. مەروپان لە ھۇئىانى ھەمور جۇرد سۇنېتەكان رايخانيەتېش سۇنېتەي بەراركى ھەيود.

له فارسیدا جگه له وشهی سؤنیّده، وشهی (سایه) و (غزلواره)یشی بــؤ بهکــارهاتورأ ۱۰ : ۱۸۷ و لاسه ربویی مهشرورته با کهرتزژه ناو شیعری فارسی.

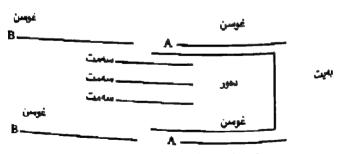
_{پاش}هنینه ، پهمهش ههشتینه که بره به دهبینه و شهشینه که وهکو حَوَی ماوهته و . _{سهن}دس سهروای نهم پهشهیان که سؤنیقه ناسایه یهم جوّرهیه :

(ABABCDEEDC FGHIGI)

_{کههی} هزنزاوهی (دهروزیش عامیتولیلا) لموهوه سیمای سؤینِتهی وهرگرتووه که (ه) چوارین و دوو _{می بین}ی هنِناوه ، هممورشیان بهشهّومی چوارین و سنّبنهی سؤینِته سهروایان مارزاوه.

ينجام – مربشتاح :

بنترا اور هونه رو شیعریهانه ی به شهروی به ند ده نووسین موهششاه ، موهششه و له شاخور از نوری سامدی سهری ها ناود . چگه له ودی له عیرا ق و به مهنیش میشده و منبود . کیشه به کنیا موهشه و کنیا از به مهنیش میشده و منبود . کیشه به کنیا به نور به مورد به مایا موهشه و ماه با نازکی عادویی به بان له گزانیه میلاییه کانی تهرویها و و گیرا و و و گیر ترو به اوروی برزفشمال و تروانیزی فاردنسی و نوانیزی نامیدانی و مینیمنگهری ته لهنی و ای جزرا و جزر ام و باردیم و مهیه . موهشه و های به بختیکی جهند له نیکی همیه که به شهروی ی تابیعتی و برز دهبن و سیسته می سهروای تابیعتی الفت کان به به که و به میشه و به مهدی به سیر لهبلوی سهروای موهشه و و ده نامی و نوروی خواری میهشه و به دارد و ده سه لاتی شاعیره که و همیه ۱۳۵۲ : ۱۸] . له راستهنا موهشه و بسرایه به به بازی بازی بازی و نام موسه به تروی و به به به نامی و به تروی و به به نامی و به به نامی و به به به نامی و به به نامی و به به نامی به به نام به به نامی و به به نامی به به نامی و به به نامی و به به نامی به به نامی و به به نامی به به نام به به نامی به نام

قوفل (خەرجە) لىمومىشىمىدا مەتلەم دەشى ھەيى و دەشى ئەيى ، يەلام مومشىمەم يى قوفل سوست ئايى. زمارهای له ته کانی هه ریه که له مه تله م و معوری قوفل له سوه ششه حیّکه و دهشیّ باز موهشه حیّکی تر گزرانس به سموره این . چگمه لمهم ره گه رانسه همه ندیّ جسار شماعیر خانسه و سیلسمبله و معوری مه دیجیشی (۸۸)

موهشته حله کوردیدا دله ناخهای تزکه لأربورن و کاریگه ری نه نمبیه و ه شاعبرانی کورد له م سهده به با آله پورتی نری کردنه وی شیعری کوردیدا په نایان بردؤنه بهر موهشته و به رژور شهری ی جیاجیا به کاریان هنتاوه ، وهکو گزران و به ختیار رتوه رو بلخار و طُخار و که ریم شارمزا و هه ردی و بیریال مه حمود . گرنگترین قالمی موششه حله کوردی نامانهن :

۱- را دمین همریمکه نه معتلم (نهگمر همین) و دمورو قرفل لمتمکانیان سمروای سمریمخؤیان همین ، پمیروندییان نه بمسمروای بمکترموه همین ونه به سمروای بمخدهکانی شر . کمریم شارمز! مروششه حلِکی (رؤزههلانن) چوار به ندی همید، نه به ندی یمکمندا دهلی :

> للواری زوریای کاسمانی زیوین ماچ ته کا کولمی شاسترکهی خولنین سهر پزشی کنوان بهپرشنگی جوان جهشنی شهرخهوان بهمهیی تهرزه جوان و دلگیره

بەمەيى ئەرۋ جۇن دىلكىق لەم جېگە بەرۋە راكېشى بىرە (١٠:١١٨)

مه تله م مستهویهه و سهرها کمی (یسن)ه ، دمور سیلینهی هارسهرهایه و مسهرهاکمی (ان)ه ، قولنیش چوارینه پهر لمسهر دور سهرهای موته ناریب دامه زراوه (مرزه ، چره) . قیلیی کهم سیستهمه سهرها یکی مره نششه چ بهم جزرهیه :

AA/BBB/CDCD

هه راسم قطیه با بری همیه معلم شمی واقع میهششه حمکه (اقرع) بی ، اسو حلاقته با امتیکانی معرور فات مکانی قوفیل همریمک سیمروای مسیریه خزین همیه ، وهکیو (فاهیمنگی نوکتویمر)ی دلتوار (۱۸۷: ۲۰) ، معروی سی سامته و قوفلی دوو فاته و میمرواکهی بهم جورهیه: (AAA/BB)

⁽⁴⁹⁾ خانه : معوری دومه امسار کلِش و سعروای دموری یمکم دی و گلواری گزرانههکمی بی معیریتمهد سیلسیله : معوریکی نولیه هماندی جار باز مهوششم ارضاد ممکری و ممغریته نابوان قوال و سماهکانی معورهکانی مره ششم به لام رموییهکمی لمگهل هی سمایت و قوال جهایی معاری معیح : معوریکه له کزنایی موهششم می و بعروری باز ماسحی بازنامیم تعرفان ممکری

چ. _{وا دهین} سهروای فوفل و مهتله ع وهکو پهك ين ، يامهوه سهرويني همر بهنديك به پهكهره گرئ ىسى راسەندىكانى تىر بادىدېي، راتە ھىچ يەيبوشىيەكى سەرۋا بەندى لە نۇپان بەندىكاندا نىيە . رخاندهگای بدایی)ی دلکعار (۷) به نند و هار به ندیگی ماتله عی خزی همید. له هار به ندیگانا بىرراي ئرقل و مەنلەم يەك شقە ، لەيەندى يەكەمدا دىڭى :

له خافاقی ژیانی نائومیدیم خاشدکهی بایی فریشتهی باکی هیوای نیشان نام وا که بینوینم بريشكى تبشكي فاستيروي جوان ثبمشهو به فاسهايي به سؤری هاته نیو کونجی دلی تاریکی بر خویدم دوسا دوی مەستوری ھەستى ده خبرا لا دهري پهستي

وهره تا من به رازی نو نهمامی شادی بروینم [۱۹۸: ۱۲۵]

ئەرىيلەم مورىشتە ھەرە يەكىرى ئەرەپە، بەدەكمەن مورشتەم يدورى بور سەيتە ھەبىشە سى سەنت رېەسەرەۋەيە. مەتلەم جوار لەتە بەنور سەرۋاي موتەناۋىپ بەيەگەۋە بەسراۋن، سەنت بورلاني ماستاوييه، قرفل يەك تاكە لەتەر سەرواكەي بۇ مەتلەخ دەگەرلىتەرە(برويىنم - بېدويىنم ، خرانم). قلبه سهرواکه بهم جزرهیه ABAB / CC / B

۱- بزی همیه سهروای معتلمه و فرفله کان ههموری یمك بی و ته نباله به نند کانتا سهروای سامناگانی دوردکان بگزدی. بلدارله مودششه می (کرئی سورر)با کاسی به نده ، لههاندی يەكەمنا بىلى:

> گولی سوور نامی کچی نام روز ژامرئ کام دمس له بلخی ژین له بؤ بعك معقمه بؤن كربن، به ناكامي تعتزي هؤنا ئەرپىتا كەش بەزاكارى ووهائئ قەدرو تۇزارى لمسهرريكا فزئ دراوى

له جدور و زولي لمو دوسته پدريزادي بهيان للارزين لەدەورى ئەم چلەيلىنى بورى پەپورلەي زەردو سوور گريا [70 : 40]

معتلع و قوفل بعكم وولعتن المعتبران خلاساندا معمرواي موتعفاويهان بينك هينساره لعني بهکهم لهمه تلهع و قرف ل صهرواکهی (پسن)ه ، لسمتی دوره میشدیان (۱)یسه . شهم به بوده ندیسه سنامناريدى نتوان لمتمكان بو بهندهكانى تريش بهريموام يمبي، واته هممو معتله و قرفلهكان نم الارسة روايه بان هميه كه همدو مروششه حاكة بميه كارة كرئ بدماو ودك يمك بارجه ي ليك نهجراو كنى دهكاتهو سهريهك ، ههمان سهروا له ئاستى ههر بهنديكيشنا ههمان دور دهيني، ئىنجاسەمنى مەروكى ئايدەتى خۇيىان ھەبە . كەم قىلبە موھنىلىدە دە سەرواكەي بەم 4- وا دەبئ مەكلەم سەرۋاى خۇي ھەبئ وسەمتەكان سەرۋاى خۇيدان ھەبئ و قوقلېدش يەك ئەت بئ ولەدار بەندەكە ھېچ پەيرەندى سەرۋايى ئابئ ، يەلام ئەگەل قوقلى ھەمۋر بەندەكان سەرۋا دروست بكا ر بەندەكان بەبكەپە بېمىتلىقەپە ، بەختيار زۇيەرلە مەۋششەھى بېرە مەڭرىقان " تا بەندى بەكەس بەم جۇرە ھېنارە :

> فەسلى زستان بەرگى سېن ئەپۇشى و چوويتە ئاسمان سەيرى ھەمور دنيا ئەكەى تۈى شاھتشايى شاخەكان كۆمەلى گارھەرى

ھەيكەلى زەقەرى لايەرى كەنسى

بەرى ھەسى

باعبسلەپۇ ئەھۇشتنى مىجەن [٣٧:٥٥]

معتله م جوار لعته ولعسهر یهك سهروا هاتره (۱ ت)، له لعنی (۲-۱) دوریناره یؤته وه . دهوری سی سهمتی هارسهروایه (۱۰٫۵) و قوفل له تاستی بعندها هیچ هاوسهروای نبیه به لام لمگهال سهروای قوفلی به ندهکانی تر یهك مهکرفته و (من)، قالبه سهروای نام جوره مهوششه چه بهم شهّری دمیل :

XAYA/BBB/C-XDYD/EEE/C

ه - بؤی هه به لمته کانی معتلف هاوسه رواین و سمعته کانی بدور هاوسه رواین و قوفل لمتیکی بچروکی سه ربه خوّرین و له فاو به نده که سه روای نامین به لام نه همور به نده کانیا برویساره بیت موم به یمکه ره کریبان بنا وهکو (خه و رهوینکه)ی به ختیار زیرور که (۱۰) به ندمو لمهه ندی یمکه مدا به بارا:

> هسته لهخمو کوردی همژار نامی نمو ناساس رِوْژگار خوْت گورج که وهك معردی بهکار رِهنجلِك بده بؤ یاد گار

تز بمبمی گەمئەرخەس گوامەرھەس

رَّامَى نَبِهَانَ [۲۲ : ١٤٤]

کیویی ثام قالیه له قالبی پیشرو جیا نمکانه وه ساروای ماخله عه الهوی تمنیا دور ایکی (۲٫۳) هارسه روا بوین التره هار چوار لهت هارسه روان و قالیمکه بام جزره یه:

AAAA/BBB/C-DDDD/EEE/C

۲ـــ بزی هایه مانتهام چوارینه یاکی مونه ناویب و سامته کان هارسه روا و قوفل مهسنه رای و هرچ پهیرهندییه ک امتزلوان سه روای مانته و دهرو قوفی یاک به نما نامی ، به لام سه روای قوفل له بهبور به نده کان دوریاره بیّنه وه ، وه کو (پایزی زستان)ی به ختیار زیّوور که (۵) به نده ، له به ندی په که بنا بطنیّ :

> وا گهلارتزانه گیانه بؤ چهمه نزار هاژه هاژی بای خه زانه روو به رووی شار نمو درهختانهی که سهریان ، زؤر بلنده نمو گولآنهی رهنگو بزیان زؤر پهسنده نمو مهلانهی جنگهیان گارو سههنده

هاتنی پایزلهبه رانگیان گرانه - چونکه توندی و گرژ و مؤنی پر جبهانه [۲۷ : ۱۹۸] . سهروای قرفل (انته) له ههمور قرفله کانی تار دوریباره دهیژشهره ، لنهم موهششه ههادا دور شت سهرنج راددکلِشیً

۱- مەنلەم ۋەكورېرزكى موستەزاد خۇي دەنرينى چونكە لەتەكانى(۲-۱) لە (۱-۳) كورتارن، زمارىي بېگەيان (۸) بە (٤) د.

۳- دوشی سهمتهکان (پهلام تهزیالهم به ندهها) لهبانی سی سهمت یکرین به شهش، پهه سهریای مینهناویپ پهیهکهن بهسراینهن ، لهههمان کانبشها روگر موستهزاد خزیان دونریند چرنکه لهنهکانی پیشهن ژمارهی برگهیان دور میندهی لهنهکانی دوارویه ، واته دوشی دهور بهم جزو بنیوسن: :

> ئەر بروختانەي كە سەريان ئۇر بائندە ئەوگولانەي رەنگو بۇيان ئۇرېسىندە ئەر مەلانەي جېگەيان گاروسەمندە

ئەگەرچى بەمەۋە ئوا سەنت كۆشى بىھ ئايەشىدۇنەكە ئەشلۇرئ بەلام ئەگەر بەخلىلىرىلىۋەر ئەزرى ھەمور قوقلەكلنى بەم جۇزە ئابېشلايە موۋششەھەكەن يەقلۇرتر ئەبىرو، ئەم موۋششەھە قالمەكەن يەم جۇزەيە :

ABAB/CCC/DD-EFEF/GGG/DD

۷- را دەبئ سەرواى مەئلەم سەريەخۇرى رسەرواى سەمئەكاش دەور و قوقلېش يەك بىل رەكى موەششەخى (شەر)ى كەرىم شارەزا كە (۷) بەندە ولەيەندى يەكەمدا دىلى :

پرچشنگی رژاری به شهوقی زئیرین نهماله کابو و پهرزایی زهمین گرند و شارهکان باخ و گرأستان گشتی بهجاری واروش باکهران [۲۸: ۱۲۸]

AA/BB/B.

قلبه سەرواكەي يەخ جۇرەيە :

پرخنهی قالبهکانی سیستهمی سهروای موبششه ج:

ئەمە قىلىيە ھەرە بارەكانى موەشىئەچە لەكىردىيدا ، قالىي ئريش ھەن بەلام يان بە گۇرانكى كەم دەكەرنىڭ زئىر يەكى لىم قالبانىڭ يان ھەمىي مەرجېكى مويىشىلەخيان تۇغا ئەھاتوە ، وياك سيارە سيستهيي سهرواي مهاششه ح لمسهر بنجينهي لهت هاتوه المتهكاني ماتلهم ومهور و قوفل ا ئینجا به پورندی سه روای ثعو به شانعی به ند و به نده گانی تر -

مووشقه م وموجه بمهات لهوه لهيه كانزيك بعينه ودكه لهسه وينجينه ي سه رواي لهث هاتوين ، به لأم هەربەكە جۇرە بايەشبورنى خۇي ھەيە . قالبى موەششەخ زۇر جار لەبارەي ۋەلوس لەئەرەك جارچه گشتبیه کان دهکا به لام گزرانی کلیش و سهروای موهششه ح له مه تله م و بهور و قوفلنا جؤره شكلَلِكي هاندهسي تابيعتي بيركوده ، هار تاو شكلُهشه سيماي تابيعتي به ميهششه م دوما وله مرسه سهت و بارجه گشتیه کان جیای ده کاته رو .

قالیه هه ره باو و گرنگه کانی موهشته چی کوردی ته مانه ن :

1- AA / BBB / CDCD

2-ABAB/CC/B

3-AB/CCC/AB 4-XAYA/BBBC-XDYD/EEE/C...... 5-AAAA/BBBC-DDDD/EEE/C.....

6-ABAB/CCC/DD-EFEF/GGG/DD...... 7-AA/BB/B

شەشەم – شېدرى ئازاد :

شيعر به زماني مهجازو دهريريني ههست ر ليفاعهره له به خشان چيا دهيلته وه. ليفاعه كه ثبقاعي دولال، وبشاعي دهگريَتَاوه ، كَيْقَاعِي رشاعي له كَيْش و ساروا و دُيقاعي ناووره و دورياره برويَاويي روزگاله شرینی تابیعتی و هانانهوی دوسته مونگ و بیاری کرین به حلگای وشهم خستنه بیال عاكترى هادندي دوستاوا ژوي لهبار دايه كه مؤسيقاي بوقهكه بنام بكات رياويو جري و بواييش ته قاندنه ودى مانا بيبات كيش و سهروا له ههميو ردگهن وشهيه كاني تر زوقتره و بيتر سهرنجي شاعير و خوننه راني را كنشاوه ، بؤيه لاي ههر نه تهويهك كنيش و سهروا به جؤرنك سهري همأماويو پەرەي سەندوە راقلاس گرۇرە كەلەگەل زمانەكە خۇي بگرنجى، بەيقى كارلەسەر كرينى جەندەھا نهریور سه دوی بهك له دوای بهك قالس قایبانی به خزیه ره گرتیو ، كه جره به باو و همیور شاهوران لهمه ري رؤيشترون . ئەر قىلىدنە ھەلبەت دەستورى ئايدەتييان ھەيە و بەربى باساي ئاييەتى لىك دهدريناوه ، جا ناه دهستوور و ياسا و قالبانه كه چهسبان وهكوشني بيروزيان لي دئ و دهوهكاني پاشتر به تەركى خۇيانى دەزائان كە پەيرەويان بكەن و مەكەر بە دەگمەن تەكەر ئالنى لائەدەن. شهمزيش ومكو هامور دجارده بماكى تدرى بيور هوت و بهاوه ر بمايتى سماردهم دمگريئ ، ناممات

۱- به خضانی شیعری (poetic prose) : لهمه به خضانه به لأم له به کارهانانی ریام و جاری کنش و مطلی و رازاندنه وی زمان ، به تاییه تی لهبه کارهانانی هونه ره را نبلاییه کانی وی کو دهنگه اسکه لهمونانش و میتافزور له شیعر نزیك ده بینته و [۴۰ : ۴۰] .

^{۲-} بهخشانه شیمر یان هؤنراوهی بهخشانی (prose poem) : نامه بهرهمیکه وهکو بهخشان جانب معکری به لاَم رهگهرَه بلومکانی شیمری تَیّعایه ، وهکو ریتم و معجاز و سهروا و سهروای شارهو، و للمرفانس و کؤنسؤنانس و ویّنهی سه رنجکیشی ورد تا رژاو [۴۰۲ : ۳۲۱] .

لهمی نتیمه لیّزدها به مانه وی زیاتر لیّی بدویّن ، قوفایی ناوه راسته ، که و شیعره کارادهی کیُش و معمولی نتیمایه به لاّم سفوی به قطبی شاخلیدی نابه سنیّته به که مه سه ره تا له ناموریها کای شساعیره فهمنسیه عکانی وهکو رامیؤ و فولین و ماکارمی سهری هعلااوله لینگلوزینا والت و ویتمان و لینجا فنزا الحواد و شدس، لیلادوّت به دویان بین بار ادعه رمیینا هار له سه دهی نوّزدها، لهزیّس کاریگ این تهدديي تهورويها جؤره فلزاسيههاك له كتش و مجهروا و بمتابيه تيش سهروا كهوته فاودوه شهمه ههر له حه سرونی سروری که یو په کهم جار شیعری بی سهروا (-blank verse)ی نروسی و له سهرمثای ئەم سەدەپەش زەھارى يەكى بور لەرائەي داواي دائەدوارەي سەرواي دەكرد چونكە سوودى نېبە ، ئام نوي كردناوويه له قوتابخانهي (ديوان) و (ابولو) بهروي سهند تنا كؤتابي جلهكان للمسهر دهستی سهباب و نیازك الملائكه به تمواوی ته قدیمه وه[۲۵۵]. دوای شعوانیش شیاعیرانی نیری وه کو عبدالوهاب البياتي وبلند عهيدري ويوسف الخال و مبانطس الحجازي و .. ههرويان بيّاما له تورکیدا شام بزوتناووی فارادییه فاصدونای سادوی بیسته بنا دوستی هی کرد . باز شرونه عالی كاس له (الروت اليون) وا شيعريكي نووسيوه به ناوي (يانغين) [٤١٨ : ٢٧٥] ، له زير ناونيشانه كه تَبْدِينَى دْرِرِسْدِيو (قافيەسز)، يئروكانى بەسەريارچەي (٢،٥،٢،٢،٥،٥)لىكى بابەش بوۋ ۋ هیچ سه روای تینا به بروو نه کراوه . له راستیدا (دروت فود) دهرفختکی باش بوو باز به ریاکردنی (شؤرشیکی فراوانی تهدیمی) [۳٤١ : ۲٤٠] و نبوسه رو شاعیرانی کهم رؤزنامه به توانیان له رتی كاريگەرى ئەرروپى و بەتاببەتىش فەرەنسىيەرە تازە كرىنەرەيەك لە شىمرى توركى ئەنجام بىدەن. بهاش نهمان و درا بهدوای راگهیاندنی دهسترور (۱۹۰۸) و نهمانی (تروت شود) بزورینه و بهکی تری ئەنجىي بەتارى (غېراتى) سەرى ھەڭتا كە (ئەمانە ترانييان ئەنجىي توركى لە كۆتى قورس رزگار بكه ر) [٣٤٦ : ٣٤٦] . شاعيراني ووكر حسين زاده عهل و روزا تؤفيل برلوك باشي و تهجمه د هاشم و جه لال ساهر و محهمه د عاکف به رویان بی دا و لای نازم حیکمه ت گهیشته ترزیکه .

له کوردینا ، نهگه رچی هار لهسه دی تؤرندوه هاولی دورجرون له پهکیتی سه روا هه برو وه کو مهسته ویبه کانی حاجی قادر به لام یه کمم هاولی به رچاو عامدولوه حیم وحمی هه کاری داویه بـــؤ نه هزشتنی قـــقایی تاییمه تی سه روا ، جــا یــه کیتی سه روا بــیّ یــان مهسته ری [۱۵۰ : ۵۲] . نینجــا لـهماوهی نیوان (۱۷۰-۹۲۰)، گؤران و شیّخ نــوری شیّخ سالح و روشید نه چیب و عهب ورمحمان پهکی نفورس ، له بیگای لاستکردنه بهی شاعبرانی تبریکی وهکو تونیی فیکرمت و جه لال ساهر و نزم حیکمه تکوننه نوی گردنه وهی شیعری گوردی به لام وهاد گوران بانی بی با بهنی شیخ نوری سار دوسته ی ثارانه بوه ، جونکه هم روّری به نروسی و هم نروسینه کانیشی بانو دهکرده به و نه نسیریان دهبور [۲۲۲ : ۲] . روشید شه جیب و عمهدولره حمان به گی نفروس زیاتر خوّرسان نیوسینی سه روا لاداوه و گه راونه نموه سه ر مهسته بی طرحه دار و مرتوریه کردنی چرارینه ی نیوسینی موسته رادی حوّرا و جور و موسه سه و شیعری بارچه دار و مرتوریه کردنی چرارینه ی کیردیه به سهروای بترارکی جگه له به کارهافانی مهسته ی دردنی سهره ناکان، شهرف خروی به به به باده نی ، به لام گوران خری باهو شهر برورنشوری بی داو گهیانده بهه . شایش دهری بیره بارد و قه دری جان و جگه ر خرین و به خنبار رئیوم له بیره بارد جگه له گهرانه و بو سهروای مهسته ی خوسته و چوارینه ، جگه له به کرده و بازی همیه ، شهشینه و پلنجینه و چوارینه ، جگه له مهسته ی خوسته ی شهری شهری بارچه داری همیه ، شهشینه و پلنجینه و چوارینه ، جگه له کرده گرسته مهدی شهروی بارچه داری همیه ، شهشینه و پلنجینه و چوارینه ، جگه له کرده گرسته کرده و .

هیمری گاراد و سهروا :

ناو شهره قازاده ی باسی دهکه پن، بختواوی له کیش و سهروا کنزاد نیبه، به لکو له کونی تعقیدی که دو برد به همی قازاده ی باسی دهکه بن، بختواوی له کیش و سهروا کنزاد نیبه، به لکو که کونی تعقیدی که مو برد به همی قلبی ده برد با به ستین ده به شدنی به همی قلبی ده الله ت و با به شهرونی رسته و به بیلی ده الله ت و با به شهرونی رسته و به بیلی دانی سه روا با ده مه زرگنی و که ی بسته و به بیلی زانی سه روا با ده مه زرگنی و که ی بیلی گرنجا و بیلی تو به بیلی گرنجا و بیلی تو به بیلی گرنجا و بیلی تا بیلی ده با به شهرونی دو به بیلی گرنجا و به بیلی گرنجا و ده الله تی و به بیلی کردنی سهروای دو آهم بیلی ده بیلی ده بیلی دو بیلی تو به بیلی ده بیلی در بیلی ده بیلی داد بیلی ده بیلی ده بیلی ده بیلی ده بیلی ده بیلی در
A	(۱) دونگټکي دوور
	(۲) دورر ناجگار دوور ــ
A	(٢) بەئاستەمىك ئەگاتە ۋىدا
L	(۱) نی بینی برور ، بیست

الله گوران بلشمدگی به کارمیتانی سمروای فاراده نیتر لمعوای کمهوره شاعوانی کورد روزیان کرده کم جزره مشروعه و به رمهان برزما . لیروما تمنیا (۳) شروعی گزران و شهرکز و به شاو رمومگرین . ماوای لی برزمنیش له شاعوانی تر نمکمین که لیروما برازی لمهه نبیه شوونی شهمری همعرویان شریکمینموه .

A	(ە) بەئاستەمئىك ئەگەيتە ژورر!
A	(٦) تُاخِوُ سهيت يان روش يان سرور ؟
B **********	(۷) وه ره پيشش ـ ــــــــــــــــــــــــــــــــ
В	(٨) چۇن ئاو ئەرژىنە ناو ئاگر ،
C	(۱) له رني كويوه بر زيره كبان
C	(۱۰) زينانم پرکه له کزال بان ! ــ ــــــــــــــــــــــــــــــــ
D	(۱۱) زنجیری بی ـــــــــــــــــــــــــــــــــ
D	(۱۲) کپ به تارئ ، ربات لزکهی گوئ ! ـــــــــــــــــــــــــــــــــــ
Ç	(۱۳) هەواي شلەقارى زيندان ، ـــــــــــــــــــــــــــــــــــ
D	(١٤) بئرو وبك بەرمەمكان ئەنزى ! ـــــــــــــــــــــــــــــــــــ
P	(۱۵) با دوست ریژی نام دهنگامی دور
D	(۱۱) گزللەي ماناي كرنم بېټكى
E	(۱۷) بالکو گرهی تینوینی سهر
Wf}D	ا (٧)) وەك تۆپ ئىگەي يى و يتەقى !

شام بارجيه شيعره لمسار (٥) ساروا عاممازراوه ، بمائم . بمكارهيّناني همارو مسارواكان مل که چې پهك ناکه پاساي سه روا نهيه . هه ر سه روايه ك چاؤره په کارهاننانلکي تابيه تي باز کراره . ئەمەيش زياتىر سەريەستى بە شاغير دونا كە خۇي بەيەك ناكە باسا ئەبەستۇتەرە ئەسەروتلوھ تىا كۆئايى. يەكەم سەروا (٨) شەش جار يەنواي يەكتا ھاتوە ، بەلأم ھەمرويان مەرجى سەروايان تلِما نبیه ، چونکه له له تی (۴.۲،۱) رشهی (درور) به ههمان مانان درویاره کراورته و برز شهری ووك باش سهروا حسنيي يو بكري و سهرواي وشهكاني پټشهويي رايگيري ، شهم جوړه سهروايه له شیعری کلاسیکی ری نهدراوه ، به که و گورتی (بیشه) با ندراوه ، که چی گؤران زؤر سهریه ستانه بهکاری فلِناره چرنکه شرینه که و بایه ته که نه و چیره دوریاره بورنه روی دیوی. نه مه له (۱۳ م) دش ههمان شنه. نهم ههر شهش سهروايه دهنگي بزويني (وو) يان تلهايه و نهميش بزوينينكي دريزوو ئاستى كشانى ئاسۇييە . دوررايى دەنگو باسەكە دورر دەكاتەرە كە ئەمەپ مەرەست لىمم جيەن دلره . دوای یمك مهسته وی هاتره (۸٫۷) . له (۱۲،۱۰۸) یمك سه روا دویماره بزنموه (C) و تلك جرزا نیکی بروست کربوه له نیوان سهروای ماسنایی (۱۰٫۸) و سیستهمی سهروای لهنه کانی بوای کەرەرە . لەقەكانى(۱۱ ، ۱۲ ، ۱۷ ، ۱۷ ، ۱۷) ھارسەروان (۵) ر لەگەنل سەرواي بۇشەرە (C) ر سهروای نئواندان (٤) پهکتريان لمباروش گرنوه . دور لهنهکمي تريش (١٧،١٥) هارسه روان . ویك مياره ئام پڼنج سهروايهي لهم شيعرونا هاترون. دوويان (AB) بهشپُروي سهريه خزلهشهشينه و مەسىنەرى بۇشەن ھىلترون و بەنلوپ كنا جرونجان ئىدىنۇراننا نېيىد ، كىدچى سىن سىدرواكەي نر (C.D.E) نبّك هائكشارن و به كينيه كي بشاوتريان باشيس كاماوه و سفتتريان كربوه . (C)

[14.:

 $_{\mathbf{D}}$ لهگەل $(\mathbb{E})$ گەرتورئەتە ئاريەك.

	يزى بېكىس ئەيارچەي يەكەمى (بەيانى بى خۇر)دا دىلى :
	(١) رِيْگا دروره ، بهرچلوللله
Đ	(۲) ئاسۇي گيانم بەنواي ئىشكى
٨	(٣) خارى همرالَلِكا ويَلْه
C	(٤) خەپال رۇبوارتكى ماندورى
B	(ه)لکش که نهفتی
¢	(٦) خام باگرتوری
	(٧) بياباني مايلن كيْلُه٧

[17: 171]

بەشپولە (ئەر يەرى تاسە)دا مېڭى:

٨.	(۱) چنن لأت هات ً
B	(۲) لەگەل سەرىئى ، ــــــــــــــــــــــــــــــــــ
С.	(۲) تەنھايى ىمرزى جنا
D.	(١) جَامِ بِهِالْبِتَ ؟
٨.	(•) چۆن ىلت ھات
B	(۱) گەل شەرى ،ىسىسىد، نىرىنىد
С.	(۷) ساردو سړی . بئ نورستنا
D.	سسسسسس تباله بهذه (۸)
Ì	المادين المادي
7,,	(١٠)

نام شبعره ، زيافر لمسار اهريناري بوريات كريناية بثيات تراوه . بوريات كريناووي لعته بلد موریات کردنه وهی سه روایه . سه روایه کی گشتی و سه راهاگیری له ت . مور جار (جؤن ملت هات) و نروجار (جلم بهنِلېت) و نروجاريش (بگارتوه) هاتوه . له (۱۲) له ت ، (۲)ي نرويارهيه ، نموريان جه خت کریشی ماندا و فراوان کریش ریشم و مؤسیطایه . به کهم و دوم به به کهوه رستای سه رهکی بيك دينن و گله و گارانيد كرينه لهيار ، سبّيه ميش نكايه بن گهرانه و. نهم دور هاأورسته به جهضت و دورياره ناشيرين نبادن، بعلكو به فزرتر بعين بزيه بوويارهكان ليه شويني خزياتنا هاتوين. سه روای دیکهم (۸) لطعنی به کهم (۱) هاتیه و لعله نی (۵) دوویاره بوته و م معروای (۵) لطعنی (٢) ولماني (٦). به لأم فام سه روا به له روانگهي بزجروني كلاسبكي بي هلزه ، جونكه درو وشمي كۆتلىي (سەرىنى ، شەرى) تەنبالە دەنگى (ى) ھاربەشن ر ئەرىش لەئەسلى رشەكاندا نېيە ، مؤرفیس ریزمانییه و بارشتنی رسته هیّناویه. به لأم شاعیری نوی فعو یاسا سه خته بهشکلنیّ ، خاو ئەرەندەي بەسە كە دەنگەكانى كۆتامى رايەلەي يەكترىن ، ئېدى دەنگەكە ئەسلىبە يان ئەسلى نبیه به لایه ره گرنگنییه . سه روای له تی (۲) و (۱) پیش یه ك شته (۱) درا له تیش سه رواكهی بیز لەتى (١٠) بەجۇنلەرە كە بورلەتيان لەغلومغۇ گرنبو . (ھومرى راوام) كەلەتى (١٢)بە وادەكلوپىتە بەرجاركە رەھار بى سەروا بى، بازيە (X) مان بۇ دائىزە ، بەلام ئەريىلى ھارسەرواي خارى ھەيە . له که ل سه روای خاوه وی له شی (۱۰) (ژووری ته نیام) هاوسه روان . ویک دیاره شاعیر له دارشتنی سهروانا بهنای بردوته بهر دورباره کردنه وی دهسته واژه و لیك گریدانی سهروای کرتایی و سهروای ناوهوه و تلك هانگیشانی سهرواكان بؤ دهسته به كردنی چنینتکی سفتی كزتایی لهنه كان.

چگه لهم سی شاعیره شاعیرانی نری وهکوله تیف هائمهت و جهلالی میرزا که ریم و له نربور جاف و .... نهم جزره سهروا کارا دهیان به کارهزناوه . لهشی کردنه وهی شهم سی نموینهیهی سه رهوه دهگه ینه چهند نه نجامزک لهبارهی سهروای کنزا دی کاردی: لهم جزره سهروایه :

١- شاعير به هيچ جزري خزي به هيچ دهستوررنكي سهريا و هيچ قلبه سهروا بهك خابهستيتهوه .

۳ ـ شاعیر نامساریا هیّنانمودنا ، گوی به باسای نهربوه نابا ، تمنیا گوی ایمهاست و سیّن بیری خزی دهگری اسرّزو جبری کنای و ج جبرّره ساروا یه کی بدی ، پهیربوی گاو سهروا به دهکا. واتبه هاست و سرّزو بیری شاعیر ناتربَجیّنریّنه نار برّنهای تهسکی قالبه سهرواره ، بهلکو سهروا مل کهج دهکری برّ هاستی ناومودی شاعیر و جزئیانی کارکردنی له خویّنهای

٣- شاعير سەرواكانى بە دريزايى ھۆنىزارەنا باڭرىدكاتھوھ ، بۇي ھەيبە يەك سەروا مىدرەتا و

کزنایی بارچه شیعر بگریّنه به و به شیّره یه کی ناسایی و بهرت و بازی به نار شیمره که با بهرت بدیّ. شریّنی دورباره کردنه روی سه روا دیرار تبیه و شاعیر خزی دورانی له چ شریّنیکدا دوریاروی دهکاته بود

۱- بۇ دەستەبەركردنى يەكئىتى ئارازى شىعرەكە ، شاغىر ھەرئ دەيا سەرياكان ئېك ياشەبرىنى، يە يئى توانا ئېكىيان ھەڭدەكىشى بۇ ئەردى ھەمرر سەرياكان بەردەرامىيان ھەبئ و يەھەمرويان رىك يارچە مۇسىقايەكى گشتى ئارازى شىعرەكە بەرزىكەنەرە .

ه - به کی له رهگه زه کانی پشه و کردنی صهروا و شارازی شیمر دوویباره کردنه وه به که شاعیری شاژه رژر جسار پسه نای دهبانسه بسه را به ناییسه نی له مسهره تا و کزشیایی هزنسراوه ، نه گسه رچی رژر جسار له ناوه راستیشنا دی . نه مه تبنیکی ریباده کی به هیژری مسهروا ده دا و بنکه می دوویساره بیونه و مکورمتر ده کا . مکورمتر ده کا .

بغشى جوازوم

جوانگاری وگاهم و کورتیپهکانی سهروای شیمری کوردی

٧- ئەشتېرو تەرسىم 7- جورث سهروا (فوقائبتين) ۸- سهرواي رشهبر ۲- سهروای دورباره (التکرار) ۱- سهروای به تبب (ناوی دونگ) ا- سەرواي دوو لائە. ۱۰ - جېنەكرىنى رسى ۱۱ - چېنه کرينې وشمې سهروا. ه-سهروای تافله به ند ٦- سهروای جوار گزشهی بفین نودم : کهم و گورتبیه کانی سه روای شیعری کوردی به کهم و کورتی دونگو تارازی سهروا ۱- جیلوازی بمنگی رمزی أ- جياواري له بزوننيا ب- جهارازی له نمیزینیا ۲- جهاواری مونگی پیش رووی ا- گؤرانی بزوینی کورنی بیش ردوی ب- گورانی بزوینی دریای بیش روی ج- گۇرانى ئەبد ە-گۇرانى ئەلغى تەئسىس ه- گؤراني ليشداع ۲- گؤرینی بنهادی وشهی سهروا مودم : کهم و کورتی زمانهوانی و فهرهه نگی سهروا ۱- ئينا

پیس پهکهم: جوانکاری سهروای شیمری کوردی

۲- شاییگان ۳- نەزمین (الصبین) ۴- ئەجرىد

۰۰ هینانی وشه بز خاتری سهروا ۲- وشهی ساده و ناساندی سهروا،

ياسى يەكەم - جوانكارى سەرواي شېدرى كىردى :

جوانکاری یهکیّکه له نامرکه نیمنداتیکیههکانی شیعر و شاعبر رژرجار نام رمگه زه به معرفه ت ده زاخی برز هتموکردنی جههای جوانکاری، لهم گزشه نیگایه با اسه روا وهکو هونه ریکی ره واندیّری، لقی (جوانکاری – بدیم) معوری خبزی ده بینیّ، وهکو (تهجنیس) و(رد الفافیه) و (تهرسیم) که لمه پهشمکانی پیشوو یاسیان کراوه، جگه لهمانه گرنگازین هونه رهکانی جوانکاری سه روا فهمانهن :

۱- (ئیمنات) - سهروای فراوان - دهنگه دوریارهبورهکانی کوتایی لهت بیان دئیره شیعر تا زیباتر بن، مؤسیقای شیعرهکه دهنگنانهوهیه کی به رزتری دهبی قام درویاره بیرونهره وهك رادهی همره کام بان یهك دهنگی به سه (بزوینش دریّز) بان دور دهنگ(بزوین و نهبزوین)، له وه نیّبه ریّ دهبیّ به زیده پوری و دهکهویته قلبی جوانکاری، چرنکه زیبادهکه بو بهویستی نه هاتوه، به لکو بو جوانی هاتوه قام زیادهیاش:

- بان له دوای رمزیهه دهیی، لمه پاش رموی و پاش ساروا دهگریتموه (۱۰)

- بىن لەپۇش دەنگە ئەسلىيەكانى سەروا دەبىق. ئەم زىلاميە وەكوسەروا دەبى ئەسەرەتا ئىا كۆتاپى دوريارە بكرۇتەپ، بىڭكومان ئەپ بارنكى قورستى دەخاتە سەر شانى شاغىر بەلام سەرواكە قورلىد ر قراوانىد دەك. ئىم دىاردەيە ئەغەرەبىيا بۇس دەكرىتىرى (ئىزوم سالايلام) يىان (اعتات). بەكەم كەس ئىمبو غەلاي مەغەرىي بىناغىمى دارشقىي دولىسان كىم كەسە شاغىران لاسىايان كرىزتەپ، خالى ئەشىھەرى (ئىمى قىلمەبى)دا، ئىم ھەمبور دارەكدان نىدا، بەلام ئەرۋرىيەيان ئىمم ھرنەرى رەجار كرىرى، ئەسەرەتلىل دىلىنى:

> ئەي قىلمەيى ماھم كە دىڭتى ئەرجى بىرورجى رەك قروللەيى دوردى كە دىڭتى قامەش عورجى[٢٠٠:٧٠]

وشهکانی سه روا : (برووجی، عربورجی، موروزجی، سورووجی، خورووجی، نه جروجی، نووجی) دهنگهکانی سه روایان (بووجی، عربورجی، موروزجی، سورووجی، خوروجی، نووجی) دهنگهکانی سه روایان (بووجی)یده، (ج) رودییه، را نه دهنگه نه مطبهکان (بور)یشی به پردو کردوه، نهمه به بخوری مه رواندیه کی زیبادهی به مه رواندی شاعیر له بازی می مدورات که دارد و دادمی شاعیر له بازی ریاندر به سه رواه ناوازیان یه که دهند، نهمه یش هاززکی زیباتر به سه رواه دو از ناوازیان یا که دهند، نهمه یش هاززکی زیباتر به سه رواکه دادا (ناوازی رشه خزی له یه کرنی بروییی هاوجیی و شهکاندا دهبینی)، خادیم دهنی :

ئەي غولامى دەرگەھى تۆپە ئەسەر شاھان شەرەف جان و دال بۇتىرى موژگانى ئۇ رەكو ئايم ھەدەف[۷۰ : ۱۵۵].

^(۱۶) لمشر<u>لنی ختی به درکاری داسی کهم دور پ</u>هگهریی سهروا کرای، ب<u>لویست به دورباره</u> ضروت هلذانهی *ماکلت*

وشهکانی سهروای کهم هونراوه په کهمانهن : (شهرهف، ههدهف سهدهف، بهسهف، بهکهف، قهرهف، تخلهف، خهرهف). فاواریان بهکه چونکه ههریهکه له سی تمیزوین و دوو بزوین دروست بوه، برگهیهکی کراوهو برگهیهکی ناخراق بز<u>وین</u>ی هارجیّیان ههموو یهك شته (ه).

۲- جووت سەروا (دوقانیتین): ئەو شیعرەیە كە دوو وشەی سەروای ھەبئ. ئەگەر وشەكانى سەروای كۆتابى لەسەرلەبەرى دۆرەكان لابىدى، دىسان سەرواى خۇي ھەر بهارۆرى ئەمە لە عەرەبىيا بە (تەشرىم) ئاسراوە و (ئەو دۆرەيە ئەگەر بەشۆكى لابدرى بەمەجزوونى و بەسەروايەكى تر بەينىزىتەرە .. مەرجە لە تەشرىع يەك دۆرۈرەنىدە ئەگەر بەشۆكى لابدرى بەمەجزوونى و بەسەروايەكى تر بەينىزىتەرە .. مەرجە لە تەشرىع يەك دۆرۈرەنىدە دەرەسەروا دوو كۆشىدان ھەبئى) [۲۰۰ ۲۸۳]، لەخارسىدا بۇي دەگورىي (دوقانېتىن). د. على سولتانى دەلىئى : (لەراستىدا، ئەمە جۇرە ھونەرۆكى لەخارسىدا بەرەكاللەكۈتلىي لەتەكاندا دووسەروا بۇنىئى) [۲۰۰ ۱-۵۰]، جورنكە شاغىر خۇرى ئاچار دەكاللەكۈتلىي لەتەكاندا دووسەروا بۇنىئى) [۲۰۰ -۵۰]، سىلام لىەھۇردارەي (خەمى قەددەم)دا، ئەسەرەئاتنا كۆتسايى كەشەش دۇرە و دۇرى يەكەمى موسەررەء دورسەرواي دامەزراندو. دەئى :

خەمى قەدىملەغەمنا شۇرەيى ئەبرووتە/تامورتە بە دائم ھۆچشى خاتر وەكر گۆسروتە/ تابروتە ىلى تەنگەلەعىشومو فەننى ئۆ مەھدورسى جاريدە لەچاھى مىھنەت و غەمنا ھەنا وا خورتە/ھارورتە خەيلە ئېژە رەك ئەلماس وھەم لەم فېكرودا كۆلە

لەباش خاتەمى لە علت مەگەر ياقورتە / ياقورتە [١٠١ : ١٢٢]

سه روای نهم هزنزاوه به (روته) به اله و شهکانی (تاموته ، تابروته ، هارپویته ، یافویته ، هبندویته ، و اجریته ، یافویته ، هبندویته ، و اجریته ، بابریته) با هاتوه . ثمم و شانه له کزتایی دیره کان بهچرین ، و شهی بنشه بره بان جیگه بان دهگرینه و ههمان سه روا (رویته) ده مینی که لهم و شانه بایه (نه برویته ، گیسریته ، خیریته ، تابرویته) لهمانسه هه دندیکیان دور و شبه که بان جهایه و هکو : (نه برویته / شامویته ، خیریته / هارویته) و هه بیشه هه مان و شه به دوییاره برته وه به اثم به واتایه کی تر (ره گه زدوزی) و هکو : (یافروته) .

دهستهواژهی یه کم جروث سه روایه، وادهبی، وشه بیان دهسته واژهی دوهم وهکو به شیکی وشه بیان دهستهواژهی یه کمم واین، وه کر (همواین ٔ کواین) له شیعره ناونا رهکهی رئیرهر که مطی :

> کنیه تا سه رله فه زای دهریو غهمایی ٔ امایی غهوه هه رکورده که چاری له ههوایی ٔ اوایی هه رسوله بیانییه عیفریتی حهسه د سواری بوه هود هردی خوش خه به رم گه رله سه با یی ٔ ابهایی راستی ریگه ی راستت نه ده ب و نه خلاقه نه مدی هه رگیز له که یی این ٔ چایی ٔ [۱۹:۹۷]

کزتایی هه ر دئیرنِك به دوو دهسته دهنگی له بهك نزیك كزتایی هاتوه، له ههمبوشیان به یهك نهمه ق په کهمیان دور دهنگی سهرهتای زیاتره له دوم (همرایی /وایی ...) یان وه کو نهمه خازی بهنرلِنی که رشه ی په کهم دوو برگهی کزتایی دوریاره دوریزته و «همرایی – وایی)

، ھەرلەم جۇزودا بۆي ھەيە لەمباتى دوريبارە بيونەرەي دور بېگە، وشەكننى سەرواي كۆتيايى _{ئا}كەردوريارە بيونەرەي يەك بېگەي بېشەرەييان وايى، ھەمدى بېلى :

دەكئيەغما ئكا جانان لەگەل ئەردى بەشەر/ شەر لەدل شەرن دلەدەم زىرى دلەمل تەرق دلەلەنسەر/سەر يەندىھ بېكەئېئى زولنى لايا رورماش دەرخست

نه ته نگی ما طی غونچه نه گول رونگ و نه عهنبه را بهر [٦: ٢٢٥]

نامسهرایهای دئیره کاندا جروت سه روا جهر شئیره به بارژاوه ته نبیانه یه ک دئیر خمین نامسهی تؤخا په بېرو نه کراره (دئیری ۳). نامریش له بواله ت دا وه کو تموانهای تر خوی ده نریتنی که هه بردوو سه روا هاندگاری به لام له به ک رشما کونوونه تامره (مهرمه بر). نامی دهوری ریتمی سه رواو گاواری تناوعوه ی لامی دوهمی دئیری به کهم له میر دکه بن که سه روا که له (شهوی ژبوی تامری) با یهم هه میووشهان هارباوکهای تر (دهم ، مل) ده نگذانه وهای مهزوئیش تندا به (دل و دهم) به (د) و (دال و مل) به (ل) د بروانه که پذکه و ده سراون

هادرلمام جوزودها که دوم وشناس سنادروا، لبه رووی دهنگاوه دوویناره بدوینادوی برگامی کوتنایی بشای پهکام بی، دهشی هماردوو وشناکه راستادرخز باعدوای یاکنادو شاهاتاین، باطگویه (ی)ی باتواندی بلگادو لکانین و وکو جامدی له شیمرنگینا داش:

> شەكرەيى ئەغبارى خۇم كەم، رەبى، يا/ ئەغبار/ ي/ يار چارى سەر يا دل بكەم، ج بكەم لەگەل/ىويچار/ى/چار جامى دل لەبريزى خوژنە، بەسمە وەك مەجنىين لە چۇل ئۆشى بىل لەيلا دەنۇشى ساغرى/ سەرشار/ ى/ شار [٢٢٢:٦]

لهنیری به کهمنا (ته غیار-پار) و (بووجار-چار) وله دیری دومنا (سه رشار-شار) دو وشهی سروان به (ی) پنکه و لکاون و له ههمروشیان دوم برگهی کوتایی به کهمه.

- هەرلەم جۇرە جوانكارىيەدا، وادەبى لەدوق وشەكەن كۆشايى ھەردىن<u>رت</u>ك، دومىيان دەنگېكى ئ^{ىلتر}ىي ئەك كەمترلەرشەن يەكەم و ئەرىش لە دواۋە ھەمدى دەئى: قاكەن ئەدەي بەخلاقى لە غەتل و زەكا/زەكات گورده ده کاله لوباسی حمیاتا حمیا/حمیات ^(۵۲) ئیسلاحی نهفسی خزت بکه رازی بیه حه ن ئیزهاری عیجزه، بهسیه ، رمواجی شکا/شکات تاکهی لهنهفعی خزت و زیانی خالق نه برئی حمیفه که نابروری له جیهانا نکا/ نکات [۲۰۵۸]

له سه را پای کهم شیعرودا که (۱۰) بیّره به ته سریمه ره له سه رئیم هوشه ره جوانکارییه -سه رواناسییه با مهزراوه و رشه کانی کوتایی (زمکات، حهیات، شکات، نکات، ریات، شهیات ...) وهکو دوریاره کردنه و هر زیاده خستنه سه ری و شهکانی بیّشه وهی خزیانان (زمکا، حه یا، شکار تکا، ریاه نایا ...).

- بزی هه په کزتایی بئرمکان له جهانی دوو وشه، به دوو دهسته واژه براینته وه که دهنگه کانیان پهك بن و مغنایان جها بن (پهگهرنوزی بن) ، شؤوهی نیوسینیان وا دهبی و دکر پهك بی و وادهبی جها بی، زنوور شهعرلکی بهم جزوه جووت سهروایه دارشتوه، نطی :

> يا ئەچئتە لاي رەقبيان بار ئەنىسى خانەس لازمە ئاس ئاسكە ئەولانەس/ ئەولانەس دىيدە ودختى ئۆي ئەلا ھازر ئەس واھەر ئەكا بۇ ئەزەر لەغلىر دوررى يەكتاناس/بەك ئائەس (١٣٩-١٥٥)

ىئىرى يەكىم بەدوو دەستەواۋەى وەكىو يىك كۆشايى ھىاترە (لەولانىدى، ئەولانىدى، ئەولانىدى) كە دەنگەكانبان يەكە بەلام مانايان جىلچە، ئەخوينىدەودنا بەستورىس بەشەكانى ھەريەكەيان دىيا دەكرى : (ئەو/لانە/بىئ) يىان (ئەولا/شەبئ)، ئەشتىودنا وەكىو يەك دەنووسرىلىن تەنچا ئەگەر بە بۇشايى چارچەكانبان ئىك جەلجكرىئەرە، دىئرى دومىش بەدوو دەستەراۋەى وەكىو يەك ئەدەنگو جېلالەمانار نورسىن كۆتابى ھاتوە : (يەكتا/ئەبئ، يەك/تانە/بىئ)،

۳- سهروای دوریباره (التکرار) - دوریباره بورینه و لمگهال پهگهزیؤری جهایه. لهبُرها و شه که پههمیان مانا دوریباره دهبینه وه (نهره یه دور و شعی هاوره گهز -متجانس- لمکزتایی هافریستی پهخشان یان دیّره شهعر به دوای پهکه وه دوریاره بینه وه) [۲۰۱: ۸۳]. دهشی له شویّنی تریش بیّن، پهلام پههای جوانییه کمی له کوتایی زیاتره که لهگهال سهروایا یعک دهگریته وه، سلم دهلی :

> لازمی عمرز حاله کلفهزی زور تعبهن / تعبهن شهرحی میحهن بهخوینی دل سابقی نهکهم روروق ویرون نیری نیگاهی طبهرم یهك یهكی نیشته ناو جگهر سینه له ترسی بیلهكی مونتهسیله شهیهن / شعبهن [۲۱:۱۰۱]

⁽⁶²⁾لىنى بورسى ئەم دېزە كېشىكىي لەنگە.

رشامى كارْتَائِي ۋەكىر خازى دوريارە يۇتەرە : (تەبەق ئەنيەق شەيەق شەيەق سەبەق سەبەق. ئىرەن ئىرەن) ،

ـ بزى هەپە ئەو وشەيەى لەكزىلى دوربارە دەيئىمود، دور وشەكە راسىتەرخۇلەتلەك يلەك ئەيەن، بەھزى ئادرارتكەرە بچنەرە سەريەك، خاديم دىلى :

> ترروبی مشکسایی تز حالقه به حالقه، خام/به/ خام حالقه به دوری عاریزه روک گرئی سرحهبوم/به/بوم شعرقی جهمائی حرستی تؤ ٹاگری زبوقی عیشقی من روی له زیاده هار دومی له حزه به لهجزه دوم/ به / دوم [۷۰ : ۱۷۲]

جووت وشمکانی سه روا نامانه ن (خام به خام ، دم به دم)، بدك وشه یه دویباره بزنه و و به (به) دراونه ته دم یه ند جووت سه روای دیره کانی تری نام شیعره نامانه ن : (جام به جام ، یام به یام ، نام به نام ، به راهبه ره غام به غام ، کام به کام ، چام به چام). جگه نام کزانایه کان ، کاریگاری نام جزره سه روایه بز نام و به ناکشاره ، نامسه رونا جگه نه و شهکانی سه روا ، (حافقه به حافقه) به هاممان ده ستروری سه روای شیعره که دورساره بزنه و ، نام داکشانی کاریگاری سه روایه بز نام و ، نام شیمری (وزیل و فیراری) سنام باشتر ده رده که ری که دیارده که امتی دوره هام روی داده گری ته نیانه یه ک دیر نامی ثمنیا نبره ی نامته کهی گرتوه ، وه کرد طأن :

ویّل و فیراری عیشقی تزم شههریه شههرسوو / به/ سرو پشته به پشته تهل به تهل بهشت به دهشت، کرو/به /کرو قهیده له گهریش دلم زواخی سیاهی بر خهمت

[۱۱۲: ۱۰۱] معلقه چين په چين عوقده به عوقده مروانيه امرو

لهم جزره هونه رکارییه وردهدا، سه روا له گهال سه را بهای لهتی دوستا دهکه ویکه ناویه ك شاوازی دوریاره بیونه رو له گهال سه روای لهتی یه کهم تلك ده کاته ره خزره شاوازیکی سورك و سه مایانه ی خبّرا دمخولفتنی و همست و سوری خوینه رده خاته به رشه بول جوشادنکی رنك و به رده رام.

۵- سەرواى دوو لانە : ئەۋەيە لەھەردوولاى ديىرە شىعرەكان، لەسەرەئاولىھ كۆتسابى، ھىەمان وشەي سەروا بەكارپىرى، بۇ شۇونە خەلېل موخلس دووسەرىس ئاڭى :

قوریان لعفهما فهونام، فهونام له غهما قوریان زینتان بورهنه قهسرم ، قهسرم بورهنه زینتان تاکهی وهکو نهی ناگین، ناگین وهکو نهی تاکهی

هيجران به خوبا به سيه، به سيه به خوبا هيجران [۹۰] : ۱۱۳]

میجون بسیدری بست. لبّرونا چگه له دوویلرمبوونهوی وشهی سهرونار کوزنایی ههر لهتیک (قوریان/زیننان / ناکهی / هبحران). جوّره هونه رنگی تری جرانگاری تنِنا بهکارهاتوره که عهکس و تهیدیله، لههه ر لهتیّکنا دوو رستهی هفِناوه رستهی دودم هانگهرانهودی وشهکانی رستهی یهکمه، بهمهود وشهی مهردنای لهت لهکونایی دوویاره بونتاردو ههردوو جهمساری لهنهکهی به یمکمود گریداود.

> کرشتم بقاوسی عانباره شؤخی ژدل مل بان باره ظهنسته دل سادیهنجاره ثاقب ردنگه ثام میحنات کهشون. میحنات کهشان روزو شامی دور فیرقاقا شیرین لامی رولاژیار دوستی تامی ثام عادل شام برین خوشین (۲۹۱:۵۸)

وا دەبىئ ئىدو كەرتىدى (بىدزۇر دورېئېيە)ئىدكۇنايى دئىر سىدرواكەي ھىلگرتورو، ھىدىروي ئەسەرەناي دئېرى دوائر دوريارە دېتەرە، ئەجمەدى كۆر دىلى :

> گوا حدیبیی گرلئی عقام ماندفه بروم قابلی ثابوم پاک له مهحشه ربا برین جهم بو روغال سهم و پهسه ر بو زوشال سهم و پهسه رمان باری عسیان برو پهیارمان چاوکه هائنایه له شهرمان دوسته ثه ژنو قرر پهسه (۱۸:۱۹].

شه هسه دی کنور لنه پینزی هه ره پئشه وهی شه و شناعیرانه به کنه شهم هوننه ره بان بنه هنه مور جزره کانیب هو بنه کاره پُذاره . رؤر لنه هؤنزا وه کانی بسم هوننه ره جوانکارییسه سنه ره تا و گؤشنایی هیره کانیان پیُکاوه به سرا وه

بلويسته ئەرەش بائنېن كەرا دەيئ ئەم (رو الصدر الى العجز)دلە زورى مانارە بى نەك بەرەشە، روكو جزيرى دولى:

Me gardant donne moy bon heur . [۲۰: ۱۸۲]

نهم مروندیدی کلیمان مؤرؤی باوه : Dicu des amants , de mort me gardo

خوای عاشها آن لهبرون بهبهاریزی دسهاریزی و بهختموریم بی بینا

زولفی سیاھ عائیہ ربکہ خاملی ژرنبری زاہریکہ زاریاف و دیدا باریکہ میسك و گوائبیّ لیّ روشین ماوارکہ تادرج و بشكوان جیرانی بارگ ولوولوان

ئەو عەرعەرو سەروا جوان شەترى بىدستى لى خودشين [٨٥: ٥٨]

(مارور) راته (گولاُو)، مارورکه - گولاُو رِشیّن یکه. نَعْمَه بویاروکردنَّعُومی مانْلی دهستمواژوی کیّلی نیّری پیشوه (میسك و گولاًبیّ لیّ روشین).

۱- سەرواى چوار گۆشەيى : ئەمە لەھەرەبى و فارسىدا بە ھوئەرى (مطسر) يىان (مشجر) ئاسارە .

نهمه زیاتر بؤ هرنه ری قساس شکلی ههنده سهی چوارینه که به گهریته وه ، نمویش نموجه (شاعیر چوارفته دیگر دیئی و به جزری دابیانده بنزی ، له به کهم و شهره بگری و چه شنوهی ناسرویی بدر بدرنینه و چه به شنوهی ناسرویی بدرنینه و بر به شنوهی سندورنی به ناسرویی بدرنینه و برای (۲۲۱ : ۲۲۱] و و بشه کانی سه روایش له همردو حلّه تنا همریه که و ناکزری (شهم جزره بیان روشیده دینی وه توات ناسازه ی با کردو و خورنی بز کردو و خورنی بز کردو ته نامی با کردو تاریخه به نامرد تاریخه کانی با کردو با نامین و خورنی با کهروی تاریخه به نامید با داخت با داخت با داخت با داخت با داخت با به به دراه تاریخ تاریخه به به به دراه البصری البرای نام هونه روی مطلق در دیرارده ی شکلی له بنیادی شیعربا نه کارچی تاییه تا نبیه به به به به با به به به نامیر با نامی با دو با درای خزی تبنا دهبینی . یه کی له و شکله شیعربیانه نه به به سهری بی به سهرونا و له نامید نامیشنا ها در و شهیه کی بی به سهرونا و له نامید نامیشنا ها در و شهیه کی بی به سهرونا و له نامید نامیشنا ها در و شهیه کی بی به سهرونا و له نامید نامیشنا ها در و شهیه کی بی به سهرونا و له نامیشنا ها در و شهیه کی بی به سهرونا و له نامیشنا ها در و شهیه کی بی به سهرونا و آد ۲ : ۲۹).

لهعمرهبیما دکتــوّره نیمسماد شمم شوونـمی.بـوّ نـمم جــوّره هینــاوه بـمانّم نــاوی خاوهنمکــای و سازندمی نورسینمکمی، نماه ه :

گوادی مید خوال ناسیا مید ید کامن وطیب خوال کامن جاد میبی نامی وطیب میبی حب [۲۲:۲۲].

بهفارسیش تهم شوریایی داره ، دیسان خاره نه که رسه ریمه کهی نهنورسیوه : بیما رم

ازفرقت آن طیر من دایم بیمارم ان طیر کزعشفش بادردم ویبیارم من دایم بادردم ویبیارم من دایم بادردم ویبیارم نام خوارم (۲۲۲:۲۲۱) دیمارم ویبیارم ویبیارم دیبیارم

المکوردیشنا ، طوار شوعریکی دهق بهم شهرهیه دارشقوه به داری (نامی نیگارا):

1	₹	٣	ľ
١ بئقەرارم	گەى نېگارا	مەرھەمەت كە	من نهماوم
۲ ئەي ئېگارا	خۇت ئەزانى	من له عيشلت	بلسر تاوم
حح تحمحيحم ٣	مناله عيشقت	شيئت و شهيدام	تثبك شكاوم
ع من تعملوم	دلّ معونـاوم	تبك شكارم	نييري چارم [۲۹۱:۸۷]

 د نەشتىر و تەرسىچ (ھىسطىر و «درسىچ) : ئەمائە پەيرەندىيان بەسەرواى ئىلوەرە ھەيە. ئەگەر شامىر سەرواى ناۋەرەى لەتەكان بەرىكى بكا بە چەند بارچەپەك و بە پەيرەندىيەكى ئەسئىيلەرە ئۆكيان كرئ بيا، ئەمە تەشتىرە. ئەم ھونەرە تەنيالمو كۇشائە بىسى كە ھەشت بۆرن. ئەشئىرلە رودى كەرت بىرونى ئەتە ئىرەرە دەكرئ بە دور جۆر :

– وا بهبی همر لعقبك بكری به دور كەرىت، ديرمكه دەبی به چوار كەرىت، سی كەرتى پېشەرە ھار سەروا دەبىن راكلەرتى چوارەم سەرواى گشتى ھزنزا رەكلە رادەگرى، ئەسە بلە شروشەرە لەيلەسى (قېتمار غەرول راقەسىدە) با روون كرارەتەرە.

– وا دوبي هەر لەنكىك بكرى بە چوار كەرتى ۋەكو يەك، دۆرەكە دەبى بەھەشت كەرت ۋ سەرۋاي كەرتەكان بەرزۇر شۇۋەي چۇراۋىچۈر ئابەش دەبىي :

ه بزی همیه لمتی یمکمم جرار سمروای سمریمخوی همین و لمنی دوم سن گمرتی پیشموه هار سمرواین و کمرتی کزنتایی سمروای گشتی هزنزاوهکه همایگری، وهکو شیمره ناودارهکمی جزیری (من دی سمحمر...) که دیری یمکمی موسمرومه و لمدیری دومها دمائی :

حررى ووشه، شيرين مهشه، كاكول روشه، خال حهبهشه

خَلْيُن دفهن ميسكاته مِن يَارِك بِهِجْهِن كِافِور يور [4٠٧]]

لەتى بەكەم چوارېلىي (مىتقىلن)ە، ھەمرويان سەرۋايان يەكە (ھىنە). لەتى دوم چوار بۇيە، سىي پېشەرە ھارسەرۋان (مر)رېلى كۆتايى سەرۋاي گىتتى ھۆتراۋەكىي ھۆتراۋەكەر (~رور+ بور)،

مبزی هدیه یمك دیره شیمر هدشت یی بی و هدر هدشتیان یمك سهروایان همیی گمه له (لهعلین شمهه قی) مهادی جزیریدا هاتره كه (۸) چوارینه یم وله همدور چوارینه كاندا دیری یمكم همشت جار سمرواكمی دوریار مرزتموه و دیری دوم حمفت جار سمرواكمی دورباره بزنم دورساروای همشته می كه كزنمایی دیره كهیه لهگمل سمروای چوارینه كانی تربا یمك دگریته و ده جوارینه ی دومدا دملی :

> وہربان گولاف/گرتن خو ناف/لیٰ من د ناف/صوهان همناف/ من دی بچاف/ زولدتین جلاف/ لیٰ یوو نمااف / جهندکر بناف/

نرورا به سه رگفت و خهیه رافیند و شهکه رازولفان له سه را خالین دقه را بایی سه حه را دایینه دور / سریحا بجه ق [۳۲۱]. دیری به کهم ههشت جبار سه روای (اف) و دیسری دوره جبه فت جبار سه روای (در) دوریساره

نیّری به کمه همخمت جبار مساروای (اف) و نیّری دودم حدمنت جبار سمروای (در) دوویساره پژتموهو سمورهای لمائی کافتایی (دن) لمگهال جوارینه کانی تر یمکه

کهچی تعرسیم ثعومیه لمعمر دیّرتکنا سهروای ضاوءوهی دور لعنه که به رامیه ریه ک بووسیت و پهیروندییه کی ستوونی له سهروای که رت کردنی لعته کان بهّته کاب و و لمجوّره کانی سه روا دا باسی ته رسیم کراوه و شوردندی برّ دراوه

۸-سەروای وشەبچ(broken rhyme): ئەرەپە كە دەنگەكانى سەرواد رەرى بكەرتە تارەندى رشەور، بولان ئېزىدى ئەرەپە كە دەنگەكانى سەرواي لىل بەدەست بئنىڭ لىه ئېئلاردىدا ئەبە وابى سەرواكە وشەكەي بېرىبى بۆ دور بارچە تىا سەرواي لىل بەدەست بئنىڭ لىه ئېئلاردىدا ئەمە (لەشبەرى سووك و بۆ جۆرە كارىگەرىيەكى كۆرىدى ئائاساييە، بەلام ئىدەرى دەنگەندە ئەمەند. ئەگەل ئەرەشدا جىراردىدانلى ھۆپكنزلەچەند شىمرىكنا سەركەرتوانە بەكارى ھۆپكنزلەچەند شىمرىكنا سەركەرتوانە بەكارى ھۆپكنزلەچەندى خوارەردى ئەر وفيات الاعيىان) گواستۇتەرە :

اسلحك الله وابثاثا للدكاة من الد واجب أن تألها اليوم ال منزفنا الـ حلل لكن تحدث مهدا بك يا خور الإخل

ادفها مطك من في رعهوها و خلق [٢٦٦: ٤٠]

الملمتی (۲٬۱)یا تمنیا (الـ)ی ناسین له وشه که کراریشوه (الـ - واجمیم الـ - خیالی) که چی المسلیممنا ناویراستی وشه که شهق بوه و سهروای لی بعرهاینداوه (الاخل - ام).

له کوردیدا شرونهای سه روای وشه به له شیمریکی جزیریدا هاتوه که هام دیریکی کردوه به هاشت کهرت و هام هاشتی یان حاوتی به یاک سه روا با سنزنانوه دیگومان دیاره بازی فورسی سه روای زؤره، جزیری تلجار کردوه، هاندی جار سه روای بی له ناوهندی وشه ده ریلنی، وهکوله دیره شهمریکیا دیگی:

زولەت ناما/سوھبەت وىما/ئورا (شەما/لان) چور ساما

لَيْ تَعُودِهِما/وَلِفَيوِن جَعِما/هاتن (سعما/ينّ) يعك تصنعق [٥٨: ٢٢٠].

شهمالان، کوی (شهمال)ه، لهناوهراست شهق بنوه و (هما)ی لی گیراوه باسته روا و وشهی (سهمایی) کراوه په (سهما/یی) بؤسه روای (هما). لهههمان هؤنراوهدا، جزیری له دیری به کهم وشهی (غهفلهت)ی شه ق کردوه بؤ دهرهینانی سهروای (هف) (غهف/لهت) و له دیری نویه مدا وشهی (فهرسی) شه ق کردوه بؤسه روای (هو)، کردوویه به (فهو/سی).

٩- صەروغى يەقتىپ (خارى دەنگ) : ئەمە يەكتىكە لەجۇردكانى (توشىح، موشىح) كە شاعبر

وشهی کوزنایی لهت یان دیّر هاگدهوهشیّنیّتموه و ناوی دوا تیپ دهکا به وشهی سهرواو دهشیٔ شهم نیبانیه کوَبکانیهوه و بییانکیا بیه وشهای سهرهنای دیّـری پاشتر و دهشیٔ ههروا لیّیـان بگهریّ و بهسهرهنای دیّری دوانر نهیانیهستیّتموه، نهمه جهند جوریّکی همیه :

ا- وا دهبی (هوَنه ر چامه به ك داشه نی، دوایی همر هوَنراویکی به چهند بیت<u>اکی شهنها شمنها</u> دینیّنه وه، نه و بیتانه کو تهکانه وه، نه یانگا به وشه به ك و ته یکا به یهکم وشهی هوَنراوهی دوای نهو هوَنراوه) [۱۳۷ : ۱۳۷]. حه مدی دهٔنیّ :

> نېمه پارايي نټگاهي (غ، م، ز، ه) غهمزه بلدوزه له تم که تؤ به (ش ، ي ، ر) شيري لهبرؤټ پهك ئېشارهي بؤ مني شهيدا پهسه تيژه چونکه باريه کوروي محهبيه ت (۱، ب) ئابي........... [۲۷۲:۲]

نهم شیمره جهفت دئیره، دئیری به کهم بهم هونه ره موسه پروهه و دئیری کوتشی هونه رهکهی تقط نبیه. له ههمورشیاندا تبههکانی کوتبایی کرارشانه و شهیمك و چورشانه سهرهنای دلیری باشتر ره کو سهروای تعلقه به ند دنیرهکانیان لهجه ردوو سه رموه بهکهوه گرندا ره و نهمه چنینی دئیرهکانی سفتتر کردوه.

لهم جۇرەياندا وەكودىيارە ئەگەر تېپەكانى كۆتىلىي لە شوڭنى خۇيىاندا بكەس بە وشە وشەكان سەروايان ئۇدا ئېيە (غەمزە، شېر، ئاپ) بەلام ئەگەر ئارى تېپەكانى كۆتايى وەريگىي سەروايان لىُ ئىروست دەبىيُ (ھى، رى، بى)، سەرواو رەرى دەنگى (ئ)يە. ھەر ئەم سەروايەش لەم ھۆنرارەيەدا مەدەستە.

ب لهجوري دومنا که تپههکان نابن به وشهي سهرمتاي ديُري داديّ، وهکوخاديم دهلّي: گزشه گيرم من له کونجي (خ، ل، و، ت) تا لهگهلّ طيهر بکهم من (ص، ح، ب، ت) تهفرهقهي حسسم لههمردهي کيسره تا ديُنيّته دهر پشتهي زولفي له يو رپوي (و، ح، د، ت) [۲۹٤:۷۰]. تپههکاني کوتايي نهبرونهته وشهي سهرهتاي ديُري تر.

جه بوی همیه، شمو تبهانمی لمه کوتایی دیّر هاترون و کراونانه وشمی سارونای دلاری دواند. لمیاتی ناوهی دور دیّر بهیمکاوه بیهستنه وه، دور چوارینه بهیمکهوه دهیهستنه و دیژ شورنه جهمفهر قرلی زمنگلی هزنزاوه یمکی همیه به ناوی حکاف ومیم و ریّ (کمر)- لمشمش چوارینه پیّك هاتره، چوارینهی یمکمم همردور دیّری گزیّاییان بهتیب هاتوه، نهمه وهکو تاسریع وا یه، چوارینه کاش تر نهنباله نی چوارهمیان تبهه و تبیه کان بؤ سه رهتای چوارینی دادی بروزمته و شهی سه رهتا. به مه کزنایی چوارینی پیشه وه و صه رهتای چوارینی دواوه به به که ره دهبه سرینموه که لهوهی پیشه وه شیکراوه نه تبیه و له وهی دواوه به سه ریه که ره هانوه، بؤ ضروته له چوارینی دوهمنا دمائی :

رولفی ته دریّژن که مهندانی کمیان شرریکا دال دموان له فصدلا چپان دلیٔ من دریه وان چافان ومبریان فونچه و وخهندان، ههربو لام و بیّ [۱۹۰:۰۳]

چواريني هاشتر به (لب) دوست بي دوكا.

د- ھەركەم ھونەرەدا بۇي ھەيە، شاغىر كۆتايى ھەمرولەتەكان(نەك دۆرەگان)بە تېپ ب<u>ت</u>نى بەلام كۆيان ئەكىتەرە بۇ رشەي سەرەنلى لەش دواتى رەكىرسلام دولى :

> ناس به تعلیه شده ماهی تابان، وهی به عیززه تدین و نین زراف ماری همچو عنبر لب چوشین و کاف و پئ مل گهانی نا شفته به شهوها الله قایدی میم او اوار معرد مندم ، مستمندم ، این گرفته ، این از این (۱۰۲: ۱۰۲)

- بزی هه په تهچه کانی کزتایی هامور تبهه کانی وشه هائرهشاوه که نمان و مهرجیش نیسه پشه که له دیری پاشتردا لهسه رفتا هانین، به لام دمین له پارچه ی په کهم لهنی به کهم بی، نامهه یی کزر لهشیمری (دلبورا مهجبوسی داوم) با [۱۰ تم]، له کزتایی دیری په کهم ته نها (یی و پی ای هیّنایه، له دیری دوم کردوریه به (یار) به لام لمریش لهسه رفتا نه هاتوه (ثباخ بـ تر یاری نازمنیم)، له کزتایی دیری چوارم (نورو قبان و نین سین) و له دیری دو (نمو نه مام). له کزتایی دیری حمویتم به چور یکی تری هزینایه (دوو قبان و نین سین) و له دیری دوانر بده به (بدوم به فهاندس) به م جوره له حمه دی گور سه ریهستی زیاتری به خوی داوه، له هیّنانی تیه کانی کوتایی و شدولنی دوراره برونه بری له لهتی پیشه وی دیری پاشتر

تيبيني :

(۱) لمهم جوّره هونه رودا ، ناوی دوا دهنگ (توبیه) دهینی به وشهی سه رواو ثینجالمه و ناوانه وه حسنیی دهنگه کانی سه رواو رووی دهکری و نفرونه له شیعره کهی سالم ناوی دهنگه کانی کوّتایی طرد کان له مانه ن : (ریّ، بیّ، فیّ، فیّ، فیّ، ییّ)، لمه و شانه دا (یّ) سه روایه و له هه مان کانیشدا به رییه.

(۲) بزی هدیه هم ناوی دونگهکانی کزتایی بین به وشعی سه رواو له هممور دیرهکان دوریاره بَئِتَهُوه و هم لمو وشانهٔ ی له دونگهکان دروست دوین هاوسه رواین وهکو شیعرهکهی شادیم که وشه کانی سه روای نامانیه دهرده چین : (خهانوه ت، سیحیه ت، وه دردت، مسروعی، دهشت. نرکهه ت، له ززدت، مهست، شکه ست، محهیبه ت) هموو په ریهان (ت)ه و سه روایان (دت) په لام نامودنده همیه نامنگی له سه روای وشه می (دهشت و مهست و شکه ست) همیه چونکه نامانیه قامیدیان همیه و قایده که شهان یمك نبه (س، ش).

۱۰۰ چینه کردش روری: بزی همیه شاعیر هزنراویه که بنروسی، تیپی یه کهسی همهور دیره کان بیان لمته کان، بان تیپی کؤشایی همندی لمتی تابیعتی کؤیکه یشود شاوی کهسی بیان شروینی بیا شدی در یجی که سی بیان شروینی بیا شتی در یجی که شاعیر شهمره که می له سه ر نروسیوه. نه حصه د شروکری لمه پنیجیشه ی شررشدا هزنراوه یه کی پنیجیشه ی نروسیوه، نه همه مور پنیتجیشه کاندا که گهر تیپی سه رمتای لمتی جوارهه بیان نه مسه روه کزیکه یشته و شمه ی کردستان کی نی در یمهان هم روشه ی کردستان (ربویی) نمتی پنیجیشه یا که خواره یه بخواره یو سه رموه کزیکه یشته یه دیسان هم روشه ی (کردستان) بدرده چی که یکنید که یکنید کردستان) در در دیسان هم روشه ی (کردستان) بدرده چی که یکنید که یکنید یک به یکنید کردستان)

زۇر دەمۇكە چار لەرۇم كەي بى ئەبى بېرا خەزان ئارەكو سەرز دخرچە بى و بېشكوي ئاگراستان كاتى رەسلى عاشىقان بى، جەزنە بى بۇ بولبولان كەي بى ئارانم بەدى بى، من بېينم كورد زيان سەريەخق بۇ خۇي بارى يەك دارلەخلكى نېشتمان [٧: ٣١]

رشهکانی سەرەتای لىەتى چوارەسى بېئىجىنەكان ئەمانەن : (كەي، وەك، رۆزى، دوردا، سەر لەرنى، تېكۈشن، ئەن ئايئ)، دەنگى يەكەسى ھەسوريان بەسەر يەكەرە وشەي (كوردستان)ى لىٰ دەرىمچى، دەبئ ئەرەش بگرترئ لەھەندى حالمتنا دەنگەكان لەرورى قۇنۇلۇچىدەرە بىر بەبئىشى دەنگە كۆكراۋەكانى ئار وشەي (كوردستان)نىن. بۇ شورتە (د) جيايە لە (۱) كە بەرامبەر يەكتر ھائورن، (ر) جبايە لە (ر) كە ئەرائىش بەرامبەر كراون.

 مال - ملی من تەبرىيە وەرە روونی ئاشكار ئا بويژم دەرد مل، جەرە بورمە گرفتار مادئ خا ئەز وەكی كەم تا جەل كە مشكل كار دەردى من بی دەرمانە ، لە من ئەمايە قەرار [711:07]

نهسه جزیزکسه له (ترشیع-موشع) و به فارسی زاراوهی (موشیع آبجدی) بق نانسراوه[۱۰]:
۱۹۶] وا بویل به نگی یه که می وشهی سهرهتای له تهکان کزیکریّتمویر بکری به نیوله تی کزنایی موا
بزیر هزنراوه کهی پی بدرِنته وه شیخ نیوری شیخ سالح له هزنراوهی (به مونه سهریض که رکویک)،
سهرهتای له ته کانی به جزری هینساوه نه گهر یه کهم به نگهان کزیکریّته و به دربه چی (نموری بخ
خزمه ت جه نابت شاره زوری ته حویل نه کا) که بوا له تی هزنراوه که یه (۲۸۲: ۲۸۲] له شیعری
سریانیدا به تابیه تی له کلاسیکیاتها رؤی شاعیر خزیان لهم هونه ره باوی به لام نیهه کانیان خستونه
مهریانیدا به تابیه ی کرتایی (وه کو هه ندی هزنراوهی عهیدیه شوعی سریاوی و هه ندی شاعیری
کزنی وه کور مار نه فرام...) [۲۲: ۳۷]

۱۱- چینه کردنی وشهی سهروا (انقط کلمت الله): نوسامه له پیناسهی نام هونه رها دائی:
(نموجه دنیزینات له دنیوهکانی پیشهی دروست بکری) [۲۰۱:۲۰۱] وانه شاعین له شاخرو نفضری هزنراوهکه بیا، بگهریّته وجه لمسهره تا تا کوتایی هامور وشه کانی سهروا چینه بکاو کزیبان بکاته و و بیناخاته بال به کترو دیریک بیان له تبکیان لی سوست بکا، نه مه به ستنمود به کی توندو زیباده کی کزناییه به سهرایهای هزنراوهکه. حه مدی له شیعری (خوشه سهرشانم) با شهم ورده کاریسه کزناییه به سهرشانم) با شهم ورده کاریسه بنیان نواندو. وشه کانی سهروای هزنراوه که نه ماته نا: (ریش، خونه ش، نیش، نیش، میش، بیش، بیش، کنیده کارده کارده که نه در کریسان کزنده کانه به در این ناده تا وشهی سهروای دیگری حاوته میش پیش ده خاو له گه آن نه وانی تر کزیبان کزنده کانه و ده دای :

دیزته دهستیور (العمل) شم قافیانه بز جیهان برنش و خویش و نتش و نتش و میش وییش و کبشه کیش [۲:۲۶۲]. شمه بور ههندی له لایمنی جوانکاری و وردهکاری به کارهینانی سه روا، نیستاش بو ههندی کهم و گورتی.

باسی دوهم – کهم و کورتیبه کانی سه روای شیعری کورسی :

> پهکمم – کهم و کورتی بمنگ و گلوازی سهروا. بوهم–کهم و کورتی زمانهوانی و فهرههنگیی مهروا.

> > پهکهم : کهم و کورتی دونگو څاوازی سهروا :

ئەمە پەپرەندى بەھەر ئاتەراۋى و لارائى ولەنگى و ترازائىكەرە ھەيبە كە تورشى دەنگو ئىلارنى سەربە بەيدەنگو ئىلارنى سەربەدىگو ئىلارنى كەم و كورتېيەكە و بادەى پەستىنەكردىنى لە ئەلتۇكەرە بىلارنى ئىلىرى ئىربە كەم و كورتېيانە : دەگئېن، بگرە دىياردەى دەنگسازى ھەيە لەزمانتېكىل ئۆر ئاسابيە كەچى لەزمانتېكى تىربە كەم و كورتى بادەنىنى ئەمە ھەندى لەم جزرە كەم و كورتېيانە :

۱- جیسلواری دونگس ردوی : ردوی بـ هیئزترین ردگده زی مؤسیقی سـدروایه، چونکـه هـدموو شهپزله کانی دونگی سهرایای دئیره شیعره که لـ هر خاله دا کو دهینه و و داده کوترند توره لـ و دونگه زیاتر لـه گوئیا دوزرنگانت و و ماوه یـه کی روزتر لای گوئیگر ده پنتیت و و خاسه ی ردچار کردنی لانټر ده کا، که دهنگه که گورا شهو نیزامه ده شینوی و ره چـاو کردنی دهنگه که چروج ده رده چی و گوئیگر نروشی بی متمانه یده دی.

ا- جبارازی له بزویدنا : وا دهبی رهوی بزویدن بی و بزوینه که له دیرلك بان جهند دارنگی

هزنزارهکه با بروننگکی تر بگز_ای

ه گورانی (ا ــــ>ه): دلسار لعبه شسی به کسه می (تورنسه وان) با، پاوی له سسه ر ددنگی (۱) با مه زاندود وه کولهم و شانه می سه روادا ده رده کسه ری : (گه رما، ثه دار نسا، گویا، به خویک، ثهم بر _) نا ده گفته دیری کوتایی، له ری په ریده که ده کا به (ه) :

نه خوش لبنه، گهر تبدوریان دی

به خلری بلوکت تاویان بئ بده. [۱۲۵: ۱۲۵]

لهمه لای (مسهفوهت)یسش دوویساره بزنسه وه الهشیعری ژمساره (۲۰ کیا، کسه (۷) دیسره و پانهسریعه و (۸) مسه روایه الهمانته (۵)یبان رهوییبان (۱)یه و سیانیان (۵,یه. (نامگه رجی له دیوانه که همووی هه ر به (۱) نووسراوه)، له نیری یه کهمنا دطی :

له دورری تو زمکی بهگ دل سروتاره ههمرو کوردی همناسهی لی براره شکا پشت و برا هنزی دو نهزنز له گریهان بیر ههنا مندائی سلوا [۱۰۸:۱۰۸]

وشهکانی تری سهروا (چنوا ، خاوا ، ئساوا ، لاوا) به لأم وشسعی سهروای کزتبایی دیسان دهبی به (۱) (وتی بلم نیشتمان ههروم نه ماوه). لمم شهعر و رموی گزرینه دا ، دور سعرنج ههن :

۱- فاصه نامنگهه کامی به قامد شیمره کامی بلکار نیاه، چونکه للاوی پاویه که به تمانیا سامرهای انوست کردبری هیچ دمنگی تری لمکافا نامبرو، گزرانه که زامتر بور للزره فه گارچی پاوی(۱)یه به آم دمنگه کانی سامرها بزریتین لیه (ساوا)، فاصه وا دمکا کیم و کورتیبه که که متر بیته بره بیا به بو پادیه هامیتی هیا نامکری

۲- شعر گڼړانمی لمه رچوی روویداوه، (۱) بیووه به (۵) لمه دنیری یه کمم (به سمروای همدیوو لعنموه) و دنیری گؤتسایی دایمه، نصمه وجك به ستنموه یه ك وایمه بماویکی وا وه همی سمورینی طؤنزاوه که دهگانموه به کتر به به رحویمه کی توازیش بی، ثممه دیمسان کمم و کورتیبه کمه کممتر دهگتموه ناممه لای پیرممیردیش له ماسنه وییه کی شده ری (ماولدودی پینه میمر)دا هانی که دئیری بانجه بدند میات.

> ھەرلەرۇزھەلأت ھىنا رۇۋارا چراى ئەم سىنەي تىياھەلكرارە [۲۷۱:۲۲]

" گُلُوانی (ه ــ ی)، رؤر جار وادهین کام دوه دهین به ۱۹۶۸ نیره شیعریک که دور ده نگی لعبه ك " تلاک وه کو همتمه که سره بیان فه شعه و باؤر دین، جهاوا زییه که زاق بیشان دها، به لام له گهان للمه شدا حلجی له (همیمونی یه) با کردوونی به ۱۹۶۵:

تاکی درنیا مایه پوختهی ههر ههیه لهم کهروخامهی که ههن باکم نیبه [۲۰: ۲۰۴]

کەرىم شارەزا، ئىەر باسەي بەنارى (ساغ كردنەرەي ھەندى گيروگرفتى شيعروكانى ھاھى غادری کزیں) نووسیویه را مباسی سه رواو له ژماره (٤) به نهم میّره شیعرهی حلجی دینی و شهم ته علیقه ی لی دوما : (دوبیترین له تهوه دیگری چه کهم (همیه) جوړه چه سه رواو له تهووی دورومیشد ا روشهي (نبه). دياره له کاني خزيدا به ريناروسي کؤن (هيه)، (نبه) نووسراون به لام که خرانه سهر رئتروسي نرئ كهميك ليك مرور محكونه وه...) [٢٤٧: ٢٤٧] نينجا تعرير بؤ هاجي بينيته مير بطَّيِّ (فَعَ جِنْرِه سِهروايانه له كوردي و غهيري كوربينا ههن). باشان به كلهيه وه بطِّيِّ (به لأم من حەن دەكرد رېكتر بانايە). يانە ئەرەندە رېك ئىزى ئەگەر بەشپوديەكى زائستى لىم دور وشەب یکنگینه رو بیبینین هه ر دوکیان له په ک کاروو هاترون و پیزیه ک کات و په ک که پیدن که ریان کرارن، کاری (همورن)، کائی نیستا، کوسی سیّبوس تباك بولاّم جهارازبان لو نوری، نورتیا هاب (هابه-لهريّ) (نبيه-نهريّ)، له بهر نه وي شاروزا معلَّيّ نام جوّره سهرواياته له كوريي و غەيرى كورىيدا ھەيەر دەمەرئ بلۇم لە زمانكى وەكو ئەسھانيدار بەكى لە مەرجە بنجينەيدەكانى سەروا ئەرەيە بىڭى (خۇت دوور بخەرە لە مەكارھۇنانى كۆتايى جارى وشە، جۇ نۇرونە وەكو كۆتايى گەربان كريشى شەرمان) [۹۰۵ -۱۲۵]، جگە ليەرمىن ئەگبەر زىيادىي سېيئىلكىسى ليەم يور رېسىديە لابيەين، كە فرمائى بى ھۇزى (ە)يە لەگەل ئېمچە د<u>زى</u>ئنى (يـ) كە يۇل<u>ل</u>ك بايراندنى بور يۇرلىن هاتره، ددملِنی (هه، نی) (ه-ی) دوا دونگی دور حافظی وشهکهن، کهمانه هاو راوی نین (ها-نی) روکی را نمبردوری فهرمانه که به و بمبئی رسته بهم جوزره زیاده کانی دینه سهر (هه به، ههن، هم، هاین، هایت، هان) ، (نزیه، نین، نیمه، نیمانه، نیته، نیتانه).

> • گزرانی (ی)ی بزوئین و (ی)ی نیمچه بزوئین وهکر کوردی بطئی : شیختنی بهجوک و الله یا صبی رمحمت برا لمبؤ کمی و هیجرت همتا بمکمی بانیم له دموری خطی رمیخت بی قمراره دل همرونک له دموری غرتبی فطمک بانیومی جمعی [۸۸:

وشای سەروای لەتى يەگەم (صبی)يە، رەزىيەكەی (ى)ى بزارنيە، وشەی سەروای دىرى يەكەم (كەی)يە، رەزىيەكەی (ى)ى نېمچە بزارنىنە، كەچى وشەی سەروای دىرى دوۋەم (جەدى)يەو رەزىيەكەی (ى)ى بزورنىد.

» (وو ــــ ق) مەلا موخلىس دور سەرەيى لە شېغرنكنا، رەوي (وو ــق)ى يەيەكەوە ھۆتاۋە، وەكو لـه وشەكانى سەروا دەردەكەرى كە ئەمانەن : (مور، تور، بور/ئەزىق رۇرق) رەكو دەڭى : ئەى تاۋە گوئى باغى ئەمەل بۇچى رەھازور رۇيشتى، بەجىنىت ھۇشتالەيۇنتىدە كەسەروسىرو گەنجىم سەمەرئىكى نەبور، بېرىم بەسەراھات ئاگام چ لەبېرى نەببور، رۆلەم، لەھەراى تور[٢٦٥: ٤٩٠]

ب جیاوازی له نامزوینها : رور جار واسیی جیاوازی له پوییه نمزوینه کانی هزنزاوه یمك پهیا سی، نام جیاوازیه بهگویرهی دور و نزیكیان له پهكتروه دور جزین :

۱- نامو نامبزويّنانامي سازگه کان (المخرج point of articulation) يان له يه که ره نووره ره کو :

> پلووم که خوم فیدایی لمبی ثمو نیگاردکام گهانی عاریز همدییمی ثمو یاره تازهکام [۱۲:۱۴]

وشهکانی تری سهرهای نهسانه ن : (مهیگوسان کان نزان شههوان غهمگوسان سایه نان به هان نیفتیشان گیان نیسار) (کهم) همرمانی، رانه بردوری ریّانی نینشائی به (subjunctive)، وهك دیاره همور پوریه کان (ر)ن تعنیا دیّری به کهم (ز)د، لهم دوش منازگایان له یهک دورو. که دوب له لایماره (۹۹) با شهم گورینه می دوریساره کردوته بود به لاّم شهمجاره یان به یتّهموانسان هسهمور وشهکانی سهروا پوریهان (ز)د، تعنیا دیّری به کهم (ر)د. (دان موختار شهمجان سهریاز ...).

ئەگەر چى ئەم بوانە (رىز) ۋەك ئىب (شكل)لەيەك ئزىكن بەلام ۋەك بەنگە، بىنچىنەي زمان و سەرۋا يە، زۇر لۇك موھىن، بۇي ھەيە ئەر ئزىكى شكلى ئىبە بى، ئەر تۆكەلىيەي سورست كردبى، چونكە بۇچرونى كۈن زيرقىر بەلاي ئىبىل سەچور ئەك بەنگە يان بۇي ھەيە يىش سەرۋاي (كەم) كە تا رادەيەك رەرى ئاھۇشىرە، بورىي بەھزى كەرئىلەردى ئەم ئاتەرارىيە.

کوردیش لیه شیعری (چلوهکیم دهرهای بیامین)[۷۲: ۷۱] هامدو رپوییه کانی (ر)بو پساش سامروای (ممکه)ی هیّنیاوه تمنیا لیه دیّری سیّیامها رپوی کردوه بیه (ز). وشامکانی سامروای شیعره که نامیانهن : (پیر، تلکین تافیکین زین شین تین تیکسین تاقسیر).

ىلىرى يەكەم بىلى:

له خزمات قازی لاریم نبیه بزرسه را جای مالم ج حبکمات بور نیشاراتی نافه رموری بز شیفای حالم [۲۰: ۱۹۲]

ئېنجاله يېرى بېنجەيدا، لەتى يوسى كە سەرواي تيا دېتەرە يولى:

لههه رالايئ بوفهرموري حازرو موشتاقي بالانتجا

> تالانی سەرر مالم چاوی رەشی فەنتانت ھاھەندی دال و دینم کاکۇل ی ھەرئىشانت [۱۷۲ : ۲۰]

وبان نموشه کانی سهروا با هاتوه (موژگان، خه ندان، چهوگان، هامان ...) که (۱۷) بنیره، ته نیا دنیری (۱۷۰ به ۱۸۰ به ۱۸۰ بنیره، ته نیا دنیری (۱۸۰ به ۱۸ به بوری گزراوه و بود به (آل) شهریش له درو و شه با (شمشال، خرخال) چونکه خرخال بورجار هاتوه، ته گهرچی بزی هه به (خرخال) هه ر جارهی مانایه کی هه بی (ربگه زیزری به کیکیان (خرخال) (الخلخال) و شهرهی تسر خرارخال (هه موری هه رخال)، چرنکه به کلکیان له گهان ته گریچه هاتوه، ته گریچه و خال به بی ده کرین.

۰ (دـــــگ) : لـەزارى سـليّمانيدا (نـگ) هەيە، زيـاترك،دنگى / ۾/ى ئېنگليزى دەكا،لـەزلر كاريگەرى ئام ددنگەنا رۆر(ند) كەلە كۆتابى وشە بى،لەر زاردىا دەبىّ بە (نگ)، وبكر:

(مەنگ) بۇ (مەند) بەكارىن، ئاورمحمىان بەگى نقووس لىھ شىھرى چېلى زاگرۇس يا، كە سەرواكەي (٢-٢) ھۇنلود لەسۇينەي بەكەمدا بىڭى:

> چیای راغروس بارز و بلنگه گشت پیچ و ندری بییشهی بلنگ جیگمو هاواری قاومی به جنگه [۹۱: ۲۵]

مباره به کام له ت (بلنده) کراوه به بلنگه بز نموهی سهروا که له که ل (بلنگه ر جنگه) بینتموه

• (ن ـــ ر): تابەر بەگى جات ىكى :

دارٌ له هیجرت وا له غهمها ماهی روخسارم وهره زمخمه جهرگم بز فیراقت زوو به لرقمانم وهره [۲۲: ۲۸]

(ووره) پهاش سه رواو (م) پهاش رهویمه، لېټره زجوی (ن)ی وشهی (لوقمـان)، پـه دريّزايی کـهم هونزارميه که (۱۳) ديّره، يوټه رهوي، تمنيا له ديّری دوم لـه (هـاوار) و ديّـري (۱۲) لـه (کوسـار) _{دول}ه به (ر)، لغومش جیّی سهرنجه لعنی یه کعمی دیّری به کمبیش که به زوری موسهرروح ده بی واته _{ویکار} سهروای گشتی ده بی لیّره (ر)ه (روخسار)، وه کو (هاوار)و (کؤسار)، لیّروش شهودی شهم ک_{اری}نه ی با پوشیبی باش سهرواو پاش رووییه که نهومی وورد نمین همستی بین ناک:

جەرھەرنكى گەرتبا بى كەللە چۇن ساكن بەبى مەرد ئەگەر موشتاقى چىنتى بى چلۇن غاقېل بەبى گەر لەرنگەي بىن راقەرمت لەت لەنت كەن بتكىژن ئەي ئەسىرى - ئارى چاكت - ئالەيەد - زاھىر دوبى [۷۸ : ۷۸]

للروش گزرانی رموی له (ل)مره در (ر) کموتزته بهنای پاش سه روای (دمین)، به لأم للزه لعبه ر شاره به هم پاش رهوی نیبه و ههم جیاوازیه که رژره، گزرانه که زمن دیباره کهمه وای کردوه کهریم شاره را له پهراویزها کهم روین کردنموه به بنورسی: (همرچهنده وشعی (رآهیر) له گهان سه رواکانی تری رهای (غافل) و (پائیل) و (حاسل) رفیک ناکمری و بی هزریده کی داوه به هونه ری شیعره که به لام کلمه بایی دهستگاری شارامان له به رجاوی پارچه شهعره که وارگرتیه). [۱۷ : ۲۸]

(تسدن): ئەحمەد موختاربەگى جاف،ئە شىمرى (گەرلە مەحبروسى خەلاس بم) كە بېرەلە جويئى و ھەرەشە بۇ دورئىنان و بەلئىتى چاكە بۇ دۇستان و گلەو گازاندەيە لە بەختى ئەيارى خۇي كە خزاندويتە ئىلو كونچى بەئىيخانە، بىش سەرواى (ئەكەم)ى ھېئىنبې ھەمرو دۆرەكىان بەينى (ت)ە ئەنبا دۆرى يەكەم ئەيئ (ق)ە.ئەدئرى يەكەمىش ئەتى يەكەم رەوييەكەى رەكو بلېكانى تىر ھەر (ت)ە. دەرئى يەكەمىش ئەتى يەكەم ئەيئى (ق)ە.ئەدئرى يەكەمىش ئەتى يەكەم ئەيئى (ق)ە.ئەدئرى يەكەمىش ئەتى يەكەم بوييەكەى رەكو بلېكانى تىر ھەر (ت)ە. رەشەكانى سەروا ئەمائەن (بەت، خەت، ئەگبەت، سەروەت، ئەيلىدى) :

خەلقە ئەمرۇ چونگە ھەيسىم رئگەبى دەستىرنىيە ئاتۇانى ھىچ بكەم مەجبىرم ھەرغەيبەت ئەكەم [١٠: ١٠]

له رېوی نموروو که تمانیا دیگری په کمام رموی جیایه و لمانی په کمامهش لهگه ل دیروکسانی ضر هارپاریوه نام شیعرو له شیعروکهی تایمار به گ دوکا که لمسهربوره شیمان کردورورد.

نهم کهم و کورزیهه لای سه روانه سه عهره به کان به (الاجازه) بان (الاجاره) ناسراوه.

٣- ئەر دەنگانەي سازگەيان لەيەك ئزيكە يان يەكەوسىغەتى تريان جهايە، وەكو :

٥ (ب ــــ ب) : شهم دوو دهنگه زار له به که وه نزیکن، سازگه و شایوه ی هاننه ده رهوه بان یه که،

تەنباللە رېړى (گړى- voiced) ركېى (voicedess) جېنان يەكەمبان (ب) گېۋ دورومبان (ب) كېە، نىالى لىە شېمرى (ئەمدوقلى تەفرىقە ئەزەر ...) باء جگە لىەپلان سەرۋاى (دەكىا)، سەرۋاى شېمرەكەي (سېب) ھېئاۋە كە رەويەكەي (ب)، شېمرەكە (٧) دۆرەد دۆرى يەكەمى موسەررە مە، واتە ھەشت رشەي سەرۋاى تۇنايە، لىەم ھەشتە شەشيان رەويەكەيان (ب)، دورويان (ب)، دۇشەكان ئەمائەن: (سەبەب، ئەدەب، تەلەب، لەھەب، لەپ، چەپ، ئەرەب، گەپ،) دۆرى يەكىم

> ئەھرەلى تەفرىقە ئەزەر ئاقوييەتى سەبەب دەكا عاريقى وەھدەت ئاشنا لەم قسەيە ئەدەب دەكا [٧-٢: ٢٥]

وردەكارىيەكى ئالى:

راسته (پـب) له مروي کپي و گرييه و جيان و نه معبور شال بيانکا په روي له يات هؤنراوه را جرنکه هزنراووی پهکلتی سهروا دویی بهکلتی رووی نتیا بهارترزی، به لام للرودا نظی باش سهروای . (دوکا)ی ههٔغاوه، پهکهم بهم باش سهروا په جیلوازیهکهی کهم کردؤتهوه چونکه زهین و گرنچکهی گوزگر زیاتر به نرا مونگیمزر نگهته و هو خه خته ی له سه ر وهری په باش سه روا زؤری باز خاری رایمکنشن، برویم نام دور روزیهای که برونه ته (ب)، له خریندنامودنا و کو (ب) گر دهکرتان چونکه دونگی (د)ی (دوکا)بان به نوا دئ، (چهپ دوکا، گهپ دوکا)، نهگهر پهکی شام جووته وشانه بغورُنزلِشهوه، هەست دەكا بى دەستى خىزى (ب) وەكو (ب) دەخورلىزلىلەرد. ئەسە بىز دەستورركى گۇرانى دەنگدەجۇندەرە كە بېي دەگوتىرى (essimilation) واتىھ (تىمبابى بان گرنجاندن) که نهرمپه دور دهنگی جیلواز له گری و کهی، نهگه ریکهونه تهنیشت به کهره، به کی کار نهوی تر دوکنات و له گهال خؤی دوگرنجننی، بیان کهه که گروکه کب دوکنا، بیان گروکه کهه که گر ىمكالنرونا (ب،د)لەتەك يەك ھاترون، (ب)كبورد)كره، (د)كارله (ب) بمكاو گرى يەكما، (ب) گربئ دەبئ به (ب) ئەرەشىيان يئى دەكرتىرى (regressive assimilation) چرنك کاریگه روکه له دواوه به رمو پېشه وویه و واتبه کشیانه وویه له مهوه ووسیتایی و ورده کیاری نیالی دەردەكەرى كە ھەرچەندە بە شكل رەوى گۇريوە بەلام لە راستىدا چۇنيەتى خويندىكورى رەويهە گزراوهکه دهیههنبته وه سه ر رمونی گشتی وجویه کانی تر (برتموی هه کاری)ش، له شیعریکی ما رموی (ب) به کجار گزریره به (پ) که له نوریباره برونموهی وشهیمان با هاتره (ترب تیب)، لیره با جياواريه كه زدن دياره، چونكه پاش سهرواي نييه، مطَّيٌّ:

> زولف و گیسوو جه عدو کاکل خال و خه ت موژگان به سه ف هاننه ده عوایی دلی من دوسته دوسته نیب تیب (۲۰: ۲۰)

ا ته شیعرزنگی سهلامیش (بیه زوانف و پهرچه می) [۱۰۰ : ۱۰۰] که (۹) دیسربو موسهرروعه وانسه (۱۰ نیسربو موسهرروعه وانسه (۱۰ وانسه) مسابرواکمی گذورا و د. شاموانی تسر

ههموای (مب)ه: (عهقرومی، غایفات، مهنسه ب مهکشه ب، کاوکه ب لمه ب، گهپ، مهزهه ب. مانله ب).

(ناری)یش ههمان گنوانی له شیمریکنا کردوه که بز بایه عهلی کوری شیخ مهجموریی حهفید زاده ی نورهسیده [۲۰۱ : ۲۰۱]، (۱۵) دئیردور موسهرره عه وات (۱۱) وشهمی سهروای همیه، (۱۵)یان به (ب) کؤتاییان دی (شهرهب عهرهب نهسه ب س) دورشهان به (ب) : (گهب، قهب)

ه (هـــــح) : خانی نطی :

زینن مرنا ماسی بگره کان گزیا مربوزنو بروح کان[۲۰: ۱۲۸]

ما (گانشا) داش سه مادس شاهان ساز ۱ ساز دارد. دا

لهم دیروما (کهت) پهاش سهروایهو وشهکانی سهروا نامانهن : (گوهـ روح) لهیهکهمدا رموی (ه) و لهدوورمدا (ح)د

• (خ ـــخ) : نام مور دهنگه ره کو دوره کهی پیشون تهنها له پروی کهی و گریهه و جهان (خ) که و (غ) کړه سایوری له شیعری (عبشقی په ری روویه ك) با که (۸) دیرو موسه روعه ، له (۹) وشهی مساووا با جاریکهان (خ)ی کاردوه به (غ)، (نهگهرچی همار به (خ) نووسراوه، به لام راسته کهی (غ)ه ، له دیری په که منا دمگی :

> لەتلوي ئلگرى عېشقى بەرى روريەكى قەد بەيناخ خوبا ئاگاھە يەك ئەھزە ئبە جەرگ را ئام بىز ناخ [٩٨ : ٦٧]

وشمکانی تىرى سەرواى ئەمائىەن : (شاخ، جەرباخ، مىۋراخ، ئاخ، شىاخ، گوستاخ، سىۋراخ). دورجار سۇراغى بەكارھلقارە كە تەعقىب كردنە، لە ئارى كۇتايىدا دىڭى:

> ع حاصل صابری هاوار ته کهی قاتیل له دوست دورچون همتا رؤی قیامه قاتلت بن ناکری سزوانی

سمیدی همورامیش له نوو شیعرنا (خ،خ)ی کردوه به رووی [۱۱۱ : ۱۹۲٬۹۳].

۰ (ج ـــــج) : شمم بوهشیان همروهکو شعوانی پټشرو جیایسان ټهنیا له گړی و کهی بایـه. ععرنی له شیمری (پمرهووشقی)با که (۷) دټرمو مرسهرومه و رمویههکمی (ج)دلههمشت وشهی سهروابا، جارټکهان (دټری جوارهم)ی، کرمووه به (ج) (خاچ) بطن :

بن له سهرنان و جونشانت به زانابانی خوت

تف له روري خز كردنه ويك له عنهتي راهب له خاج [١١٨ : ١٤٥]

كەچى رېئەكانى ترى سەررا بريئېن لە : (ريواج، ساچ، ئاچ، باچ، عاج، سەراچ).

» (ك ــــــگ) : حــاجى لــه شــيمرى (لــهگاوان و شــوانى كوردەكــان يــــك)يا هــه مرو رەويبەكانى(ك) ھېئىلى : (چەك، لەك، بەرمەك ...) ئېنجا لە ئېرى ھەرئىەننا كردوويــە بە (گ). نظئ :

> له کوټي گا نووستون بۇ يېکا رئوی لىسەر ئېرو ووها شېرگېرو روك سەگ [۷۱: ٦٠].

ه (زــــس) : که ده بله شیعریکنا (شؤخه کهم دیسان دیاره ...)، (ز)ی کردوه به پهری ویلش سهروای (همیه)ی بز هینناوه، له شیعریکنا (شؤخه کهم دیسان حیاره ...) (ز)ی کردوه به پهری ویلش سهروای (همیه)ی بز هینناوه، له شیعرهکهنا وهك پیشتر باس کرا گزرانیکی تری تیکموتوه (ز) بوه به دیری پینجهم گزرانیکی تری تیکموتوه (ز) بوه به (س) . چیاوازی کهم دور ده نگه همرله کهی و گری بایه، وشه کانی سهروا پهویهان (ز)ه وهکو : (شاز، شهههان سهریان تهنیاله پینجهمنا بوه به (قه فقاس) :

عاسکەرى مىزگانى ئېرانى موسەخخەر كرىوە وەك ئەمن بېستورەيە ئېستا عەزمى قاققاسى ھايە [١٤ : ٤٩]

> ئەي مەجلىسا پر زەوق ر خۇش گۇھ بدەنە سوجبەتەك خۇش دەكەبن بەجمىي زەمبيل فرۇش [۲۰۰ : ۱۵]

 سار پهخوّیه، برژیه کهگەر له خووسیننا دوو رەمزی له پهك دووریان باؤ دابنوا په زور لـ مدارنر دور دمك ویکر اژیستا به نیشنانه پهك (۷) للِـك جبابکرینه ود هه را لـهم نلـك نزیکیه شده رای کاردوه را نسای شاعرانی کازن ههست به جیاوازیان نه که ن و پهك حسلهبیان بازیکه ن وله شهمرسندا شاعران. همربورکیان لهیهك هوّنراوه دا مکهن به رموی بی شههای ههست یکهن که له په کلِنی رموی لایان باود

شقخ نووری شقخ سالح له شهعرقکتا بهناوی (شقوهنی رقوهر) که (۷) مقرهو موسه روه عه، پیاش سهرهای (غهموق) و سه روای (مال/۷)ی هلناوه له سه رهقانا دهلیّ :

ئەزائم بېئووسم بۇھەر كەسى من عەرزو ھال ئەمرۇ ئەعەرزى ھائى خۇم ناماوم و ساھىب مەلال ئەمرۇ[٢١٣ : ١٧٥]

وشه کانی تری سه روا که مانه ن : (خال، میسال، جه مال، ٹیعتبدال، به تال، که مال) ویك بیلره روزه کان له نتوان (۲٫۵) بان.

لهمه لای روّزیسهی شاعیرانی کلاسیکیمسان نویساره برّزنساوه، هه ریوّشُونه همدی(۲۰۱). ۲۰۱)، نهجمه د موختار (۲۰۷)، تاری (۲۸۱)، قانع (۲۰/۱ ۱۰۸).

⁽الله المعاربيدا، قدم دورجوره (ر)یه همریمکه بدیلی دهستروی قلیداتی شویتی خوی لموشده دمگری بز شوده رئی مفخصه (قطعو) بریتیه لموریمکه بدیلی ده سعودا ریان بؤودا ریل، تمکیر زهانده اریش به از به به این به این تبی باشعومی بؤردا ریان سعودا ریل، قطاع دمیل، یان تمکیر تبیی باشعومی زاردا ریل، به ایم که سرمکمی معربودی (عارف) همروه ها تمگیر ره نفعار بیل و زاری نبیس باشعوی تعسلی بیل و یمکی له تبیمکانی (استراه)ی به دوانا بی که له (خص شنط قط ایا گؤدیونه به دیسان قطام تعیلی (۲۵ تا ۲۵) که جس بای اوز (الرقف) (نمو رئیمیه که ژوردار بیل جاج المسعودای وشعا بیل و چ امنابوداست و چ له کونایی، علمانوان و چلمفارمان ... یان تمکه رئیمی بایل بیان بیلین بیل بیان بی بیل ... همروه این اوز دمین مکر روینه داری و پلشمومی ژوری تامیلی بی ونبین (استماده کی بعدوانا نعیه) (۲۵ تا ۲۵)

ئەكۇتلىي رشە بىنى كە شويتنى رەرىيە ئەسەروانا، ئەم ئزىكىيەي ئايانىدان راي كاردو، زۇر جار ئە شىمرى كلاسىكى كوردىدا ئۇكەل بىن، رائە ھەردور جۇريان ئەيەك ھۇنزا رەي يەكىنى سەروادا بىن بەرمورى

> نال له شیعری (پټم نطلیّن ...) ههر نوو جوّري کرنوه په پهرې، نطلُ : پټم نطلیّن مهجبوریه خیّل و فټچه مهیلی شهرددکا خیّل و فټچه یا تهرازیوی نازی نهختی سهرددکا [۲-۹ : ۵۵]

لهم دئری پهکمه دا هه ر دور جزره (ر) هاتورن. له (شهر) قاطه و و له (سهر) لاوازه. وشه کانی تری سه روا نه مانه ن (دل په پکه دن نبلوغه ر، شه پ باوه پ دهفته ر، سه ر). نهم دیار ده به لای رؤریه ی شاعیــوانی کلاسبکــی دوباره ده بیّنــهوه، حمدی (ل ۱۳۵ ، ۲۲۰)، سالــم (ل ۲۷)، خادیم(ن، ۱۳۵)، تاهیر فوئاد (ل ۲۸)، برته وی هه کاری (ل ۱۰۷)، مه حری (ل ۱۳۰ ...).

ئىم كىم و كورتېيىمى جېلۇرى دەنگە لەپەك ئ<mark>زىكىمكان ئىنە</mark> سەروا ئاسىي عىمرەبىدا جې (الاكفاء)⁽⁷⁶⁾ ئاسرارە.

⁽⁶⁶⁾ (الاکفاء) و (الاجازه – الاجاره) که بریتین له جبارازی بمنگی رویی. لهگمال زارایمی تری یعاد (الاقراء) – جياوازي ڪارهڪاي رووي لخلوان ڪاسرهو زيسه جو الاصراف جياوازي ڪارهڪاي رووي له نٽوان فايٽمه و رُسمه، ووك رَاناكاني سەرواناسى عەرەبى لەسەرى رىك كەرترون. لەسەرەنادا زۇر جار لاي راناكان تۆكەل دەكران وياكى دەخرايە شرۇن ئەيەي ش بۇ شرونە، ئېين رەشېق لـە (العمدة)دا دىلى (لاي زۇرپىدى رانلگان جهارازی ئهمرایی سمروا (افراه)ه _ بهام ثیبن عربه بده و تعوانمی قسمی ثمو بطاینهو ویکر ثیبن قوته به لهمه به (اكفاء) ناو معبهن و به لاى تعوانمي (اقراء) نهماني نبيلك يا گزرينيعتي له عهرييزي ديزيا) [٧١٦ : ١٦٠] لينجا بطي (لاي زورياي راناكان (اكفاء) ههر (اغواء) خزياتي، ومكو لمعبر عهمري كرري عهلاء و خالبل و يونس بن حابيب، نامه قساس له حمادي كرزي يعجباي بهملميه) همريه ها بطَّيَّ (فيراء بطَّيَّ : بعقستى خطيل (اجازه) لعوجه سعروابعك طاء بئ بان بأل، نبين كيسان مطَّى بلغاسمكه لاي (ابر عبنالله) بمبئ به (اصراف) (لبسرافيش وبكر (اجازه) لاي شعر عميمهاري شيئشيان كمهريه مسرواييك رال بي و بناك طاء) ل١٦٧. نبين عامد رسيه، له (الملد الغريد) بطني (الى همندي رانيا (الاقبواء) و (الاكفياء) سياك شان، هاندبلکیش (اقواء) تابیانی دهکهان به عارووز ناک زیریپ (اکفاء) و (ایطاء)تابیات دهکان به زیریی ناك عارووز (۲۱۸ : ۲۱۲-۲۱۲) ئېنجا بطئ : (يونس لاي وايه (اكفاء) لاي عاروب (اقواء)، هاندېكيش مه گزريني سهرواي داده نين ومکو هېداني عهين و غمين، که چې خطيل نهمه په (اجبازه) خاو دميا و لهيو عومه و بطُی جیارازی نیمراب سهروایه به کهسروو زمیمه و فعضه، (اجازه) لای همتیکی تر کزپرونایهی زمیمه و كەسرەپەلىسەروا و (اجازە) ئاخيالەرە دەبئ كە (ھاء)ى رەسلى يوستار بئ) [۲۱۱ : ۲۱۸] (اكلاء لاي هه مرور شبعر فاسان جياواري سهروايه به كاسروو روسه تهنيا ثمره فعبي كه يريس باسي كريوم } [٢١٨: ٢١٤] لعبارين نكِكُولُ كَرِيدَى. (اكفاء) و(اقواء) تهين كيسان بطَّيُّ (همنديُّ كمس كزراني مجري (حركمي روري) به (اكفاء) دوانن وهمنديك به (اقراء) [٢٧٠ : ٢٥ كينجا دطئ (كمجي (اقواء) بريتهيه له كتريني سه روا) و همندی کهس قهمه به (اکفاء) خار بعیهن، لمکوتغییها لای تیین کیسان را راههکان پلیهاوانه دهیشهه (جباوازی رسی (اقرام) رجیاوازی حصرهکه کمی (اکتا)یه) [۲۷۳: ۲۷۹]

۱ حياواري دونگي ييش رووي :

یبیست دهنگی پیش رموی با خراوه (نمبزوین)، چربکه تهگهر رموی کراوه (بزوینی بریز) بی، _{دهنگی} پیشموهی همرچی همهی گرنگذییه، لمبهر شعوهی خربی بی یارسانی هیچ دهنگیکی تس بیتیانی نهنگاری سهروا را بگری،

يهنگي ٻئش رهوي، بڙي ههيه بزويَني کورت، يان دريَڻ يان نهبزويّن بيّ.

ا۔ گزرانی بزوینی کورتی بینش بھوی : جزوینی کورت له کوربیدا به زوری (ه) ، (ی) ، (و), بزرزکه دهگرایشهو، بهجیلی بزچوونی عهرهی بی تهمانه دهیان به حدوکهی تبہی بینش ردوی (الترجیه)، له شهمری کلاسیکی کوردیدا – تیکهال کردنی لهم بزرینه کوربانه زور جبار دوریاره بمیلتم، که لهمه نابی، چونکه لانی کهم دهبی نهبروینی (ردوی) و بزرینی بیشهوی یهك بن. بزرانه که با کورتبش بی فاوازمکه را دهگری، له نگیرونی تاوازه که له نهنجامی گزرانی بزرینه کورته که دورته کرورته کانی سهروا، بز شورنه خادیم دطی :

> ساچاسروت بی باسهر جان و دل مرزدی به هاریش بند به ابرلدرل[۲۷:۱۷۵]

رشهکانی تری سهروا بروتین له : (چال، سونبول، بولبول، گول، قهرهنظار، مرل)، وهك دیباره بازلنی سهروا (بکش دواقه بزولین) ههموری یهك ذیبه، لهنگوان (و) و بزرؤکه بایه. قهمه لای فلسعد مسهمری (گ، 29) و مسئلم (ل۱۹۲، ۱۶۰، ۱۶۴)، خسادیم (بها ۲۰۲، ۱۹۴)، فلسسیزی (ل۱۲۷)، فهمسه د مختسار (ل۲۷، ۷۲)، حسمدی (ل۲۸۸)، مسهموری (۲۸۳)، دوبهاره دهبارتیمی فلسهرواناسی عهروبیما به (سقاد التوجیه) فلسراود فهباره ی فهم جیاوازیمهی بزویکی کورتی بیشن بالای، کاریم شاروزا فهباروی دیرو شهمروکی حلجی که فهم جزره کهم و کورتهمی تیمایه، دهگی:

(نهم حلمتمش کزیرهای دورات به شیعرهکه و هونه ری سه رواکهی) [۲۲۳: ۱۶۲].

ب گزرانی بزوینی دریژی پهش رموی تابزوین :

• (ود ـــ ق) : خاديم مطني :

ئەمانەي غاشىقن ئىپارە بەرەنگار چەھرە مەغلىرون ئەمانەي مرنگىزى غىشقن كەررھەم جاھىل و شىرومن[١٩٩: ٧٥]

لهم شهمرودا (ن) پاش رموییمو ردوی (م)د، بزرینی پیش ردوی لم دورلمته با بریتیه لم(رو). به نام بزرینه، که یمین تا سهر پمیرود یکری، لههاندی نیرنا دهگزری بز (ز)، وهکوله وشهکانی لری سهروادا دورده کمهین : (مؤسن، سهحکرومن، سهحروومن، رؤسن، مسارلوومن، مهمسوومن، مهمورادن، دؤمن) دیاره ریدف له شهان (روق)بایه که نهمه ثیقاعی سهروا دهشکیتنی نهم گذرانه له شویّنی تر و لای شاعیرانی نریش هانوه: خادیم(ل۱۲۵، ۱۲۸، ۲۷۳، ۲۷۲). شاهوَ (۲۲۵)، لخار (ل۱۸۰)، شیّغ روز (۲۸۷)، حهدی (۲۰۸)، گزران (۲۰۵).

ه (زـــــه): تەگەر چى ئەزۇر ھائەتنا دەنگى (ۋ)لە (ۋ) يان (دو) پەيدا دەبىق. ودكى رەوشەن ــــــرۇشن كەرن ــــ كۆن ... بەلام مەرچ ئىبە ئەمە ئەھەمبو وشەيەكنا رېويدات، بۆيە ئەبىسرارە مقەررەز بىق بە مقەرۇن بەتاپبەتىش كە (و)دكە مرشەددەدە. شىعرلكى مېنە جاف لەنگى ئەرىدىف تتدابە، ئەسەرەتلكەپدا دىڭى :

> شەھاب بارەب، كە ئەم جەڑنەت مريارەك بئت و يېرئىزىئ ھەسئرەي بەخت و ئېقىقات وەكو خۇر پر تەر ئەقرىز بى [۱۸۷ : ۱۸۷]

جگه لمم دور وشمیمی سمروا (پیرون پر نمو نمخرون)، لمعوو دنیری نرما دور وشمی تری هیندیو (نمیرون مفعود) - وشمی مفاودز لم ربدهنا لمگان سی وشمکمی تر یمك ناگریتمود.

ه (ئ_ـــــى) : سانيرى له شيعرى (شيوهن كه ئهى دلّ)دا ، (ئ-ى) كردوه به ريدنى وشهكاني سهروا، لهسهردتادا دولُىّ :

> مانەمە، شيرون كە ئەى بال چارە ئەمجا باروئايش وا دلارامم ئەكا عەزمى سەفەر رىلى ھاقە بايش [٩٣: ٩٨]

وشهى سەرواى دېروكانى تريش لەمانەن : (ئيش، خويش، ئيش، ريش، سريش، بېش ...) وباك دياره لىم وبشانەدا (ئېش، بېش) ريدف (ئ) يام لەمانەش (خويىش، نېش، ويىش، سريش) دياره لىم وبشانەدا (ئېش، بېش) ريدف (ئ) يام لەمانەش (خويىش، نېش، ويىش، سريش) (ى)يە.

۰ (ور — ق — ی — ی) : مه لا وهسمان لـه شیعری (به خاتری خالت)یا ریدنی به چوار جاؤر گفریره که فاوازهکای تمواو تیک با ره ، بئری به کعمی نامه به :

> بەخاترى خال و زولفت (ريشەيى) دل دەسا مەشكىنە ترخوبا (شېشەيى) دل [١٠٢: ٢١٣]

لِلْرِهِ نَا (دَلَ) پَاش سەرواپە و (ى) پاش رەوپە و بىۋ پۆكەرە بەستنى دەرخەرو دەرخراو ھاتوھ سەروا لىەم دور وشەپەدا (رېشە، شېشە) رۆكە، رېدىك(پ) و ئەرزوپتى (ش) رەرپىيە، بەلام لە دۆرەكانى ئى وشەكانى سەروا رېدغېان دەگۈرى: (ئورشە، ئېشە، خۇشە، بېشە، ئەندنېشە، بېشە). رەك ديارە رېدف بەسەر (ى، ق دو، ئ)دا دارەش بور.

(۱ — ی): مههری له شیعری ژماره (۲)ی نیشتمانی و نه تعوایه تهه کانی سه روا کانی هه موو (الم) هیتاره که (م) بهاش په و یینه و (ل) به و یینه و (۱) بیدخه، به لام له دیتری پیش کوتایینا کردوویه به (بلم) را ته و یینه کوتایینا کردوویه

ووتەن ، بۇتۇبەنايم من دونلۇم ووتەن، بۇتۇپەشئود ودزع و ھلۇم [۲۰: ۲۰۱]

رشەكلى سەروا ئەمانەن (دەنىلم، ھالم، مەلالم، خەيىللم، نىھىلم، كەمالم، دەلالم، جەمالم، زەرالم) كىچى لەدئىرى بېش كۆتلىيىدا مىڭى :

خهلان و روست و زینو شلخی هانگورد به قوریانی خاوان بی ، بهودی نیلم [۲۸:۲۰۱]

یم گهٔرانمی بزریّنی دئیری پئیش روری له شیعری عه روبینا چه (ستاد الـردف) ناسراوه که پکټکه له کمم و کورنبیه کانی سه روا.

ہہ گؤرانی قمید، که دونگی نموزویُنی ووستاوی (ڑوننموار) پیٹش رہوی نمیزویُنه، ہؤشوویله: غلبونطئ :

یکا هار کامل لاشاورنا جاومرئی تامار نامینی پرتاوی حیلوای شاوی قامبر[۲۷:۷۵]

خلنبش له رئیزه شیعریکنا وشامی (اعط، لوح)ی کاردوه به وشامی سادوا [۲: ۲۲].

جگه لغومی نهم موروشهیه رهویبان جهایه، قهیدیشهان یمك ش یه (فسر).

واسی قدیدله وشدیدی سدروادا همیی و له وشدیدگی تربا نامیی پیرهمیرد دهلی:

خاره جوانه کهی میهرچاره ی زبلم بری به هار لقلی و پایز سهریانهم [۱۲ : ۷۲] وشمى بەكەمى سەروا (زولم) قەيدى لەگەل ھاقوە (ل)، ئەم قەيدە لە وشەي دورەمى سەروا (ئەم)با ئەھاقوە.

ى گۇرانى ئەلقى تەنسىس : ئەلقى تەنسىس لەر دەنگانەيە، ئەگەر شاھىر لەدىتىرى يەكەمدا لەد وشەمى سەروادا ھۇشاى دەبىي لىدھەمرو وشەكانى سەرواى ھۇنزاردىكەيدا ھەبىي، ئەگەر لىد يەكۆكياندا ئەبى بىد كەم راكورتى دادەنىرى رايلى دەگرتىرى (سىناد التاسىس) واتىد يەكۆتى تەنسىسى دىيە، ئەسەروادا لەدئوان بورن رائەبورن دايە كە ئەمە ئايى.

پرتموی هامکاری، لمشیعری (بهچین و حالقه و ....)ما سمروای به نمسیس و بین نمسیس هناوه، نمه له دیری یمکمها دیاره :

> ب چین و خاطقه و تاب و موسطسهل کولاه و توریووو جمعو زولف و کاکول[۱۰۰]

ئەگەر بە موسەپرەغى دائاين، جيئوازى ئەم دور وشەي سەروايە (موسانسەل، كاكول) ئە دور لايەيە : ۱ – يەكەم ئەئمىيس ئېيە، دورەم تەئسىمىە، ٣- ئىچى بزرۇننى كورنس يېش رەرى جيايە (سناد الترجيه)، يا سەيرى وشەكانى ترى سەرواي ھەمان ھۆنراۋە يكەين : (بولبول، دل، گول، كول، مل، شەمائيل، يېمىيل، خەمائيل، خاسىل، موشكېل).

ئهم وشانهی سهروا که رموییان (ل)، جگه له به ناو یه کنا چروتی ههردور جوره (ل/ل)، ههندیکیان ناطقی ته نسیسیان همیه (شهمائیل، حصائیل، حاسیل، کاکیل) و ههندیکیان نبانه (برلیول، دل، گول، مل، کول، بیسمیل، موشکیل)، جگه لهووی که بزوینی یهش رمویش له ههموریان دا یهک نبیه، له ناوان (ب، و، بزرؤکه) بایه، نهم دیارده ناتمواوه لای سالم (ل۱۵)، نالی (ل۵) ههرویان دا یهک نبیه، له ناوان (۱۸۵)، حمدی (۱۸۵۸) با هانوه.

ه- گزرانی ثبتناع: ته دونگهی له پاش تاطفی ته تسیس دی پئی ده گوتری (ده خبل). ده شی له سهره تاره تا کزشایی هه مان ده نگهی و ده شی له سه روایه که وه بن سه روایه کی تریگزری به لاُم خابی حاره که که ی بگرین که پئی ده گرتری (الاشیاع)، شه گهر بگری به عهیب با ده نری و لهم عهیمه له سه رواناسی عهره بیدا به (سفاد الاشیاع) ناسرارد بن شورنه له شهره کهی پیشه وی په رش شام و شانهی ته تسیسهان ههیم (کاکول، شهماتیل، حهماتیل، حاسبیل)، تبشیماعیان که سرم به نه نیا (کاکول) بؤته (زومه)، قهم یش نه نگیبه بن شیمر دوین شاعیر خزی لی لابدا.

۲- گڼړيني بنيادي وشهي سهروا بؤ ئهوهي له گه ل وشه کاني تړي سهروايا بگونجي:

– کرتاندنی دهنگیک بان چهند دهنگیکی کزتایی وشه، وهکر نال له شهعری (بهٔ چهبی پهرچهس بو ...)با ، تعلقی کردوه به روی، وشهکانی سهروای نهمانهن : (شها، تها، زیبا، گیبا، همدیا، قیبا، بیبا، _{جبا، ر}یا، زیدا)، هممور وشه کان مانایان دیاره به لام (قیدا) به رووتی کهس نازانی جبه، چونکه له _{کور}دیدا نبیه، به لام که دیّره شیعره که دمخوینیتموه، ییّش شهوهی بگهیته وشه که دمزانی وشهی (نبامهت)مو (مهت)ی قرتاره، هم له به ر شهومی کیّشه که شم برگه دریّژهی کوتایی هملناگری و پهم سهرواکش له گهال (۱) دی نمك (ت) :

> مەمھەرە ھازىريەيى ھەرلى ئېران ئەستى من بامەنى ئۇ ر<u>ۆ</u>رىقيا [۲۰۹:۲۰۵]

هه مان وشهى كرته (قبا) له باتى (قبامه ت) لاى ويسال بويلره بؤنموه [٢١٦ : ٢١٩].

- بلُغارلیه شیعریکنا (د)ی وشهی (زیباد)ی کرتباندریو کردوریه یه (زیبا) تباله گهال کیُش و سهرای شیعره کهی بگرینچی :

> لَیْسَتَاسُ ج هافت لای من ناماوه خوار باشت رورگرت گانیکیش زیا [۱۲۵ : ۲۲۰]

شیعردکه (توتناموان) (۷) به نده. شام مهنده یان (۱۰) بتردو پاوی (۱)یه. هاد شام پاوییه شد. ناجاری کردوه (د)مکه فری بدا تا (زیا) بهتنتامه و له گال سهروای دیردکانی تر بگونجی.

- ویسال له شیمریکدا، که به (رؤژو شهر فرربان ...) دهست هی دهکاو (۹) میربو موسه پروهه، (۱۰) وشهی میمروای هفتاوه به رهوی (ن) کوزتایمان دی، تهکه رچی له همندی وشه با بزویکنی کربش بهش لهم رمویه له نیروان (۱۰، پ. بزروکه) له گوراندا به، جگه لـم کمم و کررتبیه، کمم و کربههکی نریش فهومیه له میری کزتایی پئویستی به ناوی (ویس الغرنی)یمو بو تعومی له گهان پاریههکانی تری بگریتهی (ی)ی ل گرتاندوه نووسهویه (وهیسی قهرمن):

گەنى ويىسالى مۇيد بىڭ خوا ويسىمەنى خستە ولات ئەيقەننى رۇينى بە ئېزنى ھەزرەنى وديسى قەرەن [۲۹۱ : ۲۹۴]

~ گَیْرانِ لَمَوا دیْری موسته ژادی (بهریه نیوسکِک)یا که بطی : یان بایکی بلَسَوْرَم ویُرای یمنی شمرم ... بو جوانه ممرکی ویک بایکان شیوینکِک بگیری به گمرچ ... رمش کا بوی بهرکی ؟ [۲۱۱ : ۲۲۱]

لعلمتی دومدا، (شیوونټك بگټړئ بهگەرمی) راسته نهك (بهگەرم)، ناصه تلوطكاره (.adv)، داكو(به جلكی، بهخواپی، بهمەردی، بهسووكی، بهچاپووكی...) فرتدانی (ی)يمكه همر بز ناووبه كه (كهرم) لمگهال (شهرم) با بيس باسه مرواوله رووی (م) با بهك بگرنهوه، شهگيفاله رووی مغرفظ وجيهه تمواو نيه، جونكه كورد وای بهكار ناهينی.

حاجی له شیمریکنا بز جهخت کریش نهمی له وشهی (نه کهن)نا (من)ی کرتایی فریناوه. تا

له گهال روری شیمروکه بگونجی، به لام شهم جوزه کرتاندنهی گزنایی فهرمانی شههی، بـ و جـهـخت کردن و بنزارییه، دهلی :

> سەلاھى ئلور ئلستاكە سىلاھە ئەماغىگەررەپىيى چەك ئەكەن، ئەك[7٠] [۷۱: ۲۰]

بۆيە واي كرئاندوە تا (نەك) لەرورى سەروار رەوييەۋە ئەگەل وشەكانى ترى سەرواي ھۇنراۋەكە رئك چكەرى (يەك، لەك، يەرمەك، لەك ئەك، شەك، ئۆشەك).

تهم جوّره نهنگیهه له سهرواناسی عهرهبینا به (الطهم) ناسراوه.

دوهم : كهم و كورتى زمانهواني و فهرهه نگى :

شه بنواری زمانموانی و فعرههنگییموه هاهندی کنام و کورتنی دهکاوشه شاو سماروا ، دهیشکویکن و شیمرهکای یی درتیو دهکان ، بزیه دمیی شاعیر خزیان ای به دوور بگزی ناممایش هاهندی لنام جاوره کام و کارتیانه :

> گریکی دورین هلنده زوره، گریکی چوارین کهم بروه پیاری غه مغزری نهماره ، بزیه غهم بی خهم بروه عهقلی چی ؟ دانش چییه ؟ بی دانشی بازی همیه بازی کرد شهرج و حمیا ثام عالمه بی خهم بروه [۱۸: ۱۲]

هه ندی وشهی سه روای دئیره کانی تر نه مانه ن : (بی نمم بروه زوم بروه ، چهم برو...) واته پاش سه روا ته نیا (بیوه)یه ، (بی خهم) لهم دور دئیرهی سه روه یا وه کو خنوی دوبیاره بزنه بود، نه سه نه نگیبه . شهم جنوره نه نگییه له عه رهبینا پئی دهگرتری (۱۲یشه) له پارهی (۱۲یشه) هره رفر پاو بزچرونی جیلجیا هه یه ، ثابیا شاعیر نابی هه رهیچ وشه ی سه روا دوبیاره بکانه وه ، بیان به بهی ده ستوررو مه رجی تابیه ته وه دو دو نی دوبیاره ی بکانه و دلیم باره یه روانگیانی سه رواناسی بزچرونیان جیایه .

بۇيە بويبارە كرىشاپوى وشەى سەروا راستەرخۇك دور دۆرى بواى يەك يىان لەيەك ئزيك، يەھەبب زائرارە جونكە كرارە يە بەلگەى بى دەسەلاش شاعير دازل ئەدرونى بەسەر ئەرھەنگى بهانه که ی به لام خو هه موو جناری دویباره کردنه و همی و شمی سه روا له نه نجامی و شك کردنی بروباره كرينزتموه. جگه لـمرهى شوين هميه يوباره كرينموهى يعرى، لمو حطَّمَنانما نيشانمى بي رسه از بر شاعیر نبیه و شیعروکه ناشکهٔنی بالکو به ههرتری دوک. شاعیر زورجار که وشمیلان روباره دهکاته ره العباري خزياره سهيري دهکا بزيه را دهکا جربکه له ناخهره هاست دهکا هيزتك پیده له کهش و هه وای شیعره که و ها گرژانی تاقی کردنه وه کهی بنگی ده با وشه یه ک دورباره بکاته و و جَيْلِ لْنْحَاس معرووني له گوتن و بيستني معربيني بزيه معستي بِلْره ناكري و نايكيريتهوه، وهكو ، شعری خوا ، پیغه مده ر. بو شاعیره سزفیبه کان، ضاوی بار بو عاشیق، بیان کاتی که شیعر یک باشۇرىن ئى، بوربارە كردىنەرەي جرينەكەبان ئارى كابرا لە شوينېكى بەھۇرى يەھەرى بەھەرە كانگەرەكە بەھۇرتر دەكيا، مېداڭ الطبىب اخىلوپ دەئىي: (بەشئورىكى گشتى رئ ئىدران بە يەرىل وكريخارو كارتِكه زورق قبول يوكا، جونكه زووقى ئاسك ھەروسى بە يوپارو كرينەرو ياپ، ئەنبا ئەرە ئەدى ئەگەر ھۆپەكى گرنگەدەستەرە بىل. جەخت كىرىن ئەسەر ئەم رى ئەدائە لەھەمىر بارلىك ر ھەمىر بۇنەبەك، بىڭ گويدانە ئەر زەرقەي دىريبارە كرىنەرەكە دېنى ھەلەبەكى گەررىيە ...)[۱۱٤ : ۲۲] ئېزودا ئەرمېيەك ئە نوويارەكرىنەرەي رشەي سەرۇ بېشان براوە، كەچى اي به كلكي وه كو خاطيل فيه راهيدي (هند وشهيدك بين به سه رواوليه سه روايه كي تر دويداره بكريَّتهره، تُهمه جمِله، ما مانايان يهك بنَّ با جبا) [٣١٤ : ٣٦]. وانه لاي خطيل رهكه زيرَيش ههر نغیٰ که دورباره برونهوی وشهیه بهماناب کی شری (لبه زمجنانا که جؤره هرنه رئکی شیعری مبللي عمروبي وهكو موهشمح وابه تهگمر سمد ديريش بي نايي به هيچ جؤري (ابطاء)ي تيّنابيّ) [۲۹۲ : ۲۰۵]. جدایاری را ناکان لهبارهی دووباره دوونههای وشهی سهروا (الایطنه)، جهینی را بنان بهرامبه ر رادوی همره نزمی دیروکانی هزنراره دمگزری (الاخفش) رای وایه قاسیده لانی کهم (۲) للَّزِيور به سه ربوره ، خاطيل لاي وايه (٧) ديّره (ثهمه باروكهيه)، ثيبن جنّي دولين (١٥) ديّره ، فيزاء نطُنُ (۲۰) نیزه، ههریه که به لایهوه را دهی هه ره که می نیزه کان چه ند بی، رئی ناوه پانس نهوه نده البره وشمى سفروا دوويلره ببُتموه مي شعودي به عديب دابنري هؤيدكمش ثعوديه وا داده نين روك للوای وشاکه له قامدیده یمکی تربا دوویاره بوریبته و پاش تهواو بورنی شاو ماونایسی که فىسىدىدىكى لى دروست دەبى. بەكورتى ئاشىرىئى (ايىلە) بە يىلى ئۇد و درەنگى دوربىارە بورنەوەكە دهگانهای تا نقوان دوروشه که متر بی عهیده که گهروشره و تا زیانتر می که متره، ناشیرینترین (بیاد،) در سردوست محسرین میده در به در به تعنیاش نا به ککوله گهال چه ند وشه یه کی در به تعنیاش نا به ککوله گهال چه ند وشه یه کی مهوبای دویلره کردخاوه که به (۷) دیر دابندی بو شوونه : سالم باش یاک دیر (شبرینه باوانهو و خَلْخَلْت)ى دوويارە كردۇتەرە : ئارنجى زولەيغايە گۈي چاھى زەنەخنائت ئەرقى ملى شيرينە ھاۋانە رو خالغالت[١٠١] ٥٣:

ئىنجا دواى تەنيا يەك دير دەلىّ :

بهغ بهغ له قهدی سهروت چهند بلبهر و معرزونه سهبریکه ایج بالآرینه پلوانه اور خالخالت

ئەگەر چى (شىرين) لەم ئور دۆرەنا رېگەز دۆرىيە، بەلام ئور وشەكەن كر (بارانە روخالخىلات) ئوريارە بېرنەرەيە.

سسام له الایماره (۱۲۹) هماره ها ارا ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۱۷۲ دور دیگری لمه دوای یمان و دیگریکی تریش هممان وشمی سمارهای دوویاره کاروزتموه گمه بو شورنه هماندی شاعیر که (مطاه) پان به کارهانداره هممان وشمی سمارهای دوویاره کاروزتموه گمه بو شورنه هماندی شاعیر که (مطاه) پان به کارهانداره در میشه جاف (ل۲۰ ، ۲۵)، منادیم (ل۲۲)، ومقایی (ل۸ ، ۹۸)، ... جاری وا همیه شاعیر خنی همست بی دمکا که دوویاره کردنموه (مطاه) پهست نیه، به لائم لهگان گموشدا شوینمکه و دمخرازی دوریاره ی یکاتموه ، ثبدی پلش (مطاه) بکه عرزی بو در بازنم لهگان گموشده و موسه روجه (۷) وشمی دیگرنای در بازی هنداره لهگان به دیگری پانجه مدا (پلش سه روای (شهکا) و رموییه که ی (۱) هداد دیگری پانجه مدا (پلش کنتایی) و شه ی زندی پانجه دیگری کردوه به سه روا ، بو دیگری گرفتایی (شهشم) پئرویستی بی برته وی دانها ر

قافیه هەرچەندە تېكرارە ، بەلام ئەحمەد بەرال ھەر بەيلەرى ئاقى ئەبرۇى ئۆيە، جارجار ئويۇ ئەكا [١٠ : ٥٥]

۲- سه روای شاریگان : شاییگان له فه رهه نگی جامع، فارسی - لینگلیزی بهم جازره لیك براورته و :

(شابیگان را نه شاه گانه) هه ر شتی شایه نی پاشا بیان به اوی گهوره بی، شتی زل، شتی زور گهوره (به نابیه نی خه زنه ی شاهانه)، نیاری به کلکه له خه زنه کانی خرسیون شتی کراوه، عمرز کران به ریسن، فسراوان، دوریساره کراوه، جه خست له سه ر کران شایه ن، لیّوه شاوه، بلگاری [۸۰۵] ۷۲۸ جزره سه روایه کی تاییه تیبه، ده کری به دور جور : (شایگان خفی) (شاردراوه) و (شایگان جلی) (ناشکرا).

ا- خەنى : ئارەيە كە ئالف ر ئونى زەرنى خالەت رەكو گريبان چخەنتان، ئەگەل ئالف ر ئورنى ئەسلى رشە رەكو زەمان رامەكان يىئ يەسەررا : روكو سالا دىلى :

لنم گەرنىن باگزشە گىرىم دەستە ئەزنۇ كەف زېئان گىزىلىرىكەي باي ئەنامەت تارىكىد ھەقىچەي جىھان [۱۷: ۱۰۱]

(كەف زەئنان) واقتەلمەپىلەلمەن دان. ئەممە ئىشىنەي خىم وچەك كەرئن و مايە بىروج

بهرچرونه. (جبهان) وشه یه کی ساده یه. هه ربوکیان کراون به سه روا. یان ثه ودی که یاو نیونی نسه ای وه کورنیوین و ٹاگرین له گهل یاو نیونی نه سلی وه کورنه بین و که بین بینی به سه روا، وه کو : نایه ربه گ لمه هزنرا وه یمه کنا موو وشمی (شین) و (نقامشین)ی بو سه روا هانساوه، کمه (یسن) نایه که منا ناهسلی و له دوه منا نسبه ته :

خۇم لەقىر يگرم بەجارى ھەر لەپى تا تەرقى سەر بەلكولوتقى شاھى لەرلاك بى ئەجانة با لەشىن

حەسرەتا مەئيورسى شەھەر زيارەتى شويداكى تۇم بۇ ئەرئىزم ئەشكى ئال و ئارى گەرمى ئاتەشين [۲۲ : ۲۲]

ىب جەلى : ئانوەيە كە ئالىك و ئوونى كۆرەكىرياران و ئۆسىلان ئەگەل(ان)ى ئەسىلى رەكىر گيان و... بېئ يەسەروا، ھىلجى بەلىئ :

> ئۆستەكەش فورسەتە گەلى ياران كە پەنك بۇ چېيە لە ياشى باران [٦٠ : ٣٣٧]

زانا کونهکانی فارس نهم جوره سهروایهیان لهیهك جار زیاتر له غهرمل و قصییده نهدههنا و ههرکاتی شاعیر سهروای شاییگانی بهننایه، لیشارهی بؤ دهکرد و عرزری دهنفایهوه ^(۱۹۷)، نهمه له کورلیشنا بار بوه، حاجی دهای :

> گام قافیه شایگانه گامها عمیمی نیبه جاهیلی بهرازی[۲۰: ۵۰۲]

⁽⁶⁷⁾ ئەنرورى ئە شېمرىكا عرزر بۇ شايگان د<u>ئائ</u>تەپ و دىڭى: گرچە بىمنى شايگانست از قوافى باش گر عفوكان رفت ادا دانى ندارم بس ادات [۲۸] عدوكان رفت ادا جانى ندارم بس ادات [۲۸]

۳- تەزەبىن: يەكى لەھەيبەكانى شىغىرى كلاسىكى، ئەرەپە سەروا ئەركى وەستان تەببىنى، ئەمە ھەڭبەت لە ئىرخى دەرىي سەروا كەم دەكاتەرد ئەمە كانى كە ماشاى دۆرەكە بەندىيى بە دېرى بەشەرەي ولەگەل سەروا دا تەوار ئىمى، واتە بەكۆتى دېرە شىيەر ئەمەبلىن. ئەگەر چى لەبزچىرونى رەخنە گرائەي ئوزىدا، ئەرە بە چاكەي شىيەر ئادەندى كە دۆرەكان سەرپەخۇ ئەبن و بەكۆتى يان ئەبى، بەلكىر يەكۆتى ھىرزى بەسەر ھەمىر ھۆتراۋەدا ئالبەش بېلى، لىەبۇچىرونى كۈن دەبولچە ھەر دېرەر ماشاى سەرپەخزى ھەبى، بۇيە بەيرەندى بورىنى ماشاى دايىر بەدۇرى دولوھ بەغەيب زائراۋە داپئېدان گرېزە (ھىسىن)، گۆران لەبەرەبەرى كۆتلىي (بەردە ئىروسىكە)دا دىگى:

> منی کچ مامزی به ندیخانه ی ژین مرزای تلوانم به دوستی بارکی خوّم چورم به سه ر برین برچی به خشانم تلا له خولناو کموته سه ر جاوم ئیتر نه میبنی له جه رگی باوکما سه ری براوم جون بوربریش (۲۷۱: ۱۷۲]

ئەمە موستەزادە، بەلأم مانىلى دۆرەكىل قەگەل سەروا قانواۋ غايى، بەسەر سەرواھا بىلا دەنا بىۋ دۆرى نواۋە وقانوي تەزار دەيى.

لەبارەي ئەم غەيبەرە ئاناكان رايىان جياييە، خەليل ھەر ئىلوي ئەھتىلوبو پەغەيبى سەرواي ئانەنارە، ئەخفەش لەبەر رۇرى پەغەيبى ئەزانيود، ئىبن كېسان بىڭى (ئەزمىن غەيبېكى گەررە نپە بەلام پتەربىن قىمە ئەرەيە كە سەربەخۇ بى، ئەگەر دېرېكى شېمرەكە بەتەنى خويترايسود، ئەب مانايە بىدا كە بۇي ئانرارە ...) [۲۷: ۲۷]

بزیه (انعدمین)به عمیب را نراوه (جونکه سهروا شریّنی وهستان و پشرودانه، ثمگهر پیُریستی بهدوای خزّی همییّ نایی لهسمری بومستی، دمییّ بیخمیته ناو تسموه، بهشیّکی روّری زرنگهکمی دمورا ...) [۲۸۲ : ۲۸۲].

ا - تله حرید : له به رشاوهی مساورا مهکورته و زورب، له شیعری کلاسیکی علاورزیدا دهیش زهریه کان هه مور یه ک بن، نابئ گزرانیان به سه ربا بن کهکه راه بزرنکا زهرب بگزری که ته فیلیلهی سه روایه، شاوازی مساوراکه دهشیّری شام جازره عابیته لله عله رمینا به (التحرید) نامسراره، لله کرربیدا نامه زیاتر له و کیش و قلبه کیشه عاروزییاته ده ردهکاری که مهخوریی مهجزرون بن و روا پنیان (ضاعلانت) بنی ویکو کنشی خدینش (۱)ی مدخیورنی مدخرووف، کنشی ردمدلی (۱)ی مدخیورنی مدخرووف، کنشی ردمدلی (۱)ی مدخیورنی مدخرووف، کنشی ردمدلی (۱۸)ی مدخیورنی مدخروف کنشی میجندسی (۱۸)ی مخبرونی مدخروف که ماند که این مدخروف مدخروف مدخروف مدخروف مدخروف بنی مدخروف بی برگی شردا فه سلام، فاعلانت به مدخیونی مدخروف بویی برگی به (فعلن) که سی برگی به بروی کورت و برگری درین به ساطح بدین به (فعلن) که برویرگهی برگری شرف خیباواری زمارهی بروی کورت و برگری (التحرید) فاوارو مؤسیقای سدرواکه نایک بدیا، بزیه به عدیب بادراوه، ویکو حاجی بطی :

ئېدىيىغى ھەر سەئايىڭ ناگەن ئاگر ئەيخو<u>ئ</u>ئن ئىمتىھانى ئەگەن[٦٠]

عارووزی لمانی یهکمم (ناکهن - قام لمان) نهستاهای (قاعلاتان)ه، کهچی زوریای لمهتی دورهم گزراره (نینهگان - قعلن) که مخبورشی مهجزیرش (قاعلاتان)اد یهکه میان تاهنها یهان جهرهکه لمانیوان ساکش کوتهایی و ساکش هنشهوهای همیه (متوانره)، کمچی دورهم (سی حهرهکمیان بهینه) و (متراکبه) واقه دور جوزی سهروای جهنواز لهیمان هوندراوها هاترون، تهمه بوز تیقاعی نسلسلی حرکه و ساکن بهسند نبهه، نامه لای زور شاعیر هاتوه، ویکو سالم (ل۱۵۰)، نالی(ل۱۲۸)، هاجی (۱۲۸).

٥- هلِناني وشه بؤ خاتري سهروا :

- وشعی سعو**را بمبی تصوار نه گهال شری**نه که با بگرنجی و مانهای دئره که تصوار بکیا. نسایی بیز خاتری سعورای دئره کانی تر هانبی و مانه کهی جمعوه شئواند بین بیان ناشیرینی کردبی. سعیر که لم حصیرانه با مهرن حصیران بلا باز سعورا ناچیار بیه وشعیه کی وابلانی که نمانه معدمی یاره کهی اتبا نمی (ویک که و بدیموی) به لکوره می بزی :

> (حەيران ، مال وتران چەندى گاز دەكەم گەرى بە گەرى ، نۇرى بە ئۇرىبە جەكەم دىسلن لە (كردەسئىرى) ـ لەملى خەيرانى سۆر دەكرى مەرجان و مۇرى.

جەزئى ئىدو زالم يايىمى ئىدېۋىن بىينىئ بەكارو كىار غەزالىدكى سىۋرى سىۋر غىدېرى، كويرەكىدى الامانگى ودكى بطدوھ رئىتدود ئىد باند بۇران، كرد وكۆللى ئازياندى، چايلىقلوي خىۋى دەكاتىدود ئىد شاقلارى، گردى قەرەپدكى ئامىان خەيران مىندارد ئە دور داكى دەققوى) [۱۹۷ - ۸۲].

ارشهی (دوفتوری) شهان ههار جنوان نبیده، بهانکو ناشیزینیشه. زوّرجنار شناعیر وشه یهان دهکنا بهمهٔ راه روق میاره نامیها بو خفاتری سهرواکه شهو وشه یهای هیّفاوه، شاگیتا دهشیّ ههار وشه یه کی آنی له چیّ دابدریّ، نامههیش سهروا به ندیه که کاز دهکا، فانی دهلّیّ : ىغ ئەمانى يەكترى ئامادەيين شەش سەد ھەزار بۇشەرى يۆگانە ج بلېم جەندە زۇرىن ھەر شەشىي [۱۹۹ : ۷۹].

یا نُهلاهی بهنَدیی بر جررم و عوسهانه (غهفرور) تزییهخشایی به حاققی سوروه نی (طعا) و (طرر) [۲۰: ۲۲۰].

بەيتوانى ھەرسىورەتكى ئرلەجبائى (خات) و (خور) بۇنئ، بەئايبەنى (خور) كە سەروابە، چونكە ھېچ پەپوەندېيەك ئوبە لەتۋوان ئىلومزۇكى دۆرەكەر ئەم سىورەتە. بەلام كەلىە ھەمور سىورەتەكاندا (خىرر)ى ھەلدۆاردو، بىز سەروا ھۆتلۈپە ئىالەكلەل (غەفرور، سىبور، دورر، لىرور، خوزىرى ...) بگونجى كە رشەي سەرواي ھۆترارەكەن.

- را دهني ريزي وشهي باوي سهرزاري خالك بؤ سهروا نيّك بدريّ و بياش و بيّش بكريّ.

كورهكان تيمامي عهلي هه ربه حاصه في وحرسان ناو ممبراين له فولكاؤريا هاتوه:

حەسەن و ھرسلن برا بورن

له كەندەكى كوررا بوون

کهچی شاعیریُکی وهکو هاچی قائد باؤ سهروا ناوهکانی پاش و پایش کاردوه، به حوسای و حهسان ناری بردوین، دطیّ :

> شیعی وهك کیشته برور له سینه ژودون چهنور قانتره دونا حرسایین و حاسبهن [۲۰ : ۱۸۸].

> > ٦- وشهى سادور ئاساددى سهروا :

شهر وشنافهی دهبن به سهروا، جنون شابی ههمان وشه بنی و دوبناره کرایزنده به. شاواش شابی به کنکبان ساده بنی و فاوهی تر فاساده بن وشه سادهکه به شی دواوهی ناسادهکه بن. وهکو (مل) و (هاومل) ، (شان) و (هاوشان)، (چرا) و (چوارچرا)، (میُرد) و (هارار میُرد). (مالیُرب رئیی نهاوه سامروای وا به کارین که هیچ ماندوو بروینی ناوی یو فرزینه وهی وشهی سامروا. تهمهان لهو سامروابانه دهگریّنه وه که له وشه به کی سادهو وشه به کی لیّکتراو دروست بووین – وشه ساده که بهشی کرّنایی لیّکتراوه که بی وه کو combattre / battre کیارت و شانمی له گلوان مانانه رژر لیّك زرگان وه کر compagno / ve: ۲۲۰] ...(وشامی ساده مه که به سه روا له گهان وشهی لیّکتراوی وا که له هامان وشاوه دروست کراین) [۵۰۰ ت ۱۲۰] پیرمئرد دطنی :

بولمول له عیشلی گولًنا بهسوّره سوّرهی ذکمه بق بایکی بلُسوّره [۶۲ : ۲۱۹]

(سرزز) ، (دل + سرز) برورنانه هاو سهروا که پارچهی کزتایی دومهان ههمان وشهی یهکهمه و زمك دریاره برونادوی ههمان شت بن، وای ل دن، یان روکر :

> خۇ ئەجبەد شەوقى و مجەمەد غەبدە شوغەراي غەرەب لە لايان غەبدە [۲۲۲:،۲۲]

> > حامدى نجلَّى :

ھەر بېشتى رۇغى يارە دارورىي بېمار مار ھەر بەمەي بەكرى دىلرە جارەي ۋەھرى خرمار [٢٢١: ٢٣]

حامدى لمطامتى يەكەم (سار)ى هېنساوه بىز سەروارلىد دور دىلىرى كېنسايىش (زەھرەسار) و (سورسەمار)ى هېنساوە، (مبار) لەھەر سىلكيان دايىد كە لەبدەكەم شاورنكى سىادەيد لىد دورەم و سايەمدا بەشى دورەمى قىلوى لېكدراۋە، بەلام ھەر بەماناى مىارى بېشرورە، ئەم جىزرە سەروايە بەسىند نېيە.

نمنجام

ریم ازکزگیشه وه شدیکاری و جه را وردهی سه روای شدیعری کنوردی دهگه بشه جهاند گهنجامنان. گرنگزینبان که مانه ن

هبروا ، بهگورتکی بنیاسی شیعرد. نهك ههر له گوردیدا ، بگره نزیکهی لههه مور زمانتکدا ههبره وههه ، به لام شوینی هاتن و چؤنهه تی به کاره پندان و با دهی بایدخ پنیانی بهپنی زمان و سهرده م و شایر دیگؤری هه ر نه نه به بهت به بینی خهسیه تی تاییه نبی فؤنژلزجی زمانی خربی و گؤنسانی پنیکهرتنی شه ده ب و بهشنبیری گشتی و به بوهنده و نستیه کانی تر جؤره سهروا به کی تایین نی پهپروکردوه ، ویکو هاویزوینی و هاونه بروینی و گزنسونانس و دهنگه لاسکه و ... نیمچه سه روا و ههروای موته خاویب و موته عانیق و ... و بالارکردنه وی کؤمه کومه کی دهنگی (القجمعات الصوتیه) به سرایی دینی هونزاوه یا .

- سەروا ھەر ئەگەل گەلاگە بورنى شىعى جەگەرەي كىردو، لاي ھىندى كۆئى و يۇنىانى كۈن و. بابليەكان سەروا ھەبوە بەلام بەجۇرگكى سەرەتايى ر تابيەنى بەخۇران.

- سەروا وەكورىيارىميەكى دەنگى و مۆسىقى، خىزى ئە دوريارە بوردەرە دەنۇرتىنەرە ر ئەگەل كۇملى رەگەرى ئىر دەكەرئىتە كارلىك و يەھەمرويان ئىلوارى شىدرەكە ئىلرىر و سىفت و خەستىر دىكەن

-سەروا (بەتلىپىەتى دەنگى كۆتسايى) بۇتىە ھۆيمەك بىۋپۇلىين كىرىن ورۇكخسىتنى شىيعرى كلامېكى، كە يەكۇتى سەرواى تايدايە. لە دىيوائەكاندا، ئەمە جارماش ساغ كردناۋەر بەراوركردىنى شىمرىشاغىرەكان دەداو رۇگا خۇش دەكا بۇ چروپئاۋە سەر شىدرەكان

سىدروا ئەگەل رەگەزى تىرى وەگىر كورت و بىرتىزى كۆشى ئەت و بايرەكان، شكايكى ھەندىسى ^{بە ھۇ}نزارە دەدا و ئەخشەمى ت<u>ۇيۇگرا</u>نى ھۆتراۋەكە ئەسەر لايەرەدا دەكۆش.

" سەروا، لاى ھەتتى وەكىر كۆت وابود رنگاى لىەدەردېنى سەريەستانەي شاعير گرتىرە، بۆيە ئاۋى ئەھتىتنى ئەو كۆتەيان كىردود. ئەم ئاوايە زياتىرلەسەدەي رادردورە دەستى چىكىرد ولەم سەدبودا كەيشتە پۆپە، لە كورېديا ئەم بۆچىرەنە زياتىرلە بېستەكانى ئەم سەدەيە و بەنوارە كەرتە ئاپور.

" سه روا بهینی به کارهانان و گهشه سه شدنی زوّد جوّدی جیاجیای لیّ که وتوّته و ده کری که چهند نامش و روانگهی جوّرا و جوّره و پزلین و ما بهش بکری وه کو نامیتی ده نگو و شه و روانگهی نامیزیی استورن

^{ے والمب}ئ شاعبرقك معورى سەرەكى بوريى لـ» ناھۇئان يان چەسپاندنى جاۋرە سەروايەكى

- قایبه تی، ثبتر شاو جنوره سه روایه به تاوی شهرهوه بیاگو بزنه و هکو سه روای هترارکی و لیزنی و شهکمبیری و سینسه ری و خهیامی و ....
- سنووری سهروا له ههموو زمانټکنا وهکو پهك نبيه. لهکوردينا سهروا له دامنتی وشهما سئ خانه با دهگری (وشهی سهروا، پلش سهروا، پلش سهروا)، له ناستی دهنگيشنا سئ بوار دهگريته وه (ډوی، پلش روی، پلش روی).
- سەروا يەبى رشەي سەروا ئابى، بەلام مەرج نىيە ياش سەرواو يېش سەرواي ئەكەڭدا بىل كە رۇر جار ئەنيا بۇ قوران كردنەرەي مۆسىقاي سەروا داين.
- گرنگی وشنهی سنهروا لهوهداینه کنه دهنگهکانی سنهروای لنه کوتایینهوه دی)، هنهروهکورلنه شویِنهکهیندینایه که گوتایی دئره، نمگهر چی دهشی لمفاوهراست و سهرهقایی دیُریش بیّت بهلام شریّنی سهرهکی و ناسیایی خوّی کوتاییه.
- وشمی سهروا له پروی تنوازو په بودندی ته عبوریه وه همموو ناسته کانی زمان کار ده کات و لهگه آن وشه کانی تری هه مان دئیر و هه موو هزنزاره که دهکه ویشه په برده ندی ده لالی و جوانکاری و نرهانیه وی.
- پاش سه روا له کوردینا روز چالاکانه دووباره بمبلتهود. ریزه به کی روزی شیعری کلاسیکی که پهکلتی سهروای تبنا پهیرود کراره (۲۰۰۵) پاش سه روای هه به
- پىش سەروا ئەگەل ھەمور جۇرە ھۇنزاۋەيەكنا دى، ئەكىي سەروا ھەبى دەشئ يىلش سەروا بىۋ خۆي رايكۇشى.
- ۔ پائل ساروا دوشی وشایات یان دوستاواڑویات یان رستایات و بگرہ رستایاکیٹر ریاتر ہی۔ دوشی عام یاشکی شاخاوتن بی : ناق کار ...
- هەندى جار وشەى سەروا و يەش سەروا سىئورى ئۇرانيان ھەڭدەگىرى، وادەبىي ئەسەراياى ھۇنزارەيەك يەك دۆر بى ياش سەروايى، ھەروەكە دەبى ئەنيا يەك يا چەند دۇرۇك يەش سەروايان ھەبى...
- ۔ پئیش سەروا ئەگەرچى لىمكوردىدا ھەيمە بىدلام بەقمەدچىلان سەروا چىالاك نېيمە. بىدرۆرى لەمەسئەرىدا دەردەكەرى كە مەرداى كورتە، لە غەزەل ر قامىيدىدا ئەكەرتۆتە بەرچار.
- ۔ جاری وا هەپە (وشەی سەروار ياش سەروا و پېش سەروا) سەراھای لــەت بــان دېرە شىيەر دەگرنەۋە و يەك پارچــە شاوازى ئېكچېزاۋى لــە ھــاو دەنگېـى جــۇراو جــۇرەۋە لى دروست دەكـەن و ھەمرورشەكان يەسەر ئەم سى خانەدا بالار دەيئەۋە.
- -له دونگه کانی سه روا، رووی له هه موریان گرنگتر و سه رمکی تره. رووی دوشی دهنگیکی بروین

- _{بن) ي}ان ئەب<u>زەل</u>ن. ئەگەر دۇرلىن بى دەبئ بازۇلىن دۇلۇدىن و ئەگەر ئەبز<u>ول</u>ن بىق دەبى لىھ پېشىمى. بۇلىنېكى (كورت يان دولۇ) لەگەڭدا دوريارە بېلەرى.
- _ بهزگهکانی زمان را دهی دوویاره درونهوهیان وهك رهری، وهکو یهك نبیه. همیه زؤر به کاردی و همیه کهم له کوردینا ، (ن، ر، ۱) له ههموویان زیاتر بهکاردیّن، (چ، ف، پ) کهم بهکاردیّن، ریّزهی هههی بهکارهاتن و ریزی دوویاره بوونهوهی ههمو دهنگهکان له شویّنی خزی بیّشان دراوه.
- ـ رژر جار قاصیده و غااره ل باشاوی رموییه وه ناو دهبری وهکو قاسیدهی لامی بیان میمی بیان رونی …
- پڼش روری، وا دهیئ یهك دهنگ یان زیناتریئ و بهیټی دهستورری سهروا لهگهال ردوی درویناره پؤنهوه وهکور پیدف به ههموو جؤرهکانییهوه، قهید، تهنسیس، جگه له بزوینی کورتی پیش رهوی کبیان ترجیهه یان دهخیله.
- ۔ پائن رپوی مەرچ ئېپە ھەمېشە ھەر ھەيئ، يەلأم ئەگەر لەسەرەتلو، ھەبرو دىيئ تــا كۆتــايى پەيپور بكرى، پاش رپوی بۇي ھەيە يەك مۆرەيم بى يان زياتر،
- سنبوری نټوان پهری و پیش پهری بهخاستی مؤرفؤلؤجی و سرنتاکسی دیار دهکری پهری لـه ناسلیی وشهی سـهروادا په کـهچی پیش پهری زیاده پهکه دا پشتنی سنتاکس په کزئیایی وشهی سهروای دهلکړنی
- وا دهبی پاش رهوی به جوزی به سهر ههست و ناصتی شاعبرها رال دهبی، شاعبره که ناگهای لایمپرهوکردنی رهوی ناملنی، رهوی و پاش رهوی تلکهال دهکا و بهرامیه ریهکیان دهکا، نهمه له سهراناسیدا به شادیگان نامبراوه.
- شــاعيزائي كلا<u>ســيكى كــور</u>د، <u>زؤرجــار لـ</u>ـه بــمكارهيّفائى رموى و هــعلّيزاردنى وشــمى ســمرواو طَبْنانومى بلش ســهروا لاسـاى يـمكٽريـان كردوزتهوه
- نابەشبورىنى سەرۋا ئىد ھۇنىراۋەدا ، بەلېئى ئەسان و جېتارى ئەدەبى و ناھائىلانى شىاغىرانەرە ئاڭئېڭ ئە كورىچدا ئابەشھورىنى سەرۋا بەلىنى جۇرى شىعر و پارچەي گىنتى و ئايبەتى دەگزېڭ كە ھەربەكە جەند قالمە سەرۋا يەكى تاببەتى خۇي ھەيە.
- ^ بارچه شیمرهکان به پله ایمك به ژمارهی له ت و دادهشیورنی سه روا لمیمك جیا دهکرینه و ه. بارچهی هارسه روا و پرارچه فره سه روا همیه ...
- بارچه گشتیهه کان به پلی زمارهی له ته کان خاو معبرین و هه ر بارچه یه کیش اساوان چه ند ظاهه سه روایه کی جینا جینای هایه. پارچهای گشتی الله کوردیدا ، الله نور امتیب وه تنا بنازده امانی ^{به ر}چار دهکاری، دهش المیازده امانیش ریبانر هایی به لام کهم و دهگمه نه . بارچه کان و زمارهای

قلبه کانیان بهم جورویه : (تاك : ٢/ سزینه : ١ / چوارینه : ١٠ / پینجینه : ١٠ / شهشینه : ٢٠ مهروینه : ١٠ پینجینه : ١٠ پینجینه : ١٠ پینجینه : ١٠ پینجه : ١٠ پینجه : ١٠ پینجه : ١٠ پینجه : ١٠ پینجینه : ١٠ پینجه : ١٠ پینجه : ١٠ پینجینه و شهشینه) ، (چوارینه)، (همشتینه)، (چوارینه)، (همشتینه)، (سئینه)، (حموتینه)، (تاك، نویینه ، نویینه)، (یازنه لله تی)، کهچی لله باره ی براوی و روز به کارهانده و پاشان شموانی تر لله لایه کی تریشه و ، مهمنامی سناه و پاشان شموانی تر لله لایه کی تریشه و ، مهمنامی سناه و پاشان شموانی تر زیاتره چونکه ترییه دیر سهروای دوگزین و شاعیر به دهمت سهروا هینانه و دانامینی، بویه بو چیزوك و پهندو نامینی و کاری دیناکتیکی به کاره ی.

- لەپارچە گىئتېبەكان، ھەندېكىيان قالىي وايان ھەيە زياتر لەيەك شاغېر بەشقارى ئۇيا كربوھ وەكر چوار خشتەكى (تربيع) و يېنج خشتەكى (تخمېس) و شەش خشتەكى (تسديس) و ھەشت خستەكى (تىبىن)، لەمانە يېنج خشتەكى لەئەدەبى كوردىينا زۇر ياۋە، ئەۋانەي تىر يەكەر يەك بوو شورئەيان لەئەدەبى كوردىيا ھەيە و يەس، لەم جۇرە قالبانەدا ئەركى ھۇئان و دايەشكىرىنى سەروا دەكەرئتە سەرشانى ھەربور شاغىر،

- لمو بارجه گشتبانه با تا ژمارهی سه رواکان زیباتر و به ناویه کچورباتر بین بارجه که بشه و تر دهبی تا سه رواکان که متر و لیک با براوتر بین پتر دهبن چهنری و برسی خوینه و زیراتر ملوهی نیک پیچرانیان دهبی

- له پارچه نابیه بیاکان، غهزیل و قهسیده، له کورنیدا، له همدوریان بیاوتره. نهمانه به کهّتی سهروایان تلِدا پهیرهو دهکری

- غەزەل لىە كوردېدا دور جىزرە : غەزەل ئىسلامى و غەزەلى رەسەنىي خۇسلار، ھەريەكمە لەمانەش سېستەمى سەرواي خۇي ھەيە، ج لە جوارجېرىي گىنتى بېت و ج لە وردەكارى ئارەرد.

- ئەسمېت و ئەرجىع بەند و ئەركىپ بەند كە دابەشبورنى ئايبەتى سەروا ھەرپەكەيان دېلى دەكات وللكيان جوبا دەكاتەرە، زيائى ھوبەرى فارسىن و لەكورىيدا گەشەيان بۇدرارە، ئۇر جار ئەم سىيبانە لۇك دەدرلىن و جىۋرى تريسان لى موتوريىيە دەكىرى وەكىو (قەسمېت – قەرجىج) و (ئەسمېت – ئەركىپ) و (تەرجىع – تەركىپ) و (تەسىبت – ئەرجىع – تەركىپ)، سەروا و جۇرى دوربارە بورنەرەى ئاويەند دەررى سەرەكى لە دروست كردنى ئەم ھونەرا تەدا ھەيە.

» موسته زاد که هونه ریکی سه ریه خوّیه، جگه له کیّش، سه روا دهوری سه رمکی له پوّتان و لیك جیاگردنه رهی قالبه کانی هه یه. موسته زاد له کوردینا، تا ده قالبه سه روای هه یه.

– سزنیّنه که له بنچینه با هونه رکِکی گهوروپیه ، له سهرمتای شهم سهده یه کهرنوّنه روّزهه لأت. له کرربیدا یهك ضرونه ی لای گوران همیه. جگه لهمهش گوران و شاعیرانی تریش سروبیان له _{های}شیوونی صهروای چواریشه و سایبنهی سؤنینه وه رگرت وه بیو نووسینی چواریشه و ساینه و عضینه -

_ موهشته ح له شعمتی کوردیدا ، له ژبتر کاریگهری شیعری عهریتی پهینا بیوه. با به شیبوینی پارچه کانی به پایی سیمته می سه روای قایده نبیه و لابک با نمیرتین و به به کهوه نمیه سرینه وه. له _{کور}بیدا ، موششه ح قلبی رژره گرنگترینیان (۷) قلبه سه روایه.

، له شهمری شارادها، سهروا به هِنِی هیچ دوستروریکی تاییمتی کارننگات بذیادی هزنزاره کمو هست و سوزی شاعیر و مؤسههای گشتی دیرهکان سهروا را دهکهشی نهك هیچ باسیایه کی دهرهکی پلنٹر دیاریکراو،

- سهرها وهکو پهگهرتیکی جوانکاری و ئیستانیکی دموری لهبه رژ کردنه وهی به های شیعردا همیه. جوانکاری سهرها لمه رژور هوشه رما دمر دمک مری وهک و رهگه زموری و (رد القافیه) و (نُبعضات) و نهشتیر و تهرسهم و شهکریر و سهروای فهلقه به ند و وشه بر و به تبیب و سهروای جوار گزشهیی و جبله کردنی پهری و وشهی سهروا.

- ساروا قالب و دوستویری ختری وهرگرتوه، هار لابانیک له و دوستوورانه سهرواکه دوشیورینی و به به به بیشترینی و به به به به به به به به که و کررتیبانه ی لهسه روای شیعری کوردی در که و کررتیبانه ی لهسه روای شیعری کوردی در که و نهوجیه و دارگاوتیون هایده، وهکر جهاوازی پاری و نهوجیه و بهدف و قادری به به لایه نی زمان و فارهانگی وشامی سهرواوه هاید و که فردین و تهجرید و ...

بيبليؤكرانيا

پاڪام : پاڪوردي : - طبيبي ڪيرائي :

را ماراد ماران هارنجهی سه هقل، جالهخانهی (معرسد)، به اسا، ۱۹۷۰،

ا با است. [۲]- اماراد معبدولوا حید، قمضتمر – شاعبری جوانی و طفاری، پلیاچیونمودی کمریم شاردزا، جابخانمی شاردوانی عولي هاولين ١٩٧٧.

الله لهجمه دى خانس، مهم و رين، كامامكرين و يعراويز نيوسيني هدوار، ئانسليتوي كوريد ياريس، ١٩٨٨.

[ع] لمحمودي خاني، رْ هَعَلْمُ مِنْ تَهِ حَمِمُ فِي ضَانَي، كَرْمَكُونَ فِي تَوْيِرْأَنُونَ تَسِيمُ لِعَبْل بِالرب جَانِيةُ لا هَارُان بَعِيْك،

ره إلى ويسعد هدردى، برازي تعنهايي، جاني دوم، جايخاناي زانكڙي سه لاحمدين، همياني، ١٩٨٤.

[۲] - نه صعد حه سعی به گ سلمتهدران (دیوان)، جایی به که به بیشه کی به پیتوسی معروف خوزنه بان جایفت می

اوي زوجهاد شركري، ويُنجينهي فوزوش، بهركي يعكمم، جالهخانهي كامهراني، سالهاني ١٩٧٠.

(۱۹/۱ المحمد شرکزی، نشاری، بهرگی به کهم، (نار العربه نشیمه)، به غدا، ۱۹۷۸،

رُولُـ زميمه من كزر (ميوان)، كتيَّه فرؤهي سهيديان، مهمايات ١٣٤١.

[١٠]، له حديد مهذا لرجاف (ديوان)، قاماد كرين و بلشه كي مكتور عيزيتين مستعفا ومبوول (شركه سيد الاسد، البندانية للحدود), يهقدا، ١٩٨٦.

[11]- نامصه بين نشيه ك (ديوان)، بهرهه لكرنا خاليد هوسيان يه عقوريب (شركه سرور تعييه المعوده). بهفنا، ١٩٨٩.

[17]- لمحموس تعقیمیه (بهیوان)، قامانتکرنش مهجمورد قهجمیه دمجه منجر (مینید الارشاد)، بهغیار ۱۹۸۸،

[17]» تَعَفَيُل (ديران)، جابي يه كمر. (سب الادبيب البنداديه)، بديدا، ١٩٨٤.

[۱۱]-ئەدەب (دېزان)، جايى سۆيەمب جايخانەي ھەرلۇر، ھەرلۇر، ١٩٦٧.

[۱۱]- ناهيب (بيوان). گريو کرکه روي گيوي موکرياس، جايي دوه م. جايشانه ي کوردستان، همايي، ۱۹۷٠.

[۱۱]- لەسمەد مەھرى (بېوان)، جايى يەكەم. جايخانەي راپەرين، سائىمانى، ١٩٧٠.

[۱۷] - نامندی (دیبوان)، کهکردندی و للکزایندویی گمریم شارمزا و جدیار جدیاری، جایشاندی شاربوانی شاوالی عمالين ١٩٧٤.

[٨]- لعسيري (نبوان). مستاها عاسكاري كني كريزتموهو لعساري نيوسيوه باركي يانكم، جابي يانكم، جابشاناي (مغرضيا)، يعقما ، ١٨٧ .

[۱۹]- ئەنىي ھەيزى. ئەنسىھەسى ئەسپىلنى كىرە، ئۆزىئەيىي ئېزىنى ولىزىو كەھەرى چايقانەي كېرى زانبارى عبران، 34A7, laid

[۲۰]- نامنیم فادر محمده به لیریکاری شاعبری گمورهی کرزد معیناموی سنتهکیزاب ۱۹۹۰.

[7]- تعنيمر قامر معمدت زريان. جابخانس كليى زانباري كورد بعضاء ١٩٧٨.

(۱) ماندور قادر مصامه در وایدله له دانوکراوه کانی گومنایی فعرهه نکی سوید، کورنمشان، ۱۹۸۸.

[1]- لعنوبر لمحمد بدرزنجی، معرفورد نامعی رمسویل نازنان جایخانای (عرمت)، به عنا، ۱۹۹۰.

[۲]- لغزور ماسیطی بروجی، معوبورد مسی پستونی سرت در ۱۹۹۰. ۱۳۰۱ - امانوار ماسیطی، جل و بهرگ و جمکه کان، چاپخانهی (نیرست)، به غناه ۱۹۹۰.

(۲۶)- تعزر حصان به گی بهایان (دیوان). لامانمگرینی مه همورد ته صاد معه ماد. (سیمالزیان). به تعا، ۱۸۸۱. [بری

[7] - تيراهيم لعنشهمي دياري نوي ١٣١١ .

.1940,1564

[۲۷] . به المعالمة المام و تلكه هلن و ياغميان و بياداود و شان و ماست و سعنگاراش («ار طس قباس و قنشر). بعضاء

(۱۹) - نوديشاني جعليل، صاراتي زار گزندا كوردا به داريايي، چاپشاناي كنيي وانياري كورد، بهيدا، ۱۹۷۷. [۱۰] - داره داري جعليل، صاراتي زار گزندا كوردا به داريايي، چاپشاناي كنيي وانياري كورد، بهيدارد (۲).

[۱۷] - المتاهم جعلول ساوانی زار گزندا کروها به تاریخی، چهر سب به سهاریان، (۲). [۲۷] - الما تاهان نزانه ها، تامالمگریش ومعید مستگرای، چهر، و انتشارات جاریدان، (۲). ا

(۱۲) مستقلان ترانمها، لاماندگریش ومدید نصبتگرای، چهه و انتسرت سید. از ۱۲ مقلمی، متوانویدا مه ۲بی بالته بی شرقه کردن و نووژانند ا سابق به هاگهدن شابلدی، جهی به کهم، (معمد سمزامیس)، به غدا، ۱۹۸۲.

[۲۷] مستخامیس)، به عندا، ۱۹۸۲. [۲۷] مهنتلهار رکیبور (دروان)، به نمینانهای مصمعهاد رکیبور. (سلیه الزمان)، به نما، ۱۹۸۹.

- [77]- به کر به کی نمری (دبوان)، کؤمکون و تویزاسنا عصیولگهریم فقای فرسکی، چاپشانه ی (دارست)، به عدا، ۱۹۸۲.
  - [۲]- به هانه دین شمس فروبشی. مهرزورمهی کهریمی معولورتفامهی هاروش بوسویل، (طف قامریه)، ۱۳۲۱.
    - [27]-بيرهان ثاغاي همزللري (ميوان)، جاهخادي تمريض، كمركويك، ١٩٥٧.
- (٣٦]- يلغود (ديوان)، كۆكۈرمموبو ولككفسان و لەساس نووسيان محەمەدى مەلا كەربىي جايخانەي (سلمان لاجيسى). رەغلار ١٩٧٠.
  - [77] بإساراني (ديوان). بعركي يه كعم، للماهمكروش كهرمغرت فيك وطلقان (سب الادبيب البنداديه)، يعضا، ١٨٨٢.
    - (٢٨)- يلكس (بدوان) ونامات كريش محمودي معلا كاريم، جايضاتي (شاطيق)، بعادا، ١٩٧٠.
      - [۲۹]- بلوری, بارهه می زیلن، چاپشانای شاهین، باعفا، ۱۹۸۰.
- [١٠]م بمرنيين هيكاري (بيوان)، بمرهملكين و تورزاندنا سادي بمعقمين فاملدي (دار الحريه نصعه)، به عما، ١٩٧٦.
  - [۱۱]- بەزار،گزنگى ئازان جايقانەي شەھىز، بەغدا، ۱۹۷۰-
- (۲) بدیکن سیمریده بی به رهه به کانی، کوکردنامویو رِنگخستانی سامان مارث به ورنجی و عومه ر مه عروف به ورنجی، جمولان ۱۹۲۳،
  - [٢])- بيروملىرد (ديوان)، كۆكرىت ورەرساخ كرىنەيىي فائيق ھوشمارى ھى ئر، (سب الزمان)، بەغداء ١٩٩٠.
    - [٤٤]- بيرهمارين نه بن ناماد، كردني محه ماد روسويل هاوان جابشانهي (ظماني)، به قداء ١٩٧٠.
      - [وز]- بويل محموره بهمه هني طَناري، جايِّمَانهي شاربواني، گەرگروك، ١٩٥٨.
        - [1]- بيزيال مەھىمىرد. بازەي سروتېت، جايخانەي غالات يەغنا، ١٩٨٥.
    - [۷] تابير تنفيق گولي معربه مني به في به كه و زيار افاق عربيه يوبيد و فلشي، به ندا، ١٩٨٣.
      - [48]- تاهير به كل جاف (ديران)، جابي ماييه دين، جايخانهي همايين همرايي ١٩٩٦.
        - (۹)]- تاهیر فرزاد (دیوان)، جایی به کهم، جایشانهی کوردستان، همرنازی ۱۹۷۰.
  - [۴۰]- تاهیر ۱۷۰ عمیدولاد ممرکانمی کورس بز گرئی بررس، جارخانمی رؤشتیری و لاوان، همولل ۱۹۸۸. -
- [۹] تەھىبىن ئىبراھىم دۇسكىرو مېھىبىن ئىبراھىم دۇسكى، مەلايى بىلتەيى و بەرھەمى وي، چاپىكانەي ھاۋان دھۇك. 1487،
- [۷۶]- جماری (دوران)، تامادوکردس معبوجامتر معدمه درجماری، جایی یعکمی چاپقانمی شارهوانی، کهرکوول، ۱۹۶۸،
  - [20]- جەمئەر ئولى زەنگلى بىك ئاشىرا، كريانىم (سوان مرفانى), بەشھەد ١٣٦٩ (١٩٩١).
- [24]- جافلانی (فیوان)، گلیگرهماویو للکلیآبشورش محامله عمل قارزهایی، چاپی پهکام، چاپیشانهی شعفیق، پهلان، ۱۸۷۰،
  - [00]- جه لال معدمات خوصتان كارواني يلي جايشانس شاربواني، همهايي ١٩٧٥. -
    - (۵۱)- ۱۹۹۳ ، بازرا که ربع، ریگا دووروکانی چارمان، سانمانی، ۱۹۹۳.
  - [۹۷] جا مال شاربازلزی. ملوانگای هارزار دمنکای شاریازلی چاپشانای عالاء، بدایدا، هارا ۱.
  - [۸۸]- جزیری (دیران)، هدژار شعرهی لی کردوه، جایی یهکهم. میریش، تعهران، ۱۳۱۱.
  - [۸۸]- جزیری (بیوان)، تریزانتنا سافق به شامدین، چاپشانهی کنری زانهایی کورد، به قط، ۱۹۷۷.
- [۹۰]- چروستانی (دیوان)، تاسانمکردن و لیکناندوی عمینورمنیم عصیطلا چروستانی و سالع عصیطلا چروستانی، جایخانی معروس، سلیمانی، ۱۹۸۶
- [۱۰] هناجي قادري كاوس (ديوان). لهُكافِيْت ويو لهُكان ويي منعردار هنديد ميران و كعربه مستعدا شباريزا، بعادا، العدد
- (۱۱)- هاریمس تبلیمر، شامیان و معجنوی، نامادهکردن و گذریشی باز رووسی و پزشه کی مارگزات رودینکای مؤسکان ۱۹۱۰،
  - [۱۲]- هه می حامظامی مباراتیات داودت و گزاه ندایت گیردان، جایشانهی (مترسد)، به اعدا، ۱۹۸۸.
    - [٦٢]- هدريل (ميران)، چايى دوم، چايخاندى (الجمهوريه). كدركيوك، ١٩٦٩.
  - [11] حەسەن زىرىك، گەرھەرى، كۆكرىنەربولەسەر ئىرسىش غوسىان شاربازلىرى. (سىد السمدون)، بەغدا، ١٩٨١،
    - (۱۹)- حاسمان ساریاش، دیلان، جایی بهگها، جایخانهی (طرحت)، به عدا، ۱۹۸۸
    - [٦٦]- حصنان عاوالأني، جامي بعزاني قارهمان، جاهشاناي كاممراني، سلكماني، ١٩٧٧.
    - [۱۷]۔ ھاسیب فاروداغی، فارھانگی خام، بارگی یاکمم، چاہشاناس کاگمی فالاح، سالمانی، ۱۹۷۹۔ [۱۷]۔ ھاسیب فاروداغی، فاروداغی، خام، بازگی دوم، جانی واکم، (دار العزباء اندینا)، باکارا، ۱۹۷۸۔
      - 358

```
[۷۸] معليل ميخليس، ماوليونخامهي كورس، جايخانهي همولين هاولين ١٩٦٨.
                         [٢٧] خديام، جوارينه كاني خديام، كاريقي سه لام، جالخانهي كامعراني، صالحاني، ١٩٦٧.
                                                  [٨٠] ، خايام، خاياس هازان جايخاناني عبقاني، بيروت، ١٩٦٨.
                      أَاهُمُّهُ خَدِياتُهُ جِارِيهُ مُعَلِّمَ جُعَيْدَى، حَطَيْل سنتِمان مشمحتى، جايضانهي هايان رهؤات، ١٩٩٦.
                                              [٨٢]-خايام، جوارينه كاني خايام، عنيدو سالام نهيي، به غياً , ١٩٨٨.
[28] - طنر قه همه عابدها از منولوومنا ماو بروانامای نمشش، محه ماد بجابش رقکی دارمتمره و پایشه کی بر نورسیور.
                                                                 چاپخانهی رؤشنبوری و لاوان، همرایی ۱۹۸۸.
          [44]-خدر مه همورد ماخده لاوی، هر ومخورتن (دبـران)، بهش به کمم، جاهشانهی شیمال، کارکوران، ۱۹۷۸،
                                                   [44]-خورانیس طارس جایشانمی تهجتریهه، کمرکورک، ۱۹۷۳.
          [٨٨]- فا مال (حرسيَّن جوزغي موكرياني )، خوشي و ترشي، جايي دوهم، جايشاندي كزردستان، همهانِي ١٩٧٤.
                                                             [۸۷]- طزار (میران)، جایی به کمم، سنزکهزام، ۱۹۹۲.
                                                  (٨٧]- طزان طهبات و زيان، جايخانهي (الوداء). به عَبا. ١٩٦٠.
                                                  [٨٨]- رأنكه دلزار و لعوين. هابشاندي نعورس، سلېماس، ١٩٨٢.
                                           (٨١)- بأرى، داستاني ميروميطان، جابطاني رايدرين، سائماني، ١٩٨٢.
      [٩٠]- يعلووند عربستان، شاعورلتي معولعوي، كتابي (مهورمجاني معولعوي)، جايشانعي (الزمان)، به عنا، ١٩٨٨.
                                      [44]- بهسبول بلزار گفردی، شیان و شال جهشانهی (جدس)، به عدا، ۱۹۹۷.
                          [٩٢]- باسبول بلزار گارس، گیله مهارشی کیروستان، چاپخانهی (النجاع)، به تعا، ۱۹۹۰.
          [47]- رفزای تقعیلتی (میوان)، کوکرونمورو جاپ کرونی عمل تلامیانی، جاپشانهی معماریف، به عدار ۱۹۵۰،
                   [44]- بعظول هيلمي، يقلي تمبيون يقضكي مميرووف خمزنمعان (حيد الرأى العام)، بعفنا، ١٩٦٠.
[۱۰] - بطین حیلمی، شیمرو گهده بیاتی کوروی، بهرگی بهگهم و دیوم، چایی دوم، چایخانهی خواندنی بالا، هعوارتر،
[٩٦]- رستجروری (دیران). للکالهندیوی معدمدعمل شهرساغی، جنابی پمکم، جاهنتانی (اضان عربیه)، بماندا،
                                                  [٩٧]- رتيبس سؤرى ئېشلسان، چاپشاندى ماعاريف، بەغلار،١٩٥٨،
 [44] - سايري (ديوان)، جابي يمكح. كۆكردنادودي شاخ عميدور، حدان شاخ دهجمه دين سايري، جايخاناس شاربواني،
                                                                                            كامكول، ١٩٦٩.
                      [44] - سانش به هلامدين. نويهارا كمسمون شاني، چايشانهي كانيي زانباري كورد، به العاد ١٩٧٨.
                                      ا ۱۷۲ ماش (دیوان)، چاپی سلیامین، چاپشانای کورستان، هاوازن ۱۷۷۳.
                                            [۱۰] - سلم (بیوان)، جایی دوم، جایتاندی کورستان، هوالان ۱۹۷۲،
                         [۱۱]- سانی علودال (جمیکاند له شیعرهکانی)، جهیشانهی (دار افاق عربیه)، به عدا، ۱۸۸۲.
[۱۰]-
                                            (۱۰۶) - منادیق حامید گزادند و بعنی ( بار الدریه تعلین)، بهانداه ۱۹۸۰.
(۱۰۰۱) - منادیق حامید گزادند و بعنی ( بار الدریه تعلین)، بهانداه ۱۹۸۰.
                                         [۱۰] ساسین هامهد خوندندو بهجی، ر در سری سازی
[۱۰] ساسین بزرهکمی، ملزوی وازدی کیروی، بدرگی یهکام، باند، ۱۹۰۰.
[۱۰]
                                           (د.) سین بروهسی، بلزهی دیرس، حسن
۱۳۰۱ سه سین بزره کمی، بلزهی ولازی کنوس، به یکی درج، بانه، ۱۹۷۰.
۱۲.۱۱ سه سین بزره کمی، بلزهی ولازی کنوس، به یکی درج، بانه، ۱۳۷۰.
                                          [۱۰] استانیل بزریکایی، تهاای دستاوشان جایشانی هایدوی، ۱۳۲۹،
                                                        359
```

[۱۱] - معليقي (ميوان)، بالأوكراومكاني سه لاحه ديني لميهويي، جابي يعكم ١٣٦٧.

. ۱۳ ست. [۷] - حاصه عالی مهنطوش، باشعی دلان، شامانه کریش محصه دی مهلا کاریم، جابخشای عالا در به عالی ۱۹۸۲.

(۱۷) سرسان خالفانی، معولروسنامه له به سهندی هارزه ای رسیویل نه کریم. جایی به کمار، ۱۳۱۸. (۱۷)- هرسان خالفانی، معولروسنامه له به سهندی هارزه ای رسیویل نه کریم. جایی به کمار، نه هران، ۱۳۱۸.

(۱۱) مناسم (سيوان)، بهرگي يعكم قاماندكردني جهمال محمدته دامين (دار دردندند)، بعندا، ١٩٨٠. [۷۷] - خامیم (میسوان)، به رنگی دومم، قامانمکریش جه سال محه مد تهمین، (بار العربه تعیس)، به نظر، ۱۹۸۱، [۷۷] - خانای قربادی، شیرین و خومبردی محمددی معلا کاریم ساغی کرنونعوم دمرهانگی دو رایکفسلود و الشاعی بل

[۱۷] موسین شلخ سه عنی قاسیندی دوربیه. چاپخانس رؤهنییی و اوان هموالی ۱۸۸۰. [۱۲]- موسین شلخ سه عنی قاسیندی

الم) حيلمي (ميوان)، قامانمكريفي قويقد كلكه روش، جايد فايي (الارشاد)، به عدا، ١٩٨٥،

(۱۷۷) خَلْقَاي قرباني، شهرين و فهرهان، چاپي سليهمين، چاپخانهي كرردستان، هيوللن ۱۹۷۳.

نمسبوه جایخانهی کنری زانهاری کورد، بهغیا، ۱۹۷۸.

```
(۱۰۷)- سەمعوللا ئېسمادىل شۇخانى، ھۆلكىۋرى كورىي، چاپخانەي عەلاء، يەغنا، ١٩٨٧.
```

- [۲۰۸] سانورت (دبیران)، تامادیکرینی دعوزوین سخاف روسول (دار العرب عنوی)، به غدا، ۱۹۸۵.
  - [٩٠٩] سەلام (مېزان)، بېنىمكى مەمھوت خەرتەدان جايخانەي تەمەدون، بەتساء ١٩٥٨.
  - (۱۱۰)- سەمەمى بىلەيى، بىلورى ئايېز، چاپى سېيەمىز، چاپخاناس ھەولۇر، ھەولۇر، دالار.
- [۱۱۱]- سەبىس (دېران). كۆكرىدەردور شىگرىندوس محەمەد كەمين كاردۇخى، چاپخانىي كامەران ساۋمانى، ١٩٧١.
  - [۱۱۷] سايقي قرزان، (دبران). گرديو، كوي ته حمد قازي، چاپي يهكام. جاهفانهي ساين ١٣٦١.
    - [١١٧] سطيمي بن سليمان، يوسف و رايضا، للمانمكريني رويلنكل مؤسكن ١٩٨٨.
  - [١١٤] شاكالي (نيروان)، ساخ كريناووي جهمال محامات له دين، جابي ياك مع. (عضا الامه)، به عا، ١٩٧٧.
    - [۱۱۵]-شامی کرمانیای، جاچکه گرل، جایی بروج، جایخانای تك، تاهران، ۱۳۹۳.
- [۱۱۹] هـاهز (ديـوان). بـمرگل پهڪمه، ڪڙيکريٽمويو و<u>ل</u>ڪنسنٽي محاصمه ٿماين ڪـاردڙيٽي، **جاه**خانـمي واهـمرين، سائيمتي ، ۱۸۷۸،
- [۱۱۷] جانفز (بیون)، بمرگی مهم، گزگرمقاویو رِلگفستنی محهمه نهمین گاردؤش، جایخانهی را همرین، سللمانی، ۱۸۵۰ - ۱۸۵۰
  - [١١٨] ديو (ډ) (له عمه د شرکزي)، طاياري، به رگي سلهمې چاپڪانمي را په رين، سللماني، ١٩٧٧ -
  - [۱۲۹] شؤ (د) (نهمده شوكري)، تلك أن بهركي به كهم، جايخة نهي رايه رين، سالهماني، ١٩٧٨.
    - [۱۲۰]- دارکز بلکاس، تریفای معلّبهست، جابخانای (سلمان الاعتلی)، به غدا، ۱۹۹۸.
      - [۲۲۱] خارکز بلکس، کازاوی گریان، جایشانای کامارانی، سالمانی، ۱۹۲۹.
      - [١٣٧]- خَلْرِكُوْ بِلُكُس، مِنْ تَلِفُولِتَهِم بِمِكْرُ لَمَسْكِنْ، (بار الحرية بَنظيم)، يَه غَمَا، ١٩٧٧.
        - (۱۲۲)- خزرکز ریکس، کازیره، جایشادی را نگای سه انده دین، سالهانی، ۱۹۷۸،
- اً ٢٢] عاديان عبلهي كالكامي، كارمانه شيمي كامادهكردني تاليب ها ردويال كاكسي، جازخاناي ناصماه، باعدا، اعدا
- [۱۲۵] مەيدۇخلان مەلائەدىن، بلغار شامىرى شزوشگارى كىرىد (سفىم داراغاق مريمە للصحاف و قانشر). بەغدا، مەدد
- [۲۲۱] مەبولغالىق مەلائەدىن، سەلاى گەورە زانا و ئەدىب و شامى جايخانەي وانكۇي سەلاھەدون. كوردىدالان. ھەولار ۱۹۷۸.
  - [۱۲۷]- عابدوره حملان سهلامی، حوکایاض چل فرونی، چاپخانهی قابریقی، کارگزواند، ۱۹۸۱.
  - [۹۲۸]- عامتوره راق بيمان كاش و مزسيقاي هالموستي كرودي، (دار الصرية ديوبد), بمعدا، ١٩٩٧.
    - [١٢١]- عديدولده زيزي خديات لمكامر دنيا، جايشانعي لمسعد به عداد ١٩٨٧.
  - [١٦٠]- مەبدولىدە زوز بادولكى، ھەندى لە مەنوركاتى مىشاخا ياندا يادولكى، (عدد دار الدونه)، بەغنا، ١٩٤٢.
  - [۱۲۱]- مامنونکارجی مودمریس (مه ۲)، به دیم و عاریهیزی ثامی، جایک تسمی (دار بلاسید)، به غدا، ۱۹۹۱.
    - [۱۲۲]- عه بدولکه روس مودمورس (مه ۲)، دوو رشته، جایگانهی (دار دوسد)، ۱۹۸۲.
    - [۱۳۳]- مەبدوللا بەخلى شەرخامەي شامېرلكى ،چاپخانەي (بار سامد)، بەغدا، ۱۹۷۲.
    - [١٢١]- عميدوللا يمشلق شام بيه خموللن يؤن نميهني جاهشانسي (الإديب). بهليا. ١٩٨٠.
      - [۲۵]- عه بدوللا عهزوز خاليد، شوكرى فهرال، جايشانهى (دار الصريه)، بهتما، ١٩٨٨.
- (۲۲۱) عەبىلولىدىد نورى، بەرھەس كۆكىراۋەي، ئاماھكىرىنى مەھمۇرد تۇنىن خەرزەبلى (مەيم بار الشۇرى الهالادە المامە)، بەغبار ۱۹۹۱،
  - (١٣٧)- عهلانه بين سمجاس، نعصى كورس وليكوّلينه و له نعمبي كورس، چاپخانهي جه عاريف، به عدا، ١٩٩٧.
    - (۱۲۸)- علاته دین سمجادی، درخ شناس، چاپشانس معطریف، بهندا، ۱۹۷۰.
    - [٢٦١]- علالة نمين ساجاني، فإلوري قاديني كوروي، جايي دوبار، چايخان عن ما عاريش، به نعا، ١٩٧٧.
      - [١١٠]- عالى عارف (شارى)، بارهامي ژيان، (سيد الاسب البنداديه)، ياغنا، ١٩٨٨.
      - (۱۹۱) عمل داخاج بزدی، خواهان و رامان، چایشنایی رؤشنبری و لاوان، همهلی ۱۹۸۷. در در دا
  - [١٤٢]- عامل كامال بايين گيلددستاي شوعاراي هاوعهسري، جايي دويار، چاپشاناي رايارين، سلاماني، ١٩٦٩،
    - [١٤٢]- عالى مەربان، گۆرانىيەكانى بەرگى يەكەم. (بار العريه تىيس)، يەقدا، ١٩٨١.
    - [۱۱۱] عالى ماريان، گوراييدكتم، بارگى دوم، (دار آفاق غربيه لنتما والنشر)، بهغدا، ١٩٨٠.
      - [119]- عاوني (ديوان)، جابخانهي وبران تي پهروبرده، همولين ١٩٩٧.

```
(۱۹۰۰)- کلکاس فعلاح، کاروائی شهمری نولی کروس، کزری را نهاری گیرد، به عدار ۱۹۷۸،
                                                [۱۲۱]- کلکامی فه ۲ ج (نیوان)، جایخانهی (،فرست)، به نما، ۱۹۸۰.
   [۱۹۲]- كاممران موكري (عهوان)، پلشمكي و بمراولز نروسيني معهمها از معزيز خيابد، جايخان ي رؤهيليوي و لاوان.
  [۱۹۳]- گامهل هغمیمن بهمین شایع نووری شایع به کنوری للکزآبنه و دن و روخنه سازیدا، جایشانه ی کنوری
                                                                          رانياري گورد بهندا، ۱۹۸۰.
                                              [ ۱۲۱]- کامیل ژبن کیربا بهتی، جایشانهی (الشماح)، بهغنا، ۱۹۲۰.
                                              (۱۳۷)، گانیل زین جوانی، هایشانهی سهرکورنی، سلامانی، ۱۹۸۲.
                                 [۱۲۱]- كانى لەپلەر مەجئىون، جايى سايە دې. جايخاناس ھەرلار، ھەرلار، ١٩٦٠.
  [١٩٧٠]- كاني (بيوان). كانكرينهوي مويده ق لمكان كاني، بلنمكي و للكنانهوي كاريم شاروزا، جايكانهي (مدرسه).
                                                                                      بوغنار ١٩٨٠.
                                                                  [۱۷۸]- كاريم شاريزا، ثاراني و زيان. ۱۹۹۰.
                                       (۱۱۹)- كەرىم شارىزا، رېگىي نورى چارخانىي (التىمان)، ئەجەت، ١٩٧٠.
 [۷۰]- كەرىم خىلىزا. مەقلىنگانى سايىن ھوتەرمەندى كورد لەتمرازوين رەسەنلەش دا. ھايقانەي حيسام. بەلتا،
 (۱۷۱] - كامال (ديوان). نامادمكردن و ساخ كردنهوي كامال عالى بايير، (سلب دار الشؤون هدب العاسه). باعدا،
                                  [۱۷۷]- كورس (ميوان)، جايى سايه مين جايشانس كورسدان: همانان ١٩٧٠.
 [۱۷۷] - گزران (دبوان). محدمه دی مه اد کاریم کزی کردؤت بیتو الماندی کردوه، جایشانهی گزری را نهاری عبرا (یه به عدا،
                          [ ۱۷۱]- لملیف هالمه ت. گەرىطىولى سپى، جايشانەي كۆرى زاندارى گېرىد بەلطا، ۱۹۷۸.
                                    [۱۷۰]- نەتىف مەلبەت، ونىمى جوان گىلە كىل. چاپخاتەي (بغرسد)، ۱۹۷۷،
[١٧٨]- لونغي (بيوان)، كاسلامكروني عويك «لفخ استيف بمورزجي، جبابي بمكمم. (شيركه بنيب الابيب البفعاميه)،
                                                                                    بخيا. ١٧٨٤.
(۱۷۷)- مارف طعرته دار (د)، عميدوللا به كي مهمواح - ديوان شاعبري گاهوي خاكي موكريان، چارخاداي (لورشاد).
                                                                                    .147. . 1444.
[۱۷۸]- مارف خفرتمزار (د)ر لمهایمت ب<u>آرایوی</u> تصمی کورنجیایی، جاهشانهی (النیسمه المراتبه للدعایه رسمت).
                                                                                    AW, Wes
                    [۱۷۷] - مارض نزدجي، لمحمدي، چاپي دو، دي. جاپخاندي گوردستان، هموالي ۲۵۷۳ گوردي.
[ ۱۸۰] - معمری (دیوان). للکنارندورو للکناندوری مدلا عجبولگاریس دوددریس و محدمادی مدلا که ربید چارشاندی
```

[۱۲]- عرسیان سازهانخوی، گاهنجینهی گزرانی کوردی، جایشانهی (الزمان)، به عدا، مهه). (۱۷]- عرسمان عوزوی، کلیهی صربیون، جایشانهی (اللنجاح)، به عدا، ۱۹۲۰. (۱۵]- عرسمان مسلما خوشنای تاوانی زیان، جایشانهی شیمال، کهرکوزان، ۱۹۷۹. (۱۵]- عربهین مسلمان روسول (۱۰)، خوخ روزای قالمهای، جایشانهی عدلان به ۱۹۷۲. (۱۹۲)- عربهین مسلمان روسول (۱۰)، خوخ روزای قالمهای، جایشانهی عدلان به عدا، ۱۹۷۲.

(۱۹۰۰) میزیدین مسلمان رصبویل (د.). که نمبهاتی خولی کاروهی، جایشنانهی زانکوی سه لاحدیدین، هیویلی ۱۹۹۰، (۱۹۱۰) فاروق حاطید زاند، هفارزا رند الحضیموی فؤکلوی کاروی، دیدا دچلیشانامی باوروس، سلامانی، ۱۹۸۹، (۱۹۹۱) دفانی (بیوان)، بمرگی یمکهم، بمسلم به رشتی که مال میزاوسلی، چایشانامی را به روز، سلزمانی، ۱۹۷۷، (۱۹۱۱) دفائی تعیران (دیوان)، برما یمکن، سه عهد طرحت و بازرانی الابشان کزمکریه، چایشانا (دیرس)، بایمار، ۱۹۸۸،

(ووا)- قانم ﴿ ديوان ﴾. بهرمان قانيع كزي كروؤتموه جابي كردو، جابقاناس زانكزي سه لاهمين، سلاماني. ١٩٧٧.

(۱۵۳) مهرونون عال لهمین، جهند سعرتجلك له پیروماردی شاعین جایشانهی تبرشاد بدندا (۱۹۷)

رُورَا ﴾. فَعَلَىٰ تَعِيرَانَ وَهُلِكُي سَعَمَانَ، قَامَاتُ كُرِيْنَي رِوَالِنْكُلُ مَرْسِكُنَّ ١٩٦٥.

رًا وهرآب کلگامی فه لاح، جرل، جابخانه ی (سلمش الاستین)، به غناه ۱۹۹۱. (۱۹۹۷) - کلامی فه لاح، شهری سلطته، جابخانه ی کانمران، سلامانی، ۱۹۹۷. (۱۹۹۵) - کلامی فه لاح، فهنگان شهیزآه کانا، جابخانهی (سلمان در بورس)، به غنا، ۱۹۹۷. (۱۹۹۱) - کلامی فه لاح، سرورت جابخانهی (سلمان در بورس)، به غنا، ۱۹۷۸.

```
گزری رانباری گورد بهغنا، ۱۹۷۷.
```

- (۱۸۱) ـ مستوروس کوردستانی (میران)، کزکردنموهو ساغ کردمودی سه بین بزورکه بی، جایی یه کم، بلازگراریکانی ملمی، بلنه، کوردستان، ۱۲۷۸ه
  - [۱۸۲] ماسمور د نريمتي، هاندي له ولنج خشاه کويه کاني، جايي په کام، جايخانامي را شنيوي، هاولار، ۱۸۸۵.
    - [۱۸۲]- مەمرورف حيارك، ھەزار بازو بەند، چاپشانەي (التجاع)، يەغنا، ١٩٥٧.
    - [۱۸۷]- به عربیت خاریمان کاش و قانیه له شهدری کیرسیا، جایخانهی (الوفاء)، به عدا، ۱۹۹۲.
    - [١٨٨] مه عرووف كزكهي (بيوان)، مهركه ري كتلوطرؤشي صعيديان، معضابات للزمويهماني رؤوارا، (١).
  - (١٨٨)- معزلموري (دبيوان)، للكؤلينموري معلا عميدولكه روس موندريس. بعضنا، جمايت أنهاس (ألنجاح)، ١٩٦١.
    - (۱۸۷)، بەرلەرى، عاقبىدى مەرلەرى، جايشانەي كۆرى زانيارى گورد، بەغدا، ۱۹۷٧.
- [۱۸۸]- معراسی، عمقیدی معربیه، شمارح و لَلِکنات وی مه لا عامتولگه رحی مودویس، چایخان می (الطلود)، پدیرار ۱۸۸۸ -
  - [۱۸۸] محمد د کمین کرستان، دیوانا معادن، چاپخانهی (الزمان)، بعندا، ۱۹۸۱.
    - [۱۹۰]- محه مه دی خال، پهندی پیشینان، چاپشانهی کامهران، سلیمانی، ۱۹۲۱.
  - [۱۹۱] ـ محه سه در روشاد موفقی، معولووننامهی کوردی، چاپی بودم، چاپخانای گوردستان، هعولان ۱۲۸۱ کلیمی
  - [١٩٣] بحدمه د سالع مهاني، مهواني شهمي كاسامهكروشي عصوراللا عمزين خاليد، جاهضانهي (مبومي)، يعقدا، ١٩٨٧.
    - [۱۹۲]]- محه مه د سعنین عارف، کامهران و هزنزاوی نوی، چاهشانهی معارف، بهتما، ۱۹۵۸.
      - (۱۹۳) ـ بنمه بناد ساعید تیبراههمی محامه دی. گاشتن که عبلمی به لاغه، مه هابان، ۱۳۱۸.
- [۹۹۱]- مده مدی سبوچی، تمزگیروتر لمعوام جان جمیتی تنعوومل و فلخین لیکزآیشموس مده مناد عمل قامردداغی. جاهشانامی کاممران، سلیمانی، ۱۹۷۹،
  - [۱۹۰]- محهمه د که ربم شهریت. نزاکلتری هزنراره کانی گور بجراری. جایخانهی شهمال، که رکوک، ۱۹۷۲.
  - [۱۹۷]- سمامه دی ماملی، بازی بازیان، قامادهگریش محامه، حاسه ن قاحمه در چاپشاناس (بنرس،)، باغدا ، ۱۸۸۲،
    - [۱۹۷]- سمامه دی مه لا گه ریم. کرم طلک لاوك و همجران، جاهشانهی شعلیق، به نشا ۱۹۷۸. -
      - [۱۹۸] محهمه د مرکزی (د.). گزرانی با ترانه های کرردی. کتابشانهی باشان، ۱۹۵۱.
        - [۱۹۹]- مەخمرود زامنار، بۇنى ھەلالان ئۇرىچارشائەي (قازمان)، يەغدار ۱۹۷۹.
    - [۲۰۰]- مراد خانی بایه زیدی، چیروکی زومیل مراش، چایخانهی کوردستان، همولین ۱۹۷۵،
    - [۲۰۱]- ميهري (ديوان)، بزارين و گاسانمكريني عاريز گاردي، چاپخانهي واهارين، سائيماني، ١٩٧٧.
- [٣٠٣]- موفقى يتَفجويني (دبوان)، ثامانعكويني لاوباد ثانتنان عمينولكمريم موفقى، جايى يعُكمم، جايشانهى (الشركة العراقية عنيما الفنية للحدودة)، بمضاء ١٩٩٠.
  - [٢٠٣]- ميرزا المحلقاسم، سه ماي زرمين، چاپي دوي مين، چاپڪاندي هموالي همپايي ، ١٩٧٠.
    - [٢٠١]» ميرزا غصيور (ديوان). كزكرونمهم للكرلينموجي عصوللا تلكرين. يدغدا، ١٩٩٨.
  - [۲۰۵]- مبنه جاف (میران)، گزگرمنهرمو رایکشمنش مسلمف نمرسان، چابخات می (بیدید)، بعثما، ۱۹۹۰.
    - (٢٠٦)- ناري (ديوان)، تاماسكريش كلكاني فعلاح، جايشانهي كلكاني خاللاح، سللماني، ١٩٨٨.
    - [۲۰۷]- دلتیق (دیوان)، باجمه رهارشش می هدوان چابی په کهم، چاپخانمی راههرین، مطلمانی، ۱۹۷۰.
- [۲۰۸]- نال (دیوان)، للکولینگویی مهلا عمیمولگفریش موقعریش و فقتیع عمیمولگفریم، چاهشانمی کفهی زانداری کلاه به ندا، ۱۸۷۸
- (۲۰۹) مال (ميوان و فارهانگ)، للکوټيتاويو ساغ گريتاويي بکترز مارڅ خارټامال (مار العرب الطام)، بهاناه ۱۹۷۷:
  - [-۲۱]- نەوزاد رەقمەننىنىگەرانى، چاپخاتەي (الزمان)، بەغما، مەدا.
  - [۲۱۱]- مەرزاد رەفقەت، بەفرى گەرم، چاپخاتەي رۇشتېرى ولاوان، ھەوللى ١٩٩٧.
- [۲۱۲]- فولنی شیخ سالع (دیوان)، گرازاد عمیمولی کردن گرفاز تمویو ساغی گروز تمویو اعسمری تورسدوه، بعرگی بمکم، (سمار معد عدید)، بمکنا، ۱۹۸۹،
  - [۲۱۳]- ووسمان (مهلاً)، (ديوان)، للكتأليفوسي دكتار لهمين . (مهيد الاماب)، نمجه قب ١٩٧٢.
  - [716]- وبغلي (ببوان). ليكولينعوس محامد عمل قعره باغي، جايخاتمي كزري زانياري كررسوعها.١٩٧٨،
    - [۲۱۰]- ومل دلوانه (دبوان)، قامانجگرونی معصوره خاکی، جایخانهی کاممرامی، سلامانی، ۱۹۷۰.
  - [٢١٦]-ويسلل (ديوان)، كاماهمكريش حاصل معاصه ديَّة مين (دار بيد عد الطعاء والنشر)، باغطاء ١٩٨٦.

```
[ ۲۲۱] ، بلکمس، کاربوش له تای تمرازوی هیمردا، گزشاری (گهلاویز)، زمان (۱)، ۱۹۲۳.
                          آه ۲۱) ـ جه مال عیرفان، فعاصفهای جه مال عبرفان، گزشاری (گهلارتز)، زماره (۸۷)، ۱۹۲۲.
                                          (۲۲۱) - روغان، تعی فریشله، ریززنامهی ژبن، ژماره (۱۲۱۱)،۱۹۰۷/۱/۱۸.
                                                  (۱۳۷) - شاریازلری (ع)، هیوا، گزشاری (هیرا)، زمان (۷)، ۱۹۹۸.
                                          [۲۲۸]- شهرکار بایکاس، فازمنین، رؤزناسای (زین)، زماره (۱۸۸۰)، ۱۹۵۸.
                      [۲۲۷] - بهزیز تالی، تهرجهم بعندی سالم گزشاری (سروه)، زماره (۱۳۲،۱۳۱)، ۱۳۷۰، را ۳۲۰–۲۸۰.
                 [۲۲۰]- هغزوز گهردی، هؤنراویی کوردی و عهرووزی عهروین، رؤزداسی هاوکاری، زمارد (۲۰)، ۱۹۷۱.
  [۲۲۰]- عاریز گسارهی، خاندهکسای بالی و هؤنسولوهی ته مرؤمسان، وزژنامسای (هارکاری)، ژماره (۲۲٬۲۲). ۱۹۷۸.
(۲۲۱)- عابنها لا تاهیر عرمان بنه منکانی هوناری به بهنج کاردن (نخمیس)ی هاقبه ست. گزشاری (کاروان). زساره
                                                                                 .17-1-.1.1W.(W)
                         [۲۴۳]- مەبدوروزان بېمار، يانىشلىك لەگەل گۆران، گزلارى بەيان، زمار، (٧)، سائى ١٩٧٠.
[۲۲۷]- که روم شاره را، ساخ کرمنه بهی همندن گهروگرهتی شیمره کانی حاجی قادری کریی، گزشاری کرری را بهاری
                                                  عوان-خصناس کورد، بارگی (۱۱)، ۱۹۸۸، ل۲۰۲۰-۲۹۳.
[۲۳۳]- كەمال غەنبىل قانيە ئەيرچى ئەر كچەنا . . . كام بزچرونى رەختە گزانە. گۇقارى (يەپان)، ۋە-ئرە(٦٣)، ١٩٨٠،
                                                                                              17-17.1
                             (۲۲۱)- گزران، کنن و غازمی له عاقبه سنار کنهای (هیرا)، ژماره (۲۱)، ۱۹۱۱، (۵۰۱۱.
[۲۲۰]- مارف طهزنه دار (د). سن غهزهل بلاونه کراوی نیال و مسام، گزشتری (موسعی کورد)، زساره (۱)، ۱۹۲۸،
                                                                                              TY-TT.
[۲۳]- مارف خفرندهار (د). مهمرهنگانی ته دهی کهورس – روخمهارو نهای رؤك، گزاهاری (گاریان)، (مهاره (۹۲)،
                                                                                         1991. D. A.
                         (۱۲۷)- مىدىند ئىدىن كارىنىخى، يەلاس لايكتابىنىدى گۇلىلى (گەلارلا)، زمان (۱۱)١١٢٠٠،
(۱۳۲) آمسه به د خه ريق سه سه ن اللغز جزيزانهي كان هانا كامي برشه كان گزاري (به بان)، وماره (۲۱)، ۱۹۷۰،
                                             [۲۲۸]- چنووری، قالهه، رؤژنامهی (زیان)، زماره (۳۲)، تعینول ۱۹۲۱.
                   [۲۲۹]- ملدی، (___)، رؤزنامهی (برایهتی/بلشکتی تعدمب)، ژماره (۱۵۱/۱۲/۱۲)، ۲۲/۲/۲/۲۷.
                                                                                             تۇدم : بىلتىلىرمېي :
                                                                                           - كنين عفردبي :
                                                                                    (۲٤٠)- الفران الكريم.
                                    (٢٤١)- ايرانهم اليس ود.)، الإمبرات المفنوية، ط.١ ، مكتبة الأبسلو للمسرية، ١٩٧١ .
                                       (٢٤٢]- ايراهيم اكيس ودري دلاله الالفاقل، طاء سكتها الاتحار المصرية، ١٩٧٢.
                                     (٢٤١٦)- الراهيم آنيس (د.)، موصيلي الشعر، طاه، مكتبة الإنيلو للصرياء، ١٩٧٨.
                           (٢٤١]- ترنعهم العريض، شولة في وشيم المعربين المعاصرة دار العلم للعلاميم، يعوث: ١٩٩٧.
[٢١٥]- ابن مني (ابر اللهم علمان)، عنسر النوط، تحقيق الدكتبور حسس هساقل فرصود، ط1، مطيعة الحضيارة العربية،
                                                                                   القامرة، ١٩٧٥.
          [221]- ابن رغيل، العبدة في عاسن المشعر ولنابه ، تعقيل عمد عماقلين مهنا غبيد، دار فالبل، يووت، ١٩٧٧.
(٢٤٧)- عن سيناه الشفساء سلامانسسات- ٣ سوامع علم المسيقي، عمليل وَكريا برصف، المعلمة الإموية بالكامرة، ١٩٥١.
(١٤٨)- عن حيد روسه، العقد المريسية، المبلد المبلد عالمانست، الموان (١٠٥)، تحقيق عمد سعيد العربان، مع الفكر، ١٩٥٨.
                                    [ ٢ ١ ]- فين البنز ، كتاب البديع، أحقيل المستشوق أغناطيوس كرائشقوه-كي، (3).
```

۲۱۷۹]. همربمویل کلکمین و مستمعا نمرجان، خطیل متمورون (دار الحریه سیس)، بهغدا. ۱۹۸۹.

[۲۱۶] .. ملمن، نقامی جودایی، فیملجای محامدی معلا کاریم، جایشانعی عدلاه، به غدار ۱۹۷۶.

[۲۲۷]، تیجسان، بهراوردلکی نه دمی، رؤزنامهی (ژین)، ژمنره (۱۲۸۷)، ۲۰/۲۰، ۱۹۸۸).

(٢٠١٠) يه عقيوب ماهودهشني (سهيد)، (ديدوان)، لامادهكردني محه مهر عالى سولتاني، جابي يعكم ١٣٦٢.

[۲۹۲] ـ بروهان قانمچ هیزؤکی کورس به شیعر، گزشاری (رزگاری)، زمان (۱۹۸۱) عفرتی ۱۹۸۰ ش۲۲ـ۹۰.

الماريان الماريان الماريان الماريان الماريان الماريان الماريان الماريان (ماريان (عام) الماريان الماري

(۲۷۱] - هندن، شاریك و رواین، بخکای هیشاوا، ۱۹۷۱.

پ- مگزلدر و روزنامای مگورای :

- [70]- بير عمد فللسم بن على بن عمد بن مضان المريري، شرح مقامات المريزي، علو للمنكر للطباعا والنشر، (١).
- ٢٠٥٧ع- نيز فعلاه علمري، للزوميسات، تمقيق صهن عبدلماتريز فقياتضي، الحزه الاوليه منشبووات مكينة الحيلال، بهووت، ١٩٧٥- ع
- وyayy- نير ملال طيسكري: كتاب فعناعتين، فكتابة وشفعر، تحقيل علي حمد البحاوى وعمد نير الفضل ارفيه، مطبعة. عبسي فياس فباني فطلي و شركاه 1971،
  - ٢٥٢]- نحد نبين الند الإمي، طباء الناشر عار الكتاب المري، بيوت: ١٩٦٧.
  - (١٥٤)- دهد سليمان الاحد وقد)، هذا المشعر الحقيث، مشورات أتحاد فلكتاب العرب يدهشل، ١٩٧٤.
    - ووه و إلى أمور المعارب، عمول التقد الإدبي، طباء، مكية النهطة للمرية، ١٩٧٣.
  - (٢٥٦)- نعد عبد المرئيسي (د.). تياوات تقلية بين تعسرب والقرب، مثر النبيشة مهر للطبع والنشره القامرة، ١٩٦٨.
    - ٢٥٧] به تحد تصيف المنافيء في الروية المتعربة المعاشرة، عام المرية للطباحة، مطبعة المصهورية، يتغلقه وأب
      - [٢٥٨]- احد الحافيء موالاً طلعب في سناما شعر البرب؛ للكبة التعادية المكوى: مصره (٢).
  - رة ١٣٠٥ الاستين وقي المست سيد بن سيماني، كتاب التوالي، مطبعة وزارة التامة بمعتني، ١٩٧٠ . والرواية الاستين وقي المسترد الإراد المسترد المسترد المسترد المسترد المسترد المسترد المسترد الكرد المسترد ال
  - (۲۰۱۰)- فيوفرونون تاريخ الادب إلى إيران، مداء فارجا الى فعراية د.احث كمثال فلدن حلمي، حاملة الكويت: ١٩٨٤. (۲۱۱)- فوفر تركيا، الادب الدرنسي، حـ7، ١٩٤٣.
    - (۲۲۲)- فرسطو، خلفابة، ترجه درقبه فرحن بلوى، مطابع فرسلا، فار وشيد للتشوء ينعاده ١٩٨٠.
- [۲۹۳]- ارسطر طلیس، ان قشم، ترجمه هن فیوتاتیا و شرحه وحقل نسرصه د.همفارخسن بنتوکید دار فطافقا، بعووت، ۱۹۷۲،
- (۲۹۱۶)- از هیاك مكایش، فشعر از فلتجریان گرجسا سندی فقصران فقیرسی، مرفحمة گرفیش مسابغ، فاو ف<mark>لقافه فعریباه.</mark> ۱۹۹۲-
- [۲۲۰]- مسامهٔ بن منفل البديم في نقد طشير، تحقيل دباحمد احمد يدوي و درسامد عبدافيسده شسركه سكتينة ومطبعة طبابي خاطب واولات بسس، طفاعرت، ۱۹۲۰.
- (۲۹۹) استأد میدنفادی قاندل (د.)، شون قاشم فنارسی، ط۱، مکتب قشریف و سنید رافت للطباعة وظنشم والترکیمه قاریترنا، ۱۹۷۰،
  - [٢٦٧]- أسعدُ عبد على، بين الإدب والرسيلي، دفر أمال حربية للمسجفة والنشر، يفاده ١٩٨٥.
- (۲۲۸) افتاطیرس افرام الاول برمسون، کلولو طفور ای تیآریج تعلوم و آلامات طسریانیا، ط۲۰ مطیعه الشعب، بلنداد، ۱۹۷۷ -
  - [١٩٣٩]- فيهر ايوناه تغريج فللة الإرضية. ١٩٧٠.
- [۲۷۰]- المت كمال الروين ود.)، نظريا الشعر عدد دلسيلدين من الكندي حتى نين وشده ط١٥ دار النوير للخاصة والنفره بووت، ١٩٨٦.
  - [٢٧١]- نعين عبدالله سالم ود.)، فروش فشعر فعربي بين فتقليد و فتحريد، مطبعة متعدد الحديداء ١٩٨٥.
- [۲۷۷]- اوستان واردن ورنامه ونابلت، نظرية الآدب، گرجة عراهدين سيتمي، مراجعة الدكتور سيمام القطيب، مطبعة عبالد الحفرانيندي، ۱۹۷۲.
- (۱۳۷۳)- قلعرصی (امر یعلی عبدقباش عبدالله بن اخسان)، کتاب الدانها، عجمتی فدکترو هونی عبدفرووف، مکتبه المشاغی بالنامرة، ۱۹۷۰
  - (274]- الماحظ، اليان وانيين، تحقيق ميداسلام عاورت، 1914.
- (۳۷۰)- حورج کوئینوه آملینه طبومیاً فی بلاد بابل ر آشیوه ترجه وتعلیل سلیم طبه فتکرمین و برهمان عبد فتکرمینیه عام مقربه للطباعاء بندند، ۱۹۷۹
- [271]- جوزيف ميشال شريسيه طلق النواصات الإسفوية. ناوسسة تغلبمية للنواسات والمنشر والتوزيع، يعيوت: 1944-
  - [٢٧٧]- جنزيل يروف، جناليات الابتاع للوسيقي، ترجها غواد كامل، مار المشاورة الثقافية، ينشلف (أ).
    - (٢٧٨)- حائزم للمرطاحتي، منهاج البلغة، وسراج الإنباء، فقر لكتب الشرقية، توضي، ١٩٦٦. [٢٧٩]- حسن الفراي، البنة الإيقاعية في همر حميد سهده علو الشهورن الطفاقية، يقتلد، ١٩٨٦.
- [۲۹۰]- مسين على شائونس: عبر لتساعر الكودى المعاصر هيدافةً طيوران، ترجمة السيكور معيطاني، مطبعة عام المساحظة يغلف 1970.
  - [٢٨١]» حسين نصار (د.)، السمم البري، عار القرية للطاحاء يفعام -١٩٨٠.
  - [٢٨٢]- حسين تصار ود.)، القانيا في أهروض والإدب، دار العارف، النامرة، ١٩٨٠.
  - (٢٨٢]- حكما نوج البعري، طعووش لي أوؤان أهشعر العربي وتوَّقيه، مطيعاً عاد البصوى، يتفاد، ١٩٦٦.
    - [٢٨١]- علقة معيد البحث من المقورة طر بطا عمر، يووت: ١٩٦٠.
- [۲۸۰]- خاطب للوزي، كتاب طكال كي تقروض وطكوالي، تمايق المسائي حسسن حيدا الحق طو المكاتب العربي للطاحة والنظرة القامرة، 1914.

```
(١١٨)- عولى هيف (د.)، فصول في فشمر وتقده، مار المارك، ١٩٧٧.
 [٢٩١]- الصاحب وابر القاسم احاجيل بن عباد)، لحقيق الديخ عمست حسن آل ياسيس، مطبعة للعارف، يقداد، -١٩٦٠.
[٢٠٠]- صالح أبر أصبت (٥٠)، الحركة الشعرية (, فلسطرة اختلسة؛ فاوسسة العربسية للدراسات والمعلره يبروت، ١٩٧٩،
                                          [٢٠١]- د. صِفاه حلومي، فن فتصلح طشعري والقافية، طاء، يروت، ١٩٦٦.
                                   (٢٠٢)- المبيان، شرح المبيان على متفوت في علم العروش، المطبعة المهنة عمره (٩).
                                              [٢٠٢]- بله بالرو ل آباب البراق الكنيب مار شارية للطباعة، يتعاده ١٩٧٦.
                                                                       (۲۰۱) - 4- حبين وتعرون، فترجه الإدبي، (۱).
                       [٢٠٠]– مينغاقيتر ماود فيصرى، تائزك المكالكة، الشعر والنظرية، داد الحقرية لحلطاها، المقاد، ١٩٧١.
                          [٢٠٩]- ميداليار ماوه البصري، فضاء البيت الشعري، مار الشوون الثقاليا المامة، يتفاده ١٩١١.
                          ٣٠٧] * مِعَاصِهُ فَرَاحِي، عَرَجَ نُمُعًا عَقَلِلَ لِي الْعَرُوضُ وَالْمُعَانِّةُ، مَطْمَةُ الْعَالِي، يتفاده ١٩٦٨ •
                  (٢٠٨)- مبدارسن بلوي (٥٠)، كي طشعر الأوروق للماضر، دار الترب عرب للطباعاء اللعرف ١٩٦٠.
                                ٢٠٠١]- عبالمسلام علوون، لمقبل لخصوص وتشرها، ط١٠ مطبعاً للبئي، هامرة، ١٩٦٠.
                  (٢٩٠)- مبدارضاً على ود. بي نفرة طلومكا، عرضة وحارات، دار الدورة طائبا فعاما، بلداد ١٩٨٧.
                       [211]- متعارضا على (د.)، العروض وطلعها، منبية علم طكب للطاما والنشر، للرسل، 1961.
                    ٢١٦]- حفظسلام للسدى (د.) وأعرون، لشعر وقلوات الرسلة، عار المشؤون لمقالياء بلغاد، ١٩٨١.
                  [٢١٦]- منظور حيل (د.)، علم البروش واللغيا، دار النهضة البرية للخامة والنفره بدرت، ١٧٧١.
(٢١١)- حيفظ طيف، الحلوب (و.)، كَارَجُدُ فَلَ فِيهِ الْمُعَارُ طِيرِب وَسَعَامَتِهَاءَ بَقُوهُ الإوَلَ شركا مكتبة ومطعة طبيلى
                                                                           شلك واولات بمعير، القاعرة، ١٩٥٥.
[٢١٧]- حِمَاقُ طَلِب الْحَلُوبِ (١٠)، الرشد فل فيم المتعار طبرب ومستامتها، المدَّرَة النائي، شبركة مكتبة ومطبعة البناق
                                                                           الحلي ونزلامه بمعهر، التفعوف ١٩٥٠.
                        [ ٢٦]- عنظمي زامر (د.)، سلة تلوعسات والازجال بشير الزربانور، مكية المعاب، ١٩٧٧.
                                   [٢٦٧]- مصان مراقي (د.). إن تقليه الإدب، علم ظلمينا الماسية، الإسكنفرية، ١٩٨١.
[٢١٨]- عدد من الباستين المسرات المنصين بنظرية الإدب والإدب المثلي - تظريبة الإدب، ترجمة الدكتور جيل نصيف
                                                                     فتحريقة متر فرشيد للشيرة يلايان ١٩٨٠ .
                                (٢٠١١)- موفقين اسماميل (د.). الاسس المصالية في المقلد لمديء مار المشكر البريء ١٩٦٨.
                   ( ٢٠٠) - هوالنين المعامل (د.)، للكونات الأولى الملكة المربية، معلمة الامب المقادية، يغلق، ١٩٧٣.
[٢٠١]- عولمين احتمال (د)، التعر الربي ناماس - تشاينا، وطويعرة المنها والمنها، ط٦. تار طسودة ودير القلال.
                                                                                                هرت، ۱۹۲۲.
(۱۳۲)- مولمن ۱۹۲۳.
(۱۳۲)- مولمنز مديطتن ومسسول ذهري، طوالها في الإدب المكسردي، مشلودات فلكتبة المصرية، صبغا-يدونت، ۱۹۱۳.
(۱۳۲۲)- حلق من الحاسفين المسسوفيت؛ فلمسائل المنظمية في الإداب التسريق، ترجمة المذكسور مواقفهس مصطفى ومسول، علم
                                                                                لشورد خطانها، بتعاد، ۱۹۹۱.
                                           (۱۳۹) - حلى ساير فلنسروي ودر)، فاقد الإدبيء مطبعة بطبعة بشاءه ١٩٨٥.
اعتدا
                     (۱۹۱۰) - مل حطر الحلال (د.)؛ في حداثا فيس فشعري، طر فشور ن فقائل فعالما، ينقاد، -191.
۱۱، سا
                     (۲۲۱) - ما مسم سعوق ود.): بي مصانه عيس مسمون - د.
(۲۲۱) - طلي جينالواسد والي (د.): علم فلقة، طاء يلز تيميذ عمر للطباط والنسرة الماعرة: ۲۹۷۱.
(۲۲۷)
                                   (۲۲۷) - مثم مبشموسند واق (د.). مقع عنده مستوجه مهر بلب
(۲۲۷) - مثم هلمي (د.)، مقاسة (د حل بله علاج؛ داد المربة للعلماء، يتشاد، ۱۹۸۰ -
```

[١٨١] [١٩٠]- وتفارض أو أن ترجمة درمصطفي بدوى، مراحمة الدكتورة سهير التضاوي، مؤسسة طياحا الإلوان التحدة، المناعرة،

(٢٩٤)- سوزان يونار، لصهارة النار من يوطور في أيامنا، ترجمة الذكتور زهير عهد مضامي، مراسعة الدكتور على معواد

(٢١١٦- المعمولين وابو يكسر عمد بن عيدالملك بن طسراجها، فكان في علسم الترافي، فلكب الاسلامي، ومشر، ١٩٢١.

(۲۸۱ مفطب هزوین، الایتساح (د ملوم البلانا، ۱۹).

طيام ، مغر طلسون للوجة والتشر، بالمأد، 1993. (1) 24- سيد خازي (د.)، أن تُعمول الرهيج، مؤسسة النقافا المامية، ١٩٧٦. [29]- عكري عبد عباد (د.)، موسيتي الشعر العربي، عاد العرفاء الماعرة، ١٩٦٨.

الالا ۱۳۸۱ - عاد معاري (۱۰)، النقل الادعي، النسب الاول، معليمة الوحراء، بلناه، ١٩٦٧. LIAY) به الله معلود معلوج (درع) ولفظ الأنفيء القسم الثاني، معلمها الإرشاد، بلغانه ۱۹ ۱۹۸. ۱۳۵۲ علود معلوج (درع) الماليا [[[ ] دامي منقوق، انبواء على القمر الماديث، مطابة صافر، يووث، ١٩٧٢ . [[ ] - دامي منقوق، انبواء على القمر الماديث، مطابة صافر، يووث، ١٩٧٢ .

ووجيء وبعاء عهد وص)، فلشعر والتابية هار النقافة للطياحة والنشر، القامرة، ١٩٧٥. ١١٠٦- رَجَا عَسَنَ عَمِرِهُ طَلَيْهِي (د.)، الزحل في الشرق، طر الحرية للخاصة، بتعان ١٩٧٧. ٢١٦٦- رهوان هفهال، في الشعر والمقن والحسال، دار الأحد المبحري تعوان، يووت، ١٩٦١.

```
[٢٢٨]- عوضي فركيل، الشعر بين المصود و فتطور، دار القلب القاهرة، ١٩٦١.
```

- [274]- مربزوه حرميء الرون والقائمة والشمر على ترجمة الدكتور مبدار احد اواؤة، عار الحرية للطاحاء بفدان ١٩٨٠.
- [٣٠٠]- فانسال، آبرلامي، تطرية الاتراع الإدبياء ترجه لل طعرية وحلق عليه الذكترو حسن صوت، لمناهم منشأة المدارف، الاسكندرية، ١٩٧٨،
  - [271]- قفامه بن معفر، نقد الشعر، ط٢، تحقيق كمال مسطى، معلمة السعادة، القاعرة، ١٩٦٣.
- [٣٣٧]- كارل يروكلمان، تاريسم الاهب العربي، المازه الإول، تلك ال العربية : حملة للم المعمار، دار العارف، ١٩٧٧.
  - (٣٢٣)- كَسَالُ ابْرُ ويب (د.)، ل طَّبِية الإيقاعية للشعر العربي، عار العلم للساؤين، يبروت، ١٩٧١.
  - [270]- كمال معروف، فالمركة فلمنابقية في فلمعر الكردي المنابث 1911-1970، ستركهر لم، 1917.
  - [٧٣٥]- كوللوالوث، اميرات والمارات، تقله عن الإنكاليزية النور يوحناه مطبعة المسهورية، بغداد، ١٩٧١.
    - [٢٣٨]- فريس رينز، الأدب المندي، ترجمة بهيج شيبات، فلو يووت للطباطة والنشر، بيروت، ١٩٥٥.
      - (١٣٧٧)- علو ظرام، الناشيد الفرموس، ترجمة المطرَّانُ كوركيس كرمو، بالماد، ١٩٨٩. - ومصد
- (۱۳۸۸)- ماهر مهدی هلال ود.)، سرس الاتفاف، داو ظرطها فلنشر، بقداد، ۱۹۸۰. (۱۳۲۹)- فلیسرد (ابو فصیلس بحمد ان بزیسه)، فقوال و ما المنظلیت فقابها مناه مطیعة حاصة حین خمس، القاهرة، ۱۹۷۲.
  - [۲۲]- عسن طبعت (د.). هر الملاق ماد طرفيد للشر، بفناده ١٩٨٢.
  - [٢٤٦]- محمد أبر الإتوار ودر)، الموتر الإدبي حول الشعر، الناشر مكلية الشياب، (١).
  - [٣٤٣]- عمد أكوذهن (د.)، فلقة فيبرية وأبغها، مفتررات مضمة بتفاري، مطبعة حاممة عين السر، ١٩٧٥.
    - (٣٤٣)- عمد يدوي المغرن ودريء مراسة تفرية في علم قرون والقالية، مطيعة حسان القاهرة، ١٩٧٧.
- (۲۰۱۶)- محمد بن احمد بن خباطبا العلمري، حيار الشمر، تحقيل وتعليل الدكترو طه اشارهري، والدكترو محمد وطلول مسلام هركة فن للطباحة، القامرة، ١٩٥٦.
- [٣٩٥]- عبد بيس، فشعر طعربي اطفيت، بترات وابتالإلها! الطليفية، وفر ترشال للشبر، مطيعة نشاف المعينة، النفر طيختان ١٩٨١،
  - [217]- عمد بهدمت شاكر، تنويخ الامب المؤكى، المطبعة التجاريا، كركوك، ١٩٧٥.
- . ۲۲۷]- عبد شدمهروی، الارشاد قشال علی عُن شکالی آن حقیی فعروض والفرطی، ط۲۶ شرکا مکیه ومطیعة -مسطلی، قبانی اخلی واولاد، مسر، ۱۹۵۷،
  - [214]- خمد زكريًا عنالي ود.)، للوشحات الإنفلسية، مطابع الإبناء، فكويت، ١٩٨٠.
- [719]- عمد عولي صفارووف ود.)، بدايات قشم قدري آين فكم وفكيت، قناضر مكتبة الحنائي، مطعة فكيلاني، تقاهرة 1997.
  - [200]- عمد هوش عبدالرؤوف ود.)، القاليا والإصراف فالمنوبة، فناشر مكتبة التابش، عطيما فكيلاش، فتناخرة، 1942،
    - [٢٠١]- عمل فنهم هلال (د.)، النقد الأدبي المديث، ط1، علر مطابع طشمه، اللعرة، ١٩٦٤.
    - [٢٥٢]– عمد فنهميّ هلال (د.)، الأدب للكرُّن عثر تهضة مصر للطبعّ والنشرة اللامرة، ١٩٧٧.
      - [٢٠٣]– الاستامالور (د.)؛ قانها جليلة في لايفا المثنيث، عام الإداب، يووت، ١٩٥٨.
        - [٣٥٤]- المدا متفور ودر)، فن التمر ، المينة المسرية المعلمة للكتاب، ١٩٧٤. - الماسات
    - (***)- الند مهذي فلِعبوء الرفيع في الإنقلس وفي فلفرق: ط1، مطبعًا للعارف، يقفاد، ١٩٤٨.
    - [٣٠٦] محمد لرز الدين عبدالتمم (ق.)، دراسات في الشعر الفارسي، باتر الثقافة للطباحة والمدار، القاهرة، ١٩٧١.
      - [٢٠٧]- خميد التريهي (د.)، فنشية المشعر الجليد، ط٢، ممكية النائمي، عام المشكر، ١٩٧١.
      - [٣٥٨]- عمرد الحامد، هذاية فلسنتيد في احكام التجريف؛ عام العلوم الحشيقة، يووت، ٩٨٢ ؟.
- [٣٠٩]- مصطبى الحوزو (در)، تظريات الشعر هند العرب، الجازه الاول، نام الطابعـــا لقطياهـــا والتشر، يووت: ١٩٨١-
  - [٢٦٠]- مصطفى قشكتا (٥.)، الانب الانتقاسي سوضرعاته وقترته، دام العلم للدلايين، يورث، ١٩٧٥.
    - [٢٦١]- معروف الرصالي، الأعب الرضع في ميزان المقمر وقراقيه، مُطِعا للدارك، ١٩٦٩.
    - [٣٦٢]- مقناد رحيم (د.)، حروض الموضحات الإنكلسية، دار الشؤون القانية المعامة، بفلاء ١٩٩٠.
- (۱۳۹۳)- موریه س.» حرکات فصعفید (. موسیلی الشعر العربي فاقفیت، ترجه وظم آه وعلق علیه مبعد مصفوح، مطبعه للدلی، فقاهرته ۱۹۹۹.
  - [١٦٨] ميشال يرتوره بحوث في طروايا المديدة، ترجها فريد الطونيوس، مدلورات حريدات، يروت، ١٩٧١.
    - [١٦٥]- تازك الملاككة، قضايا الشعر المعاصر، طاء، مطيعة عار العضامن، ١٩٦٧.
    - [٢٦١]- قارك المالاتكاء سايكولوجية الشعر ومقالات أعرى، عار الشؤون القالها العامة، بنفاد، ١٩٩٣.
      - [٢٦٧]- تاميه مراتىء تطب بين تراتين، ط٦، معلمة غشيبليه، يقدله، ٩٨٥.
      - [٢٦٨] * تزام حنا الديراني، الكيل اللحين في قشم السريالي، مطيعة اليرموالا، يظالا، ١٩٨٨.
      - [٢٦٩] مرسب الحال، فأعاثه في النمر، طراء دار الطلِّمة للطباطة والتشر، بووت، ١٩٧٨.
    - [٢٧٠]- هودفر، مَن قشعر، ترجمة الدكتور لويس عرض، ظبينة للصرية العالمة للتأليف والنشر، ١٩٧٠.

```
.1541
 و ٢٨٠] - صلاح فضل (در)، اشكالية المنطلسج الأمي بين قرضنع وقتقسل، بحلسة والكانسنب العربي)، العند (٦١)،
                               (٣٨١)- عيش عبد ساسب الايقاع النفسي في الشعر العربي، العدد عاناس، ١٩٨٠.
                 (٢٨٣)- مينالليار داود فيصري، أهكاليا فلنافية في المصر قدري، بملة والإدلام، المند المعلوء ١٩٨٣.
 (٢٨٢)- عيدالراحد لولوة (د.)، ملاسم عريسة في يواكم فتنصر الإنكليزي بملة (أناق مرية)، المقد التأتيء ١٩٧٧.
 (۲۸۱)- عبد دَّبِ طبطانی (د.)، حرکا فرزی فی ضعر ناتش، بملا (کلیسة الإداب)، حاصب الملك سسود، الحله (۱۱)،
                                                                         المندراع، ١٩٨٤،
 (٢٨٥]- درعند مِنظَفِيق مِدفكريم، في حروض قشم البري في قسم الرسيط، بناة واداب السنعسرية)، المند (١٤)،
(٢٨١] - معروف منونه علم (در)، الأثماء الرومانطيقي في الإناب الكردي، النصيف الاول مين التبون المعضرين، بمشا (الطالق
                                                                   نقدينتي، لمند زوي، ١٩٦٩.
                            [۲۸۷]- نزرالتین سنوه، برو کروستیس ولینیزس، علا ولایابی، العدد (۲)، ۱۹۹۱.
              (٢٨٨) - احدث فناملي گزينه داشمار احمد ضاملي انتشارات مرواريد. چاپخانس گلشن، نهران، ١٣٧١.
                      [٢٨٨]- برويز الكاني، ياب كاهر نامه- هلت كفلار كزينه داشمان انتشارات ، تهران، ١٣٧٥.
                                   [۲۹۰] - برویز ناتل خاناری بین شعرفارس، چا، جایشانه عبدری، ۱۳۷۰.
                            [۲۷۱]- برویز ناکل خانلری، شاعری، (سخن)، دوره (۱۲)، خرباد ۱۳۲۱، شمان (۲).
                             [٢٩٧]- جادل الدين همايوني، فنون بازغت ومذاعات أدني، چاپ ٢١، تهران. ٢٧١١.
[٢٩٦]- جنيل مسكر نزاه ( س)، مفتصري مرهنفث علم عروض و قانيه، انتشارات مانشگاه علامه جميعي، تهران، ١٣٧٠.
                         [۲۹۱]- جهانبشش نوروزی (د.)، عروبی آسان و قانیه شعر نی جایشانه دعودری، ۱۳۷۰.
                                   [۲۹۰]- حاکمی اسماعیل (د.), احذائی با اسهات فارسی، چا، فهران، ۱۳۰۰.
                            [۲۹۱]- زين الملهبن مؤشن. تحول شدر فارس، كتابشانه گهيري، ۱۳۳۰. خورشيدي.
                                  [۲۹۷] - سیروس شمیسا (د)، فرهنگ مورس، اقلشارات فردوس، تهران، ۱۳۷۰،
                                 (۲۹۸) - ميروس شميسا (د)، اختلال با عروبي والقيه، جايشانه رامين ۱۲۷۲.
                                    (۲۹۱)- ميزوس جمهما (د.). انواع انص، انقضارات فرانوس، تهران، ۱۳۷٤.
                             [٢٠٠]- صيروس شميسا (د), نگاش تازه به بيدي انتشارات طريوس، تهران، ١٣٧٤.
                                  [1-4]- ميما باد. فرهنگاهگارسات ايني، انتشارات مرواريد تهران، ١٣٧٠-
[1-1]- شمس الدين محمد بن فيس الرازي. المجم في معايير اشمار المجم. بهكوشش نكار سيوس شبيسارانتشارات
          [۱۰]- عبض ماهیتر (د)، عروج فارسی، چغپ پایکان، ۱۳۷).
                                      [۱۰۶] - على مطكاس كرد فراموي، البيات فارس، چاپ صهبا، ۱۲۷۱،
      (۱۰۱)» کلیم قله تهمین ترانمهای گرمانهی خزاسان، که لامی نه گزرمانهی، انتشارات واقعی، مشهد، ۱۳۷۸.
```

ووجهال ميطل فن الشعر، ترجمه جورج طرافيشي، مار الطلبعاء بوروت، ١٩٨١.

براه والماسنة المستنصريانية فعلم التالىء فسننا التالياء والإوار

المام المام المام المام المام عمد من احمد)، كتاب تقب النوال وتقب حركاتها، تمقيل الدكور الراحيم السامراني،

وبهجهــ احداً ابر محك حركة للعمر العراق القطيســت – ليميا واقاحاتها والطورحاء بملة والأماب)، المحد الربيب ١٩٥٣. ويهجهــ احد تعيف الأعالي، الوزان واقافيــة بين العربيـة والفارحيــة، علــــة والـــوردي، الحلد الإرل، المـــدمان (١٩٧٣). ١٩٧٣ـــ احد تعيف المعالي، المسلسة بين اقافيــة وفراصل الأي القرآني، علة وأمان السنتسرية)، المعد الفالي، ١٩٧٨.

وَيهِم إِنهُ مِيهُ الْعَسِكُنِ مَالا كونه الصفاء – يُمث إن الإيقاع الله على المدينة التر حاسة، عليه والإليلام، المديد المناسس. 1940ء ويهم عن نهيس، المعلالة بين الموسيقل والقمر، ترجه سوتيانها، بملة وصالح الفكري، الحلاء المبادي حشر، المديد الراجع

(۱۳۷۶) به نسبت عبد حلی، التأوین والایتا ع بین الادب والمرسیتی، بملة والآنلام)، فعند الثالث، «بُدهُ ۱. ۱۳۷۲) به سوریخ کرمان ودر)، من قضایا طفعر المبری نلماسر، بملة وآنان حربیای، العند الثالث، ۱۹۸۲.

پ ڪرائين عدرمين :

```
[٧٠] – محمد ربدا شنیالی کنکنی و صور خیال نیر شعر قارمی، مؤمسه انقشارات، (۲).
(١٠٨]- محمد رب محمدي زيباشناس خافيه در اشعار القوان بدن ، مجله (كلك)، شهريون ١٣٧١،
                                       [۱۰۹]- مهدی اخوان بات (ج. اید), زیمشان, (۲).
[١٩٠]- فاصرالدين شاه حسين (د.). شناخت شعر – عروس وفاقيه. مؤسسه فشرهما، تهران، ١٣١٧.
                                                                جواردم : بـة تورڪي :
      (۱۱۱) - المحد كمال، ترجمه سالك، والإناماي (تروت فتون)، نمارة (۲۱۹)، ۲۱۲/۲/۲۱.
                    (۱۹۲)- احمد کمال، بر لکلت، (تروت شون)، نمارة (۲۹۲)، ۱۳۹۳/۱۰.
                    (١٩٣)- احمد كمال، كدلهي (تروث فترن)، فعارة (٢٦٨)، ١١/١/١١/١٠.
                                [٤٩٤]- اسماعيل صفاء فقامتك شعري، ﴿ وَوَتَ عَبُولَ ﴾، فعارة
               [110]- اجاميل صلاء هاكرطرماء (تروت فتون)، نعارة (١٣٥٥)، ١٣١٢/٢/٢٦.
             [٤٦٦]- اسماعيل صقاء خاطرة ملفسة، (تروت فترن)، فعارة (٣٦٧)، ١٣١٢/٧/٠.
                   (٤٦٧)- اسماميل مسقا، برلطيف،   (تروت فنون)، دَّمَارَة (٢٧٩)، ٧أ٧/٣١٢).
                (۱۱۸)- لوفیل فکرت، میر زمهرو، اوروت فتون)، فعلوة ۱۲۱۲/۱۱ میر زمهرو، ۱۲۱۲/۱۱ م
           [۲۱۱]- توفیل فکرت، حلوفک بایرتنی، (تروت نترن)، تعلوهٔ (۲۱۲)، ۲۱/۲/۲۲.
              [٤٣٠]- توفيق فكرت، زوالملي عسستا، ﴿ وَرِتْ فَوَنْ إِنَّ فَعَلَّمُ ﴿ ٢٨٠)، ٨١/١٣١٢.
               [271]- توفيق فكرت، باشاد تسة، (تروت فنون). نسارة (270)، 44/1/17.
            [۱۳۲]- توفیق فکرت، عشل وهیاب، (تروت نفون)، فعارهٔ (۲۱۱م)، ۲۹/۱/۲۲/۱.
                  (۱۲۲)- توفیل فکرت،تصادف، (تروت طون)، نعفرهٔ (۲۱۱)، ۱۳۱۲/۱/۲۹.
                    [۲۲۱]- تولیل فکرت، عضل، (تروت ختون)، نسارة (۲۲۹)، ۱۲۱/۸/۲۸.
             [278]- توفيل فكرت، عمال حقيقت، (تروث تعودي، فعارة (٣٤١)، ١١/٩/٩/٩.
                [٤٣٦]- توفيق شكرت، وياح الخام، (تروت فنون)، فعارة (٣٤٣)، ١٢١٣/٩/١٠.
                 [۲۲۷]- ترفیل فکرت، نان قصر، وتروت نمون، نمارهٔ (۳۱۵)، ۱۹۱۳/۱۰/۹
                   (۲۲۸)- تونیق خکرت، منتاز، (تروت فنون)، خعارة (۲۷۷)، ۲۴/۰/۲۴/۱.
              [۲۲۱]- توفیق فکرت، یوی موان، (تروت فون)، طبارهٔ (۲۲۸)، ۲۰، ۲۰۱۲).
      (۲۰۱) - حناب شهاب قدين، مست ومستفرق، (لروت نفون)، تعارة (۲۰۸)، ۱۳۱۱/۱۸،
       (۱۳۱)- جناب هماب النين الافتال ليال، وتروث عردي، تعارة (۱۹۹۳)، ۱۳۹۳/۱۰/۱۱
        [۱۳۲]- حناب فعالب النين، ست وعظكر، (تروت عنون)، نمارة (۱۳۰۷)، ۱۳۱۲/۱/۱.
       (١٣٦١) جناب خهاب خلفن، تقاميناي اسلوب، (تروت فتون)، خدارة (١٣٣٦)، ١١٤١ ١٨١٠)
          (٢٦٤)- جناب شهاب اللفن، ايلك عبت، (تروت ندرد)، ضارة (٢٢٧)، ١٤١١/٨١٤.
             [٣٠٠]- حلف عهاب المعن، قبل الغرام. ﴿ وَرُوتَ مَونَ}، صَارَةٌ و١٩٠٧)، ١٢١٢/١/١.
       (١٣٩٤- مناب شهاب الفين، لوروز الفهال، (تروت فنون)، لمارة و١٤٤٦، ١٢ . ١٣٩٣/٩.
           [١٠٢١]- بعناب شهاب المعن سكا عاتر، وتروث فنون، فعارة (١٥٠٠). ١١٠١١/١٠ .
      (۱۲۸)- مناب شهاب الدين كاشاى احزان، (تروت ديرن)، تدارة و۲۱۷)، ۲۲/۰/۱۰/۱۰
           [٢٩] - مناب شهاب للمون معان ياره وتروت تنون، شيرة (١٩٤٩)، ١٠/١١٠ .
                 [٤٤٠]- مستبت طلوطلة بخت، ﴿ثروت فتونَ)، تعبارة (٢٥٢)، ٢٧١/١١/٢٧.
         [1] - حسون مالش، اللوس طلوعتشو عورهم. (تروت طيرت)، فعلوة (١٩٩٨)، ١٩١١/٣/١٨.
              [417]- حسين سعاد، هاترگرييولا، (فروت نترن)، شعارة (٢٩٢٦)، ١٠١١/١/١١.
              [٤١٣]- وهدى أيضت، حشق فانبلة، ﴿وُرِث قنونِي، غمارة (٢٤٩)، ٢٢١٢/١١/١.
              (١٤٤)- سامي، طره استعان فورلوس، (قروت غونه، تعارة (٢٥٨)، ١٣١٣/١٨٠.
               (۱۱۰)- معوت، خروبلا موكرة، (تروت فتون)، فعلوة (۲۹٦)، ۱۱،۱۳۱۳/۱.۱۳۱۸.
                (۱۱۱)- میوت، رویای ازدواج، واروت نتون، نمارة (۲۶۸م). ۲۰، ۱۳۱۲/۱.
               (۱۱۷) معرت، سرهای کهنا سال، (تروت شون)، نطرة (۲۹۲)، ۱۳۱۵ (۱۲۹۳)
             (۱۱۸)- على كانى، بالتين وقانياسزى، (فروت فنون)، فعلوة (۲۲۲)، 14/4/۱۲.
                     [419]- عمد رشدی، هیچ، (تروت فتون)، نشارة (۲۲۹)، ۲۱۲/۸۲۸.
               [ ١٥٠]- عمد رحدى، لسلبت عمال، (تروت نون)، نعارة (٢٤٢)، ١٣٩٢/٩/٨.
                       [ ۱۹۱] - ناطب ج او کا، (تروت فنون)، فعارة (۲۵۱)، ۱۲/۱۱/۲۰۰۰
                                                                  ينتجام : بالأصورري :
```

[٢٠٤] - أدى مبلورة الطران ادى شوره كتاب قطفتاه مطبعة الإياد الدومنيكان، الرصل، ١٨٩٦.

```
Al. Wakii, A.W., Dr. Sahman Al. Wasii and Kauther Al-Jezairi, English Poerry, Moent, 1982.
Blooms bury, Quide to English Idermire, London, 1983.
Blooms bury, Quide to English Idermire, London, 1983.
Bloth R.J. Haidill, Vol. L. Eastern Cathar. Tolvyo. 1981.
Bistron, S.J. The Criticism of Poetry, London, 1985.
Bistron, S.J. The Criticism of Poetry, London, 1985.
Charles Barber, The story of Language, 1987.
Coombs, H. Literature and Criticism, Penguan Books, 1967.
Cyri Birch Alabology of Charlese Internitie, Penguan Books, 1967.
Cyri Birch Alabology of Charlese Internitie, Penguan Books, 1967.
Danie the Devine Cornely:
Left (L'inferno).
2. Angelery (il purgatano).
3. Paradise (il purgatano).
3. Paradise (il purgatano).
4. Ante Neterro of English Poetry, Mechann and con Hd. London, 1966.
End Hamer, A.A. The Meters of English Poetry, Mechann and Co. Ltd. London, 1970.
Frast V.S. The Way of Language, 1975.
Frast West, More Rhymp and Free Verla, Meshican and Co. Ltd. London, 1970.
Frast V.S. The Way of Language, 1975.
Frast West, More Rhymp and Free Verla, Meshican and Co. Ltd. London, 1970.
Frast V.S. The Way of Language, 1975.
Frast West, More Rhymp and Free Verla, Meshican and Co. Ltd. London, 1970.
Frast V.S. The Way of Language, 1975.
Frast West, More Rhymp and Free Verla, Meshican and Co. Ltd. London, 1970.
Geoffrey, London, 1975.
Frast West, More Rhymp and Poetry, Rhythm and sound, Boston, 1969.
George Hemphill, Pennstanon of Poetry, Rhythm and sound, Boston, 1969.
George Hemphill, Pennstanon of Poetry, Rhythm and sound, Boston, 1969.
Herbert Ceres on J.C. Smith, A Critical History of English Poetrys Penguan Books, 1966.
Herbert Ceres on J.C. Smith, A Critical History of English Poetrys Penguan Books, 1966.
Herbert Ceres on J.C. Smith, A Critical History of English Poetrys Penguan Books, 1966.
Herbert Ceres on J.C. Smith, A Critical History of English Poetrys Penguan Books, 1966.
Herbert Ceres on J.C. Smith, A Critical History of English Poetrys Penguan Books, 1966.
Herbert Ceres on J.C. Smith, A Critical Histo
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              ىغوللم : بىڭ قلىرىقتى :

[48] J. Arthur Rimbaud, Octoves, Gallianam, Paris, 1973.
[48] J. Francoise Nayrolles, Four Erider Un Poeme, Haiser, Paris, 1967.
[48] J. George de plinval, Ristore de la titerature Franceide, Hachella, 484. Manhie Grammon, Petil Trate de Veralscetion Franceide, 196.
[48] Michel Gabny, Guide d' copression corite, librairie Laroume, 197.

                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            عشتهم : به تغمینی :
[485] Antonio Quilis, Merica Espanola, Quarta Edicione, Edicione, Al-Cala, Matritt, 1978.
[487] Jone Doministry Capatres, Contribucion. A la Historia de las theorias metricas En los siglos matrices. Pers, Matrice, Della Calarione, Selio, En Busca del verse Espanol, 1975.
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               تَقِيمُ : بد تَيتَالَ :
 [489]- Dante Alighieri, Paradiso, 1961.
                                                                                                                                                                                                                                                                                    لعيام : فاعلى فاحكاليس (احكاثورا و ماجعاثور) :
                                                   را ا) - نیراهم ناحمده حوسان، مهلا خالیل میشایس. فایمی ملیمنتین را نکزی به لاحه نین، ۱۹۸۸.
(۱۱) - نیراهم ناحمده حوسان، مهلا خالیل میشایس. فایمی ملیمنتین را نکزی به لاحه نین، ۱۹۸۸.
                                                                                        [۱۱] - معمدد فارآ، رئیور- (یان و بعرهمی، نامعی ملجمتور رانکزی سهادهمدین، ۱۹۸۸.
                     [۱۷]- ناشاد عمل، بنیاتی هملیمیت له هزنرایهی کیردیدا، فاصی ملجستان وانکوی سه لاحه دین، ۱۹۸۸.
ا
                                                                                                                   (۱۲) - طنشان عمل، دیلانی مرؤف و شلعین فاسعی مکتبرا، راتکزی سه لاحه دین، ۱۹۹۱.
در در انتخاب عمل، دیلانی مرؤف و شلعین فاسعی مکتبرا، راتکزی سه لاحه دین، ۱۹۹۲
                                                          [۱۵]
[۱۵] - عه زیز گفرنی، کلتی طبیعی کلاسیکی کورفی، نامهی مقبیتان را نگزی سه ۲ حفیدی ۱۸۸۱.
۱ معار
             (۱۹) - عابطالا خدر ماولون. الكاتاريناويونك له شيمري همدي. ناماي ملجستان وانكاري ساكها بين ۱۹۹۱.
- استان ماولون الكاتارينان الكاتارينان الماليون الكاتارين الماليون الماليون وانكاري ساكها بين ۱۹۹۱.
                                                                           [۱۷] - خاریل مهجود سروخت له شهدی گزراندا، نامهی سلیستان رانگزی سه اتحه دین، ۱۹۹۰.
...
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      بازدام : فارمىنىڭ و ئېنمكارپيديا :
                                                                                                                                                                                                                                                                                 الله المران حسين هلف نويزي. برهان قاتع
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  [۱۹۸] استسن محمد، فرهنگهارمی عدید
                                                     ama, M.H. A Glosury of literary beron, المجاز المسابقة برزينه فرهنگ كوردي فارسي، جايخاندي ، فهران ۱۹۳۸، المجاز المسابقة برزينه فرهنگ كوردي فارسي، جايخاندي المجاز ```

```
907- Perit Laroupes illustre, libruirie Larousee, 1983.

308- Stempens, F. A. comprehensive Perison. Employ Dictionary, Beirut, 1970.

309- Webstar's New Collegiate Dictionary, 1973.

309- Webstar's New Collegiate Dictionary, 1973.

31-3- ابنواهم خوان (س)، دیوانیکی دستشویس.

31-3- اسابیر رئیدان دوانیکی دستشویس.

317- مرسازم،کانی گزران
```

ملخص الأطروحة

تياول هذه الأطروحة المدة تحت عنوان (القالمة، هوامة تحقيلية مقارنة في الشعر الكردي؛ قافية الشيعر الكردي بالدراسة والتحليل والتصنيف ومقارنتها بالقالمية في اللغات الاعبرى وعواصة العربية والفارسية والركية وبعض اللغات الاوروبيه كالانكليزية والفرنسية والإمسانية.. فهي تعكون من مقدمة ومدخل وربية فصول تنهي بمجموعة من التتابع وتتقبل بالآمة من الراجع و المصادر التي استد اليها الباحث.

لقنعة: يذكر الباحث فيها ماهية الموضوع والإسباب التي دفحه الى الحيازة، ويعبوض الفصول التي يكون منها الأطووحة والمشاكل التي اعتوضت طريقه و يقوم بتحليل وتليم مصادر البحث خاصة المكتوسة مها باللغة الكردية منذ عشرينات هله القبرن وحس الوقت اختاض، وانتهى المقدمة ببعض الملاحظات المجاهدة العادر.

الملطل : ينافش الباحث فيه مصطلح (سعروا) الكردية ومفهومه وعلاقته بالمنى الذي وضع له ومسدى خرع استعماله في المعرضات الكرهية واحلافا بحل كلمة والقافية المربة التي كانت سائدة سابقا.

القصل الاول : يدوس بعض الجوانب النظرية للقافيــة وهو بمنابة الإسناس الـلـي تبنى عليـه اللعبــول الطبابة اللاحكة. يعرز عاجلة الفصيل على ثلاثة مباحث :

يناقش لقبحث الاول بعض نظريات طهور القافية كتنصر من العناصر المكونة للبنية الشعرية و الوطالف أني تؤديها في هملية التواصل الادبي و صدى وفرفها كمائل امام الشناعر في العبير الحر عن الحكاره ومشاعره... ثم يعطرف لل علاقة القافية ببعض العناصر الاساسية في الكينان الشمري كالايقناع والوزن و الوجوع ... واعوة يقوص بمعن الطوفعر الصولية والنفعية التي تعمل على الهناء موسيقية الشعر كالجنساس الامتهلالي وغاكاة الأصوف وتوزيع المجمعات الصولية على اعتفاد البيت الشعري.

بعاول المبحث المعنى طهور وعطور القائمة في يعض اللدات العالمية كالاطريقية و اللاليدية والانكلزية والفونسية و العربية و الفازمية والعربية و السريانية، لايراز خصوصيات كل منها في مجال استعمال القائمة. المحمد المبحث العالمت بدواسة الواع القائمة وانصيفها وفق محلود خاصسة ومن منطلقات مبايدة. حيث المساقة المقائمة الليا وعبودها فقد مكون هدك قائمة اولية او عاملية او فهائية وقد تكون هدك قسواف معاوية المساقة ومقاخلة وموابطة، اضافة على المزموج والقائمة الموحدة التي هي احددي ابرز محسائص القصيدة والمؤثر في القمر الكلاميكي الكردي.

الفصل المتلقي : يحيص هذا الفصيل يتوضئة وتحفيد النشاصر الكوفة للفاضة في التشعر الكردي وهو يمرّزع على للالامباحث :

المنزس للبحث الاول اصوات القافية التي تنقسم الى الملاة عاور : الروى، ماقيل الروى و مابعاء الروى. جام المبحث مدى فعالية الاصوات الكردية في اشغال موقع الروى و ذلك من خلال جود عام لمطم خوافان الشعر الكلاميكي الكردي واستغواج البسبة الموية لكل صوت و تسلسله في مسياق الاستعمال. الما الاحوات التي تسبق الروى فهي القيد و المردف و المذخيل و الناسيس، بينما الاحبوات التي المحل الروى على القيد و المردف و المذخيل و المالية.

جاول المبحث الهاني عناصر القافية على صعيد الكلمة، حيث يميز بسين اللات مستويات مختلفة على : كلسة القافية، الحاجب رما قبل كلمة القافية) و الرديف رسابعد كلمة القافية). يحلس المبحث دور كلمة الفاقية ونوعها و علاقتها بالكلمات الاخرى في البست و القصيدة من حيث الجناس والتصاد والوادف والناسب والعكوان، ثم يعوس ظاهرة الرديف التي تود بكثرة في المشعر الكلاسبكي الكردي ويساقش ضهاب ظهوره وحلوده وعلاقه بالفنون الشبعوبة الاخرى، واخيرا بملل الحاجب و يسين دوره في اغياء ما مسقة الست.

يمالج المبحث الثالث دراسة وغير النهايات (نهاية الابيات) على الصعديين : الصبوت و الكلمة ياقتلا المهار الصرفي والنحوي معا للنميز بين الروي ومابعد البروى و معهاز التكرار لتنبيز الرديف من كلمة التعلق

الفصل الثالث : يدرس توزيع الفاقية في الشعر الكردي وخورها في رصم طوبوطوافية اقصيدة على الورقة وصمحها شكل المنطقة التي تتخلها الفاقية في كل نوع شعري. يكون هذا الفعل من ثلاثة مباحث:

المبحث الاولى يقدم مفهوم القطعة الشنعرية وتسميتها وكاور تقسيمها ودور القافية في تحديد علاقة عياصر القطعة الواحدة من جهة وعلاقة كل قطعة بالقطع الاخرى خمن القصيدة الواحدة، مع ترضيح آلية عمل القافية في فتح و غلق القصائد ذات المقاطع المعددة بشكل يجذب انباه القساوي، ويموك انطباعا

المبحث التاني يصنف القطع العامة التي تجرى قسميتها على حدد الاشطو التي تتكون منها ويسابع تحديد القوالب المنطقة لكل قطعة. يواوح عند القطع من ذات شطويين الى ذات (١١) شطوا، ولكل منها حسد خاص من القوالب المبعة يامنلة واردة في الشعر الكردي و مقاونهها بالقطعة في الملفات الاخزى.

المبحث الغالث يعالج القطع الخاصة التي تتمتع بمميزات خاصة وضا اسماء خاصة كالغزل والقصماة والمسمط والرجيع بندو التركيب بند و السونيته و الموشح و المستزاد و الشعر الحر.

الفصل الرابع: يعاول تحليل وتقيم القافية في الشعر الكردي وينقسم الى مبحدين:

المبحث الأول بكوس الليم الجمالية للقائلة الكردية وعلائمها يعلم البديع، حيث يقدم بعض هذه المنسون معززة بالامثلة التطبيقية في دواوين الشعراء كالاعنات ولؤوم مالايلزم) والعشطير و «دوف الوين) و الدكريم و رد الصدر الى العجز والتقاط كلمات القافمة وحروف الروى والطنن في استعمال الاصوات مكان كلمة القافلة.

المبحث الثاني يركز على العبوب التي وردت في يعطى قصائد الشعراء فيما يعطق باصوات القافية والسق تُحدث لتلخلا في موميقى الشعر كالجيلاف الروى وسناد الردف والتاميس والإشباع وانتعلاف الجرى و العرجية او كلمات القافية كالإيطاء و التطيم والتحريد ... وغوها .

الفَقَطَّحِ : يلخص الباحث فيها فعم التفاط التي توصلت اليها النوامسة فيمها يتعلق بالقافية. حفودها، انتهاء وطلقها، تصنيفها، علاقعها بالظوفعر الصوتية الإخرى، جاليتها و عبوبها.

المصافر: يسرد الباحث فيها دهم المصادر والراجع التي استند البهاء يصفها حسب اللعات و يعسلسل معجمي فلي اسم الرئف.

نوروك

slefa	
5	
20	يرزيك
29	مند. بنی پنگمه پنچیندر پدیربندی جاودگانی ساروای شیعر
31	بلس پهکمې پنصار نمرک ر پمپروندييمکانۍ سمروای شيمر
31	١_پهيلېرونۍستروا١
39	٢_ نعركي سفرواله شيعرها
42	۲_سعروا ویک کوت
47	ا_سعرواله نيُّوان بوين تعيوننا
50	ا_سنروار هندي له پهيرمندييمكاني
61	۲_سفروار هفتدی دیارده ی درزیار میروندر دی بمنگ
71	بلس دومه پشندای سنودای شیعری جیهانی
	١_كريكي و لاتيني
	۲_ننگلیزی
	٢_ فارشى
76	علے زمان هیتدر ثیراتیه، کان۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔
	ال عنومي
77	ال محمل المعمل ا
78	٧_معاني
	بلس سببعه بزدیکانی سعودا
	ا _ دایش بیونی که روازنگش تاسل بینوه
103	الدوابيش بيوني سعار المراه التكامل مشدنيه و
109	یشش ادومها مستبطالا دادگاری کانی مستورای شیعری کوردی
111	بلس بنگم، هنگهکانی سفروای کروی
112	
128	السيانش والري
139	السياش دهري
144	بلسى دوم: وشنكائي سنده أي كدوي
144	١_رشه صعرا
101,	المحادث المساورة
1/0	Server State - T
175	بلنم مشده و کار از مده رواد

۱۳۵۱ تکیلیونی هنگاکان
۲_ ئيْكنرلْبورنى وشفكانى سنروا،۲
بعشى سيّيم، وابعثبورتى سيرواي شعيري كوردي
پاسى يەكمە: چىمىگ جزور پېكىياتتى پارچە ھزىرارە
ا_ چندكى پارچه هزيراره
۲_ نارنانی پارچه مزیراره۲
٣_ دابنشكردني بارچه مؤتراره
ع _ كرونموهر داخستني هؤنراردي پارچهدار
باسى درم: يارچەن گشتى
ا الله الله الله الله الله الله الله ال
198
٧ جواريند
215
٠ شغفينه •
٧ موريد
240. Y
٨ تيت ٨
25] بين
.١٠ پارچەي يازدىي
ياسى سېپهم؛ پارچەي تايەتى
۱_قیتمبر غیزیار قصید
٢_ تدسيت ر تدريع مندر تدركيب مند٢
٢ مرستواد
ا سانته د
6_مرفشهح
٦_شيمري نازاد
211
بعثی جوازم، جوانکاری و کم وکورتیه کانی سفروای شیعری کوردی
ياسى يەكىم: جوانىكارى سەرواى شېھرى كوردى
١ - نيمناد
۲_ جورت سفروا
۳_ساروای دریاره
ع سعروای عرلاته
0_ صغورای تعلقه بعند
319.

320	٧_ تشتيرو تارسيع
321	بل_ ساورای وشه بر
321	۱ _ ساروای پاتیمی
324	۱٫_ پیناگردنی زادری
325	۱۱_ چینه کردنی وشه ی سعود است
326	پاسی دوهم؛ کهم و کورتیهه کانی سعروای شیعری کرردی
	پاکنم، کنم ر کروتی بعنگ و تاولزی سفروا
	۱ چینرازی دینگی رموی
	۲_ بیار ازی دهنگی پیش رادری
	 ۲_گزرنی بنیادی رشدی پیش سعروا
	ردن کم و کورتی زمانتوانی و فارهانگی ساروا
	ا_َ اليكان
346	. المراجع المر
346	ا_ بىرىد
	ف عبتانی وشه بو خاتری سعودا،
	اً رشعی سادم نفساده ی سعروا
	ننجام
	بيلياگرانها
	ملخص المبحث